

869

C 95

CURRIER

DE

AMBE SEXE.

PERIODUL III.

Dela 1840 pînă la 1842.

A doa edițiö.

BUCURESCI.

TYPOGRAPHIA HELIADE ȘI ASOCIAȚII.

1862.

stre: pe limba noastră a prădit' o cea slavă, și engrească pe a lor cea grecească, și turcească, noi am priimit literile slave; ei cele grecești; ș. c. l. Kă toate acestea vedem kă amândoș pŕgurile, din tată în fiș aș pŕstrat același mechanism al limbei; de unde se vede kă toți kă același mechanism aș venit din Italia, kă o asemene limbă vorbia pe atânci tot norodul Italiei: (în kăt pentru ceea ce se atinge de skeletul limbei) și deosebirea limbei noastre de cea de atânci a Italiei, nă este alta de kăt ceea ce aș pŕstă addăce niște prefaceri de idoz mii de ani aproape; și deosebirea limbei noastre de cea Italiană literară din zioa de astăzi nă este alta, de kăt kă a noastră a rmas în starea cea d'ântăis pe kăt a pŕstă ș. c. l. eșie un norod prigunit de soarele și întămplări, și cea italiană isbită pînă la o vreme de măttele pŕvliiri a le barbarilor, a încerpăt de atătea veacuri încoaci a se kăltiva prin astorii și poezii săi. Acești

scriitori năl' i a dat provincia-
lismii săi, altul, laținismii pŕ-
strați în dialektul său, și toți
împreună s' aș silit a o face a
ceea ce este în zioa de astăzi,
limb'a Poesiei, limb'a Măsiicii,
limba Tassilor, Metastasiilor, ș. c. l.

De ne vom săi pŕnă la Dante
vedem măttime de vorbe în
limba sa, saș a veacului său,
întokmai rătănești, pŕekam
loco, foco, omo, ș. c. l. în lok de
luogo, fuoco, uomo din zioa de
astăzi. De se va pimbla chi-
neva în Italia va așzi măttime
de norode pronșnșnd kŕrat
rătănește toate zicherile ce aș
în sine pe u, pe kare astorii
Italiani, ka s' și apropie limb'a
de cea klasikă a Italiei, și aș
skimbat în o, spre pildă vor-
bele: nome, fronte, monte, pon-
te, morire, sânt norode în I-
talia ce le pronșnșnd ka noi: nu-
me, frunte, munte, punte, mu-
rire (vezi și Dikșionarul Ita-
lian). Pronșnșia lăi u, este
foarte veke, și nă o pŕtem so-
koti ka o prefacere a întămplă-
rilor ce aș trekăt pŕeste Ro-
mânia 1.

- 1 Insuși în limba laținului vedem adesea prefăcându-se o, în u; adico vedem quo queea que norodul făcea în deobște; literaturii Italiei vechi o făcea în parte, qua să fugă de monotonie. Această schimbare a lui o, în u, și vice-versa, o vedem și mai veche la greci: Ionii dicea *μονος, νοσος* în loc de *μόνος, νόσος* și altele. Se știe quo Troienii, era un amestec de Grecia dori, și Italia de amiada și se dicea Grecia mare, unde locuia norode Ione. Așă dar Troienii cu Eneas au venit în Italia cu

De ne vom săi în anii cei mai derptați, vedem limba franțeză săz gallikă kă și în konstrukție și în ortografie și în pronunția literilor e mai apropiată de cea italiană; vedem: *ceste, nostre* șul. în lok de tête, nôtre din zioa de astăzi. Gallii dar n'au zmat altă de kât să și fakă o limbă dărpă a dômnilor lor Romani, kare se vede kă se pronunța firește în deosebite kîștri dărpă deosebite provinții. Ce dialekt aș imitat Gallii? spute cine sé va fi okșpat despre așeasta; noi însă vedem kă printr'ân întâmpin ne învoim kă dărpăși asăpra pronunțiașiei își u, j, și o, în multe lokșri noi pe a latin îl pronunțăm ai, prekșm ante, ainte, fama, faima, pane, paine, cane, caine, șul: în multe lokșri iară gallii îl pronunță assemenea ai: prekșm, amare, aimer, clarus, clair, Paris, pa-ir, șul.

Pe j, pe kare Italianii, Moldovii și Români din Macedonia l' aș transformat săz îl pronunță ka ge, (γ) Franțezii și noi Măntenii, Ţngărenii și toate kărpșile bisericești îl pro-

nunțăm tot într'ân kîp, ka pe j cel slav.

Pe o latin, franțezii și noi mai des îl pronunțăm ka u, morire, murire, mourir, potere, putere, pouvoir, volere, vouloir șul: Așa dar se vede kă daka sânt noroade în Italia ce pronunță pe ka o; daka Gallii îl pronunță în multe lokșri asfel; daka noi Români îl pronunțăm asfel; fiindă își nă este un efekt al întâmplărilor Daciei, și are înșepșel însși din sinșl Italiei, și poate însși mai departe, dărpă kăm s'a arștat în nota de șșș. Și iar daka îl vedem astăzi în kărpșile aștorilor Italiani, este kă ei aș vrăt să și apropie limba de dialektul cel kăltivat al Lașisli vekis; este întokmai dărpă kăm aș çerkat să l' bage în limba noastră țeposașii Iorgovici, Maior și alșii, kari kănoskșseră foarte bine dărpășl ce aș fost lăat aștorii Italiani.

Sșbstantivii iar cei rșmănești kă fak în nșminativ ka în ablativșl latin, așeasta nă este o prefășere a vremii; kă zicem noi: joe, vineri, bonitate, în lokș de Jupiter, Venus, Bo-

---

limba lor quare s'a făcut una cu limba locului, que făcea pe o, u, și popoul italian pînă în đioa de astăzi dimpreună cu Italianii sau Romanii din Dacia (noi) păștrăm pronunția vechie a moșilor noștri quellor mai vechi, pe quare litterașii Lașului și ai Italiei moderne au prefășut o pôte pentru eufonia sau quă să făcă o limbă atică a Italiei.

nitas, a Aceasta mi se pare că este mai veche de cât dialectul Laçişli, ai căria astori n'au făcut alta de cât să se ia din limba cultivată a Greciei pe care au tradus o ad litteram, dând materiei italiene formă grecească literară. De unde oare vine acest întămpin, ca limb'a grecească poplărară să facă nominativele peritosilablor în tokmai ca acuzativul plăgar, ce are o asemănare cu genitivul, ce are o asemănare cu ablativul? Toată Grecia de mii de ani pronunță *ὁ πλῆρας*, *ὁ ἄρχοντας*, *ὁ χόρακας* ș.c. în loc de *ὁ πλῆραξ*, *ὁ ἄρχων*, *ὁ χόραξ*; și iar toată Grecia pronunță *αἱ μῦσαι*, *αἱ θεαί*, *αἱ δόξαι*, în loc de *αἱ μῦσαι*, *αἱ θεαί*, *αἱ δόξαι* sau mai bine în toată Grecia, astfel au cultivat astorii limb'a poporului, scriind nominativul sub care se înfrunțeauz Omulși toate obiectele, și lăngind cele lalte kaze ca să arate întămplările sau cu adevărat kazurile ce se pot întămpla înțelor, lăzând gâdăcina vorbei ca representațiz sau ikoanș a ideei, și terminația ca întămplare ce poate avea. Astfel face logika când ia în chețetare ori ce lucră, astfel face arta când ia în mână materia, astfel au făcut astorii când au lăat a cultiva o limbă: au păs toate elementele

ei la locul lor, au scărțat, au adăogit, au asprit, și pentru fie ce și au dat căvintul, s'au scriș înțregei și s'ântoasei judicării. A zice dar năminativul ca ablativul, konvențional nu este iară o prefacere a întămplărilor Daciei, ci o tradițiz din tată în fiș foarte veche, în cât poate chine-va zice că: Bonitas este format din Bonita-te, lăzândse gâdăcina Bonita, ca să însemneze ideea și desprăgindse terminația, te, ca să arate kasul. Nominativul, numai ca relativ către cele lalte kazuri, se poate numai kas căci în firea lui nu e kas, e ikoana ideei, cum se înfrunțauz ea zntăieși dată, și de aci înainte închere a cădea în deosebite relații și întămplări. Așa dar scriitorii latini ca să facă o limbă reglătară care să poată merge de mână cu limba Grecilor cultivată, n'au făcut alta de cât a trage gâdăcina din vorbele substantivale norodului, și a o numai și întrebșingă de nominativ, ca singură în stare cu care să pțtem numai sau înfrunță o idee oare-kare la cea d'zntăiz a ei isbire în simșirile omului, ca singură și adevărată nominativă. Ce pedică oare ar adăuce înțellessli când, vindă-le în kap scriitorilor romni din zioa de astăzi să se

ia dъръ limbele vekî și сѣși fakъ kassri, ar tragge гѣдѣчи-на, bonita, din bonitate, și ar zice: aчеasta este o bonita însemnatъ, efekt al bonitъ-цii, bonitъцii, pe bonita, dela bonitate? dar alte veakъri, alte гѣstъri pe vremea kълtivъrii limbei latine, alte veakъri alte гѣstъri în zilele nъastre.

Vгъnd a vorbi despre materia și form'a limbei romъne și italiene, și arгъtъnd pe amъndoу, n'avem a face de kълъn vokablar de vorbe, și o preskълrtare de grammatik'a aчestor doу limbe.

Aчeastъ lъkrare de o datъ kъл sine va arгъtâ fiъ-kълъvia o idee lъmъritъ despre firea și fiinga Romъnълъi, kaге, objetele natъrei, objetele ал kълъror fel nъ pere kъл veakъrile, el dela înчepъt le a nълmit ast-fel kълm le a азit dela cei d'ълntъiъ rълgîndi ai sълъi kari азdes-kълlekat în Dacia. Vokablarълъ aчesta va trakta despre Om, despre trebsîngele lъi, despre natъrълъ și elemente, și arгъtъnd kъл Romъnълъ vorbesчe aчeгаși limbълъ kъл Italianълъ în objetele чe niчi знъл niчi altъл n'аз perdълt din vedere, va da зн motîv a se pълtea aflâ istoria fiъ-kълъria vorbe strъline, a kълъria origine nъл se aflъл în limb'a poporълъi roman. Religia

Romъnълъi din zioa de astъzi nъл este aчeea kъл a Românelълъi din timpii lъi Cicero și Virgîlie; artele аз dekълzst, meșteșъgъrile le a perdълt și a învълdat altele dela alte naцii; în nomenclatър'a aчestor objete, Romъnълъi din zioa de astъzi are alte vorbe, întrebsîngeazълъ alte nълme.

Iar în kълъt pentрѣ forma saг гръmatika limbei Romъnilor de dincoaci de Dълъnъre, vълzъnd kъл este mai tot aчeea kъл a aчelor din Maсedonia, kълnoskълnd bogълъia formelor spre a da deosebite nълnаде ideilor, și pълstrarea знor partikъle și termînaцii, гълmълъșide a знei limbe sintetîche strъnse și nervoase; vom vedea kъл singърълъ limba romъneaskълъ din toate limbele знъrori de familia latinълъ a pълstrat mai mълt caracterълъl знei limbe kълtivate oare kълnd, чeși азът kassrile sale. Și kълnd Italiana, Franțeza, Spaliona ar fi азът soarta Romъnei de a гълmълъnea nekълtivate pînълъ astъzi din toate atъnчi Romъna ar fi fost чeа mai mare și mai bogatълъ. Kъл toate kъл și astъzi, sълrorile sale o întrek în vestmînte, iar nъл în corp. Singърълъ limba romъnълъ pълstreazълъ și tълria, și simplitatea, și egalitatea, și libertatea, și energia limbei latine. Romъnii singърi mai vorbesк și vor vorbi kъл tu, și în

nămăr singulare către a două persoane; ei singuri au răstat din latină deosebirea lui al s și al lui, al ei; ei mai au rămas și de caseri la pronume și la substantivii și adjectivii feminini; ei singuri au o limbă dăruț cum am zis și altă dată se poate zice: omenime și omenire, dămnezeime și dămnezeire, reknoștină și reknoaștere, zăgrăvie, zăgrăveală, zăgravitate, zăgrăvime; nobilitate și nobilime, jurnia, și jurnime, junete ș.c.: fie cine cunoaște deosebirea acestor terminații ca chefel de nănce pot ele să dea ideilor, și cât sunt săraci de dănele cele lalte sărori; singuri Românii pot și și au legirit ca la tot infinitivul să poată pre artikul și să l fakă substantiv. Toate împreună aceste însușiri nu le are limba franceză, italiană și spaniolă. Acesta fak skeletul linbei, și skeletul linbei noastre e mare, e klasik. Dee ei veakrile, Danți, Tasi, Metașasi, Alfieri, și vor vedea veakrile ce vor face dintr'nsa.

§§

În partea aceasta vom vorbi despre materia limbei române și italiene; și fiind că este tot aceea dăruț cum se va

vedea, ca să fim konsekvenți, vom înfățișa și pe cea română prin însuși materia ei, adică vom arăta vorbele românești prin literele tot cele românești veki alle strămoșilor nostri.

Spre a pregăti la aceasta pe cititorii noștri, vom arăta alfabetul românesc konșpanzător ca cel slav din zioa de astăzi ca care se slăjesk români de obște.

а б в г д е ж з і к л
a b v g d e j (d,z) i(c,k) l

м н о п р с т ф х з
m n o p r s t u f ch(ăö)

ж ч ш щ ц ѱ
(â,ê,î,ô),c ș sc (ț) ge

Regăle generale.

ă ê ö, și ò, se čitesce ca z, î ka , ó ka oa, đ ka z, ç,ț ka đ, ș ka .

c, înainte de a, â, ê, î, ô, ú; și de konsoane, se čitesce ca (k) înainte de e, i, se čitesce ca c: capu, cântare, făcându, cotu, curându, faci, face; каръ, къртаре, фъркндъ, котъ, къркндъ, faci, face.

g, înainte de a, â, ê, î, o, u, și de konsoane, se čitesce ca (r) înainte de e, i, ka (u) . cum

gaură, găină, spărgându, gide, gondolă, legu, lege, legi; гавръ, гъинъ, спъргъндъ, gide gondolъ, legъ, le e, le i.

Insemnare, c și g, kъnd înainte de e, și i, se чitesче ка, атъчи ia хп (h) къm: chielu, chiaru, ghiemu, ghimpe, ghiaçă; kells, rimne, гиацъ.

sc, înainte a, â, ê, î, o, u, și de konsonê, se чitesче ка: ск, înainte de e, și i, ка (ш) къm: scară, scăpare, scîrbă, scoru, scutire, nasce, scie; скаръ, скъpare, скîрбъ, скоръ, șkătire, naște, știe.

Insemnare: sc, kъnd înainte de e și i se чitesче ка ск, атъчи ia хп (h) scbellă, schinteie, skelъ, skînteie.

Modificații.

În materia saș vorbele romъnesçi se vor lăa în бъgare de seamъ skimbърile saș modifikațiile згмъtoare:

Nămele, verbii și partiçipele kare în italianesçe se sfîrșesk în o, în romъnesçe în u, преkъm: locu, focu, bunu, rogu, cântându; loco, foco, bono, rogo, cantando.

Insemnare. Ia verbi și partiçipe, Italiani аș ръstrat mai bine pronșngia veke a dialektăkă latin; ia năme ынъ, дъръ regulade a lerъda pe (s) dela masculinii și pe (m) dela neștre, ръstrăm noi mai bi-

ne pronșngia, terminândșle în u, spre exempls locus, digitus, albus, fъrъ (s) remъn: locu, digitu, albu; și focum, sinum, collegium, fъrъ (m) remъn focu, sinu, collegiū șçl.

o, la mijlocăl vorbelor, kъnd este skărt în limb'a italianъ noi îl ръstrăm, дъръ къm am zis ка și alte noroadе alle italiei ка u, къm: nume, pûtege, șçl: kъnd ынъș în italianesçe este lăng, noi рștem ș o șçim mai bine și de кът ынъșși Italianăl, къчи îl pronșngăm қа oa, saș o; къm: morte, sorte, forte, noi le zичem moarte, soarte, foarte, saș mórte, fórte, sórte.

Insemnare. Este vrednik de бъgat de seamъ, къ Italianii нș întrebăinçeazъ ка și noi la skris акçente; în диçionare ынъș, ка șъ arate prosodia se slăjъsk къ акçentăl askăuit (') pentрă аръsare și къ акçentăl нșmit çirkonfles (^) pentрă аръsare prelăngitъ. Vage çine va voi de seamъ къ ori ынде în диçionarele italiene (o) se aratъ drept lăng къ çirkonfles, noi romъnii pretștîdeni îl pronșngăm oa. Açeastъ бъgare de seamъ șъ o факъ çineva ынъșși în limb'a romънъ: ori ынде o, se aflъ într'o vorбъ oksitонъ, дака zичerea se lăngesçe къ o sillabъ, și o, ръ-

strează aspruși apăsarea, at-
 țându-se fața oă, iar dacă per-
 de apăsarea, atându-se fa-
 țe u, kəm: sborъ, sboar-
 ь, sborât; morъ, moare, măr-
 ritъ, și iar vice-versa: mo al-
 le, moi; mo arъ, mori; mo l-
 le și mola, în dictionarele
 italiene se vede môle, mola.

d, italian săz latin, noi îl
 pronunțăm ca z, săz d; kəm
 dīcu, deū, dico, deus; pe l zne
 ori îl schimbăm în r, și alte ori
 îl înmășiem în i, kəm sale,
 sare, sole sōre, lepre,
 iepure, voglie, voie(1).—
 De multe ori mai înmășiem în
 i, și pe n; însuși între noi; pre-
 kəm în lok de pūnu cel mol-
 dav și transilvan, noi zicem
 puiū; asemenea și toate năme-
 le mărtoare italiene terminate
 în one, noi le facem în oin kəm:
 stigone strigoiu, nasone
 năsōiu șcl:

e, latin săz italian adesea
 se schimbă în românește în i
 săz î; kəm: gengia, veneno,
 tenerezza, mente, dente,
 vento: gingie, veninu,
 tinerețe, minte, dinte,
 vint, și vice versa, digito,

1) n multe locuri iaro noi pe
 l latin îl păstrăm întreg în
 vreme ce italienii îl înmășie
 în i, cum: place, plānge
 plinu, piace piange
 pieno.

ginochio, gemitō; degitu,
 genuche, gemetu.

qu, și c, italian și latin noi
 le schimbăm adesea în p, pre-
 kəm quatro, patru, aqua,
 apă, quaresima păres-
 sime; pectus, peptu;—ptsax
 ct, italianii îl fak tt: lapte latte,
 peptu petto, cōpte cotte; pe mn,
 îl fak nn; somnu sonno.

qu, la vorbele zrmtoare se
 chitesce în românește ca c: a-
 questa aquela, quine, que,
 cīnqui: ačesta, ačella, čine,
 če, činči.

Ačeste modifikații generalé
 ne vor slși de normă la toate
 vorbele din vokablarul z-
 mtor.

Observații.

1. Văzând čine-va voka-
 blarul zrmtor, de va fi Ro-
 măn sț n'l kritice pīnъ knc
 nъ va čerčetă fīz-kare vorbī
 kəm se zīce în fie-če provin-
 čie romānъ; pentrъ kъ eț
 ačī nъ fak zп vokavlar bčk-
 reștenesk, čī romānesk; a-
 dikъ voīs sț zikъ, kъ mntea-
 nsl sț nъ jūdice vorbele, pla-
 gъ, kšpraș, farinъ, gal-
 linъ, pe kare dămnealși s'a
 deprins ale zīce: ranъ, vi-
 novat, fzinъ, gzinъ; așzъ
 și mai departe kəm zik čei-lalđi
 oameni tot de o nație kš dlp-
 ssl. Assemenea și Moldavsl

sъ нъ жѣдиче vorbele: мѣче-
лар, зпкис, тѣрнѣ, рѣзнѣ,
ꙗчл: pe kare dѣmnalsi s'a
deprins a le zиче hassap,
моꙗ, баꙗкъ, perj. Iar
de va fi чititorѣ Italian, сѣ
italienist, сѣ нъ жѣдиче vorbele:
citate, loco, loco, omo,
turno, pe kare s'a deprins a
le vedea prin кѣꙗгиле moderne:
citã, lago, luogo, uomo,
torre, ринъ кѣнд нъ ва чер-
четã, daka нъ кѣм vorbesк ѣи
în alte провiнцiи alle Italiei,
daka нъ кѣꙗгиле чelle мѣи veki
italiene înkai dikсионареле ge-
nerale alle limbei ачестеia.

II. In кѣте-ва локѣри (нъ îн
мѣлте) се vor vedea iarъ ѣ-
неle vorbe kam кѣзсте din чеa
д'ѣнтѣис а lor îнsemnare; пре-
кѣм: тîнѣгу tenero; inimã
a nima, lângore langore etc;
ачеаста зъсъ нъ este o legisi-
re, чи зп parallelismъ, ѣи titlѣl
ачестеi скrieri va fi destѣl a а-
batte dela дѣнса or че fel de
kritikъ îн felѣl депѣртѣрии сѣ
апроксимãциеi îнгеллесѣлси fie-
кѣria vorbe.

III. Чеa mai de кѣпетенie
бѣгare de seamъ la kare îнvit
pe fie-kare чititor а се opri e-
ste сѣ черчетезе кѣ лѣare а
minte fie-kare депѣꙗгире а зѣ-
мѣторѣлси vokablar, ѣи va ve-
dea кѣ Romънѣl nimik n'a ѣi-
tat, niчи а skimbat din limb'a
моꙗilor сѣи la објетеle че n'a

perdѣt niчи о datъ din vedere;
va vedea кѣ депѣꙗгиреle de-
spre Omъ ѣи treбѣициле lsi de
aproape, despre natѣꙗ ѣи чеle
trei regнѣри alle ei, despre нъ-
mere, сѣнт mai îнтregи, знде,
în alte депѣꙗгире: despre
religie, arte, meserii, ме-
стеꙗꙗꙗри а рѣстрат нѣmai ачел-
ле vorbe kare îнкиее skeletѣl lor;
iar vorbele че aratъ амѣꙗꙗнтеле
сѣꙗ нѣꙗꙗꙗеле знеi arte сѣꙗ ме-
стеꙗꙗꙗ че нъ 'lax кѣлтиват сѣꙗ 'lax
лѣат dela стрѣни, ачелеa le а-
ре стрѣне. Astfel va vedea
чине-ва, spre pildъ, îн деп-
ꙗꙗгиреa despre Religie: зѣѣ,
крединѣꙗ, fede, lege, кѣꙗ-
че, altarъ, лѣдѣ, рѣ-
кат, рѣꙗꙗꙗ, diavol; ѣи
de ачи înainte ка сѣ îмплеспа-
циѣриле кѣ амѣꙗꙗнтеле че tre-
бѣеск îн ачеастъ депѣꙗгире,
амѣꙗꙗнтe kare аз venit pe зѣ-
мѣ кѣ îнтродѣчереa кѣꙗꙗилor
slave îн biseriкѣ, атѣꙗчи vezi
pe Romънѣl slѣjindѣсе кѣ: сла-
въ, milostenie, вечernie,
отѣꙗꙗꙗ, ꙗчл.

Assemenea îн депѣꙗꙗгиреa
pentѣꙗ armatъ, vedem: armѣ,
oaste, soldat, кѣꙗꙗitan,
pavъzъ, аркѣ, lanче; ба-
таie, vingerе, pаче; ачe-
stea idei generale, idei че нъ le
poate чинева perde, кѣчи нъ
perde niчи објетеle, аз гѣмас
кѣ нѣмеle lor; iar чеle че аз
addѣs mai îн зѣмѣ îнтѣмплѣрилe

saz krescherea or deskrescherea artei, în acelea vedem: кага-зілѣ, гасвод, рѣсукѣ, баіонетѣ ș.а.

IV. Vorbind despre materia limbii, adăpăm în acest voka-bular mai toate vorbele simple, de глѣдчінъ și de знтліа tre-băingъ, pre лнгъ care se mai adaogъ și altele derivate saz kompăse, vrând sѣ arătăm

kăm, și în kompănerе și în de-dăcherea vorbelor, aceste do: limbe аз mai acelea i prepo-siții și terminaiii, kăm și mai același mod de a dedăche o vorbă din alta. La sfârșitul vokabularăli vom vorbi mai pe larg asăpra îmăslăgirii ter-minilor fькând din fie-kare гл-дчінъ o familie de vorbe.

VOCABULAR

Romanesce   Italianesce   Romanesce   Italianesce

I.

Omu	uomo, omo	gură	gola
femeie	donna, femmina	dinte	dente
fētu	feto	gingia	gengia
romănu	romano	limbă	lingua
pêru de unde	capello	cerbice	cervice
peruca	perrucca	umêru	omero
față	faccia	subțioară	ascella
figură	figura	peptu	petto
frunte	fronte	sînu	seno
têmpie	tempia	braçu	braccio
ochiu	occhio	mână*	mano
lacrimă	lagrima, la- crima	palmă	palma
urechie	orecchio, o- recchia	pumnu	pugno
nasu	naso	degitu	dito, digito
nare	nare	unghie	unghia
nări	narici	costí	costa
mucu-ci	muccio	ficatu	fegato
mustață	mustacchio	plumîni	polmone
bucă de unde	bocca		
bucătură	boccatura		

* în cărțile vechi se vede m â n u:
"mânule mele fecerò organu și
degitele mele alcătuirò saltire. ,

fiere	fiere	mirosu	adorato
veninu	veleno, veneno	tactu	tatto
buricu	bellico, umbe- lico	fame	fame
		nesațiu	insaziabilită
stomachu	stomacho	sete	sette
vîntră, d'unde	ventra	boce, de un- de bocire	voce
vintre		bocitu	
bêșica	vescica	vorbă	verbo
rînichi	reni	plănsu	pianto
dosu	dosso	rîsu	riso
—ru	colo	suspinu	sospiro
spinare	osso del filo	gemetu	gemito
genuchi	ginocchj	rațiō de unde	ragione
pulpă	polpa	orațiō	
picioar	piē, piede	minte	mente
pasu	passo	cugetu	pensiere
fugă	fuga	voie	voglia
urmă	orma	dorință	desiderio
talpă	talpa	judicată	giudicio, giudi- cato
călcăiu	calcagno		
sânge	sangue	sciință	scienza
urdóre	ordura	amor	amore, amor
sudóre	sudore	tinerețe	tenerezza
mêduvă	midolla	plăcere	piacere
pelle	pelle	sufferință	sofferenza
carne	carne	durere	dolore
vine	vene	plagă	piaga
nervă	nervo	tristeță	tristezza
osu	osso	furiă	furia
nume	nome	spaimă	spavento
titulu	titolo		
inima	anima	disprețu	sprezzo, dis- prezzo *
suffletu			
spiritu	spirito, spirito	turburămînt	turbamento
simțu	senso	somnu	soĝno
vedu	vista	visu	sogno
auđu	udista	virtute	virtù
gustu	gusto	vîrtute	

bunătate	bontă, bonită, bontade, boni- tade		II
bunețe	bonizia	fașcă	fascia
rêutate dela	malizia	veșmânt	vestimento
rêu	reo	înbracământ	braccio (in)
răpină	rapina	dela braçu	
dreptate dela	giustizia	călçemânt	calzamento
dreptu	dritto	calçe, ciorapi	calze
adevêru	verita	călçuni	calzoni
înfrênare	infrenare	cămașă	camiscia
desfrêu	sfrenamento	legătură	legatura
marghiolie	marioleria	mânică	manica
minciune dela	bugia	mâncari	manicini
miștire	mentire	mânuga	guanto
beție dela	imbriachezza	manta-le	mantello
bere	bevere, bere	mătă	manto
spurcu	sporco	teașcă	tesca
nebungie	pazzia	buzunar	
sórtă, sórte	sorte, sorta	scüfă	scuffa
parte	parte	vêlu	velo
bine	bene	conciu	concio
rêu	male	peptine	pettine
miserie	miseria	brăçellă	braccialetto
june	giovine	scarpe	scarpe
viață	vita	pantofi	
sănătate	sanità	inellu	anello
intregime	interezza	cingetóre	cintura
lângóre	langore	umbrellă	ombrella
friguri	febre	accu	ago, aco
tusse	tosse	fórfice	forbice, forfice
colică	colica	furcă	forca
rîie	rognă	fusu	fuso
balsamu	balsamo	firu	filo
móрте	morte	ghiemu	ghiomo
repausu	riposo	nodu	nodo
remasu	rimaso		

III

pâne		pane
apă		aqua
farină,	făină	farina
vinu		vino
sare		sale
prânzu		pranzo
îmbucătură		imbocatura
cina		cena
dejun		colazione
ajun		digiuno(?)
legume		legume
merinde		merende
grăsime		lardo
untu		unto
seu		sevo
supă		supa
stufatu		stufato
salată		salata
friptură		frittura
pastă		pasta
pipér		pepe
uleiu,	olliu	oglio, olio
oțetu		aceto
bere		bira
lapte		latte
zeru		siera, siero.

IV

strămosi	antennati
famillie	famiglia
tată	padre
mamă	madre, mamma
bărbatu	marito
soțu	cojuge
consórtu	consorte

muiere	moglie, mo- gliera
sócă	cojuge
nevasta	—
soție	—
consórtă	consorte
coți	conjugi
părinte	genitore, pa- rente
filiu	figlio
fiică, fiică	figlia
frate	fratello
suror-	sorella, suora
socru	suocero
sócră	suocera
ginere	genere
nuor	nuora
unchiu	zio
nepotu	nipote
cumnatu	cognato
vèru	cugino
vèru primaru	cugino germa- no
moșu	avo
vitrigu	patrino
vitrigă	matrigna
filiastru	figliastro
nunta	nozze
măritișu	maritagio
însuratu	maritato
maritată	maritata
vèduvu	vedovo
cuscru	compare
cuscră	comare
comară (mun- tenii)	—
vecinu	vicino

V

casă	casa
scară	scalla
poartă	porta
ușă	uscio
cameră	camera
sallă	salla
ferastră	finestra
unghiu	angolo
chieie	chiave
verigă	verruca
curte	corte
masă	tavola
coperitura	coperta
vasu	vaso
șervetu	salvietta
cuțitu	cottello
furculiță	forchetta
tasu	tazza
borcanu	boccalle
luminare	luminera
chandellă	candella
tortă	torccia
ștergaru	sciugatojo
căminu	camino
căpisterie	capisterio
săpunu	sapone
focu	fuogo, foco
flacăară	fiamme
schinteie	scintella
cenușă	cenere
cărbune	carbone
têciune	tizzone
grătaru	gratella, grata
căldare	caldaro
fumu	fummo
funingine	fuliggine
	nerofummo

sacu	saccio
disacu	bisaccia
carru	carro
căruță	carrozza
rotă	rota
jugu	giogo
secure	scure, secure

VI

natură	natura
materie	materia
lume	mondo
ceru	cielo
sóre	sole
lună	luna
rade	raggi, radij.
stelle	stelle
lumină	lume, luce
umbră	ombra
întunerecu	tenebre
nori	nuvole
fulgeru	folgore
plóie	pioggia
secetă	siccità
roă	rugiada
nea (zăpada)	neve
grindină	grandine
negură	nebbia
brumă	brina
ghiețu	gelata
geru	gelo
aburi	vapori
vântu	vento
austru	austro
caldu	caldo
frigu	fredo
ghiață	ghiaccio
elemente	elementi

aeru	aria
pământu	terra
țerră	
terrêmu	
huma dela hu-	argilla
mus	
lutu	luto
margine	margine
mare	mare
riû	rio
cursu	corso
lacu	lago, laco
spumă	spuma
undă	onda

VII

animal	animale
vită	bestia
cornu	corno
códă	coda
brânca	branca
(brânci)	
(labă)	
bou	bue
tauru	toro, tauro
vacă	vacca
vițellu	vitello
mânzată	manzotta
callu	cavallo
épă dela	
equa	cavalla
asinu	asino
berbece	castrato, becco
óie	pecora
gnelu	agnello
turmă	torma
staulu	stalle, stallo
lână	lana

porcu	porco
scrófă	scrofa
purcellu	porcello
purceluțu	porcelletto, porchetto
capră	capra
iedu dela	capretto
haedus	
câne	canè
căcea	cagna
căcellu	cagnolino
lepure, iepure	lepre
cerbu	cervo
căprioară	cavriolo
vulpe	volpe
fiară	fiera
ursu	orso
leu	lione
elefantu	elefante
tigru	tigre
mortêcină	mortaccino

VIII

passere	uccello, pas- sera
pénă	penna
fulgi	piume
arripa	ala, ele, alia
ou	uovo, ovo
albuș	albume
cocoșu	gallo
créstă	cresta
galină, găină	galina
claponu	cappone
porumbu, co-	colomba
lumbu	
pereche	pajo, paro
păunu	poane, pagone

turturea-le	tortorella
corbu	corvo, corbo
vultur	avoltojo
passere răpi-	uccello di ra-
tóre	pina
cucu	cucolo
prepelită	pernice
becață	beccaccia
merlă	merla
rôndunea	rondine

IX

pește	pește
pească, pescuit	pesca
racu	gambero
șerpe	serpe
scorpie	scorpione, scorpio
verme	verme
brotăcel	botticello
furnică	formica
muscă	mosca
lindină	lendine
locustă	custa
cicală	cicala
albină	ape
miere	miele, mele
cără	cera
vespe	vespe

X

câmpie	campagna
câmpu	campo
drumu	strada
pulbere	polvere
munte	monte
rîpă	diripata, ripa

valle	valle
pădure	padule
dumbravă dela	boschetto
adumbrare	adombrare
selbă de unde	selva
sêlbaticu	selvatico
affundătură	affondatura
palancă	palanca
grădină	giardino
fontână	fontana
plantă	pianta
erbă	erba
verdeață	verdura, ver-
	dezza
pășune	pasciona
arbure	arbore
lemn	legno
ramu, ramură	ramo
vergă	verga
frunză	fronda
fóie	foglia
trunchiu	tronco
scórtă	scorza
crêpătură	crepatura
pêru	pero
mêru	melo
persicu	persico
prunu	prugno
prună	prugna
nucă	noce
cireșu	ciriegio
castanu	castagno
viie	vigna
mustu	mosto
ulmu	olmo
carpinu	carpino
fagu	faggio
ghindă	ghianda
escă	esca

salce, salcie	salce		
lauru	lauro		
plópu	pioppo	auru	oro, auro
teiu	tiglio	argintu	argento
frasinu	frassino	bronzu	bronzó
frăsinetu	frassineto	plumbu	piombo
cicóre	cicorea, cicoria	ferru	ferro
spinu	spino	oçellu, acióie	acciajo
rugü	rogo	aramă*	rame
semênța	sementa, se- menza	rugină	ruggine
grâu	grano	argintu-viu	aginto-vivo
porumbu	meliga, de unde	pietruță	pietruzza
mămêligă		pétră	pietra
secară	segala	muschiu	muschio, mus- co
spicu	spica	marmură	marmo
horðu	orzo	diamant	diamante
fênu	fieno	rubinu	rubino
paie	paglia	safiru	saffiro
orez	rizo	topazu	topazio
meiu	miglio	cristallu	cristallo
linte	lente	silitră	salnitro
lăptucă	lattuga	oatran	catrane
flóre	fiore		
rodă, rujă	rosa		XII
garófă	garofano	Timpu	tempo
vioreă-le	viola	di	di, giorno
mărgăritărellu	margheritina	nópte	notte
rosmarinu	rosmarino	miază-di	mezzodi
fragu	fragolla	miază-nópte	mezzonotte
mură-u	mora-o	dimineață	matina
glinu, inu	lino	séră	sera
cânepă	canapa, canape	sêptemână	settimana
urdică	ortica	o lună-i	un mese
cucută	cicuta		
ederă	edera		
trifoiu	trefoglio, tri- foglio		
madragonă	madragola		

* Precum se adaoage adesse un-
a, la multe vorbe: lêmóie alé-
moie lăută; alăută; asemenea
s'a făcut și: r a m e, a r a m ă

annu
primă-véra
véra
iearnă
ora,
minutu

anno
primavera
estade, state
iverno, verno¹
ora
minuto

XIII

deu, Dumne-deu Dio, Domene-
dio
trinitate trinită
ângelu angelo
sântu sfîntu sânto
religiö religione
lege legge
fede fede
credință credenza
chreștinătate creștinătă
cumunicătură comunione
biserică² chiesa
altaru altare
cruce croce
laudă lauda
chreștinu cristiano
păgânu pagano
pecatu peccato

1 Se scie quē v'nu è atât litte-
ră quât o aspirațio. *olivos* s'a
făcut vin o s, vinum, vinu. Noi
aspirațiunile le facem adesea cu
(i) herba iearbă, e arbă.
verno, ierno, iearnă e arnă.

2 Basilica. făcënd pe a, i, ca
anima inima, avem bisilica;
schimbând pe i în e, ca digi-
tus, degitu, avem biselica.
schimbând pe l în r. ca sale
sare, s'a făcut biserică.

blestemu
strigoiu

bestemia, bi-
astema
strigone

XIV

Duminică
Luni
Marți
Mercuri
Joi
Vineri
Sâmbătă
sêrbătóre
lucrătóre
carnavalu
păresimo
duminica flo-
riilor
înălțarea
addormirea
M. D.
duminica tutu-
lor Sântilor

Domenica
Lunedì, Luni
Martedì, marti
Mercadì, mer-
core
Giovedì
Venerdì
Sabato
festa
giorno di la-
voro
carnovale
quaresina
domenica delle
palme
l'ascensione
l'assunzione
della Madona
la festa d'ogni-
santi

XV

Societate
patrie
Statu
țerră
împèratu
corónă
thronu
curte

Società
patria
Stato
paese
imperadore
imperatore
corona
trono
corte

prințu, prin- cipe domnu cancelier secretaru jude, judecător	principe — canceliere secretario giudice judica- tore	măcellărie	beccheria, ma- cello
avocatu cetățeanu suditu publicu popolu cetate muri pörtă piață palatu monăstire schóla punte puțu turnu ospel ospelerie	avocato citadino suddito publico popolo cită, citade mura porta piazza palazzo monastero scola ponte pozzo torre, turnu palazzo locanda, os- teria	Sciință artă meserie carte hârtie călimări fóie scrisóre scriptură respunsu semnu puntu linie riglă cercu negoçu negoçătoru prețu schimbu quintaru commerciu costu medicu doctor spiçeru maestru măestrie musicu concertu vióră lăută citeră córdă	XVI scienza arta mestiere libro carta calemajo foglie, foglia lettera scrittura riposta signo punto linea riga circo, cerco negozió negoziatore prezzo cambio quintale commercio costo medico dottore speciale maestro maestria musico concerto violino lauto cetera corda
óspe óspete baie cafeu spiçerie spitalu postă magazin vamă móră rovină, ruină săpunărie ulierie	oste, ostiere ospite bagno caffé spezieria spedalo posta magazzino dogana mulino mola rovina, ruina saponeria olieria		

argintaru	argentario	arcu	arco
	argentajo	săgeată	saeta
măcellaru	macellajo, ma- cellaro	spadă	spada
		sabie	sciabla, scia- bola
căruțarru	carrozajo		
dogaru	cerchiajo	lance	lancia
cercu	cerchio	frêu	freno
dógă	doga	căpêstru	capestro
păstor	pastore	sé-le	sella
pêcuraru	pecorajo	bătaie	battaglie
pescar, pescu- itor	pescatore	luptă	lotta
		assaltu	assalio
marinaru	marinaro	pradă	preda
barcă	barca	ommoru	strage
funie	funie	măcellu	macello
		victoriă	vittoria
		pace	pace

XVII

Armată	armata
câmpu, tabără	campo
oste	oste
oșteanu, ostașu	bellico
soldatu	soldato
pedestru	pedestre, fan- taccino
căllerețu	cavaliere (ca- valier
cavaller	cavaliere, (che- (valier
pedestrimu	fanteria
căllérime	cavalleria, ca- valerie
cavallerie	cavalleria, (chevalerie)
căpitanu	capitano
arme	armi, arme
trônbiță	trombetta
șcutu	scudo
pavêsă	pavese

XVIII

Eu	io
tu	tu
ellu, ea	egli, ella
noi	noi
voi	voi
ei, elle	eglino, elleno
meu, mea	mio, mia
têu, ta	tuo, tua
sêu, sa	suo, sua
nostru, nôstră	nostro, nostra
vostru, vóstră	vostro, vostra
loru	loro

AJECTIVI

Albu	albo, bianco
negru	negro, nero
roșu	rosso
verde	verde

vuriu, galbenu	giallo	agru de unde	agro
ceruliu	ceruleo	agreșe	
vêrgatu	vergato	amaru	amaro
palidu, pãlitu	palido	sãratu	salato
luciu	lucido	mucedu	mucido
rãpede	rapido	coptu	cotto
limpede	lempido	friptu	fritto
linu	leno	fertu	allesso, fer- vuto
turbure	torbido	arsu	arso
chiaru	chiaro	alfumatu	affumato
profund	profondo		
affundu	affondo		
seninu	sereno		
norosu	nuvoloso	mõlle	molle
negurosu	nebbioso, ne- buloso	tare, fõrte	forte
		aspru	aspro
luminosu	luminoso	netidu	nitido
strãlucitu	tralucento	nodurosù	noduroso
întunecosu	tenebroso	nodõsu	nodoșo
opacu de unde	opaco	pãtratu	quadrato
opãcitu		rotundu	rotondo
umbrosu	ombroso	fragidu	fragile
fumegos	nebuloso	caldu	caldo
frumosu	formoso, bello	rece	freddo
uritu, slutu	brutto	înghieçatu	ghiacciato, gelato
muciosu	moccioso	udu, îmmuiatu	umettat
orbu	cieco, orbo	umedu	umido
mutu	muto	mucosu	mucoso
surdu	sõrdo	storsu	storto
schio pu	zoppo	svêntatu	sventato
ghebosu	gibboso	secatu	seccato
d'espuiatu	dispogliato	secu	secco
încãlțatu	calzato	plinu	pieno
desculțu	discalzo	raru	raro
		desu	denso
gustosu	gustoso	greu	grave, greve
dulce	dolce	întregu	intiero
acru	acro	dreptu	dritto

strâmbu	strambo	putredu	putrido
grosu	grosso	valoros	valoroso
subțire	sottile	fricosu	pauroso
ascuțitu	acuto, aguzzo	nișelu (co-	codardo
tăiosu	tagliente	dardu)	
		constant	costante
		târdiu	tardo
maturu	matturo		
têneru	tenero		
tênerellu	tenerello	cornatu	scornato
nuou	nuovo	domesticu	domestico
bêtrânu, ve-	vecchio	sêlbaticu	selvatico
chiu		fugosu	fugoso, impe-
anticu	antico		tuoso
grassu	grasso	fugaciu	fugace
macru	macro, magro	veninosu	velenoso
cărnosu	carnoso	veninatu (în)	venenato (in)
ososu	ososo		
sănêtosu	sano	bunu	buono
nervosu	nervoso	rêu	cativo, reo
vênosu	venoso	nebunu, smintitu	pazzo
puternicu	potente	lunaticu	lunatico
delicatu, plă-	delicat	culpabil	colpabile
pându		furu	furo, furace
mare	grandô	răpaciū, răpitoru	rapace, rapi-
micu	picolo		tore
altu înaltu	alto	răpitu	rapito
scundu	picolo, bas-	crudu	crudelē, crudo
	sotto	cruntu	cruente
lungu	lungo	adevêratu	vero
largu	largo	mincinosu	falso, bugiardo
strimtu	stretto	virtuosu	virtuoso
ângustu	angusto	desfrênatu	sfrenato
scurtu	corto	tristu	tristo
deșteptu	destato	limbut	linguacciuto
focosu	focosu	cicălitor	cicalitoro
viu	vivo, vivente	pacinicu	tranquillo, pa-
mortu	morto		ciaro
reposatu	riposato	smeritu	smarito

umilitu	umile	atât quât	tanto, quanto
trufaș	fiero, introfiato	nici-unu	nessuno, nis-
sgircitu	avaro		suno,
darnicu	liberale, largo		niuno
credinciosu	fedele	nîme	nemo
vicleanu,	mariolo	ori quine	ognuno
marghiolu		fiã-quare	ciascheduno
amoratu (în)	inamorato	ori-quare	qual si sia
		amêndoi	amendue, am-
			bedue
ferice	felice		
beatu de unde	beato	âmbi	ambi
bêiatu			
sêracu	povero		
orphan	orfano	numeru	numero
sâtulu	satolo	quantitate	quantità
flãmându	affamato	mêsură	mesura
nesățiosu	insaziabile	summă	somma
străinu	straniere, stra-	među	mezzo
	no	un, unu, una, o	un, uno, una
singuru	solo	doi, doë	due
singurellu	soletto	trei	tre
		patru	quattro
		cinci	cinque
aquestu, aștu	questo	șése	sei
aquellu, ăllu	quello	șepte	sette
quel	quel	optu	otto
aquesta	costui	noë	nove
aquella	colui	dece	dieci
quel que	quel che	nullă	nulla
quare	quale	un spre dece	undici
que	che	doë spre dece	dodici
quare? quine?	qual? quale?	trei — —	trezeci
quari?	quali?	patru — —	quaradeci
que?	che?	cinci — —	quindici
		séi — —	sedici
		șepte — —	diciasette
altru altu	altro	optu — —	diciotto
totu, toți	tutto tutti	noë — —	diciannove
multu	molto	doë-deci	venti

doe-decişiuu,	venti uno	făşçare (în)	fasciare
una		plângere	piangere
doe-decişi doi,	venti due	scăldare	scaldare
doe		simţire	sentire
doe-decişi trei	venti tre, ect.	vedere	vedere
		audire	audire, audire
trei-deci	trenta	gustare	gustare
patru —	quaranta	atingere	atingere
cinci —	cinquanta	sufflare	soffiare
şei —	sessanta	resufflare	respirare
şapte —	settanta	strănutare	stranutare
optu —	ottanta	tuşire	tossire
noe —	nonanta	sughiţare	singbiozzare
o sută	cento	assudare	sudare
doe sute	dugento	dormire	dormire
trei —	trecento, etc.	dormitare	dormigliare
o mie	mille	visare	sognare
doe-mii	dumila	desteptare	destare
trei — ect.	tremila	pr cepere	percipere
un milionu	millione	întelleger e	intelligere
doe milióne	—	cugetare	pensare
trei —	etc.	judicare	giudicare
		cunóscere	conoscere
		scire	sapere
primn, primaru	primo, prima-	părere	parere
	rio	voire	volere
ânteiu dela	primo	dorire	desiderare
ante, ainte		plăcere	piacere
al doilea	secondo	suvenire	sovenire
al treilea..	terzo...	ţinere a minte	tener a mente
multu	molto	adducere a minte	richiamare
puçinn	poco pochino.		alla memoria
		mişcare	muovere
		păşire mercere	marciare
		âmbulare	ambiare
		sarire, săltare	salire, saltare
		ire de unde	ire
		es-ire	uscire
VERBI			
Nascere	nascere		
alăptar	allattare		
sugere	suggere		

mercere	andare, mar- ciare	sufferire	soferire soffrire
păssare	passare	pățire	patire
trecere	—	așteptare	aspetare
ducere	ducere	flămândire	affamare
apropiere	accostare	însetare	assetare, asse- tire
venire	venire	măncare	mangiare ma- nicare
ajungere	giungere	bere	bevere, bere
înturnare	ritornare	mișcare	movere
mutare	mutare	sorbire	sorbire
strămutare	tramutare	mestecare	masticare
curare (în) a- lergare.	correre.	înghițire	inghiottire
fugire	fugire	pregustare	pregustare
urmare	ormare	dejunare	digiunare
străinare	stranare, stra- niare	ajunare	—
stare	stare	prândire	pranzare, prandere
ședere	sedere	cinare	cenare
m nere	manere	săturare	satolare, sa- ziare
remânere	rimanere	î investire	investire
zăcere	giacere	îmbrăcare	imbracciare
tăcere	tacere	desbracare	svestire
ammuțire	ammutire	încălțare	calzare
vorbire	parlare	descălțare	discalzare
diccere	dire	despuiere	spogliare dis- pogliare
chiamare	chiamare	cingere	cinghiare
numire	nominare	desgingere	discignere
strigare	gridare	așternere	sternere
țipare	stridere	culcare	colcare, cor- care
cântare	cantare	coperire	coperchiare, coprire
ridere	ridere	descoperire	discoprire
durere	dolere	învêlire	velare
suspinare	sospirare	desvêlire	disvelare
lacrêmare	lagrimere, la- crimare		
gemere	gemere		
purtare	portare		

cóssere	cucire	amărire	amarire
descóssere	discucire	udare	umettare
tórcere	torcere	îmmuiare	ammollare
urdire	ordire	înumedire	inumidire
țesere	tessere	scergere	rasciugare
înnodare	innodare	svântare	sventare
desnodare	dinodare, dis- nodare, sno- dare	secare	seccare
suire	ascendere, sa- lire	împlere	empire, empi- ere
descidere	discendere	încrudire	incrudire
intrare	entrare	înaspire	inaspire
eșire	uscire	casătorire	accassare
inchidere	inchiudere	însurare	ammogliare
deschidere	dischiudere	măritare	maritare
încuiere	dischiavere	vecinare	vicinare
descuiere	inchiodare	unire	unire
luminare	dischiodare	desunire	disunire
încălțire	alluminare	despărțire	separare
	accaldare (accaldato)	vedovire	vedevare
	scaldare	matorire	maturare
recire	raffreddare	întinerire	intenerire
apprindere	alluminare	înhêtrânire	invechiare
stingere	estignere, stin- gere	învechire	
focare (în)	focare (in)	îngrășare	ingrassare
flăcărare (în)	infiammare	măcrire	ammagrire
schintiere	scintillare	îngroșare	ingrossare
	scintilluzare	subțiare	sottigliare
affumare	affumare	pupare, basiare	bacciare
frigere	frigere	avere	avere
ferhere	feryere	dare	dare
ardere	ardere	luare	prendere, ri- cevere
sărare	salare		torre
îndulcire	indolcire, in- dolciare	punere	ponere
înagrire	inagrire	lăssare	lasciare
		abandonare	abandonare
		despărțire	spartire
		prindere	prendere
		apucare	—

t				
inere	tenere		pioare	piovere
battere	battere		revêrsare	riversare
lovire	colpire		tunare	tonare
tragere	traere		resunare	risonare
împingere	impignere, im- pingere		fulgerare	folgorare
frecare	fregare		grindinare	grandinare
rumpere	rompere		ningere	nevicare
frângere	frangere		lat:	ningere
spargere	spargere		vântare de un-	ventare
s trivire	stiacciare		de avântare	avventare
cădere	cadere		spulberare	spolverare
cuvénire	convenire		stêmpêrare	stemperare
semnare	segnare		încetare	cessare
assemênare	rassomigliare		liniscire	lenificare
învitare	invitare		iernare	vernare
împutare	imputare		ghieçare (în)	ghiacciare
înjurare	ingiuriare		curgere	collare
defăimare	diffamare		strecurare	stracorrere
lucrare	lavorare		spumegare	spumare
faccere	farre		spumare	
desfacere	disfarre		îkundare	inondare
scôttere	scottere		turburare	torbidare
scuturare	agitare, scuot- tere		murmurare	mormorare
			allinare	allenire
			limpedire	lambicare
resărire	levare, sorgere (il sole)		pascere	pascere
appunere	tramontare		rumegare	rugumare ru- mare, ru- minare
serare (în)	serare		addăpare	dissetare
noptare (în)	nottare		fêtare	nascere
lucire	lucere		sterpire	sterpare
strălucire	—		mugire	mugire
umbrire	ombrire		sberare	belare
adumbrare	adombrare		pungero	pungere
întunecare	tenebrare		înjugare	aggiogare
înnorare	annubilare		împedicare	impedicare
seninare (în)	serenare (in)			

înşellare	sellare	secerare	mietere
înfrânare	infrenare	culegere	collegare
ninchezare	nitrire	încărcare	carricare, car-
cûrare (în)	correre		care
mulgere	mungere	descărcare	discarricare
tundere	tondere	măsurare	misurare
lătrare	latrare	măcinare	macinare
urlare	orlare, urlare	cernere	cernere
mursicare	morsicare	descernere	discernere
miauire	miagolare	frământare	infermentare
sghîriere	sgrafiare	cóccere	cuocere
ródere	rodere		
furnicare	formicare	credere	credere
ţîrrire	tirare	îngenuchiare	inginocchiare
pişcare	pizzicare	umilire (în)	inumiliare
veninare	venenare	închinare	inchinare
înţepare	piccare	rugare	pregare
crêpare	crepare	cuminecare	comunicare
		îndurare*	indurare
înverdire	inverdire	lăudare	laudare
frundire	frondire, fron-	jurare	giurare
	zire	păcătuire	peccare
florire (în)	fiorire (în)	blestemare	bestemmiare, ,
pălire	appassire		biastemmare
uscare	seccare	veghiere	veghiare
trunchiare	troncare	preveghiere	sopraveghiare
despicare	dispiccare	serbare	festeggiare
descorţare	discorzare	serbătorire	
desbărare, des	disbarare		
rădăcinare		înălţare	inalzare
desbrănare	disbranare	domnire	regnare, domi-
stirpire	destirpare, es-		nare
	tirpare	guvernare	governare
învêscare	invescare	împărăţire	regnare
umbrire	ombrire	corunare	coronare
recorire	ricreare		
arare	arare		
semênare	seminare		

* "Nu te îndura,, nu te aspri.—
 'îndură-te,, vine dela indolere
 îndorere, îndurare, îndurare.

ungere	ugnere, ungere	vindere	vendere
allegere	ellegere	pretuire	apprezzare
ordonare	ordonare	cumpêrare	comperare
suppunere	obbedire		comprare
ubidire		schimbare	cambiare
publicare	publicare	împlinire	impiere
ascultare	ascoltare	costare	costare
		radere	radere
		dănțare	danzare
		jucare	giocare, giu- care
învêțare	invezzarsi	cordare (în, des)	cordare
desvețare	svezzare	tindere (în, des)	tendere
citire	leggere		
scriere	scrivere	scobire	scolpire
copiare	copiare	zugrăvire	pignere
împuntare	impuntare	albire	bianchire
liniare	lineare	înălbire	înălbire
semnare	segnare	negrire (în)	annegrare an- nerare
querrere	cherere	mărire	aggrandire
întrebare	interrogare	crescere	crescere
respundere	rispondere	micșorare	screscere
cercare	cercare	descrescere	
numèrare	numerare	dreptare (în)	dirigere
îndoire	doppiare	strâmbare	(strambare) strambo
întreire...	triplicare...	lărgire	largare
adunare	adunare	lungire	slungare
multire	multiplicare	surtare	scortare
scădere	scadere	rotundire	ritondare
împărțire	dividere, spar- tire	netedire	(nitidare) nitido
sêcotire	calcolare	aurire (în)	inaurare, ino- rare
assemènare	simigliare	argintare (în)	inargentare
doctorire	dottorare	poleire	pulire
păstorire	pastorare	topire	aliquidare
trimittere dela mittere	inviaie		
negoțiare	negoziare		
legare	legare		
deslegare	dislegare		
învoir e	consentire		

înferrare	ferrare	pungere	pungere
oçellire	(acciajare)	vulnerare,	piagare
	acciajato	plăgare	
ascuțire	accuire, aguz-	călcare	calcare
	zare	fugire	fuggire
ruginire (în)	inruginire	ascundere	ascundere
amestecare	mestare, mis-	scăpare	scapare
	ticare	străbattere	strabattere
combinare	combinare	ommorire	occidere
(în)		uccidere	occidere
împetrire	impietrire	respândire	spandere
tărire (în)	fortificare	răpire	rapire
îmnoiare	mollire mollifi-	despuiere	dispogliare
	care	prêdare	predare
îmmuiere	ammollare	ochire	occhiare
cercuire	cerchiare	furare	furare
ștrîngere	stringere	pingere	spingere
înnotare	natare	înfrângere	infragnere
înnecare	annegare		infrangere
affundare	affondare	vingere	vincere
pescuire	pescare	subjugare	sogiogare
mênare	menare	solire	sollecitare
		iertare	perdonare
armare (în)	armare	împăciuire	appaciare
sgomotare	sgomentare-		
	ire		
oștire	apparecchiare	temere	temere
	all'armi	tristare (în)	tristare
certare	certare	tremurare	tremare
luptare	lottare	tremulare	tremulare
cruntare	cruentare	spăimântare	spavntare
scutire	scudare	trufire (în)	tronfiare
săgetare	saetare	gônfare (în)	gonfiare
împenare	impenare	adeverire	verificare
pumnare	pugnare	mințire	mentire
mănuire	manegiare	desfrênare (se)	sfrenare
tăiere	tagliare	înbunare	inbonire
junghiere	stillettare	blândire (în)	blandire
	pugnere	mîniere	irare

îndrăcire	indracare
înselbătécire	inselbaticare
viare	essere vivente
viețuire	vivere
murire	morire
bălsămare	bałsamare
împuțire pu- țire	impuzzare pu- tire
putredire	putridire (în)
înviere	ressuscire

î PREPOSITIUNI.

n	in
la, a	a
pe	su
de	di
des	dis
re	ri
res	ris
ad	ad
ab	ab
ob	ob
ex, es, s	es, s
con, co, cu	con, co
sub, subt	sotto
pre, pro	pre, pro
spre, către	verso
stră	stra,
ainte, ante	ante
dupō	dopo
aprópe dela prope	vicino, apres- so
prin	per
din, dela	da
dupō	secondo
întru dela in- tra	nel

între dela in- ter	tra
pintre	fra
pentru dela propter	per
preste, assupra	sopra
despre	rispetto
pînō pîn'	fino fin
fărō	senza
afarō	fuori
înderēptu	indietro
impregiur	intorno
lûngō	lungo
înainte	innanzi
îndreptu	dirimpetto
în laturi	a lato
dincóci	di quà
dincolo	di là

ADVERBI.

Quând	quando
acum, amù	adesso, mo
îdată	subito
currēndu	presto
încetu	lento
adesea	sovente
rare-ori	rare-volte
altre alt-ori	altre-volte
d'aqui nainte	daquì innanzi
apoi	poi
ântēiu	prima
attunci	allora
ieri	ieri
alaltă-ieri	l'altro ieri
adi	oggi
mâne	dimane

ânc^hè, ânc^o
mai

anche, anco
mai

nici
nici de cum
nu-mai

nè
niente affatto
nonmai

unde
de unde
pîn', pîn^o
aquì
d'aquì
colo
ici și colo
aiurea, aliurea
de parte
in întru,

ove
onde, d'onde
fin, fino
quì, quà
di quì
colà, là,
quà e la
altrove
lontano
dentro

sus
osu, giosu

su
giù

quâtu
atâtu
multu
puçinu
pré
fórte

quanto
tanto
molto
poco
tropo
forte

bine
rèu
cum

bene
male
come

așà
in adevèr
nu

si
in fatto, dav-
yero
non, no

CONJUGATIVI

și, e	e, ed
ânc ^o	anche, ancora
âns ^è , ma	ma
nunumai	non solamente
de, daqua	se
qu ^o , qua	che
sau, au, ori	o, ovvero
adic ^o	cioè, cio vale a dire

INTERJEȚIUNI.

Hei hine	ebbene
puh, uf	puh!
ah	ah
oh	ohi, ah
vai	ahi
vai mie	ai me
vai de mine	ahi lasso me
vai de voi	guai a voi
deh!	deh
inimă, curagiu	animo corag- gio
ia seama	avertite
veđi bine	badate bene
bravo	bravo
taci! si!	zitto.

NOT

Nota la I.

Toate vorbele din vokablarul acesta le vom împărți în fizice *прекъм*: capu, ochiu, sânge, — albu, rotund, strămbu; nascere, simțire dormire, mâncare etc. și morale *прекъм*: minte, voie, cugetu, bunătate; — bunu, blându, rêu; — temere, tristare, mințire etc.

Vorbele celle fizice le întrebșințăm a arștă ființele, *квалитѣдїлє* și obiectele ce le pștem vedea, așzi, gșstă, mironi, pșpș; iar pe celle morale le întrebșințăm pentru obiectele, *квалитѣдїлє* și lăkrșgile ce se pot nșmai încipși în mintea noastră.

Vorbele fizice iar se sșbt-împart în două: în șșsale șș mai des întrebșințate, și în tehnice.

Прекъм și cele morali se pot împărți assemenea ca cele fizice.

Черчетând limb'a romșnă ast-fel *към* se află în gșr'a norodșli, aflăm cele mai mșl-

te vorbe fizice și șșsale; *къчи* cele morale, ca șș le *къноаскъ* cșne-va, aș trebșinț de o gșndire mai înaltă șș de o învșdștăgă. În vșdștăgă norodșli romșn nș este alta de *кът* în meșteșgșrile *дърлнєшчї* și în morali Religiei pe *кът* poate așzi și înșellege dela biserikă. Așș dar în toate despșrșirile așșși vokablar poate vedea cșne-va mai mșlte vorbe fizice și șșsale, și mai pșșine morale, șșș tehnice din kare șnele nș le *къноасче* norodșl de lok și altele, în vșdșndș-le dela biserikă, le a lșat din limb'a slayă.

Această bșgare de seamă se poate face nș mai la Romșni și la toate nașșile, vokablarul omșli din norod fiind pretștendeni mai mșrginit de *кът* al în vșdștășli. Șșș ne încipșim akșm pe Romșniși cei d'șntșșș ce aș deskșllekat în Dacia venind din Italia. Ei

az venit aci kă limb'a poporă-
lăi români, kă limb'a vâlgară
și vocabularul lor 'laș lăsat
de moștenire fiilor, aștia șr-
mătoarei generațiunii, și așa
mai în kolo. Științele, artele,
meșteșugurile nă s'az mai kălti-
vât în Dacia. Să ne înki-
pșim iară ce ar fi fost și lim-
b'a italiană daka în koprinsă
Italiai nă s'ar fi kăltivât niči
de kăm științele și artele. Ne-
greșit kă o limbă mai ase-
menea kă a noastră, o limbă
fără termeni tehnici și kă prea
puține vorbe morale; să pu-
nem iară kă Italia ar fi avăt
tot întămplările Daciei, tot
limba slavă ar fi domnit în bi-
sericele ei, tot kă Turcii, Un-
gurenii, Lechii și Rușii ar' fi a-
văt a face; negreșit kă atătăci
s'ar fi vorbit în Italia aceleași
gergări ce vorbim noi akăm.

Să ne întoarcem la despră-
direa I a aștăci vocabular.
Aci toate vorbele fisice șșă-
le le vedem de origine latină.
Pricina este kă neperzând Ro-
măni din vedere pșugile tră-
răsi săș, n'a perdăt niči vor-
bele săș nămele kă kare le-
az nămit moșii săi. În des-
prădirea așeasta vorbele tech-
nice sânt aceleă kă kare se
nămesk pșugile omăsi celle din
pșănră. La dănșele n'a fost de
ajăns tradițiile; cele din pșănră
tră-ale omăsi nă se văd ka

cele din afară, și ka să le
kănoășkă čineva, pretăndeni
e trebșingă de știină Anatomiei.
Așa în partea așea-
sta săș a perdăt Romăni ș-
nele vorbe, săș le a ameste-
kat nămind kă dănșele șnele
în lok de altele. Ast-fel ve-
dem kănd doare pe čine-va
vîntra săș bărta, kă zice: "mă
doare la inimă,, și așeasă
împregărare o poate vedea
čine-va la toate națiile, în-
trebșingănd norodă, la ob-
jetele ce nă le kănoășe bi-
ne, termeni săș vorbe nepo-
trivite săș nă la lokăi lor.
De aci a venit ka în lok de
cor să zikă romăni inimă,
în lok de anima să zikă
suffletu, și în lok de vîn-
tră, bură, (kă toate kă a
pșărat foarte bine frașea: in-
tre vintre) șăi:

Așeasă bșgare de seamă
se poate face și la boale, șnde
ka să le dea săș să le pșătre-
ze nișe năme kăviinčoașe ori
hotărâte într'o limbă kăltivată
în toate ramărele sale, a fost
trebșingă de arta mediciniei.
Poporă romăni n'a kăltivat
medicina, prin șrmare niči
nă kănoășe termenii čei kă-
viinčioși ai boalelor. Așa čei
d'ăntăis Romăni az știăt kă
lăngăre însemnează o ză-
čere oare-kare dășă fără a
se trezi. Mai în șrmă kănd

az vȳzȳt kȳ frigȳrile saȳ kl-
dȳra ȳin ȳna ȳi nȳ se prekȳr-
mȳ periodichesce, atȳnȳi az zis
kȳ bolnavȳl are lȳngȳre (lȳn-
goare) lȳngȳur; ȳi ast-fel a
ȳnȳerȳt a se dȳ o ȳnsemnare
mȳrginitȳ, pentȳr ȳn fel de
zȳchere, ȳnei vorbe ȳe avea o
ȳnsemnare mai ȳntinsȳ, atȳt fi-
sikȳ kȳt ȳi morale.

ȳn ȳele morale iar, vedem
pȳstraȳi nȳmai aȳei termini
kare, ȳn ori ȳe stare s'ar aȳlȳ
ȳn porod, nȳ pot sȳ'i lipsiasikȳ
din vorbeȳ. Az pȳstrat, spre
exemplȳ, Romȳnii vorbele ȳe
se daȳ fakȳltȳȳilor sȳffletesȳi
kȳ kare se nasȳe Omȳl ȳi ka-
re trebȳie sȳ vie negreȳit kȳ
vȳrsta ȳi fȳrȳ de ȳnvȳȳȳȳrȳ;
prekȳm: simȳire, aȳdu, vȳȳdu,
gustu... minte, cugetu, judi-
catȳ, voie, amoru, urȳ,* ȳȳl:
Kȳte ȳnsȳ az avȳt trebȳingȳ
saȳ de o ȳnvȳȳȳȳrȳ spre a lȳ
kȳnoasȳe saȳ de ȳn moral do-
bȳndit iar nȳ ȳnȳȳskȳt, la kȳte
az kontribȳit saȳ religia saȳ o-
bȳȳeȳrile; akolo vedem ori o
ȳitare kȳ totȳl saȳ o ȳmprȳ-
mȳtare de vorbe strȳine, dȳ-
rȳ kȳt az fost mai strȳini ȳn-
vȳȳȳtorii lȳi. La aȳeastȳ ȳn-
tȳmplare, kȳrgȳile slave kȳt az
domnit ȳn bisericȳile noastre az

* Abhorrire, fȳro preposiȳia ab,
remȳne horrirȳ; schimbȳnd pe
o ȳn u dupo idioma genera-
le, faceȳ urrire urrire — urrȳ.

lȳssat kȳte-va vorbe prekȳm
prietȳșȳg, milȳ, griȳȳ,
nȳdeȳjde, bȳkȳrie, vȳese-
lie ȳȳl: pe kare fiȳ-ȳine le
vede kȳ sȳnt de ȳn grad mai
dȳrȳ ȳrmȳ de kȳt ȳele de sȳs,
ȳi kare ȳi ȳn vorbeȳ se ȳntre-
bȳingȳeazȳ mai rar ȳi s'az pȳ-
tȳt ȳitȳ, ȳi ȳn vȳrsta Omȳlȳi
vȳn mai tȳrȳȳ, kȳnd le poate
ȳnvȳȳȳ de aȳarȳ, iar nȳ din
kaȳa pȳrinteasȳkȳ.

Virtȳȳile ȳi vȳȳȳrile ȳe sȳnt
de fel kȳm sȳ se ȳnveȳe de
a kaȳȳ: ȳȳi pȳstreazȳ nȳmele
ȳn limb'a strȳmoȳaskȳ saȳ la-
tinȳ; kȳm: bunȳtate, rȳutate,
dreptate, strȳmbȳtate, aȳevȳru,
minciune, blȳndȳȳe, furie... iar
de vor fi de fel ka sȳ se ȳn-
veȳe dela bisericȳ saȳ din a-
dȳsnarea kȳ strȳinii, akolo ve-
dem ȳrme de limbe strȳine; pre-
kȳm: slavȳ, ȳinste, vȳred-
nicȳie, desto ȳnicȳie, pȳme-
nirȳe... adikȳ voȳs sȳ zik kȳ
kȳ kȳt Romȳnȳl este mai pȳnk
kȳ atȳta limb'a lȳi este mai ro-
manȳ ȳi mai kȳratȳ de strȳi-
nismi.

ȳnsȳȳi vorba: virtute se
poate vedea kȳ lipsa moralei
ȳi a deprinderii pȳterilor ȳi tȳ-
riilor sȳffletesȳi, a fȳkȳt a se
ȳntrebȳingȳȳ pȳnȳ mai de ȳnȳ-zi
nȳmai ȳn simȳ, fisik, adikȳ nȳ-
mai pentȳr a ȳnsemnȳ tȳria
trȳpȳlȳi, nȳ ȳnsȳ ȳi a sȳffle-
tȳlȳi. Aȳa dar se vede kȳt a

fost starea morale a nației, și dacă a putut săz nă ka s'z p'rstreze vorbele morale și tehnice. Akəm ȳns'z v'ind vremea regenerației Romȳnls'i și a limbei sale, Dikȳionar'ul limbei des'z'v'rsite și întregi i se afl'z în dikȳionar'ul moșilor s'zi, și de akolo de s'nde zice: simțire, simțitoru, simțitu, de akolo poate zice și: simțul, simțimēt, sensație, simțimental, simțimentalismu, simțitivu, simțibil, simțibilitate, simțual, simțualitate, simțitoriu, simțitōrie. — presimțire, presimțiment, .. re-simțire, .. resimțire, ressimțimentu, ... consimțire ... străsimțire .. între-simțire. De va cheretă c'ine-va limba poporls'i grek'z de akəm trei-zeci și doz-zeci de ani, o vede plin'z mai mult de j'm'zitate de vorbe italiene, t'rg'ces'ci și romȳnes'ci (k'nd vorbiă zn fanariot săz zn grek din dearg'a romȳneas'k'z, de zar'ci'z, de kl'kași, de sk'etelnici, de posl'sh'nici, de arend'z, de vin'rg'ic'z, de oeritz ș'cl.) Unde nă ar fi aj'sns a-चेast'z limb'z înapoind și imp'estriz'nd'z-se, k'nd ar' fi av'z vot la formarea săz regenerația ei toȳi bașa-Christi, și bașa-Ianii, d'zr'z k'z se amest'k'z în vorb'z la noi nepoftiȳi toȳi logofeȳi săz diecii ȳei vek'i, toȳi kaftanlii, și toȳi ka-

ri nă și aș ȳitit ȳk'z ni'ci p'rdinele k'rg'ci ȳe avem! P'rdin'z treab'z voiz s'z zik, ar fi f'k'zst Grezii k'nd ar' fi av'z ast-fel de p'kate. ȳns'z ei aș fost mai k'z minte și akəm ka și tot d'akna de k'z noi, k'z aș s'ci'zst s'z vaz'z ȳe este al l'zr și al moșilor lor și ȳe nă este și în toat'z vremea ȳei k'z înv'z'z't'zr'z aș av'z de norm'z limb'a ellenik'z ȳea vekie, și ast-fel aș ad'z's în zioa de ast'zzi limba lor ȳea vorbitoare în k'z k'z aȳee'și grammatik'z s'z înveȳe pe am'znd'z. Noi ni'ci odat'z n'am av'z de norm'z limb'a Latin'z; p'inz la o vreme pe ȳea slav'z, apoi pe ȳea greak'z, și akəm pe franȳeza, — ȳe blestem! K'z s'z se mai die, k'z s'z se mai k'ltive biata limb'z d'zr'z at'zte ȳizme literare! Romȳnii din Transilvania o împle de zn-g'zrismi și de nemȳgismi, ȳei din Moldavia de m'zsk'z'lsismi, greȳisimi și franȳozisimi, și noi aȳi, p'inz la o vreme maniaȳi de greȳisimi, akəm ne a ap'k'at boala Franȳei în toate artikolele săz inkietzrile limbei. Limba franȳez'z se vede în toate kasele din preȳn'z k'z toat'z morala săz demoralisaȳia ei, limba franȳez'z în șkoale, în kollegiz, și de limba latin'z nămai zn klas în kollegiz kas'z ar'z't'z'm k'z o despreȳz'im, k'z nă o k-

noaştem; adică voiş s'z zik k'z în tot p'riacipatşl nşmai 250 lei pe l'nr se kielţeskş pentrş a-
ceastş limbş! şî limba italianş
nikşiri, ka s'z d'şm înkai o pro-
bş învedoratz k'z nş şşim niçi
ce am fost niçi ce sşntem.

Mie îmi plăce s'z addşk de
eksemplş tot pe Greci, pentrş k'z
şî meritş, şî m'z deslşsesk mai
bine fiind kontimporani k'z noi,
şî limba lor avşnd mai aţeeaşî
soartş k'z a noastră, pînş la o
vreme (nş şnsş şî kşm ka s'z se
şşie în parentes). Ka s'z şî fa-
k'z Greci limba ast-fel kşm este
în zioa de astşzi, aş avşt tre-
bşingş neinţetatş înveşe lim-
ba cea vekie, s'z easş felşrimi de
idei, s'z se şşie o polemikş mai
de şn veak, s'z şî formeze în
sfirşit Stat, şniversityşii, licee
şşl: Dar k'z ar fi vşedniçi de
plşns cei lalşii Greci ce nş se
koprint în Grecia liberş, kşnd
'şî ar înkide okii şî 'şî-ar' astş-
pa şrekile la cele ce aş fşkşţ
şî fak ellenii cei nşoi pentrş lim-
ba lor, şî vşşnd (cei ce se aflş
afarş din Grecia) ka s'z kşl-
tive pe a lor, saş ar' îmbrşşii-
şş a orbesşe limba franşezş, saş
s'ar arşkå de cea greşeaskş
vekie şî s'ar strşmşta în starea
Greşilor de obşte kşm erå akşm
o sşţş şî doş sşte de ani! N'ar'
fi o mşnkş zadarnikş s'z lase
lşkrş gata fşkşţ, s'z lase limba
kare se skrie în zioa de astşzi

în Grecia liberş: şî s'z alerge
la mijloaşele cele de akşm doş
sşte de ani?

Ast-fel ar fi k'z noi kşnd
ne-om înkide okii dela ori ce aş
fşkşţ alşii oameni de o naşie
şî familie k'z noi, şî am îmbrş-
şşişa nişşe mijloaşe ce nş ni se
kşviniå a le întrebşingş de k'z
akşm şapte sşte de ani. Lim-
ba noastră akşm nş se mai a-
seamşnz kş latina de k'z în
materie saş în dikşionar, nş
înşş şî în formş saş grammati-
kş. Limba latinş ni s'a fşkşţ
nşmai ka o limbş dokţ ce are
relaşie k'z a noastră, şî ceea
ce trebşia s'z faşem noi akşm
şapte sşte şî o mie de ani, aş
fşkşţ o fragşii noştri Italianii: ei
aş avşt de normş pe latina şî
aş kşltivat limba poporşşii ro-
man, kşm am zice şî pe a no-
aştrş: aşş dar am greşş foarte
kşnd am lşşş şn lşkrş gata şî
ne am întoarşe înapoi k'z o mie
de ani ka s'z înşşepem şî noi de
akolo de şnde aş înşşepşţ Italie-
nii şî ka s'z fim tot d'aşna k'z
o mie de ani mai înapoi de k'z
d'şnsşii.

Aşş fiind k'z aş lşkrat Ita-
lienii în lokşl noştrş, n'ar tre-
bşş s'z ne arşnkşm okii s'z ve-
dem ce aş fşkşţ? Bine este
s'z ne şşinem de limba franşo-
zeaskş atşţ de s'şrakş, atşţ
anomalş, atşţ de kapabilş d'a
strika pe a noastră, dşrş kşm

ne-a strikat'o de vre-o 12 ani în koaci? Limba françozească ne a strikat limba, kapelele, obiceiurile, religia, pentră kă pșdin din kăpăi o învăduț își bat kapăl kă astorii klasici; și romanțele cele mai nerășinoase se vād în măinile tinerilor. Acheasta o șuic dela mine pentră kă la virstă de 19 ani mă învăduț françozește kavalerul de Faublas, și poate acheasta va fi pricina de niči n'am prăa învăduț așabine françozește; kă ast-fel de daskăl, ast-fel de karte, asfel de năravuri. Mare pagăbă addăche acheastă limbă și dăxăși și inimii și limbei românești, kăci niči într'o limbă nă s'ar skris atătea kăpăi desfrănțtoare și aprinztoare de dăxăl și inima Omăși. Limba acheasta nă se poate mai niči de kă învăduț niči a se vorbi niči a se skrie fără ajstorsl altei limbe cel pșdin a Italienei; este o limbă, sărakă de vorbe și bogată de frași, în kare vede chine-va cbarakterul și ni omă che pșdin se gindeșche și vorbeșche mălt; este o limbă în kare filosofia și litteratșra n'a pătst face pasșrile che ar fi trebsit să fakă în veaksl nostră; e o limbă în sfirșit assemenea șnei kokete kă găst kare șuie a se îngolă kă lăkrșri străine, fără a se okșpa kă lăkrșri serioase și vrednice de o ma-

troană, și nămai kăm să plakă kă să sūbjăge pe kărtezani șu.

Nimik nă ă mai răș și mai slăt de kăt șn omă săș norod kare se șită pesineka să se ia maimădundă-se dăpă obiceiurile altăi om, altăi norod. Noi vrănd să imităm pe Franșesi, limba lor nă ă în stare a ne învăduț kărat și nemijlocit de kăt tot che aș ei mai răș și mai strikat de kăt în cele lalte nașii; kăci morala chea tare a pșdii chei sșnțtoase a franșezilor nă o vom pștea imită și dobăndi din kăpăi și nămai din eksemple tră ind în mijloksl lor și avănd de povădușitori pe chei kari sșnt din țnșși achea parte sșnțtoasă a nașiei. Să fereaskă Dămnezex lămea de krestinșl săș de ovreish țărcit! kăm să fereaskă Dămnezex și pe biata țarr'a noastră, de a se imăduț într'ănsa Romăni franșozii! kăci atșnă nă vom așea revolușii, și rebellii, țălxării, înșșngeri, biseriči restărnate. Revolūdia din 91 n'a vărșat atăta sșnge nevinovat în mijloksl a 36 de milioane sūfflete kăt se vă vărșa între doș milioane de Romăni.* Si che poate aștepta chine-va de la șn norod kare își desprește limba,

* Este de observat quâte se șicu aqui într'un timpătăt de depărtat, quănd și attuuci aveam de adversarii tot pe quei de astădi.

obișeurile, și tot ce este pământenesk ka s'z înveđe pe jsm'tate alte obișeurii, și alt' limb' prin kare vede cele mai lesne adik' cele mai rele? Abia în zece ani s'aș resp'ndit între jsnii noștri a treia parte din dik'ionar' și grammatika franzozeșci, și tot' n'mai vorbesk de k'z de libertate, pe kare neînueleg'nd'o bine, o m'rginesk într'zn desfr'z și nes'p'nere la legi și la așezeminte. Și ačestea s'nt roadele znei înv'z't're în kare n'se înv'z't' nimik temeirik.

Fr'z' filosofie n's p'xtem a ne g'ndi drept, și înčerpt'xl filosofiei este, d'zr' k'xm am zis și alt' dat', 4er4etarea n'melor sas a vorbelor, este definiția čea adev'rat' a termenilor ce întreb'ing'xm. Tokmai ačeastă n's o p'xtem așlă în limba franzeș, k'4i e o limb' în kare trei p'r'xi de vorbe își aș originea în alte limbe, și n'mai într'z'nsele le poate čine-va așlă însemnarea čea adev'rat'. Ačeastă poate este și p'čina p'nt'r' kare filosofia Franzeșilor e mai jos de k'z a Germanilor.(?)

Nota la II.

În despr'g'irea ačeastă se v'z'd, d'zr' k'xm am zis, toate vorbele ce arat' niște n'miri gerale de îmbr'k'minte p'rek'xm veșmînt, čalčamînt.... k'xm și cele ce arat' niște n'miri în parte z'n's' de objete de neap'rat' treb'ing'z, pe kare n's le skimb' Om'xl k'z moda, p'rek'xm: camaș'z, manta, p'ptine... toate ačestea s'nt de origine latin'. Îns'z k'z'te în-t'z'mpl'r'i n'a av'z't Rom'nia? k'z'te nații n'aș trek'z't prin tr'z'n'sa, fie-kare k'z kost'mele și îmbr'k'mintele sale? De k'z'te ori n'a skimbat Rom'ni' delă orășe îmbr'k'mintea, l'z'nd'z'se d'z're a altor noroade sas nații? K'z'nd îmbr'z-

k'z'nd'z'se k'z'nd zng'z'rez'4e, k'z'nd lečeș'4e, k'z'nd t'z't'z'r'z'4e, k'z'nd t'z'r'4eș'4e, k'z'nd iar t'z'r'4eș'4e imit'z'nd karikatz'rile Fanaz'ls'i; 'și a ad'z'ogit vokablar'xl artikol'z'ls'i îmbr'k'mintei l's'i k'z fel'z'rimi de n'miri str'z'ine. K'z'nd a v'z'z't în't'z'ea dat'z Rom'ni'xl d'z'lam'z, pot'z'ri, k'nt'eș, anteriz, čeakșiri, iș'lik, fires'4e k'z a înt'rebat pe čel kare le p'r'ta k'xm se kiam'z și ačela 'ia sp'z's k'xm se kiam'z. Așa s'a b'z'gat în artikol'xl ačesta vorbele: d'z'lam'z, čepken, t'z'tark'z, k'nt'eș, pot'z'ri, șalvari, fermenea, — anteriz, čeakșiri, sk'z'rteik'z, gi'z-bea, biniș, iș'lik, pap'4i, meși, 4i s'me la noi, și 4iob'ó'te la Moldavi ce le aș v'z'z't la Leč'i

și Măskali, (pentru că Romanii n'as p'rtat cisme) pe șrmz iar: frak, vestz, pantaloni, șșrtzk, bretele și hozșndrașri, kreva-tz, mașșkz. — korset, kapelz, kordon, pașșgz, etc. Țnsz a-cestea n'as aratz originea romz-nșli, fie-kz't de mșltz, ače-stea n'as pot dovedi natsra lim-bei lși. Dar va întrebz cine-va pentru ce în limba lși n'as afli în artikolșl înbrzkkzmin-tei și vorbele, tșnikz, to-gz, și alte asemenea? — Kz'te veakșri, domșle, de kz'nd Ro-mz'nșl n'a vșzșt kz okii toga și tșnika! și kz'm vșeai ka sș pșștreze nșmele șnor obzjetz che n'as le kz'noașche. Kare znsz va lșa pana ka sș skrie saș sș vorbeaskz de kostzmele și înbrzkkzmin-tea Romanilor vekı, va nșmi fie-kare obzjet pe nș-me, și vorbele vor fi foarte ro-mz'neșci iar n'as strzıne. Asse-menea vorbe se vșd n'as la lokz'l lor în dikșionarele tztzlor lim-belor che n'as niči o afinitate kz chea latinz, ne kz'm în dikșio-nare romz'neșci, zndz kz ade-vzrat vor fi la lokz'l lor, dșrz o rztzıire de atztea veakșri. Este de trebzșngz ači și șrmz-toarea bzrgare de seamz: toate vorbele strzıne întrz ale în-brzkkzmin-tei se vșd kz le as

întrodzș în limbz Romz'nii chei depe la orașe kare șșnt zele d'zntzıș momıze(maimzıze) na-șionale; znsz se vșd și la sate, și la mșnte, și la baltz vorbe kare n'as șșnt de origine roma-nz prekz'm: sarıkz, glzgz, zeghe, opıncı, ıyari, zzbșn, obiele șıl: Ači în znele ve-dem ačeșșı prıczınz ka și în zele arzitate mai șșș; și în altele pe zea șrmztoare. Dacia a fost lokșıtz de noroade și mai nainte de deskzlikareaz Ro-manilor într'znsa. Ache oameni ıși avea kostzmele și înbrz-kzmin-tea lor. Romanii ıas a-flat kz dz'nșele; așș viınd în Dacia, skımbz'nd klima Italiei as trebzıit sș ıa sarıka, și glzga Daciei ka sș se apere de frıgzl ıernei și de ploile ve-rei șıl: Che face Franșezl saș altz nazıe din zıoa de astzıı kz'nd ıa tșrbanzl Tșrkzlısı sș'l poarte saș vine trebzıngz a vorbı de dz'nșl de kz't sș'l nș-measkz iar tșrbanz? Che face kz'nd vine trebzıngz a vorbı des-pre senatzl tșrșesk, de kz't a'l nșmi pe nșmele lși, Dıvan șıl: dar asemenea vorbe fie kz't de mșlte n'as skımbz limba franșezl de a fi limba fran-șezlșı, či din kontrz ıı avz-ıezche vokablarzı.

Nota la III.

Възгъріле de seamă ce s'аѣ фѣкѣт la însemnarea de сѣс, se pot aplika și la ачѣст артикол pentru trebșinçioasele hranei. Intre vorbele ce arată hrana în general, vedem: farină, pâine, арă, vinu, sare . . . și între cele ce adăче lăksăl sаѣ obіcheirile și momіщггга dăpъ străini, akolo vedem kіxșkeabab, pilaf, karama, angemaht șсl: dar ачестea n'аѣ fost mănkări kă kare s'аѣ hrănit Romanii și pe ka-

re lăzăndăle ei și la fii și nepoșii și strenepoșii lor, ачестia lăzănd obјetsl, nă ne а рѣstrat nămele. Romănsl la kăte obјete 'i аѣ rămas dela рѣringi 'le а рѣstrat și nămele pe kăт poate șn norod făгъ kălătăгъ рѣstra niște săveniri de doș mii de ani. Pilafsl și alte assemenea тнкъ se vede fiгъгănd în kăггиле tătălor nașiiilor, făгъ а le pefache și desnatăra limba.

Nota la IV.

In artikulăl rădeniei se văd toate nămirile de origine latină și șnele mai bine рѣstrate în limba Romănslăi de kăт în a Italianslăi, pекъm: unchiu, (zio); altele iară kare se văd perdste și neintrebșinçate în limbile Italiană, françesă . . . se аѣл în limba Romănă pекъm fi nu de șnde vine vorba affi-

nităte, affinită italieneșche și affinită françoseșche. Ачестă băgare de seamă se poate face în genere în limba Romănslăi, kăчи foarte adesea vom în tălni într'ănsa vorbe de origine latină, kare nă se аѣл niçi în françesa niçi în italiana . . . și vice-versa.

Nota la V.

Κήδη în limba greçeaskă însemnează grijă; κήδη dăpъ dialektăl dorik se face κἀδα skimănd pe δ în z sаѣ s, se face casa. Kasa а fost чеа d'ăntăiș grijă а Omăslăi ka să se рѣie la adăpost îndată че 'și а kănoskăт (trebșinçele. Kasa însemnează о grijă. Kă ачест nă-

me аѣ venit moșii Romanilor kă Enea dela Troiea, șnde se vorbiă limb'a dorikă și ionikă, ачѣст năme 'l аѣ întrebșinçat Italianii trei mii de ani aproape, ачеста îl întrebșinçează și аtăzi, și kă ачеста s'аѣ întrebșinçat și se întrebșinçează și Romănii ka să 'și nămeaskă lo-

kxl de l'kxinpъ, care este cea adevărată grijă a fie-kъria. În asemenea nșange vede cine-va originea șnșilor norod: în kasa și în kârtea Romъnșli kъte objete aș remas șaș neprefkъte șaș neperdște din p'ici-

na întъmplъșilor, aș rъmas și kъ nșemele lor din vokablarșl latin fъrъ altъ prefacere de kъt așee aș aș pștșt adșșe kli- ma care are o mare inflșinpъ la organelê glъșșitoare ale O- mșli.

Nota la VI, VII, VIII, IX, X, XI.

Natsra e vecnikъ, ea nș se șpșne prefacerilor ka obicșile, niș modelor ka vest- mintele. Lșkrșrile ei șnt tot așee, și tot aș-fel le a vșzșt Romъnșl în Italia și în Dacia; prin șrmare nșmirile kș care se aratъ lșkrșrile ei aș trebșit șș remșie Romъnșli măș ne- skimbate dșrș kșm le aș avșt și moșii lși, pentrș kș ori șnde s'a aflat el, nș le a perdșt din vedere, și în șnele a pșstrat mai bine el vorbele și de kъt Italianșl prekșm humă, nin- gere și altele. De vom pșși în cele trei rigate (domniate) ale natșrei atșt se skimș nșmirile, pe kъt natsra 'i a înfъșșat Romъnșli în Dacia alte objete de- osebite de ale Italiei. Minerale- le kșnoskște vșlgșli șaș gloa- tei aș așee și nșmiri și în lim- ba Romъnș și Italianș, plantele ce ș aflș și în Dacia și în I- talia aș așee și nșmiri, ba șn- kș atșt aș 1) pșstrat Romъnșl

asemenea nșme în kъt daka n'aș aflat în Dacia șn fel de plantș șaș arbșre ce aș avșt în Italia, și aș vșzșt alta ka- re semșna la frșnzș șaș la al- te șnșșiri kș așee, aș dat nșme italian la prodșkte ale Daciei. Prekșm spre exemplu, în Dacia nș kresșe lașre (da- fin). Venind Romъnșl aș, aș vșzșt bșriana a kșria frșnzș seamșnș kș lașrele (dafinșl) și a nșmit'o lașr; dșrș kște-va generașii remase așe aș nș- mire așe da așee bșriene; mai pe șrmș strșneroșii celor d'ntșis Romъnșl ne mai vșzșnd lașrele cel adevșrat, kșnd li s'a adșs de vșnzare din đșrele greșeș, la cea d'ntșis vede- re a trebșit șș întrebe pe ne- gșșștori kșm se kiamș așee frșnzș; așee fiind Grek șaș Romъn ce a adșs planta din Grecia a șpșs kș se nșmesșe dafin. Așa 'și a fêkșt Ro- mъnșl o limbș în care lașre

1) Plantago plantaginis plantagine, pătlagină rum: piantaggi- ne ital. plantain franș. s'a uitat a se punne în așest voca- bular cum și altele.

sъ însemneze prodăktul Da-
chiei și dafin pe al Greciei și
Italiai. Astfel черчетънд афлѣм
причина ori unde vom vedea o
deosebire între aceste doѣ dia-
lekte la nămirea mineralelor

plantelor și animalelor. Ачеа-
стѣ deosebire o афлѣм mai mălt
la pasări și pescii; pentru кѣ
paserile și pescii ачестор doѣ
klime săș рѣмънтѣри sănt mai
mălt deosebite.

Nota la XII.

În artikoală despre timpș,
daka афлѣм vorbele време,
чеас, sfert, афлѣм și причина ін-
трăдăчerii lor: кѣ інтрăдăчerea
кѣргилор slave în bisericе s'a
інтрăдăș și чеасловл кѣ чеасъ-
rile; дăрѣ чеасăри аș venit și
sfertările; време s'a інтрăдăș
кѣ obiceiăl limbei slave кѣм s'a
інтрăдăș și la Romăniă din Ma-
chedonia к его, obiceiăndăse кѣ
limba greceaskă. Veak, pentru
кѣ se афлѣ în vokabălarăl slav nă
este vorbă slavă; чи причина
este кѣ toate noroadele аș а-
чееаși origine, și limbele s'aș
făkăт дăрѣ despărgăirea noroa-
delor, дăрѣ klime și imitații
ale natsrei. Кѣ toate кѣ no-
roadele 'și аș făkăт deosebite
limbe, ънсѣ în fie-kare афлѣ чі-

ne-va semne, elemente și pro-
be кѣ o limbă аș аvăт oame-
nii la інчерăт. Аfel афлѣм агнѣс
grecesche, агнѣс agnus latine-
sche, агнецѣ slavonesche, аг-
nello italianesche, агнеау fran-
cozesche, агnelu romănesche; аs-
fel афлѣ чине-va și verbăl да-
ре la mălte limbi кѣ se аs-
seamăтѣ: δάειν, даге, дагѣ,
donner. Аfel vedem și vor-
ba veak, de unde vine vekă-
re, vekăit, și vecu francosesche
кѣм și weak englesesche. Да-
se афлѣ și în diksionarăl slav, че
не пасѣ? Limba romăneaskă
nă є slavă și ънсăși d'ar аvea
vorbe кѣrate slave săbt formă
săș tipi romănesche, не кѣм de
vor аvea nișche vorbe аșа de
generale.

Nota la XIII.

Am аргăтат кѣтѣ инфингѣ
а аvăт skimbarea religiei și ін-
трăдăчerea mai la згмѣ а кѣрг-
илор slave în termenii teolo-
giei; кѣ toate vorbele че а рѣс-
trat Romănlă în skeletăl Kre-

dingei, ънсѣ tot s'aș vărit și
chele згмѣтоаре prekăm:

Prevista	Madonna
Sfintăl Dăx	Spirito Santo
Raiă	Paradiso
Măntăire	Salute

Ispovedanie	Confessione	fъkъndъse diftongsl ia; βαπτισμα
Dshovnik	Confessore	(a) s'a fъkkt (o) kare se în-
ꙗчл.		tъmplъ des în limba slavъ, (i)
Iad, botez, aiasmъ, metanie		s'a fъkkt (e) pînz a ajъns ко-
sъnt vorbe grecesci: ἄδης (i)		тесма, botesma, botez.
de sьbt (a) la noi se citește		

Nota la XIV.

Daka la numele a multor serbtori se vъd oare kare skimbrî, deosebirea este în frase iar nъ în materie. Spre exemplu Romъnl zice Maika Domnъlxi; Italiansl Doamna mea, Madonna; ъnsl zice Dъminika floriilor și altsl a stърbrilor, delle palme; ъnsl zice înъlуarea, altsl ascensione; ъnsl addormirea, altsl assunzione; ꙗчл: Nъ è mirare daka și în artikolxl aчesta 'și a lъssat ъnde și ъnde limba slavъ ыmele salle, kъчl a trekst și a intърziat kъt-va în Biserika Romъnlxi. Pê lъngъ aчesta se mai fa-

ce aчeastъ bъgare de seamъ, kъ sърbtoriile чele vekl alle Romanilor sъnt: Satsъrnea, чe pînz în zioa de astъzi se serbeazъ în ajъnsl anxlxi nъox, kъtъndъ'si Romъnii în felъrimi de kipъri nъrokxl; joile dъpъ Pasчl toate, în kare se serbeazъ ыkъ Joie tъnъtorxl pentъ felgere și grindinъ; jokxl kъл-lъsarilor, în kare se serbeazъ addъчerêa a minte a jokxlxi lxi Romъlъ la rъpirea Sabinelor, și altele multe kare se aflъ înrъdъчinate între sъteni mai mult de kъt sърbtoriile biseriцei.

Nota la XVI.

În artikolxl pentъ arte, sciințe și meșteșgъri este foarte sъrak vokablarxl norodxlxi Romъn, adikъ nъ este niçl mai pe jos niçl mai înainte de kъt vokablarxl or kърxi norod. Atъчlа termenl' de sciințe, arte, și meșteșgъri sciie sъteanxl Romъn kъчl sciie și sъteanxl Grek

Frances, Italian, Neamy... Noi pînz akъm n'am vorbit de vokablarxl litteraцilor Romъni, çl de al poporxlxi Daviei. Litteraцii își fak singъri termenii kъnd dobъndesk ideile, și lъmea se ia dъpъ aчeia kari аз dat limbei nișче termenl' și nișче forme potrivite pe firea ei.

Nota la XVII.

Ori кѣт де некѣлтиватѣ а
fost dela sn timp înкоачи ар-
та armelor între Ромѣни, ѣн-
сѣ дѣрѣ termenii че се вѣд
însemнаѣи în десрѣгѣirea XVII.

se vede кѣрат skeletѣl ачестеи
arte foarte deplinit ѣи în сѣаре
а інкеіа kapitolele Artei ми-
litare.

Notѣ despre Adjectivi.

Toate însemнѣrile че s'аѣ
фѣкѣт pentрѣ сѣбstantivi, ачѣ-
леаѣи се pot applika ѣи la ad-
jektivі. De vom імпрѣгѣи fe-
лѣl ачеста de vorbe în fіsіche
preкѣm alb, roѣș, strѣmb, ro-
tѣnd, dѣlче, акѣрѣ, kald, reche
ѣчl: ѣи în morale preкѣm: бѣн,
reѣ, кѣрд, блѣнд ѣчl: vedem
în artіkolѣl adjektivilor кѣ чеi
fіsічi sѣnt mai мѣлѣи de кѣт
чеi morali. Pіchіna este tot
ачееа че am вѣзѣт ѣи la сѣб-
stantivіi morali. Че се at-
tinge ѣнсѣ de adjektivіi нѣ-
merali, în ачестеа аѣ fost mai
filosofі romѣnіi de кѣт toate
nаѣиile, кѣчi în тоѣи termenii
nѣmerali се vede applikatѣ sі-
stema zechіmalѣ. Ромѣнѣl ast-
fel чіtesche нѣмеріle în tokmai
дѣрѣ posіdіа ѣи преѣлѣl lor.
Rаge чіне-va de seamѣ кѣ în
limba romѣнѣl фѣ-каre grad
de ѣіfre spre стѣнга іа ѣн
nѣме алстѣ ѣи нѣ се mai-скі-
мѣ, дѣрѣ кѣm нѣ се skіmbѣ
nічi преѣлѣl ѣіfrei: spre exemplѣ
ѣn іmі, zechі, sѣte, mіi..

Кѣнд Ромѣнѣl чіtesche 20, е-
ste foarte konsekvent кѣ sіste-
ma zechіmalѣ ѣи zіche doѣ-zechі,
adікѣ кѣm am zіche grechesche
δύο δέκα, sаѣ δεκάδες, în franço-
zesche deux dix; ѣnde Грекѣl,
Latinѣl, Italianѣl, Franсesѣl
ѣчl: чіteskѣ нѣмѣрѣl stri-
kat printr'o învoіre гѣѣ інтрѣ-
дѣсѣ ѣи legіvітѣ фѣрѣ а коррес-
пѣnde кѣ философіа sіstemei ze-
chіmale. 30, 40... 85 се чіtesk
гѣмѣnesche trei-zechі, pa-
trѣ-zechі, opt-zechі ѣи чіnчi;
100, 200, 374 се чіtesk o-sѣ-
тѣ, doѣ sѣte, trei sѣte șeapte-
zechі ѣи patrѣ; 1000, 2000, 3496,
се чіtesk o mie, doѣ mіi, trei
mіi patrѣ sѣte noѣ zechі ѣи șea-
se. Askѣlte чіне-va pe Fran-
сes кѣm чіtesche нѣмѣрѣl ачѣ-
sta din ѣrmѣ ѣи алtele мѣlte: as-
кѣlte ѣи pe Грек ѣи pe Italian
ѣчl: Franсезѣl zіche trei mіi,
patrѣ sѣte patrѣ-doѣ-zechі, ѣи
șeі-spre-zechі; Italianѣl чіtesche
ка sі Грекѣl дѣрѣo învoіre іа
нѣ дѣрѣ sіstema ѣи философіа нѣ-
meraѣіeі. Atѣnчi аr sіmѣи Gre-

къл нѣмѣрагіа ромѣнеаскѣ, кълнд ар ведеа кѣ Ромѣнѣнѣл чѣтесче нѣмѣрѣл де сѣс: τρεῖς ἑκατάδες, τέσσαρες ἑκατοντάδες, ἑννέα δεκάδες, καὶ ἕξ, și Franțe-сѣл атѣнчѣ с ар ведеа кѣт е де ѣнарѣат ѣнтрѣ ѣнвѣцѣлѣсга

aritmeticei și algebrei (непотри-vindѣсе limba кѣ definiциіle че дѣ) кълнд ар аѣла кѣ Ромѣнѣл чѣтесче асемenea нѣмѣре: trois mille, quatre-cents, neuf dix et six.

Pentru Verbi.

Pentru лѣкѣргѣ че неѣнчетат аѣ авѣт Ромѣнѣнѣ, pentru ачел-lea аѣ рѣстрат și verbii de ori-gine latinѣ; la кѣтѣ лѣкѣргѣ ѣн-сѣ с'аѣ амestekат strѣlinii ori ѣнтрѣдѣкѣндѣ-le с аѣ ѣнѣлнд кѣ сѣрѣioritatea, аколо ѣи аѣ dat

ei нѣмѣрѣle lor. Pildѣ проасрѣ-тѣ авѣм де кѣргѣнд ре Rѣсѣ: кѣцѣи verbii нѣ не аѣ лѣсат ѣн адми-nistraцие și miliцие; ѣнсѣ кѣлти-ваторѣи limbei vor аlege și пре-ferѣ ре чеѣ че сѣнт tot дѣ ѣн neам și fel кѣ verbii чеѣ-лалѣи ai limbii.

OBSERVAȚII GENERALE.

Peste 1300 de vorbe de гѣдѣ-чѣнѣ, care ar рѣтеа слѣжѣ ка нѣсче тѣлрѣне la mai мѣлте ramѣре де vorbe че pot сѣ ѣнкеѣe familii, с'аѣ адѣнат ѣн vocabлѣrѣл че 'I am ѣнѣцѣлѣсат чѣтѣitorilor.

Ка сѣ ѣммѣлѣим дѣнтр'о vor-бѣ с аѣ тѣлрѣнѣ radicalѣ mai мѣл-те ramѣре, авѣм доѣ mijloace: ѣнѣл ал derivaциеѣи și altѣл ал компѣnerѣи. Al derivaциеѣи пре-кѣм dela bunu, bunѣtate, bu-неѣте, bonatѣ, bunicѣ, șul. și ал компѣsѣциеѣи, кѣнд дѣн доѣ vor-be с аѣ дѣнтр'о vorбѣ și препо-sѣциѣи facem alte vorbe; прекѣм scriere, пре-scriere, pro-scrie-

re, des-criere, ѣн-scriere, sub-scriere.

Prin ачесте доѣ mijloace ѣн toate limbile se ѣммѣлѣеск vor-bele, ѣн кѣт ѣн limba noastrѣ нѣ-май дѣн vorbele аргѣtate ѣн vo-cabлѣrѣл ачеста рѣтем facе pes-te 17 mii vorbe de originѣ la-tinѣ, а кѣрѣга с аѣ гѣдѣчѣна se аѣлѣ ѣн limba ромѣнеаскѣ, с аѣ mai мѣлте ramѣре фѣргѣ гѣдѣчѣ-нѣ care, nefѣнд ѣнтрѣбѣнѣgate дѣн рѣчѣина lipsei ideilor, акѣм ѣѣи pot лѣа lokѣл lor ѣн dѣksiona-рѣл ромѣнескѣ și а se ѣнтрѣбѣн-ѣа ѣн кѣргѣile аѣторѣlor ромѣнѣ.

Spre а fi mai bine ѣнѣлеѣѣи

vom, aduce aici câte-va vorbe de rîdîcînz din care vom produce toate vorbele ce se pot face prin derivație și compunere. Kъ aceeași arîtînd kъm se îmmîlîdesk vorbele și se avîdesce limba, într'aceiași timp vom arîta și kîrîl derivației și compunerii vorbelor kъ este mai tot acela la amîndoz dialectele, care dovedesk kъ fak ына și aceeași limbъ.

Avînd o vorbъ de rîdîcînz, facem dintr'ъnsa dъръ trîbînzînz și dъръ natъra ideei, o familie de vorbe dъръ kъm se va vedea; dar ka sъ înlîsnim pe vîtîtor la îngîllesl fieși-kъria vorbe, addъchem deslîșirile ыrmîtoare.

Ka sъ ia o deosibîtz nъanzъ saș o altъ însenmare relativъ kъ sine, ne întrebînzîtm kъ nisce pîrtîcele pe care, pe ыnele le pînem înapîtea rîdîcînei și altele dъръ rîdîcînz. Pe cele d'ъntîz le vom nъmî preposîții înkompîsîție, și pe celle d'a doilea: postposîții, saș finali, or terminații.

Preposîții sînt celle ыrmîtoare:

1° a, ab, și abs, ce are aceeași pîtere kъ ἀπό grecesk: și însenneazъ ыn fel de mișkare de akolo înkouci, și adesea korrespînde kъ (în). Ab se vede întreg nъmai kъnd vi-

ne dъръ dъnsl o vokalz, iar la alte întîmplîri se skimbъ b, înkonsoana ce ыrmeazъ: kъmurgîre aburgîre, punere, apunere, traggere attraggere, abstrație, nobilire, annobilire, (înnobilire).

2° Ad, ce însenneazъ assemenea mișkare și korrespînde kъ (la) și πρὸς; kъm unu, ad unu, adîkъ ыnesk la ыnlok; dîcu adducu; apă, apare, adăpare, (duce saudъ la apă).

3° Ante, ce însenneazъ nainte; kъm: cameră antecameră, cedere, (de ыnde pîrchedere) antecedere.

4° con, co, și cu, (de o pîtere kъ εἰν grecesk*) ce însenneazъ împreșnz; kъm: tenere contenire, giurare congiurare, prindere coprindere și cuprindere.

5° de, ce însenneazъ pîntre saș mișkare de aici napînte, și kam korrespînde kъ greceskîl περί, kъm: prindere, deprindere, scriere, descriere, ducere, deducere.

6° des, dis, și di, ce însenneazъ lipsa ideei ce vrem sъ arîtîm saș ыnlîkrъ înprou-

* Preposîția εἰν, se scie quo este κούν, scoțînd pe κ remâne κούν, scoțînd pe σ, remâne κούν, de unde κύντερος; κούν pronunțatu latinesce, facce cun, de unde cu românescu.

tivъ de ideea che vrem sъ spr-
nem, k̄m: fr̄eu, desfr̄eu (adi-
k̄ъ fr̄ъ fr̄eъ); ființare des-
ființare: di însemneazъ des-
p̄r̄ḡire saș dep̄rtare și kor-
resp̄nde k̄ъ греческ̄л̄ дӣ: sta-
re, stantă, distanță; ferire, fe-
rință, differințъ, părțire des-
p̄r̄țire.1)

7° екs, es, saș s, che este de o
p̄tere k̄ъ êx, saș eș греческ̄,
și însemneazъ аfaгъ, saș li-
psъ de чеva, k̄m: ire eș-ire
(a merge saș a faчe ii! аfaгъ 2);
punnere, spunnere (a p̄nne а-
faгъ ideea saș k̄vint̄l); min-
te, r̄intitu, smintitu, (аfaгъ din
minte).

8° in, che însemneazъ în
într̄; k̄m bunetățire, înbu-
nêtățire, flare înflare. (a h̄gă
vînt în într̄).

9° o b, kare skimбъ pe b în
konsona che r̄meazъ d̄p̄r̄ si-
ne și însemneazъ mai mult în-
protivъ, o mișkare saș împin-
gere dela noi înainte; (kor-
resp̄nde k̄ъ κατ̄) k̄m morire
ommorire, cidere occidere saș
uccidere, punnere oppunnere
(p̄nne departe de noi, îm-
protivire, l̄ssare аfaгъ).

10° pre, che însemneazъ
k̄nd înainte prek̄m știință
presciință; k̄nd repetiție saș
innoire k̄m faccere prefacce-
re; k̄nd a s s̄ p̄ra, prek̄m: di-
catu, predicatu, dică predică,
(zichere k̄vint̄ a s s̄ p̄ra v̄n̄i
s̄jet).

11° pro, che însemneazъ
pentr̄ saș f voare; k̄m nume
pronume, vedere provedere, saș
înainte în timpu în lok̄; k̄m:
punnere propunnere.

12° re, che însemneazъ re-
petiție, saș înapoi: ducere re-
ducere.

13° res, che însemneazъ ne-
gație, v̄r̄ și înapoi; k̄m: simți-
re ressimțire, bunare resbuna-
re, platъ resplată; și alte ori ko-
v̄r̄șire; k̄m battere resbattere.

14° stra che are mai аче-
eаși p̄tere k̄ъ res: battere
resbattere str̄battere, și în-
semneazъ kov̄r̄șire saș de ko-
lo p̄inъ dinkolo.

15° sub, che însemneazъ
dedesbt, și skimбъ pe b în
konsoana r̄m̄toare, k̄m: pun-
nere supunnere, ferire s̄ffe-
rire, alternu subalternu.

16° tra și tri che este mai

- 1) Qua sã nu ammesticãm pe de cu di. cum se face de Italieni și Moldavi vom arãtã chiar din firea lor cum și dupo însemna-
rea în limba latinã quo de correspunde cu *περ̄* cum: descrie-
re *περιγραφ̄ω*; iar di, cu *δῑ*; cum: distanță *διάστημα*.
- 2) Ideea mergerii sau pãșirii mai la toți ómenii se exprimã cu stri-
garea iii! de unde *ε̄μι* grecescu ire romanu de unde și mo-
dul imperativ: ii adico mergi.

de o ptere kx stra, însemnând câte o dată și prefacere kxm: ducere, traducere, dare, trădare; mittere, trimittere.

17° între sas inter, kx vorb'a se arată și însemnarea: vorbire întrevorbire, prindere întreprindere.

Iar posposigiile sas terminațiile sunt celle următoare:

1° or, ce arată o persoană care face sas lăkrează ceva; kxm scriere, scriitor (ce scrie).

2° oriu, ce arată un lucru, unde se face sas se lăkrează ceva: scriere scriitoriu, laborare laboratoriu, dormire dormitoriu.

3° Cele în or, schimbându-se în ura, arată ideea sas însemnarea verbăli personifikată, ca să zik ast-fel, care personificație sas este activă prekxm dela nascere, nascător, prin preskrtare nator, natură, sas este pasivă, kxm facere făcător, făptor, făptură.

4° mint, și ment are mai acea însemnare kx ura; coborământ coborătură, injurământ injurătură; kx toate kx cele în ura seamănă ceva mai passive. Allegerea din aceste două terminații stă la grekia și gřstăli scriitorăli și la întămpinăli konsoanelor ce se află în vorba de rădăcină.

5° atu, itu, su, utu ce

însemnează pasivitate și timp trecut; kxm: măncaare mancatu, audire auditu, înțelegere, înțellesu, vedere vedutu.

6° Dela ačesto patrx terminații și altele, de vom skoate pe u, și vom adăoga pe ie, se fak alte vorbe ideale sas morale, prekxm: declamatu declamație, missu trimissu commissu commissie, productu producție. Ačeste terminații în latinesce sânt în io, și dărbă idiomă de obște a limbei române, făkând nominativăli ca în ablativ, ar trebăli să se fak ione sas iune: educatu, educaț-iu educație, educațiune, educăciune; ănsă în ačeste ca și în altele și a păstrat limba românăli mai mult de cât celelalte limbe, însășiri ale limbei ce se scriă o dată în Roma.

7° osu, ce însemnează o avere în sine a ideei și care se analizează kx: plin de, sas kx preposiția kx; kxm: luminos luminos (ce are lămină sas plin de lămină sas kx lămină); noru, norosu (kx nori sas plin de nori).

8° al și il, ce însemnează o posesie și care se analizează mai adesea în kasăli genitiv; kxm locu local (al lokăli); grammatcă, grammatcăli (de grammatcă); faccere, facil (de făkă, adică lesne).

9° ivu ce este mai de o ptere kx al și il, kx doose-

bire къ mai adesea al se analizъ în genetiул къ artikol și ivu, фрзъ artikol; към guvernul local (гъvernъ al lokъlси) casu nominativu (kazъ de нъмire).

10⁰ bil, че însemneazъ капачitate și se analizъ къ рѣтинчios, бѣн, priimitor de ... към simțire, simțibil, mutare mutabil priimitor, рѣтинчios de a se мѣтѣ.

11⁰ tate, care personifikъ квалitatea adjektivilor positive; към: bunu bunѣtate; към și квалитѣдile агѣtate prin adjektivii terminați în osu, al, il, bilu; generosu generositate, moralmoralitate, facil, facilitate, simțibil simțibilitate.

12⁰ ieu, че aratъ o posesie ka și chele în alu și ivu, și se analizъ iar în genetiul; към: poetu, poeticu (de poeți) musă musicu. Aceastъ terminatie este greceaskъ.

13⁰ escu, че aratъ iar o posesie; към: cavaleru cavalerescu, pictoru (zъgravъ) pittorescu.

14⁰ ime, че însemneazъ o adъnare la зп lokъ de mai мѣlте objete saъ квалитѣдii; към: boieru boierimѣ, june junime, neguțatoru neguțatorime, — terminatia знсъ е kam batjokoritoare și нъ de stil sъsъdinst.

15⁰ etu че însemneazъ o adunatâ de pomi, към: frasinu

frăsinetu, pomu pometu... Aceste doъ terminații în ime și etu se нъmesk kollektive.

16⁰ ința și anța, care personifikъ ideea saъ infinitivul зnsi verb; към credere credințâ, aliare alianțâ, provedere provedințâ, constare constanțâ, tate personifikъ adjektivii, și nța verbii.

17⁰ aru, че însemneazъ mai мѣlт meserie; към: pesce pescaru, lemnu lemnaru.

18⁰ aci u saъ a ce, че are mai aчeeași însemnare къ or, към: răpire răpitoru răpaci u rapace, fugire, fugătoru fugaci u fugace.

19⁰ Pre lъngъ acestea се mai adaogъ și terminațiile care мѣresk saъ mikșoreazъ; към: omu, omoiu omuletu към și chele femeesчи care sânt мѣlте în limba noastrъ ka și în italiana.

Avъnd o гѣдъчинъ care poate sъ fie de natъrъ a priimi toate preposițiile, avem dintr'ъnsa 17 vorbe din care рѣtem dedъche din fiъ-kare pînz la 19 alte vorbe skimbъnd terminatia. Așâ s'ar facche la trebъindъ dintr'o гѣдъчинъ o familie pînz la 327 vorbe, toate pe înțellesl Romъnъlси, de va бѣгâ de seamъ la însemnarea fie-кѣrѣia preposiții și fiъ-кѣrѣia posposiții. Eatъ nișche asemenea гѣдъчине къ ramșrele lor.

Battere	Battere	combinător combinatu combinație desbinare 1)	combinatore combinato. combinazione scombinare
bătător	battatore		
bătutu	battuto		
bătută	battuta		
bătēmentu	battimento	Bunu	Buono
bătētură	battitura		
bătălie, bătaie	battaglia	bunătate	bontade, boni- tade, bontà
batalion	battaglione		
bătăióră	battagliola	bunețe	bonizia
bătăiare	battagliare	bunică	bonna
bătăiașu	battagliatore	bunață	buonaccia
bătăiată (am- mesticu)	battagliata	bunățare	bonacciare
bătălierescu	battaglieresco	bunăciosu	bounaccioso
bătăiosu	battaglieroso	bunariu	bonario
bătăieșce	battaglievol- mente	bunărietate	bonarietàade
		înbunare...	inbonire...
		resbunare...	vendicare...
batellată	battellata	înbunățățire...	bonificare...
batelletu	battelleto	nebunu	pazzo
batellu	battello	nebunie	pazzia
batellanți	battellanti	nebunaticu	scherzevole
bătaiu	battaglio	nebunesce	pazzamente
băterie	batteria	străbunu	bisavolo
bate-lână (battilanu)	battilano	bine	bene
batauru	battiloro	binecuvântare	benedire
bătaie, batti- coru	battito, batti- core	beneficiu...	beneficio...
		binevoință...	benevolenza
		binevolu	benevole
abbattere...	abbattere...	Cadere	Cadere
desbattere...	disbattere...		
combattere...	combattere...		
rebattere...	ribattere...	casu	caso
străbattere...	strabattere..	cădătoru	—
resbattere	—	cădutu	caduto
Binare	Binare		
binare (în)	combinare		

1) Desghinare, nu è indoială
quo este desbinare făcënd
pe b, g; ca la bine ghine.
*

cădătură	cadimento, ca-	concertare	concertare
cadaveru	duta	concertatu	concertato
cadavericu	cadavero	concertu	concerto
cadaverosu	cadaverico	descertare	discerre (scer-
cadentă	cadaveroso		re)
cadetu	cadenza	Chiaru	Chiaro
scădere ...	cadetto	Clarus.	
decădintă	scadere...		
precădere	decadenza	chiarare	chiarare
incădere.	—	chiarrete	chiarrezza
Capere	incadere	chiarificare	chiarificare
	Capere	chiarificație	chiarificazione
capabil	capace	chiaritate	chiarità
capacitate	capace	chiarină	chiarină
incăpere	capacità		(hautbois)
incepere	capare	chiarore	chiarore
pricipere	principiare	chiaroscurare	chiaroscurare
concepere	percipere	chiaroscuro	chiaroscuro
principiu	concepere	dechiarare	dichiarare
scăpare	principio		(di, dis s)
	scapare	dechiarire	dichiarire
Cernere	Cernere	declaratoriu	dichiaratorio
cernetor	cernitore	dechiarămentu	dichiaramento
cernutu	cernuto	(s)	(s)
concernere	cernere	dechiarativu	dichiarativo
concernintă	cernuto	dechiaratie	dichiarazione
concernent	concernere	schiarator	schiaratore
descernere	concernenza	schierea (o	schierea
	concernente	earbă)	
	discernere	preclaru	preclaro
	(scernere)	Chiamare	Chiamare
descernetor	discernitore	Clamare.	
descernement	discernimento		
descernintă	discernenza	chiamător	chiamatore
Certare	Certare	chiamată	chiamata
ceartă	certame	chiamămintu	chiamamento
		declamare	declamare

declamator	declamatore	declinabil	declinabile
declamatoriu	declamatorio	declivă	declive
declamație	declamazione	declivitate	declivită
esclamare	esclamare	înclinare	înclinare
esclamator	esclamatore	înclinație	inclinazione
esclamativ	esclamativo	înclinare	inclinare
esclamație	esclamazione	înclinabil	inclinabile
proclama	proclama	înclinatu	inclinato
prochiemare	prochiemare	înclinație	inclinazione
proclamație	proclamazione	schinieră	schiniera
proclamat	proclamatore	armă spre apărarea pulpelor	
Chidere	Chiudere	Dare	Dare
Cludere		Donare	
închidere	inchiudere (clu)	dată	data
închis	inchiuso	daterie	dateria
înclusă	inclusa	datariu	datario
deschidere	dischiudere	dătător	datore
conchidere	conchiudere	dativ	dativo
	(clu)	datu	dato
concluzie	conchiusione	daru	dono
	(clu)	dar-nicu	generoso, li-
concludent	concludente		berale
concluziv	conclusivo	dator	debitore
inclusiv	inclusivo	datote	debito
exclusiv	exclusivo	donatie	donazione
conclus	concluso	danie	
Chinare	Chinare	donator	donatore
Clinare		dănuitor	
clină	china	donatoriu	donatorio
clinămintu	chinamento	donativ	donativo
clinătură	chinatura	donatură	donatura
clinată	chinata	addaosu...	aggiunta
acclinare	acchinare	condonare	condonare
declinare	declinare (chi)	(iertare)	
	diclinare	condonator	condonatore
declinație	declinazione	condonabil	condonabile
		condonație	condonazione

desdare (co- borîre)	disdare	ducător	duttore
predare	predare	ducătură	—
pradă	preda	ducie	ducea
prădaci	predace	ducal	ducale
prădămîntu	predamento	adducere—or	— adducitore
prădător	predatore	conducere	condurre
dedare	addarsi	conducător	conducitore
sdatu	sdato		conduttore
editor	editore	conductă	condotta
ediție	edizione	conducevol	conducevole
stradă	strada	conducibil	conducibile
strădare	stradare	conducemîntu	conducimento
străda—nie...	diligenza	deducere (se)	dedurre (si)
trădare	tradire	dedusu	dedotto
		deducție	deduzione
		introducere	introdurre
Dormire	Dormire	(în)	
dormitor	dormitore	introducibil	introducibile
dormitori	dormitorio	introducemîn-	introducamen-
dormitură	dormitura	tu	to
dormiție	dormizione	introducător	introduttore
dormitare	dormigliare	introducție	introduzione
dormaci	dormalfuoco	producere	produrre
addormire	— addormen-	productu	prodotto
	tare (in)	productiv	produttivo
addormitare...	addormentare	producenți	producente
addormitu	indormito	producător	produttore
condormire	condormire	(autoru)	
	(lat.	producție	produzione
redormire	raddormentare	reducere	reurre (ri)
întredormire	sonnecchiare	reducemîntu	roducimento
	sonneforare	reductiv	reduttivo
		reductibil	reduttibile
		reducție	reduzione
Ducere	Ducere	traducere	tradurre
duce	duce	traducător	traduttore
ducă	duca		traduttore
ducesă	duchesa	traducție	traduzione
ducatu	ducatu	educare	educare

educător	educatore	refăcetură	rifacimento
educație	educazione	străfacere	strafarre
		și toate quelle cu ficare, cum: clarificare..., calcificare..., ve- rificare..., etc.	
Facere	Farre		
facil (de fă- cutu)	facile	Ferire	Ferire
facilitate	facilità	(subt altă însemnare)	
facilitare	facilitare	conferire	conferire
difficilu	difficile	conferință	conferenza
face-reu	facimale	conferent	conferente
făcēmîntu	facimento	deferire	deferire
facinorosu	facinoroso	deferință	deferenza
(proclētu)		deferent	deferente
făcător	facitore	differire	differire
facultate	facultă	differemēntu	differimento
facultosu	facultoso	diferent	diferente
facultativu	facultativo	diferință	diferenza
facendieru	facendiere	diferențial	diferenziale
față	faccia, facie	diferențiere	diferenziare
făcată	facciata	înferire...	inferire...
făchinu (ha- malulu)	facchino	preferire	preferire
făchinerie	facchineria	preferință	preferenza
faceție	facezia	preferibil	preferibile
facibil	facitojo	preferēmîntu	preferimento
afacere	affare	proferire	proferire
confacere(se)	confarsi	referire	referire
confăcintă	confacenza	referendaru	referendario
confacibil	confacevole	referēmîntu	referimento
desfacere	disfarre	sufferire	sofferire
desfată	disfata	sufferitor	sofferitore
defăcătoru	disfacitore	sufferință	sofferenza
prefacere	riparare	sufferibil	sofferivo
prefață	prefazio	sufferēmîntu	sofferimento
prefatu	prefato	străferire	traferire.
refacere	rifare		
refăcător	rifacitore		Flare
		flată	flato

flatuos	flatuoso	desfrêu	sfrènementu
flatuositate	flatuosità	desfrênare	disfrênare
flautu....	flauto....	renfrênare	raffrenàre
conflare	coaflare (lat).		
gônfare	gonfiare		
conflatu	conflato	Legare	Legare
coflătură *	—	(legare, și ligare lat):	
conflător	conflator (lat).		
conflătoriu	conflatorium	legă	lega
	(lat).	legător	legatore
înflare	gonfiare	legatar	legatario
înflătură	infla	legatu	legato
înflatu	infiato	legătură	legatura
proflare	proflare (lat).	legăturită	legatuzzo
sufflare	soffiare	legație	legazione
sufflător	soffiatore	leganță	leganza
sufflătură	soffiatura	legămîntu	legamento
sufflătoriu	—	lege	legge
suffletu	anima ἀνεμος	legal	legale
resufflare	respirare	legalitate	legalità
resuffletu	soffiamento	lagalisare	legalizzare
resufflătură	respirazione	legalisație	legalizzazione
resufflatiyu	respirativo	legislație	legislazione
desînflare	sgonfiare	legislator	legislatore
		legislativ	legislativo
		legislativă	legislatura
		legist	legista
		legitimu	legittimo
		legitimă	legittima
		legitimitate	legittimità
		legitimare	legittimare
		legitimamente	legittimamente
		legitimație	legittimazione
		leal	leale
		lealtate	lealtà
		allegare	allegare
		allegător	allegatore
		allegație	allegazione
		allegămînt	allegamento
Frênu.	Freno		
frênare	frenare		
frênaru	frenajo		
frênător	frenatore		
frenellă	frenella		
frênellu (aça de subt limbă).	frenello		
affrênare (a pune frêul),	affrenare		
înfrênare (a ține în frêu)	infrenare		
înfrênătură	infrenamento		

collegare	collegare	legie, legiune	legione
collegă	collega	legionaru	legionario
colleganță	coleganza	allegere (διαλέγειν) ¹	eleggere
collegămintu	collegamento	allegëtor	elettore
collegatu	collegato	allegibil	eleggibile
collegatie	colegazione	allegibilitate	eleggibilità
collegiu	collegio	allectivu	elettivo
collegiare	collegiare	allesu	eletto
collegial	—	ellectorale	elettorale
collegiată	collegiata	culleggere(συλλέγειν)—colleg-	gere (lat.)
delegare	delegare	collectă	colletta
delegatu	delegato	collectivu	colletivo
delegatie	delegazione	collector	collettore
deslegare	dislegare (di)	collectorie	collettoria
deslegal	disleguale	collectie	collezione
desleantă	disleanza	collibetu	collibeto
elegant	elegante	prelegere	prelegere (lat.)
deslegatu, desnodat, ușor	eleganță	prelector	—
elegantă	prelegare (lat.)	prelectu	—
prelegare	—	releggere	rileggere
prelegatu	relegare	logica	logica
relegare	religione	logical	logicale
religie	religionario	logicu	logico
religionaru	religioso	syllogismu	sillogismo ²
religioș	religiosită	prologu	prologo
religiositate	irreligione	prologare	prologare
nereligie	delitto	prologist	prologista
nelegiuire	exlex (lat.)	apologu	apologo
nelegiuitu	—	apologiă	apologie
și tôte quâte se termină in legiu;	—	etc.	—
cum: privilegiu, sacrilegiu etc.	—	—	—

Leggere Leggere
(λέγειν)

lectie	lezione
prelectie	—
legendă	leggenda
legendariu	leggendario
legiu	leggio

și tôte quele compuse din λόγος, que vine dela λέγω, λέγειν, λέγε-ν doric: lege-re.

¹ ἀπολέγειν.

² συν cun, con de unde syllogismu — collegismu.

Locu	Loco		
locare	locare	commissionaru	comissionario
locuire...	habitare...	commissariu	comissario
locator	locatore	commissură	cimmisura lat.
local	locale	demittere	demittere
localitate	locată	demis	dimesso
locandă	locanda	demissie	demissione
locandier	locandiere	emittere	emittere lat.
locăție	locazione	emissie	emissione
locuțu	luoghicciuolo	emissariu	emissario
locotenent	locotenente	ommittere	ommettere
locotenență	locotenenza	ommissie	omissione
lăcustă	locusta	premittere	præmittere lat.
alocare	allocare	premissu	præmissus —
collocare	collocare	promittere	promettere
collocăție	collocazione	promissie	promissione
collocamentu	collocamento	compromittere	compromettere
deslocare	dislocare	compromis	compromesso
deslocăție	dislocazione	remittere	remittere lat.
	dislogamento	remissie	remissione
relocare	rilogare	remissibil	remissibile
oblocu	—	transmittere	transmettere
oblocăre	—	transmissie*	transmissione
prelocare	—	transmissibil	transmissibile
		Murire	Morire
		muritor	—
Mittere	Mittere (lat.)	moribondu	mirribondo
trimittere	invia	mortu	morto
trimis	invato	mórte	morte
missie	missione	mortal	mortale
missionar	missionario	mortalitate	mortalità
amittere	amittere (lat.)		
amisie	amissio lat.		
admittere	ammettere		
committere	commettere		
comamisu	commiso		
commissie	commissione		

* Quelle în ie derivate dela participiu passat, fiind o idiomă locale, că limbă cultă se scriu în io, cum demissio transmissio etc.

mortesc	mortamente	mutabil	mutabile
mortecină	morticino	mutabilitate	mutabilita
mortiferu	mórtifero	mutătoriu	mutatorium lat.
mortificu	mortifico	commutare	commutare
mortificare	mortificare	commutație	commutazione
mortificație	mortificazione	commutabil	commutabile
mortoriu	mortorio	demutare	demutare (lat.
mortaru	mortajo	demutație	demutatio —
mortalie, vest- mintele de morte	mortalia lat.	promutare	promutare —
mortuosu	mortuosus lat.	promut (prumut	promutum —
ammortare	ammortare	promutație	promutazione
ammortamentu	ammortamento	remutare	rimutare
ammortire	ammortire	remutație	rimutazione
ammortisație	ammortizzazi- one	remutabil	rimutevole
commurire	commorior lat.	strămutare	tramutare
desmortire	—	stămutație	tramutazione
smurire	smorire	strămutabil	—
smortire, smo- lire	smortire		
smortu, smolitu	smorto	Nascere	Nascere
ommorire	uccidere	născător	genitoru
ommor	assassinio	născință	nascenza
premurire	premorire	născemîntu	nascimento
premortu	premorto	nascibil	nascibilis lat.
remurire	—	născutu natu*	nato, natus —
remortu	rimorto	natură	natura
strămortire	stramortire	natural	naturale
leşinare		naturare	naturare
întremurire	tramortire	naturalizare	naturalizzare
		naturalisatu	naturalizzato
		naturalitate	naturalità
		naturaliu-e	naturalia lat.
		natal	natale
		natalitie	natalitia lat.
		nativu	nativo
Mutare	Mutare		
mutație	mutazione		
mutător	mutatore		
mutătură	mutamento		

* Natu, plr:nați — Romae —
Romanaiți născuți la Roma.

nativitate	natività	notificare	notificare
naturalificare	naturalificare lat.	notificație	notificazione
nație, națiō	nazione	notiție	notizia
național	nazione	noție	nozione
naționalitate	nazione	nobil	nobile
adnatu născut	nazionalità	nobilitate	nobilità
dupō testa-	adnatus lat.	nobilime	— nobilitame
mentul pă-		nobilire	annobilire
rinților		nobilitare	nobilitare
cumnatu	cognato	nobilismu*	—
cumnăție	cognitione	nunție	nunzia
connascere	connascere	nunțiu	nunzio
connăscutu	connatus lat.	nunțiare	nunziare
connatural	connatural	nunțiatu	nunziatō
connaturare	connaturare	nunțiatură	nunziatura
connățonal	connaturare	internunțiu	internunzio
desnaturare	connationale	nuntă...	noce...
desnaturatu	disnaturare	annotare	annotare
desnaturalizat	disnaturato	notație	annotazione
	disnaturaliz-	annunțiare	annunziare
	zato	annunțiator	annunziatore
înnăscere	innascor lat.	annunțiatură	annunziatura
înnăscut	innato	annunțiu	annunzio
obnatu	obnatus lat.	cunoscere	conoscere
pronăscutu	pronatus lat.	cunoscință	conoscenza
renăscere...	renăscere...	cunoscibil	conoscibile
		cunoscător	conoscitore
Nōscere	Noscere	cunoscătoră	conoscitura
		connubiu	connubio
notu	notus lat.	connubial	connubiale
notă	nota	connubil	connubile
notabil	notabile	denotare	denotare
notabilitate	notabilită	denotație	denotazione
notaru	notaro	denunțiare	denunziare
notare	notare	denunție	denunziazione
notărie	notarea, no-	desnobilitare	snobilire
	teria		
notariatu	notariato		
notevol	notevole		

* Nobilismul este un barbarism în limba latină.

desnobilitare	snobilitare	preparație	preparazione
innorare	ignorare	preparativu	preparativo
innorant	ignorante	preparatoriu	preparatori
innorantă	ignoranza	reparare	reparare
incognitu	incognito	reparație	reparazione
prenotare	prenotare	reparator	reparatore
prenoție	prenozione	reparabil	reparabile
obnunțiare	obnutiare (lat.	supărare	supparare (lat
obnunțiație	obnuntiatio —	(cu alta însemnare)	
prenunțiare	prenunziare	Pă r e r e	Pa r e r e
prenós cere	praenos cere —		
prenotatu	praenotatus —		
prenoție	praenotio —	apparere	apparire
pronós cere	—	apparent	apparente
pronosticu	pronostico	aparință	apparenza
pronosticare	pronosticare	aparimentu	apparimento
pronosticator	pronosticatore	aparitie	apparizione
pronoscință	pronosticanza	compă r e r e	comparire
pronubu	pronubo	comparință	comparita
pronunțiare	pronunziare	compă r u t u	comparso
pronunție	pronunzia	dispă r e r e	disparire
pronunțiator	pronunziatore	disparință	disparenza
renunțiare	renunziare	disparibil	disparevole
renunție	renunzia	trasparent	transparente
renunțiu	renuntius (lat.	transparință	transparenza
renobilire	renobilire.	P a r t e	P a r t e
necunoscutu	ignoto, igno- rato		
Pa r a r e	Pa r a r e	parțial	parziale
		parțialitate	parzialità
apă r a r e	apparare	partenire	parzialeggiare
(cu altă însemnare).		pă r t i c e l l ă - l e	particella
comparare	comparare	particulă	particola
comparativu	comparativo	particular	particolare
comparabil	comparabile	particularitate	particolarità
comparație	comparazione	particularizare	particulariz-
preparare	preparare	particulariza-	zare
		ție	particulariz-
			zazione

partisanu	partigiano
partiție	partizione
părțire	partire
părțitor	partitore
părțășire	parteggiare
participare	participare
participiu	participio
participanță	participanza
partor	partor (lat.
partibil	partibilis —
appartenire	appartenire
appartenință	appartenenza
apartmentu	appartamento
compărtire (se)	compartire (si
compărțesire	compartecipa-
	re
compartimentu	compartimento
compărțitor	compartitore
depărtare (se)	departirsi
departamentu	dipartimento.
depărtanță	dipartenza
departă (depart)	dipartita
depărte	indisparte
despărțire	dispartire
despărțire (se)	dispartirsi
despărțitor	dispartitore *
împărțire . . .	partire . . .
repărțire	ripartire
repartiție	ripartizione
neîmpărțibil	impartibile
nepărtenire	imparzialità
nepărtenitor	imparziale
P a s s u	P a s s o
passare	passare
passată	passata
passere	passera
passabil	passabile

passagiu	passagio
passeggiu	passeggio
passeggiare	passeggiare
passagieru	passagiero
pășire	marciare
passaportu	passaporto
passătîmpu	passatempo
appassire	appassire
compassu	compasso
compassare	compassare
depassare	oltrapassare
propassu	propassus (lat.
propășire	—
repassare	ripassare
spassu	spasso
spassare	spassare
trăpassare	trapassare
trăpassu	trapassamento
	(trepas)
trăpassabil	trapassabile

P e s , P e d e (lat.) P i e d e

pedestru	pedester (lat.
pedestrim	infanteria
pedică	pedica (lat.
împedicare	
pedă (urmă)	peda (lat.
pedal (d'un	pedalis —
picioru)	
pedaneu	pedaneus —
pedariu (ca-	pedarius —
valleru)	
pedatură (mă-	pedatura —
sură)	
pedeplană	pedeplana —
pedul	pedulis —
pedullă (călçaminte)	pedulla —

pedestal	pedestale	Rîdere	Ridere
Perire	Perire	rîsu	riso
pericolu	pericolo	risibil	risibile
pericolosu	pericoloso	risibilitate	risibilită
pericolare	pericolare	ridiculu	ridicolo
perisabil	perissable (fr.)	ridiculosu	ridicoloso
coperire	coprire	derîdere	deridere
coperitură	copritura	derisie	derisione
coperemîntu	coprimento	derîdător	deriditore
copertă	coperta	derisibil	derisibile
coperchiu	coperichio		
coperchiellă	coperchiella	Plere	Plere (lat.)
coportină	copertina	plinu	pieno
descoperire	discoprire	plinătate, plenitudine	pientudine
Rugare	Rogare	plinetă	pienezza
rugă	rogatio (lat.)	pleniluniu	plenilunio
rugător	rogator —	plenipotent	plenipotenziar
rugătoriu	rogatorium —	plenipotință	plenipotenza
arrogare	arrogare	plenariu	plenario
arrogant	arrogante	plinire	compiere
arroganță	arroganza	complinire	compimento
derogare	derogare	complinatură	complimento
derogatoriu	derogatorio	complimentu	complimentare
derogabil	derogabile	complimentare	complimentoso
derogație	derogazione	complimentos	
prerogare	prærogare (lat.)	deplinire	
prerogație	prerogazione	împlinire	
prerogativă	prerogativa	îndeplinire	remplir (fr.)
prorogare	prorogare	replinire	
prorogație	prorogazione	împlere (umplere)	impiere
prorogativă	prorogativa		
interrogare	interrogare	Portu	Porto
		putare	portare
		putător	portatore
		putătură	portatura
		putabil	portabile

pórtă	porta	surprindere	sorprendere
portifă	portella	întreprindere	intraprendere
portafoliu	portafoglio		
portatină	portatina	P u m n u	P u g n o
portată	portata		
portabil	portabile	pumnă	pugna
appurtare ...	apportare ...	pumnare	pugnare
comportu	comporto	pumnător	pugnatore
comportare (se)	comportaresi	pumnaciu	pugnace
comportabil	comportabile	punatoriu	pugnatorius
deportație	deportazione		(lat.
exportare	esportare	împunare	impugnare
exportație	esportazione	împumnătură	impugnatura
exportabilu	esportabile	împugnație	impugnazione
împortare	importare	împumnabil	impugnabile
împortație	importazione	propumnare	propugnare
împortant	importante	propugnație	propugnazione
împortanță	importanza	repumnare	repugnare (ri)
importunare	importunare	repumnanta	repugnanta
importunu	importuno	repugnație	repugnazione
importunitate	importunita		
rapporfă	rapportamento	P u n e r e	P o n e r e
rapportare	rapportare		
rapportător	rapportatore	punător	ponitore
rapportație	rapportazione	punătură	ponimento
reputare	riportare	pusu	posto
transportu	transporto	appusu	ponente
transportare	transportare	appusellu	ponentello
		poșiție	posizione
Prindere	Prendere	positivu	positivo
		positură	positura
prindător	prenditore	postă	posta
apprindere	apprendere	postillion	postiglione
coprindere	comprendere	appunere	tramontare
	(lat.	compunere	componere
deprindere	avezzere	compunător	componitore
desprindere		compunechiare	componicchiare
reprindere	riprendere	compunemintu	componimento
		compositu	composito

compoziție	composizione
compositor	compositore
compostă	composta
depunere	deporre
deponent	deponente
depunemântu	deponimento
depositu	deposito
depositare	depositare
depositaru	deposițario
depositeriă	depositeria
expunere	esporre
expositor	espositore
expusu	esposto
expoziție	esposizione
spunere	sporre
spunător	spontore
dispunere	disporre
dispoziție	disposizione
împunere	imporre
împonent	imponente
împunător	imponentore
împunemântu	imponimento
impoziție	imposizione
oppunere	opporre
oppositor	oppositore
oppositu	opposito
opozitiție	opposizione
prepunere	preporre
prepusu	preposto
(cu altă însemnare)	
prepoziție	preposizione
propunere	proporre
propunemânt	proponimento
propositu	proposito
propoziție	proposizione
propositură	propositura
repunere	riporre
(cu altă însemnare)	
repusu	riposto

PERIODUL III.

reposare	riposare
reposatu	riposato
repositoriu	ripositorio
repausu	riposo
repostă	riposta
suppunere	supporre
suppusu	supposto
suppoziție	supposizione
supponibil	supponibile
suppositivu	suppositivo
transpunere	trasporre
transpoziție	transposizione.

S e m n u

S e g n o

semnulu	segnuzzo
semnare	segnare
semnătoru	segnatore
semnătură	segnatura
semnariu	signarius (lat.
semnație	signatio —
semnătoriu	signatorius —
semnal	segnale
semnălare	segnalare
semniferu	signifero
(stegarū)	
semnificare	significare
semnificață	significanza
semnificație	significazione
semnificativu	significativo
assemnare	assegnare
assemnație	assegnazione
assemnabil	assegnabile
assemnătură	assegnamento
consemnă	consegna
consemnare	consegnar' (si
consemnătoriu	consegnatorio
consemnație	consegnazione
desemnație	disegno

desemnare	disegnare	Scriere	Scrivere
desemnător	disegnatore	scriitor	scrittore
desemnătură	disegnatura	scriitoriu	scritojo
însemnă	insegna	scriptură	scrittura
resignare	risegnare	scriptural	scritturale
resignație	risegnazione	scribu	scribe
Simțire	Sentire	conscriere	conscrivere
simțu	sensu	conscrisu	conscritto
simțitate	sensatezza	descriere	descrivere
simțimentu	sentimento	descriptiv	descrittivo
simțional	sentimentale	descripție	descrizione
simționalismu	—	descriptibil	descritibile
senzație	sensazione	înscriere	inscrivere
simțibil	sensibile	înscripție	inscrizione
simțibilitate	sensibilità	prescriere	prescrivere
simțitivu	sensitivo	prescriptu	prescritto
simțual	sensuale	prescripție	prescrizione
simțualitate	sensualità	proscriere	proscribere
simțitor	sentitore	proscrisu	proscritto
simțitoriu	sensorium (lat.)	proscripție	proscrizione
simțită	sentita	rescriere	riscrivere
sentință	sentenza	rescriptu	riscritto
sentințiare	sentenziare	rescripție	riscrizione
sentințiosu	sentenzioso	Stare	Staro
sentinu	sentinus (lat.)	stanță	stanza
simțiferu	sensifer —	stant	stante
simțificare	sentificare —	stabil	stabile
consimțire	consentire	stabilire	stabilire
consimțimentu	consentimento	stabilimentu	stabilimento
consentaneu	consentaneo	stabilitate	stabilità
presimțire	presentire	staulu	stallo
presimțimentu	presentimento	staulonu	stallone
resimțire	risentire	stalliu	stallio
ressimțire	—	stărnire	persistare
ressimțimentu	rissentimento	constant	costante
ștrăsimțire	trasentire	constantă	costanza

statu	stato
stație	stazione
statică	statica
staticu	statico
statist'	statista
statisticu	statistico
statistică	statistica
stătuă	statua
statuaru	statuario
statuaria	statuaria
statuire	statuire
statură	statura
statutu	statulo
constare (cu)	constare
constituire	costituire
constituție	constituzone
constituvu	constitutivo
constituent	constituente
costare	costare
distare	distare
distanță	distanza
instare	instrare
instanță	instanza
instant	istante
restare	restare (ri)
restaurare	ristorare
restaurator	ristorare
Templu	Tempio
templum (lat.)	
templaru	tempiario
tempieru	tempiere
temple	tempia
contemplare	contemplare
contemplător	contemplatore
contemplătură	contemplamento
contemplatu	contemplato

contemplație	contemplazione
contemplativu	contemplativo
contemplativă	contemplativa
contemplabil	contemplabile
întemplare ...	avvenire, acca-
intempestus (lat.)	dere

T i m p u	T e m p o
timporal	temporale
timporalitate	temporalità
timporaneu	temporaneo
temperare	temperare
temperamentu	temperamento
temperant	temperante
temperanță	temperanza
temperatu	temporato
temperație	temperazione
temperator	temporatore
temperatură	temperatura
temperativu	temperativo
tempeștă	tempesta
tempeștosu	tempeștoso
astempărare	attemperare
contempărare	contemporare
contempăr- ment	contempăr- mento
contempărăție	contempără- zione
contimporan	contemporaneo
destempărare	distemperare
destempărantă	distemperanza
destempără- mentu	distempără- mento
extimporan	estemporaneo
extimporal	estemporale
nestempăratu	intemperante

nestêmperanță   intemperanța
restêmperare   ritemperare
restêmpire   tempesta
stêmperare   stemperare
stêmperatu   stemperato
stêmperanță   stemperanza
stêmperament   stemperament

Tindere

tindă
tindință
tindetta
tindinu
tindinosu
attindere
attindent
attentivu
attentie
attentatu
attentatoriu
contindere
contindent
contindință
contindetor
destindere
destindetură
destinsu
destinsie
extindere
extinsu
extensie
întindere . . .
pretindere
pretindent
pretindință
pretinsu
pretensie
protindere

Tendere

tenda
tendenza
tendetta
tendine
tendinoso
attendere
attendente
attentivo
attenzione
attentato
attentatorio
contendere
contendente
contendenza
contenditore
disindere
distenditura
distenso
distensione
estendere
estenso
estensione
intendere (lat.
pretendere
pretendente
pretendenza
—
pretensione
protendere

rtindere
stindard
stindardier
stindal

ritendere
stendardo
stendardiere
stendale

Tribuire

tribunu
tribună
tribunal
tribunatu
tribunescu
tributu
tributaru
attribuire
attribuitu
atribuție
contribuire
contribuent
contributor
contributu
contribuție
distribuire
distributor
distribuție
distributivu
îtribuire
retribuire
retribuție

Tribuere (lat.

tribuno
tribuna
tribunale
tribunato
tribunesco
tributo
tribario
attribuire
attributo
(attribuzione)
contribuire
contribuente
contributore
contributo
contribuzione
contribulis (lat
distribuire
distributore
distribuzione
distributivo
intribuere (lat.
retribuire
retribuzione

Trunchiu

trunchiuleț
trunchiare
trunchiator
trunchiatu
trunchiatură

Tronco

tronconcello
troncare
troncator
troncato
troncamento

trunculi	trunculi (lat. —	unitor	unitore
trunculatu	trunculatus. —	unitură	unimento
destrunchiare.	distruncare —	unanimu	unanime
obtrunchiare	obtruncare —	unanimitate	unanimită
pretunchiare	praetruncare	unicornu	unicorno
		uniformu	uniforme
		uniformă	uniforma
		uniformitate	uniformită
		unigeno	unigeno
		unicolor	unicolorus (lat.
		unicultor	unicultor ---
		înijugu	unijugus ---
		unimanu	unimanus —
		unimodu	unimodus ---
		uniolă (o ear- bă)	uniola ---
		univers	universo
		universitate	universită
		universal	universale
		universalitate	universalită
		universalizare	universalizzaro
		univiră	univira (lat.
		iniviratu	univiratus —
		unioculu	unioculus ---
		univocu	univocus —
		adunare	adunare
		adunămentu	adunamento
		adunător	adunatore
		adunăfură	—
		adunantă	adunanza
		adunată	adunata
		adunație	adunazione
		adunabil	—
		desunire	disunire
		desunie	disunione
		întrunire	unificare
		reunire	riunire
		reunimentu	riunimento
		reunie	reunione
Turnare	Tornare		
turnu	torno		
turneare	torneare		
turneu	torneo		
turneamentu	torneamento		
turnaru	tornajo		
atturniar	attorniare		
atturneatu	attorneato		
atturniament	attorniamento		
conturnu	contorno		
conturnare	contornare		
deturnu	detour (fr.)		
deturnare	distornare		
înturnare	tornare		
înturniare	intorneare		
returnare	ritornare		
returnată	ritornata		
returnel	ritornello		
resturnare	sconvolgere		
sturnare	stornare		
Unu	Uno		
unime			
unitate	inită		
unicu	unico		
uniu	unius (lat.		
uniație	—		
unire	unire		
unitu	unito		
unitivu	unitivo		

Vedere	Vedere	revisle	revisiune
vèdu	vista	provedere	provedere
vèdută	veduta	provèdèmentu	provèdimento
vèdètor	veditore	provèdètoru	provèditore
vèdètoriu	(veditorio)	provèdètorie	provèditoria
vedettă	vedetta	provèdintă	provèdenza
vidibil	visibile	provèdent	provèdente
vidibilitate	visibilită	provèdu	provèdo
viită	visita	provèdu	provèdo
viditare	visitare	provèdare	provèdare
viditator	visitatore	provèdător	provèdător
viditație	visitație	provèdie	provèdie
vidieră	visiera	provèdionare	provèdionare
visu —	visum (lat.	provèisor	provèisore
visie	visiune)	străvedere	străvedere
visionariu	visionario	întrevedere	travedere
visual	visuale	privedere (se)	
visualitate	visualitas (lat.	privire	guardare
vedente	visiune		
învèdere	invidere (lat.	Venire	Venire
invidie	invidia	viitor	(venitore)
învèdètor	inviditore	venitură	venitura, ve-
invidiosu	invidioso		nimento
invidu	invido	viitorime	posterità
invidiabil	invidiabile	venie	venia
invidiare	invidiare	venial	veniale
prevedere	prevedere	venitu*	venuto
provèdintă	provèdenza	vèntu	vento
provèdèmentu	provèdimento	vèntulă	ventola
provèdutu	previsto	vèntosu	ventoso
provèdie	provèdie	vèntositate	ventosità
revedere	rivedere	vènturare	ventilare (lat.
revèdèmentu	rivedimento	vèntulație	ventulație —
revidor	riveditore		
reviditare	revisitare		
revidită	rivisita		
revistă	rivistă		

* Venitu, lepèdând pe i, re-mâne ventu, schimbându-se e, în i, vintu—vintu,

vânturatiou		inventare	inventare
vânturător	venturiere	inventariu	inventario
vânturos	venturoso	inventător	inventatore
vântură	ventra	inventiv	inventivo
vântură	ventrata	inventivă	inventiva
vântural	ventralis (lat.)	devenire	divenire
ventriculație	ventriculatio -	desvenire	disvenire
ventriculos	ventriculosus -	evenimentu	evento
ventrificație	ventrificatio -	obvenire	obvenire (lat.)
ventriflau	ventriflaus -	prevenire	prevenire
ventriloqu	ventriloquus -	prevenitu	prevenuto
ventusă	ventosa	prevenție	prevenzione
ventusare	ventosare	preventori	preventores (l.)
ventigenu	ventigenus	provenire	provenire
avenire	avenire	provenință	provenienza
aveniament	aveniamento	provenitu	provento
aveneticu		revenire	revenire (lat.)
veneticu	aventiccio	revenu	revenu (fr.)
avântare	aventare	suvenire (își)	sovenirsi
avântu	aventamento	suvenință	—
	(elan fr.)	subvenție	subvenzione
avenitură a-		svântare	sventare
ventură	ventura	resvântură	sventura
avânturier	aventuriere	resvânturatu	sventurato
avânturos	aventuroso	supravenire	sopravenire
avânturatu	aventurato	supraventură	sopravenuta
avântaiu	ventaglio	svenire	svenire
avântatu	aventato	sventură	
cuvénire	convenire	sventură	sventura
cuvénință	convenienza		
covenibil	convenevole		
cuviosn	conveniente		
cuvénu	parola		
	(verbum, ratio lat.)		
cuvéntare	parlare		
convenție	convenzione		
convențional	convenzionale		
convenționare	convenzionare		
invenție	invenzione		
		Versare	Versare
		versabil	versabilis (lat.)
		versabilitate	versabilità
		versătură	versamento
		versură	versura (lat.)
		versatil	versatile
		versatilitate	versatilità
		versatu	versato

versație	versațio (lat.	conversabil	conversabile
versu	verso	conversativu	conversativo
versettu	versetto	conversație	conversazione
versie	versione	conversevol	conversevole
versificare	versificare	conversu	converso
versificator	versificatore	conversie	conversione
versificație	versificazione	diversare	diversare
versicolonu	versicolonus l.	diversificare	diversificare
versiformu	versiformis —	diversu	diverso
versipel	versipelle	diversie	diversione
adversă	adversa (lat.	diversoriu	diversorio
adversie	adversio —	diversitate	diversità
adversariă	aversaria	inversio	inversione
adversariu	aversario	inversură	inversura lat.
adversativu	aversativo	revèrsare	riversare
adversație	aversazione	revèrsabil	riversabile
adversitate	aversità	reversu	riverso
conversare	conversare	subersare	subversare lt.
conversă	cōversă	subersie	soversione

SONETTO

D'IPPOLITO PINDEMONTE

Sul Sepolcro del Petrarca⁷ in Arqua.

Quando ri nbomberà l'ultima tromba,
 Che i più chiusi sepolcri investe e sferra,
 E c'ascum volerà corvo o colomba
 Nella gran valle a eterna pace o guerra;

Primi udranno quel suon che andrà sotterra
 E primi sbalzeran fuor della tomba,
 I sacri Vati che più lieve terra
 Copre, e a cui men d'umanq i piedi impiomba.

Ma tu, tu soŕgi della vinta pietra
Primo tra i primi in luminoso ammanto
Volando al ciel con la pudica cetra:

E nel bel Coro, che circonda il santo
Giudice sommo della valle all'etra,
Di tuti piú divin suona il tuo canto.

(Traducție literale).

Quând va resbumbà ultima trombă
Quare quelle mai închise morminte străbate și desferră
Și fiă-quare sbura-va, și corbu sau columbă
In vallea quea mare la eterna pace au durere,

Primi audi-vor quel sutterrān resunetu
Si primi sălta-vor din morminte afarō.
Sacri Poeti que prea ușora țerrinā
Copere, și quāror puțin d'uman picioarele 'mplumbă.

Ma tu, tu te avinți din invisă pétră
Primu între primu în luminoasă mantă
Svolând către ceru cu pudica țī cyteră

Și 'n frumosul coru que congiură pe sântul
Judecu, culmea vällii către aeru,
Din tôte mai divin cântul tēu va sună.

LAMENTO AMOROSO

Anacreontica del Vittorelli.

(Traducție liberă)

Vedi che bianca luna,
Vedi che notte azzura!
Un' aura non susurra,
Non tremola uno stel.
L'usignoletto solo

Vedi, dragă, qu'albă lună,
Vedi que nópte senină,
O aură nu suspină,
Nu tremulă o stea.
Privigătorul singur

Va dalla siepe all'orno
E sospirando in torno,
Chiama la sua fedel.
Ella, che il sente appena
Già vien di fronda in fronda,
E par che gli risponda:
Non piangere; son qui.
Che dolci affetti Irene!
Che gemiti son questi?
Ah! mai tu non sapești
Rispondermi così!

Ici svólă, ici se pune,
Supină, doru'și spune
Iși chiamă sóța sa:
Dar ea tótă îl simte
Svolând din frundă 'n frundă
Și par' qu'o să'i respundă:
Nu plânge sânt a ta.
Que dulci simțiri Ireno?
Que gemete de pace?
Dar vai! Irena tace!
Respunde'mi draga mea.

V I S U L

(fragment).

O altă auroră în sufletu'mi apare,
Radă necunoscută de alte lumi diori;
Deschisu-mi-s'au ochii și 'n ochii mel resare
Dioa dillelor noastre, timpii netrecători.

Și secolii și viața'mi că nopti se srecur rō,
Și 'ncovoiat pe grōpă'mi, o vĕdu quō s'a deschis,
Și'mi face locu printr'ĕnsa să trecu peste hotarĕ:
E poart'a Eternității, și mĕ destept din vis!...

Fruntea'mi albită tótă către pământ se lasă,
Brațele'mi ređemate toiagul meu appasă
Iar sufletu'mi se 'ntórnă și cată înapoi.

O dille!... sau que nume voĕ vi se cuvine? —
Dar.. ați trecut... : que trece mai mult el nu mai vine,
Eră mai dinainte să vĕ întreb pe voi, I. E.

IL SOGNO

(inversione litterale)

Un' altra aurora in alma mia luce;
Radio innoto di altri mondi alba;
Mi s'aprono gli occhj, e ai miei occhj risorge
Il dì dei nostri giorni, i secoli eterni.

I secoli, la mia vita al par delle notti scorrero.
Piegate sulla mia tomba, aperta già la vego,
E mi fa loco trapasar al di là dei confini,
Del' Eternità è la porta... ed e ccomi d al sogno destato.

Tutto bianco il mio fronte, inclinasi ver la terra;
Appogiate le mie braccia, il mio bacolo appesano;
Ma l'animo mio volgesi e guarda in dietro.

O giorni! o qual nome a voi si deve?...
Ma... già passate siete... e che passa non è più
Era già ben d'avanti l'interrogar a voi.

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

SCENE ISTORICE

din

CHRONICELE MOLDAVIEI.

ALEXANDRU BAPUSNEANUL.

1564—1569.

I.

"Daca voi nu mă vreți, eu vă vreau..."

Iakov Eraklid despot perise ȣchis de bȣsganȣl lu Stefan Tomȣsa, kare akȣm okȣrmsiȣ uearra. Dar Aleksandru Lȣrȣșneanȣl, dȣrȣ infrȣngerea sa in doȣ rȣndȣri de oȣtile Despotȣlȣl, fȣgind la Konstantinopol isbȣtise a lȣȣ oȣti tȣrȣesȣi ȣi se inȣternȣ akȣm sȣ isgoneaskȣ pre rȣpitorȣl Tomȣsa, ȣi sȣȣi ia skȣanȣl pre kare nȣ 'lar fi perdst, de n'ar fi fost vȣndȣt de boieri. Intrase in Moidavia, inȣtovȣroȣit

de ȣepte mii spaxii ȣi de vr'o trei mii oaste de strȣnsȣrȣ. 'ȣnsȣ pe lȣngȣ aȣeste avea porȣnȣi inȣrȣȣtesȣi kȣtre hanȣl Tatarilor Nogai ka sȣ'idea ori kȣt ajstor de oaste vȣ cere.

Lȣrȣșneanȣl mergea alȣtȣrea kȣ vornikȣl Bogdan, amȣndoi kȣlȣri pe armȣsarii tȣrȣesȣi ȣi inarmaȣi din kap rȣnȣ in rȣcioare.

— Ȣe sokoȣi, Bogdane, zise dȣrȣ rȣȣinȣ tȣcere, isbȣndi-vom oare ?

— Să nu te îndoiesti, Măria Ta, răsărînd kârtesanul, dearra gemu sâbt asăpîrea Tomşei. Oastea toată se va sârşîne kăm i se va fîgîdî mai mare simbrîe, Boierii, kăci ias mai lăssat vii, nămai frika moşii îi mai şine; dar kăm vor vede kă Măria Ta vii kă pătore, îndată vor alergă şi! vor lăssă.

— Să dea Dumnezeu să n'am nevoie a face ceea ce aş făkăt Mircea-Vodă la Mănteni; dar 'ci am mai spus, eş îi kănosk pre boierii nostri, kăci am trăit kă dăşii.

— Aceasta remăne la înaltă îndellerişne a Măriei tale.

Vorbind aşă, aşajns apoaure de Tekuch, unde poposiră la o dămbraună.

— Doamne zise şn aprod apropiînd-se, nişce boieri sosind akăm chor voie să se înduşeze la Măria Ta.

— Vie, răsărînd Aleksandr

Kărgînd intrară sâbt kortel unde el şedea înkăngişrat de boierii şi kăpitanii sei, patră boieri din kare doi mai bătrîni, iar doi jşni. Aşştii eră vornikel Moşok; postelnikel Vererîş, spatarkel Spanciok şi Stroici.

Apropriînd-se de Aleksandră Vodă, se înkînară rînă la rîmănt, fîră a'i sârşă poala dăp obişeish.

— Bine, aşi venit, boieri! zise aşta şilîndşo a zimbi.

— Să îi M-Ta şăpîtos, răsărînd boierii.

— Am aşzit, şrmă Aleksandră, de bîntăşirile derrei şi am venit s'omăntăiş; şuş kă dearra m'aşteaptă kă băkărie.

— Să nu băşnesci Măria Ta, zise Moşok, dearra este liniştită, şi poate kă M-Ta ai aşzit lăkăşirile prekăm nu sânt; kăci aşă este obişeish norodăiş nostră, să fakă din şindar, armasar. Pentră aşcea obştia ne-aş trimis pre noi să'ci şşnem kă norodăiş năte işbesche, şi M-Ta să te întorci înapoi kă...

— Dacă voi nu mă vrei, eş vă vrea, răsărînd Lăpşneanul ai kăşia oki skînteiară ka şn fşlger, şi dakă voi nu mă işbiş, eş vă işbesk pre voi, şi voiş merge ori kă voia ori fîră voia voaştră. Să mă întorck? Mai de grabă işi vă îtoarcke Dăşşrea kăşşel îndăşşpt. A! nu mă vrea dearra? Nu mă vrei voi, kăm îndelleg?*

— Solăiş nu i se taie kapşel, zise Spanciok, noi sântem datori a'ci şşne adevărşel. Boierii sânt hotărîşii a pibeşgi la Ungări; la Saşi şi la Mănteni, pe unde aş toşî răde şi

* Miron Kostin.

prieteni. Vor veni kă oști străine, și vai de biata țară kănd kănd vom ave războaie între noi, și poate și Măriei Talle năi va fi bine, pentră kă Domnșl Stefan Tomșa...

— Tomșa! El te-a învâdat a vo bi kă atăta dărzie. Nă scăi cine mă opresce să năi sfărăm măselele din gără kă bșdșganșl ačesta, zise ară kănd măcișka de arme din mănă lăi Bogdan. Tikłosșl ačel de Tomșa v'ăș învâdat...

— Tikłos nă poate fi ačela ce s'a învredničit a se nămi Unșl lăi Dămnezex, zise Veriș.

— Aș doar nă sânt și eș Unșl lăi Dămnezex? Aș doar nămi ači jșrat și mie kredinș, kănd eram șamai stolnicșl Petre? Nă m'ači alles voi? Kșm a fost oblădșirea mea? Ce șange am vșrsat? Kăreș'ăș întors dela șșa mea făr ș kșștigate dreptate și mșngșere? Și șnkș akșm nă mă vșeči nă mă ișbiči? Ha ha ha!

Ridea, mășkii i se șvăiă în rışl ačesta, și okii lăi hojma klipă.

— Kă voia Măriei Tale, zise Stroici, vedem kă moșia* noastră a ș kadș de isnoavș în kălkarea răzșnilor. Kănd astș negăr de Tărăi vă ră-

dă și vă pșști deșră, pe ce vei domni Măria-Ta?

— Și kă ce vei șvșră lăkomia ačestor čete de răzșni ce adăci kă Măria Ta? adșogi Spanciok.

— Kă averile voastre, nă kă banii țerranilor pre kare jșrăși voi. Voi mășgeți laptele țerrei, dar a venit vremea ș vș măș și eș pre voi. Destșl, boierii întoarčeți și spșneți čelși ce v'ăș trimis, kă ș se fereăș ș nă dăș peste el, de nă vrea ș fak din čiolanile lăi șrle și din pelea lăi kărțșealș dobelor meș.

Boierii eșirș mășniți; Moșok rășmase.

— Če ai rășmas? întrebș Lăpșșneansl.

— Doamne! Doamne! zise Moșok kășnd în genșki, nă ne pedepș pre noi dărș făr de legile noastre! Adșăi aminte kă ești rășmăștean,* adșăi aminte de zisa skriptșrei și iartș greșșilor tși! Kășș pre biata țeară Doamne! sloboade oștile ačeste de răzșni; vino nămai kă kăči Moldoveni ai pe lășgș Măria Ta, și noi kizeșșim kă șn fir de răș nă se vă klăt din kășl Inșșimei Talle; Și deči vor trebș oști, ne vom înarmă noi kă femei și kopii, vom rădikă țear-

* Patria.

* Moldovean.

ra în picioare, vom rădika slăgile și vecinii nostri. Inkredite în noi!

— Să mă încred în voi? (zise Lăpșneanul înțelegând planul lui). Pe semne gândesci că eu nu știu ziktoarea* moldovenească: „Iarși pârși șkimb, iar pâravși bă?„ Pe semne nu vă cunoșk eu, și pre tine mai virtos? Nu știu, că fiind mai mare peste oștile mele, cum ai văzut că m'as birșit m'ai lăsat? Veverișți îmi este vekis dășman, dar înkai niči o dată nu s'a askens: Spanciok este zănkă țănr; în inima lui este izbire de moșie; îmi place a privi șamecia lui pre kare nu se silesce a o țăniși. Stroiči este un kopil, kare nu kănoasce zănkă pe oameni, nu știe ce este îmbărnarea și mincișna; lui i se par că toate passerile ce zboară se mîlnănkă. Dar tu, Moșoace? învekit în zile rele, deprins a te ciokoi la toți domni. ai văndut pre Despot, m'ai văndut și pre mine, vei vinde și pre Tomșa; spăne'mi n'aș fi un nățrăș de frunte, kând m'aș încrede în tine! Eu te iert zăns, k'ai îndrășnit a krede că iar mă vei mai părătea închelă, și îți fărđășiesk că sabia mea nu se va mînji în sângele tăș; te voiș kășă,

* Proverbul.

kăci îmi ești trebsitor, ka să mă mai dășrezi de blestemările norodăși. Sănt alți trînători de kare trebșe kășădit șăpșl.

Мошok îi șărășă măna, asemenea kănelși kare, în lok șă mășce, lingă măna kare'l bate. El eră mășămit de fărđășina ce kăștigase; suia că Aleksandră-Vodă a șă ai'tă nevoie de un intrigant prekăm eră el. Depășăii eră porănciți de Tomșa, ka nerășnd înțărna pre Lăpșneanul din kare, șă'si șrmeze drășml la Konstantinopol, unde prin jalobă și dare de bani șă mizloceaske mazilia lui. Dar vășnd că el venia că zănsși învoirea Porții, pe de alta sfîndă-se a se întoarce fărș niči o ispravă la Tomșa, cherșă voie șă rășăie a'l întovăroși. Așta eră planul lui Мошok ka șă se poată lipi de Lăpșneanul. Voia li se dete. —

II.

Ai să dai samă Domne!...

Tomșa nesimșindăse în stare a se împrotivi, fărșise în Valachia, și Lăpșneanul nu înțălnise niči o împedikare în drășml șăș. Norodul pretăndene îl întămpină că bșkăriesi nădejde, adăkândăși a minte de țăntăia lui Domnie, în kare

el nă avuse vreme a'și desvâli
sritul karakter.

Boierii năsz tămsăra. Ei a-
vea doș mari resoane a fi în-
grijați; șcia kă norodul îi zăre-
șce, și dezpre Domnăk nă'i
iăbesce.

Îndatș ce sosise, Lărsșnea-
năl porănci șz ămple kă lemne
loate ăetășile Moldaviei așră
de Xotin și le arse vrănd șz
striche prin ăceasta asilăl ne-
mășșmășilor, kari de mălte
ori șbt adăpostăl zidșrilor a-
ăestora zria komplotșri și a-
ăișă revolte. Ka șz seăe inflă-
inșă boierilor și șz ștăreaskă
kăibșrile feșdalitășșii, îi des-
poia de averi șbt felșri de pre-
tekste, lipsinșă'i kă kipșl ăce-
sta de singșrăl mijlok kă kară
pătea ademeni și korămpre pre
norod.

Dar nesokotind de așșns pla-
năl ăceasta îi omoră din kănd
în kănd. La ăea mai mikă gre-
șalș dregătoareaskă, la ăea mai
mikă plăngere ăei s'arată, ka-
pășl vinovatsăi se sprănzră în
poarta kășșii, kă o ăidășl ve-
șlitoare greșalei lăi, adevăra-
te saș plășmășite, și el nă apă-
kă șz pătrezeaskă, kănd alt
kap îi lăa lokășl.

Nimene nă îndrăznea a grăi
înpotiva lăi, kă kăț mai virtos
a lăkra ăeva. O gvardie năme-
roașă de lefășii Arbalezi, Serbi,
Ungșri, isgonișii pentră relele

PERIODUL. III.

lor fapte, își aflase skăpare
lăngă Aleksandră, kare plă-
tindă'i bine, îi avea ărășășii.
— Iar ostile Moldovene șbt
kăpitani kreăștri ale lăi, le ăi-
nea pe margini; slobozină nă-
șă pre ostași pe la kasele lor,
le mășginise în pșșin năștră.

Intr'o zi el se primblă singșr
prin sala palatsăi domnesk.
Avșsesse o lăngă vorbă kă Mo-
șok, kare intrase iar în favor,
și kare akăm eșă, dăpă ăe îi
înfășoseașă planășl znei noș
kontribășșii. Se părea nestăm-
părat, vorbiă singșr și se kă-
nosăea kă mediteașă vră o năoș
moarte, vră o năoș dășșl, kănd
o zșăș latăralnikă deskizăndă-
șe, lășă șz între Doamna Răk-
sanda.

La moartea părintelăi ei,
bășășă Petră Rareș (kare, zice
chronika) kă măltă jale și măh-
niășnea tășlor, s'ăz îngropat
în Sf. Monastirea Probota zi-
dită de el, Roksanda rășășe-
se în fragedă vîrșă, șbt tă-
șratsăl a doi frașii mai mari,
Iiaș și Stefan. Iiaș zășășid
în tronășl părintelăi șăș, dăpă
o skărtă și desfrănată domnie,
se dăse la Konstantinopol, ză-
de îmbrășășă mahometismășl;
și în lokășl lăi se șăi pe tron
Stefan. ăceasta fă mai reș de
kăț fratele șăș: înăpă a silă
pre ștrăini și pre Katolici a'și
lorăda legea, și mălte familii

6

bogate ce se lăcăseră în cea-
ră, pribegiră din pricina a cea-
sta, adăcând sîrăbie rămîn-
tăsi, și kădere negouăsi. Bo-
ierii kare, cei mai mălci eră
înkăskriji kă Polonii și kă Un-
gării, se sărărară, și korăspră-
zindă—se kă boierii pribegi, ho-
tărîră peirea lăi. Poate ar fi
mai întărziat a'și părăne în lăkra-
re plană, dak'ă desfrănarea lăi
nă 'l-ar fi grăbit. "Nă hă-
lădăia de răl lăi ničî
o jărpăneasă, dak'ă eră
frămoasă., zice Chronika-
răl în naivitatea sa. Intr'o zi
kănd se află la Căpora, ne
mai așteptănd sosirea Boierii-
lor pribegi, Boierii ce eră kă
dănsă, kă s'ă skape, aș
tăiat frănghiele kortăsi săbt
karele el ședea, și dănd nă-
vală, 'l-a kăis.

Akăm nămai Roksanda ră-
măsesse din familia lăi Petră
Rarăș, și pre dănsa Boierii ră-
vigași o hotărăseră a fi sojie
zăsi oare—kare nămit Jolde,
pre kare ei îl aleseseră de
Domn. Dar Lărsăneansă ales
de Băierii pribegi, întămpî-
nănd pre Joldea, îl birăi, și
prinădăsi, îi tăie nasă și'l
dete la kălgărie; și kă s'ă
tragă inimele porodăsi în ka-
re viea kăkă pomenirea lăi
Rarăș, se însără și lăi el pre
fika lăi.

Ast-fel gingășa Roksandă

ajănsese a fi parte birătorăsi.

Kănd intră în sală, ea eră
îmbrăkată kă toată pompa kă-
venită unei sojii, fiice și să-
rori de Domn.

Peste zovonsă¹ de stofă as-
rită, pără șn benșel de fe-
lendreș² albastră, blănită kă
samă a kărgăia măniče atărnă
din apoi. Eră încinsă kă șn
kolan de așr, ce se încieă kă
mari pafale de matostat, îm-
pregărate kă petre skămpă;
iar pe grămajii ei atărnă o
sală de mălte șirări de mărgă-
garitar. Șlikă de samă păs
kam într'o parte eră îm-
podobită kă șn sărgăcis alb,
și sprijinită kă o floare ma-
re de smaragde. Pără ei
dăpă moda de atăncea se m-
părgăia despletit pe șmerii și
spatele ei. Figăra ei avea
acea frămsășă, kare făcea
odinioară vestite pre femeie-
le Romăniei, și kare se gă-
sesse rar akăm, degenerănd
kă amestekăl năjiilor străine:
Ea zănsă eră tristă și tănjătoa-
re, kă floarea săpășă arășiei
soarelăi, ce nă are nimik s'ă
șmbreaskă. Ea vădăse mărind
pre păringăii săi, privise pe șn
frate lepădăndă—și religia, și

¹ O haină lungă deskisă din
ainte.

² Katifea.

pe cel-lalt ȳcis; și mai întȳis hotȳritȳ de obȳste a fi soȳia lui Jolde pe care nici îl știa, a-kom fȳese silitȳ de aceeași obȳste, care disposȳ de inima ei fȳr'a o mai întrebȳ, a dȳ mȳna lui Aleksandrȳ-Vodȳ, pe care respectȳndȳl și sȳppȳindȳise ka ȳnbi bȳrbat, ar fi voit sȳl isbeaskȳ, dȳka ar' fi aflat in el kȳt de pȳdinȳ simȳtire o-meneaskȳ.

Apropȳindȳ-se, se plekȳ și i sȳrgȳtȳ mȳna. Lȳpȳșneanȳl o arȳkȳ de mizlok, și rȳdikȳndȳ-o ka pre o ranȳ o pȳse pe genȳkii sei.

— Ce vȳste, frȳmoasa mea Doamnȳ? ȳi zise el, sȳrgȳtȳndȳ-o pe frȳnte; ce pȳicinȳ te face astȳzi kȳnd nȳ'i sȳrgȳltoare, a'ȳi lȳsȳ fȳsele? Cine te-a trezit ȳșa de diminȳȳ?

— Lȳkrimele jȳpȳneselor vȳdȳve care se varsȳ la ȳșa mea, și care strigȳ rȳsplȳtire la Do-nȳl Christos și la sfȳnta Nȳskȳtoare, pentȳ sȳngele care versȳ.

Lȳpȳșneanȳl posomȳrȳndȳse desfȳkȳ braȳele; Rȳksanda kȳzȳ la pȳceorele lui.

— O bȳnȳl mȳx Domn! vi-teazȳl mȳx soȳ! ȳrmȳea, de-stȳl! Ajȳngȳ atȳta sȳnge vȳr-sat, atȳte vȳdȳvii, atȳȳia sȳrmani¹! Gȳndȳse ka Mȳria ta

ești prea pȳternik și kȳ nisce sȳraȳi Boieri nȳ'ȳi pot strika. Ce'ȳi lȳpsȳse Mȳriei tale? Nȳ'ai kȳ nimene rȳsboiȳ; ȳearra este linistitȳ și sȳppȳsȳ. Eȳ, Dȳmneȳș știe! kȳt te isbesk! și kopii Mȳriei tale sȳnt frȳmoși și tineri. — Jȳdikȳ kȳ dȳpȳ viȳȳ este și moarte, și kȳ mȳria ta ești mȳritȳ și ai sȳ dai seamȳ! Pentȳ kȳ kȳ mȳnȳstirile nȳ se rȳskȳmpȳrȳ sȳngele, ȳi mai ales ispitȳșȳ și inȳfrȳnȳ pe Dȳmneȳș, sokotȳnd kȳ fȳkȳnd biseriȳi ȳl poȳi imȳpȳkȳ și...

— Mȳiere nesokotitȳ! strigȳ Lȳpȳșneanȳl sȳrȳnd drept in pȳcioare, și mȳna lui prin deprȳndere se rȳzemȳ pe jȳngȳhiȳl¹ din ȳingȳtoarea sa; dar inȳdatȳ sȳrȳnȳndȳ-se, se plekȳ, și rȳdikȳnd pre Rȳksanda de jos:

— Doamna mea! ȳi zise; sȳ nȳ'ȳi mai skape din gȳrȳ ast fel de vorbe neȳșne, kȳ, zȳx nȳ știe ce se poate inȳmplȳ. Mȳlyȳmeșȳ sfȳntȳlȳi Mare mȳȳchenik Dimitrie isvorȳtorȳl de mir, al kȳrȳi hram se serbeȳzȳ la Bișȳerika ce noi ȳiam fȳkȳt la Pȳngȳȳradȳ, kȳ ne-ȳȳ

¹ Un kȳȳit a kȳrȳia mȳner se askȳndea in teakȳ, și care serviȳ spre inȳjȳngȳhierea inemikȳlȳi inȳvȳș. In Franȳa se nȳmia: Misȳricorde

¹ Orfani.

oprit de a face un ruckat, adăcându-ne a minte că ești mama copiilor nostri.

— De așa și tu că tu vei și omorâți nu pot să fac. Ieri, când voiam să intru, o jârnă neașă cu cinci copii s'au aruncat înaintea rădvanului meu¹ și m'au oprit arătându-mi un cap prins în poarta cărții. Ai să dai seamă lui Dumnezeu, îmi zicea bucurându-se și blestemându-te; al să dai seamă, Doamne! că lași pre bărbatul tău să nu te taie prinții, bărbatul și frații... Uită-te, Doamne, asta îți bărbatul meu, tatăl copiilor acestora, care au rămas săraci! Uită-te! și îmi arată capul săngerat, și capul se vîta la mine grozav! Ah! stăpâne! doamnă! ne'ncetă vîd capul acela și mi-e tot frică! Nu pot să mă odihnesc!

— Și ce vrei? întrebă Lăpșneanul zimbînd.

— Vreau să nu mai versă sînge, să încetezi cu omorâți, să nu mai vîd capete tăiate, că sare inima din mine...

— Îți făgăduiesc că de poimîine nu vei mai vedea, că s'aruncă Aleksandr-Vodă; și măine îți voi da un leac de frică.

— Cum? ce vrei să zici?

¹ Un fel de carret cu așezată pe dricuri.

— Măine vei vedea. Cum dragă Doamne, dăte de'ci vezi copiii, și cașă de cașă cum se căvine zăni bune gospodine, și pîne la kalle să ne gătească un osrău, căci măine daș masă mare Boierilor.

Doamna Rokșanda eși dăruie iarăși îi sîrbătuie mîna. Bărbatul seș o petrecă pînă la răș.

— Ei! păs-ai toate la kalle, întrebă el, viind grabnic către Armașul seș, care intrase attăncă?

— Tot este gata:

— Dar oare vor veni?

— Vor veni.

III.

“Capul lui Moșok vrem...”

De că seară se făcuse de știre tătălor boierilor să se adăne a doa zi, fiind sărbătoare, la Mitropolie unde era să fie și Domnului, ca să asculțe Liturgia, și apoi să vie să pînzească la cărte.

Când sosi Aleksandr-Vodă, sfînta slăjbuie încercă și boierii eră toți adunați.

Impotriva obiceiului seș, Lăpșneanul, în ziua aceea, eră îmbrăcat cu toată pompa Domnească. Părta korona Paleologilor; iar peste dălama poloneză de katifea stăcojie, a-

vea kalbaniņa turgheaskъ. Nici o armъ nъ avea alta de kьtъn mikъngiz kъ prъselele de așr; iar pîntre bșnbii dșlъmei sъ zeriă o zea de sirmъ.

Dъръ че a askăltat sf. Sls - bъ s'a kobarit din stranъ, s'a înkinat pe la Ikoane, și apropiindșe de rakla sf. Ioan cel noș, s'a plekat kș mare smerenie, și a sърstat moaștele sfîntșli. Spșn kъ în minștl ațela el era foarte galben la fațъ, și kъ rakla sfîntșli ar' fi tresъrt.

Dъръ ațeasta sșindșe - ea - rșși în stranъ se întърnъ kъtre boieri și zise:

Boieri dșmneavoastrъ! De la venirea mea kș adoa Domnie și pînъ astъzi, am arștat asprime kъtre mșlți; m'am arștat kșmplit, rșș, vъrsъnd sъngele mșltora. Unșl Dșmnezez știe de nъ'mi aș prșșt rșș și de nș mъ kъiesk de ațeasta; dar Dșmneavoastrъ știți kъ m'as silit nșmai doringa de a vede kontinind gîlțevirile și vъnzъrile șnora și altora, kare ģintia la rșșipa țerei și la peireea mea. Astъzi sșnt alt-fel trebile. Boierii 'și aș venit în kșnoșċinș; aș vъșșt kъ țърma nș poate fъръ pșstor, pentrъ kъ zice Mîntșitorșl: "Batevois Pșstorșl, și se vor împrșștie Oile."

Boier. dșmneavoastrъ! Sș

trșșim de akșm în rațe, izbîndșne ka niște fragi, pentrъ kъ ațeastъ este zna din țele zecș porșnċi: „Sș izbesti pre aproapele tъș ka însșși pre ține.” Și sș ne iertъm șnii pre alți, pentrъ kъ sșntem mșritori, rșșģndșne Domnșli nostrъ Iisșs Christos — țși fъръ kșșe — sș ne ierte noș greșalele prekșm iertъm și noi greșșiiilor noștri. —

Sfirșind ațeastъ deșșndatъ kșvintare, mърse în mijlokșl Biseriței și dъръ че se înkînъ iarșși, se întърnъ spre norod în fațъ, în dreapta, și în stъnga. zikъnd: Iertați-mș oameni bșni, și boieri dșmneavoastrъ!

Dșmnezez sș te ierte, Mșria ta! rșșpșnșerъ toți, afaș de doi ģșni boieri țe sta ģînditori, rșșșmagi pe șn mormînt lъngъ țșș, însș nimene nș le-a lșat seama.

Lърșșneansł eși din Biserikъ, roștind pre boieri sș vie ka sș ospeteze înpșnș; și înkșlekъnd se întърnъ la palat. Toți se înpșștiarș.

— Kșm ții pare? zise șnșl din boieri kare 'iam vъșșt kъ nș iertase pre Aleksandrъ-Vodъ. — Te sfърșiesk sș nș te dșci astъzi la dșnsł, la masъ, rșșpșnșe țelelalt. Și se amestekarș în norod Ațestii eră Spanċiok și Strolċi.

La kârte se fâkxse mare gr-tire pentru ospriul acesta. Vestea se împrîstiesc k' Domnul se împrîkase k' boierii; și boierii se hâkera de o schimbare ce le da n'edejde, k' vor p'atea okera iarși posteri, k' s'z adâne noz avdii din s'doarea geranlsi. K'rt pentru norod, el era indiferent, el din împrîkarea aceasta n' așteptă vre un bine, niçi prepsnea vre un r'z, Norodul se învoia k' obîdâirea lsi Aleksandru-Vod'z; k'rtiâ n'zmai asșpra Ministrâlsi s'z Моцок, kare întrebsința kreditul ce avea la Domn, spre împilarea gloatei. K'chi de și era nekontenite jalobele obștiei pentru jefsirile lsi Моцок, L'p'șneanul s'z n' r'zșpunde, s'z n' le ask'la.

Ceasul p'rnzâlsi apropiîndse, boierii încerp'z a veni k' l'ri, întov'rlsiji fieste-kare k' k'z doz trei sl'gi. — L'z sea ma zns' k' k'ztea erâ plin'z de Lefenii înarmâji și k' pat'z t'zari sta îndreptate spre poart'z; dar sokotia k' sînt p'șe pentru a serba d'p' obiceiș ceremonia prin salve; zniî poate k' 'și prepsnea vr'o am'zgire, dar o dat'z într'nd, n' se mai p'atea înt'rna; k'chi por'zile erâ str'zjsite, și p'zitorii por'zniciâ n' l'za s'z easz nimene.

Adv'ndâso boierii, 47 la n'ztr'z. L'p'șneanul se p'șe

în kap'ul mesei. av'nd în dreapta pre logof'ztl Trotsșan, și în stînga pre vornik'ul Моцок — n'cerp'z a zice¹⁾ din s'zle; și hâkatele se adâserz pe masz.

În Moldavia pe vremea aceea n' se întrodâsese znk'z mod'z m'zkk'zrilor alese. Cel mai mare ospriu se k'p'riîdea în k'ztea-va fel'ri de hâkate. D'p'z borșul polonez, veniâ m'zkk'zri grecești ferte k' verdezari, kare pl'șia în znt; apoi pilaf'ul t'zchesk, și în sfîrșit fript'zrile kosmopolite. P'znta mesei și șervetele erâ de filalis²⁾ zeszte în kasz. Tipsjile pe kare adâcea hâkatele, talgerele și paxarele erâ de argint. Pe l'ng'z p'zrete sta așezate în r'nd mai m'zlte zl'ceoare p'zntikoase pline de vin de Odobezti și de Kotnar, și la spatele fieste k'zrșia boieri dvoriâ k'zte o sl'g'z, kare dregea³⁾. Toate aceste sl'gi-erâ înarmate.

În k'zrte pe l'ng'z doz j'niçi și pat'z berbeci frip'z, erâ trei boloboace desfândate pline de vin; sl'zjitorii m'zka și bea; Boierii m'zka și bea. Ak'z kapetele încerp'șerz a se 'nferbînta; vinul își f'zcea l'k'zrarea. Boierii inkina și zr'â pre Domn k'z vivate sgomotoase, la kare

1) A k'ntâ. K'zv'nt vekis.

2) O zeszt'zr'z foarte subzire.

3) T'zrna vin. K. R.

grăspundeă Lefecii prin kjote și țânșurile prin băbăit.

Аксм егă апроаре а се скъла дела масъ, кънд Veveridъ гъдикъ пахарѣл, și înkinând zise: Сѣ трѣеști întrъ мѣлѣи ани Мърия та! сѣ стърнеști џара în па-че, și милостивѣл Дъмнезех сѣ те întреаскъ în гъндѣл че аи пѣс, де а нѣ май strika pe boieri și а бѣнтѣи norodѣл.

Н'арѣкъ сѣ сфърсеаскъ, къчи бѣсдѣганѣл Армаșѣлѣи lovindъ'л drept în frunte il oborî la рѣмînt.

— А! voi окъгиди pre Domnѣл vostrѣ! strigъ ачеаста; la ei флѣкѣи! în minѣт, тоџи слѣжitorii de pe la спатеle boierilor, ско-цунд жънгисриле îi lovигъ; și алѣи остаși адѣși де къританѣл де лѣfecii intrаръ și lovигъ кѣ сабиле în е. Кѣт pentрѣ Лѣрѣșнеанѣл, ел лѣсасе pre Моџок де мѣнѣ și се tresese лънгъ о фе-реастрѣ deskisѣ, де ѣнде privea мѣчелѣрия че încерѣсе. Ел гî-деа; iar Моџок silindѣсе а гî-де кѣ сѣ плакъ стърнѣлѣи, sim-цѣя рѣрѣл сѣърлindѣсе pe кар, și dinџи сѣи клънѣунind. Și кѣ адеврат егă groазѣ а privi а-чеастѣ сченѣ сѣнгероасѣ. Ин-кърѣеаскъ'și чине-ва într'о салѣ де чинѣи стîнџини лънгъ și де па-трѣ латѣ, о сѣтѣ și май мѣлѣи оаменѣи ѣигаși și хотѣгиди спре ѣидере, калѣи și осиндиди, лѣр-тѣндѣсе, ѣнии кѣ фѣрия деснѣ-деџдеи și алѣи кѣ априндереа

beџiei. Boierii neavând niçi о гриѣ, сѣрпринși миșѣлеște pe din dos, фърѣ арме, кѣдеа фър'а се май împotrivi. Чеи май бѣтрîни мѣриѣ флѣкѣндѣ'și кѣче; мѣлѣи ѣнѣсѣ din чеи май ѣни се ар-ра кѣ ѣрbare; скаѣнеle, ѣалге-реle, такîмѣриле месеи се флѣча арме în мѣна lor; ѣнии де și гѣ-ниџи се încлеșteа кѣ фѣрие де гîтѣл ѣуигаșilor, și несокотind ranele че priimia, îi strîngeа рîнѣ îi încѣдѣșia. Дакѣ вре ѣ-нѣл арѣка вре о сабие гîși vindea скѣмп viaџа. Мѣлѣи lefecii pe-ригъ, dar în сфърșit нѣмай rema-сѣ ниçi ѣн boier viѣ. Patrѣ-зечи și сеapte де трѣрѣри зѣчеа pe пѣркет, în лѣпта și trîнта а-чеаста; маса се restѣrnase; ѣл-чюареle се спѣрsesѣрѣ, și vi-нѣл аместекат кѣ сѣнге флѣк-се о балѣт pe lespezile salei.

О датѣ кѣ оморѣл де сѣс, încерѣсе ѣидереа și în кѣрте. Слѣ-гиле boierilor вѣзѣндѣсе lovite фърѣ veste де soldаџи, pleкарѣ де фѣгѣ. Рѣџини кѣре скѣра-гѣ кѣ viaџѣ, арѣкѣнд о сѣри peste zidѣри, дасе лармѣ pe la kasele boierilor; și învitând pre alte слѣги și оаменѣи боierești, бѣрѣлѣисерѣ norodѣл, și tot о-раșѣл алегасе la poarta кѣрџии, pre кѣре încерѣсе а о тѣя кѣ секѣриле. Остаџи амеџиди де бе-џие флѣча нѣмай о микѣ impro-тивире; глоата се întѣрîтѣ din мѣлт în май мѣлт.

Lърънеанѝ, пре каре ѝ ин-
стингасе де pornirile norodъѝ,
trimise пре Армаѝѝл сь'и ин-
trebe че vor ѝ че чер? Арма-
ѝл е:и.

— Hei vorniche Моѝоаче, zise
apoi ѝntърnъndъse spre ачеста,
спъне n'am фъкст bine къ m'am
мъntьѝт de reii ачестia ѝи ам скъ-
pat деара de о аѝа rie?

— Мъria ta ai зьmat къ mare
ѝнцелерчъне, гъспънсе мърѝа-
въл къртезан; ех de мълт ачeam
de гънд сь сфъкъск ре М. Та la
ачеаста, дар вьд къ ѝнцелерчъ-
неа Мъriei tale а аръкат mai
'nainte, ѝи ai фъкст bine къ'и
аи тьлат; pentru къ... fiind къ...
ега сь...

— Вьд къ Армаѝѝл ѝntърzie,
zise Лърънеанѝл кърмънд пре
Моѝок, каре се ѝнвълмъzia ѝн
vorбъ. Imi vine сь porънческ
сь деа кьтъриле ѝн prostimea
ачеа. Ha, кьм сокоѝи ѝи Дьm-
неата?

— Аѝа, аѝа, сь'и ѝнпроаѝте къ
търнъиле; нъ'и vr'o pagъбъ к'ор
мъгъ кьте-ва sste de moѝичи de
vreme че аз perit атъѝia boieri.
Dar, зь'и оmoare de istov.

— M'аѝteptam s'азд аsemene
гъспънс, zise къ оѝегире Лъ-
рънеанѝл, dar сь vedem тьntъѝ
че vor.

In vremea ачeаста Армаѝѝл
se съise pe poarta кърѝи ѝи фъ-
кънд semn, strigъ: Oameni бъnil
Мъria sa Vodъ ѝntреабъ че

vреѝи ѝи че черѝи? ѝи pentru че
аѝи venit аѝа къ зьрба?

Prostimea гъмase къ гъга
къскатъ. Ea нъ се аѝтепта la
асемenea ѝntреbare. Venise
фъгъ сь ѝtie pentru че а venit ѝи
че vrea. Ичepъ а се stringe
ѝн чете, чете, ѝи а се ѝntреба зъ-
нии pe аѝѝи че сь чee; ѝн сфър-
ѝит ичepъгъ а striga:

— Сь микъзъреze дъѝѝиле! — сь
нъ не заръчeаскъ!

— Сь нъ не mai ѝmplinea-
скъ! — сь нъ не mai jefъia-
скъ!

— Am гъmas сьгачи! n'a-
vem bani! ni'и аз ѝsat тоѝи
Моѝок! Моѝок! Моѝок! el
ne beleѝte ѝи не pradъ! El
сфъizeѝte пре Vodъ! Сь моа-
гъ!

— Моѝок сь моагъ! • Ка-
ръл ѝѝи Моѝок врем!

Ачест din зьмъ кьvint гъ-
sind зь exo ѝн toate inimile,
фъка о skiintee електрикъ. Тоа-
te glasъrile се фъкзъг зь glas,
ѝи ачест glas striga: каръл ѝѝи
Моѝок врем!

— Че чер? ѝntребъ Лъръ-
неанѝл вълънд пре Армаѝѝл ин-
търнд.

— Каръл vornикъѝи Моѝок,
гъспънсе.

— Кьм? че? strigъ ачeаста
съгънд ка зь om че калкъ ре зь
seарpe; n'ai азъit bine, фъртате!
vrei сь зьгъѝети dar нъ'и vreme
de зьгъ. Че vorbe sьnt аче-

ste? Че сѣ факъ кѣ капъл мѣх? Иди спрѣи кѣ естѣ сѣрд; н'аи азѣ-зѣт бѣне.

— Ba foarte bine, strigă Aleksandru-Vodă, ascultă singur; strigările lor se aud de aici.

In adevăr ostășii ne mai împotrindăse, norodul încercase a se călători pe ziduri, de unde strigă în gură mare: сѣ ne dea pre Моѡок! Капъл лѣи Моѡок врем!

— Oh! прѣкътосъл де минел strigă tiklosxl. Maikъ prea-karatъ Fechioarъ, нѣ мѣ лѣа сѣ мѣ прѣрѣdesk!

— Dar ce le-am făcut oamenilor acestora? Năskătoare de Dămnezex skarpъ-mъ de primăjdia aceasta, și mѣ jsr сѣ fak o Biserikъ, сѣ postesk kăt voix mai avea zile, сѣ ferek kѣ argint lkoana ta cea fъкъtoare de minxni dela Mъnъstirea Neamgъlxi.

Dar, milostive Doamne, nă'i askelta pre nisce proști, pre nisce mojiwi. Păne сѣ dea kѣ tănările într'ъnșii, — сѣ moarъ togil Ex sânt boier mare; ei sânt nisce proști! —

Dăhăl aristokratik și atșnwi nă'l prъrsia.

— Proști, dar mълgi, respănse Lръșneanxl kѣ sъnge reche; сѣ omor o mълgime de oameni pentru șn om, нѣ ar fi пръkat? Јѣdeкъ dămneata sin-

gă. Dăte de moripentă binele moșiei dămitale, kѣm zicēai înșăđđi kând îmi spănșai kѣ nѣ mѣ vrea niči mѣ izbeșce țeara. Sânt băkăros kѣ'đđi rъspłtesche norodxl pentru serviciul che 'mi aifъкst, vъnzъndъ'mi oastea lxi Anton Șekele¹, și mai pe șr-mѣ lъszndъ-mѣ și trekъnd în partea Tomșii.

— Oh! nenorocitul de minel strigă Moѡok smълgъndъ'si barba, kѣci de pe vorbele tiranșlxi îndelegea kѣ nѣ mai este skъpare pentru 'el. Inkai lъsađđi-mѣ сѣ mѣ dăk sѣ'mi pъn kasa la kale! fie-vъ milъ de jъръneasa și de kopilașii mei! lъsađđi-mѣ сѣ mѣ lșpovedșesk! Și plъngea, și đđpă, și șșșpină.

— Destăll strigă Lръșneanxl, нѣ te mai bovi ka o mșiere! fi Romъn verde. Che сѣ te mai lșpovedșești? Che ai сѣ spăi dăhovnikxlxi? kѣ eswi șn tълhar și șn vъnzъtor? Asta o șvie toatъ Moldova. Haide lăađđi'l de'l dađđi norodxlxi, și'i spăneđđi kѣ ast-fel plъtește Aleksandru-Vodă cellore che pradъ țeara.

Indatъ Armașxl și Kърitanxl de Lefeciî încerpăгъ a'l tărî. Tikăitxl boier strigă kăt pștea, vгъrd сѣ se împrotiveașkъ; dar che pștea bъръnele

¹ Vestit general Ţngăr.

!și mîini împotriva a cellor patru brațe sdravene care 'l tragea? Vrea să se sprijinească în picioare, dar se împedecă de trîșurile konfragilor sei, și lăneacă pe sîngele ce se înkiegase pe lespezi. In sfîrșit psterile îi slăbiră, și sateligiții tiranșisi dăkundă 'l pe-poarta kargiții mai mîlt mort de kăt viș, îl îmbîrînciră în mîlgiime.

Tiklosl boier kăz în brațele idrei ačeste kă mîlte kapete, care într'o klipală îl făkă hăkădi.

— Iată kăm plătete Aleksandră-Vodă, la cei ce pradă țearal zise trimișii tiranșisi.

— Să trîiaskă Măria Sa Vodă! găspăne gloata. Și mîlgiimindăse de astă țîrtfă, s'a împrășiat.

In vreme ce nenorocitul Моцок peria ačest fel, Lăpșneanul porznic să gădiche masa și stringă takămărele; apoi pșse să rețeze kapetele vcișilor, și trîșurile le arșnkă pe fereastră. Dăpă ačeealănd kapetele, le așeză în mijlokăl mesei pe înčet și kă rîndăeală, pșind pe alle cellor mai miči boieri de desăbt și pe a cellor mai mari d'asăpra, dăpă neam și dăpă rangări, pînă ce făkă o piramidă de patru-zeci și șapete kăpăline, vărșel kăria se înkeia prin kapăl vni logofăt

mare. Apoi sprîndă-se pe mîini, mersă la o dșă lătrălnikă, trase zăvorșl și drăgăl de lemn care o înkidea, și intră în apartamentul Doamnei.

Dela înčetătrăl tragediei ačesteia, Doamna Răksanda neștiind nimik despre celle ce se petrecea, eră îngrijită. Ea nă pștea află pčina sgomotăsi ce arșise, kăci dăpă obiceișl barbar al vremii de atănci, femeile nă eșă din apartamentul lor, și slăjnicele nă pștea a se riskă în mijlokăl vnei oștimi ce nă kănoștea ce este disciplina. Șna din elle mai îndrășneamă eșind, arșise vorbă, kă este zorbă asăpra lă Vodă, și adășese ačeastă veste stăpănei sallo.

Văna Doamnă temăndăse de făria nor dăsi, eră speriată, și kănd a intrat Aleksandră, a găsit'o răgăndăse dinaintea lăkoanei, avănd kopii pe lăngă ea.

— A! strigă ea, slavă Mai-ței Domnăsi kă te vărș! 'Mi-ăș fost tare frikă.

— Pentru ačeeală prekăm 'di am făgădăsit, 'di am gătit vni leak de frikă, vino kă mine, Doamnă.

— Dar ce dăpete, ce strigări se arșă?

— Nimik. Slăjitorii s'ăș fost lăat la sfadă, dar s'ăș linișlit.

Zikând acestea, lăz pre Răksanda de mlnz și o addăse în salz.

Întrz vederea grozavii privilegiști, slobozi un dipet strașnik și leșinz.

— Femeea tot femea, zise Lăpsneanșl zimbînd; în lok sz se băkare, ea se sperie. Și lsznd'o în brage o dăse în apartamentzrile ei. Apoi întzr-nzndăse iarzși în salz, gziși pre kăpitanșl de Lefecii și pre Armașl așteptznd'î.

— Tz pzne sz arșnye pește zid hoitzrile kzinilor ačestora, iar tikvele lor sz le înșire pe zid, zise Lefecislsi. Iar tz, adreszndăse kătre Armaș, s'îmi pzi mzna pe Spanciok și pe Stroiçi.

Ţnsz Stroiçi și Spanciok eră akəm aproape de Nistrz. Gonășii îi ajzuserz tokmai kănd trecea hotarșl.

— Spznceji chellsi ce v'az trimis, strigz kătre ei Spanciok, kă ne vom vedea pin'a nș mzi!

IV.

De mă voiu sculă, pre mulzi am să popescu și eu . . . .

Patrș ani trekzserz dela șcena ačeastă, în vremea kăzrora Aleksandrș Vodz kredinčios fzgzșingei ce dase Doam-

nei Răksandei, nș mai tziese niçi un boier. Dar pentz ka sș nș site dorșl lsi cel tiranik de a vedea sșșferiri omenesçi, nșșkoci felzri de skingizri.

Skotiă oki, tziă mlzi, čizntiă și sekă pe kare avea preps; ŷnsz prerzșzrile lsi eră pzelniče, kčçi nimeni nș mai ksteză a krti kăt de pșcin.

Kz toate acestea, cră neliniștit, kčçi nș pstea pzne mzna pe Spanciok și pe Stroiçi, kare ședea la Kamenizș așteptznd și pzdind vreme. De și avea doi gineri grafi kă mare inșingz la kărtea Poloniei, eră îngrijit de ačesti doi boieri, s'z nș invite pre Poloni, kare nș kltă de kăt pretekste, spre a intră în Moldavia; dar ačesti doi Romzni eră prea bzi patrioçi ka sș nș jșdče kă rșșboisł și venirea oștilor poloneze ar fi fost peirea Patriei.

Lăpsneanșl le skrisese în mai mște rzdzri ka sș vie, legzndăse prin chelle mai mari jzgminte kă nș le va face nimik; dar ei șcia kăt preștește jzgmintł lsi. Ka s'î privigheze mai de aproape, se mztz în zetatea Hotinșlsi, pre kare o întzri mai kă osebite; ŷnsz aichi se bolnzvi de linșgoare. Boala fčkz repezi înaintzri și în kăznd tiranșl se vzzz la șza mormintłsi.

În delirșl frigrilor, i se

pr̄tea k̄z vede toate jertfele kr̄zilei sale, fioroase și amerinḡtoare, îngrozind̄'l și kiem̄nd̄'l la j̄dekata D̄smnez̄ls̄i Drept̄zii. În deșert se înv̄rtiã în pat̄l d̄rerii, k̄z̄i n̄ p̄tea aflã ragaz.

Kiem̄nd pe Mitropolit̄l Teofan, pre Episkopi și pe boieri, și sp̄ind̄-le k̄z se simte sosit la sf̄rșitul vieții, își cere iertare dela toți z̄milind̄-se; pe z̄m̄z̄ îi r̄z̄ḡt̄ s̄z le fie mil̄z de fiul s̄z Bogdan, pre kare îl las̄z moștean Skaz̄n̄ls̄i și s̄z'l aj̄te; k̄z̄i fiind în fraged̄z v̄r̄st̄z, înk̄ngisrat de p̄ternici vr̄zjmași, n̄ se vã p̄tea ar̄zã niçi pre sine niçi pre dearḡz, de n̄ vã fi z̄nire între boieri, și de n̄ vor avea dragoste și s̄pp̄nere k̄zre Domn. “K̄z̄t pent̄z mine, z̄m̄z̄ a zice, de m̄z voiz ridikã din boala aceasta, s̄nt hot̄r̄it̄ a m̄z d̄ce la k̄lz̄ḡrie în m̄z n̄z̄stirea Slatina, z̄nde s̄z m̄z sp̄zsesk k̄zre zile îmi vã mai l̄zã D̄smnez̄z. Deci, v̄z rog, p̄rinçi Arhieri, do m̄z veji vedea approãpe de moarte, s̄z m̄z t̄nd̄eji k̄lz̄ḡzr...,”

N̄z p̄z̄z vorb̄i mai m̄lt. Konv̄lsiile îl ar̄kar̄z, și z̄n leșin grozav kã moartea, îi înghieț̄ tr̄sp̄z̄l, în k̄z̄t Mitropolit̄l și Episkopii krez̄nd k̄z se sf̄rșește, îl k̄lz̄ḡzrigr̄z, p̄z̄ind̄'i n̄me Paisie, d̄zpre n̄-

mele Petr̄z, ce avea p̄n'a n̄z se face Domn.

D̄zr̄z aceasta salz̄t̄nd pre Doamna Rok̄sanda de regent̄z în vremea minorit̄zii fiãls̄i ei, proklamarḡz pe Bogdan de Domn. Apoi îndat̄z pornir̄z stafete pe la boierii din dearḡz și emigrați, și pe la kapitanīi oștilor.

Abiã am̄zrgise k̄znd Stroiçi și Spançioz sosis̄z.

Desk̄lek̄znd pe la gasde, alergarḡz k̄z p̄rip̄z la zetate: Zetatea erã m̄z̄z și p̄stie kã z̄n mormint̄ de z̄rieaș. N̄z se azziã de k̄z̄t m̄zrm̄zra valz̄rilor Nistr̄ls̄i, ce isbiã reḡlat st̄nkoasele ei koaste, s̄zre și goale, și striḡz̄t̄l monoton al oșaziilor de streaj̄z, karii într̄z l̄zmina krepx̄k̄lelei se z̄zr̄iã rez̄zmaçi pe l̄zngile lor lance. S̄zind̄se în palat, îi k̄zprinse n̄z p̄z̄in̄z mirare neînțel̄nind pre nimeni; în sf̄rșit̄ o sl̄ḡz le ar̄t̄t̄ kamera bolnav̄ls̄i. Voind s̄z între, azzir̄z z̄n mare sgomot și se oprir̄z kã s̄z ask̄lte.

L̄zpx̄zneanz̄l se trezise din letargia sa.

Desk̄z̄nd okii, v̄z̄z doi k̄z-l̄z̄ḡzri st̄nd z̄n̄l la kap și alt̄l la p̄çoarele sale, neklințiji kã doz statze de bronz; se z̄it̄t̄ pe d̄zns̄l și se v̄z̄z koperit̄ k̄z o ras̄z; pe k̄zr̄z̄t̄z̄l s̄z̄z stã z̄n potkar. Vr̄z s̄z

ridice mîna și se împedecă în niște metanii de lînă. I se rîră kă visează și earăși înkise okii; dar redeskizînd'î peste rîșin, vîză ațeleașil-kkri, metaniile, potkapl, k-lgrii.

— Kăm te mai simți, f ate Paisie? Îl întrebă znel din monachi, vîzînd'î kă nă doar-me.

Nămele acesta îi addăse aminte toate cele ce se petre-kseră. Sîngele într'însul în-cheră a ferbe, și skîlînd-se pe jămîtate:

— Ce rochetanii sînt aces-te? strigă. A! voi vî jăkaci kă mine! Afară, boaitel! Eșii! Kă pre toți vî omor! Și k-l-ta. o armă pe lîngă el, dar ne gîsînd de kăt potkapl, îl as-burli kă mînie în karl znel k-lgăr.

Întră axzîl strigărilor lăi, Doamna kă filă ei, mitropolit-l, boerii, slăgile intrară toți în oda.

Kiar atînci cei doi boeri ve-niseră și sta askăltînd la zș.

— A! voi m'ăci k-lgărît, striga Lrășneanul kă gîlas r-gușeat și sperios; gîndiți kă veți skăra de mine? Dar sî vî easă din minte! Dămrezer sas drakl mă va însînțoșa, și...

— Nenoročite, nă xăli! Îl kărîm Mitropolitl; șiți kă e-

ști în ceasul morții! Gîndește, r-kătosle, kă ești monach; nă mai ești Domn! Gîndește kă prin bălele și stigările tale spa-rii pre astă femeu nevinovată, și pre acest kopil în kare ra-zemă nedejdeia Moldaviei...

— Boaită fîdarnik! adăo-gă bolnăvul sbăciătîndăse a se skăla din pat; tak'îdi găra, kă eș kare te am făkăt mitro-polit, eș te desmitropolesk. M'ăci popit voi, dar de mă voiș în-drepta pre măiți am să po-pek și eș! Iar pre kădeaoa as-ta voiș s'ō tairă în patră băkăci înpresnă kă dînkăl ei, ka să nă mai askălte sfătăririle boai-telor și a dășmanilor mei... Minte avel ce zice kă sînt k-l-găr! Eș nă sînt k-lgăr, sînt Domn! Sînt Aleksandră-Vodă!.. Săriți făkă! Ūnde's voinicii mei?... Dați! dați de tot! Eș vî porănesk. Ūvidegi'î pre toți... Niči znel să nă ska-pe... A! mă nădăș!.. Ară! ară! ară! — și kăz restărat pe spate, hîrkînd de țarbare și de mînie.

Doamna și Mitropolitl eșiră. La zș îi întîmpinără Stroici și Spanciok.

Doamno! zise Spanciok a-rkînd de mînz pre Roksan-da, omăl acesta trebăe să moară nămai de kăt. Eată zn praf, păne'î în bătăra lăi...

— Otravъl strigъ ea în-
fiorъndsse.

— Otravъ, igrmъ Spanciok.
De nъ vâ mърi îndatъ omъl a-
cesta, viada Mъriei Tale și a
kopilslъi acestsi este în pri-
mejdie. Destъл аз trъit tatъл și
deslъle аз fъkът. Moxъtatъл
ka sъ skape fiisl.

O slъgъ eși. — Ce este? in-
trebъ Doamna.

— Bolnavъл s'az trezit și
chere arъ și pre fiisl sъл. 'Mi
az zis sъл nъ mъ dъk fълъ el.

— Oh! vrea sъл omoare,
rъkni dsioasa mълъ strъngъnd
kъ fъrie kopilsl la șin.

— Nълi vreme de stat pe
gъndъri, Doamnъ, adъogi Span-
ciok. Adъgi a minte de Doam-
na lxi Stefъniъ Vodъ¹ și a-
lege între bърbat și între fiis.

— Ce zici, pърinte? zisse
sermana femeе, întърnъndsse
kъ oki lъkrъmitori spre mitro-
polisl.

— Kъsd și kъmplit este omъl
acheta, fiika mea; Domnъл Dъм-
nezex sъл te povъdiaskъ. Ear
ex mъ dъk sъл gълtesk tot pen-
trъ pъchederea noastrъ kъ nosl
nostrъ Domn; și pre cel vekis,
Dъмnezex sъл ierte, și sъл te
ierte și pre tine. Zikъnd a-
cheste, kъviossl Theofan se de-
pъrtъ.

¹ Miron Kostin.

Roksanda lъlъ xn pъhar de
argint plin de arъ pre kare'l
addъcea slъga; și apoi machi-
nalichesue și silitъ mai mълt de
boieri, lъssъ sъл kadъ otrava în
el. Boierii o împinserъ în ka-
mera bolnavълi.

— Ce face? întrebъ Span-
ciok pre Stroici, karele kre-
pase șa și se vit.

— Întreabъ de fiisl sъл —
ziche kъ vrea sъл vadъ — chere
de bълst — Doamna tremъrъ —
ii dъ paharъл — nъ vrea sъл
iaе!...

Spanciok sълri și skoase jъn-
ghisl din uringъtoare.

— Ba, il.ia, bea, sълgi fie
de bine Mъria Ta!

Roksanda eși tremъrъndъ și
galbenъ și rъzemъndsse de pъ-
rete:

— Voi sъл dați seamъ înain-
tea lxi Dъмnezex, zise sълspi-
nъnd, kъ voi m'agi fъkът sъл
fak aчest pъkat!

Mitropolitъл veni. Sъл mer-
gem, zise Doamnei.

— Dar cine vâ kълtâ de ne-
norocitъл acheta?

Noi, respъnserъ boierii.

— Oh! pърinte ce mъ fъ-
kълsi sъл fak! zise Doamna kъ-
tre mitropolit, și se dъse kъ
el plъngъnd.

Amъndoi boierii intrarъ la
bolnav.

Otrava ълkъ nъ închepъse a'și
fъce lъkrarea. Lъpъșneanъл stâ

întins kx fața în sxs, liniștit, dar foarte slab. Kënd intra-
rǔ boierii, el îi privi îndelung,
și neksnoskëndș'i, îi întrebǔ,
chine sǔnt și ce vor?

— Ex sǔnt Stroiçi, respn-
se acesta.

— Și ex Spançiok, adǔogì
chela-l-alt; și a ceea ce voim,
este sǔ te vedem pin'a nș mș-
ri kxm 'u-i-am fǔgǔdșit.

— Oh! Vrșmașii mei! sxs-
pinǔ Aleksandrș.

— Ex sǔnt Spançiok, xrmǔ
acesta, Spançiok, pre kare ai
vrșt sǔ'l tai, kënd ai șcis 47
de boieri, și kare aș skǔpat din
ghiarele tale! Spançiok, a kǔ-
rșii avere ai jǔfșit-o, lșșn-
dș'i femeea și kopii sǔ cherșe-
toriaskǔ pǔ-la șșile kreștinilor.

— Ah! ce fok simt kǔ mǔ
arde, strigǔ bolnavș, arșkǔn-
dșse kǔ mǔnile de pǔntech!

— Zi "akxm sloboze-
sचे,, kǔci ai sǔ mori. Otrava
lșkreazș.

— Oh! m'așii otrǔvit, nele-
gisigilor! Doamne! fișgi milș
de sșffletșl meș! O ce fok! —
Unde'i Doamna? Șnde'i kopii-
lșl meș?

— S'aș dșs și te-aș lșsat
kǔ noi.

— S'aș dșs și m'aș lșsat!
m'aș lșsat kǔ voi! Oh! omo-
rișii-mș, sǔ skap de dșrere!
Oh! inșnghie-mș tș, tș eșit

mai tǔnșr, fie'șii milș! skarp-
mș de dșrerele ce mș sǔșșie!
inșnghie-mș! zise întǔrnșn-
dș-se spre Stroiçi.

— Nș'mi voiș sǔrșkǔ vite-
jeskǔl jǔngħiș în sǔngșele cel
pǔngǔrit al șnși tiran ka tine.

— Dșrerele kreștea: Otrș-
vitșl se sbșcinǔ în konvșlsii:

— Ox! strigș, îmi arde sșf-
fletșl! ox! dașii'mi arș dașii'mi
ce-vǔ sǔ bez!

— Eatș, zise Sǔpaçiok lșșnd
paxarșl de argint de pe masș;
aș rǔmas drojdiile otrǔvei. Bea
și te rǔkorește!

— Ba; ba, nș, nș vrex,
zisse bolnavșl, stringǔnd șiișii.
Atșnși Stroiçi îl arșkǔ și'l ũi-
nș neklintit; iar Spançiok sko-
șind kșșitșl din teakș, îi des-
kleștș kǔ vǔrșșl lși dinșii, și
îi tǔrnș pe șit otrava ce mai
era în fǔndșl pǔharșlși.

Lǔrșșneanșl mșșind ka șn
taxr ce vede trșnkışl și sekș-
rea ce o sǔ'l loveașkș, voi a
se 'ntǔrna kǔ fața spre pǔ-
rete.

Ce vrei sǔ nș ne mai
vezi? z serș boierii. Ba, se
kade spre osinda ta, sǔ ne pri-
vești; inșvașș a mșri, tș kare
știaș nșmai a omori. Și arș-
kǔndș'l amșndoi, îl ũinea ne-
mișkat, șitǔndșse la el kǔ bș-
kșrie infernalș și măștrǔndș'l.

Nenogovitșl Domn se svǔr-

kolia în spasmele agoniei; spume fugea la gură; dinții îi skrignia, și okii sei sângerăți se holbasea; o sdoare înghieta, tristă a morții prevestitoare, eșia ka niște nastări pe obrazul lui. Dară un kin de jsmătate ceas, în sfârșit, își dete dshal în mânăle kalzilor sei.

Acest fel fr sfârșitul lui Aleksandr Lăpșneanul, care lăsa o pată de sânge în Istoria Moldaviei.

La Mânăstirea Slatina, zidit de el, unde e îngropat se vede și astăzi portretul lui, și a familiei sale.

K. Nograșii.

POESIE.

D. Banul M. Ghiga, în călătoria sa în anul trecut în Statele Austrii, mergând și la Termele saș apele calde ale lui Carol IV (Karlsbaden) a lăsat Oda prin care s'ar căntat aceste ape fâcătoare de bine de mai mslți poezi în mai mlte limbe și izbirea sa de patrie 'la fâcăt ka s'v vaz' și limb'a Română figrând într'o kolekție poliglotă ce intră în m'nile tătlor b'rbașilor ce se adn la aceste b'i. Sosind în patria sa, a invitat pe căđi-va inși a cănta saș a traduce căntarea apelor acestora în limb'a noastră. Alțărăm aci trei versiuni române, și una italiană, potrivitdse foarte mlț ks skopul principal al aceste'i foi, ce în sine n' este alt de căt arătarea limbei Române și alțărarea ei pe l'ng' limbele s'rori.

VERSIO ITALIENA.

Sopra le Terme di Carolo IV. Sciotti.

O fonte, degno degli eterni canti
Dell' Eliconio coro! Da cui avesti
Il calore dell'onde, e quelle vene
Dello scorrevol zolfo, e della viva
Calce, che di stupor l'alma confonde?
Nella Sicula terra il foco forse,
Che l'Etna irrita, n'è cagione nascosta?
O la magione del vicino Dite
Scalda quest'acque? A te cedan di Baia
I rinomati lidi, e ceda l'onde
D'Abano, onor delle Antenoree spiagge;
Cedan le Terme, si famose al mondo,

PERIODUL III.

7

Della citade che al ceruleo Reno
Prossima sorge, ù riposa in pace
La spoglia tua mortale, o magno Carlo!
O de regi il miglior! Ve' quante innalza
Bolle nell'aer! Ve' come i sassi e i marmi
Variopinge, emulando Iride bella!
Scorri felice in ogni etade, o sacro
Fonte, al genere uman tanto salubre!
Il perduto vigore al vecchio rendi,
Della donzella timida alle guance
Rendi la rosa di beltade, e a tutti
I morbi lieto torni al patrio suol chiunque
Le membre inferme entro quest'onda immerse!

Nicolò Barbieri,
professore nel I. R. Ginnasio
di Pavia.

I. VERSIO ROMANA

la

THERMELE LUI CAROLU IV.

Fântână, falnicu quare cânt' feciórele Elicóne,
De unde apa 'ți înferbinti? cum vine milióne
Pucióasă iute aburând', vii clocotiri văróse
Tulburi pe marginea depun' a unde'ți sănătóse?

Nu cum-va Etna 'ți e isvor' prin tainive canale?
Sau Styxul' riură sfîntit' darul' fiintei tale?
Baiea, Abanul' ramân' jos, Fântână 'n Rînu vestită
Que-a Marelui Carol' vëdù și slava și ursita!

Tu aerul sus resfirându cu bēșicóse spume
Prin stânci resbindu de Iris lași la marmură feți sume

In suflet', trup' de om renasci putere deulată!
Fântână sântă, fii în veci ferice-cuvîntată!

Dă înapoi iar la bêtrân' perduta'i țepenie!
Serbedei fețe fecioresci, colora trandafie!
De ori-que treaptă slăbênog', mângie'l ușureadă
Făl se 'ntorcênd' la vatra sa, în numele'ti să creadă.
J. Văcărescul.

III. VERSIO ROMANA

la

THERMELE LUI CAROLU IV.

Fântână, vrednică d'a fide Muse lăudată!
De unde 'n tinê a apelor' ferbinte isvorire,
Și vinele sulfuree și var' viu, de mirare?
Que! focul' din Sicilia quare 'ntărită Etna
Sau vecinia Lacului din Styx' le încăldesce?

Ție se plecu și pruntele a undelor' Baiane
Ție se 'nchin' șiróiele și Thermele Maiene.
Que curgu lîng' argintiul' Rin', slăvite, 'nnobilate
D'al têu sfirșit, o Carole, din rigi prea sfinte rege!

O! quâte 'n aer, în vezduh' bêșici sunt respândite
Vedeți cum zugrăvesce ea și marmore și pietre
Ori unde dă printr'êensele! Atâta chiaru și Irls
Atât' le pôte colora! — Curgi dar tu prînciósă
Fântână sântă curgi în vecl, fil tēmăduitoare
La biata generațiō a slabei omênire!
Dă la bătîrîni neputîncioși bîrbată întremare
Dă la facióre, rumenă, frumósă, mândra față
Și fă să plece sănătos' la țarra sa tot' omul'
Que a apucat' de 'și-a 'mbaiat' aci în apă'ti trupul'.
C. Aristia.

III. VERSIO ROMANA

la

THERMELE LUI CAROLU IV.

Fântână que însuffli în corul' Eliconiu
Cântările divine! cum undele'ți ferbinți
Prin vinele'ți sulfurii ș'empyreanul' calce
Adducu în lume viața? — Din Etna smulgi tu focul?
Prin Styx fulgeră vina'ți, și ast-fel' împingi Mórtea?
Sau Ceru'ți dă căldura que 'n stanțele'i viață?

Ție se 'nchină Baiea, și se închină unda
Abanului, quea fală d'Antenoree prunte,
Si jos își pleacă fruntea qu'Île faimóse Therme
Isvórele cetăței a Rinului ceruliu,
Unde reposă 'n pace cenușa 'mbărbătóre
A Marelui quel Carol', mai bunul' din toți regii.

Cum bolboră în aer' o pulbere umedósă!
Că Iride în stânce în marmure străluce!
Și fețele'ți sburânde tot' giurul coloreadă! —
Strecórate ferice în veci fântână sacră,
Stropesce, scaldă Omul', dă viață și virtute,
Perduta, pré-dorita dă vechiului putere
Si palidei vergule readdu'i al sêu rumenu;
In față sufflă viul, în trup' dă sănătatea,
Si la cămin' ferice întórne-se tot' omul'
Que șovăindu'i ființă în unda'ți a 'mmuiat'.

J. Eliade.

CURRIER

DE

AMBE SEZE

JURNAL LITTERAR.

FATA NEGUȚETORULUI.

NOVELLA ISTORICA.

Kamiola Tăringa, fã cea mai frãmoeasã fecioarã a Siciliei, erã vestitã pentrã a ei frãmsege întotmai kã tatãl ei pentrã ale lui bogãzii; ãnsã în al pai-spre-zecilea veak, nã ajãnsese ãnkã vremea, sã kãmpãneaskã metãlã mai mãlt de kãt nascherea; și de aceea zãmã kã kã toatã slãvirea și minãnarea che se dã în general frãmsegeii Kamioliei, și kã toatã lãkomiã che o nãștea ave-rea bãtrãnzãlã Tãringa, dar fetei negãțetorsãlã, nã i se iviã niçi zn pețitor mai deosebit, de kãt tinerii din klasãl ei, și kãte zn desnãrdãdit din rãndãl nobilimii, a kãrãi repãstãie siliã pe negãțitorãl nostrã sã'i ãnkizã zãã înainteã nasch-

lãi. Kamiola erã singãrãl fiã al pãr nãilor ei, kare o isbiã peste mãssãrã; ea lãase o edãkãgie din cele mai strãlãcite ale achelãi veak; și lãngã aceea zãmã zn ãnalt grad de zn genis deosebit și de zn dãh minãnat; ãnkredingãtã de desãvãrșirea meritelor sale, îi erã peste pãtingã sã'i ãnkredingãte viitorãl znãi bãrbat pe kare kreșterea și obiçinãinãã îl fãchea nevrednik de a o sçi, ori a o pãtea preçãi dãrã kãviingã; apoi daka ar fi kãgetat ãntr'alt kip sã se zneaskã kã vre znãl din nobili, pãindã'si ãnainte kã meritãl 'i-ar ãndeplini nascherea cheã jositã. atãnçi ea ar fi fost vrednikã mai mãlt de kãmpãtimire de

kât de a fi deformată; însă
 ea își făcuse o altă hotărîre,
 și această era că să nu făcă
 nici o alegere care nu ar fi
 priimită inimii sale... O vre-
 me fă această inimă neatinată,
 dar în sfârșit se se descep-
 te simțirile ei cu neastîmpăr.

Prietul Orlando, frate mai
 tînr a lui Riga Pietro, se în-
 toarse în această vreme din
 o călătorie ce făcuse, spre a
 vizita ramura Aragona a fa-
 miliei sale. El și-a fost ago-
 nist un nume de vitează, care
 deosebirea sa personală îl
 asigurasă în luptele ce făc-
 ură să se întîmplă între
 sîrbii și creștinească și ma-
 hometană, între care era Spa-
 nia împărțită; și din care se
 întîmplă și el. Intrigile lui
 de amoruri, era în Aragonia
 asemenea de vestite întocmai
 ca faptele eroice; dar pen-
 trî că pe atunci nu era întro-
 dusă încă gazetele, spre a se p-
 teă komnika chronika skanda-
 loasă a celor mari, așa nici la Si-
 cilia nu se așzi, de că numai ve-
 stea vitejilor lui Orlando. —
 Frumusețea, mîndria și a cea
 înghegată isteție a Kami-
 olli, fetel negușetorsă, fă cea
 d'înție, ce afi prințul la so-
 sirei a căsă; kariuitatea lui
 de loc se învîrte, și aram
 căsă cu dinadinsul și o poa-
 tă astîmpără.

Cu toate că pe acele vreme
 ale feudalității, deosebirea kla-
 selor era cu totul hotărîtă, în-
 trî că la vre-o apropiere nu
 se putea nici gîndi; dar sîr-
 bii ce se făcea la carte, a-
 vea un fel de pîblitate, ka-
 re înlesniă celor de jos nîs-
 căgi mîritori, a se împărții,
 ca privitori, din petrecerile ce-
 lor mari; și prin acest mijloc
 se da ocazie, soțiilor și fete-
 tor orșanilor ași înțușă fru-
 musețea lor, înainte a celor
 a căroră băgări de seamă și
 apropiere, putea să le adăc
 numai ocară și nevinste. La a-
 semenea sîrbii fă, când
 văz Orlando înțiași-dat pe
 Kamiola noastră. Frumusețea
 ei, înțușarea ei, făcîr în-
 țirire nedekrisă asupra lui; și
 de loc mîrturisî, că oiaș să,
 n'a mai văz o altă finț, mai
 kompletă, mai frumoasă și
 mai drăgălașă. El rise asupra
 celor ce i se zicea de nesini-
 dlrea ei, rîdea de neisbătirea
 cărtășanilor celor ce se în-
 țerkaser înainte lui, ca de
 nisă nedeprinsî în mîlestria de
 a birsi inimi, și jîr în sineși;
 ca să nu lase nici un mijloc
 neîntrebînat, spre a sîppne
 pe drăgălașă kopilă voingei
 sale; apoi făc a perde vre-
 mea, căcîr ași asigra a ei
 căndșinț.

Kamiola de și a cea o înaltă

încredințare despre meritele sale, dar nici prin cele mai îndrăznețe vizări năi trekusse prin minte, despre o unire kă familia regală. Kă amară umilitoare simțire observă ea, deosebirea cea galantă kare 'i o artă fără preksrmare nobil kărtazan, kănoskănd kă această priviță mai dinadins, nă se pstea sokoti de kăt o atingere săpărtoare pentră ea, și de aceea înțepă a se retrage kă sn fel de mindrie și modestie. Dar prin această nă fără alta, de kăt încrăț și mai răr pe înamorat în ale ei laștri. Orlando se încredinț prea kărând, kă birșința ce hotărise este kă mult mai grea de kăt kăm 'i a încipit o desertăciunea, și opinia rea ce o avea el despre virtute: dămelor. Dar nă se desperă, și își pșse înalte, kă s'și șrmeză pasrile mai kă bșne măsări, și din toate s' învețe kă îngrijire, a kănoășce karakterul Kamioloi mai nainte de a șrma țeva hotărît.

Înră kăt se apără de el kă nekăntire fata negșșetorsli, kă atăta însă simșia ea kă nă mai pstea s' se ștrăneaskă porșirilor inimăi sale, ba era înkră pște pștinț a mai pștra și kătre Orlando a cea recheăț, kă kare desperase pe kărtesanii din nainte; a ceastă

împregărate nă pste rămănea nekănoskăț de așerimea prișșis; și pe kare el kă sn praktik vėkis o aplekă fără pedșșe de vreme spre favorul s'ș.

Sistema feșdală a vėakșli de atșnci, năi ertă unș negșșetor neatărnărea, pe kare vėakșrile noastre a cește lșminată 'i a assignat' o. Bătrănel Pașlo Tăringa, de și avea țare kare neodihă vărând aplekărea ce o avea prișșel așșpă șivei șale, dar avea încredere în virtuteă el și nă se apără a kăre de, pe Nikola șojia să, kare îi șpșnea: kă și cel mai șlășit Rigă al kăștinățșii, ar pștea s' se șe șe de cel mai noroșit, dobândind de șojie o feșșioară atșt de frșmoăș și virtșoase kă Kamiola. El lășș dar întămplărilor kărsal lor, rekamănd șojiei șale, a avea nămai okis deșkis așșpă șivei lor.

Înră a ceștea, deșșebirișle și meritēle trșpești și șșfșșești a lsi Orlando, fără tot mai mări întipăriri așșpă frșmoasei Kamiolē; inimă ei tot mai mult se apleka spre el, și dăpș ce își întrebșșș Orlando în kărs de mai multe lșkil, toate mijloăcele prin kare pștea s' se fakă plăkșt fetei negșșetorsli; abiă priimi diș bșzele ei mărșșirire a amōrșli: Orlando o așzi kă entășșișm,

dar el zrmz tot în felul cel mssrat pasrile sale ka și mai nainte; arzrândse de tot ce iar fi pstat da ei prepss ka szi prichear p planz. El vorbiâ nșmai despre o kzsrtorie legisitz și alkztiâ felzri de planzri fantaste, kș kare zichea kș ar pștea svvzrși-o. Ţneori o lingzsa, sprindzi kș singzr fratele svz Riga, se va sokoti la zrmz îndatorat pztznd sș tragz în familia sa o asemenea feioarz, kare ar pștea înfrzmsșea și a cel mai mare tron; și kș spre a pzegzti pe Riga pentz a ceasta zrmzaz tregere de vreme ka kș okasie bznz szi deskizv vorba.

Kș toate zneltirile chele sistematice pe karele întrebzindu amzgitorzl, dar el nș pștea isbtzi niçi o linie mai de parte; Kamiola nș se învoia niçi la chele mai nevinovate semne de izbire, și adesea pleka de akolo Orlando zșrșrat, afzșisind în sșffletz svz, pe a ceastz Lzkrejie bzrghez și pe mșsa kare nș o slzbiâ din oki de kzte ori se afla el akolo. Insz pedichele kare i se împotrivea adzoga mai mlt patima, și el își lzș de razzșm o nzșkocire, kare pștea fi prea primejdioasz nevinovatei fete.

Se prefz kș melancholik, bol-

nav; îi zichea kș nesimșirea ei o szi depzie în mormint; șiabiâ fz în stare Kamiola a nș împzrtzși pztimitorzlsi înamorat, a cea delikatș jertfire, kare zichea el kș iar addzche bzșkzria și sșnzțateza perdzșt. Da cine știe, de nș trizmfa pzkatzl asșpra virtzșzii, daka nș îngrijâ Provedinșza de sșzmana fatz, tokmai în cel mai kritik moment.

Bzșjmșșile kare sfizia de mai de mltz vreme pe amzndzoz vecinele Statsri, Neapol și Sicilia; lzaserz zn karakter prea serios. O flotz pșternikz fz armatz de neapolitani fzgz a prinde Sicilien de veste, apropierea a ceștei flote de inszla lor, întinse o groazș generalz. Pe lok sș lzarz mșșri de arzrare, și Riga nșmi pe Orlando admiral flotei ce pștz sș o armeze alznci în prișz; porzșnzindzi însz kș hotzșzire, ka sșbt niçi o formz sș pșie în primejdie asigzrandu inszlei înkzșkzndzșe în vreme lovire generalz kș protivnikz, kare erâ mlt mai pșternik, çi sș se mșzrgineaskz nșmai în arzrarea inszlei de nzvzșlirea vzșzmasz, pizșz çel va pștea pșne Riga în poziție de a isbi kș ispravz flota neapolitanz; rekomzndzșindzi a ceasta ka singzșzl mijlok, dela

kare atârna Rigatâl și koroa-
na lsi.

Asemenea rekomandație nș
se potrivea kș kșgetarea vi-
teazlși Orlando, kare în post
de admiral, ardea de dorin-
țș s'și arate a sa îndrșsnea-
lș naintea patrioșilor szi, fi-
indș'i ayeasta cea d'ntzș ok-
sie favorabilș. El mșlșmș Rì-
gì pentrș înkrederea kș kare
'la çinstit, fșg'rdș askłtare
și sșppșnere, și încerpș a se
preg'ți de resboiș.

Kamiola priimi vestea pen-
trș mergerea amantłși sșș în
rșboiș, kș ael dor kare este
inșșșit nșmaila o feoiarș în-
moratș și simșitoare. 'Bnsș kș
tot dorșl, ea voi sș pșstreze
o fațș veselș înaintea lși Or-
lando, mșng'zindș-se kș al ei
kavaler ar birșì pentrș folosł
Statłși și pentrș slșjbele ce
va face va pștea priimi dela
Riga voiea de a se kșș-
torì dșrș allegerea inimii sale.
'Bnsș kș toate kł'i zise prin-
șlși adio skłdatș în lakrșme,
kș toate kł'l îng'rdș a o în-
brșșșș, dar kiar și la aye-
stș despșșșire nș'i priimi çe-
rerea de o întrevorbire sekre-
tș, pentrș kare o rșgase el în-
genșnkind înaintea ei.

Aprins de minie se înbr-
kș prinșșl, jșrșnd a'și resbș-
nș într'șn kip pildșitor asș-
pra mșndșiei fetei negșneto-

rșlși, kare fș cea d'ntzș damș.
ce kștezș a zbd'rniçì lașșrile,
și a se împotrivi deplinirii pof-
telor lși. El nș avș znsș vre-
me de ajșns, spre a'și formã
planșl resbșșșșii. Flota nea-
politanș se iși întrș depșrtã-
re, și la vederea ei viteazșl
ostaș zitș toate cele-l-alte.

Prinșșl Orlando încerpș ope-
rașșile sale kș o mare iskșsin-
șț; toatș silinșa deprinșlși
sșș protivnik kare çerkã al
trage într'o lșptș generalș, nș
folosì nimik; asemenea nș is-
btirș și ofișerii szi kare îl
sfșțșiã la ayeasta nșdșjdșind
ei ka birșind sș kıştìge slavș
și avere, el plștiã liniștit kșr-
șșl sșș, și încelã prin iskșsite
manevre pe vrșjmaș. opriã a-
apropierea lși la çermșl Si-
cilian, și prindea ori ce velș
neapolitanș kare kștezș a se
despșșș de flotș.

Birșinșșile cele miçi kare sș
adșogã pe toate zilele îndoi
indrșsneala Sicilienilor, și sin-
gșr Orlando își fșchea minșna-
te inkışșiri despre a sa iskș-
sinșș. Ayeastș pșrere gre-
șitș îl pșșe în ispitș spre a
se abate din porșnșile și pove-
șile Rigi, kare le sokotiã ka
nisçe prisosșri, nșskovite din
frikș zadarnikș. Riga întrș a-
çeste se okșpã kș întokmirea
mșșurelor de arșgare din lș-
șntș și din ayeastș prișinș.

zãbovia a trimitte ajstorãl ce fãrãdãise lãi Orlando. Vrã - mașãl din parteãi iar nã lãssã niãl ãn mijloc neãntrebsãnuãt, spre a'l ãnclã sã'l ãnkãrãce ãn o lovire mai mare: ãl nãmiã de frikos, ãe prost, și ãn sfãrșit se pãefãkã, kã e kã totãl fãrã de grișã, și nã ar mai sokoti de vrednik, a mai avea vre o pãzã. Acest viklesșg ostãsesk, erã prea potrivit spre a ãnfokã pe Orlando, kare nekã, nõskãndã'l, pãtea sã kãgete a sã folosi de aceastã ãnkãpãitã greșealã a vrãjmașãlãi. ãnpãns de ãndrãsnealã, plekã xrekea la poveșile ofiãerilor sãi, și pãin aceastã alergã singãr ãn kãrșã, de kare pãinã aãi sãis a sã ferã. ãntr'ãn ceas nefavorãbil slãvei și norokãlãi sãã, orbãt de cea ãnkãpãitã slãbire a protivnikãlãi sãã, ãnãerã prinãuãl Orlando lãpta kã flota sa cea mikã, asãpra flotei nãpolitanãe, kare nãmãrã atãtea de mãlte vele, ãntrã kãt niãi ãn minãt nã mai remãnea ãndoialã, kã ce fãl de sfãrșit xrmã sã ãã lovireã. Prea tãrziã vãzã el greșeala sa, și kã toate kã nã lãsã nimik neãnãerkat, ce este ãn stare vitejia și meștesșgãl ostãsesk a prodãce, spre a ãndreptã greșeala, dar toate fãrã zadãrniãe, el fãrãnit și prins. Prãnderea lãi sãvãrșã lãpta, Sicilianii fãgirã ãn neorãndãialã,

și neapolitanii rãmaserã domini ai mãrii.

Norocirea lãi Riga Pietro și gerrei fã, kã neapolitanãl nã sãisãrã sã se folosiãskã de birãingã, prekãm sãisãrã sã o dã bãndiãskã. Admirãlãl neapolitan beat de a sa birãingã, pornã kã flota și kã prinsãl Orlando spre Neapol, ajãngãnd aãi, nenorocãtãl prinãg fã pãrtat ãn trãsmã ãnainteã birãitorãlãi sãã prin toate sãiãele Neapolãlãi; kare dãrã ce pãriimã xãrãile poporãlãi și mãlãmãmirile Sãvãransãlãi sãã, depãse pe Orlando ãntr'o ãnkãsoare sigãrã, și la xrmã ãnbãrkãndãse plãti de isnoãvã kã flota spre Sicilia.

Greșala neapolitanilor a fost dat vreme monarchãlãi Sicilian, kã sã'i sãvãrșãkã ãntokmirile de a pãrãrea ãnsãlei și așã toate ãnãerkãrile și nãvãlãrile Neapolitanãe, fãrã zadãrniãe și isbite ãndãrãpt, ãntrã kãt sã vãzãrã sillãi a pãrãsi aceastã ãntreprãndere. Asigãrãrea kãștigãtã prin neghiobia vrãjmașãilor, nã pãtã astãmpãrã mãnia Rigi asãpra neaskãltãtorãlãi sãã frate, kare prin kãlkãrea porãnãei primejãdãise pe Riga și tot Rigãtãl kã ãn trãdãtor. Niãi toate rãgãciã-nile familiei, a nobililor ãrãii nã folosiãrã nimik; Riga nã pãtea sã'i mai trãdeze și komoara Statsãi, pe kare rãsboiãl

o rvinase din destal, spre a rskampria pe un om, ce prin a lui nesurpnere skorni atata xrgie asupra lui, si a sursilor lui. Nici ingrozirile vrzmasilor kare kredea se ia un preu mare pentru nenorocitul prins: kare sã pãrea kã era xsit sã si slvrzaskã krsal viedei ce o încerpse kã atata strãlcire, într'o temniã neapolitanã sitat si prãsit de togi, nã folesirã nimik. Riga rãmase neînduplekat.

Sitat însã nã era prinãl Orlando. — O inimã mai erã înkã kare glnda la el kã cea mai mare infokare a izbiri, si pe kare el atãt de puin o meritã. Tãria sãfleteaskã ce o arãtase Kamiola la desprãrirea lor, perise odatã kã perderea lui din oki, si vestea fatalitãzii lui, dete isbire de moarte tãtlor nãdejdlor ei, se pãrea kã o sã se sfãrseaskã sãbt povara dorãli, si a întristãrii cã o koprinsese. Ea klzã într'o boalã grea din kare abia sã însãntosã, pentru kã inima îi era friptã de îmmile griji si nekazãri. Așa trecea o lãnz dãrã alta; Riga rãmase la hotãrãrea sa, prinãl Orlando sitat de togi. — Adãcherea a minte de el dãnsia în inima nenorocitei si mai desperãtei Kamiole.

In karãktersl eroinei noastre,

nã erã însãșire nici a sã pãrãda unor nefolositoare tãngãri, nici a se sãrpnã voingii tikãloșilor ce o koprinsese, își așuntã mintea la mijloacelã ce ar pãtea dãsfingã nenorocirea ei, si a amantãli ei. Kã înkrederea unii finge ce erã obicnitã a fi askãlatã de prãrinii kãtezã a cere dela bõgatãl tatã sãma rskãmpãrãrii lui Orlando.

Însã acãstã cherere erã kã totãl deosebitã, de acelea ce știa Pașlo Tãringã sã le împlineaskã, el pãindãși înainte ambigãia Rigi, grestatea strãngerii averii sale, si din toate nesigãranãa kreditorãli, gãsi kã kalã ka un negãitor cãnstit, sã si pãstreze kapitalãl sãs; si prin xrmare Kamiola fã akãm pentru unãiași datã neaskãlatã.

Bãna Kamiola ka o fatã sãrãpãșã tot d'ãșna voingei prãintestã nã sã împotrivi nici akãm, cã fãrã ași perde de tot kãragiãl, nãdãrdãind, xrmã ași repeta a ei rãgãciãne, la fiekare okasie; însã o întãmplare fatalã o înderãrtã kã nemilostivire de centru dãrerii ei; o boalã grea nãrãdã fãrã de veste pe bãtrãnãl negãdetor, acãstã se prelãngi mai mãlãte lãni, în kare vreme el deși erã fãrã nãdejde de a sã mãi îndreptã kãrãnd, dar kã un nã-

găgetor kă minte, nă vră s'ă
'și inkrează trebșrile intere-
săși s'ă. în m'ini streine; știind
prea bine kă asemenea ajă-
toare ori tovarăși f'ărb kapi-
tal, mai tot d'asna sânt primej-
diosi, t'ărbând dărb sine f'ărb
de milă, falimentē și d'ărbărb-
narea celor ce li se inkred.
Kamîola eră impressrată de ne-
kazri, pe de o parte groza-
va boală a p'rintelși ei, pe de
altă parte prinsoarea cea in-
delungată a amantelși. Am-
mândoș era d'ărbărbnătoare
s'ărbărbșii și vieței unei fiin-
țe simșitoare ka ea, dar t'ă-
rimea s'ăfletelși ei chelși viteaz
o p'rst'ă în poziție a se lăpta
și akăm kă r'ăștristeă.

Dărb ăn kărs de mai mălte
lăni chinătel Negăgetor, s'ă
strămăț'ă din viață; și l'ăș'ă pe
Kamîola singărb moștenitoare
a întregii lăi st'ări

În mijlokăl întrist'ării adăo-
gate prin moartea ăni skămp
p'rinte, nă zită ea trista po-
ziție a amantelși, dar de o kam
dată împregiărbșrile o oprea
inkă'ăși s'ărbărsi favorităl plan
al r'ăskămp'ărbșrii lăi din robie.

Abiă p'rtă iar a p'rbăsi mai-
kăsa ăsternătel, kare o p'inea
prinsă de la moartea soșăelși
s'ă, abiă se desmetiți fata de
cea d'ărbărbș dărbere a morșii
tatelși s'ă, kănd amorăl de lok
o f'ăkă s'ă hot'ărbăskă ăn mij-

lok mai îndrăsbneș spre skă-
parea isbitelși ei Orlando, pre-
kăm se deslăsbăste din koprin-
derea ărbătoarei skrisori, pe
kare'ăo trimise prin om kre-
dinșos lă Neapol; (Nă trebăe
zitat însă kă stălă skrisorilor
veakălși de atărbăci era potrivit
vremii).

“Al meș p'reșșit și Străls-
ăit Domn!

“Ka s'ă se poată deskrie
dorăl simșirii inimei mele ce
s'ă p'riărbșit prin d'ărbărbșrile și
robirea A. V. s'ă'ar sokoti ăn atak
ating'ător m'ăndriei unei feioă-
re, și a r'espektelși ce este da-
toare ofată ărbărbș de o na-
șcere de jos kătre ăn prinș si-
cilian. Eă îndrăsbnesk dar nă-
mai a ărbă A. V. ka s'ă nă kre-
degi kă am p'rtă fi ărbătoare,
ăi împregiărbșri deosebite m'ăx
silit de a nă p'rtă s'ărbă s'ăx
preskărtă robia A. V.

“Măbnătoarea întristare ce
m'ă cherchetat în ăceastă din ărb-
mă vreme, prin perderea ărb-
nălși meș p'rinte, prin a
lăi skămp'ă ingrijire, m'ă p'rs
în stare s'ă v'ă pot ajăta f'ă-
kăndă-mă moștenitoare ăniver-
sălă a st'ării sale; prin ăcea-
stă dar n'ăd'ărbăsk a p'rtă s'ă
v'ă fiă folositoare; ănsă tot de
o dată n'ăd'ărbăsk kă nă voiă
trage niči o hălă ăsb'ărb'mi,
kătezbnd, de și kiar înp'rtiva

aplekării inimii mele, a nă des-
ființă lanțurile A. V. mai nain-
te de a fi învredniuit, kă prii-
mirea zăsi răspons la această
skrisoare.

“Întră acestea mi a venit a
minte, kă daka A. V. vă veđi
legătăi nainte altarăsi a prii-
mimăna mea, kă kondiția răs-
kămpărării, atănci kiar Riga
nă va pstea fi măhnit, ăi din
potrivă dărp kăm este kăno-
skătă izbirea sa de dreptate,
sokotesk kă ar întări și kon-
traktă de kăstorie. Tănsă
ez fak această addăcere a min-
te, nămai spre a dă materie
hotăriri ăe A. V. veđi ață de
kăviință; simđind tot de o dată
kritika ăe o pot addăce prin
assemenea pas asăpra simti-
mentăsi mex ăel feăioresk. Dar
și ačesta fiț jertfit A. V. •

“Eă aștept răsponsă A. V. și
rămăis kă ačele simđiri ăe kă-
tează a avea o fată de nasăe-
re de jos, kătre al săă prinđ
șăi.,,

Kamiola priimi prin trimisă
ei răsponsă lăi Orlando, kare
eră nămai o alkăăire de mă-
đămiri, și de făđădsiele amo-
resate; alăăgănd de o dată și
kontraktă de năntă întokmit
dărp toate formele. Dărp prii-
mirea ačestă dokăment Kamio-
la făkă pănere la kale, de tri-
mise prinđăsi banii răskăm-

părării, așteptănd întoăăereă
lăi kă nesăăă dorire.

Kăm ajănse Orlando la Si-
cilia, mai nainte de ă se înfă-
đișă înainte Rigi pe kare l
săpărase, alergă la fata negă-
ăetorăsi, la făkătoarea sa de
bine, spre a o inkredință de
rekănosăinđă și de amoră săă;
niči o dată nă fă virtătea Ka-
miolei mai perikolată ka akăm,
ănsă îngrijitoarea maikă nă
se klintea de lăngă ea ka ză
genis arăător.

Dărp această întălnire fe-
riătoare amoresatei feăioare,
și nefolositoare vikleanăsi în-
ăelător. Orlando, își lăă a-
ădio și merse la palat spre a se
înăđișă Rigi, kare birăit de
izbirea făăăskă il priimi și il
iertă.

Dărp ăe trekăă ăele d'ăn-
ăăis băkării ale revederei, în-
ăerăă amoresăđi ași formă
plană kăstoriei. Orlando min-
ăăia amoresii lăi, kă Riga de
și nă a hotărăt nimik întră a-
ăeasta, dar ar avea măđămire
să le dea voie, și să întăria-
skă kontraktă de înăoire dărp
ăe va treăe vremea jaliu tai-
kă-săă.

Băăăna Nikola eră veselă
ka și fiă-să, văăănd părtarea
și kăgetăł ăinstit al lăi Or-
lando; și păntă kă ea akăm
priviă pe prinđăł ka pe fiitorăł
ei ginere, înăeră să slăăiăskă

îngrijirea ce o avuse pînă aci; aceasta nu rămase nekănoskă-tă de el, și cu băkărie sokoti a se folosi de aci.

Akăm înțepă de iznoavă Or-lando s'și îndesească înver-kăriile sale cele de nekăviin-đu, kare voiă a lă askănde săb maska de ginere, dar din năovă afă împotrivire: kărzăenia și nevinovăția Kamiolăi kă kare zădzărnici toate planăile lăi cele necăinstite, il făkă s' se desnădzădzăskă, și în sfîrșit se prefăkă kă nu ar krede a fi izbit de ea. Si kă amozăl el nu este serios, ci nămai din desărtăzănea izbirii de slavă de vreme ce ea nu ise inkre-de lăi kă deszăzăzire:

Kă assemenea nedreptăđiri o tiranisi el pe sărmăna fată mai măltă vreme, pînă ce ea într'o zi arăsată de nekaz și șkăldată în lakăme, îi zise: kă în ce kip poate s' oasăprea-skă kă assemenea învinovă-điri, kănd ea a inkredingăt cin-stii lăi toată răcea și toată li-niștea vieđei sale. Kare več-nik vor fi piărdste în minșăl ce ar kănoasă kă el se kăe-săce pentru kă este logodnikă unei fete de negăzetor.

Iar vicleană amăgitor, dă-ră mălte alte plăsmăiri, apro-piindăse de ea în șiorți, lăzănd șn aer de șn amarez prăpădit de izbire; țerănds'î într'șn fel

nemoderat șn semn al izbirii, zikănd kă nămai atănci inima lăi s'ar pătea inkredingă kă ea nu' lă izbesăce din interesăl cinstii.

Țăntăz Kamiolă nu voiă sin-găz s' kreasă aceea ce ar-zise, zănsă văzănd kă Orlan-do eră țot mai obraznik în pre-tănciile sale, țerănds'î și kiar o întălnire sekretă de noap-te; ea răpse țăcherea și prin înđelete vorbe înfrăntă pe strikătsl logodnik, zikănds'î între altele: kă în ce kip poa-te a fi el atăț de nesimțitor pentru cinstea și măndria da-meice vrea a o kiemă de șăjie pe viitor; în ce kip va el ai țere orbit de o poftă, ce poa-te se biră nămai pe cel slabi ea s'și jertăească tot ce ar pătea preșsi, făkănd'o s' se răzăneze de el și de sineși, prin o defăimare nevrednikă a vir-tăđii feciorești? Aceste și alte assemenea vorbe, pe kare Or-lando kăzta a le înekă într'șn șioră de desvinovăđiri, îndrep-tări și kăvinte, traseră dărp sine o desprăđire timpărie, pe kare firea păciirii o făcea s' fie reuțoare și mihnițoare a-măndzror prăđilor.

Dărp plekarea prinđălsă, Ka-miolă nu pătea s'și deslăză-skă părtărea lăi, apoi de și kă-noștea kă în tot kipăl nu era de kăviinđu, dar inima ei cea

izbitoare, din ce trecea, tot mai mult se simțea muiat și aplecat spre iertare, într-o kăt în sfârșit hotărî, dăruindu-i kăm sokația ea, ka îndat ce va veni prințul spre a o ruga de iertare, ea să io dăruiască, kă toată nevinovăția și mîlțumirea sffletului.

Însă zadarnik îi făcuse așteptarea; zilele trecea una dăru alta și prințul Orlando nu se iva, Mama și fata se mira, bătăna nu putea cunoaște pricina retragerii, și fata se sfia a io deskoperi. Ei nu venia să și pîrască logodnikul, nici să l' învinovătească arătînd neomenoasa lui kăgetare kătre ea. — Dar dăru nekontentele ispitiri ce făcea bătăna Nikola, fata se văzu silită ai destăinși, kă prințul ar fi sărărat'o prin niște vorbe prea slobode. — Și așea făcuse de ajuns kă să aprinză kăriositatea Nikolei pînă la cel mai înalt grad. Să siliă să afle de odată mărkar de ar fi fost și kiar cea mai rea întămplare.

Așă făcuse a' mai întăria să dăse Nikola la palat, unde cere să vorbească kă prințul Orlando. Așea însă nu era atît de lesne: prințul nu era izbitor de poplăritate ka riga, el era un desfrănat și înkăngirat kă kreatore slăjitoare pof-telor lui. Așești oameni prii-

mir și pînă pe bătăna vădăru pînă ce din întămplare se află unsl, kare kănoskă în ea pe mama frămoasei, și bogăteii Kamiolă; akăm se skimbă de lok șena, toți ampoloiații kare pînă aci rîdea de bătăna vădăru, se siliă pe întăkste a se desvinovăți și a se arătă kă slăjibă kătre mama amorezei stărușului lor. Ei știa patima lui pentru Kamiolă, prekăm și, kă kă mama unei amoreze a prințului nu este de a să jăka. O pofțiră în saloan îi deteră un jec, să se odihnească pînă vor vesti prințului cererea ei.

Măltă vreme așteptase ea akolo, în kare vreme să arziă neîncetatele rîșuri kă hohot, în apartamentele ce lăkăia prințul. În sfârșit se deskisăru șuele saloanului kăsgomot, și Orlando îmbrăkat în haine lăminate, voind a să înfățișa la Riga, înkăngirat de o șită nămăroasă, într-o în lăntăru. Nikola de și kam sărprinsă de o asemenea așdienă păblikă, dar stărușindăse pe sine, se ardikă dăre jec. Și tokma voi să se adreseze prințului. Kănd așea îi arăcă înăinte zikănd; “ce veste mi ai adăș madam Nikola, ori să kăește frămsșika mai-mășioară, de frika dămitale pentru pătarea ce avea kă mi-

ne, și te-a trimis să mă rogi de iertare pentru ea?,,

— “Ea nu sunt trimisa fiimii; ea nici nuștie că sunt aici. Ea poftesk numai a vorbi cu A. V. ce-vă sekret.,,

— “Dacă ai să mi spri vre un sekret din partea Kamioliei, băkuros; alt sekret însu nu pot a avea cu o damă bătrână. ,, — La aceste vorbe batjoksritoare arsnkă okii împregiur asșpra oamenilor săi, kari potăvit meseiei lor se prefăcea că o să plesneaskă de risă căl pricinise înaltă vișție al stăpînălii lor.

Sărmana Nikola părăsnă de mănăire și de o părăstă încredințare a bănșielilor ei, răspânse, că cu adevărat, că între-vorbirea cheră să atinge de fie-sa și daka el nu o priimește sekretă, atsnăci va fi silită a o sâvirși de față cu toții.

Pinșă porșni oamenilor săi să se retragă și să apropie de o fereastră, unde șrămăndă'l Nikola îi zise. “— Ea ka o fi-reaskă arățătoare a fiimei, am vent la A. V. să vă întreb, ka să mi arătați pricina pentru kare ați părăsit venirea în kasă'mi, akșm de kând s'a apropiat vremea nșnșii?

— “Si ačeastă a fost tot ce aveai a mi spăne?,, adăogă Orlando.

— “Dăpă a mea părăre este prea destăl spre a skăză spăima znei măiăi. ,, răspânse Nikola.

Akșm înțepă Orlando că un ton ka să poată fi așzit de toți:

— “Ea krez madam Nikola că D-ta ai destăle înțerkare, spre a nu te înșela să krezika o fată romantikă, că ea aș fi pătst gândi să întrebșingez pe o fată de negădetor, spre alt de kăt spre o jskărie, pentru omorirea ceasșrilor ce mi rămăn de prisos. Iar, daka pătstia vă va fi înșălat, să kredeți alt-fel, atsnăci ați greșit!.

Nerșinarea ačestor vorbe înkșragiș pe onestă, noastră orgșană, și ka să pedepseaskă înalta desfrănare, îl întrebă în asemenea ton: “Dar kontraktă de kășțorie săkskris de A. V. pe kare 'l-ați trimis înșivă fiimii, măi năinte de a plăti ea banii, că kare vă răskșmpnat din robie?

— Este ka o hărtie albă. ,, Ačeste zikănd, prinșă înțepă să risă, spre a și akoperi prin risă rășinea ce kădea asșpări. Oamenii își al akompaniă dăpă obișălii lor; și el întorkădă și spătele, plekă răpă a măi învredniți pe mama Kamioliei măkar că o vorbă măi departe.

Čine poate descrie simțicăneea kă kare se întorcea Nikola a kasť spre a addăce znei năskate a ei fiice, o veste atăt de grozavă și dăgărlătoare frămoasei ei înkășiri, kare kă o singărlă lovire, să sfărame dălcăea ei nădejde, prefăkăndă'i înflorită. rymint într'o pătietate, seakă, tristă și melancholikă. Minia și gra o ajstoră ka să ajngă a kasť; dăndă'i pătere să se întoarkă; aci kășă ajngănd, și privind pe skămpa ei fiikă, mândria bătăneșilor ei, și a kăria inimă eră silătă akăma să o sfășie, o birsi dărerea și înceleni într'o poziție nemăskată, gămăind înaintea fiicei ei, făr glas și simțire.

Kamiola făr să și ia okii de pe gherghel, la kare a ei frămoase degete, înșingă încetinel o gherlandă de ederă; întrebă pre mamă-sa unde a întărziat atăt de măt? Dar nepriimind niči kă rășpăns, gădikă okii dășă lăkă, și văzând fața cea perită a măsei, mînărea ce eră zgărvită în ea, alergă a o imbrășă. Nikola nă se mai pătă stăpini, ea arănkăndăse în brațele fiicei, încerpă să verse lăkăme și roaie.

Abiă pătă Kamiola să dăkă pe măsa pînă la o komodă (kă fel de sofă) unde așezănd'o,

PERIODUL III.

se silea a o mîngînă, făr a'i kănoasce pătina mînării; dar tokma delikatega mîngăetoare, kăpea inima isbitoarei mămăe kare întărzăptă de oftări, îi șopi: "săgmană, amăgita mea fiikă!,,

"Amăgită! amăgită!, întrebă Kamiola, și gătășurile ei kare lăară o altă direkție de kăt ce avărlă pînă aci, o făkărlă să stea pe lok nemăskată ka o statăe.

Starea Kamiolei deșeptă pe nenorokită Nikola din a ei lătărgie, și păterea miniei asăpra trădătorăsi, îi deslegă limba, spăind fiicei toată întămplarea priimirii ei în pakăt, și a pătării lui Orlando.

Bătăna săvărășe de mătă istoria ei, dar nenorokita fată, tot nă skimbăse înmărmărita ei, poziție; ea nă da niči kă semn de viață din sine, bătăna pătănsă de frikă kiemă slăjănițele ce nă eră pînă aci de față, și pînă ajstorănga lor, o dășeră în așternăt, kiemănd îndată și ajstorăsi medicinei.

Dășă mai mătă ceasări să deșeptă pătienta din a ei amăgăire, dar toate încerkări-la spre a o îndemnă a vorbi făr deșearte: ea străngănd măna măsei, îi făkă semn a o lășă singărlă, doktorăsi orăndăise ka să aibă kă okiă bătător de seamă asăpra mișkă-

rilor nenorocitei fete, fărâșni-
stă a o sursă răkmi-va, și sâr-
mana mamă fâ nevoită a askâl-
tă semnăl fiî-sei, kă toate kă
depărtaea de ea îi sfârșia i-
nima. Ea afîș dar un alt mij-
lok: prefăcându-se kă ese,
se askânse subț o perdea de
șnde îi observa toate mișkă-
rile. Doz zile stete Kamiola
kă okii inkîși, neîmpărțîn-
duse de niči o trebînșă fi-
sikă, se pîrea kă împregîșrîl
ei eră neînsfîșit; la sfârșitîl
acestei vreme, rădikându-se,
trase perdelele cele de măr-
sărie ale patelîi ei, și bîna Ni-
kola sta kă un ūnger în-
grîștor naintea ei, „skămpă,
prea skămpă. mămă!,, — zise
ea, într'un ton slab și între-
rșpt „mă tem kă ūi-am pri-
vîșit prea mîltă obidă și gri-
jă, dar ex nă psteam singură
să mă ajst alt-fel. — Akăm
'mi am dobîndit iar toată p-
terea sîșfletelîi meș — și ho-
tărîrea mea este fîkătă.,,

Sărprinsă de nesprîș bîkă-
rie pentru liniștea ce arătă
fiî-sa, o îmbrîșîșî bîtrîna
întrebîndă-o ce este hotăr-
rîtă a face. Kamiola o rîșrî
kă să nă o sileaskă a vorbi de
o prîchină ce este ūnkă prea
atîngătoare simșurilor ei, fi-
înd kă se simte prea slabă.

A doa zi dimineăa se îm-
bîrîkă Kamiola kă deosebit gîst.

Bînsă în haine de jale, fiînd
kă ea jalea ūnkă pe tatăl ei,
și arătă mîsei kă hotărîrea
ei este a'și cere dreptate dela
Riga.

Nikola se însprîșîș și fî-
cea fîșrî de bîșrî de sea-
mă fiî-sei, assîpra ūnî asse-
menea plan, dar vîșînd ne-
klintirea ei se învîi a o înto-
vîșî, ori șnde ar merge, fî-
ră să șvie în kotro îșî îndrep-
tă ea pașii.

Se întîmplase de eră tokmai
în zioa de Sf. Pentră. Kamiola
merse kă mămă-sa drept la bi-
serika în kare obișîșî Riga
în toți anii a askîlta sfîș-
ta slîjă, fiînd sîrbîtoarea pa-
tronelîi sîș. Amîndoz dame-
le lșarș lok în biserikă pe ūn-
de era silit să treakă Riga. E-
șînd din sine Nikola tremăra de
frikă pentru fîesa; iar Kamio-
la să pîrea kă este adîșîtă
în gîndșrî. șînd kă kîștarea
îndreptată în jos.

Kînd se sfîșî St. Liturgie și
Riga eră să iasă, zșrî Orlando
pe amîndoz damele, și de lok
trimise un kîrtean de ai sîi, spre
a le depărta din kalea Rigii. Ni-
kola eră să dea askîltre sîr-
pînduse porîșiei; dar fie-sa o
opri, și arșkîndă de mîșă o
trase kă repezișne dîrș sine
pîș înatnea Rigi, kare akăm
a ūnsese aproape de ele. Ači
lîșînd mîna mîsei, se arșkî

în genșki zikund: Dreptatea lui Riga Pietro, este atit de ingeneral kănoskăttă, întră kăt es kstez, a o țerekiar înkontra unei persoane, țe'i este din țele mai de aproape." —

Ea vorbi aqeste vorbe kă glas în dar deslășit, și o răsăuș îmflori faga ei cea pînă aș searbădă, Riga o pîrvi kă omirare deosebită, și îndreabă: kă cină din ai sîi a îndrăsnit sî privluziaskă sâprare tnei flinje atit de drăgăleșe, mai adăogînd kă kreskîndă mirare kă, nă sî însală el? înki-psîndă și în țigereaskă jelsitoare pe filka și moștenitoarea bogatșii Tșringa.

"— Da prea milostive Doamne., răspsuse fata tot în poziția genșkiată, "este prea adevărat; este adănk atukală fata negonitorkăsi Paola Tșringa, kare nă va pîrșsi aqeastă țmiltoare poziție, pîrș nă i se va împlini a ei dreaptă răsăușne."

"— Skoală fata mea" pörănuș Riga într'ău ton sêrios: "Nămai înainte țelsi Vecinik este dat sî și pleve măritorii genșkii, skoală și vorbește fîră de frikă, es sânt pîrintele obștesk al sșpsătlor mei, și fak la togi dreptate de o potrivă., —

Kamiola rădikîndăse istorișă skărt și deslășit, toată kărğerea împregișării ei, kă prin-

șul Orlando; dăpă sâvîrsireă vorbirii imăbră Rigi kontraktă kăstoriei, țel sâb-șkris de prîngșl.

Riga țorțetă dokămentă kă de amărantă, și întorkîndăse spre fratele sîz îl întrebă: țe are sî răspsuză el la aqestău?

Orlando plin de răsme plekă kapă în jos. Riga îl întrebă daka este aqel dokăment adevărat manșkrisl sîz.

"— Da al meă, Rigi și Down, gîngiă el țusă; fîră înaltă voie nă are niui o pîlere, și es kroz lîr maistatea voăstră veđi țerlă greșala țnei oștașio țină, kare ksteză a întrebsinğă assemenea milțoave, spre a și dobîndi pörăta libertate, pe kare o doră fîră ței mai rîmînea altă nădejde de skăpare., —

"— Si țe nă ții mișgi manșskrisl ță? " întrebă repetînd Riga. Orlando se plekă năntă ței țukund. —

"— Prea bine, dar țrmă dreptă Pietro întorkîndăse spre Kamiola. El este at fîs fată meă, proprietatea ță, kă țrap și sșfflet. Tș ni' lăi kămpărat kă banii țăi. — Ia țu' lă de aiçi, și nămai kă legisit soğ al ță sî ksteze a se mai înfîșigă năntea okilor mei., —

Kamiola voi sî se arănuț de istoavă pe genșki înainte Rigi, dar bșnal Pietro o spri-

jini s̄v̄r̄t̄nd̄s̄'i fr̄ntea, drept semn al înfr̄ūirii, și ka k̄m-nat m̄ b̄tr̄n. Apoi o întreb̄ k̄nd hot̄r̄asche ea a se serb̄a zioa k̄n̄niilor?

Ea ar̄t̄ k̄ în viitoarea s̄v̄r̄t̄m̄n̄ se s̄v̄r̄s̄iã vremea jalei tat̄l̄s̄i s̄v̄, și Riga hot̄r̄i dela sine, ka în l̄nea c̄ v̄mã d̄r̄p̄ acea vreme, s̄ fie n̄nta; și întork̄nd̄se spre fratele s̄v̄ îi zise — “Prinçle ex' voiș fi k̄ toat̄ k̄r-tea mea n̄ntaș, ak̄m întoū-roșiasche'çi mireasa a kas̄.,”

“Iertare prea milostive Doamne” ar̄k̄ de lok Kamiola. “D̄r̄p̄ acesce înt̄mplate între noi ex' rog s̄ por̄nçiçi ka prinçul s̄ n̄ m̄ mai poat̄ vedea de k̄t n̄mai înaintea al-tar̄s̄il.,”

“— K̄m vei pofti, zise Riga, A. V. s̄nteci cea s̄v̄r̄rat̄, și așã aveçi drept̄l a hot̄r̄i sinḡr̄ kondiçiile.,” Așã por̄nçi çn̄ia din konsilierii s̄bi a petreche pe prinçesa mireas̄ r̄i-n̄ la palat̄l ei.

B̄tr̄na Nikola T̄ringa era k̄prins̄ de o veselie nes̄r̄s̄, și k̄m plek̄ sl̄jbașil k̄r̄çi, kare le petrek̄se, îndat̄ încerp̄ preḡtirile de n̄nt̄, iar fiie-sa înbr̄ūisind' o r̄ḡt̄ ka s̄ n̄ o ner̄çiçiasck̄ k̄ niçi o întrebare într̄ acea-sta, çi s̄ fak̄ k̄m va aflã siçḡr̄ k̄ kale, voind ea a

petreche liniștit̄ acesce zile în k̄v̄ioase r̄ḡt̄çiçni și în evlavioase întreprinderi.

Voindã Kamiola era lege pentru m̄sa, și s̄v̄mana b̄tr̄na ok̄pat̄ k̄ preḡtirea celor treb̄inçioase, n̄'i mai r̄-m̄nea vreme s̄ observeze pe fiie-sa.

Dela s̄rbarea zilei St. Pet̄r̄, și r̄in̄ la zioa n̄nçii. Kamiola niçi n̄'si mai r̄r̄s̄i kamera niçi n̄ voi s̄ priimeask̄ pe nimenea la ea, afar̄ de k̄t pe avel b̄tr̄n konsilier al Rigi, kare venea trimis de el spre a çerçetã pe fat̄, și a ajtã b̄tr̄nei mame la preḡtirile de n̄nt̄.

L̄nia cea hot̄r̄t̄ abia se ivi, și Kamiola o dat̄ k̄ zioa str̄-l̄çit imbr̄kat̄ ka mireasa ç-n̄si prinç, într̄ în kamera m̄-sei, açi îngenskind 'naintea Nikolii, o r̄ḡt̄ a'iertã ori ce s̄r̄r̄rare 'i ar fi p̄st̄t̄ r̄çiçni vre o dat̄, și îi çerç bine k̄v̄n-tarea ei de mam̄. K̄ la k̄r̄me de b̄k̄rie imbr̄ūis̄i noroçita mam̄ pe izbita ei fiik̄ și bine-k̄v̄int̄nd̄o o încredinç k̄ ea n̄ avea nimik de iertat b̄nei ei fiice, kare n̄'i greșise nimik; și la çrm̄ o l̄r̄ de m̄n̄ și o d̄se în sala cea împodobit̄ k̄ ghirlande și k̄ k̄n̄ni de flori, çnde o așteptã oamenii Rigi ce era trimiși a o însoçi la biscrik̄; înf̄ūișã-

rea ei cea maiestoașă îi făcuse pe toți să se minuneze, și dăruia salutarile ce i făcuse, apoi plecară la biserică, —

Înainte așei bisericei întămpină Riga pe mireasă încongruat de toată curtea sa; monarhul vesel arăta muna Kamiolii și o dăse naintea altarului, unde mitropolitul Rigatului înbrăcat în toată pompa o aștepta. Riga kîemă pe frate-său și kînd se apropiă prințul Orlando de mireasă, pofti pe mitropolitul a încere Kșnșnia.

Acum se rugă Kamiola de mitropolitul și de Riga a i se da puțină askeltare, și arădindu-l și kș mîndrie kapul încere a zice kș un ton așezat: “De aș fi priimit, făc a mă jelă, despregăt ce mi s’a făcut de kștre prințul, prin lerdarea măni mele, aș fi dat prilej končetjenilor mei, să sokotiaskă kș ex prin vre-o skandalitate ’mi am pricinuit perderea măinii lui. Ex m’am îndreptat dar la Maiestatea Voastră și ’mi am kșștigat întreaga dreptate, pre-kșm ’mi am fost încipșit’o. Dreptările mele sânt acum kșnoskote, kșrgjenia pșrtării mele este de obște dovedită, mai mult nș cher ex, înalte. Doamne, ex nș pot, ex nș voia a fi soșia bșrbatului kare prin kșlkarea celor mai sfinte jșrgminte, și a parolei sale de kavalier, s’a făcut nevred-

nik de mine, ex nș’l mai puțin pe acesă pșgșă, și așă niči nș’i pot da a mea pșnș — Hanii reskșmpșrgșrii ce iam pșștit pentru el, îi dșrgșesk kș un present din parte’ni. — Pe mine șnșmi și starea ce’ni’ mai rșmșne, aiči de fașă kș pșstorsul legii, în așest lok sfșnt, din libera mea voie, făc a fi silit de nimik, mă konsșingesk prea pșternikșși Dșmneșes., Dșrș acesă vorbe se arșnkă pe genșki înainte altarului. —

Energia ce o pricină acesă vorbire se poate nșmai kșgeta; iar niči într’un kip deskrie. Monarșul, Mirele, Kșrtea întreagă, și kiar mama Kamiolii rșmasșrgș într’o mșteaskă impietire, Mitropolitul fș cel din țai kare se desmetiș, și apropiindșse de ingenșnkiata feșioarș, o întrebă, daka a kșgetat ea kș dșșvșrgșșire, așșra pasșși kare voiesce sș’l fakș, și kare la șrmș nșmai poate fi desșinșat? Lș kare îi rșșpșnșse, kș ea ’și-a lșat prea bine seama, fiindș’i acesă singșra idee, de kșnd s’a încrediașat kș lșmea nș mai poate avea nimik interesant pentru ea.

Acum lșă Riga vorba, el îi vorbi kș blșndșșe, rșrgșndș-o să ierte pe fratele lui și sș’i dșrgșiască a ei mănș. Dar fashă negșșetorsșși nș priimi, či arștă kș ea a iertat pe prin-

re țoți o kredea de sfânt. Singur regina o cheretă adese ka pe o sor, și sfatșrile ei eră priimite ka nisce însufflări cheresçi.

St. Stoika.

GINEVRA.

Pe la o mie trei sste noz zeci și șease de ani, s'a întâmplat în Florența un trișmf al amorșlși, p'attșnci în acest oraș se okupă kx mstarea viilor între moșii o ȳlșmș foarte grozavș. Norodșl eră koprins de cea mai mare spaimș, kșrșia țnkș din trista adșcere a minte nș se șterse ȳisma întâmplatș în anul o mie trei sste patș zeci și opt, kare fș atșt de grozavș, în kșt bșgș în rșmșnt trei rșrși din lokșitorii Florenșei.

Boala s'a prelșngit rșnș la anul o mie patș sste; attșnci kșlșgșrșii fșkșrș o kșlștorie kșșciatș, în kare rșgă pe Dșmnezek kș rșgșȳisni șmilitoare, ka sș prekșrme boala. Ei pretștindenea eră priimșii, ospștașii și adșrașii, nșmai ka Dșmnezek sș se milostiveaskș și sș prekșrme ȳisma.

Ex am sokotit de datorie a vș povestș despre toate așestea, skșmpii mei ȳititori, ka

sș pștegi înșelege amărsșnatele istoriei, ȳe mș îndatorez a v'o povestș. Treaba merge dșrș pș kșm v'am mai zis, despre dragoste, despre o fetiș pșkștș și pșea frșmoasș înșestratș kș toate desșȳrșirile, în kșt atșt tinerii prekșm și hștrșnșl vșzșndșo, își eșiă din simșiri.

Aceasș frșmoasș nobilș, și pșkștș demoazelș eră din înșemnata familie Almieri. Dșrș mintea ei, înșrdșȳinata smșrenie, kovșrșitoarea frșmșșeșșeșșe, și pșterea karakterșlși, delikateșș și pșrtarea ei ȳea frșmoasș, pștea fi foarte lesșe priimitș, de fiika Dianii; eșș dar ea slșjă de strșlavitoarea stea a nobilitșșii patrii șale.

Kasa tatșlși sșș era așșzată lșngș blișa pieșii ȳei vekș, ȳe era șna din ȳele mai frșmoasșe blișii ale orașșlși Florenșa. Aȳi trșia aceasș pșkștș fetișșș, pe kare fie-kare o pștea priimș d'o Sirenș, șax de rșdș, din linia dreaptș a lși Narșis.

Sokotesk k'am vșrbșt destșl de pșȳerile așestșii fetișșe, de fașș ei ȳea gingașș, strșlșșirile frșmșșeșșe ei și despre toate talentșrile ei, sș vșrbșm akșm despre șnșl dintre așeia pe kare ea îndșmnezeșia, și karele fiind orbit de desșȳrșirile ei fș rșnit de Kșpidon drept în i-nimș, kare înestșrș pe aceasș

nobilu fatu; kă v'edn'ia' chin-
stei, favor, și f'ăkă sl'vit in-
semnatul ei n'ame.

Acest t'ănr kavaler era din
familia Rondimel: patră ani in-
tregi embly d'ărp Ginevra, și
s'ă deos'ăbi dintre togi rivalii
s'ăi prin r'ăbdare, nei'ăbtiri, in-
trist'ări pen'ăm'ărate și p'ătimiri
de tot felul, cele dob'ăndea în
lokul isb'ăndirei. De vre o kă-
te-vă ori el' cheră m'ăna Gine-
vrei în p'ăringii ei, dar tot d'ă-
na dob'ăndea ref'ăz'ăl în lokul
priimirei lor.

K'ătre aceasta de și tat'ă-s'ă
nă voia s'ă dea pa Ginevra d'ărp
Antoni; dar el' ăns'ă, îi spiona
șn b'ărbat, ka kă k'ăm-vă s'ă se
sting'ă înseminat'ă neam de Al-
mieri. El' k'ăsta șn ginere, k'ă-
re s'ă fie potrivit nast'ării sale;
alegea tot dintre cei însemnați,
și îns'ăf'ășit hot'ări s'ă dea d'ă-
rp șn t'ănr din familia An-
golati. Acest kavaler se n'ămea
Franzesko; el' era șn om t'ănr,
pl'ăkst, chinstit, kă kreștera in-
grijit'ă și k'ătre aceasta și bogat.
Toata Florența îl respekta; iar
Ginevra n'ă'l isbea.

Franzesko k'ăn'ăn'ănd'ăse kă
fr'ămoasa sa mireas'ă, o d'ăse la
kasa sa. Antoni v'ăz'ă kă ak'ăm
pierde n'ădajdea d'ăși dob'ăndi
isbita în veul, și aceasta pen'ătră
sermana sa inim'ă f'ă lovitzra cea
mai p'ătr'ănz'ătoare.

Ad'ăveçiv'ă am'ănte de șrm'ă-

toareat'reg'ăl'ă; kă, adik'ă: dra-
gostea cea adev'ărat'ă niçi o da-
t'ă nă s'ă stinge de sineși.

Antoni se j'ărg'ă, kă nă se va
in's'ăra kă nimeni, kă nă p'ăts do-
b'ăndi p'ăcea în kare iși soko-
tea k'ăn'ătr'ăte toate pl'ăcherile
și b'ăk'ăriile. El' se j'ărg'ă, kă niçi
o dat'ă nă va isbi pe alta; da-
ka s'ăa lipsit de a'ăcea ce er'ă
str'ăl'ăçitoare'ă stea a inimii sale.

Oms'ăl'ăl'ă k'ă karakter niçi o-
dat'ă nă s'ă leap'ăd'ă de n'ădej-
dea dob'ăndirei a'ăelsi l'ăk'ăș, pe
kare a'ăhot'ărit k'ăo s'ă'l'ă dob'ăn-
deask'ă odat'ă. Antoni în tot lo-
kul șr'm'ă d'ărp isbita sa, la s'ăr-
b'ări, la primbl'ări și kă șn k'ă-
v'ănt ori șnde a'ăzea kă s'ă a-
f'ă'ăea, treb'ăia ka negreșit s'ă
fiē și el.

K'ătre aceasta, ç'ășma s'ă ivi
în Florența. Fr'ămoasa Gine-
vrei îndat'ă s'ă boln'ăvi; ăns'ă nă
de aceast'ă boal'ă; boala ei din zi
în zi s'ă f'ă'ăea mai grea, și biata
Ginev'ă k'ăz'ă într'ăn leșin;
pent'ă kă era d'ă'n tempera-
ment foarte slab; togi sokotea
kă ea 'ăși a dat s'ăf'ășit'ăl: soa-
k'ă'ă-sa, b'ărbat'ă-s'ăș și çei çe se
af'ărg'ă de fa'ăç, s'ă'ăș silit'ă kă toa-
te p'ăterile a o ad'ăçe la via'ăç;
șnii îi ț'ărna în'ăg'ă'ă b'ălsam'ări,
alçii plesnea kă palmele ei, și
alçii o kiema k'ă'n glas foarte
f'ăș'ăn'ător; dar p'ăls'ăl'ă ei înçet'ă
d'ă m'ăi'ă bate, și togi o soko-
tiz'ă de moart'ă. Ak'ăm îndat'ă

încheryr suspinșrile, offrile, și lăkrămile. Vestea despre achast nenorocire îndatș se rșpîndi pretștindenea și deșteptă obșteaska întristare. In sfirșit porșncirș sș gșteaskș toate pentru îngroparea ei, ka s'o îngroape la cheasl al dozzei și aldoilea în biserika Santa Reparata. Akolo înkș și rinș akșm sș vede piatra che zșchea asșpra mormântșlș ei, che ę nigel kam plesnitș.

Akolo îngoragr frșmosșl ei trșp. Toșisș întristarș pentru dșnsa; dar nimeni nș ardea aștă de mult de dorșlș ei, ka Antoni. Kș plșnsete și ofștri o petreks rinș la lăksingș ei chea din șrmș. El zichea kș nș mai poate nșdșjđi niči o mșlșșmire pe rșmșnt, daka o datș a perdșt pe așeea pe kare o isbea aștă de mult. Pe șrșș întorkândșe a kasș, nș înșeta niči de kșm d'a sș întrista, și tot întșrea kș întristarea i sș va sfirși d'o datș kș viașa: iatș che însemneazș dragostea chea adevșratș!

Sș ne întoargem însș la Ginevră, pe kare o lșsarșm în mormșnt. Da nș mșrise dșrș kșm o sokotea țoși, či nșmai era leșinatș. Și peste doz cheasșri dșrș îngropare sșfletșl ei, che fș ekzilat din frșmosșl ei trșp de boalș, sș reîntoarse

iărșși. Ginevră în datș iși kșmoskș nenorocita sa întșmplarea, și koprinș d'șn kștre-mșr de moartei și a zis șingșrș : Ax! voiș peri îndatș che mș va koprinde frika! Pentru așeasta ea kș rșgșșișnt fșrbinși, s'a întors kștre preș Sfinta Feșioarș, cherindș i milș și așștor la, așest cheas nenoreșit, și așș nș înșeta din rșgșșișni.

Lși Dșmnezș i-a fost voiakș piatra de pe mormintș i sș se kșrpatș, dșrș kșm ziseiș; și lșna, che în așeastș noapte fatalș se aflș în chea mai deșșvșrșitș a sa strșlșuire, așșnkș nișche raze lșminoase în mormint șnde șșrmana Ginevrș zșchea fșrș chea mai mikș nșdejde de mșntșire. Dșrș vr'o kștș-vă vreme deșkise okiș, se skșlș și șezș oarekșm; dar la vederea așești lșmini de nșdejde, pșterile și bșrșbșșia încheryrș a i se mșri.

Ea hotșri sș întrebșingșze toate mijloașele pștinșioase ka sș iasș din mormint, și mai înainte de toate încheryr sș ștri-ga din toate pșterile: "daka eș n'am mșrit șnkș, zichea niči kș voiș sș mor în așest lok grozav. Dar eș simș kș poșiș așea nșdejde în Dșmnezș și în șingșra mea pștere.,"

Atșnci ea se skșlș fșrș frikș, iși deșpikș rșșin șovonșl,

și înuorș a se țiri într'akolo znde se vedeă gazele lăunii; în sfârșit p'în întănerițimea sklipitoare a mormintăsi dete pe sta o skarț, pe care încherș a se și arka.

Treptele eră numai chinii. Kemînd ea pe Dămnezex într'ajstor, se arka pe treapta întăis și a doa, în șrmț dând peste piatra ce eră pe mormintă, s'a silit s'o ardiche. Piatra nă eră nici prinsă nici prea grea; Ginevra păt s'o ardiche; pentru kă Dămnezex 'i-a întărit delikatele și slabele sale mădălare.

Băind din mormint, nă vră s'ă meargă pe zlița cea mare, kă s'ă grăbea s'ajungă a kasă; și porni p'o zlițioargă ce akortea drept la loksl ei dorit. Ea mergea foarte iste pentru kă ayeasta s'as întămplat în lăna lăi Oktomvrie, ce eră pe la jumătate, și norșile eră kam friguroase. Vîntul s'fîlă foarte rece, și ea tremșră atăt de tare în kăt semănă kă eră koprinsă de yeassl morșii.

“Măste din slișele Florenșei în zioa de azi se nămesk kă totăl deosebit dăp kăm se nămea mai înainte. Pentru skșrtarea drămslăsi, Ginevra mergea p'o zlițioargă, care se întindea pe din dossl kaselor, și znde p'ătrăndea dosnișile portișe. Ea ajungînd în sfârșit

a kasă, a bătăt în portișă k'o mare grabă.

Franșesko ședea lăngă fok și plîngea, adăkănds'și a minte de ceea ce a perdăt. El s'a skălat fărț zăbavă, se apropi de fereastră pe care o și deskise: Cine e? Cine bate? întrebă.

— Eș, Ginevra ta. Ce! nă mă kănoști? respănse k'șn glas jalnik. Franșesko singăr vărșse kăm 'și-a îngropat nevasta, și d'aceea s'as speriat, trînti fereasta zikănd kăvintele șr-mătoare: “Odinește-te în pa-“ce, măine dizi de dimineadă “mă voiș dăce la biserișă, “voiș stă fașă pîntă se vâ “șvîrși Sfînta Liturgie, și “voiș pșne s'ădi citeaskă Pa-“nahida pentru odinirea șșf-“fletăsi țșș.,,

Într'acest kip nenorocita fș lerădată de bărbatș-sșș. Ea se vătă vărșănd pîrae de lăkșme. Ce s'ă fak? zicea ea în sineși; ka s'ă merg nă mă mai simș în stare. Nenorocita'mi de mine! pe semne kă nă'mi e dat s'ă mai skap dînt'ăceastă noapte. Ea se țiri oare-kăm pîntă la tată-sșș, care nă se află a kasă, Ginevra bătă la șșa mășii.

Aceea, în adănkă întristare ședea lăngă fok. Așzind kă, bate oare-kare, înșetă de a plînge; 'se skălă și deskise

pruin fereastră. Cine bate? în-
trebă. Ginevra kș glasul rș-
găsit, de frig rșspanse! Ex
sunt, maikș, deskideti'mi! Mș-
sa pștransș de mirare și de
frikș, trind fereastră zikșnd;
"Odinește-te în pace șffletel
meș Ginevra, kșratș ka' o fe-
cioarș., Ginevra la așzșl așe-
ștor kșvinte, își perds simgi-
rile diș mlta înristare, nș-
mai pștș dinea lakșmele șe
rșșbșknirș nșvalș din doi vșl-
kani, zikșnd; "pentș șe ex ne-
poroșita m'am mai nșșkșt în
lșme, daka o datș sunt leprș-
datș de toșii?,"

"O Doamne Isșse Christoșe
Mintșitorșle, zicea ea, mișșe-
ște mș pe mine pșkștoasa!
Nș mș pșrșși. Prea Șfintș
Nșșkștoare de Dșmnezeș! șș
vedș k'aș sosit minșșel în kare
șș mș desparș de șei vii; kș
d'așea mș mai diș pșcioarele.
Ex șș vedș kș nș mai bine-
voiește Dșmnezeș șș mai fiș
înre șei vii, și daka kare kșm-
vș nș'mi veși ajșta, vș trebși
șș mor; kșși trșpșl meș e
șfirșit kș totșl de ostenealș, și
dșrș kșm simș kșrind se vș
înțoare șar în morșint, de
șnde am și eșit. Șe șș mai faș
nenoroșita în lșme, mș dșk
singșrș akolș de șnde am eșit.."

"Plingșnd și kiemșnd în
ajștorșl șșș pe Praș-Șfintș
Nșșkștoare de Dșmnezeș. Ne-

norodita șe mai tiri kșm pștș
kștre kasele șnkșlșși șșș, șnde
priimș tot așel rșspanș șe 'l-aș
lșat deș maikș-sa. Vș pș-
teși dar înkșpș kșt de ma-
re 'i-aș fost înristarea, lș-
șnd șșrșșana așest diș șrmș
rșspanș. Ea șș șfșrșșia kș
totșl și își aștepta grabnika
șoareș, Toșii m'ași leprșdat,
niș o miș, zicea ea. Nș vș
e rșșine, taikș, maika, șnkșle
și șșrbate, kș în nenoroșire
m'ași pșrșșit? Ea voi șș șe
kșlșe la șfșș adșpost, ka șș
șioarșli lșșșșitș, kșnd de o da-
tș își adșșe aminte de îndșm-
nezeitorșl ei Antoni, șokotș ș'ł
înșerșș și șș vășz de 'i-a tre-
kșt kștre dșnșa frageta lși dșrș-
gostș; kș așeăștș idee șș ti-
rș kșm pștș kștre kasa lși: nș
deșdea îi mai xrșni inima, peș-
trș kș ea nș pșrșșește niș
o datș pe oamșni. În șfirș-
șit la șase șeășșri diminașșa
așnșe la kasa lși Antoni.

Vștș în poartș și pșcioarele
înșetarș d'a i șș mai șșpșne,
frșmoșșl ei trșp șfirșit d'oste-
nealș, înșeșș de frig; ș'aș în-
tins pe șșrșșana podșlși. Anto-
tani șta kșpșrins d'o adinkș în-
tristare, dșrș kșm mai zicșși
El șe șkșlș îndatș și deskidș
fereastră, ka șș vășz șine ba-
te într'o vșmeș atșt de dimi-
neșș. "Cine eș? înreșș k'șn
glas trșmșrștor., Nenoroșita

stringîndu'si toate psterile, d'abea pronşny' aceste kşvin-to: "Eş Ginevra... Pentru Dşmnezesh... nş mş lepşda... prokşm m'aş lepşdat cei-l-ajil!...,

Antoni îndatş kşnşksş acest glas şksmp pentru dşnsşl, kş toate kş Ginevra d'abea vorba. Lşi niş kş 'ia trekş prin gînd kş nş se kade sş şko-boare skara. El nşrşdi kş-tre şşş, ka şn nebşn eşi la drşm, şi se şitş kş lşminarea, tşmîndşş nş kare kşmva moartea işi ride de 'dînsşl. "Dat aceasta e într'adevşr Ginevral strigş kşprins de bşkşrie, şi încşpş sş'ş keme slşjnika. Pe şrmş, pşind felinarşl jşş, 'şi aş lşat izbita în brage. Şlş-jnika aleargş, ardikş felinarşl şi ajşşş ştşrşnş-sşş sş dşkş pe Ginevra. Întristatşl Antoni simşind kş trşpşl izbitei sale e reşe ka giaga, porşnşi sş înkşlzeaskş şn ęearęeaf, kş kare înelindşo, aş ardikal'o k'o mînş pşternikş, o pşse p'şn pat asemenea înkşlzit şi aş akoperit'o k'o plapşmş kaldş.

Pe şrmş adoratorşl ei şezş împotrivş de pat şi încşpş a privilegia la ęele mai miş miş-ķri a adoratei sale Genovra. Fi-va el oare noroşit s'o mîntşiaskş, saş aspra moarte nş va vrea sş'ş lase din mînş

prada? Inima lşi era koprinş foarte mşlt de îtristare, pre-kşm şi de nşdejde. Bşkşria i sş va rşspîndi împreşnş kş dragostea, daka Ginevra va ş-mînea între vii, dar îtristarea i se va face nesşferitş, de va rşmşnea kare kşm-va lipsit de dşnsa.

Trekş mai mşlt d'o jşmştate de ęeas şi Ginevra înkş nş'si aş venit în sineşi; dar îndatş nşbşşindşş de kşldşrş în pat. Ardikş mîna, ka sş şşmai rş-ķereaskş. În sfîrşit, deskisş veselii sşi oki, asemenea şnş om deşteptat din somnşl morşii.

Nş ne pştem niş înkşpşl, kşş de noroşit şş Antoni într'a-ęest minş. El se arşnka as-şşprş'i, şi zise: "prea frşmoaşş, nobilş şi îndşmnezeita mea Ginevrş, bşkşria şl noroşirea mea! nş te teme kş'şii voiş pre-kşrma toate dşrerile! porşn-ęeşte, ęeaa ęe doreşti sş'şii împlinesk, kş şnt gata pentru toate; nş trebşe sş te îndo-ęşti despre dragostea mea. ş,

Ea, plekîndşş okii şi roşindşş întokmai ka floarea ma-kşlşi, rşşpşnşse:

„Şksmpşl meş Antoni, mai mşlt de kşş toate pşstreazşm ęinştea şi virtştea! aceasta e întîea bşnştate pentru kare te rog. ş,

Pe şrmş ea încşpş sş'i po-vesteaskş toate aęelea ęe i'saş

întîmplat; în ce fel își veni în-sinesi și eși din mormînt; k'zn ksvînt îi povesti toate; adikz: ksm b'rbat'z-s'z, m'sa, și zn-kiz-s'z az lep'adat'o... Aksm iam k'nosk'z prin în'çerkare. În sfîrșit tokmai k'nd era s'z m'z desn'dej'zesk, mi am ad-d'z aminte, Antoni, k'z t'z m'z i'zbești, am vr'z s'z te în'çerk asemena și pe tine. Aksm te rog s'z m'z ier'zi, k'z iez în-t'zi m'am ar'z'at k'ztre tine ne-m'z'ç'mitoare; sk'zmp'z'z m'z prieten, noi aksm vom avea dest'z'z v'reme s'z kon'vorbim împ'rez'n'z. por'z'çeste s'z'mi dea-çeva s'z m'z'nink.

Antoni r'zsp'z'nse, fi i'zkre-ç'z d'z'ç'at'z sk'zmp'z'z mea s'z'çioar'z k'z n'z vei fi lipsit'z de nimik. Pe çrm'z r'zç'z pe m'sa s'z po-r'z'ç'ask'z sl'zj'niçii, s'z ad'z'k'z v're o k'ile va o'z, ka k'z d'z'n-sele s'z împ'zterniçeze pe Gine-vra. "Aksm e t'z'z'z'z, ez n'z-mai p'zç'i z'zbovi; d'z'ç'ii o'z'k'it va v'rea s'z bea. Și ez m'z voi'z d'z'ç'e s'z ad'z'k'z çeva pent'r'z çin'z.. Antoni își l'z'z man-tela, și zise Ginevrii, așteap-t'z-m'z, k'z m'z d'z'k' tot pent'r'z tine, — "D'z'te akolo z'nde m'z îngropar'z, zise ea și p'z'ne pia-tra la lok'z' ei, ka nimeni s'z n'z k'znoask'z k'z n'z m'z mai af'z'z akolo..

"Antoni s'z d'z'ç'e, p'z'ç'e pia-tratra r'z'st'z'z'z'z pe mormînt,

pe çrm'z s'z întoar'se în l'z'z: k'zmp'z'z'z z'n p'z'ç'z 'de ç'z'z'n'z, z'n por'z'mbel, pesmeç'i și d'z'ç'ea-ç'z. Întork'z'nd'z'z l'z'z'z'z Gi-nevra îi povesti efekt'z'z lipsi-rei sale, și pe çrm'z r'z'mase-r'z împ'rez'n'z vorb'z'nd'z'z de dra-gostea sa. Pl'z'k'z'ta konver-saçie întrem'z foarte m'z'z't pe Ginevra.

D'z'p'z'z çin'z el s'a iertat k'z d'z'n'sa, p'z'ç'e pe m'sa s'z doar'z'z împ'rez'n'z k'z ea, și sl'z'j'niçii s'z ç'eaz'z l'z'z'z'z d'z'n'sele; și el se d'z'ç'e de se k'z'k'z'z 'înt'r'z'n p'z't'z'z înt'r'alt'z'z odae.

D'z'p'z'z p'z't'r'z zile Ginevra s'z întrem'z, și s'z îns'z'n'z'z'z'z foarte bine, în k'z't obr'z'z'z'z ei de isnoa-v'z 'și, az dob'z'ndit r'z'meneala. At'z'nç'i Antoni îi zise: p'rea fr'z'moasa mea Ginev'r'z s'z'z'ne'mi te rog, çe ești çot'z'r'z'z'z s'z façi? treb'ç'e s'z çot'z'r'z'z'z'z'z înt'r'z'n fel. D'z'mnez'z'z îmi e mart'z'r, k'z în toat'z'z viaç'a mea n'z m'aș des'z'p'z'z'z'z de tine, dar poate fi k'z t'z voești s'z te în-torç'i la b'z'rbat'z'z t'z'z? Oh! des-pre açeasta niçi n'avem çe vorbi! zise; ez dest'z'z'z m'am g'z'ndit și m'am reg'z'ndit și în sfîr-șit am çot'z'r'z'z'z'z s'z'ç'i fiç soçie... De vei voi n'z'mai s'z te k'z'n'z'ni k'z mine. :

— Ax! z'n'z'z D'z'mnez'z'z știe k'z't de noro'z'it aș fi de aș p'z'tea s'z'v'z'z'z'z açeasta m'z'kar ak'z'm! — Daka este aș'a r'z'sp'z'nse: ask'z't'z

în ce kip vom s'vîrși dörînga noastră. Tă ştii, că b'rbat'el meş m'a îngropat ka p'o moart'ă, şi că kă moartea s'v s'f'r-şesk toate. Moartea r'şpe cele mai tari leg'ători pînă şi kiar ale r'şdeniei; ea desfiinşează şi z'nşşşi n'şdejdeă. Aşă dar de'şii plak, vom petreşe toat'ă viaşă impres'ă. S'ş mergem akşm la altar, ka s'ş nşmai dş-şem frika Episkop'şli ş'a Jude-şşşii; iar nşnta o vom p'ştea s'şv'şrşi şi mai în şrmă.

Skrîind învoiala logodni, tş-n'şra zise b'rbat'ş-s'şş. Akşm trebze s'ş şe g'şndim despre gard'eropşl meş. M'şng'ş-em'ş skşmpşl meş şou. Dşte la aşela şe m'a îngropat de vie, tokmes'şe tş pent'ş xainele mele şi dş'i şri şe va şere pent'ş d'şşşele.

Antoni îl implin'ş dörînga. În Dşmineka viitoare, eşi din k'şrte impres'ă kă soak'ş-sa, inşşşite d'o şşşnik'ş. Ginevra e'şă frşmoaş kă steaoa diminişii. Ea veni la biseri-şă, la Antoni şrmă dşr'ş d'şşă în oare-kare dep'şrtaşe. Mşşşii o k'şşok'şr'ş, o grşmad'ş de nobili şi nobile inşşer'ş s'ş şiopteaşk'ş între d'şşşii, şi s'a inşşmplat ast-fel k'a venit şi mam'ş-sa. B'ştr'şna v'şşşnd pe Ginevra, ştrig'ş:

O şe dam'ş frşmoaş! Dşm-şneşş meş, k'şt de mult şea-

m'şnt'ş kă şiv-mea! Eşă se a-şpori'ş mai mult de d'şşă şi a-şşşşni k'şşok'ş k'ş Ginevra in-ştr'adev'şr. Tă eşti skşmpa mea şiiik'ş? Prin şe fel de mijloaş ai eşit din morm'şnt? Ginevra n'ş'i r'şşp'şşse nimik.

Pe l'şng'ş d'şşă se ştr'şşse at'şta lşme, în k'şt nş p'ştea s'ş se mişşe niş inainte niş in d'şr'şş. Şgom'şşl a şesta tr'şşse aş şi pe Franşesko. An-ştoni v'şşşnd kă Franşesko se apropie de Ginevra se apropie asemenea şi el, Franşesko ştr'şşşşşnd mşşşimeă se apropie de Ginevra, ş'o inşre-şb'ş: şine a şkos-o din morm'şnt, şşşnde petrek'şse at'şta vreme?

Nimeni nş m'aş şkos din morm'şnt, resp'şşse ea, şi dşm-şneata m'ai îngropat de vie; kă toate a şesteă inş m'şr'şr'şşesk, kă n'aş şi p'şst tr'şi de nş m'ş m'şşşă Dşşşnezesh, şi de nş'n'şi aşşă Antoni al meş; pent'ş kă dşm-şneata nş nşmai kă m'ai in-şgropat de vie, şi şi dşr'ş şe am eşit din morm'şnt, şi Dşm-şnezesh şşie kşm m'am t'şr'şit p'ş-nă la port'şş, şnde am b'şşşş; şi f'şr'ş de niş o mil'ş m'ai gonit.

Last-m'ş dar în paşe kă eş şşş niş o kondişie nş inş voiş mai invoi s'ş mai tr'şiesk in-şpres'ă kă tine. Pe şrmă ştr'ş-şşşşnd p'şntre mşşşimeă no-şrod'şşli plek'ş a k'şş, l'şşş-

ds'și bîrbagii și pe mamă-sa s'z se îngelleag' ori k'xm vor vrea.

— Pentr' ce 'mi-ai închelat nevasta, zise Franquesko.— Noi n'avem pentr' ce s'z ne chert'm, r'zspânse Antoni. D'xm-neavoastr' s'ciți, k'z es n'am pentr' ce s'z'mi împ'xt. Es în p'icîna aceasta m'am p'rtat k'z se poate de çinstit k'ltre d'xm-neata, si k'z toate k'z Ginevra îmi è azi souje; dar zns'z ea z'nk'z p'înz ak'xm tr'biesche la mamă-mea. J'lsici-v'z as'z-pr'z'i de aveçi vr'o dreptate într'aceasta. Bine, bine, zise Franquesko m'nios: Es voi'z dà jalb'z Episkop'z'li. De vei face aceasta voi'z fi foarte vesel, r'zspânse Antoni. Toçi a-çeia che as'zîr'z aceast'z disp'z-t'z învinov'zîr'z pe Franquesko; dar el f'zr'z a se zît'z la a-çeia allerg'z la Episkop'z'l.—

Ginevra d'abia ajânse a kas'z, și îndat'z trimis'z Episkop'z'li veni s'o kieme. “N'smai de k'z zise ea; în zadar m'z k'iam'z; k'z es îi voi'z ziche tot a-çeia che 'i-am mai zis; mai k'zrrînd m'z voi'z d'zche la k'z-l'g'zrie, de k'z voi'z st'z s'z tr'biesk k'z b'zrbats'l me'z çel d'znt'zîz.”

Ginevra viînd la Episkop'z'l se'z k'z o graçîz foarte p'z'k'z't'z. Ea konçentr'z în si-

ne at'ztea p'z'çeri s'z'at'ztea vir-t'z'çi, în k'z't toat'z ad'z'narea zî-çea: a-çeia e z'n z'nger; iar n'z femee.

Episkop'z'l la çead'znt'z'i ve-vedere a eif'z at'z't de m'zlt p'z-tr'zns de mirare despre fr'zms-seçea ei, în k'z't zî't'z și çeia che voi'z s'z'i vorbeask'z, — În-sfîr'zît viînd'zși p'z'çîn în sine, îi zise: bine veni'z sk'zmpamea fiik'z, s'zpn'e'mi, pentr'z che n'z vrei s'z vieçziesçi k'z înt'zîz'l t'z'z b'zrbat. Es v'z voi'z s'z'pne zise, Prea s'zinte p'z'finte, toate f'zr'z s'z ask'znz çeva, și v'z çer dreptatea.

At'z'nçi Ginevra povesti toate a-çelea che i s'z'az înt'zmplat, ap'z-rînd'zse k'z at'z'ta me'zte'zșg, în k'z't Episkop'z'l çot'z'rî în favor'z'l ei: Pe temeîz, k'z moartea desfi-îngeaz'z toate leg'z't'rile f'z'k'ste în viaç'z; aș'z Episkop'z'l le zise:

“D'zte fiik'z la Antoni al t'z'z și tr'biesçe k'z d'zns'l într'z ferivire; iar t'z Franquesko d'zte în paçe: p'icîna ta s'a çot'z-rî't'z și t'z pierzi at'z't nevasta p'rek'z'm și zestrea che ai dela d'zns'a.,,

Se îngeleçe de sineși f'zr'z s'z v'z mai s'z'pîz, întristare a-çe av'z Franquesko k'znd p'er'd'z j'z-dekata.

L'z'k'zitorii Floreçii vorbîr'z m'zlt'z vreme de înt'zmpl'z'rile Ginevrei și de j'zdekata che a k'zstîgat'o.

Antonî serb' o nânt' foarte strâlcuit', și el k' Ginevra sa încherș' a tr'bi o viau' l'ng'p, pačnik' și fericit'; pe l'ng'p aceasta Dsmnezeș, iax înzestrat k'o bog'đie însemnat', și k'

niște kopii foarte îngelep'gi și fr'umoși.

“Sk'ampii mei cititori, v' rog n' v' întristagi, k' istoria e sfirșit'.”¹ „

Trad. De N. Apolotoni.

URSUL DELA MALEDETTA.

M' aflam ak'm vre o k'—
đi—va ani la 'n vekis prie-
ten al familiei mele, într' 'n sat
al Pirineilor, 'nde el era mair.
Intr'o sear' d'pr' v'nt', se de-
skise vorba as'pra poesiei, a-
s'pra k'lt'oriilor, și es înche-
p'is ai vorbi despre doringa mea
de a vedea Germania și Orient'.

— Pentr' ce aceast' doringa
đ' ? 'mi r'șp'ns' el. K'riori-
tate s' fie, saș dragoste de
a te miška, saș treb'ing' de
instr'k'ie?

— Toate împ'rs'n', prek'm
și n'đeđdea de a all' s'bt' 'n
alt cher n'iste înkip'iri și idei
n'oz' pentr' poesie, și de a
deskoperi în n'ic' obicei' n'he-
k'nosk'ate s'j'et'el 'nei k'ruđi
kare s' poat' rem'nea.

Vezi în ce stare s'nt'ei
tođi în zioa de azi, astori pi-
t'ii. tođi k'edeđi k' treb'șe
l'mea s' alerge d'pr' talent' în

k'ruđ' de poștie, k' n'mai ce
este de parte a ceea este n'oz',
și k' ori' ce este n'oz',
treb'șe s' fie departe, f'lt' s' v'
v' ad'ueđi aminte k' Cornei-
le n'a f'k'kt alt' k'lt'orie de
k'rt' dela R'xen p'nt' la Paris,
și k' Schakspeare, ačel mare
inventator, n'a eșit nič' odat' din
Engl'itera; k' la Fontaine at'at
'i pl'čea đ'rg'm'ile vecine, în
k'rt' n'mai o dat' s'a dep'rtat
intr'o distanđ' de v'nci z'ei
Tege, pentr' k' 'la a'eksilat;
k' Valter—Scot tot d'așna a
tr'it într' 'n komitat, și mai în
tr' ačelaș kastel; și n'a f'k'kt de
k'rt' do' k'lt'orii, 'na în Ita-
lia, ka s' n'ad'k'k' nimik de
akolo, și alta în Franđa ka s' ad-
d'k'k' o karte dest' de sl'bt',
și k' însfirșit Moliere, sing'ș-
r'el din z'ei nostri dramatič'i,
ce n'a înt'lnit nič' 'n at'eș,
n' mai k'nosčea alt' đ'ar' de

¹ Nu cunoscem dela quare autor este tradusă aqueastă nuvellă. Păcat de un asemenea su'ct historic să fiă tr'actat aș' de s'lc'iu, mai mult seam'na au-
torul qu' își bate jocu de t'ote simțirile, omul' de quat să le descrie. Quo
face nesciința! vr'nd să dea o dramă, ne dă o parodie.

kât Franța, talonul este ca și
ferinirea; se află în noi.

Dar Byron?*

— Al Byron! mare vorbă
Când ai zis odată Byron, mi se
pare că ai zis tot. Dămnea-
ta îmi spăi de snul și es îmi
addsk înainte o ssmă. Pre
lungă acestea află că Byron,
pretstindoni era să fie Byron,
pentru că pretstindeni el nu
vede, nu descrie de cât pe si-
ne. S'apoi es înaintea lui By-
ron îmi vois oppne tunc pe
Gothe care în toate viața sa
odihnit după pelegrinagiu săs
în Italia; și pe Schiller ce n'a
esit esit niți odată din Germania

— Ei bine prietene, ce vrei
să dovedești că aceasta? că
virtuoasa cășetare a bărbagilor
de genis săs și a sni talent
înalt, n'are trebșingă să
skimbe aerul: însu pe bieți
pigmei, căm în smesu asto ri
pitiți al kărora sänge nu e
așa bogat și generos, pentru
ce săi opresci dămneata de a
merge virtsrea în klimede
părtate, și a hrăni imagi-
nagiu prin kontemplația spek-
takolilor neknoșkste?

— Nu îi opresk, dar îi plng
că se ostenesk în zadar. Vreți
să aflați, nu lăkrari nso. pen-
tru că Tereng se plngea în-
că de atânci că nu mai e ni-
mik nso, și niște lăkrari vre-
nive de a fi înfrmssegate de

artist. Foarte bine! să ni spăi
es în mijloc ce întrebșingez
adesea într'un alt fel de in-
cherkări, și că care rees tot
d'asna la kăpătuș.

— Foarte bine, spăne.

— Es sânt, o sni, în veki
vinător, și adesea căm vine
toamna, îmi fak căte o parlită
că niște jări pășkăși că dăm-
neata. Ișbirca mea de sine de
vinător este atât de lakomă
de trofee că și ambigiu dsmi-
tală de artist. Suii dămneata
care este cea d'întăis griju
a mea căm pornesk? Las t a-
tă lămea să meargă înaintea
mea. Avea în lok de șase le-
ghă a străbate; tovarășii mei
appăkă înainte; află o bari-
întindere de lok a vină, o o-
kolesk, o străbat întreakăt. pe-
șrmă aleargă la alta, apoi la
alta, în căte-vă minste sânt
că o legă depărtăgi înainte...
Atânci es, îmi vine și mie rin-
dă și mă pșis pe vinat: intră
în acea întindere a lokăși nu-
de as vinat ei, și încep că în-
chetă a căta iți și kolea că
deamănsută. Nu țmbis de că
în șrmele lor pe unde as tre-
kăt ei. Ast-fel vine seara; es
străbătăt zăce koprinșri; și
es tunc mă alls tot în avel
koprinș d'întăis; dar tolba mea
este mai plin de vinat de că
a tătlofa. Așa, află, jăsele-
mes prieten, că tot ast-fel.

merge treaba și cu lucrurile înțelegerii. Omul ce ar cunoaște cu desăvârșire și simțăminte o legătură, nămai una singură, care ar fi în inima tuturor locuitorilor, ar putea poate misterile ființele care, acel om ar fi și mai mare și mai înțelept decât Bruce și Tamisier. Să nu ne sleim pterile alergând: fie-kare palat de rămint e plin de minni neknoșkete; însă trebuie să deskidem okii și să privim mult ca să vedem.

Nu răspunde nimic la aceste argumente, pentru că mi se pare rău; însă aprobăția tăcerii mele nu era destulă pentru mineșii mei prieten, și mai adlogi: Boia să te konvingă cu desăvârșire; askiltz, azzi afară cu kredinșosul meu Sultan latru; întră cineva în karte... Nu știi cine este; dar pentru că knosk sat l meu întreg așa do bine ca și lucrurile de vnat; nu flegdșesk mai din nainte, ori cine va fi acela care întră, să îți fak despre dănsul o povestire interesantă.

Bine ai venit Stefano, îi zise oaspele meu, ce ai venit să îmi vițelși?

— Dar domnșle, și îți addăk doș zeci de skzi.

— Foarte bine, addă'i.

Săteanșl, plți și se dșse.

Ei bine? ziseis eș.

Ei bine, sânt gata a mă ține de kșvnt. Stefano este un om cu kșragiș, și kșxotșrșre. În jșneșea lui i s'a întșplat o împregșrare foarte grozavă, care îți va dovedi că vrednișile omenșli aș și ele niște boale ca și trșșrșile; de aș fi fost kontimporan cu Axile, și tovarșș, al lui în acelaș kort, 'laș și fșkșt șl młrtșriseaskă cu și lui îi era frikă kște o dată. Akșm îmi înșer istoria.

În depłrtare de o legă dela Bagnères de Luchon pe povșrnishil mșntelși, se află o mikă zidire nșmită Hospice, și care slșjăște de odihna kșlștorilor ce vor să treacă în Spania. În șna lui Okt: 18... ce va mai șșș de Hospice, era o tikșloașș kolibș indosită dșpe o știnkă; era învłlită cu ramșre și cu frșnze șskate, și zidită din bșkșđi de piatră șna peste alta, ce slșjia de adșpost vșnștorilor mșnteni; era șn fel de lokșinșđ de o zi, ce fie-kare iarnă o spșlbera. Înșerștrșile toamnei sânt grozave în mșnșii noștri, și în minșșl kșnd înșere aceașta istorie se skłlase o vijłlie grozavă; era șșară, întșneșimea cea mai adșnkă domniă prețștindeni, șnsă printre kreșștrșile șșei kolibei strłșđia kște-va brășde de lșmină; de kșnd în kșnd aceaștă șșș se

kam deskidea, și kap-se ar-
ta în deskiderea lămînoasă, și
se tragea iar. În lăuntră se
vedea o priveliște pitorea-
skă: în mijlocul kolibei pe o
masă grosiară era un mare
vas cu lapte, slăbimă affsmată
brănză de kapră, și mălăis;
spre dreapta o lărgă kărtăș
în stăncă ce slăjea drept că-
min; pe cămin o pinlikășă
de kopăcisă cu ramăre cu frân-
ze, înaintea fokușă se frigea
în frigare un artan de carne,
și împregișă vetrei era în-
lînșă pe pământ chină vințori
mănteni cu kăcisă de delnă vi-
nășă, cu idari sursă de po-
stav gros vinț, și înkălyagi
cu kălyșni de lănă sursă; se
viriseră în aca kolibră la a-
dăpost pentru vijelie, și aștep-
ta chină kare se gylia. O fi-
tilă de rîșină înfipță într'un
șep de fer, arăka asspra a-
șteisvene o lămină fămeșoasă
și roșătikă, și făcea să lăcea-
skă niște lăngi țeve de pășci
ce era rezemate drept de p-
rete: în sfir it în făndă kol-
ibei, se vedea stănd și ăitind:
un om ce nu semlăna imbră-
kat ka ceilalți vințori: trage-
rea lăi d'oparte fisionomia, și
vorbele respektuoase ce de kănd
în kănd îi adresa măttenii, do-
vedia că el trebă să fie ce-
va mai mare între dănyii.

Sfirăită karnei ce se frigea,

plesnira zăpezii ce kădea pe
lemnele apprinse, sursăle măr-
msre a le tănetăi ce se res-
togolia din resnet în resnet
singăre: țarbăra trista țăcere ce
era în kolibră, kănd unșă din
vințori zise în sfirșit.

— Ce fel, Janote, a appăkat
afărisită aca de ars și amă-
kat pe bietsl Baptist?

— Dar stăgi voi kă nă perit
nămai el din vințori năștri?
a mai măkat arșel și pe altă.

— Janote, șite o să lă șăig es.
Pe șude lăș vlyzăt ieri?

— Lăngă giegară Malēde-
tei.

Mă dăk zăș mline akolo, și
lă ommor. Nă să mai zikă lă-
mea cu pellea aca neagră ne
făce să tremșăm ka țepșrii.

— Petre mă, zise Janot, nă-
ge de două zile; măttele e șri-
cios, și arșel a măkat pe bi-
etsl Baptist pentru că era am-
mornit de frig: iă nă te mai dă-
ce mline.

— O să mă dăk.

Ațșni omă ce sta în făndă
kolibei se șkătă și se aporpiē
de Petre.

— Petre îi zise el, kăgi ko-
pii ai tă?

Chină.

— Mline dar nă te vei dăue:

— Dar...

— Dar, ustă, își spșig că nă
te vei dăue! — kăvintele acaștea
furbă pronșuate cu atăta asto-

ritate în kút Petre plek' kapel
zi t'k'.

— Daka e așa, zise alt'el, se
vede treaba k' mie 'mi e skris
s' merg, pentr' k' n'am niți
nevast' niți kopii.

— Prietene respnse om'el
k' glas'el s'x linisvit și gres,
cine șade kolo în oras în kasa
f'xrar'el'si?

— Mama.

— Apoi, n'x vei marge.

Ins'z, zise Petre, pentr'
k' iam dat de xrm'z, xnde s'a
ingessit akam dixania, n'o s'o
f'xrm'z noi așa, trebbe s'z facem
cheva.

— Negresit, o s'el om'moare:

— Cine, cine?

— Ex prietenilor.

— Sfinjiata, p'rinte? stri-
gar'z togi de o dat'z.

— Dar, prietenii mei, ex s'nt
satean ka și voi, s'nt m'nteam
ka și voi; am petrek'at doz zeci
de ani între m'ngii Kataloniei,
p'inz s'z n'x m'z fak ministr' al
Isi Dsmnezez, acela pe kare il
kiemagi în sat p'rintele Riego,
alt'z dat'z se kiema Rigo v'z-
v'ntor'el s'șilor.

— Zik'nd aceste vorbe, fa-
ca preot'el'si se ins'ffleu' de
deosebit'z espresie de k'ragis
și de energie. Era un b'rbat
în toat'z virt'atea virstei, frsn-
tea îi era ardikat'z, nas'el lung
și kam șoimesk p'rb'el negr'z, o-

kii albastri desk'și, tr'x'el dea-
p'ru și fig'ra slab'z.

Venișem la m'nte aci, zi-
se iar el, ka s'z v'z vijulia de
aproape: și v'er'el f'lr'z indoia-
l'z m'a îndreptat k'ntre aueast'
kolib'z; k'x toate k'x n'am ap'x-
kat p'șka în m'nt'z de c'inci-
spre-zeece ani....

— C'inci-spre-zeece ani? zi-
se Petre.

— Așa, prietene pentr' k'x
niți o dat'z n'x trebbe s'z se vaz'z
s'zng'e pe m'zinele x'și servitor
al Isi Dsmnezez, fie-k'iar și de
dobotok; ins'z cea ce vois fa-
ce m'zine, n'x va s'z zik'k' al om-
mori, c'î ad'z'z'z'z'na aceea ce
esté spre pag'zba l'xmei, și pen-
tr'z k'x ex n'am niți nevast',
niți kopii, niți m'm'z, m'z vois
d'zce ex și'l vois s'xvide.

Îa seama bine, zise Ja-
not.

N'x te teme prietene,
'mi ois add'zce și ex am'nte
d'ale tineregei.

Un j'one de vre o doz zeci
de ani pe kare tovar'zșii s'z
il n'emia Stefano, se apropie
at'nc'î de preot' și 'i zise: dar
ex, fratele mez, s'z n'x v'z k'x
tine?

T'z! Stefano, respn-
se preot'el, t'x fișl mai'c'î mele!
n'x, n'x vei veni.

Toți vom veni k'x sfin-
jia ta, strigar'z v'ntor'ii.

- - N'am trebb'ing'z de voi,

prietenii mei, și pentru că e
tirzis, nărucați bieiți și căl-
cajiv.

Stefano nu și mai adlogi
chererea către frate-său.

Vinătorii se păsere numai
de cât la masă, pentru că gla-
săi lui Riego, și în cele mai
mici împregisurii avea un ton
de porșnă cărșia nu pștea ni-
neva a nu se săppane, că toa-
te că vorbele îi era rare și
adesea pronșiate foarte încet.

Băpe o jămătate de neas fie-
kare era și pas în câte un volu
d'al kolibei încelindăse că pe le
de oaică sas de kapră, Stefano se
dăse și se întinse lung și șșș, și
peste puțin nu se mai așzea de
cât mărșarele sârde sas go-
motoase ale somnșii; fișil de
rișin, tot ardea pe cămin,
lemnșle pe vatră, și lșurile lor
likșrinde arșnaa mi de lik-
riri căsdate de lșmină peste a-
cele trșpșri întinșe; vântșl
sșllă că țarie: numai preotșl
nu adormise încă. Intors că-
tre cămin uită, și căte odată
incideă kartea că sș privească
la mânteniă căkăi în pregi-
rșl șș. Dșpe un neas fișil
de rișin începș a plesni, li-
kșri și se stinșe, lakșra fok-
lăș mări. Riego se întinșe sșbt
mantaș sa, trșnșil ce se fș-
cekșe țușine se despiș în
doș bșkșși ce căzșrș fie-kare
d'o parte și de altă pe va-

tră, și sșmarș multă vreme
jămătate negre, pe șrmă în-
cetă și sșsșl, vântșl încetă și
total se fșkș intșnekos, linștit,
și țkkt.

La cea d'întăis lșuire a zio-
rilor. Riego temândș-se că șș
nu se ia dșpș d'însșl vântșto-
rii, se skșlș binșșor, lăș o pș-
șkș și cșși fșr șșl așzș nimeni.
Lășe o îmbrăkșminte ceșio
împrșmștășe șșl din vântș-
tori, în pișiore avea nișce ni-
șme lungi de telelin, peste mi-
jlok era încins că un brăș roșș
șnde și pșșe un kăișt deapșn;
pare că numai era acela; mē-
șșlăș obișnșit era deapșn,
șșșș încet, și fie-kare pas ce
semnă că se înlășea bșrbș-
tesne în pșmânt, arșta pe un
bșrbat xotșrșt; în așea zi pe
lungă așea deșenie se alțș-
ra și o aktivitate nerăbdșto-
re! Xainele șale cele nșor îi
descmna formēle mșskșlășe
ale mđđșlarelor ce mai nainte
îi stă askșșe în veșmântșl șșș
preoșșk. Kșm se vșzș d'fa-
rșl din kolibș, începș a și cher-
șeta arma că bșgărea de șe-
mă a șșși vântștor vekșș. tr-
șe oșelile, țerkș pșlberea; în-
pșș că trei gloanșe, și se gșlș
șș pornească, kșud, zere păș
de parte, vșzș pe frate-sșș
Stefano, armat că un vântștor.

— Ce faci acolo? îi zice.

— Te așșept, frate.

— Pentru ce?

— Pentru că voi să merg
ca tine, și pentru că voi merge.

Precotul nu răspunde nimic la
început, însă după ce se gânde
di puțin, zise — Vrei?

— Dar.

— Foarte bine! fie. Plinul îți
e pășca?

— Plinul, frate.

— Iată doăsprezече gloan-
țe, ia-le și aide să pornim.

Poate să va mira cine-va
că după neprimirea de căsca-
ră; precotul se învoi akem că
ialesnire ca să ia ca sine pe
frate-său, însă mai întâis că-
noscea pe Stefano su om ce-
nergek, apoi nădăjdsia mult a-
săpra lui la o trebsingul de a-
părare; și în sfârșit, ivindse
okazia, năi ptea răb să fakă
pe frate-său a se deprinde că
primejdia.

Pornirul: vijălia închetase,
cerul era albastru și kărat, ză-
pada akoperea zănkă pământul,
dar nsmai era nici vânt nici
ploaie, și în aer se simția a-
cea rekoare asterloare kare
placă kăi-va într'o zi framoas-
să. Apșkarul pe poteka din
dreapta dela Hospice, și se vâ-
zărul infagul că Maledetta, cel
mai famos gięgiar din Pirinei;
Maledetta (Afrisita) cel mai
potrivit năme de gięgiar din tot
sniversul! inklină asfel asăpra
susi deak kăie asfel ka o o-

glindul, inkisul de toate pșgile-
de mănți, Maledetta se koboa-
ră pîntr'un povărnis pe ne-
simțite pînă la o grozavă ră-
pă. În zioa aceea atmosfera ce-
ra transparentă; seninul verș-
lăi lăcea și isbia în oki ka și
în Italia, și razele soarelui,
isbia d'adrepșul în jos asăpra
gięnelor, se stîngea asăpra al-
băsi ștratelor de zăpadă, șas-
skintea ka diamantul pe vlr-
șirile ghięei.

La spektakolul acesă, Ri-
ero rădikă că vioăisne mzi-
nile kătre cer și strigă că kă-
dăru:

— O giagă! și mșugilor! Pe
șrăul întărnăndse kătre fra-
te-său:

— Da Janot are dreptate, șr-
șul trebsă să fie în pădsrea
aueasă de brazi la ștunga. Ka
să ajangem akalo trebsă să șr-
kăm Maledetta, și largele ei
krăptare as inginit destăi
mănteni... Kă tine-ai kărligele
și fșnia?

— Kă mine, frate.

— Addo-le...

— Stefano se șăpșșo: Lă-
ră o fșnie țngul de opt pinoare,
și legăndse, că dănsa năpă
peste mijlok amăndoi șul de
șu kăpăis și altul de altul,
în kăl de va alșneka șul și
se gie de fșnie oprindul ce-
la-lalt și nă kază; pe șrăul își
îngopemiră bine la pinoare șu

Tel de kolji saș kãrlige de fer, și încerpãr a se sãi. Mer-serã ast-fel grãpisi mai mult de o jãmãtate de legã, și se apropia de lokãl hotãrit; kãnd de o datã se sparse ghiaga sãbt piniãarele lãi Stefano; skoase sã uipãt mare și se fãkã nevãzãt intr'o krepãtãrã. Popa ce mergea înainte, tras și el de grãstatacã frate-sãrã absnekã rãpede pînã în marginea prãpastiei... și el ãnsãși erã sã fãzã inghiãit, ãnsã adãunãdãși toatã vîrtãtea, împinse koljii de fer atãt de tare înainte încãt se opri îndãtã. A'si defãcã o mîãnã, a rãssãci fãniã pe brau ka sã o skãrteze îi fã treaba de o kãlipã încerpã a trage kã burlãniã pe Stefano la sine, și îndãtã degetele fãkãrãși se akãrãrã de marginea gropii, preotul își îndoeste pãterile, Stefano ese afarã pînã la pept. Kãragis! kãragis! îi strigã Riego, și togi mãșkii i se întind în cea mai dãrã sãrã silinã de tãrie; Stefano se încerpenește tare în kot, se ardikã ese afarã și kadã jãmãtate leșinat întins pe giãgã; kãtãva pikãtãre de rakis il însãfflegãrã îndãtã, preotul îi sprijinia kapãl, și lãkãrmile îi kãrgea dãrã obraz la vale. Kã toate acestea, îndãtã ce fãkãrãși își veni în sine:—

— Aide Stefano, sã pornim, îi zise el.

— Bine, frate.

Vorbãle acestea le pronunãã jãnele kã sã glas slab și nesigãr; în kãtã va mînãte, figãrã, glas, mergere toate se skimbaserã intr'ãnsãl. Stefano își perdãse pãrinnii mai kãnd se aflã în lãse, și Riego îl kreskãse, el îl adãssese în Franãa, și îi kãmpãrãse mai tãrziã ouãrãrã; Riego îi era tatã și frate; apoi profesia lãi de preot, avel karakter energik și avelã fisionomie severã îndoicã respekãl lãi Stefano pînã la sfialã; bietãl jãne avelã pe kãpãl sãrã nemãskãrea tãkãtã a sãrãnerii, prekãm și Riego pe a porãncãi; ãnsã dela kãdercãsa o tãrãrãre nekãno-skãtã îi amestekãse fisionomia pe figãra sa venia sãnl dãrã altãl o mãlãime de simtimente diverse; ingãlbiniã, se în fiorã, kãnoskã akãm frikã, vãzãnd mãrtea atãt d'aproape... Nã mai semãra om.

Nã vãzãndãse sãssãl aproape de Mãliedetta, amãndoi vãnãtorii intrãrã în Pirineii spanioli pe la pãrãta de Pikada. Ce spektakol! înainte lor formã fãndãl tabloãrãși toate vãrãsãrile Pirineilor spanioli șãrsite ka sãnl peste altãl în deosibite întãlãimi, kã mii de fege dãrã depãrtãrea lor: cele d'ãntãrã verzi cele de adãi-

— Chespi! unde sânt gloan-
gele?

— Mi a kuzst teaška în krz-
płtara Maledettéi.

Se așzià mormoitsrele ȳrss-
lși ȳe se apropia.

— A kuzst în Maledetta!
Dșmnezeșle!

— Sȳ fșgim! strigȳ Ssefa-
no.

— Sȳ fșgim! pe unde?
kșm? sȳ arșkșm pe drșm,
îmaine, nș vezi kȳ ne dșchem
în giarele ȳrsslși? sȳ arșkșm
pe drșmșl pe unde am venit e
kș nepștinȳ, nș e kș pștinȳ
a te kobori pe el, și ȳrssl în
dob-zeni de minște ne așnge.

— O maikȳ Feçioarȳ! strigȳ
flșkkșl kȳzșnd în genșki.

ȳrssl pșrea și iar se arȳta
pîntre kotitsrele drșmșlși... și
venià merex:

— Haide! nș e timp de fri-
kȳ frate, zise preotșl kș șn
glas tare și iște; mai avem
nȳdejde, n'am perdșt toate: Mai
avem șn mijlok grozav kș ka-
re se slșjesk mșntenii kȳte o
daș. Ia sȳ'ȳi vȳz kșȳitșl: bi-
ne... e lșng și gros ka al meș;
askșltȳ, peste șn minșt ȳrssl
e ași....

Se așzià ramșrele de brazi
kȳ trosnià sșbt pasșrile lși.

— Kumș'o skșlă în piçioare,
eș mȳ dșk drept la dșnșsl kș
brașele deskise; el o sȳ viela
mine eș o sȳ'l iăș în brașe.

PERIODUL III.

Tș attșnçi sȳ alergi și sȳ'i în-
figi kșȳitșl în koastȳ la stșn-
ga pînș va kȳdea.

— Da, frate.

— Mai vîrtos, bagȳ seama
sȳ nș'ȳi tremșre mȳna, isbe-
șce ȳearșn.

— Dar frate.

— O! jșrșni ȳșii mȳ kș-
nosk; și așesta fiș grozav ka
și șn leș, trebșe sȳ stringȳ
kȳt-va și destșl de tare ka
sȳ poatȳ a mȳ sșgrșmà.

Riego semșna vesel; dar
Stefano perdșse fajã;

ȳrssl se arȳtȳ iar.

— Haide la treabȳ! nș stà,
zise preotșl, așzit-ai Stefano?
între koaste la stșnga.

ȳrssl è la dșnșii, sșngele
șirșie pe jos: se repede, Rie-
go deskide brașele, fiara ar-
dikșndș-se în piçioare, se a-
rșnkȳ așșpra lși ka sȳ'l sș-
grșme; lșpta încșpe.

— Frate! frate! aleargȳ!
și glasșl lși Riego resșnà ka
tșnetșl; ȳnșș Stefano, perdșt.
nș'l ȳinea piçioarele, i se îm-
pșiejenaserȳ okii și nș pștea
sȳ faktȳ niçi o mișkare îl stș-
pșnise groaza;

— Frate! aleargȳ! glasșl
lși Riego se slșbià.

ȳrssl rșknià grozav; îl ve-
dea çineva hidossł kap pe ș-
mersł preotșlși; gșra îi erà de-
skisȳ, oki roșii ka flakșra....
ghiarele i se înfiea în rînikii

9*

lăi Riego, și sângele kergea pe labele grozave și pe vesta cea vântată a vântorăsi.

Lăpta ținea de kâte-va sekunde: Stefano ka sn nebsn întindea brațele și nă se mișcă.

— Frate aleargă! aleargă! și glasul de ce mergea slabă, rîknetele se făcea și mai grozave.

Kă toate acestea la cea din urmă strigare a frate-său. Stefano semănă în sfârșit că se deșteaptă, își skăteră trăsul ka sn om ce seamănă că ia hotărîre, că kăștă în mână, se repede asupra ărsăsi și îl isbesce în koastă; ănsă brațul îi e moale și vîrfel nă se înfișe; atănci kopriat de o groază, arănkă arma și o ia repede d'ă fșga pe poteka cea mică.

— Frate! frate! mărmsia Riego că sn glas astăpat... Nimik nă poate să oprească pe Stefano, și preotul se vede singur! va să și skoapă kăștă. dar străns tare de ărs nă poate. Atănci de ăesnădejde adăsnăndăși o rămăsiu de pătere, înpinge fiara pînă în marginea prăpastiei, sgdăsic, ărsul alănekt, kadă, și se prăvlesk amândoi în prăpastie. În timpul celor din urmă minute ale acestei lăpte se ăziă mai săs de ăcel șesleț un glas strigănd: kăragis! kăragis! și un om se kobora grabnik la lo-

kă lăptei. Săsi ăbiă răsflănd și plin de sădoare: Dar săsi prea țărziș. .,

Vekisl meș prieten se opri aci pășin că povestirea să, ka să vază ce efekt a făkt. Privia la mine că ăcea kăstăteră de okis întrebătoare și doritoare de lăde ce e firească la povestitorii mășmăni de alor poveste; es ănsăre vream să'l fak a, a lesne a se mășmăni de entăsiasmul meș, și respăseis ka la Fontaine: să vedem sfârșitl.

Ășa el iar începe.

“Ădoazi dăpă ăeastă șcenă era serbătoare în satul ănde D. Riego era preot; ăseză porămbul în zăknice; sn și de kărsăie koviltirate că rogojăni, și trase de boi, venia sdrăsnăndă-se pe drămăl petros; că boldăl în mână mărntorii înșngea boii și îndrepta kărațele kătre un koșar foarte mare, a kăpsia ășă deskisă kăta în piață. Akolo că kăte un koș în spate, vântor i de kăseară, era săteni akum și priimea bskatele și mergea să le arănce într'un kolg al koșarăsi, pe kănd brieții, briețele și mămele, stănd jos împregiărl ăestei grămăzi kărsăiă grăsngele depe kăveni, kăntănd nisce kăntăce veki, și pănea d'ă parte ăci kăveni kari slăjesk sărăciilor a se în-

kълzi iarna kъ dъnsii. La patъrъ ceasъri lъkъrъ se sъvъrъsise. D, de Felsen proprietarъl koșarъlsi, trimise xъ bъriaș de vin mъnșitorilor, și koșarъl se prefъkъs într'o salъ de danșe.

În mijlokъl bъkъriei generale xъ plъgar jъne ълkъ, stъnd într'xъn kolъ pe o grъmъzъ de koceni, privia danșul celor lalъi și nъ dъnșia nișii de kъm, așzia kълntъnd, și nъ kълnta; semъna pe gъndъri și sърpъrat, nъmai kълnd se vorbia apropъpe de el despre kъragisl alde pъrintelșii și despre serbъtoarea ce se gъtesce la întъrnarea lșii, atșnii ișii întъrna kapъl, și fisionomial lșa o espresie de minia mai sълbatikъ; apoi înda tъiar kълdea în gъndъrile sale.

Sъvъrșindъ-se danșul cel d'ълntiș; fetele și flukъii se apropia de el, și el nișii le bъga de seamъ. Il pșserъ la mijlok și de o datъ il descheptarъ din gъndъrile lșii, prin xoxotele de rîs din toate pъrșile.

— Xei! Eueahon, la ce te gъndesșii.

El ardikъ rъpede și kъ vicișne okii, și petrekъndъși mъna pe frъnte ka xъn om ce se deșteaptъ, le zise ce vreșii?

— Ce fel! nișii xъn kълntek aștъzi, poetsle?

— Nъ kълnt aștъzi, lșsașii-mъ.

Spșne-ne dar istoria kъ trei doringe

— Mъine vъ voik spșne-o.

— Daka e așa, fъ-ne ceva versъri așșra vълntoarei pъrintelșii ka sъ i le kълnte kълnd se va întъrna.

— Pъrintele! strigъ el kъ xъn glas grozav.

— Vezi bine, ts kare'l ișbesșii atșta.

— O! il ișbesk! dar... dar nъ mai fak nișii xъn vers.

Și poetъl se așzъr iarъ kъ xъn aer posomorit.

Aueastъ vorbъ poet deșteaptъ în noi nalte kșgetъri de idealitate și de înlъșime ce nișii de kъm nъ se kșvin lșii Eueahon. Eueahon e xъn kșrat sълtean, kъm se înlъșmplъ adesea în pъrșile de miazъ zi, de cei kari fak la kълnteye în limba lor de sate așșra nъnșilor, și boțezelor, și sълnt kșnoskșșii în preajmъ pentъr eksaltașia și talentъl lor.

Danșul, dșrъ kълtъ-va minște încerpъ iarъ, kълnd tot de o datъ vълzъr pe poet kъ ișii skimbъ fașa; bșzele i se înlъredesșidea și îngъna ceva, okii îi era așșintășii așșra xșșei koșarъlșii. Ŭșa se mișka încet și Stefano perdșt, kș frъntea plekatъ venia încet. Toșii se rъped așșra lșii kș neașștampъr și kълdșrъ: — Pъrintele Riego, pъrintele Riego!

— Dar nu te ai lăsat sfî-
mîia ta kă arsăl?

— Vezi bine kă eă m'am
lăsat, respuns preotul kă gla-
săl s'ă liniștit, și îi arăță vest-
mintele sîngerate.

Dar n'ai kăzăt în prăpastie?

— Da.

— Hei, apoi kăm?

— Dămnezeă m'a arătat:
kăuți-va pași mai în jos de mal,
mi s'a prins cîngătoarea de
colțul unei stînci; arsăl în
kăzătăg m'ă slăbise, și kăzăt
singur în fîndăl prăpastiei.
Kă kăt vorbă D. Riego, și
s'tenii închergă a krede kă
el trăiesce, kă atăt se apropiă
ei de dănsăl kă rekănoschind:
pare kă ar fi venit s'ă mî-
dămiaskă kă a skărat din pri-
mejdie. Stefano îi s'ăzăt mî-
na înnekat de obide; — frate-
le meă! fratele meă!

— Ce eră strigățile acellea
kănd intram eă? zise preotul
kă kă ton greă. Pentru ce go-
niți pe flăkăl acesta?

— Pentru ce? strigă Echea-
hon; nu e așia kă nevoiașil
acesta...

— Kopillăl acesta nu e kă
nevoiaș, îi lăă vorba Riego;

'i a fost frikă, pentru kă kăte-
va minste înainte, kă păuți
skăpase dela moarte! Kare
din voi ar kăteza s'ă zikă kă
în lokăl lăi ar fi pătăt face alt-
fel? Și cine ar kăteza s'ă l go-
neaskă kănd eă îl iert și îl
îmbrăușez?

Preotul se zită la Echeahon,
și străngea în brațe pe fra-
te-săă, kare se askăndea la
sînăl lăi. Aceste vorbe roști-
te kă simplitate și liniște, fă-
kăg pe toți a nu măi kărti
nimik, și D. Riego adăogă:

— Echeahon, vin' aci.

Echeahon se apropiă.

— Dă mîna lăi Stefano.

Echeahon se kam kodî.

— Dă mîna lăi Stefano. E-
cheahon se săpăse; și îndată
toți se apropiară de flăkăă,
și închergă s'ă vorbiaskă dă-
ce. Cine ar fi văzăt prive-
liștea aceasta, s'ar fi mirat de
minănata stăpănire a acestăi
preot ce vorbă așia de închet.

— Haide, s'ă încheapă dan-
dă; și dămneata poete, zise
lăi Echeahon săgăzănd, dămnea-
ta ne vei face kăte-va ver-
sări pentru moartea arsălăi.

Ernest Legouvé.

ANTEIA MINUNE

^ SANTEI FILOMELLEI.

Reprodusând această povestire plină și cu spirit a D-lui Alex. Dumas, sperăm că cititorii noștri vor afla și noi o kșrată glăsmă. Dăhăl de sãpersticiã kopilãreaskã de kãre se stãrãnesce norodul cel de jos în Italia, adevereazã felul acesta de legendã kãre nã attinge întrã nimik interesele religiei ce sãntem dãtori a o onorã.

“Eram la Neapol la 1835 în vremea kãnd nã erã altã vorbã de kãt de minunele Santei Filomellei; aceasta este țana din allesele kãreagiei moderne, și dela 1827 pînã la 1828 a dobândit atãta nãme, ce nã are nici un martyr de pe vremea lui Tiberie și Kaligula. Nãmele și vestea acestei allese s'ãz întinsã dinkolo de hotãrile Italiei, pentrã kã se aflã în mare slimã și în Belgia și în Germania și însãși în Franța.

Iatã ce fel Santa Filomella s'a fãkãt protokãore nãri sat nãmit Mugnano, și prin kãre

ast însemnat un preot a fãkãt sã fie veneratã de norod.

Pe la sfîrșitul anului 1826 loksitorii din Mugnano, ce este kã kãte-va lege departe de Neapol, avãrã nenorocirea sã le moarã preotul. Rãposatul erã un om bãn, kãre se mãlãsãmã în celle ce se aflã. Kãnd Leon XII a bine voit kã sã porãnciaskã, și împãterniã toate orașele și satele Italiei kã sã'și ia fie-kãre pe seamãși din katakombele Romei oase de vre un martyr spre a și le face patroanele sale și obțetul unei înkinãtãni parti-kãlare, acest preot nã s'a sokotit a se folosi din această bine-kãvãntare, și 'șiã lãsat parochia sa tot sãbt patronagisl santãlãi Antonio, pe kãre il avea de mãltã vreme de patron. Kãsm s'a orãndit alt preot în lokal rãposatãlã, acestãia îi veni în gãnd sã fãkã un alt altar în potriva celãi d'ãntãis. Așa deskise o-kii tãtãlor loksitorilor din parochia sa a lãã în bãlgare de seamã bine-kãvãntarea ponti-

ficelăi, și le propuse ca să porniască el la Roma și să le adăcă de a kolo ce-va ce văgăsi mai bună, săș vre șn sfânt săș vre o sfântă; unșă fiind că cei mai mălgi preferă o sfântă, el se făgădui că se va sili cât va pstea să le adăcă o protestoare. Ideea norodăi era poato xotărită pentru o sfântă, temându-se că nș cămva santo Antonio, de care pînă aci n'avea a se plînge, să nș se șppere d'ei, va da șn rival și șrmaș în lokăi, în vreme ce de vor adăce o sfântă nș va pstea să se șppere fiind parte femeiască. Către care legile civilizăției ne porșucește să i facem lok, și să îl dăm pe al nostră. Făcându-se hotărîrea solăi porni la Roma, se koborî în katakombe, pșse într'șn sigris cele d'ntăis oase ce află le adăse înaintea papci care le boteză și le bine căvintă cu nșmele melodios de Filomella, și le adăse la poporenii săi, cari se mălgumiră că cășligară o sfântă în tokmai dșră mințea și inima lor. Noa patroană a bisericăi din Mugnano se instală asșpra altărlăi.

Că toate acestea săș că nș s'a ivit o okasie, săș pentru că era de cărînd venită, că Santa Filomella nș aștă niči șn

șeină, pare că niči că se afla pre pșmint în vreme de șnă. Toate mergea tot că în vremile santăi Antonio, adică niči mai bine niči mai răș, deosebirea era că preotăi akșm făcea căte doș litșrgii pe zi în lok de șnă.

În vremea aceasta fișl șnș negșștor de dobitoare din Nocera cășș bolnav d'șn fel de paralizie. Tatăl săș ce'l izbăi, încerpă a kiema din Neapol mălgime de medici (doktori), însă toate silinșile mestășșăi nș pșșră face nimic împotivă boalei. Dșră medici veniră țearlatanii, babele; însă și dela așștia pșșrile și hapșrile remaseră fără ispravă. În sfîșșit bițăi pșrinte ardicînd okii dela pșmint la țer, țerș o minșne perșșnd toată nădejdea dela ori ce cășș. Se dăse la căte șapte Madone din Neapol. și ori că așștea aveă vre o șșșrăre asșpra lăi pentru că nș s'a îndreptat dela încerpă la dșnșele, săș vine mai șșie, că boala kopilăi era tot în aceea stare. Bițăi negșștorăș nș șșia la care sfânt să se mai roage, și se întorțea că moartea în inimă dela Neapol la Nocera, kînd intilni pe dșșn pe șnăl din cămătri săi ce lășșia la Farno.

— Ei ce mai face bolnavă

nostru? întrebă acesta, nu'i e ceva mai bine? însă acesta pșteea jūdika dăru kipl bietai lată despre starea kopilsai.

— Ce mă mai întrebă dragă kometre? respunse arendașul, ștergându'și o lakrămă kă dosl m'ni; îmi vine să înnebnesk.

— Si pentru ce?

— Pentru că nu șuic akam unde să mai merg și ce să mai fak; nsinai la Santa Ianzaris n'am fost, și nu șuic c'ois folosi și d'akolo!...

— Așa! respunse kometrel Santel Ianzaris s'a învokit și el; abia își kaxă akam și el biet de minșnea sa ce are să fak pe tot ans, nu'i mai ră-mâne niči vreme niči ptere să mai vază și de alții.

C'o să mă mai fak dar, daka e treaba așa? întrebă arendașul sșpînînd.

— Ia askaltă, kometre, es vois s'ădi dăz o povață, aziză-m'ai?

Spune.

— Șuic tă ce aș face eskând aș li ka tine?

— Șuic daka 'mi ei spune.

— Askaltă, es m'aș dăce drept la Santa Filomella. Ea o o sfântă nșoz, și firește kă voșche s'ăși fak și ea zn nșme. Dste la ea kometre; apoi kând o fi ș'o fi, b'liatsai îi e răz, ns mai e n'edejde; nu e așu?

— Așa, vai de mine!

— Daka e așa, Santa Filomella, de nu'i va face bine, niči răz nu'i va face.

Askaltă mă, dragă kometre, și dămite la Santa Filomela, și să mă blesemi pe mine.

— Zăz zise arendașul mai îmi vine să krez kă ai dreptate; o să fak ceea mă povl-dbeșu, rămăi s'p'atos, kometre.

— Mășam dămitale.

Și fiind kă am'ndoi prietenii ajnșeseră la Iokl znde arăcă dremșrile dela Sarno la Borva, se desprăgîr și appăcă fie-kare kătre kasa sa.

Adoazi, arendașul se sokoti să pșic în lăkrare hovrîrea. În revrșatsl ziorilor porni la Măgnano, stăc kă șmilinț la lităgie; pe krmă dăru slăjbu, kând biserika remase deșartă, el se dăse și ingenăkiē înaintea altarăi sfintei. Aci făcă o făgădșinț pe tăkate kare dovedia dragostea și dorșl ce avea kătre fișl săz.

Această făgădșinț fă kă va da Santei Filomellei toate vacile salle ce se vor lăa dăpe țăr, în zioa kând slăb-nogșl săz fiș, va pșteea merge ănsăși să deskiză ășă koșarăi.

Din zioa aceea, de ce morgoa kopilsai îi era mai bine. Dăru șase s'p'tămini se șkală din pată dărerii în kare ză-țea mai mălt de zn an, și în-

blând și străbătând cărtea
fără ajutor, în vâzăr a toată
familia și a tot satulși ce se
adnase aci ka s'ă fie față la
ameastă minșne, se dăse și des-
kise șsa koșarâși întokmai dă-
ră fâgâdșingă tatâși s'ăș.

Din trei zeci de vaci ce a-
vea arendașul, noșsprezece se
lsară dăpă țatr.

Arendașul era pe de o parte
vesel de a-și vedea copilul s'ă-
nștos, și pe de alta trist că
ameastă s'ănșitate îl kosta prea
skămp.

Arendașul se gândi la kămp-
tră s'ăș. El îi didese un sfat
prea bun, și nădărdșia că și
a doa oară îl va sfârși că folos.
Așa își lsă plăria și bastonul
și porni la Sarno.

Vestea minșnii venise și aci,
și kămptrul se miră kând vâze
pe arendaș atâta de trist.

— Cefel! îi zise, nă este
adevărât aceea ce 'mi aș spăș?

Ba prea adevărât.

— Apoi trebse să îi prea
fericit.

— Prea fericit, nămai doă
a treia parte din starea mea s'ă
grărdit.

— Ce fel?

— Prea bine kămetre; m'am
fâgâdșit înaintea s'ăntei ka în
zioa kând se va dăce fiisl meș
inșșși s'ă deskiză șsa koșarâși,
kăle vaci se vor lăa dăpă țatr,

s'ă le addăk prinș Santei Filo-
melei.

— S'apoi?

— S'apoi, el a deskis șsa
koșarâși ieri, și din trei zeci
de vaci ce aveam, nă eșit noș-
sprezece afară.

— Kăm potkă! vezi asta e
kăm chșdat. Tă vrei să te gîl de
kăvânt?

— Borbă e! s'ă m'ă fereasă
Dămnezeș s'ă zik nă.

— Apoi eată ce'ți mai re-
măne s'ă faci.

— S'ă vedem.

Dăkând vacile la preo-
tul dela Mugnano, karele este
inșkăkatul că trebile s'ă lei, s'ă
iei că tine într'aceeși vreme
preșul pe jămătate al vacelor
în bani gata. Acest obraz bi-
sericesk, kărsia niți prin gând
nă'i trece de amestă dărsire a
ta, nă va pșteea s'ă prefakă va-
cele în bani, de kăț de le va
dăce la țărgul din Neapole, kare
o s'ă'l fakă a-și lăsa treaba și
a perde timpul. Ka s'ă gîe va-
cele la sine, îi va prișinsi și
amestekățăg și kielșială a le
xgâni. Dă'i în bani preșul pe
jămătate a noșsprezece vaci,
și de va prișimi, kăm o krez fo-
arte bine, atănci tă perzi nă-
mai noș vaci și jămătate, și
pagăba e mai puțină.

— Zăș, kămetre, grăpăne
arendașul plin de mirare, tă știi
s'ă dai niștă sfatări de minșne,

ne 'mi a mai dat de ori astfel de om dibacis! Așa o să fak; m'line mă dăk la moș popa kă va-
cele și kă banii.

Ex kând aș fi în lokel
tăx n'ăș lăa de kăt ori ăna ori
alta; kă am'ndoz nă m'ăș dăvče.

— Așa e; dar daka el nă va
priimi čeeā che vois lăa kă mine,
at'nci trebče s' m' întor'k ina-
poi, și eat' o zi perdăt'.

— F' kăm știu, zise sf'atsito-
ră!; înș...

— Rem'i s'z'ntos, drag' kă
kămetre.

— Prea te gr'bești.

— Če s' fak? mă dăk la
fiis' mēx; nă ročis s' mă sater
a'l vedea ămb'nd. Biata Filo-
mella! eat' z'x o sfint' kăm
se kade! g'm'i s'z'ntos.

— Kale b'nz, kămetre.

Si arendașl app'k' d'rs-
m'el k'tre kas', m'lyšmit de
sfats' če îi didese prieten'el,
fiind sig'ar kă va reeși la k'p-
r't'is.

Așa porni ă doa zi, l'z'nd
d'rp' ărm' čele no'zsprezече
vache, și preșl lor pe j'm'itate
în b'z'na'. adik' 500 s'kzi
romani. D'rs'm'el f' b'zn, și sosi
la Mugnano, priimit kă la čea
mai b'nz gasd' din l'z'mc. Aci
b'z'g' în k'rtēa biseričei vachele,
și el se s'zi s'x la preot'sl: il
afl' într' mare mirare; pentr'
kă preot'sl, d'rp' kăm am sp'x,
nă k'noștea f'z'z'z'ing' f'k'k'z'

k'tre sf'nta, în k'el nă știa
kăm s' t'lm'čask' n'p'rdi-
rea în s'z'z'z'ing' sa a at'lor
oaspeți kornaji, kare m'g'ia kare
de kare în k'rtēa l'zi. înș'a-
rendașl nă înt'z'ziē și îi t'lm'č'i
toate. Ačeeasta, firește kă se
p'z'x preot'sli ăn l'k'z' b'zn, și
arendașl prin ărmare ăn om
de isprav'z; așa priimi bok'ros
pe oaspeți și arendașl înčerp'
a trage n'z'dejde kă negoc'iačia
sa va lăa b'zn sf'z'z'it.

Kă adev'rat preot'sl f' foar-
te lesne la învoire, ingelese
de min'ne kă este m'lt mai bi-
ne s' se p'č'eask' Santa Filo-
mella în bani gata de k'el în
nat'z'z'; se kam kod' la înčerp'
despre preș; mai čerp', mai l'z'z',
și înș'z'z'it se m'lyšmi kă avei
500 s'z'zi.

Arendașl s'z'z'z'ind tok-
meala și plata, se k'bori în
k'rtē m'lyšmit de t'z'g'el čel
est'ın, f'z'z' s'p'z'z'are a Santei
Filomelei. Akăm înčerp' a'și
ad'na vachele kă s' le skoag'z
pe poart' la d'rs'm. L'z'z' nă
era lesne, pentr' kă ele afl' se-
r'z' p'z'z'neb'zn la s'mbra zid'ri-
lor nalte, și niči nă se miska
din lok, V'z'z'nd ačeeasta, aren-
dașl se d'vče la čeeā če era
mai aproape de poart'z; o app'k-
k' de koad' s'z' o trag'z' afar'z,
înș' nă isb'zti nimik; k'č'i vachei
nă'i venia niči de kăm bine s'z'
mearg'z d'andarečlea, și se

încăpeni în câte patru picioare, nemîșcînduse din loc parea că ar fi fost de bronz și mîgînd grozav de dîrerea, corădei. Atunci vînzînd el aceea-
stă împotrivire kare i se pîrî peste fire, îndată îi veni în gînd o kăgetare că poate Santa Filomella nu voiește să întîrească tratatul ce s'a fîkîst în numele său între el și între preot, și că din protivă a înkîrkatîși că trebile sale ce preferia banii în lokîl vachelor, ea prefera vachele în lokîl hanîilor. O dată lîsă kăada vachei din mînlă, și se rîpezi pe skargă drept la preot în kasă. Intră în grozlt, galben și plin de sîdoare tokmai în momentul kînd popa pînea în kîtia skrinîși cei 500 skăzi. Sfîncîta sa, azînd că s'ă deskide șșă, se întoarce și vîzî pe arendaș.

— Xeil zise el, fîtîl mex, ce ai s'ă mi mai spîși?

— Pe semne, pîrîngele, că santa Filomella nu e mîlyșmită de tîrgîl nostru.

— Ce lăkrî te face să krezî șna ka aceasta?

— Vezi că vachele nu vor să easă din karte.

— Si ce skogî de aci?

— Că Santa va mai bine vachele de kît banii.

— Vom vedea de este șna ka aceasta.

— Ce fel?

— Vachele nu vor să te askîl-
te, nu e așa?

— Așă, pîrîngele șite nișî că vor să se mișce din lok, par-
că a dat drakîl în ele.

— Si ești înkredîngat că
santa Filomella le oprește?

— Apoi, Dămnezeș să mî-
lerte, ști și ea ce să mai zikî

— Foarte bine! eată în kîtia
skrinîși banii ce mi ai dat. Da-
ka Santa Filomella, dîrî kîm
krezi, nu va voi banii, și dorește
vachele, kîm a fîkîst mîșne la
vaci nu va fi anevoie să fakkî
și la bani,

— Negreșit, zise pîrîngîl;
împînge sertarîl și vei vedea
că nu intră.

Preotîl fîkî o mișkare din
kap drept semn de pîimire și
împînce sertarîl kare alănekî
și se dăce pape că ar fi avît
farmece,

Șite mîșne! zise aren-
dașîl.

— Vîzîși? zise preotîl.

— Hei! ce însemnează
aceasta?

— Această însemnează, că
noi am fîkîst o mare gîșalî, fî-
tîl mex, respînce preotîl, hî-
gînd kîeea sertarîși în bîzî-
nar. Ea am krezi că santa Filo-
mella voiește banii și nu vachele.

— Vezi bine!

— Dămneata iar ai krezi
că Santa Filomella voiește va-
chele și nu banii.

— Акѣм, кѣтѣ' дѣрѣ кѣм џи ам спѣс, кѣ амѣндои ам fost амѣгиџи, кѣчи santa Filomela воисте џи баниџи џи ваеѣе,

— Аѣа este, respѣnse aren -

dagel, џџџ џи еѣ кѣ ам fѣst амѣgit. Si se intoarse omѣl aka-sѣ џи fѣrѣ ваеѣе џи fѣrѣ bani.

Alex. Dumas.

SUVENIRI

DE

O CALLETORIE LA ROMA.

MUMA LUI NAPOLEON.

... Ёми addsk a minte кѣ dejsnagem ён zioa аеѣѣа la palatѣl Kolona la D. Latour-Maubourg, ambassadorѣl nѣstrѣ la Roma, дѣрѣ dejsn трѣксsem рѣntea арѣнкатѣ а palatѣlѣl Kolona ён грѣдинѣ, о frѣmoasѣ грѣдинѣ ѣnde ёми рѣѣѣа а мѣ рѣѣмblѣ, кѣчи е plinѣ de аеѣа singѣlarѣ melancholie ѣе nѣ о алѣ ѣine-va de кѣт ён џearra аеѣа. Este eliseѣl кѣ soare џи кѣ amor, кѣ langoarea meridionalѣ, кѣ deosebital miros al arbѣrѣlѣr џи al florilor. Pёntre lѣminele brazilor ѣelor mari, а ѣelor poraѣple ale Romei, ёntrevede ѣineva aracoeli Kapitolѣlѣl ѣn faџѣ, џи rѣinele ammestekate ѣе se ardѣkѣ din forѣl ѣeѣin. ёntre'o рѣlberѣ lѣminoasѣ. Тоа-

тѣ џiaџа 'ми аѣ fi petrekѣst ён аеѣастѣ дѣмbravѣ.

La ѣn ѣeas дѣрѣ miѣza-zi, ам ѣerѣт voie dela D. Latour-Maubourg ка сѣ мѣ dѣk la palatѣl Rinuccini. Ambassadorѣl ёми zise rёzѣnd:

— Nѣ vois сѣ sѣѣ ѣnde te dѣѣi; мѣ fak кѣ niѣi кѣ sѣѣ.

— Mѣ dѣk сѣ џѣz о damѣ, ёи rѣspѣnseis, аеѣаsta nѣ е lѣ-krѣ kompromitѣtor.

Koborёѣ џia San-Romoaldo, џи дѣрѣ кѣte-va minѣte sossѣs ён piaџа de Venѣѣia. Piaџа аеѣата еrѣ pastie, џи plinѣ de soare. Palatѣl Venѣѣiei еrѣ аѣа de strѣlѣѣitor, ён кѣт perdѣse posomorёtal ѣarakter de temniѣѣ ѣе 'i а fost dat architektal. Akolo se sfёrѣsѣѣe Corso; џи este plin de tѣѣere ён

aceste două margini, în piața de Venetia; iar în preajma pieței lui Antonin este sgomotos.

Palatul Rinuccini unde intrais mi se prărs templu Tăcherii sas al Somnăsi. Poarta trăgându-se dărs mine kă zn sgomot lin puse în șioptă o mășime de resnete kare alergă din treaptă în treaptă și din elips în elips pînă în karpul cel de sus al skărei. Vestibăsi era răkoșos întokmai ka în lăntreș znei piramide, kă toată kăldăra cea nesăferită de a fară. O slăgă mă trekă prin mai multe apartamente, și deskise kă respect șsa așrită a znsi salon, vestindă-mă kătre doamna Lătitia.

Intrănd, șezăis jos dărs invitația znei dame jșne kare ținea kompania așgăstei bolnave, și așteptăis să'mi îndrepteze vre o vorbă ka să încher și ea a vorbi. Intrevorbirea noastră încherș îndată kă frașale cele obișnute, așupra Italiei, Romei și kăltoriilor. Tăria și vîrtștea organăsi doamnei Lătitia îmi făkă o mare întipărire; o vedeam așa de slabă, atăt de pătîmind, și atăt de obosită de mîhnire de boală și de vîrtș în kăt fîkă kare vorbă ce skotiă mi se părea kă îi e cea mai din șrmă, și așeagalvanisație a organăsi era întokmai ka o lă-

chire ce se ardikă mai vie dintr'o lampă ce se stinge. Kănd am intrat, așgăsta bolnavă era kăkată într'un pat de znde nă se mai dăse jos din zioa fatalei sale kăderi la Vila Borguese, de patăș ani! în cet în cet și kă aștorskă kameristei sale isbăti a se skălă și a se răzemă de nișce perene mari. A remas în poziția așeasta, kătă vreme a ținăt visita mea. Okii săi derkăși și așintăși se păzmbă în koași și în kolo în salon ka și kănd ar fi kăstat ceva; și, în kredință sșis, kă n'o plăngeam kăci era oarbă, pentăș kă ceea ce ar fi văzăt în salon nă o ar fi măngăiat! tabloșrile și toate statșele lui Gros, Girodet, David, Isabeg, Bosio, Canova, kare lokșia așea singărtate, nă addăcea kăi-va a minte de kăt nișce katastrofe neașzite, morșii silnice, trismfe traktatē ironiceșce, așreole de așr skimbate în korone de spini, nișce Tăbori păfăkășii în Galgota. Ea ce vedeam așel kortegis imminșntor de eroi, așel pantheon domēstik inkădrat sas pe pedestale, împăgășrăl znei măme oarbe proskrise și în așgonie, îmi simșiam lakrime în glas, și mă siliam a mă ține kăt pșteam, temăndă-mă să nă mi se kănoașkă păčina mișkărei mele, și să făk pe bia-

ta așgustă oarbă ași începși și a vedea altele tabloși în care fiii și nepoșii săi îi zîmbă în bășaria lor imperială și în fericirea veșilor zile stinse pentru tot-d'asna.

— Erai la Paris, îmi zise ea kînd aș păs iar statua fișlșî meș pe kolona Vendome?

— Eram, doamna mea.

— Ce efekt a produs acesa în Paris?

— A fost o adevărată zi de srbătoare pentru toată popșlagia parisiiană. Pare kă se adănașe ka să stea de față la învierea împăratșlșî.

— Trebia să fie prea frumos!... sekretarșî meș 'mi a citit în gazete amărnentele acesșei zile; însă toate povestirile acesșea era prea skărte... Măst m'am mirat pentru ce să nș dea fișlșî meș vesmintete imperiale.

— Așșpra acesșei pricinē pșrereșle era împărgite: saș sokotit kă trebșe să reprezente pe împăratșl șăbt fisionomia sa cea mai popșlară, kă xaina ce îi plșcea și o îmbrăka mai des, și pe care o kșnoaște Europa. Pșrerea acesșea a birșit.

D-na Loetitia tșkș kșteva minște ka kșm s'ar fi gșndind. Pe șrmă iar închepș acesșei pricinā întrebăndșmăș ce măș sokotesk așșpra kostămșlșî împăratșlșî de pe kolonă.

— Рекшошк, îi ziseșș kă vrednicē kșvinte aș pștșt să dea ka să r prezente așfel pē împăratșl; trebșia să veșnicēașkăș pentru tot-d'asna acesșș eroikăș figșrăș kă toate kște avea pitoreșșî pentru norod și soldat, încăt veakșrșle fiștoare, șș o vază întokmaș kșm am vșzșt'ō și noi, și mai vșrtos în acesșă simplitate de kostăm de șn vșlșgar șăblim, de kșt într'ō îmbrăkșmintē idealș saș de konvenșie. Pșrerea mea, însă este, doamna mea, kă kostămșl acesșea se kșveniā poate mai bine în alt lok, pē șn monșment. Trebșia a se face șn alt pedestal pentru acesșș statșă modernă. Arta este șn lșkrș sever ce nș să învoieșșe kă toate kșvintele acesșea, ori kșt de bșue ar fi. Kopșind cineva kolonaele lșș Traian saș Antonin, este dator sășle kopieze pșnăș încțrșrșș. În obșșeșrșle noastre încșdșșinate despre artăș și gșst este ka să prșvim kolonā noaștrăș de bronș ka șn monșment roman; pentru kă este o formăș prșimităș pe care nș pștemi săș o despșrgșim de ideea antikăș. Așș, șn simșlakrăș modern amestekat și înșouit kă antikășl tot d'asna va avea cea ka care să șbeașkăș în okș, și să nș se învoiașkăș kă chererile și kșviinșele artei. A-

să noapte eșind dela teatră Argentina, am trecut prin piața Antonin, și prin întinereni mi se părea că trec prin piața Verdome; atât este de întregă illusia; pentru că marmura înegrită a lui Antonin seamănă cu bronzul, mai virtuos noaptea. Kolona Romană a pierdut statura ce era d'asupra, însă noia statură a apostolului ce s'a pss în locul lui Antonin se potrivește și e în armonie cu marmura antică. Apostolul este învășmîntat ca un împărat păgân, și aceasta s'a potrivit foarte bine. Că pentru noi, poate că vom fi fărcaș vre o greșală de artă însă se ală îndreptarea, și prea chinată, într'o cășetare națională; ca să alleagă cineva între cășimintul artistului și simțimentul poporului, trebuie să dea preferința la cea din urmă.

Venerabila femeie mișcă căprul că un aer de aprobare, și și scoțind un suspin lung, zise: că n'o să văznică odată aceasta... nici odată!... Mi a trimis dela Paris mai multe gravure d'ale kolonei... Ax! bieții mei oki, căm am dorit săi am! Am văzut desemele aceste pipăinesle... le am văzut că degetele... Să fi fost la Paris, Dămnezec mi ar fi dat psteră ca să mă căk în kolon-

pe săs, să pipăis și să mă asiger bine... seamănă că parkă ar fi vrst să amigcașkă o biată mămă esilată și oarbă... să năși pae părearea mea de mirare; virsta și nenorocirea face pe om bănsitor.

Toate acestea le zise că mare dădere, vorbele era întreprte de săspine, și că niște passe de țchere și niște silințe că ar vrea să vorbească. Mi se părea că fie care vorbă îi eră cea din urmă, și căprul cel galben ce îl vedeam semăna că mai mult dăine de mormintul dekătrămănt l'celor vii.

Dăru ce se mai odihni șiși mai lăz pășimă psteră, îmi zise iară: greș e! o! prea cărd e, să trăiască cineva ca mine. Aci, zăkând, săfferind, departe de kopii mei; n'am nici o distrakție, și neînțetă stă pe gânduri! când psteră să zămbis mă dăceam căte o dată să asălt liturgia la Santa Maria de Portiko, săs la san Lorenzo în Lșvina; trecând prin Corso, mă dăceam să mă preșmbis la Villa-Borghese. E un căartier al Franțezelor Villa Bărgeze, nă e așa? Franțezii az fărcaș frămoasă preșmbilare dela Monte Pincio. Pare că resăflă cineva aerul Franței pe acest plăkăt delăleg. Pa-

miis kã o vie mișcare pentrã
kã a bine-voit s'ã mi arate la
mea d'ântãis a mea vizitã o
ast-fel de înțimitate ce m'ã
mișkã pînã la lakrime; ñ sã-
rãtais m'ãna, și eșiiis kã inima

sdrobotã, și kã totãl m'ãlũsmit
de toate kãte avãis okasie de
a'mi vorbi și a'mi spãrne ahea-
stã așgãstã femeu.

Mery.

PARISUL

CUM ȚERA ACUM 40 DE ANNI.

Traducție dintr'o scrisore italianã scrisã de un Sicilian cãtre un prieten al sãu.

Prietensl mes.

Sunt aproape zece anni de
kãnd m'ã aflã în Paris, și ñn-
kã nã kãnosk bine țetatea. Nã
krede kã plãcherile, kare sãnt
nemãrginite în ayeastã mare
Babilon, m'ã opresk de a o kã-
noaște; din protivã însãși aye-
ste plãcheri m'ãș fãkãt s'ã am
cea mai mare doringã ka sã
voiesk ai aña toate amãnãnte-
le. În toatã vremea ayeasta
de zece ani n'am aytã trebãin-
dã de medik (dokter) pentrã
kã n'am fost bolnav; m'ãș rã-
și de rãșine, daka dãrã ce am
venit în vîrstã de trei zeci
de ani, aș mai kãta se aflã
și sã am a face kã acest fel
de filosofi. Cel mai încerkat
din toji împãrãdii se mira
kãm oamenni, dãrã ce așng
la vîrsta ayeasta, mai kãstã

șu ajstor ka sãi sprijine a se
lãpta kã boalele trãpãsi, și
a'și pãstra sãnpãlatea. Insã
kãnd am vrãt sã spãis lãmei
kã niçi o datã nã mi s'a deskis
vre o vîñã, niçi o datã nã'miam
lãsatãnge, xirãrgii Franței n'ãș
pãtat sã m'ã kãrazã pînã nã
m'ãș vãzãt mai ñntãis gol.

Strãinii sãnt bine veniți și
priimiți în țara ayeasta, nã-
mai sã nã chearã nimic. Ei
n'ãș altã treabã de kãt a'și
petreche, și ñni a mãștra ko-
șșrile, kare este privilegis al
Savoiardilor, kari se vãd pe
drãmsri mai negri de kãt a-
rapii și mai pãtroși de kãt o
sinagogã. Kãt pentrã mine eã
fak pe ñngeleptãl, și kãte o
datã pe nebușãl; și ayeasta nã
este șu sekret mik ka sã poa-
tã çinãva a fi isbit de toatã

lănie. Am scris și am și tipărit câte odată și am afflat aplaudă dela tron pînă la lăbă pistorăsi: Riga îmi dădese o pensie, și răsboiul m'a lăsat; cei mari m'as dinstit ca vorbe, și barbății de litere ca tîmte și fam; femeile m'as silit să mai scriu la cărți, și n'am putut nici o dată pune și o vorbă pentru dănsese, decât numai kînd m'ă întimplăți să fii în amor. Atunci Măsa mea ce nă știe să kănte lă a fărăt niște poesii mai tinere de cât ale lui Guanini.

Nă știe de unde să începă să'ți descrie o cetate a kăria lokșitorii lokșiesk pînă prin podșrile kaselor, și unde femeile năskănd la viteji, porșitesc barbățiiilor. Această cetate mare este impresrarea șgomotăsi, și fiind că vrei o dăskriete, vois începe delă mîșkăreă nekoițenit' de domneșle aci zida și noaptea.

Șgomotăsi kărbășilor kă ritie.

Kănd învîștorăsi lăi Nerōn skria despre liniștea vieței sale, kreț kă s'a îndemnat delă kărașele kă kărlă dîi timpăsi să, dorînd odixia despre șgomotăsi nekoițenit' de fărăă a chestea în Roma. Aci se affă în nămăr' nămărgitit de a-

ste brătoare, kare sūnt fărăte nămări kă s'ă dăigă pē deli vli; kăii de le trăg năkăkăkă mēgînd și sūnt slabi leșinajit întokmăi kă așia de li măhă Seneka kănd eșia la kămp. Vizitii sūnt grozăvie de brătal, kă în glas răgăsit și spart, și plesnășteb nek ntenite ale mășkășilor se mai adăgă pē lîngă șgomotăsi și rēknetele lor. Ișkăș seamăhă kă toate șkărlăle sās pēs în mîșkare kă s'ă fără din Paris în Iad. Așest fel de kărașe se plătesk kă ceasul, în fel de obișois năskășit kă s'ă mai skărtēzē zidă, într'an timp kănd vărăă e așă de skărtē.

Împetele Parisăsi.

Măi adăgă și șkătele și împetele tătlor așelbra ce kămbă pē dăișe vînzînd legășde; lăpșe, poămie, sdreșie; mîșp, tălsare, pestē, apș, și omie de alte lăkrări trebășhădăse spre hrănt, și nă kreț să se affă în lăme nici în șkărd dîi năștore, kare s'ă fie așfel de vîrjmaș pe sineși înkă s'ă doreasă kă preșul așesta a priimi așză kă s'ă poatē așzi așestă așestekășarē de împetē și de șgomote dăevolești.

Orbi...

Inămăitătēă orilor dăi eșle

foarte onorat; nikiri și nici odată n'am mai văzut un număr mai mare de orbi ca aici; ei merg pe străzi prin toate cetatea fără roșu și mai mult în preșul, prin mijlocul unei nemărginiri de cărămidă, de karre și de cai ca aceeași asiguranță ca și când ar fi avut ochi și la picioare. Ei lokiesk loji impresul într'o kasă mare ce se kiamă l'Hôpital des Quinze-Vingts, endă se hrănesk ca mila norodului, spre pomenirea a trei sute de gentilomi francezi, cărora odinioară un sultan al Egiptului a pus să le scoată ochii. Arestii orbi salmodie în acest spital, se însoară, fac copii, și se desfășează. Apoi nu lipsesk de a scrie prin toate bisericile pe kredințioșii cărora le cere mila ca o tăviță de aramă în mână și ca un toiag într'alta, și ca un plas de tare întotdeauna ca și când acești creștini ar fi fost însuși acele statue către care o dinioară chinul Atenei cerea ajutor ca să poată dobândi răbdare.

Kasele.

Kasele seamănă aici zidite mai mult de lilosoli de cât de arhitecți; alți sunt de strălucitoare și grosiare pe din afară: pe din întră însă sunt bine îm-

podobite. Ca toate acestea n'au nimic de rar de cât marea kăviungă a tapisierilor ca care sunt akkoperiți pereții, pentru că în Franța nu e obicei săi înfrumuseze ca sculptura. cei mari se deosibesk prin obiceiul de a nu face nimic ca să servească celorlalți, și prin tr'ănu număr mare de dobitoace ca două picioare ce se din dăru dăruși când sunt tirăți în karitele lor. Kaii merg înaintea lakeilor, fiind moda aici a pune pe aceștia din urmă din dăruți trăserei drepți în picioare întotdeauna ca kolosul de la Rodos.

Ospelăriile.

Nu trece cineva peste mări de va zice că tot Parisul este o ospelărie mare; pretândeni vede cineva cărbuni și oaspeți, birtări și birtași. Kăhniile fărâ în toate vremea; a dejsna să a prăzi în Franța e tot un lucru. Francezilor nu le plac aramotele Orientului, nu pentru că ei desprezesk iar niște presărâșă de prețioase; ci pentru că aceste lucruri plăkund ca deosebire Spaniolilor, și Italianilor, ei nu vor să imite pe cele lalte nații nici în lucrurile cele bune.

Francezi nu sunt scirăți; me-

sele lor sânt pline de îmbilșșgare; nă mănărck nîci odatî singări; le place să bea kă pahare mici, dar kam des și nă beas nîci o dată fără să îndemne și pe kommeseni a bea și ei.

Popolăi.

Popolăi nă se îmbatî dekk nămai serbătorea kănd nă face nimik; în cele lalte zile lăkrează kă stărsingî și bîrbăteșts. Nă este în lămc alt popol mai indăstrios, kare să kăștîge mai pșuin, pentră kă ori ce kăștîgî dă pe sokoteala foalelor și a hainelor, și kă toate acestea e tot d'asna mslășmit.

Legămele.

Lăkrăile trebșințoase spre hrană se văd kă îmbilșșgare și în toate pșugile țetășii. Temistokle ar fi affiat în fierkarc șișigă a Părisăi pe kăle trele țetășile ce ia dat Regele Persiei: șna pentră pșine și cele lalte doș pentră vin și haine. Toate se amestekă și se perd aci într'achelăși lok, pentră trebșinț și pșăcere; pentră kă pșăcerea e sokolitî și inkirăit aci kă și trebșinț; lăkrăile deșarte și netre-

bșințoase nă mare pștere așșupra oămenilor!

Kiar și kănd nă ploș, poate țineva să țuble prin poroăș; pentră kă spărkășnișle și lățrile toate arșnkăndăse pe țline, dregățrile nă pot înțămpina kă să le kărege. Dămele din pșina ațeasta țuble pe kățiri, și bărbășii kă țisme, kari a și făkk o dinioară pe șn Spaniol kănd a înțrat în Paris să întrebăș kare kășva toată țetatea e gată se porneaskă kă pștia?

Pșnșile.

Se văd mslășime de pșnșii așșupra rîăși, șnele de lemn și altele de piatră; se affă șnele pe kare sânt zidite o mslășime de kase frămoase și o mslășime de pșășii pline de marfe pșăiease. Înș le Pont Neuf este mai măt în așemțnare kă țetatea de kăț kă Rîăi. Este pe doș-spre-țeț arkade mari de petre masive; este larg și mărș; și aci mai kă deosebire, tresrile kăi, kășășele popolăși, zioa și noatea sânt în mișkare nekontenită. În mijlok aci se vede stată kălare a lăi Enrik țelă mare, pșș pe șn pedestal de mare kăvinț, mărș și vrednik de șn Rege așă de mare. Bronzăi kăț e de țeț, șeamăș kă șn-

cu resalflă arderea marginală a acestor prinți bellicos. Astfel de bimb' la reprezentat artistă.

Femeile

Femeile aci isbesk kşgels-şii kş o patimă deosebită, şi fi mîngîlă kş atîta dragoste ka şi kînd ar fi fost atestiat din neamul kînelăi ce şrmă dă-
pă Tobie. Femeile sânt cea mai frumoasă şi cea mai şrit-
tă podoaşă a cetăţii; şnsu
întrek la graţii şi vioicişne pe
toate femeile din Isme: şi a-
ceasta va sş zikă kş ele aş
înlesnirea d'a îndăplekă, akş-
ştigă toate şi a nş perde nici
o dată. Aş şnkş privilegiul
de a potşniş bşrbagilor lor şi
a nş se şşpsne la nimeni.
Libertatea acestăi seks aci e-
stă mai mare de kăt aceea de
kară se bşkşş în mîzlokş
kşntşlăi arabelă de nici o da-
tă nş se kşkş seara în aq-
lăşi lăk şnde se şkoalş dimi-
neayă. Sânt de o potrivă şi
fină şi limbate. Le vede şi-
ne-va vşhşşnd la mărş în pş-
şhk priit pşvşlii şi nş se la-
şş mai jos de kş bşrbagii niş
în meşşşşşş de a sokotl, nici
în meşşşşşş de a mărşhiol
şi a vîldeş mai şkşşş şi şh-
şşş şhşşşşş mărşel.

Cele kară kred kş sşnt în-

vîgăte, nş se lasă o dată kş
kapşl sş le şşşie şi alt şine-
vă ce-va. Şi kşnd o dată aş
în kapşl lor maksimelă. Iş A-
mint şi ale Iş Korisk, nici şş
Zenokrat; or kş de şaşşnik,
nş poate sş fie kară sş nş zikă
kş aş dreptate şi sş nş se în-
dăplece dăpă vorba lor. U-
nele se şrkş şi la Parnas din-
preşnt kş poeşii; şi şind kş
aci stă oşşnditş nesuşşşşă şi
kiar de lăkrşrile nefolositoare,
aşă toate femeile se şşşş kş
aş avş de învşşştori pe kş-
tare şi kştare bşrbat, şaş aş
eşit din kştare şkoalş. Ast-
fel se afflş mşşier kare fak şi la
kşşii: dar cele mai înşşşşşş
iş kăţ de treşşioarş şi fak
la kopii; şi cele mai pietoăş
şşşşreazş pe cei nenorocşii;
cele mai kşmpşate mşntkş
de atştea ori pe zi de kşte
ori se înkşntş şşşş, penşre kş
obşşşşşş aci este ka sş deş şi-
ne-va bşntş diminedayă şşare-
lă, kşnd resarē, kş şşşşă în
mşntş.

Toate se îmbrakş foarte în-
kşvîşşşşş; kşnd va vşreă şine-
va, atşşşş le vede; lor le pla-
şş kşnşvşşşşşş kş oamēni vş-
şell; şşşşşş şşin şetate kşş
vşşşşş şi kşş le plăşş; şşă le
ē tōt d'atşnă deşkşşşş şellor
ce le a intrat o dată în kăşş. A-
deşşă şkşşşşş modă kăşnelōt
dăpă kşş işi şkşşşşş şi obrazl.

Sunt unele care, esind din kasă, și s' înkizit așa în batjokera firilor, pentru k' tot ce au, e și pe d'nsese. Cele mai nobile tîrsk d'șp' sine o koadr' lung' de aș saș de m' tase k' kare m' t'șr' bisericele saș gr' d'inele. Ele au privilegial de a merge mask' în toat' vremea, de a se ask'nde și a se ar' t' k'nd le place, și k' k' te o mask' de kalfea neagr' într' k' te o dat' prin biserice ka la bal și la komedio, nek'nosk' te l' ai D'șm'nezeș și b' r'bașilor lor. Cele mai fr' moașe por' n'esk oam'nilor ka nișe regine, b' r'bașilor ka la nișe oam'ni, și am' așilor ka la nișe robi. Ele nu s' uie ce va s' zik' a d' d' iș' k'opiilor lor, a st' pe l' k' k' în kasă, a se ok' r' de p' n'za Penelopei, pentru k' ele iși rid' de Erksle ce' i plesnise în kap s' r' s' niask' f' s' s' l; și tr' ind k' a ceast' libertate, se m' d' r' esk k' nask la k' r' pitani și la litterașii de kari e plin' a ceast' d' earr' ; pentru k' aș se afl' soldașii și doktori mai m' l' u' de k' t' s' s' p' r' stigiosii și astrologii mișe în Asia.

Ele dau și priimesk k' mare inlesnire amorș. Dar nu ișesk niș' m' l' t' vreme niș' indestel. K' z' s' toriile, kare alt' dat' er' pe viaș, în zioa

de ast' z' sunt n' mai pe k' t' l' va vreme; din a ceast' prii' n' z' d' s' p' r' g' i' r' ile de b' n' v' oie se fak foarte lesne și în kasele cele mai stat' o' n' e, d' s' r' kare b' r' b' aș l' ar' p' i tr' i' ește în pace la d' earr' și fem' eșă p' t' r' eșe în pl' eșeri la Paris.

Ușșrinșa Franșesilor.

Ușșrinșa este al cinșilea element al franșesilor; le plak nost' uile, și iș' p' n' toate si' lingele ka s' n' și d' ie un pri' eșten m' l' t' vreme; se învoieșk în a ceeași vreme și k' k' l' d' s' ra și k' frigșl Pe toat' zi' oa iș' n' s' k' omeșk mode n' oș pentru imbr' k' k' m'inte, și z' r' i' n' d' s' li- se a tr' i' în d' earra lor, îi vezi k' o por' n' esk k' nd în Asia k' nd în Afrika, arare ori în Spania, mai ad' c' eșă în Italia, și o m' l' u' ime dintr' ușșii pri' i' deosebite d' erri, n' mai ka s' z' și mai skimbe lokșl și s' petrea- k' . Cei kari nu pot s' k' t' l' t' oreașk' , fak k' kasele a ceșă ce fak și k' hainele; i i sk' m' adesea kasa, tem' d' s' - se, d' s' r' k' m' zik' s' n' imbr' t' r' n' e- s' k' tot la un lok.

Frișierii.

Kroitorii au mai m' l' t' nevoie s' n' s' k' omeșk' de k' t' s' k' o- s' t' , și k' nd o hain' d' i' n' ește

mai mult de cât viața unei flori, se pare că ar fi afurisită și numai pătrundește. Din pricina aceasta se naște un popol de fripieri, oameni nimețigi și vârstare a lui Israel celai vekiș. Meseria lor este de a câmpăra și a vinde sdrenge vekî și haine pârțate, și trîiesk de minsne desprînd pe snii și îmbrăcînd pe alții. Aceasta este o înlesnire deosebită într'o cetate că mîlgi loksitori, unde cei cari li se vîrsk aprta mîl tî vreme aceeași haină, afflî mijlok s'ă o skimbe că o pagăbî mîskratî, și unde cei cari n'ă haine. gîsesk mijloace a se îmbrăca că pîgînî kel-taiatî.

Limba.

Idioma Francezilor este o nobilă amestecătură din latina italiana, și spaniola; este plîkătî nămai celai ce o înțelege bine; Francezii mîlîk pe jumătate vorbele; ei n'ă skris dăpă căm vorbesk, și afflî mare plîcere ka s'ă vorbeaskă. nămai ka s'ă năi înțeleagă nimini, atît este de rîpede și iste maniera lor de vorvit.

Pentru că li se crăște de a vorbi de lăkrîrile de față, îi vezi tot d'asna vorbind de viitor; prea rar de trecut și nici odată de antichitate; ei cred că

ar fi un vijix spaniolesk s'ă meargă askoloci și a desgro-pa în veakrile dăpărțate, și n'ă căbî de cât kîrgi năb, kai tineri, și prieteni kari s'ă fie năskăgi din acea zi.

Dăpă ce se cănoște un Francez.

Un adevărat Francez se cănoște dăpă patră lăkrîri, adică: cănd bate ceasornikă; cănd întreabă Francezai pe cineva; cănd fîgîdsiește; și cănd vorbește de dragostile sale. Abia începe a bate ceasornikă și pe Francez îi abzi că întreabă de ce ceas este; el voiește ka prietenai s'ă s'ăi respuză mai nainte de al întrea-ba el; face tot d'asna a ceea ce n'ă fîgîdsit; și pentru dragostile sale, îi îplăcea pbligă favorele amantei mai mult de cât a le dobîndi.

Dacă skimbarea vremii si-leste pe Francezi a se îmbrăca ka lînă dimineaga și ka mîlase dăpă prînz. șșaringa dăb-lai lor îi îndatorează asemenea de ași face niste noștî maniere de a trîși a se îmbrăca

Lăksai și mînkarea bână ar fi aci mai mult doș bânari, de cât doș nețorocîri. cănd ar fi fost nămai bôgății kari s'ă trîia-în strălucire; însă diavoliga de întrecere a întors lăkrîrile

alt fel; traist' cel bun și lăksal
nș e nșmai între bogaii, și de
aceia aș ajns aceste dor' lă-
kreri sș fel de bișis. Inș fiind
kș jokeni și vizitii aș inșerșt
i ci a pșrla katifea și pene,
și fiind kș așrșl și argiștșl aș
ajns de obște pe xainele lor,
este nșdejde kș lăksal a ajns
pe sfirșit' pentrș kș nimik nș
este kare sș fakt', a se des-
pređsi hșinele așrite pe no-
bili, de kșt kșnd inșere lă-
mea a le vedea pe trșpșl ce-
lor mai din șrmș oameni ai so-
cietađii.

Nșmai regelș se sșppșna-
ci oamenii, și nș se aflș ni-
ci un nobil ori kșt de mare kare
sș kșteze a amerișđa pe cel
mai mik om. Kșnd o datș
ai dat stșrșnșlși chea che ii
ești dator, pođi apoi sș trș-
iesci a la grek. Nș e nimeni
silit pe șliđe sș și skoauđ kș-
șisla inaintea nimșlși, de kșt
nșmai inaintea lși Đșmnezș
kșnd il dșk la bolnșvi. Cei
kari se aflș dintre drođdiile po-
polșlși se bșkșrș de aceleși
privilege, nș se lasș mai jos
de kșt nimeni, nș sșffere ni-
ci chea mai mikș inșelș, și se te-
me lșmea de ci mai mșl de kșt
de oamenii onesti.

Kiria kaselor.

Petrele se vșnd aci prea
PERIODUL III.

skșmpre; o kșșșioarș pređșe-
șce mai mșl de kșt zșce ka-
se in Moskșa. A mea, șnde
Platon n'ar fi vrșt sș se kșl-
che, și șnde nșșși Diogene n'ar
fi aflat nimik de prisos, mș
kostș o bieltșiealș che nș o ar
fi aflat dșce zșce činiči. Kș
toate acestea toate mobilele
mele stas nșmai ințr'o biatș
tapiserie che akopere patrș pe-
ričiori, ințr'șn pat, o masș, kș-
te-va skșșne, o oglindș, și por-
tretșl Regelși.

Vinșl.

Vinșl e kș șn pređ mai jos
kșnd e la porđile četșđii; șn-
sș kșm va ințrș o datș inșșn-
trș, se skșnkș in așr de bșșt;
o litrș in Paris pređșiesșe mai
mșl de kșt șn bștois a farș;
bogađii, bșștsra aceasta o aflș
mai skșmpș de kșt chele-l-al-
te. Kșrșčismarii aș sșnt așa
de mșłđi, in kșt ar fi in șta-
re sș imple de norod o četate
de chele mari: mai tođi sșnt in
bșșș șnșțate din pșčina pș-
terii che aș de a inmșłđi așea-
ștș bșștsrș, skșmbșnd apa
in vin.

Negșđștorii.

De vei veni vre o datș in
Paris, teme-tș de a pșne pi-
čiorșl in vre o pșvșlie șnde

se vând lucrări nefolositoare. Mai întâiis dăpă ce negyū-torūl își face descripția măr-ții prin mii de kvinte repezi, apoi începe a mi te lăda, și a ūi spăne kă unei persoane ka dămnata se kvine mai vir-los a kămpăra sas a pŕta as-semenea lăkră; ūi face felă-rimi de invitări s'ăi kăuperi che-va, s'ui atăt ūi toakă gŕa, în kăt pînă în sfîrșit te a-meneșce și ūi se gŕasce. Kănd intră cine-va în pŕvŕlia lăi, ūntăis începe a ūi arătă fle-kălegele, pe srmă aceea ce ūi cere, și atănci ūi cere ūn pŕeu pe lăkră ce ai vrst s'ă kăm-peri, în kăt nă ūi ajung banii s'ă lă pŕtești.

Prin mijlokl ačestă se pŕ-tesk ei pentŕ civilitatea lor, și nekontenitele ostenele ce își dă de a ūi arătă în zadar, și de kăte o sstă de ori pe zi, marfa pe la kărioși ce vor s'ă vază toate lăkră s'ă kămpere nimis.

Skimbarea timpăsi.

Astăzi a ploat de diminea-ŭ; timpul a fost framos pe la pŕăz, pe srmă a nins, și nsmai de kăt s'ă ardihat o vi-jălie kă ploaie ce a ūinst doz ceasuri; în sfîrșit aerul semă-nă lin, și soarele pe la sfîrșit-ătă zilei s'ă arlat kăm ne-a

lăkră s'ă vedem an apps fră-mos. Ast-fel este klimatsl Pa-risăsl: kăldăra serii vine dă-pŕă friglă dimineței. Elemen-tele sânt aci într'o nekonteni-tă miskare și timpul mai tot-d'asna în neorăndială. Che-ral nă e nici o dată în odihnă, și iullsiugele sale sânt tot-d'asna inegale. Aci ns se ye-de stărbire de kăt în lăkrări-le velle srite mai virfos în iar-nă kare ūine sna aci opt lăni kă toate asprimele ačestă timp ce vin sna dăpă alta: ploți, nin-sori, grindină, măzŕrike, la-povige, poleisri, înghiensri, ge-rări, și ūn timp negŕă, po-sak, intănekoss ce, askănde soarele kă lănele. Așa nă e de mirare, daka Franzezii, potrivind-se kă nestatornicia klimatslăi lor, le este kapl plin deatătă kăsringă, nici daka da-mele poartă într'o mănă s'mă-nekar blănit, și într'alta sna-văntallis (apŕătoare).

Theatre.

În pŕessime, popolsl dimi-neada alcargă la hiserikă kă mare cvlavie și dăpă pŕăz m'ă vezi pe la komedii kă a-uecași rîvnă și grabă. Trei theatre sânt aci kare nekonte-nit sânt desmise, ca s'ă factă pe-treucerea auelor ce alcargă dă-pŕă ast-fel de plăyeri. Intr-

șnăl se reprezintă spektakolele kă măsikă, și cele-l-alte dor șnt pline șnăl kă komedienui francezi, și altă kă komedienui italieni. Fie-kare se întrec și își pșne pșterile kă sș tragș mai mșit la sine privitori; dar gloata ăleargș akolo șnde ride lămea mai mșit, și din pricina ăceasta komedienui Italienui se folosesk mai mșit de kăt cei francezi de simplitatea popșlarș.

Advokății, Lakeii.

Advokății, țearlatanii, jșkștorii, și lakeii șnt șna din cele mai frămoase podoabe ale Parisșli; cei d'ăntăz ne învașș sș nș ne jșdekșm, kă nș kșm va sș ne șoarș ei starea prin întorștărele și șikanale lor; cei d'ăi doilea ne învașș iarș sș trșim kă kșmpșt kă nș kșm va perșșndșne șșnălatea sș kșdem pe mșinile lor, și sș ne țigș bine binășor kș medikamentele. Jșkștorii ne deșteaptș sș fim kș bșgare de șeamș așșpra averii noastre; și lakeii (țiokei francezești) aș aflat sekretș sș ne fakș a gșsta mășșmirea sș nș pștem a ne slșji șingșri, "kă sș nș avem, dșrș kșm zise Mșntșitorș, vrșjmași țnșșși în kasele noastre.", Ei își zik între dșnșii,

kș slșgile nemășești șnt kamarazi kș patronii lor, slșgile engleze șnt robi; italienii rșșpektșosi, șpaniolii șșpșșși; dar ei, slșgi franceze ce șnt, șingșri se affș pre pșmint kărri porșșșesk șșpșșinilor lor. Obrșșnăcia lor ă nemășrginăitș, și Riga le a porșșșuit, șșbt ștrașnece pedșșse de pșrtăbașșeane, kș kare pe toatș zioa fșșea mii de neorăndșele nșșș, mai virtos kș se affș la nșmșr peste o șștș de mii, kapabili de tot felș de obrșșnăcii.

Palătsul.

Lokșl șnde se adănș parlamentș, șeamșnș o țetătate în mijlokșl țnei țetșșii. În lokșl ăcesta nș șrdinș alșii oameni dekșt ăceia ce își apșrș ave-rea șăș voiesk pe a altora. Diogene ăci kș fanarșl șșș n'ar pștea sș afle doi prieteni șăș șn om mășșșmit.

Prokșștori.

Prokșștorii, kari în toate țetșșile Franței șnt în țete, în Paris se affș kș miile. Ei șnt șn fel de oameni allesi în tr'adins kă sș desgrășe pe cei ce șnt prea grăși, și kă șș opreaskș pe cei slabi sș nș kare kșm va sș se îngrășe.

Medicii.

Medicii vindikă și omnoargă aci pe bolnavi ka întoate lokurile lămii: kând se apropie de vre un bolnav, oamenii a-cestia în lok de a'i kănoaște boala, întrebă ce are bolnavul, vor dela dănsul să afle a-cesta. Nă este leak mai sigăr ka să poată cine-va mai mlăt, de kăl să se depărteze kăt va pstea de asfel de prokopsiți. Un poet latin vorbind de un jă-ne Roman kare s'adăș și s'a kăkat seara s'nytos, și dimineața s'a pomenit mort, zice kă a-cestă nenorocire i s'a întmplat din pricină kă aș văr-zăt în vis un medik. Es în-să a-cestă grăsesk de nedreaptă în pricina a-cesta; kă vitete: deopotrivă plătesk oamenii și medikăși kare omnoargă și medikăși kare tătădăeste.

Skotochitorii (filoux)

Cea mai ndemnatikă deprin-dere este a șni fel de fărî ce se nămesk aci skotochitori. Meseria lor e mai sâdjire de kăt a lăi Géber; a-cesta daka a arătat kă s'ă poate skimba plăm-bul în așr, a-cestia fak așră kă nimik. Șite, fără kă ată-ta îndempare în kăl, de n'ar fi fost rășine să se lase cine-

va ai fără lăkrăile, kredemă kă ar fi o plăcere să privea-skă cineva kăm îl fără niște oameni așa de meșteri și în-deminateți. Erkăle, kredeam kă năși ar mai fi aflat boii daka Cacus ar fi aflat un skotochitor de Paris. In adevăr iți spăis kă cine vmbă noap-tea, e în primejdie de a se ve-dea gol golitel întokmai ka stremoșii noștri cei d'ântăis, și cine doarme zioa skoate de minăisne pe Aristotel ce zice kă nă este nimik vid în natărb; pentră kă a-cestia kari nă preveghiază. nă mai află nimik niči în lăzi niči în kase: le află vois să zik seči ka pe dănsule. Skotochitorii a-cestia sânt grozav pe-depsiți de jădiktorii, dar nă-mai kând îi prind; și este anevoie kă nă'i prind niči odată, pentră kă nă sânt de a-cestia ce nă știș căși fakă treaha.

Dikiseala.

Kă toate kă lămea trăiește mlăt aci, dar mai nă se văr-d bătăni. Bărbății n'as niči o dată bărbă mătăi, și în kappoar-tă mai din vreme perșue. Pe-rii alțăia aș o pștere minănată să askănză anii și bătănecea kăiva; de kând s'a isvodit pe-răka în lăme de atănci kape-

tele morşilor și a le femeilor sânt prea skâmpe.

Fanarele.

Invenşia de a lămina Parisul în vremea nopşii kă o măşşime de lămini, merită de a face ka năroadele cele mai depărtate să vie aci să vază a ceea ce Grecii și Romanii nă s'ăz gîndit nici o dată pentru polişia repăblicei lor. Lăminile puse în niste fanare de sticlă spînzurate în aer și deopotrivă departe și de altă, sânt într'o orîndşială de minşne. Spektakolul acesta este așa de frumos și așa de bine sokotit, inkăt Arhimede însăși, de maitrăia șnkă, nă află nimik să mai adaogă ka să fie mai plăkăt și mai folositor. Aceste fokşide noapte fak nă folos foarte mare popoşşii și kontribesk spre sigşranşia păblikă așa de bine ka și mai mşte trupe de gardieni, kare toată noaptea străbat cetatea, și pe jos și alşii kăşri, ka se întimpine pe șchigași, fşri, și ori șefel de făkştori de rele, kare altă dată șvîrşşia atştea nelegişiri fără temere în întărek. Această măşşă face parişul, de vei skoate şgomotşl cel grozav, şetatea cea

mni mai kă sigşranşă și cea mai plăkătă din lăme.

Trălieriile.

Mă întărk la grădina vestită a Trălarilor, a kăria frămăşşegă desfătează kiar și pe cei orbş, ce se dăk a se prezămbă aci în toate zilele vara. Pentru kă este făkătă pentru măşşşmirea șişşii popoş așa de mare, arta și a păs toate şiluşele ka să o addăkă a fi vrednikă de o nemăşşşşine de persoane însemnătoare ce se prezămbă adesea aci, de un năşşă mare de dame frămoase ce o înfrămăşşegăază, și de okăşşşime mare de oameni onestş, kare işi află aci măşşşmirea. Intrarea aci este oprişă lakeilor, și oamenilor ce se nămesk kanalie. Grădina este foarte spaşioasă, și kapabilă d'a koprinde într'ănsă o mare parte din popoş; este pe prăntelesenei și pederea acestşii rîş, a dealşrilor și a kîmpoşilor vecine, adaogă și mai mşte frămăşşegă și plăşerile ei. Aleele cele mari akoperite de o măşşime de arbşri ce fak nămai şmbră în lesnes kă deosebire prezămbărea și kănd osteneşte şineva, află skăşne pretşşşindeni. prekşm și şcene labirinte, tapete de verdeaşă răkoroaşă, spre a

se trage într'o plăcintă singurătate. Vede bine-va aici în hainele petrecătorilor tot ce poate vedea mai frumos în asemenea cetate, și tot ce lăsași a pătăsit, invente măispre mălțămirea ochilor și tătălși. Amele tot d'asna kă mode năoz kă akonchimentele, kă podoa-bele lor în petre skămpe, și kă plăcintele maniere de a se îmbrăka, se adăogă, în stofele lor de aăr și de argint, și nekontenitele aplikării ale marei kăviințe; bărbații, din partea și ei asemenea de dășerți kă și femeile lor, kă penele, kă perșvile blonde, trek în sus și în jos kă sã plāk și kã sã fãre la tñimi. Iasã mai adesea se fãră ei însăși, pentrã kã aici nã nã e lipsã de Diane kãre încântã la Endimioni.

În acest lok plăkăt, își ride lămea, glămește, vorbește de amor, de noțtăgi, de trebi, și de resbois. Notărkăsk, kritikă, dășpătă, se amăgesk și nji pe alții, și kã aceasta toată lămca petrečo. Primăvara se vede felărimi de flori, și privigătorile în vremea verii senmănt kã aici și as alles lăkăssl, și kã glăssl lor cel pătănzător își kântă aici dragostile și dășerile. Aici nã se vede aici o fãră tristă; togi snt aici în pãche de sgomot,

departe și nã se arde nici o vorbire tãngsitoare. Eș krez kã mai în asemenea grădină s'a afflat Armida kã sã desarme pe Rinald și sã'l pșe în lanțurile sale.

Acest lok frumos se ține kã keltșiala Rigii, și își pãn toate îngrijirile kã sã'l fãră plăkăt. Riga a pșs aici an kãrmăitor kã mai mălți ofișeri sãb alterni. Porțile grădinei snt tot d'asna strejșite.

Negășitoretsele.

Kã toate kã bărbați snt mășvitori și ingenioși în arta lor, însă și femeile fãr și ele treaba jãmătate. Cele mai frumoase stas la prăvălie kã sã tragă aici kãmpărkătorii. Și fiind kã snt îndemnative și as glas și niște vorbe grațioase, tot d'asna e sigăr, dărk kãm am mai zis, sã ne skoăș bani din pșngă și kiar de n'am aveã plăcere sã kãmpărkăm che-va.

Çiarlatanii.

La Pont-Neuf se affă o msluime de oamenii ce dăș bi-lete; snt pãn la lok dinnikăzșgi, alții fãr okii de kristal; snt snt kãri tãmădsiesk și boale de nevindekat. Alții iar îi vezi a se rekomanda și a

pretinde că are descoperit
virtutea ascensivă și misterioasă a
unor lucruri simple, sau a unor
patru fuste praf, ca să al-
bească și să îmfrânsezeze fa-
ța. Unul încredințează că
poate reîntineri pe bătrân.
Alți pe alții ce zic că pot
să ascenză și să întinză sbir-
uitsrele obrazului și okilor, și
pslpe de lemn ca să îndrepte-
ze aceea ce-as fâkât bombele
în sfirșit toată lumea are
de lucru nekontenit și își kas-
tă pe bătrâni de treabă, în cât
bietel Diavol nu poate să is-
pitească pe nimeni de căt str-
bătorea și Dămneka.

Libertatea Parisului.

Vrei să fii om de treabă în
Paris în vreme de șesă luni
și apoi să trăiești ca un pro-
klet? schimbă-ți cartierul și
fii sigur că nimeni nu te
mai cunoaște. Vrei să tră-
iești nekunoscut în toată via-
ța? dă-te și trăiește într'o
casă unde sunt opt săs zece
amalii, cel care va trăi mai
aproape de dămneata, acela
va fi cel din urmă care va ști
cine și de unde ești. Iți vi-
ne pofta ca azi să fii de săs
pînă jos numai asr, și mîne
numai bure? nimeni nu-ți ba-
gă de seamă, și poți umbla

prin cetate ca un prinț săkka
an fakia (hamal).

Ceea ce se află în Paris
și ceea ce nu se află nici
декъм.

Ceea ce se află mai obi-
nuit în Paris este: vorbe, că-
te-va kvinte date, care nu se
țin. Dar și facheri de bine, pe
care își fak o plăcere de a le
șita cei ce le primesc; msl-
gime de nebuni; unii pe alții
și alții înșisi; unșă ceea ce e
mai anevoie de aflat este mo-
destia și îngelepășnea, oame-
ni trîndavi, oameni kmpă-
tați, și oameni kari să fi im-
bătrâniți. Este foarte rar să
afle cineva oameni frikoși și
skrepșoși; unșă ceea ce nu
afle nici de kșm, și care ar do-
ri cine-va să fok ca să af-
fle este repășșș, repășșș, și un
prieten adevărat.

Ciocolata, cafeaua și
Ceaiul.

Ciocolata, cafeaua și ceaiul
sunt foarte la modă; unșă ka-
feaua este preferită din chesti-
lalte dor; zic că este ca un
leak care doboară întristarea
ast-fel akșm în urmă, o damă
aflând că bărbatul său a mșrit
într'o bătrânie: "Ah nenoroci-
ta'mi de mîne ce sunt! zise;

normal de cât s'îmi dea ca-
fea!,, și o minune! că 'ia mai
trețst, și pe xrmz iar 'ia mai
trekst, pînb 'ia trekst de tot.

Moda.

Mai de xnz-zî nș sciam de
se mai mîpînkz pîne în Pa-
ris sax nș. Am trimis pe x-
nșl s'îmi kmpere șn fel de
pîne ce obîcniam, și întsr-
nîndșse, veni și'mi spșse că
acea pîne nș mai ẽ la modz.
Moda este singxrl și adevz-
tbl demon kare kîșșce ne-
încetate așeastz nașie. Din
pîcîna modei, Franșezii nș îș-
beșk nișî femeile dșrș kșm
le îșbia altz datz. Dragștea
șea mai tînrz și kredinșioa-
șz s'ar sokoti în zioa de a-
ștzi ka o blestemzșie, o kri-
mz.

Franșezii nș mai poartz a-
kșm spade și palșșe. Kîinii
de Bolonia trek akșm de șei
mai xrișî, și nș mai mîngzșie
lșmea de kzt pe așeia kș pș-

rșl ka ne lșp și kș xrekile
tziatz, și kș kzt vor fi mai
slșșî, kș atzta șșnt mai inno-
rașî kș îmbzșșîșri și șzș-
tșri.

Perștele aș și ele modele
lor; o datz se fșcea ala fran-
șaise, și akșm se poartz ala
șpaniole! Șeasornșele mișî
erã o datz kztate, și akșm
șșnt de rîș, akșm șele mari
șșnt la modz. Am așzit șn-
șșșî a șe zîce că akșm nș se
mai fak komplimente pînskri-
șori, și în lokșl lor se înrș-
dșce o modz nșșz de a se și-
gilã kșrișoarea kș trei peșșî
ka șz șe șine-va mai delikat
și mai çivilizat kș așeastz.

Prietene, șz ne rșșșm lși
Dșmnezș din toatz inima ka
șz dea așșșei viteze nașî pa-
șe, și ka fșria marșialz și ne
așșmpzratz ce o mișkz tot-
d'axna șzș se skimbe într'o mo-
dș mîntșitoare, kare șz fakz
a se întoarș repașșl și liniștea
în toatz Eșropa.

Paris 20 Așg. 1692.

Dačia Litterarǎ koprinde skrierea zrmǎtoare, pe care ne grǎbim a o împǎrtǎși cititorilor nostri. Astorǎl se sǎb-skrice K. N. Frǎmoasǎ ȳnsǎ

kompozicie, limba cea aleasǎ și kǎllivatǎ, stilul cel kǎrgǎtor și pikant, ne face a admirǎ și aci pana D-lsi Karol Nervil. (C. Negruzzi).

SCENE CONTIMPURANE.

I.

O'ALLERGARE DE CAL.

(SCACICA).

Tot orașul Kișinevski se adunase kǎ sǎ priviascǎ alergarea de kai, ce se prelungea se pin' în lǎnalsi Septemvrie kǎ asteptarea D-lsi Konte Voronov guvernatorul general al Nkorssiei și al Besarabiei; dar trecerea lordelsi Dǎrham — ambassadorul Marei Britaniei lǎngǎ kǎrtea Petrebǎrgelsi — pe la Odessa impedekǎndsǎl, alergarea rǎmase a se face nǎmai în ființa D. guvernator civil. general Federov.

Lokul alergǎrii este zece minute afarǎ de oraș unde e gǎlitz o galerie de skǎndsri în felul kinesesk pentru privitorii nobili. Prostimea sǎs — în limba aristokratikǎ — Kanalja, ședea împǎrtiatǎ pe kǎmp sǎs însiratz pe marginea znsi odgon întins ce n'o lasǎ sǎ se

grǎmǎdeascǎ. Slabǎ stavilǎ, daka n'ar fi sprijiniț de jandarmii poliției!

Piața se întinde ovalǎ pe un neted șes într'o cirkoferinț de trei verste însemnate kǎ stilpsori de lemn de 3—4 stǎnjeni departe znsǎl de altul; iar din aintea galeriei este bariera de znde pleakǎ alergătorii kari, într'o fǎgǎ, sǎnt datori a face girul pieței de patru ori, adekǎ o kale de doz-spre-zece verste (mai jsmǎlate postǎ); si doi kare întrek pe cei-l-aiji ajsngǎnd mai nainte dinta, priimesc, cel zntzis un vas de argint prețit 1500 rǎble asignații; cel al doilea, 500 rǎble, kare bani îi dǎ vistieria împǎrtǎscǎ.

Alergǎri de kai se fak pe tot anul în toate guverniiile

PERIODUL III.

11*

Russiei. Scopul este să prin
ачоустъ înscriegiare să se îm-
брътътъгінскъ soisî hergelilor
și è foarte nemerit pentru că
акім тоатъ кълъtimea se in-
destălează din деаръ, în vre-
me че mai de мѣлт' ера nevoie
а се кѣмпѣра kai din statărele
vechine. Ам-сѣлатъ сѣлѣрѣкъ
нѣмай armasari și iepe sânt
priimigi сѣ аlerce; kai нѣ;
și нѣ de alt' соис де кѣт' де лок.

Ființa fânkjonarilor çivili
și militari, тогнî мѣмѣндî рѣгнî,
дă ачестеи привеліште о помпѣ
solemnелъ че адчѣа а мѣnte
де тѣrneеле kavalerilor vѣrstei
де мѣллок, кѣ ачѣастъ deose-
bire кѣ ачѣа се лѣптă ка сѣ
каpete о okire dela dama ini-
nimei lor, și ачѣestia аленгѣ
ка сѣ кѣstige 1500 de рѣble.

Galeria ера тѣsітѣ de dame
frămoase, frămăsele și mai slă-
tăsoare, toate кѣ deosebite ка-
pele și mode de kontrabандѣ,
pentru că Odessa fiind port-
frank se însѣrçinează а ім-
брѣка pe Kіsincоnçe; și è кѣ-
rios а le vedea pe toate кѣ
toaletele рѣкороase și frămoa-
se, și stofele englezesçi și
frangese кѣм fognesk трѣкѣnd
кѣ despѣn pe sѣbt barba vami-
șilor care le privesk strѣmbѣn-
d-se și strѣngѣnd din çmeri.

Çn frămos Landan de Vie-
na veniă înhѣmat de patrѣ te-
legari roibi. Vizitilî în vѣkѣ

kostem răsesk кѣ barba lăngѣ
îl mѣnă кѣ lѣгѣrѣ kopelto кѣ
ginte de argint, рѣzînd çn aer
grav vrednik de çn magistat.
Çn lăștor а мѣnte îndatѣ ar fi
кѣnoskѣт кѣ ачел ателagis, de
și răsesk, avea о formѣ кѣ to-
tăl moldoveneaskѣ; адикѣ ера
mai elegant și kovѣrșînd mѣ-
ssrile обічѣіslî, кѣчи kai dela
roate ераç чel рѣгнî de trei
stănjini депѣrtaгнî de naintă-
șii pe care'i mѣnă çn frămos
bѣiat ка de 16 ani strѣgѣnd
ne'chetat padi! padi! кѣ çn
glas че resenă ка pіkălina între
instămentele çnșî орchestrѣ.

În ачел ekipagis dinapoi е-
ра о тѣнѣрѣ damѣ blăndѣ, а
кѣrѣа figѣrѣ avea ачѣа blăn-
deçe че се vede învechintѣ de
penelă lăi Rafael și çn îsnе
brănot care de pe barbete și
măstăgнî се кѣnosçea кѣ ера
stăgнî. Dinainte ера çn om
bѣlan че рstea сѣ аіbѣ 35 ani.
Kіpѣl сѣлѣ ера frămos și inte-
resant, dar о întristare deанѣ-
dejdsitѣ се vodea pe faça са
palidѣ. El pѣrtă okilari verzi
și ginea mѣnile tinerei dame
strînsе între ale salе кѣ о fa-
miliaritate noiertatѣ алѣi de
кѣт' çnșî bѣrbat.

Кѣт' pentru slăzînl brănet,
el рѣrçea кѣ нѣ bagѣ seamѣ кѣ
è lăngѣ о frămăseçe, și нѣ се
sită la sçena konjçgalѣ, care
çmăre а lăi învederă sас кѣ

ачеа јаръ femce îi erà rãdъ, sãx. къ. inima lui erà p̄insъ, sãx къ erà зп nesimđitor; pentrã къ dama (p̄ekãm am mai sp̄s) erà atъt de frãmocãx, in къл vъzъnd'o чинã-va, trebsiã — dакъ нã s'ar fi inamorat — чel p̄đin sъ o p̄iviasкъ ка pe зп кар d'opergъ ал пãтãrei.

Търърл om smolit, eram eș; чei lãlđi, D. Ipolit P. și sođia sa D.-na. S. vara mea.

Sosind la galerie. ne-am dat jos. Varamea dъръ brađl bърbãtslxi ses, iar eș, fъkъndъ'mi lok printre dame kam кълъrește (cavalierement), кълкъnd pe bãtãtrele moșnegilor карii мъ da la тоџи драџи, колнд зпiforme in dreapta și in stinga къ зичerea pardon, talisman care inкide gъra gio-tiđilor, am alergat la чelalalt карт ал галерiei знде зãriгъmо карелъ rozъ имплъsãтъ къ o pasere de paradis. Стърпã ачеi кареле era fanãlãl care мъ lzmina, magnetsl че мъ тръgea....

Nã vois întreprinde a des-crie frãmãsejele Doamnei B. pentrã къ simđ къ акãm dъръ treчere de чинџи ani, oriкът аș voi sъ fix de перърtinitor, sã-venirea ei ar silii imaginađia sъ galopeze fъръ voie, și ar къл-ка хотърїrea че am fъркст de a sp̄ne адеvърãl in тоãт sim-plitatea sa. Nã vois vorbi деџи

nici de fãrmeksl ekilor ei, nici de glassl ei че sãmъna къ sãs-pinãl amorãslxi, nici de a ei talie mlъdioasъ....

Netъргãdit este къ eș silъ-vesk pe toate femelle tinere și чинstesk pe bъргъne in sãve-nirea treкxtei lor frãmãseđi; dar къ ~~toãт~~ plëкъчisnea rog pe damele care нã vor avea o talie frãmocãx sъ мъ ierte daka le prefer pe чele nalte și sãbđiri. Asta e o greșãl de care e vinovat gъstãl meș.

Doamna B. мъ p̄iimi къ зп zimbet inккнтъtor, și vъzъnd negъta de gelosie че гърърндise pe fađa mea inтър vide-reã знsì тълг ofiđer de лъ-чери че vorbia къ d'nsã: iđi re-komand pe D. Arsenie Timo-feeviči J. im zise.

O! noi nekъnostem, am гър-sъns zimbind къ silъ кърte rãs.

— Bon jour, mon cher; te știam la Hotin?

— Ieri nãmai am venit și мъne мъ inтorк.

Къмl аșа de grabъ no lași? am адаos inкреџind frãntea și ridiкъnd sprinчenele ка sъ'mi даș in aer мъхnit.

— Slъjba o чere. Slъjba militърeаскъ are mai мãlte ne-плъчери декът mslъgmãri.

— Si mai virtos in vreme de гърbois. Пърãrea in бза тãnslxi, siliiđi a бивзoka sãbt

zn kort kare nș vș poate a-
pșra de nestatorniția vșzds-
hșlși meniđi poate a mșri de-
parte de ai vșstri, fșrș altș
petrecherē dokșt șaiașl și sto-
șșl.....

A! rșșboișl e cea mai ma-
re plșcere a vitejilor, șrmiș
el kș zn aer famfaronik, dar
rașea, rașea e nessferitș. A
ședea fșrș treabș intr'o ce-
tate in tovșrșșia znși bștrșn
komandant plin de rezmatș-
mșri și de dekoragii.....

V'ađi afșndat in strategie,
domnilor: zise Doamna B. și
nș lșađi seama kș alergșto-
torii aș sș pleșe.

Ofișerșl ne lasș.

De mșlt venise lșnșerșl a-
șesta? am ințrebat.

— N'aibi niși o grișș, imi
respșnșe Doamna B. riziđ; imi
vorbia de fortifișagiiile șetș-
đii Hotiňșlși. Nș șii inșș kșt
m'a mșlșđmit ințșlnirea voa-
ștrș. Fșșeam o komparanșe
ințre voi kșnd vorbiađi; tș
atșt de negrș, el atșt de alb:
era zn kontrast de minșne.

— Vșđ kș komparanșa nș'mi
era in favor.

— Oș! ești nessferit. Tași.
Iatș Domňșl R. znșl din jș-
deșktorii kșmpșlși (jușes de
camp).

Domňșl R. ne spșșe kș se
va da șemnalșl alergșrii, in-

datș ce se vor kșntșri kon-
kșrenđii.

Kșm am ințrebat.

— Tođi se kșntșresk kș
așel ce se sokoate a fi mai
gresh, și șelor mai șșori li se
pșne plșmb pe șea piňș ce
șant tođi de o potrivș grei.

— Asta e nedrept, Daka
natșra m'a fșkșt șșor, pentșș
ce sș mș ingreșe kșt șngro-
soman ce trage poate optșște
de litre?

— Așa e regșla.

Kare sokođi kș va lșa pre-
mișl? ințrebș Doamna B. pe
jșdeșktorșl de kșmp.

— Prekșm gșndesk. Me-
leli va kșștiga kșși eșșn kș-
lșreg.

— Kare e Meleli? am zis.

Așel mik akolo kș znștraiș
șngșresk larg inkșt pare kș
e de imprșmșt.

Slabș nșdejde, am șșmat,
kșși n'are niși kșm aer kș-
lșresk.

— Sș'l vedeđi pe kal, veđi
jșdeka alt fel, dar așđ kie-
mșndșmș. Mș iertanđi, mș rog.

Jșdeșktorșl aleargș, și gș-
șind toate formalitșđile im-
plinite deteșemnalșl strigșnd:
allez!

Alergștorii plekarș ka se-
geata.

Mș șit la vara D-tale, im
zize Doamna B. și simđ o

nespărsă komprătimire pentru soarta ei; atât de tînăr și atât de nenorocită! Abia în-cherșă a gsta dălcșicile și-nei kășștorii potrivite kă ăntăiel ei bărbat kolonelul D. tănr, frămos, viteaz, și moarlea îl secherș săbt zidșrile Silistei. Akșm akest al doile. . .

— O! ea îl iăbește.

Nă nă îndoiesk, kăci D. Ipolit merită a fi iăbit, dar ăe amar trebșe se fie în săffletul lui și kăte jale în inima soșiei sale kare șeamănz Antigonei sprjiniind pe Edip.

— Kă deosebirea, kă avel vestit rigă a Tebei era bătrân și D. Ipolit este înkă în floarea jănegei.

— Vai de ell kă atăta e mai de tăngșit, pentru kă în vîrsta înfokată a tinerilor simșiri, viața i s'a făkăt o povară dă-șeroasă.

— În adăvăr, am lăat șeamă kă nă vede bine, dar asta poate fi o boală trekștoare.

— Niçi dekșm. E desă-șvirșit orb. În zadar s'aș silit ăei mai iskșșii doktori ai Petersbărgășli și ai Odesei, nă'l aș pătăt folosi, ăi mai virtos pe lăngă desnădejdșirea de a se vedea vindekăt de kari patimi moralsi ses, fisikșl lăi săferi într'atăt în kăt pare kă e șn bătrân trekșt!

O Dămnezeșlle

Băstemsul Olgii se împlinil. . .

Șgomotul gloatei ne kărmă vorba. Alergătorii veniă.

Doisprezece konkșrenșii păș-șeserș, și nămai ăinçi se în-tărna. Kășnd și din akestia mai gămaserș trei. Doi rivali era akșm. Un armăsar negrș și o iapă sșrș. Kalșl era mik de trăș, dar plin de fok; păoarelei era atât de delikate înkăt părea kă nămai de kăt or să se frăngă. Pe dănsșl era Meleli. El sta în fipt pe șea și atât de neklintit înkăt omșl și dobitokșl semăna șn trăș, șn ăentăș. Kalșl era nămai spășm; mășkii i se întinseserș ka koarda șnși ark, și abșrii groși eșia din el. Frăntea kălēreșșli șiroia de sădoare; el legase frănele de oblănkșl șelei și se ăinea de koama kărsierșli.

Iapă sșrș, pe kare o înkă-leka șn okes a nă șliș kă-rși Donn, era mai mare de kăt armăsarșl; trăpșl ei lăngăreș, o areta kă e fșgari-șș. Intinsese kapșl înainte, șrekile le lășase pe spate, și lergănd alășșrea kă dănsșl, șșeratăl largilor ei năgi, era ka băldșl șnși pinten pentru armăsarșl kare atșnçi și mai tare se repezia la fșgă, însă ea nă'i da pasșl.

Amândoi era akəm ka la
cinci sate pași de Ținta, kənd
Meleli impūs ambi pînteni în
koastele armasarăsi. Un sən-
ge pərpris vłpsi pelea lsi
lăcie ka atlazl și negrē ka
paua korbăsi. Rēnkezēnd de
dărere se resflē sforzind
strașnik, sbrli ȳndioasa koa-
mē, și arēnkāndse în zecē kop-
ce ajnse Ținta, nobilsl dobi-
tok!

Indatē il ȳrmē și eapa.

Hēra! strigē gloata bēzēnd
în palme.

Meleli pūimi vassl de ar-
gint pe kare era separe ar-
mētărele Basarabiei.

Armētărele aeste sânt: ka-
pəl zimbrăsi moldav ȇind în
koarnele sale pajra impērētea-
skē kē aripele intinse.

Intovrēsit de Jandarmi și
de topi privitorii, kē māsikē
înainte sēzēnd marș, Meleli in-
trē în oraș.

Astē intrare trismfalē se
pomenește și se va pomeni māt
vreme în kapitula Besabiei,
prekəm se pomenea la Roma
trismfele lsi Țesar, Aȳgēt, ș.a.

Ce Olgē, doamna mēa, și ce
blăstem? am întreat.

Asta e o lēngē și tristē
istorie, pe kare iȳi voiș spē-
ne-ō, desearē, îmi zise doamna
B. sēindăzē în trēzărē.

Rēdikēnd storele, îmi zim-

bi fēkēndemi ȳn semn de adio
kē bskotsl de flori ce avea în
mānē. Okii mei aș ȳrmat ka-
reta pūnē ce aș pērdsto din
vedere.

Seara am alergat la Doam-
na V, pe kare am gēsito sin-
gărē așteptēndmē.

Iatē ce îmi spēsē:

P. S. Istoria unei famei spē-
sē de o femeē are ȳn farmek
deosebit. Kopiez din albēmā
mex kiar spēnerea Doamnei V.
kredīnyat hīnd kē ȇetitorsl îmi
va remēnea mālymitor.

II.

O L G A.

“Sânt akəm kēȳi vā ani de
kēnd trēia în orașl nostrē o
tēnēzē damē. Nimeni nē
stiea de sēde e și ȇine e.
Unii spēnea kē e vīdēva zūi
nobil Polon ce perise la Ostro-
lenko; alȳii adeverea kē bēr-
batsl seē — pe kare insē nēl
kēnoștea — are proȇezărē ce
il ȳin în Petersbēg; alȳii kē e
o vāntărētoare ce kētreierē lē-
mea pentrē plēȇerile ei. În sfirșit
aȇei mai rezonabil jēdika kē ea
trebsie sē fie vr’o nenorocitē
pēkētoasē kare venise sē se
spēsoaskē în zritsl monotoni-
ei Kīșineslăi. În skārt, aȇea
ce se aflase mai sigăr pentrē

drușa, era k̄ se nemiã Olga și era polonezã.

Olga vieșia foarte retiratã; rare ori o pãtea vedea zine-va la grãdina impãrteaskã celind sãbt umbra sãsi teis. Mi s'ã intãmplat s'õ vãd o datã si n'õ pot s'itã nici akãm.

Inkipsesche'ni zna din acele femei ce slãjesk de îndreptare naterei pentru toate slãtele ce as fãkãt din greșealã.¹ Figurã nobilã și melancholikã; nisce sprãncene pe care penelãl nã le ar fi inkordat kã atãta delikatețã inkoronã okii ei negri ka mãra kã kãrtãtãrã tãnjitoare; albeaãa feței și a grãmazilor ei — pe kari flãtãras lãngi repantiri — pãrtoarele ei ce pãreas kã se joakã în nisce mici pantofi; talia sa kare avea acea disinvoltura kã kare natra înzestreaș pe femeile de miazãzi. Intr'ãn kãvãnt, ori kare din aveste frãmșeșii în parte, ar fi fost de ajãns ka sã deștepte sã simtiment de mirare sãș în fior de amor. Ea-se pãrea a nã avea mai mãlt de doz-zeci ani, dar kãte sãferiri as trebiãt sã aibã aței fatali ani; de vreme ce șterseserã rosa de pe kvin și megãrase-

¹ Expresie izatã dela doamna B. dela Balzac.

rã o așã zãgereaskã frãnte! V zãrdã-ne ãnergãnd spre ea, treks în altã aleã, și se fãkã nevãzãtã.

În adeãr, am zis D. Ipolit kare imi dã brașul, dama nekãnoskãtã nã se pare a'ni fi kompatriotã; brãnetã și polonezã!

— Pãntre garofele albe, de mãlte ori kresce kãte zna de altã kolor, imi rãspõnse.

— Rãspõsșl este poetik; dar astã sãrmanã g rofã se vede foarte sãferindã, și Zes! ex de aș fi în lokșl d-tale, aș kãtã s'õ mãngãizmãkar pentru dragostea nașiei.

— D-tale iți e lesne a vorbi kã așã șșor ton! D-ta n'ãi isbit nici ai sã isbeșci vr'odatã, pentru kã te ai deșrins a sokoti amorșl o zãbavã, nimik mai mãlt. Kãt pentru mine, mã kãtremãr la singurã idea de a isbi pentru kãkãnosk șrãmãrile avestei grozãve patimi!

Ah! mã sperii, am strigat. Si de vreme ce este așã, iatã fãgãdãesk a nã isbi niui...

Si arãtãt lãã o asemenea semeaș hotãrãre? am kãrmat ex.

Oh! sã dai seama daka am kãkãt'õ, rãspõnse Doamna B. tinzind'ãmi mãmã... Eram fericit!

Dãrã pãșin, Doamna B. zãmã:

.. Așãgãnd în kapetșl aleei,

ne am pss pe o kanapea de
brasdé. D. Ipolit grsi nische
tblige kxzte lngz sn arb-
re, Negreșit k Olga le per-
dsse.

A! am zis, iatv a ceea ce ne
va lmsri asspra mysterioa-
sei dame.

Lzis tbligele, le deskiseis,
și pntre mltele versri și n-
te leșesui și rsesui, catv ce
grsiis.

On s'égare un seul instant
de la vie... aussitot une pen-
te inévitable nous entraîne et
nous perd; on tombe enfin dans
le gouffre, et l'on se réveille
épouvanté de se trouver cou-
vert de crimes avec un cœur
né pour la vertu!..

Pe altv fauș:

Occhi, piangete; accom-
pagnate il core

Che di vostro fallir mor-
te sostiene.

Mai înainte:

Vergessen sie nicht, dasz
zwischen ihrem Brautkuse das
Gespenst einer Selbstmörderin
stürzen wird;

Rousseau, Petrarque, Schil-
ler, ce mosaik! de poeșii! am
zis. Prekam vld, doamna Ol-
ga e o poliglote; și nș s'fats-
esk pe cine n'a fi citit pe a-
cesti astori s'bi fakt karte.
Dakv astv gingașiv Lșizv ka-
tv vr'șn Ferdinand, negreșit
kv nșl va grsi in Kișines.

Ipolitns m'asklta, dedat fi-
ind kv totsl a veti cele skri-
se in tblige. Amzdoi p-
ziam tvcere gndind, el la
Olga, es... la tsaleta pentrs
trș balsi dela klșb.

Oare va veni la bal? am
intrebat dșrv pșuin.

— Nș s'vis.

— D-ta znsz vel li.

— Poate.

— O. Ttbligele astea 'șii vș
lșat minșile.

Uitasem și Olgz și tblige
knd, dșrv vr'o doș lșni, am
intlnit pe Ipolit la preșmlare.
Trebie znsz sș s'șii kv s'ax
indemul meș, de kare mș voiz
kv toatv vieașa, sax a cele fa-
tale tblige aș fost nșskat sn
prietesșg între Olga și Ipolit,
prietesșg ce se skimbare in
cel mai inflektrat amor. Toa-
tv lșmea zicea kv el o isbesce
și kv el e hotșrit a o lșa, mai
ales kv akșm și lșkșia im-
preșnș; znsz ea pșrea kv
znkș mai mlșt se retrșese
din lșme.

— Ťșii cer o mie de iertșri,
imi zise el apropiindșse; este
o mlștime de vreme de knd
n'am venit la D-ta. Prișina...

Prișina e frșmoasa Po-
lonezș, am kșrmat rizind, și o
iert kvci 'mi a rșpit sn prie-
ten, de vreme ce a isbșlit a
domoli o inimș selbatikș.

Adevșrat, imi respșnșe;

ne tulduresc kă Olga nă nă
isbește nă toată frenesia amo-
rului; asemenea o isbiam și ea
la început, dar acum îți măr-
tăresc kă nă mai simt atel
fok, acea begie. Amorul măs
se prefăcă în kompătımire. Olga
e minsnată, e să teger, dar
părsrea tristă, părsrea plănsă,
nă teme, nă kinsseste, imi sko-
te sffletul kă atăta dragoste.
Es o isbesk acum mai mult de
mult...

— A, ești o fiară, domăste!

— Țingsestemă, doamna
mea, și nă nă osindi. Simt,
kănosk, vld kă sânt să vino-
vat nevrednik de izbirea ei,
dar, ce vei? sfferinșile ce am
tras de la seksal Dămnăvoa-
stră, imi as strikat inima, as
deprătat o din kararea acea im-
florită pe kare o visează o i-
nimă de dölzei ani. Es am
acum treizeci și doi ani, i am
verkat prea multe kinsri. Pă-
rsrea vëndst de femoile kare
imi jara să tenăr și vechnik a-
mor și apoi nă părăsia lep-
dăndăstă ka pe o modă vekie,
fără makar a kageta kă prin
aceasta omoară o fimă omē-
neaskă, am sfirsit prin a le
kanoaste și a le pnegăi pentru
aceea ce sânt: niște draci fră-
mosi lăsați pentru a ne ferici
și a ne kinsă.

— Mălgănesk de kompli-
ment, am zis.

— Iartămi, Doamna mea,
și îți rezik, jelestemă, și nă
nă osindi.

Dar dakă ai o inimă a-
șa strikată, am adaos, dakă nă
ești în stare s'o isbești pre-
kăt te isbește, pentru ce nă
te dăstăinșești ei? pentru ce
o imbrinșești jăkăndste în rî-
pa perirei?

Am verkat, Doamna mea,
dar ce pot face, kănd singura
idee e în stare s'o omoare.
Amorul ei e eksaltat, nobil,
plin de fok, dar nekăjivios. Nă-
dejdeam imi e la vremea kare vin-
dikă toată.

Sfirsind, nă lăsa ka să a-
terge înaintea snei tinere da-
me ce venia spre noi.

— Vara mea, kolonela D?
am zis ea.

— Ea însuși, imi respuse
Doamna B. Ipolit acum o isbea
pe dăusa și sitală pe Olga...

Ah! oameni, oameni înră-
tăgigi! Vedegi o biată femē-
nevinovată, timbră, kă inima
simplă și liniștită. Oamănișii,
vă pinedi ka niște dășari ne-
kărate de ea, plăt ce prin adi-
memrite voastre o faceți deși
kakă datoritiile sale de femē,
sittă virtătea, leprădză vinstea
ka să s'arsnue în brațele vo-
astre, și apoi spre respăta tă-
tsoror acestor jertfe o asvirliți
kă despreț zikănd: atăte

tot!... krăzi, nesimțitori, infami, nelegișii!...

Toată această frumoașă kirielă de opitete se adresa la mine.

Am vrut să mă apăr.

— În adevăr, am zis rîzînd, cum de nu kade trăsnetul să ardă pe niște asemenea nekredincioși!

— Rizi, Doamnele, dar eu nu rid... Oh! ai un aer nestatornic kare mă îngrozește!

Ah! am strigat lînd un aer cât am putut mai melodramatic, poji a mă judeca acest fel? Sokolește kă eu n'am încă trei-zeci ani și prin zrmare sînt cînstit. De nu vrei să mă krezi, vezi ce zice balzac în Papa Gobsek...

Balzac era astorsul favorit a Doamnei B. kare mălumindse de acest bîn martur, îmi zimbi sorbind infuzia kopchelăsi de Kina din ceașka de vermeil, și dăpă păgîn zrmă:

Ipolit izbîia pe kolonela D. și sitase pe Olga... Olga nu mai era akăm pentră dăussl dekăt o sșpărare de kare kăsta vr'eu mijlok a skrpa! Nu doară kă lăgădăesk karaktersl lăi cînstit și nobil; din înpotiv șiînd kătă delikateță are în sșfflet nă'l osindiam chi îl jăliam, și plăngeam pe acea nenorocită femeie kare abia o kănoșteam și kare ertfă snei krăde fa-

talităgi, era silită a bea un nou pahar de dărerere!

Toată lămea vorbia kă Ipolit a sevia pe kolonela D. Pe mine însă inima nu mă lăsa a krede la atăta nekredincă. Îmi părea grozav a'mi inkipsi amorul atăt de nedrept, inkăt să voiaskă a'și strika el însă lăkrările lăi.

Înr'o zi aflăndăm singăru a kasă, îmi vestiră pe Doamna Olga. Astă vizită îmi pricină mirare, kăci, prekăm am zis, noi abia ne kănoșteam, de și eram negata, am lăat un șal și am priimit'o.

Pare k'o vădl nu era akăm Olga acea pe kare kă cînci lăni în zrmă o văzsem atăt de frumoașă de și palidă la grădină; faga ei era atăt de slabă... atăt de skimbată. Pe liă ei s'ămăna kă batista sșbgire fără pik de viață; o moarte se vestia în oki ei skăntietori. Ar fi zis cîneva o stată de marmără eșită din mănile lăi Kanova.

Am alergat înainte'i, am lăat'o de mănă mănă ei ardea — și am păs'o lăngă mine.

Ah, Doamna mea! îmi zise, și glăssl ei era înnekat de sșspine, iartă kătezarea mea; oh! sînt foarte nenorocită!

Lăkrămile îi lăplăgă okii.

— Linăștesce-te, Doamnele,

îi am răspuns. Oh! înțeleg! în adevăr ești foarte nenorocită!

Așa e că se'nsoară? strigă ea că glas sprieat strălucind-se; așa e că mă lăsa? O Dămneze! mă, îndrăg-te!

— De D. Ipolit vorbești, Doamnă? Zic că se'nsoare, dar nu cred că poate fi într'altă de krd. Și în sfârșit fiind aceasta, pentru ce să te măhnești. Se vede că e nevrednic de amorul D-tale. Un nestatornic se desprețuiește și se uită...

— Să'l uit! eu să uit pe Ipolit? Pe semne D-ta nu știi, Doamnă, că el îmi are fărâșit un amor fără sfârșit? Pe semne D-ta n'ai isbit, Doamnă? Nu știi ce venin este acesta. Oh! te fericeșcă dacă ești nesimțitoare! Vai mie! eu am răsuflat amorul; încă o dată am mai isbit, și avel unti amor m'a nenorocit, acesta mă omoară. Voi mări negreșit... El era bărbia mea, sffletul mă, și să mă lase? Căci în adevăr voiește a mă lăsa... Oh! îl voi omori și pe el și pe soția lui!.

Înfurierea ei m'a îngrozit. Era de o frământare fioroasă. Asta fel trebură să fi fost Didona când hotărî a se îngropa sub zăminele Kartagei. M'am sculat.

— Te spăria, Doamna mea — îmi zise după puțină tăcere — Iartă-mă! Când ai ști că tot este în asta lucrul

înimă! Eu nu văkan pe care nu mai moartea îl va stinge!... Știi că Dămneata îi ești prietenă, pentru aceea după Dămneze la D-ta îmi e nădejdea Ajută-mă, Doamnă! Scapă din sfflet deja osîndă! Zi, fă, mijlocuște să nu mă lase!

— Și ce pot sfăturile mele, când lacrimile D-tale nu folosesc? am zis.

— Ah! când gândesc că ieri nu mai departe, lăcă răzcea și se jura pe sântătaea lui, pe viața lui, pe okii lui că mă iubește și va fi al meu!... Oare Dămneze va sffleri să se calce ast-fel jurămintele făcute în numele său? Oare trăsnetele cerului s'au stins? Pentru că și s'a jurat doamna în mii de rânduri. Eu însă mă temeam de amorul lui! De câte ori îmi spunea că mă iubește, vorba asta mă implica că fiori. O presimțire amară îmi zicea că omul acesta care'l vedeam jurându-se pe okii lui dinaintea icoanei și când martorul Dămnezeirea că atăta răzbrăta, este un înșelător. Lacrimile ce vărsa la genuchii mei mă spăria; inima îmi spunea că sunt mincinoasă. Și însă, fiindu-mi lucrul că se sunt! adormiam pe nădejdea fărâșimielor lui; visam fericierea în brațele ce era să mă vânda!... Ah! căci nu'mi a cărmă moar-

*

іншыка-зн. tikulos. N8, n8 s8nt
ex vrednik de amor8l t88!
De te a8 fi i8bit, n'a8 88dea
ferekat in lungele Doamnei B.
femeea asta neindeleas8, ka-
re'mi sp8ne k8 m8 i8be8te ka
8i k8m m'ar int8eba ce mai
fak; vesel8, sb8rdatek8, j8de-
k8nd amor8l o trechere de vre-
me, f8gd8ind8'mi o ve8inik8
dragoste, 8i int8eb8nd8'm8 k8nd
m8 int8ork la Iasi. N8; ex n8
vois s8 fi8 i8bit ast fel. Vois
o femee k8 okii pl8n8i, k8 fa8a
m8xnit8, kare s8 m8 team8,
s8 m8 i8beask8 8i s8 moar8
k8m a m8rit Olga....

Si ins8 merit ex oare 8n a-
semenea amor, ex, kare tot
fok8l amor88i tiner, tot deli-
r8l j8ncei cei mai inflorite
'l-am kelt8it in adimenirile 8-
nei kokete....

In adev8r, n8mai 8n amor
poate avea cineva 8i acela n8-
mai n8 se vit8. A8easta e o
loterie a inimei. Dak8 8n ten8r
int8lne8te o inim8 simpl8 8i
nevinovat8, el este ferice; ini-
ma l8i fraged8 8i k8rat8 ia o
opinie ink8nt8toare pent8r a-
mor, iar de se face partea 8n8i
s8fflet fa8arnik 8i tr8d8tor, a-
t8n8i perde toat8 il88ia 8i in
lok8l fericirei, kap8t8 pism8
8i inpetrire.

Oh! k8nd ar voi femeile s8
8tie ce inalt8 solie a8 priimit
dela cer; k8nd ar voi s8 8tie k8

s8nt l8sate ka s8 ne p8zeask8
de r88, s8 ne ind8re inima,
s8 fak8 fericirea vie8ii noastre,
f8r'indoial8 k8 i8birea lor n'ar
8inea n8mai p8n8 ce se 88k8
s8rst8l nostr8 de pe b8zile lor!

Ex tot d'asna am g8ndit k8
8nger8l p8zitor pe kare Pro-
vedinga 'l a dat fie-k8r8i om,
n8 este de kit femeea k8ri8a
el a j8rtfit amor8l sex; 8i ins8
pent8r ce las8 ele a intra intr'o
inim8 plin8 de i8bire, indoiala
8i 8ra?... O! n8 s8nt ex vi-
novat, serman8 kopil8, daka
n8 te i8besk p8ek8m merigi;
dea sam8 grozavele fin8i ce
'mi a8 strikat inima... Voi8ti a
fi i8bit8? g88e8te vr'8n 8nger
p8ek8m e8ti t8!

Sl8ga mea intr8 k8 8n bilet.
A8easta era o poftire la p8ruz
pe a doa zi dela D. Ipolit. R8-
va88l era skris de so8ia l8i. De
de sb8t skriea: v o m fi n8mai
noi.

M8 poftia la mas8! Si ce fi-
g8r8 eram s8 fak8 ex privind8i
starea d8p8 cele ce'mi sp8sese
Doamna B. S8 v8d 8n om lip-
sit de sim88l cel mai sk8mp:
kare e intr'o ve8inik8 noapte;
pent8r kare soarele n'are raze
nici k8mp8l flori. 8n om ka-
re i8be8te k8 tinere88 pe gin-
ga8a l8i so8ie 8i 8ns8 n8 o
poate vedea. Si ea obosit8 sb8t
ap8sarea soartei, privind pe
a8e8t b8r8at f8r8 s8 poat8

апа зп кѡвѣнт кѡ каре сѣ'л рѡа-
лѣ мѣнгѣа; ши гѣндид ла чел
знтѣа пре каре моарта и'л а
лѣат; вѣдѡв де дои бѣрбаѣи
(Ipolit se рѣта sokoti ka mort)
ла 21 ани, ин чеа маи инфлор-
лѣ фрѣмсеѣл! Ам гѣс-
рѣнс черѣндѣ'ми иертаре ши пре-
лекстѣнд о рѣчинѣ инсѣмпнѣ-
лоаре.

Мѣ симѣиам foarte trist.
Boviam sѣ рѣзг ши нѣ рѣтеам.
Am deskis fereastra. Cheral era
тѣрбѣрат; nori гроши се примбла
ка ниште мѣнѣи пе ел, лѣзѣнд
ин зѣма лор о чеаѣ ченѣше;
лѣна се аскѣнсесе; кѣтева стеле
рѣбеге се иѣиа знде ши знде
пѣнтре nori. Vedeam orașul
addormit desfѣсгѣндѣсе sѣbt
mine ka o mare sѣмбѣ. Linistea
domnia pretstindenii нѣмаи ин-
иа mea era тѣрбѣратѣ. Кѣгѣнд,
зп vis deștept ими инфѣдогѣ
тоате интѣмплѣрѣиле ѣиегѣи mele,
de la 17 ани кѣнд ам гѣмѣс
singѣт ин лѣме, ши рѣлѣ ла 28.
Гѣндѣам ла маикѣ mea пе кѣ-
ре аѣиа о кѣноскѣсем, гѣндеам
ла ѣалѣрѣиле че мѣ кѣрпѣнсесѣгѣ
ин лѣме, гѣндѣам ла тоате аѣеле
fiingѣи пе кѣре ле иѣбисем, дѣ ла
koketa пе кѣре о иѣбисем знтѣи
рѣлѣ ла kopila кѣре'ми скѣria,
рѣлѣ ла Doamna B. пре кѣре
о иѣbeam. Mi се рѣгеа кѣ ле
вѣд пе тоате тѣекѣнд пе дѣ-
nainte'ми, фрѣмоаѣе, ѣеѣеле,
triste, рѣнсе, гѣзѣнде....

Tănetul văia în departare;
черѣлакѣм се инѣѣлѣа кѣ хѣинѣ
posomoritѣ; stelele peria пе
гѣнд: De аș fi fost poet, аș
fi privit кѣ рѣѣчере аѣеаѣтѣ сѣе-
нѣ мѣгеаѣѣ а nătrei, dar
temper тѣра аѣѣ рѣгѣгеа о дѣ-
оѣѣбитѣ инфлѣнгѣ аѣѣпра fisikѣ-
лѣи mex. Ын сѣारे фрѣмос, о
ноапте ѣенинѣ мѣ инѣѣеѣѣте;
din инпротѣѣѣ о ѣреме зѣрѣтѣ мѣ
интрѣѣѣзѣѣ; ин аѣеѣѣгѣ гѣндѣам
dăкѣ Englezii аѣ. tot аѣеѣе-
неа ѣреме, аѣ. rezon сѣ се
sѣнѣѣидѣ. Che ѣѣфор се гѣтеѣте!
Stelele strѣѣѣѣesk de o маи
ѣѣе лѣминѣ! Spѣн кѣ дѣкѣте
ori моаре зп om, sѣffletul лѣи
merge дѣ'си иа lok интре стеле;
oare кѣре ѣѣ fi steaоа Olgei?
poate кѣ аѣеа кѣре е аѣоло ин
kăpet. Мѣ зѣтам ла ѣгѣсамѣкѣ.

Domnule, imi zise slăga
тѣгѣндѣмѣ де хѣинѣ; gasda
интѣеабѣѣ де нѣ ѣреи а ѣина?

— Nă ѣреѣ ам гѣспѣнс.

— Domnule, сѣ инкѣд фе-
reastra; ѣремеа е тѣрбѣре,
кѣгѣнд а се тѣне.

— S'aroi?

— Știă кѣ дѣmitale нѣ'ѣи
plăѣе тѣnetul.

— Аșа este кѣнд е апроа-
пе ши кѣнд тѣрснеѣте; dar кѣнд
ѣѣеѣте ин departare ими plăѣе.

— O кѣм fșlgerѣ де străș-
nik, аѣѣдогѣ blestemătl, groaz-
neѣе тѣnete о сѣ аѣем! тѣ-
bѣе сѣ тѣрснеаскѣ зндеѣа,

Acest din zrm̃z argument m̃z f̃k̃z se m̃z trag dela fe-reastr̃z. Int̃rñnd̃z̃m̃z, ṽz-zis̃z pe gazd̃z k̃z servet̃z pe m̃z̃z.

— Dak̃z Domñz va s̃z c̃i-neze, im̃i zise el, i am g̃z̃t̃il z̃n h̃o l̃o d̃n o i miñnat, b̃line e k̃z ikr̃e ferte iñ z̃nt, și...

Sing̃z̃r ñmele b̃k̃at̃el̃r e-ra d̃e aj̃ns̃z k̃z s̃z'mi taie a-pet̃it̃z.

Gazda mea era z̃n moșneag ka la 65 ani, sk̃rt̃ și gros. Iñ j̃unia sa se vede k̃z f̃es̃e balan, k̃z̃ci ok̃ii l̃zi avea z̃nk̃z o ṽz̃zre ṽz̃p̃sea de alb-albastr̃z. Fața l̃zi roșie ka morkoṽz̃l și fr̃nt̃ea f̃z̃z̃z niç̃i o sb̃ir̃c̃it̃z-r̃z ar̃z̃ta k̃z pent̃z el viața n'avỹsese zile negre.

— De m̃zlt̃ ești iñs̃rat, moșze? 'lam iñtrebat.

— De pat̃z̃zevi de ani.

— Ai kop̃ii?

— Trei b̃zĩci și o fat̃z.

— Si z̃nde s̃nt?

— Doi sl̃jesk̃ iñ oaste: cel mai mik̃ e pis̃ar, și fata mea tr̃z̃este la T̃k̃lin. O! Sașa mea...

— Sașa? ce va s̃z zik̃z Sa-sa? Ivan, sl̃zga mea, im̃i sp̃z-se k̃z e d̃m̃instiṽz̃l din Alek-sandra.

— Sașa mea — z̃m̃z moș-neag̃z̃l — e dam̃z mare, am m̃zrit̃at̃ o d̃z̃p̃z̃z̃n c̃i noṽnik̃ de-la T̃k̃lin. Ṽz̃z̃bat̃z̃l sex e G̃z-

bersk̃ii-Sekretar. S̃z o vezi, domñzle, ațeẽa e femẽe; mai nalt̃z k̃z doz̃ palme de k̃z̃t̃ mine. Sam̃z̃z̃z̃ b̃z̃z̃k̃i sex ka-re a fost grenadir, și groas̃z k̃z̃t̃ mine. S'apoi, fr̃moas̃z. roșie ka z̃n b̃z̃jor; ñmai k̃nd̃ era mik̃z a k̃z̃z̃t̃ din sk̃riñciob și de at̃ñci e kam̃ sk̃ioar̃z; ṽz̃z̃sat̃z̃l a strikato p̃z̃z̃in, și i s'a sk̃z̃rs̃z̃ z̃n ok̃iz. — Si iñṽz̃nat̃z̃, domñzle, ka z̃n diak. Sk̃rie, țetește groaz̃nik̃. K̃nd̃ a fost ast̃z̃ prim̃z̃var̃z̃ la mi-ne, 'mia l̃z̃sat̃ niște k̃z̃z̃z̃i foar-te fr̃moase, p̃k̃at̃ k̃z̃ ñz̃ șĩz̃ a țeti.

— Trimitimi-le s̃z le ṽz̃d, am zis.

Ațesta era Florian trad̃z̃z̃ r̃z̃sește.

— Țitește țz̃ și ex vois as-k̃z̃lta, am zis l̃zi Ivan. Ivan iñțep̃z.

“Dz̃p̃z̃z̃ ce alerg̃z̃ dela o țz̃rm̃z la alta, ka s̃z se g̃d̃z̃-re la Eliçio și la Galatea, k̃z̃-nele iñțep̃z a alerga p̃r̃in m̃z-g̃z̃z̃z̃; și se ia dz̃p̃z̃z̃ z̃n ied s̃z̃l-batek. Ied̃z̃l fuge și treçe l̃z̃n-g̃z̃ p̃z̃stor̃ițe...,”

— Desk̃ide iñ alt̃ lok̃.

— “Estela se roși z̃it̃z̃n-d̃z̃e la maik̃z̃sa. Margareta îi d̃z̃ voie s̃z̃ p̃r̃imeas̃k̃z̃ pre-zent̃z̃l, și p̃z̃stor̃ița s̃z̃ z̃nk̃z̃ nehot̃z̃r̃it̃z̃. La z̃m̃z, k'o m̃z̃z̃z̃z̃ trem̃z̃k̃nd̃z̃, ar̃z̃k̃z̃ kord̃ela

verde, care era în grămăzii berbecuși.... „

— Ei! dă-mi pace că pștorigele și că berbecuși că cordele verzi.

Văzind că pastoralele D. Florian nu mi pot împărștia melankolia, m'am călcat, însă de abia apăsasem a adormi și s'au vis fantastic veni și și pșse aspru mi negrele sale aripi.

Pșrea că m'au aflam într'un mare salon înbrăcat în dolls unde ardea două mari polican-dele că lămințuri de ceapă galbenă. Olga dormia călcat pe o canapea. Ipolit o privia stând la capul ei. Doamna B. se gătia la oglindă fredonând aria din vodevill rusesc: *Козакъ стіхотворецъ*. Prin salon se primbla o că cordele verzi la gât, și Sașa s'aria sclorțind și strimbându-mă. Nu știu cât pșine acest popșri de vedenii, căci când am desăis okii, era zioa mare.

IV.

КЪТЕВА РЪВАСЕ.

Era căteva luni de când m'au întărnasem la Iași. Birtejul societății, progressri, intrigile politicești m'au căprinseseră într'atât, în căt ne aflând mință de răgaz, am fșgit la mare;

însă acolo singurătatea, aerul cărat, privirea naturii, deștep-tară în inima mea s'avenireă Doamnei B. În zadar cătăm a scăpa de prigonirea acesti amor atât de skurt, atât de înflorit. El se pșinea de mine și m'au fșcea a căerka toate kinșrile despșșirei. De m'au dăceam la vânat, mi se pștea că resănetul pșșcii mele trece Pșștel și merge de moare la căsa Doamnei B. De voiam să cetesk, doi oki frămoși se pșnea dinaintea literelor, și în ori ce frăș gșseam o espresie a Doamnei B. Ne mai pștândsmă lăpfa, am scris s'mi vie pas-portul. Am lepadat toate romanșele, și m'am apșkat de cetit pre Tșvidid și pre Ksenofon. Dsmnezez se m'au ferte și pre mine și pre acesti vestșli și limbșșii astori! Neideat în strategie, n'au pștat pșșșși nici frămoasa retșpadă a celor zece mii, nici rșșboaele pe-loronișiașe. Arșșkam cășșșile și m'au dăceam de priveam Pșștel căm cășșe, și fericeam pe kazakșl că barba lăngă dela biketșl din ceea parte. Imi era drag kazakșl. Aș nu era și el de acolo de unde era Doamna B? Aflam măltă pșșșe în nas l lăi tărtit și okii mișș, și măltă armonie în strigășșl lăi monoton: *к т о і д і о т!*

Ksenofon și Tșvidid se dăse-

serg pe urma lui Balzak și Walter Scott. Imi murginisem cetirea numai în amoroasele rătăcirii a Doamnei B.

Fără îndoială, ziceam, a-cesta e langagiul adevăratului amor! lakonik și înfocat. Doamna de Sevigné și Ninon de Lenclos nici odată n'au pătât scrie astfel. Ah, cât m'a isbit de strașnik! Și ex kare sokotiam kă e o koketă și...

Ivan îmi kărmă monologul. El îmi addăcea pasportul și doș skrisorii kă timbră Kișinevski. Kșnoskșis pe adresa vneia slova Doamnei B. Tremăgând de ferichire am deskis'o. Iată ce'mi skrîea:

“Prietenul meu! Sânt foarte nenorocit! Așd kă te găteti să vii iar în Besarabia, și nș știi kăt m'a sșrărat vestea aceașta... —

Încerțat era original.

— “Te ai fost dșs; glndeam kă m' vei fi șitat. Ah! kând ai șci kăt te am isbit, dar akșm nș te mai isbesk. Iată sinceritatea mea, dar kând ai ști kăt sânt de nenorocit! De kând te ai dșs, toate neferichirile m'au impresrat; am perdșt pre Bibi! inkipsește-șu kă se vede k'î dasă sșra ferbinte săș cine știe. Pe la miezșl nopșii așd șn grozav xșgkșit pe kanapelsșua șnde el dormia. Șar din așternșt. Ce

să văd? bietsl Bibi era în spasmele agoniei. Oș! nș'șu poșii face o idee de ce am cerkat! Oș! sș'l fi vșzșt kșm m'ș privia kă oki lăkrimștori! Kșm se vșrkolia în bragele mele! Am skșlat toatș kasa; am trimis dșrș doktor; dar sșrakșl era în chele de pre șrmș minște. Ne mai știind ce să fak. Șiam tșrnat pe găt kăteva lingșrișni de arș de Kolonia. Șermansl! Șermansl! trebsia sș'l vezi kșm vrla; kșm se sșvșșisma! Oș, grozave minșto pe kare în vșci nș le vois ștta! Kând a venit doktorșl il gătș mort, și pre mine leșinatș.... Lakrșmile m'ș opresk de a'șu mai skrîe, dar te rog șnkș o datș de vei veni în Besarabia sș te faci kă niși m'ș kșnoști. Kând ai ști kăt sșnt de nenorocit!

“P. S. Rșpe skrșsoarea aceașta. „

Am skșpat skrșsoarea din m'șnș și am deskis pre chealaltș:

“Prietenul meu! Tș m'ș întrebș atște lșkrșri de o datș în kăt nș șlis la kare sș rșșpșnd mai șnlș. Văd însș kă înceri kă Doamna B. și sfășrșști kă Doamna B. Așa dar de d'șnsa șu vois vorbi, kăci pentrș chelelalte interese nș'șu prea bașu kapșl și ai dreptate pentrș kă știi kă m'ai lșsat în lokșl tșș și nș te indoești de sirșșinșda mea, de vreme ce mșlșemșrea

mea o cunoști că e să mă
tăvălesk prin presădstvii (tri-
bunaluri); și că venirea ta
(care cred că va fi înkrînd)
te vei înkredinga că prietenul
tău a fâkst pentru tine mai
mălt dekăt tine, pentru că pre-
dănsul amorul nă'l tărbe de
nas dărpă Doamna B. „

“ Tă îmi skrii să te în-
științez ce face? căm săffere
dărpătarea ta, și daka dăreerei
s'a mai alinat. Sermane pri-
etine! 'mi e jale de tine, căci
tă ești fâkst a fi căt vei trăi
înșelat de femei. Mîngiete
simțitorile Verter, Sarlota ta
nici a mărît nici s'a înjân-
giat, nici și'a fâkst seamă,
nici s'a bolnăvit (dekăt nă-
mai cănd 'ia mărît cănelșșul),
ci din înprotivă, adoa zi s'a
arșakat în brațele năsi tîntă
officer de lănceri. . . . „

— Fecior! dă'mi șipăl că o
de Kolon.

— N'avem aiți, la uagă. o
de Kolon.

— Dă'mi ceva! dă'mi un pa-
xar de apă că giagă. . .

“ S'a arșakat în brațele
năsi tiner officer de lănceri.
Tă îl cunoști; leutenantul Arse-
nie Timofeevici J. Iți addăci
aminte căm rideam de dănsul
că șade ca o fată mare că okii
plecați, și cănd vorbește că
femeile, tremură. Adevărat,
nă e nici o asemănare între

voi amăndoi; kapul tău e de
poet și al lui de oștean, și el
te nămea și cionă ea golova;
tă de cănd ești nă te ai îngri-
jit de tsaletă, în vreme ce
Arșenie Timofeevici balan mai
mălt dekăt toți balanii, e frămos
în felul lui, și e în stare a se
bolnăvi dăcă ar videa că un
fir de păr dintr'un favorit e
mai lăng de căt celălalt. Achea
însă în care te întrece, pri-
etenul tău, și că care te a
gătit, este dăntul. Inkriște'ți
că el este cel tăntăis mazerist
din toată Nova Răsie, și tă
cunoști slăbiciunea Doamnei
B. întră achea. Tă, sermane
filosof, nă poți face o singură
antreașă, stingăcia ta e nesps-
să. Askăltă akăm căm s'a legat
acest amor. Știi că negătiam
să dăm un bal bănăsi nostră
găvernator. Balul a fost a doa
zi dărpă părăderea ta. De și
n'am mălășmire în adăntările
sgomoloase unde dămnește eti-
keta, aveam căriositatea să
văd pre Doamna B. și să stă-
diez soarta ta în okii ei, pre
care tă îi asemănai că vioarele
întrobrate și — că căle alte
cele. Nă tăgădăesk că seara
achea ea era de minsne, avea
un aer așa de dăle, așa de
înkăntător, așa non so che,
un aer care zicea: izbăstemă,
nă mă lășagi să mă părădăesk.
Dămele își șoptia și se giontia;

tinerei o privea cu amor și înfokare zicânduși în re ei: kîl e de frumoasă! Se începea mizeria. Doamna B. începea cu lîncerul. Ce s'îl mai spun? Era în elementul ei, și fiind cu știu cu 'di plache stilul poetic, o voce asemîna cu Atalanta alergînd pe lîncul valurilor. Insul guvernatorul se sculă dela kîrugi și veni s'o privească. Rășii striga: prevoschodno! Moldovenii: minșnat! Pe lîngă ea, toate chelelate femei erau răsrite. Asta nu e puțin kînd o zice o gură indiferentă, mai ales kînd — știi — cu la noi sînt multe frumoșele. Toată seara n'a vorbit de kît cu Arsenie Timofeevici, n'a vîzutat de kît pre Arsenie Timofeevici, n'a dînuțat de kît cu Arsenie Timofeevici, nămai eu nușl am fîkît un țer de valcu cu dînsa, eu care n'am dînuțat de opt ani. În învîrtirea valurilor, am pomenit nămele țu. Gicește ce'mi a rîspuns? — Nu'l vîd la bal. A! șitase cu s'a dîs!.. Kîm îgi pare, prietine, rîspunsul e de minune. În șkert, ce s'îgi mai prelîngesk? Tu ești șitat, șitat ca kîm n'ai fi mai fost. Lîncerul șede toată zioa la ea; dat bîiatul nu e așa prost kît samțuț. Mi a arîlat ieri un rîvaș dela dînsa; iată ce'i șcriea: " Mă învinovîțești

nedrept. Nu, nu'l am isbit pre el — ațel el ești tu — gîndul meu era tot la tine de kînd te am vîzutat la alergarea de kai... Oș! te isbesk, dîșinka! mă jîr pre okii ațesti care zici cu îgi plak, șul. șul. — „

— Tikăloasa! se jîra pre oki, nu gîndea la Ipolit! — " Rășul nușu n'o izbește, și koketa face pe nevinovata. S'o vezi kît s'a fîkît de biserikoasă; șede toată zioa înkîș în kasă, merge nămai la biserikă și la paradă. Adio, vîno ș. v. l., „

Trebuze s'au aibă cîneva 26 ani și s'au izbească kîm izbesk eu țu s'au simțu ațeba ce am simțit! În șkrișoare mal era un post-skriptum:

" Dăru o îndelungată șuffe- " rire, însfirșit Ipolit a mă- " rit... Xărtia îmi kîțu dîm mîni, și okii mi se țimpleră de lakrîmi adăskîndușmi amintă de nenorocita mea rădă. Apoi în cînda și nekazul ce aveam, asăpra Doamnei B mi am adăș aminte cu babele la noi goneșk pre nekșratul așmînd pene prin kasă. Am țerșt o kîțușe și foarfeci; am țiat fîrțmele șkrișoarea și rîvîșelele vîklenii, și le-am rîș pe jîratekă dîm kîțușe, privind fîșul ce se ridica și apoi perea kîm pîrșe amorul ei, am zis șlagiț mîlle s'au se dăkă și s'affîmte odaea

kă xărțiile aceso. El m'ă
privăa kă oki holbași.

— Ai așzit?

— Bine; apoi?

— Apoi s'ă zică s'ă mi înșale
îndat'ă kalăi, și s'ă te grătești
s'ă mergi kă mine.

— Unde?

— La kălsgric.

Ivan se depărte kăltind din
kap. Negreșit kă m'ă sokotia
nebn.

Așteptând kalăi, m'am dăș
la malăi Prătsăi. Kazakăi kă-
noskăndăm'ă, m'ă salte. O!
kă't 'mia p'ărst el de slăt! Eș
m'am p'ăș pe d'erm, și s'f'ășind
pasportel, arănkam b'ăk'ățelele
în ar'ă, zik'ănd: ce viklenie!
s'ă m'ă zite pentr'ă kă n'ă mai
s'ănt fașă, pentr'ă kă n'ă șis
mazrka, pentr'ă kă n'ă port
epolete, pentr'ă kă n'ă s'ă balan.
S'ă mi zik'ă f'ăg'ă pik de m'ăștrare
a kăgetălsă kă n'ă m'ă mai isbe-
ște, pre mine kare o ishem

ka s'ffletăi! S'ă mi sp'ăe kă pre
Bibi n'ă'l va zita întoat'ă viașă!
Ba s'ă zik'ă kă mai m'ălt isbia
pre kășel? Bine zice priete-
năi meș kă s'ănt oameni menișă
a fi kă't vor tr'ăi înșălașă de
femei.

În vremea aceso kalăi era
gata. Îndat'ă p'ărceseis kă n'ă
dăș de spăim'ă înboldit de
fierbinteala frigsrilor și kănd
m'ă deșteptăis din ameșala mea,
v'ăzsis kalăi n'ămai sp'ăm'ă și
koastele lăi s'ăngerate de pin-
teni. — Ivane znde s'ăntem?

— Într'ăm în Iași. Eat'ă
se întor'ă dela Koroz. Ple-
kasem s'ă m'ă dăi la vr'ă sih'ăș-
trie, s'ă f'ăg de l'ăme și m'ă
treziis în Iași.

Inseră. Abia avsis vreme a
mi skimba hainele kă s'ă n'ă skap
representașă dola teatr'ă.

Se da: Est ce un rêve?

K. N.

Skris la 1837.

La 30 Aug: 1840.

S O N E T T O I.

E chi è colei, che della sacra stanza
Le guardie abbaglia colla propria luce?
Nè all'uscio picchia, e pure s'introduce
Te, Prence, a risvegliar oltre l'usanza?

Ma qual immenso giubilo l'induce
A tanta sua lemerità e baldanza?
E a Te venir più franca di Polluce
Al suo Castor ripiena di costanza?

Dal dolce obbligo del sonno io pur mi desto
Di sua letizia a meditar l'arcano. . . .
Prence! del tuo gran Nome il giorno è questo

L'Aurora in sen l'accolse, ei più modesto
Illuminò la Reggia e in tuon sovrano
Parti, disse a colei, ch'io qui m'arresto.

S O N E T T O II.

Già ti ravviso, messagger del cielo!
Verso l'Istro spiegar candidi vanni;
Lungi da Te sen fuggono gli affanni,
E la pace ti scorta in bianco velo.

Te non molesta il tuono, il lampo, il gelo,
Or, che discendi a prosperare gli anni
Di chi difende dagli ostili inganni
Di Dacia il suolo, con eroico telo!

E che m'innoltro a ragionar di Guerra?
Se l'Angelo celeste in questo giorno
Di santa pace ricolmò la terra?

Ogni trama insidiosa ei strugge, e sferra:
Del divin dono n'è Alessandro adorno,
Concesso da quel Dio, che mai non erra.

S O N E T T O III.

Di luce onusta la Febea foriera
L'infaticabil Nume precedea;

Indi in auratò cocchio accolte ayea
Tre Dignità della celeste spera.

E fendendo la rigida atmosfera
Scendere in Bucarest io la vedea,
E i suoi destrieri trattener la Dea
Nella cittade, ove Alessandro impera,

Tre sommi fregi a Lui fur consacrati
L'immensa gloria, fedeltade, e pace
Simboli prediletti de'magnati.

Cinse di lauri Giove il suo seguace,
Del brandò Marte: e Pallade i sacrali
Ulivi pose, ove il bell'astro giace

Bucarest 30-Augosto 1840.

In segno di vera esultanza.

V. Luigi Zarevich.

Tradskyia sonetelor D-lui Zarevici ce s'as psblikat ks prile-
jst s'rbzrii aniverszrii nsmelxi Prea-înzlygatslxi nostrs Domn.

SONETU I.

Si cine e ayea kare din sakra stançz
Uimesçe ori ce gvardii ks a sa znszxi lsmiñz,
La poartz niçi nş bate, şi intrz neopritz,
Ka peste obiceiri sş te deştepte, Prinçe?

Dar kztz veselie de mare o addşce.
L'atşta îndrşsnealt, l'atşta aliançz
Sş vie pîn' la Tine mai mşlt de kzt Polşce
L'al sşş Kastor, şi plinş de zel şi de konstanzz?

Deşteptş-mş din dşlşea a somnişxi simire
Sş vşz ce va fi taina a veseliei sale...
Şi, Prinçe, este zioa a murelxi Tşş nşme;

Azrora 'n sin o poartă; iar ea mai înă, blândă
Inlămină koprinsă, și 'n ton sovran îi zise:
Te dă-te p' a ta kalle; es mă opresk ai'ea.

S O N E T U II.

Te-am și văzut, o ȳnger, din cherri vestitoare,
Pe Istră întinzându'ți kărate, albe aripi;
Departo fșg de tine și rele și restriste
Și Pa'cea te'nsogescă în albele-i vestiminte,

De tine nă s'attinge tsônăl, fșlger, gerăl,
Akăm țe vii-ai'ea să faci annii ferice
Acelăi țe p'zesce și apără de rele
Pământă Romaniei kă eroikăl s'ă paloș.

Si țe'mi vine în minte s'ă kșget la rēboaic
Kând ȳngerăl din cherri în marea zi a'ea
A 'mbilșgă pământă kă blănda sfânta pa'ce?

Imperekeri viklene el stinge, risipesce:
E dar ȳeresk a'esta țe are Aleksandră
Și dat de Dămnozeal țe scie 'n ve'i țe face.

S O N E T U III.

Kă totă 'n strălcire Azrora pērpērie
P'șă m'rog nainte de neobosită Soare,
In kară s'ă de așr avea pe l'ngă sine
Trei Zei'ți n'kște în stanțele divine

Si despikând în sboră și a neast' atmosferă
L'șându-se d'ă dreptă în Bkărești văzăt-o-am,
Sikăii s'ă kă aripi oprindă'i în lok Zee
D'aspra pe ȳetatea unde domnesc Al'essal.

Trei mari darri 'i addă țe vin s'ă kă altă;
Nepéritoarea Slavă, Kredingă, ș'apoi Pa'cea,
Symbolări v'apărate la principii ferice.

Kă lauri cinse Joie p'ormaciil s'ă cel mare
 Ii dete 'n m'ănz palos; și Palada, maslinil
 De pace îl depăse pe peptil lăi de stele.

PRELUDIA PRIMAVEREI.

Bine primăvara! aerul cel
 felgmatik și luptos s'a răpt,
 și prin k'răptări se varsă eterul
 cel v'ănt kare kade p'ământul
 lăi dără g'ăt desfăcând' l kă
 izbire și kă m'ăng'iere; și b'ăntil
 cher privind' l kă okii s'ăi cei
 drăg'ălași rîde și se b'ăk'ăg'ă kă
 s'a deșteptat p'ământul.

Bine primăvara! toate sim-
 țirile mele ink'ăk'ate de dărări
 g'ăbesk s'ălt'ănd a o int'ămpina,
 și ele s'ă at'ărn'ă de ea kă kopii
 de maika lor cea sosită din vre
 o l'ăng'ă k'ăltorie; ele o în-
 treabă ce le a adăș kă sine,
 o k'ăktă prin sîn și primăvara
 rîde și glămește kă ambele c'ănci
 simțiri și le zice: "fiigi li-
 niștigi izbigi kopilași, eș v'am
 adăș voz la fie kare k'ăte che-
 va, las int'ăi s'ă deskark toa-
 te felăritele mii de frămsseji
 și de dărări strălcăite, și s'ă
 akoper kă ele masa p'ământul
 lăi împodobind-ose r'ăb'torește,
 și voi veji privi n'ămai frăms-
 seji și m'ăndrețe."

Bine primavară! Aerul e a-
 romat și pl'ăk'ăk'ă kă o l'ăng'ă
 s'ărtare a șni amor sig'ăr! și

PERIODUL III.

ne p'ăng'ărit de îng'ălzisnea
 f'ăz'ărniciiei; cherl innoat'ă într'
 șn v'ăl șșor și neask'ănz'tor —
 kă okil d'ălcii f'ăg'ădsiri, p'ăn-
 tre v'ărf'ășile cele ninse a in-
 der'ătașilor m'ănșii fl'ăș'ăg'ă al-
 bastrele kordele de aer, și
 s'ărb'toarea cea mare a pri-
 m'ăverei s'ărpește toat'ă g'ă-
 m'ășia iernei din a mea inimă;
 și p'ăriș b'ăk'ăriei vieji k'ărge
 și g'ăș'ăn'ă prin toate p'ălsele
 mele, și în toate kotișele pept-
 lăi moș se deșteapt'ă dragele
 privigitori, și tot s'ăngele din
 v'ănele mele k'ănt'ă k'ănt'ăche roși
 j'ănești, și d'ăh'ăl in'ăș inbobo-
 chește, și pl'ăchere și indr'ăznea-
 l'ă se r'ăpede, se ar'ănk'ă din
 a'ăști boboci în maika l'ămin'ă
 a viejei, și floarea prim'ăverei
 cea întreit'ă amor-viăz'ă-k'ăn-
 tare înflorește roșatika viejei
 frămoaș floare și infr'ănzind
 în s'ăn'ămi, a ei t'ălpint'ă kl'ădește
 o prim'ăvar'ă în prim'ăvar'ă, șn
 templ'ă al inimei în marele tem-
 pl'ă al nat'ărei!

Bine primăvara! eș m'ă sim-
 țesk m'ălt mal bine, eș m'ă
 izbesk pe sine'mi mai m'ălt, eș

13

sunt prea ușor, prea vesel, iarna a trecut ca aerul ei cel plăcut de odăie, ca bălăbile, călășurile și blănițele ei; manta iernii am lăsat-o ca toate ca iarna ca frigul ei ne obișnuise ca aceste poveri, dar primăvara ne deșteaptă, natura e înălțată, lumea e plină de armonie, vâlculele răsărit, a-pele au lăsat ale lor corsete geroase, și mărmăre în senina zi. Ah! cum desăd pomii okisorii lor și scimbă priviri amoroase ca strălucirile raze a soarelui. Earba lănoasă își a rată colțul cel tărâz care prin minănată întocmire alățăste a cel înșflecător kovor de viață. Pășrea, căntărețul natărei armoniază koncerte fermecătoare și aerul adie lin ca sflarea a celui adăvrat amor; înfrățirea natărei cei renoite gonoste monstruoasele fantoame din peptul nostru, și sfânta renoire oropsește toți demonii din noi, împlădăne ca lăminoi țigari de viață și de cărat amor; toată ființa noastră înnoată în poezie, așole și ferestrele inimii să desăd, toate giroesk spre întâmpinarea primăverii, oamăni din casele lor, și simțirile din peptăurile lor, și dăpă ce a șosit ea și o vâd tărâșă pe toate drămsurile ca koșurile ei de flori ca când ar aștepta pompoasa trecere a

Domnăsi fărțărei pe akolo, și de amândoa plăgăle vezi căln-gul înflorit și aromatele flori akoperă râmăntal înfrămsăcând trăsăii pomi, care se pare ca strigă: "skălați voi kapete koronate ca frănză, și voi fecorești flori ca Domnă natărei trece în asa slavă! — "

Aci se pleacă vâlcăurile pomilor ca respect, și foile își șoptesk între ele ca sfială; earba ardă kapă din râmăntă privind ca cărioitate; florile își pleacă căgltoare ale lor minăate kapete, și prin toate râmăurile răsărit șn vesel alălăiea! către cel Becnik, care să înfrățăză în manta koronării, cea lăkrată din Hermelin, de flori și părășă de roze!

Ah! izbite cetitor! nu ai se pare die când vine primăvara, ca când "diar veni șn vekis dorit prieten pe care de măt îl așteptai și te arăci la al lăi sîn si ești fericit și prea tăcăt? Te ai fi avăt prea măt-te de vorbit dar ca toate achestea te lăci, pentră ca te nu știi de unde să începi, toate ai se înbălesk de o dată pe băză și te nu poți vorbi, pînă ce începe a se căpe căte o șvenire șna dăpă alta, și o băcărie șaz șn dor al tărășăsi dăpă altele și voi le renviați pe toate de când înkă, căte o dată? așa e ca

primăvara: — Când vine, noi sbrăgăm la af' ei pept, și akolo ne vine atăt de bine și de plăkut, și noi am avea s'z ne plăngem și s'z spănem primăverei atăt de mălte, ax! atît de mălte despre treksta iarnă, de ninsoarea inimei, de măgării cei amorții și de florile cele degerate de îngedăl morții. Dar noi t'chem înkă, apoi p'șuin k'le p'șuin încherem a ne îngelege viz'țind k' ea trekstele primăveri — rin'z la cele de mai nainte primăveri ale vieții. Aci încher a se înf'șiga k'le șna felșritele s'vîmțări t'șvîrind șna d'șr'z, alta din architravele timp'șrilor trekste kare ne însoțesk ameste-k'nd'șse k' arproiere în kon-vorbirea noastră! Apoi mergem la braț, k' primăvara prin planteria desf'țerii ei, și noș lok a fie k'ria flori iar îl k'noaștem, și d'șr'z fie kare lok al florii, se ivește k'le o șmbr'z a vre șnei noroșiri perd'ște, pe kare așel lokșor al florii ni'l înpr'șm'ștase în anșl trekst; și fie-kare t'k'șt'z rașnik'z d'șm-brav'z ne strig'z zik'nd k' glas melodios, „mai g'ndești t'z la at'șn'ci?„ și fie-kare t'șf'z de roz'z e pop'șlat'z k' d'șh'ri ale add'șcherii aminte kare strig'z: „mai g'ndești t'z la at'șn'ci?„ și șn'șet'șl cel proașp'ț al fr'șn'șel-lor ne r'șșen'z rit'șnel'șl tre-

k'șt'șl'și k'ntik de Amor — șax de șșferire, și strig'z: „mai g'ndești t'z la at'șn'ci?„, — și p'ș'șeașl cel vorbitor ne m'șr-m'șr'z melodii j'șm'ștate vitate, și strig'z: „mai g'ndești t'z la at'șn'ci?„, și tinerele ram'șri se pare k'z amerin'șz k'z deget'șl și strig'z: „mai g'ndești t'z la at'șn'ci?„, și dintre k'z'șile pomi-lor l'șșekș îngelepdii oki a k'nt'șreșilor celor aripașii, și așești k'șnoșk'șii oki se pare k'z în-treab'z: „mai g'ndești t'z la at'șn'ci?„, așa e primăvara, n'z-mai o șv'șb'ștoare mare a învieri t'șt'șlor celor de mai nainte pri-m'șveri, k'z p'șcherile și d'șșerile lor, o zi a t'șt'șor șșflete-lor kare renoește toate mor-mintele șșrpatelor noastre n'z-dejdi, toate d'șr'zmatele movili, mormintare ale vișatelor noastre noroșiri și doriri — k'z flo-rile și foionfișl lor! așa vișno o primăvar'z! înima mea este șn m'șrmint proașp'ț; șn kadever șk'șmp, fierbinte, izbit, și k'z d'șșere p'ș'șs se odihnește în așest mormint; eșș iam înk'is veșilii oki șk'șdat în l'șk'șme și ar'șsat de șfișiitoarea inimei d'șșere, a k'ria expresie k'șm-plit'z este șn grozav d'șșeros ah! și am înșikriat'o k'z t'z-k'șt'z trist'z melancholie în p'ș-șliita kamer'z a inimei mele, așa vișno primăvar'z! și șerșeteașz k'z pași lini așest mormint.

*

și așază'ți ata verdeț așpră'i akopere kă ara cea sfîntă a rooți tale, adiază'l kă lina ta sșfăre, pînz kănd odată la acea dărpă vîntă a pîmintăși și din tiia cereși primăvară, kadaverele amorăși vor înflori spre o viață, kare nă va mai închea prefăcînd pe trăitor în kadavre. St. Stoika.

Domnșle Redaktor

Fîind nekontenit cititor al Kărierăși de Ambe-Sekse, am vîzăt toată korespondința ce s'a vîmat în periodă I și II kă un fel de înainte kăvîntare și pregătire, a Paralelismăși între limba Romănz și Italiană, și kă niște temeșri pe kare sș se așeze ortografia cea adevărată a limbei noastre. Fără a'gi face mîșgămirile mele, și fără a te felicită pentru norocitul drăm ce ai apărkat kă sș faci pe Romănz a'și kănoște limba și a o vedea kăt este de păternikă, kă kăt este sora cea d'ntăis năskătă a limbelor ce sșnt de familia latină; fără a'gi arătă amirajia mea la metodă adevărată filosofikă și analitikă prin kare pîșești kă partea vntăis a Paralelismăși, pșind pe fie ce Romănz kă un vîntă al orizonăși ideilor sale și pornind de la sine îi întinzi acest orizon ko o rază atăt de didaktikă și konvin-

gătoare, trăkînd dela cele de mai vntăisă trebșindă pînz la cele mai rar întrebșindate; mș mărghinesk, domnșl meș, în această skrisoase a'gi face nămai o întrebare, kare deslășitș kă avelași metodă partikălar al domniei tale, sokotesk kă va mai da vîkă o lămină așpra ortografiei romăneșli.

Este adevărat, domnșle, kă la toate nauile literele sșnt o konvenție, sșnt niște semne prin invoire kă sș arate kătare șăș kătare șon. În ortografia ce ai întrebșindat D. T. vîz kă pentru respektă kăvenit reposatăși întră fericiere Petră Maior și altor, ai înbrădișat avelași semne și avelași konvenții pșimate de d'nsăși și de alții; vîz asemenea kă vînd sș dai Romănzăși dreptă de a'și skrie limba sa fără a fi silit a învîda și alte limbi, ai simplifikat ortografia mărghinindă—o nămai întră învîdăștra gramaticei romăneșli, și pșind niște regule generale foarte lesne și pșigine, addăni pe Romănz a'și skrie limba kă un a-dănk literator, și îi pregăteșli drămă a învîda kă înlesnire limbele șășori ale limbei romăneșli. Ai pșimit doz semne modifikătoare la alfabetă latin: o sedilă ( ) pentru konsoanele d s t kă sș le addăkă la, z, ș, ș, și un dîrkonfleks

(^) pentru vokalele a, e, i, o, u, k, s, z le mai înkizî săz sî le mai lîngheaskî glîssîirea addîskîndîle la z, î și oa. Mî învoesk pentru semnîl konsonelor kare este zî adevrîat (s) pentru kî z nî este de kît zî (ds) și prin zîmare (d); ș nî este de kît zî (s) îndoît săz îngroșat ss = s; și ŋ nî este de kît ts = ț. Însî semnîl ačesta (^) kare este la toate limbele adoptat de semn al lîngimîi vokalelor, mi se pare kam fîrî kîvînt a avea de temeîz nî mai konvenġia și a se pîne la romînește nî mai d'asupra vokalilor če sînt kî adevrîat skîrte kînd înfîġiseazî glîssîirea lîi z și î. Mî rog darî s'î mi rîspînzî, daka pîîmîirea ačestî semnî este nî mai o konvenġie, săz ai dîmneata vre zî kîvînt îndîplikîtor? iar daka este nî mai o konvenġie, pentru če sî nî pîîmești alt semn mai potrivit kî dreptîl și filologîkîl kîvînt.

Pîîmește, domnîl mek, înkredîncîrîle mele kî kare sînt al Domnîei Tale

pîrînte din Botez (naș)

Konstantin Măxîrîli.

Domnîl mek.

Prea trebîinčoașî era ačeastî deslîșîire la pîîmîirea semnelor adoptate, și lokîl ei era la zîrîșîoarea če amî kître

D. Redaktorîl foaiei Înmîi, koprînsî îî Periodîl I al ačestei foi, No. 19, faġa 305. Ako lo am arġtat kîvîntîl semnîlîi (.) și am trekît kî vederea pe al ačestîsia (^). Îî mlîte rîndîrî 'mî a venit a'mî fače apologîia îîaintea jîdekîġîi pîblikîlîi: îînsî pîblikîl nî m'a întrebîat, nîmeni nî mi a čerġt kîvînt; sîngîr dîmneata ai fost čel d'întîzîi kare kînd ai venit la mîne kî partea zîntîzia a Parallelîsmîlîi, 'mî ai fîkît ačeste întrebîrî, și te am rġgat sî mi le dai îî skîris sî zî rîspînzî asemenea îî skîris. Eî am zî kîvînt; ma nî ștîz de se va pîrea și pîblikîlîi lîterajîlor asemenea de îîndîplikîtor ka și mîe. Și pîînzî sî mî'l dîz če trebîîġzî mai zîntîzî a sîpîne, dîrî pîrgerea mea, če este čîrkonflesîl (^). Se ștîe kî o vokalî skîrtî săz dîchronî, kînd va avé doz konsoane dîrî sine se fače lîngî. Čîrkonflesîl se vede îî limba franġezî, și toġî oamenîi zîk kî vokala pe kare se pîne el este lîngî; îînsî sî vedem mai zîntîzî zînde se pîne? — ako lo mai alles zînde lipsește o konsonî dîrî ortografîia čea veke. Îî lok de teste se vede tîte, îî lok de nostre, nître, îî lok de aspre âpre, îî lok de apostole apître, îî lok de nașčere sau naîșčre pîître

sul: adică se pune vedem unde lipsește *xn* (*s*). Așa dară vokalele de sus peste care se vede chirikonflexiul sânt lăngi, nu pentru că au acest semn, ci pentru că au avut înainte două și trei konsoane. Așa dară chirikonflexiul nu este *xn* somn de lăngime a vokalei ci *xn* semn de lipsă a unei konsoane; așa dară chirikonflexiul este *xn* fel de apostrof prin învoire care arată că lipsește o konsonă, și spre deosebire de cel care arată că lipsește o vokală, i s'a dat o deosebire formă. Noi Români pe acest temei, priimind chirikonflexiul, zicem că este *xn* apostrof care arată că lipsește o o jămătate de vokală. *Акъм*, domnul meu, invit pe ori cine a pronunția (*a*) și (*e*) întreg și s'ă bage de seamă că *t* i se deskide gura. Pe zămă s'ă țere a pronunția iară (*a*) și (*e*) că gura mai înkisă, și va vedea că ese o jămătate de (*a*) și (*e*) și prin zămare *xn* (*ъ*); (*ъ*) dar, fiind o jămătate de (*a*) și (*e*), printr'o învoire bine-kăvintat s'a hotărât a se arăta dăru firea lor prin literele auestea apostrofate d'asupra pe jămătate. *Кът* pentru (*oa*) a se areta prin (*o*) vedem același kăvint; pentru că la acest fel de diftong lipsește o jămătate de vokală,

și apoi țerțetind înțerțetl nă-mitșăi diftong (*oa*) nu vedem de căt *xn* adăvărat (*o*) atz în deklinarea și konjăgarea vorbelor româneschi căt și în originea lor. *Прекъм*: doru, dore, odoru, odore; — mără, mori, môle, moli sau moi: sôrte, fôrte, pôrtă, etc.

Că prilejiul acesta vorbind despre (*a*) și (*o*) sokotesk că este de kăviingă a argăta firea lor în limba noastră (*a*) este kărat sau întreg akolo *xn* de silaba în care se afflă el este arăsată sau lăngă; căt însă în deklinarea sau konjăgarea vorbei se va face altă silabă zămătoare lăngă, atzuchi fîresche că (*a*) se face skărt și prin zămare devine (*â*) sau (*ă*); *към* făcu, făcutu, făcăm, — făcu, făcū...

Relația ce se afflă, între (*a* *e*) și (*ъ*) același se afflă între (*o*) și (*u*). *Черче* ține-vă a pronunția (*o*) și vă vedea că *t*-se deskide gura; țere însă a pronunția (*o*) că gura înkisă, că vă vedea a eși afară (*u*), așa dară (*u*) este o jămătate de (*o*) și poate pentru aueasta s'a skris în vekime mai ca o jămătate de chirikonferingă (*o*). La o vorbă, ca s'ă suim de este o silabă lăngă sau skărtătrebă cel puțin aueastă vorbă s'ă fie de două silabe, ca s'ă pătem face kom-

paradie. Când o vorbă va fi sokotită de o silabă și într'insa va avea (o) litera aceeași rămâne pronunțată în firea ei, și atunci poate a se sokoti când lângă când skurtă: kəm: portu che se poate čiti și eu portu și eu pōrtu; kət însz vo ba portu se va face de doz silabe sau mai multe, daka (o) va pēstra arpsarea aspră și atunci, pētnd face komparadie, (o) de vine lâng; fьkьndz-se (oa) sau (ó), kəm pōrta, iar daka (o) nз va pēstra aspră și arpsarea atunci rămâne skurt sau jьmьtate, și devine firesc (u) kəm purtătoru. Ast-fel și Donnu. dómne, dumneata, — jocu jócâ, jucător, etc.

Fьkьnd această bьgare de seamă poate sь'mi zikь čineva; dьpь celle zise; dьmneata arьđi kь prekьm se are (a) și (e) kьtre (ь), așa se are (o), kьtre (u); și dakь pe (ь) ьl arьđi kь (â) și (ê), pentră che nз arьđi și pe (u) kь (ó)? — Pentră kь domnъл mex (o) mai are relație și kь (oa) kare e mai lâng de kьt sine; pentră kь kьvьntьl kare ne face a skrie fâ kьtu kь (â)

ka sь nз skimbьm fisionomia ideii fa cu; acellasi kьvьnt ne face a skrie și pe dóre kь (ó) kь sь nз skimbьm fisionomia ideii doru; pentră kь între (oa) și (u) ori-čine ar pefemi pe (oa) a'l arьta kь činkonslek dekьt pe (u); și în sfirșit pentră kь limba Romьneaskь ьkь din leagьnl sьz ьkь din vreme moșkьi nostrь Romьls a avьt firea a skimba pe (o) în (u) și vice-versa; în vreme che pentră (a) n'as avьt niči n semn altь a'l arьta când este lâng ș skurt de kьt prosodia.

Ѓđi mьlđьmesk, domnъл mex; de întrebarea che'ml fači pentră kь 'mi ai dat motiv a desvolta oare kьm o kestie, che va deștepta în litterađii nostrii niște idei kare ne ar fi folositoare, și a vedea asьpra a chestia mai multe pьreri.

Primesc de inkredingarea simđirii melle kь kare ьkь din kopillьrie m'am deprins a te privi când domniata n'aveai alt nьme de kьt nașьl și ez finьl dьmitale, și când vorbele dьmitale 'mi se pьrea n orakol, mai vьrtos când 'mi arьtai pe genьki sьcenele resboinice ingravьredin Enriada.

I. Heliade.

INSEMNARE.

Această skrisoare a D-lui C. Mauruli, ksm și respnsul meș, de attunçi îmi detterz nisce motive, a mai eși oarekșm din semnele adoptate de antenagii nostri latinisti și tot dărz semnele de invenciã romzãz a adopta pe (v) ce se pãnea la ı și z, pentrz toate vokalile ce se pronșncz (z) adikz a skrie ä, ê, ö=z și â, ê, î, ô, û, sz represente vokalile nasali ce se aflz înainte de m, n, saz și airea Daka dar ô representz o vokalz nasale (oa) a kztat sz fz representat prin alt semn, adikz prin (ó) ka și (ea) prin (é).

Mai tãrziz kãnd çititorii nostri erã deja preparazi spre a adoptã litterele întregz strãbzne, adikz kz trei anni mai tãrziz în periodzil al V-lea; kștezarãm a dà o ortographiz mai erșditz, kare ajșne kreskãnd pînz la pãblikarea Bibliei, în kare se vede ortographia limbei în toatz clasivitatea ei, ce o Akademie de bãrbazi kompetençi ar pãtea înkșviinçiã.

(1860 Sept: 6)

CURRIER

DE

AMBE SEZE

JURNAL LITTERAR.

INAUGURATZIA STATUEI

LUI

GUTEMBERG.

Sârbztoarea a fost frâmoasâ la 25 Iunie; znsz a fost și mai frâmoasâ a doua zi. Komisia pentrâ monsmntl lîi Gutemberg a fost prevzât toate și le întokmise de minune din preznt kx mxiicipalitatea; nikîiri nâ s'a vîzât zadarnice și nebune keltziele; niçi de kxm nâ s'a vîzât adaose în sokoteala bîgetzîi. Fiecare kasz singzrî 'și a fîkst keltzelele din toatz inima și în tr'o glîssire împodobindz 'și preajma kx girlande. La toate forestrele se vedea jîne feçigare, și feçe veșele, Pri-

vitorii formâ partea cea mai interesantz a priveliștei.

Nâ poate çine-va sî laxda în destl ingenioasa și delikate manierz kx kare astoritziile Strasbîrgzîi și toçi lokzitorii, pînz la cel mai din zrmz aș ospîtat pe streinii çe venise kx prilejzî acestei sîrbzri. L'Hotet-de-Ville ar fi priimit și ospîtat pe toçi streinii daka iar fi înkîrpt. Saloanele aș fost deskise neînçetat înnaintea lor și îi priimea pe toçi fîrz deosebire de rang saș de naçionalitate. Se vedea açi amestekazi mairi kommanelor

vechine și profesorii universităților germane, canonieri, tipografi, preoții catolici, ministrii protestanți, presidentul konsistoriului Israelit, învățați, artiști, meseri, laboratorii. Toată lumea își avea parte la sărbătoarea tiparului, bărbajii femei, copii, literați și neliterați. În același ceas se cânta o cantată religioasă în templu, și Te Deum în catedrală.

Aceasta s'a întâmplat în ziua întâia; însă adoa zi s'ena a skimbat fața; și ar fi zis că vine-va că prezentul s'a făcut nevzăt ca s'ea dea lok a se arăta de față trektul: S'ar fi crezut că vine-va strâmtat în veacul în care a trăit Göttemberg. Pe la noaptea și jumătate aproape o adevărată armată a străbătut prin toate porțile Strassburgului, de o dată. Aceasta era deputațiile țitelor țărilor și orașelor din preajmă în okol de zece lege, în kostumele cele mai pitorești, unele antice și altele moderne, unii călări și alții în trăsare însoții s'au preceadă de muzică, steaguri și semne săz atribuite nensumbrate. O mulțime de karre pline de fecioare venea călăzate și okolite de călăreți ce era tații, frații și prietenii

fetelor. N'au putea să exprime sensația produsă prin defilarea acestor populații tari și marțiale care stău așa de bine a mână plăgulă și sabie, și care venind aici, nu lăsaseră pe la vetrele lor decât numai pe cei slăbănogi și bolnavi. Nu se află ordonator capabil a improviza, în Franța, o procesie mai originală și mai curioasă decât aceasta.

Acești vizitatori cămpeni nu întăziasă a se uni cu cortegiul industrial care se organizase în cetate, și care koprindea mai mult de patruzeci de korporii de meseriași rândușite din dăruțel steagurilor lor, din care cele mai multe părta că demnitate căpăd'operă a meseriei sale, și având în karre unele profesiei. Skolarii școlii industriale mergea în căpăd korteșului îmbrăcați în xainele cele mai grațioase, unii armăți că kompase, alții că linii și că instrumente de fizik. În șarm venea un kar în care ei așzaseră niște machine ce căpăd va dăntreșii le punea în mișcare, și își implinea preșsirea. Șălarii condăcea un kal foarte măreț înșelat și împofilat. Zăgravi, stiklarii, tamisierii, având înainte steaguri, embleme ta-

blosri de tot felul întokmite kă sn gıst de minăne, add-
cea kă sine cete de kopii dră-
glași îmbrăkați în albastră,
roșș, lila. Lăkătsii însocea
mai mălte karre foarte mari
ce avea înzântă kămine ap-
prinse, la karre konflănd în
toi skotea ferăl roșșl, il b-
tea kă ciokanele pe nikovală,
și skănteiele se respăndea în
departe. Potkovarii kombina-
seră potkoave săb formă de
desemne foarte plăkate și o-
riginale. Kăldărarii armații
din kap pînă în pıcoare, în
kap avea niște koifri mari de
aramă, și înaintea lor trăgea
sn kazan gata și apprins ce
destila spirtsri. Grădinarii în-
trekseră pe toții, și peregăti-
rea și pompa lor a întrekăt
ori ce feeria sãș povestile de
vrăjitorii poate sãși înkip-
iasă mai plăkăt și răpitor.
Patră karre mai lăngi de dozveci
pıcoare alkăxia ekipagele lor.
Cel d'zântăis era înkărkăt kă
fecioare de minăne înveșmin-
tate în mante de flori; cel de
al doilea pãrta o adevărată
adnare miskătoare, toatã de
stălpãri, de bananieri, de mag-
nolii de kaktăș gingantesti;
cele lalte doz era koronate de
flori, de roade, kă fete mari
și kopii, într'o neorındzială a-
tăt de inkăntătoare, inkăt a-
bia pãtea cine-va sã deosi-

beaskă ce este floare și ce e
kopil.

Въpsitorii (boiangii) цесъ-
torii (pănzarii), çismarii, tabaçii
aflaseră mijlok a înfrămășegă
prodăktele indăstriei lor, și a
le ekspăne la vedere în grămăzi
pe kăt se poate de mai plă-
kăt. Акконçiatorii (koaferii)
trimisesoră la çermonie cete
cete de kopii împodobii și kă
kosicele lăngi în kăt par kă
ar fi avăt niște koame țngeresti.
Kroitarii se îmbrăkaseră kă
toții în kostăme de gengilomi
ai veakăsi de mijlok, pe kăt
se poate mai strălăçit, și forma
peletonăl cel mai kãrios al a-
çestei minănate pıocesii. Toatã
lămea a applasdat pe cel karre
mergea înaintea într'o mare
kăviingă înbrăkăt ka Çatem-
berg. Тămplarii și rotarii tot
felul de lemnaři, armații kă
zneltele meseriei lor, kondăcea
niște karre împodobite kă ka-
pete d' opere indăstriaie; skări
invirtite, orgaue, modele de
invălitãri, de diligençe, toate
foarte frămos întokmite și foar-
te dekorate. Ce sã mai zik
și de măçelari înbrăkați în
roșșl, kă sekărea și kă kăçităl
în măpă, çrmați de niște miçi
măçilărași și açestia kă kăçitășe
în măpă, și dăkănd în amestek
și fără neorındzială doi țabri
grăși akkoperiți de girlande,
și skortați de fete de kăte

litere, a kompune, a tipări și a îndoi și a lega imnii fâkkt într' adins pentru această sârbătoare. Steagurile ce sosia în piață, îndată se arka pe paketsl ce era klâdits la dreapta monșmentâlsî, de unde ele inflyșa o priveriște foarte plâkktă.

Toate mândările kârtegis-lî așzândse pe la lokurile lor în pregistrl monșmentâlsî. D. Liechtenberger avokatsl Bîceprizidentâsl komitetslî s'a sșit pe o tribună înlygată în fada paketslî, și a începst el mai zntăis a vorbi. Kâvântsl sâz plin de cel mai kârat patriotizmă adesea a fost înterspts prin applasde.

“Акѣм, а зис ел сѣвршнд, венѣи сѣ салѣтѣм кѣ стрѣгѣрѣле noastre dedasde pe acest genis nemăritor, pe marele civilizator, pe reprezentantâsl slave-lor noastre celor mai kârate: în el, în arta sâblimă kâ kare el a înzestrat lămea, noi vedem konsagrația prinçipe-lor celor mai skimpe, kezșia cea adevărată a infingurii fâgz dșingelor slăvite și a nădejdi-lor mângăitoare ale viitorâlsî.

“Сѣ трѣіаскѣ, сѣ трѣіаскѣ вѣчѣі memoria lăi Gătemverg!.,

În momentâsl acesta dăpă zn semu al oratorâlsî, vâlzrile ce akkoperia statăa kâzșră. Salve de artilerie, sșnetsl

klopotelor se amnestekară kâ miile de bravo ce priimi minșnata faptă a Dăsi David. Toată lămea remase în mirare de această sâblimă inspirație a atristâlsî ce 'la fâkkt a eksprima kâ atăla noroçire și adevăr păterea deskoperirii ce e lămea datoare lăi Gătemberg. Sâpând aceste vorbe din kartea facherii“ și s'a fâkkt lămină, în foaia ce Gătemberg stând în pînăoare sea-mănă kâ akșm o skoate de sșbt tipar kâ zntăea probă, D. David. a tras în termeni așa de simpli și energici rolsl ce a jșkat invenția tipogafiei în istoria omenirei.

D. Mairăsl Strasbergâlsî, ce a începst a vorbi dăpe D. Liechtenberger a eksprimat aceasta foarte bine în șrmtorâsl pasagiș al kăvintâlsî sâz.

“Borbele ce çitesk pe această probă ce Gătemberg çine în mănă, arată într' aceași vreme și kăgetarea artistâlsî și simtimentele ce ne înșfflă. Aceste vii și șnanime akklamaçii sșnt oare înșfflate de memoria șnși om șas de sșvinirea faptelor sale ?

“În onoarea nșmai a lăi Gătemberg oare sșnt destinsde steagurile acestea ce filfie înregistrl monșmentâlsî sâz, și floarea popșlagiei kâmpiiilor noastre, și çearșna sa jșnime

ce ştie şi s'z rodnicheaskъ şi s'z appere pîmintul s'z p'rlisitъ 'şi-aş vetrile sale n'şmai pentru veneraţia şi înkin'vîşnea k'ztre ind'ştria cea mai veke şi cea mai çiviliz'toare, şi ka s'z'şi pl'zteaskъ trib'tul de reknoştin'z che artele, me-teş-gurile şi ind'ştriile, n'şkâte în sînsul çet'şilor vin k'z toate a dep'şne la p'çioarele açeştei Stat'şe ?

“N'ş, aeste solemnele înkin'vîri a le çnei pop'şlagii întregi, at'şia str'şçii şi str'şini, b'şrbaci din toate çurile, de toate opiniile, de toate kredinçele, n'ş se adreseaz' at'ş k'ztre b'şrbat'şl açesta, k'z k'ztre in'vençia che el a lipit'o at'ş k'z n'şmele s'z.

“P'şterea kresk'toare din zi în zi a ideilor, inflinçia lor preponderent'ş, fak adev'şrat'şl karakter al înaint'şrii çivilizaçiei; înşş superioritatea p'ştingilor înçeleg'toare şi morale asçpra p'ştingilor f'şice şi materiale s'z în firea mijloave-lor che aş oamenii ka s'z p'şstreze şi s'z împ'şrt'şaskъ nişte gene-roase sîmtimente, nişte foloştoare deskoperiri, nişte nobile in'vençii nişte mari s'şviniri.,,

D. Silberman, tipograf'şl, a înçerçt d'şp'ş açesta a vorbi. El a add'şs aminte k'şm G'ştemberg în eksili'ş, în p'şmînt str'şin, a in'ventat açeast'ş art'ş

min'şnat'ş kare çra p'şçersit'ş ka s'z skimbe faça p'şmînt'şl'ş, şi che fel el a fost desp'şiat de roadele deskoperirii sale de k'ztre şn argintar din Maiençia.

“Asfel, neknoşk'şt la înçerçt, pe çrm'ş mult'ş vreme reknoşk'şt şi v'şzst, b'şrbat'şl de genis n'ş poate s'z aştepte de k'z delat'o viitorime dep'şrtat'ş reknoştinçia şi îns'şşi dreptatea che îi este l'şmea datoare; înşş slava l'şi str'şl'şche at'şnçi şi d'ş raze k'z k'z se desvult'ş sem'şnçia cea înb'şrbat'ş che el a înkredinçat'o în p'şmînt'şl roditor al omenirii; generaçiiile chele n'şoz che v'şd ideea cea d'şnt'şiz a se koache k'z veak'şurile şi a add'şçhe roade de înaintare şi de çivilisaçie, se gr'şbesk de a înkongiçira k'z ale lor înkin'vîşni memoria açelşia a k'şrşia viaç'şl în trea-g'ş, n'ş a fost mai ades însemnat'ş de k'z prin nenoroçiri şi goane; şi o celebritate t'şrzie, învia-z'ş, ka s'z zik aşa, n'şmel'ş l'şi din mormint, ka s'z'l dea reknoştinçei çniversale, şi s'z'l înskrie în analele neam'şl'şi omenesk în n'şm'şr'şl f'şk'tori-lor şni de bine.,,

Un çor de k'şnt'şreçii che era pe pak'şet, k'şnd înçeta k'zte şn k'şvînt, pînt'ş s'z înçear'ş alt'şl. k'şnta strofe, pe kare n'şmai de k'z tipografi le tip'şrçia în limba françez'ş şi nem-

nească, și le împăruia publică-lui. Una din căntările acestea, repetată în хор de către toată poplăgia a produs cel mai mare efekt.

D. David, pe care îl căuta toate privirile, a vrut să se ascundă din naintea dreptelor mărțurisiri de admirație și de recunoștință, și nu s'a arătat pe niciieri în sârbătoare:

La patru ceasuri mai târziu tipografi din preșul că toți lucrătorii dela tipografia din cetate s'au dus în vase înpodobite la Montagne-Vert, unde se afla o dinioară monștirea St-Arbogest, în care Göttemberg a locuit multă vreme. Aci mai târziu dată lui Göttemberg 'ia venit ideea a inventa arta tipografică prin litere mișcătoare. Sosind în locul acesta istoric, unul dintr'unșii arăta într'un căvint skorul acestei călătorii că religiozitate Pe șrma li se addese un osped, la care au fost poftiți și lucrătorii tipografi mândlarile deștației din Lion.

Seara D. Mairul a poftit la un mare osped pe străinii ce era invitați la această sârbătoare și pe deștațiile deosebitelor cătăii.

La cinci ceasuri și jumătate meserii adunăți la mairie au străbătut prin cetate ca să se dăcă la Halle-aux Bles, unde

era întinse trei mese foarte mari de către 200 talere fiercare. Mairul, prefektul, autoritățile militare D. David astorul statăei, D. Dupin și D. Blanqui, mândlare institutului se afla la acest osped. Lokotenentul general komandantul divisiei militare a burt în sârbătatea Regelui și a kommesenilor. DD. Dupin și Blaqui pe șrma au început a vorbi ca să respundă la aceste toaste.

Iată căvintul D-lui Dupin.

„Domnilor, mândrind onestului cătădean ce că astfel de plăcate onorabile vorbe s'a adresat către deștațiile și către străinii poftiți la această adunare, dați'mi voie a plăti această bună primire înkinând în onoare cătății Strasburgului și a magistratului că înfățișează atât de demn această nobilitate și antikă cetate.

Lokșitori a Strasburgului, simpatiile ce ne au tras în mijlocul D-voastră, și mai mult au kreskut că spektakolul atât de răpitor al sârbătorilor ai cărorora am fost noroșii mărturi, și văzând simțimentele atât de patriotice, atât de adevărate, atât de unanime ce s'au dat afară în această demnă de cinere de minte sârbătoare.

„Noi ne am însușit și că inima și că siffletul la kăgeta-

rea cea mare ce domină toate mințile, la mișkarea ce în-suffleția klasele de cetățeni în aceste onori civile făkște de către publiksl Strasbörgslsi către nemșritorsl inventator al tiparșlsi.

“ Această însușire de sim-timente, o proklam în numele avokatorșlsi (barreau) Parisșlsi, al cărșia am fost basto-nier, și kare, în zilele cele rele a le libertșdei, a înlesnit tiparșl împilat kș nișce zeloși arșrștori.

“ O proklam înkș în nume-le deputașilor Franșei kari, la 1830 aș hotșrit și aș înskris desfiinșarea cenșșrei în mijlo-ksl legilor noastre konstitu-șionale.

“ O proklam iarș în nume-le Akademiei franșese ce 'mi a făkșt onoarea a mș akkredi-ta către dșmneavoastș și a cărșia kșgetare 'i o eksprim kș skșmpștate, zikșnd kș slava literilor și știinșelor este foar-te strins legatș kș libertatea tiparșlsi ce veșinicește desko-peririle cele mari, și întinde din veak în veak și din lok în lok rensmirile cele mari.

“ O zik asemenea ka mș-dșlar al așestci lalte Akademii kare, în tittsl sșș kșm și în faptele sale, nș deosibește niș de kșm din stășisl știinșelor polișice, kșltșl ce se kșvino mo-

ralei ce le slșjaște de povauș și de întșrire: moralș ce o-sinșdește despotismșl întokmai dșrș kșm se skșrbește de des-frșș, și kare întemeiazș paza bșnei orinșșiele soșiale așșra pazei kș skșmpștate a legilor și așșra respektșlsi kș religi-ositate a tștșlor dreptșrilor.

“ Instittșsl întreg trebșe sș fie mândrș de a vedea între mș-dșlarele sale pe marele artist (D. David) kare își konsakrș prin predilekșie marele sșș ta-lent ka sș veșiniceaskș me-moria slavelor noastre nașio-nale, dalta sa eksprimș kș o a-semenea perfekșie și nobila pozitșrș a șnși eroș și genisł cel modest al șnși simplș lș-kșștor.

“ Domnilor, krez kș mș fakș în momentșl așestă kredinșios tșlmachiș al atșștor strșșșșșșșș oaspeșș strșșini și nașionali, inkredinșșșșșș-vș kș vom pș-stra kș dragoste adșșșșșșșș a-minte de amikala ospitali-tate kș kare ne așș primit. Ne șnim glasșrile noastre în chor ka sș felicitșm șetatea Stras-börgslsi, kșși a înzestrat lș-mea șivilizatș kș cel mai ma-re karrș al kșgetșrii omene-sui, și kșși a apprins șele d'șn-tșș lșmini ale șnși far ce lș-nșmșineazș așșși peste toate noroadele pșmintsłsi.

“ Onoare lși Gștemberg! o-

noare Strasbúrgúlsí, leagúnsl típarúlsí! Strasbúrgúlsí ká kare remúnem zniđi prin niște nodári, în veci nedeslegate, kare sânt patria, gloria și libertatea! „

Această psterníkă improvizăție, întreprăptă adesea prin applauze a produs o vie senzație.

Dăruț această, îndată s'a skúlat D. Blanqui și a zis kávnătél zrmător, ce a fost priimit ká cel mai vis interes, și mai virtos pasagiúsl znde vorbia despre znierea fátelor kredințe lor.

“Domnilor, dađi voie zni četăđean străin în četatea dămneavoastră a vă málúsmi de toată ospitalitatea ce ađi arăt'o într'zú kíp atăt de delikat și atăt de amikal kătre vizitatorii ce ză alergat lá această sárbitoare ká adevărat demnă de cinere de minte. Glorie, glorie dămneavoastră kari ađi inventat'o și kare ađi s'zvrășito ká atăta demnitate! dămneavosť ađi arătat ká această zú mare eksemplă ađi făkkt četăđii dămneavoastră o nemăritoare onoare. Kăt ede framos ká într'o vreme de egoismă și de interesări materiale a deșteptă în inima noroadelor foksl cel sfingit al entúsiasmúlsí și al reknoștinței! Kăte de framos a întoarce frăntea oamenilor

kătre cherări și a le addăce aminte printr'zú simbol dreptățile și datorile lor! Sárbitoarea kare celebrađi va avea zú resănet nemărginit, pentru ká ieri n'ađi inăzgrat nămai statăa lăi Gătemberg; ká această ađi inăzgrat veaksl cel năoz în kare întrăm. Prokiemađi astăzi împrăđia înđelegerii asăpra lămii; prokiemađi alianța popoarelor săbt legea respektúlsí ce se kăvine demnitateđii Omúlsí. Dămneavoastră dađi a fară cel d'zntúls manifest al pčii săbt akkoperemăntsl lăkărrii și a înaintării sociale.

“Ká o vie mișkare, domnilor, și ká zú respekt plin de simpatie am vărăt znda končetăđenilor dămneavoastră respăndită în pregisrsl monămentúlsí ká kare al nostră Fidiás poplar a dărsit Franța în mijloksl mărilor (zidărilor) dămneavoastră. Amičii dămneavoastră din Paris kăm și cei din ceea parte a Rinúlsí vor dăce ká sine o addăcere aminte a auestă mare spektakol. E mare spektakol într'adevăr de potrivă onorabil și pentru dregătorii dămneavoastră și pentru dămneavoastră însăși; e zú mare spektakol, zik, această poplăgie atăt de nămeroaosť, atăt de linisită, atăt de restrinsă într'zú simțiment znanim de venerăție pentru

memoria lui Göttemberg. Trebuie să sperăm că exemplul acesta va avea imitatori, și că străbunții noștri popolare, foarte adesea amestecate de tâlcări și de dolii, se vor împunsa de aci înainte că ceva din religioasa gravitate a străbunilor ce aci dat dămnevoastră. Această konkordie frățească a tătătorilor korporatiilor dămnevoastră, această konkordie amicală a orășanilor și a ostașilor, și armonia atât de plăcută lui Dămnezex a kredințelor diverse, ne ar mișcat, domnilor, puțin în suflet. Pentru niște asemenea rezultate Göttemberg a inventat Tipografia, și marele său suflet a trebit să tresară ieri de măluznire rekunoskându de adevărați ai săi fii.

— "Fie mi iertat, terminând această kvintare a mai măluzmi tăk o dată demnă dămnevoastră mair de primumirea ce ne a făcut cetatea Strasburgăsi. Onoare și laudă acestei cetăți ospitaliare, franzeze că inima și că sufletul și kredințioasă avangardie a nației ce mari! Onoare Alsădei că scoate acest fel de îndemnatăci lăkrători ca să înbogățească patria și astfel de viteji soldați ca să o apere!",

Mai multe alte toaste s'as rostite în applauzele adunării

kare s'a retras la noș ceasuri în cea mai mare bună orindzială. La zece ceasuri Tărnul cel mare al katedralei era illuminat printr'un foc de artificii minșnat; toate sinșozitățile ale nenșmțatelsr sale kolise era strălucitoare lămini albastre, roșii, verzi de un efekt minșnat. Ar fi zis căeva că era nemșrginit inșendis (ardere) în mijlocul aerului, căci partea din jos a katedralei era într'o adănkă întăneime. O gloată mare mergea către piața de Marché-aux-Herbes, unde măsica regimentăsi 34 de linie a eksestat în delang în acea seară deosevite bunăci de armonie, și unde stăta lui Göttemberg, koronat de o minșnată areolă de gaz strălucă în mijlocul șnor vii lăcri de foc de Bengal, ce îl apprindea de kând în kând în câte patru kolșurile monșmentăsi.

Pre lăngă această seară kvini a afla căeva aci și deskrierea basrelievelor a statăei lui Göttemberg, despre kare dăm mai înjos o kopie că skșmpătate. Cele ce sșnt înșeminate pe pedestalăsi Statăei se kvin la cele patru pșgi ale ale lămii. Eurōpa, Asia, Afrika, și Amerika. Si iată kșm le a inkipsit D. David.

Eurōpa. — În mijlocul bas-

Relievalsii în stînga privitorilor este Kartesia cu kapul rezemat pe mînz într'o pozitîrî meditativî. D'asupra e Bakon și Boarhave. În latîrile lui și tot la stînga Shakspeare, Corneille, Molière, Racine. În gradinl de jos Voltaire Buffon, Albreht, Durer, le Poussin, Calderon, Camoens, Puget. Din sîssul lui Durer, Milton și Cimara. În dreapta privitorilor, Luther, Leibnitz, Kant, Copernic, Goethe, Shiller, Hegel, Jean-Paul, Richeter, Klopstock. Foarte aproape de kâdrî Linnée, și Ambrosie Paré. Approape de teask, și din sîssul lui Luther, Erasme J. J. Rousseau și Lessing. La auesti doi din sîmîz nî li se vede de kît parlea chea din sîss a kapului. Pe gradin în jos Volta, Galileu, Newton Wett, Papin, chea pîjîn mai în jos Jermat și Rafaél. Kopii grîmadîz chîtînd; între auesti kopii se vede și un negrî și un asiatic. Kopiltîria este simbolul generațiilor.

Asia. — Lîngîz un teask tipografic, William Jones și Anquetil Duperron das kîrîi bramînilor și priimesk dela dînzii manuskripte. La stînga și aproape de William Jones stîz Sultân Mahmud II citînd Monitorul; e îmbrîkat în nîoîl stîz

kostîm; vekîl tîrbîh este jos la picioare; aproape de el un tîrk citește o karte. Pe gradinl din jos un îmbrîkat al Kînei çine în mînz o karte a lui Konfûjiu. Lîngîz dînzîl un Kînez și un Persan. Un evropian învaçîz kopii. Grîmadîz de femei asiatiche stînd aproape de un idol al lor. Rammohur-Rey celebrîl filosof indian stîz pe un al doilea plan.

Afrika. — La stînga, rezemat de un teask, Wilberforce stringe la inima sa un Negrî che çine în mînz o karte. Din dîrîtîl lui Evropeni împart kîrîi la Afrikani. Evropeni tineri învaçîz kopii de Negri. La dreapta Clarkson desleagîz mîinile unîi Negrî și îi sfîrimîz fearele. Într'un al doilea plan, Grigorie ardîkîl în sîss un Negrî și îi stringe mîna la inimîz. Grîmadîz de femei ardîkîndîz și kopii kître cher kare peste kîrînd nî va akkoperi de kît oamîni liberi. Jos la pîmînt stîz arînkate bîche de kommandîri și fearre sfîrgîmate.

Amerika. — La stînga, Franklin, skoaate de sîbt tipar aktîl independençei Americîei. Lîngîz dînzîl Washiogton și Lafayette che stringe la pîpt sabia che îi dîz patria sa adoptivî. Jefferson și oamîni che

аz saskris acest mare akt de libertatea. La dreapta, Boliviar strînge mîna znei sibatik și îl pofteste să și ia lok între oameni.

TEATRU.

Societatea de aktori Ņngeri în kltz vreme s'a zьbovit în kapitula noastră a reprezentat vre o trei bьkьdi în limba romъneaskъ și altele în cea nemъceaskъ și Ņngreaskъ. Kъ prilejxl sьrbьrii aniverserii intronației M. Sale prea învьdatslxi nostrs Domns, аз reprezentat iar în limba romъneaskъ Pastorală ce s'a pьblikat în periodxl zniix al acestei foi Nr. 6, și аз înkeiat privelește kъ zn tabloz arьtat în kipxl zrmьtor pe kare il kopiemdъpe afișxl ce аз pьblikat.

“Posiția I. M. S. înkьngisrat de ministri dîne în mьnz table lankastriane. — în fađa sa d'a dreapta se vedea kopii de dьrani în kare se înkьpriește viitorxl; aci stax semičerkьri de metodxl lankastrian. — Inapoi sax din stьnga stь norod de sьteni; și zn dьgan din prezъnz kъ fiisl stь în feare la pьmînt.

“Posiția II. M. S. dъ tablele lankastiriane ministrslxi de instrьkcia pьblikъ, și po-

gьncind aratz la kopii ce se vьd înainte. — Norodxl stь privind.

“Posiția III. Ministrxl dъ tablele în mьinele znei invьdьtor și porьncind aratz la kopii. — Norodxl tot privește.

“Posiția IV. Invьdьtorxl așazъ table spre invьdьtьrъ, se ardikъ čerkьrile, și kopii se așazъ imgregisrsl lor la invьdьtьrъ. — Norodxl ingenzьkind mьlymeste lxi Dьmnezex.

“Posiția V. M. S. dьrъ ačeastă își întoarče okii inapoi la trekt, și vede pe dьgan în feare. — Kopii invьdьz.

“Posiția VI. M. S. ardikъ, pe dьgan din prezъnz kъ fiisl lxi dela pьmînt, îi sparge fearele și le arьnkъ.

“Posiția VII. M. S. ia kopilxl liberat și'l trimite între kopii de romъni la invьdьtьrъ: iar tatxlxi se întoarče și îi aratz lokъ între Romъni.,¹

¹ Ačeste tabelle s'az kompъs de Aktorxl proklamajisni din 1848; dьrъ programma sьvietьdii sekrete.

Kă multe s'a însemnat Domnia de akăm; însă aceste dor fapte a întocmirii școalelor prin toate satele, și desrobirea ȧiganilor Statăsi sânt singure care vor face epohă în istoria țării în vremea domniri

Prea Înălțatăsi nostru Domn, carele vrednik de Înalta Sa kiamare atăt de bine a fost prătrăns țără din kopilărie de principele krestinătății și de ideile veakăsi în care trăim.

FRUMOASE ARTE.

D. Skarlat Rozet țără de mai mult se îndeletnicește kă întocmirea unei litografii. ȧpre ce prin îndeștele kietăeli a înzestrato kă machinele trebsin-ăcioase, akăm a încherț a țără țărări mai serioase, prin care va pșteă ȧrășni mai mare sbor ačeastă artă.

În ačest așezământ se află sbt teakări akăm: 1. Portretă M. Sale Prea înălțatăsi nostru Domn kălare.

2. Portretă Prea Sfingiei Sale prărintăsi Mitropolită al Ťngrovlăhiei.

3. Charte geografice: hartele Europei, Asiei, Africei și Americiei.

4. Ťn kalendar de perete ilăstrat și îmbogățit kă mai multe kănoșlinge trebsinăcioase.

Alățrăta kopie dărp Statăsi țără Gstemberg este țărătră în ačest așezământ.

D. I. Dimitrie Negăliči artist în țărărvie, Romăn din Kămpărl-țăng, țărăbovîndăse mai multă vreme în Franța și întorăndăse în patria sa, unde s'a kănoșkăt de mai multă despre talentă țără, a pornit akăm în țără în prășile Orientăsi, unde în kăltoriile sale treănd și prin Greăia, kă multă vedem gazetele Greăești vorbind de talentele artistăsi Romăni. Gazeta năniță Veakăsi în Nr. 160 din 5 Maiș treăkt koprinde cele țărătoare:

“Încherkătă artist în țărărvie D. I. Negăliči, a pornit de kăte-va zile întorăndăse înapoi în patria sa. D. Negăliči în prășina vreme a țărăbovirii sale în Greăia, a țărăsat strățăcite dovezi de o esăelentă îndemănare, și de un rar talent în artă țărărvie-

“Vrei. Păi din Greci aş că-
“ pot săt pe D. Negălici şi la-
“ cărţile sale artistice le aş
“ părăt că de pornirea lui .,”

FEMEEA PERDUTA.

“Duminică treacăz trei-
spre-zecă Sept. între zecă şi
unsprezecă ceasuri după prânz,
izbita soţiei a kroitorăsi Stahle
s'a perdut.

“Acestă femeie foarte bi-
ne făcută este albă ca lapte-
le, ochii albaştri, că un nas mic
a la Roxelana, şi că părul fo-
arte negru ca pâna korbăsi.

“Îmbrăcăminteă îi stă: o
roacă grenat, o plămăioară roză
cu flori, şi un şal verde-tînăr
şi răspunde la numele Sara.

“Acesta e fizicul ei.

“Este vioaie, veselă, tot
rîde şi căntă când e vremea
sănină, e posakă, melankolikă,
pe gânduri când atmosfera
e noroasă.

“Acesta îi e moralul.

“Kroitorul Stahle roagă pe
persoana birii voitoare ce îi
va da ospitalitate să o trimită
înapoi la casa ei, după ce îi
va face o stragăică mestră e;
căci de va lipsi afară mai mult
timp, i se închide poarta
şi nu mai e primită.

“Săskris Stahle kroitor .,”

Nota bene. — Celsi ce va
adduce înapoi pe mai sus po-
menita soţie, i se plăgădeşte
2 O fiorini drept resplăt să
o îmbrăcăminte întreagă de
fără de păr alegere.

Pătegi sokoti că această în-
ştiingare deşteptă seriozitatea
între oameni. În cele d'în-
tăz trei zile cetatea Străsbăr-
găsi era în mişcare; toată la-
mea se întrebă cine este a-
cest kroitor? unde lokieşte?
unde, când, şi cum s'a însurat
el? dacă şi femeia va fi oare
aşa de plăcută şi generoasă ca
înştiingărea? şi o mie de alte
amărante pentru viaţa ei pri-
vată şi aşkănsă.

De aci încerpă lămea a vizi-
ta plăvălia săă lăkrătorăsi
kroitorăsi. Celor mai serioşi
le plăcea să se înştiingeză kiar
din gura lui şi să affle amăr-
nantele. O mălgime de ban-
keri se dăse să şi porănceaskă
căte o haină că să affle ok-
kazie a'l întrebă de nenoroci-
rea lui. Mălgime de birjari
alergară, că să se deslaşas-

kъ mai bine despre semnele nevestei ka doarъ o vor affla, și fie-kare porъnчи saъ kъm-ръгъ kъte чева. O mълyime de șkolari iskoditori alergarъ sъ affle simpatiile sekrete ale ыngerъlxi rъpit, șiși kъmpъ-rarъ kъte ыn pantalon nъoъ. In sfirșit fie-kare voi ka in-sъși kroitоrъl sъ'i spъe, și sъ'l deslъșaskъ mai bine kъm sъ' appъche treaba.

Așa treaba se sfirși kъ mai mare poroçire de kъt se pre-vъzъse. Açeasta se deslъșas-te la ыrmъ printr'o mikъ no-

tъ esplicativъ че se vъzъ ieri în Merкър de Sъaba:

“Istoria kroitоrъlxi Stahle e o poveste o skornitъrъ; e mai mълt ыn fel de pșff (vezi periodъl I açeștei foi) ka sъ fakъ lъmea a alerga la o prъ-vъlie nъoъ. Se adaogъ kъ a-çeșt meșter nъ 'și a perdъt vre-mea pșind în inștiinçare a çir-kъla açeastъ frъmșeçe de fe-mee, pentrъ kъ în lok de o souie inkipъitъ de perdъtъ, el akъm are înainte ыn kъștig a-ievea че nъ și'l inkipъește çi il pipъie în pșngъ.

CURRIER

DE

AMBE SEKE**JURNAL LITTEAR.****CADEREA****DRACILOR.**

Înalt, mai sus de ceruri, la locul Nemuririi
 În sfânta atmosferă Luminiî celei vii.
 Unde fântâna Vieţii şi rîul Fericitîrii
 Adapă, recoreşte cereşile câmpii.

Şi Duhul Mîngîierii bucează caldă mîna,
 Mîngăitează veninic Prea-sfintele sîdiri;
 Şi Dragostea resare a zîngerilor hrană
 Ce întreamă în ei Pauca şi înaltele sfinjiri:

Pe muntele de aur în stâni de adamant,
Cu pulbere de stele, verzit de bucurii,
Umbrat de cedri Slavei, florat de amarante,
Și unde rodese falnic virtuți și veselii;

Acolo unde adie zefyrul Ambrosiei
Prin arborii Științii ce «*Domdul, Domul!*» șoptesc;
În liniștea adâncă a Nevinovăției,
La râuri de lumină ce *Domul* iar murmuresc;

Pe vârful astui munte, subt cortul Prea-tăriei
Încungurat de îngeri, prea-veseli Serafimi;
Acolo este Tronul Părintelui Vechi
Pe mii de legioane jêratic-Cheruvimi.

Cereasca Armonic organe mii resună
Poezii Vechiniei, Serafi întraripați
Subt degete d'azuri simținde lyri înstrună
Răpiti în dulul Slavei, de Domnul însufflați.

Fimțe de Simțire, și totul de Vedere
Privesc întru mirare Prea-naltul Iehova,

În imnul mulțumirii, în sfântă preveghiere
Și Cerul și Tărîa' resună: *Osana!*

P'aceiași tron d'a dreapta, născut în Preșciință
În sinul celui Vechinic, de îngeri nevăzut,
Din vechi era și Fiul cu Tatăl d'o ființă,
Ca Dănsul într' margini și făr' încherut.

Când Tatăl al Puterii, voind să'l proslăvească
Ca un moștean al Slavei, Cuvîntul-creator,
Puterile să'l vază și 'ntr' dănsul să'l mărească,
Printr'ăusul să cunoască p'al lor încherutor!

Cerești, eterii trombe în spațieri resună,
Puteri, tării de îngeri șor repezi și sosesc;
În preajma celui Vechinic smeriți toți se 'adună,
În Dragoste-Ascultare mărirea Lui privesc.

Văd toți pe Fiul Slavei Stăpîn de Vechinie,
Și cunoscut se face Cuvîntul preste tot;
Prin El dragostea crește, se 'nălță hymnuri mie;
De laudă, mărire un glas cu toți scot.

Și Geniuri și Duhuri, și Mînti, Virtuți mulțime
Se 'ntrec s' se închine la marele Cavint.
Prin El s' se întrecesez întoa'ta lor estime
Și 'ntr'ânsele s' chime al lui coborâmînt.

O s'rbztoare noz în cheruri se serbeaz':
Trag toți într' sfințire; adduc Carrul cel viu
Ce arde de lûminz, și de șcînți deraz' -
Ce totul e Vedere; și pun p'al Slavii Fiu.

A lui de flaczi roate pornese întraripate:
S'nt Cherubimi prea-rzezi ce 'n mîi de ochi lu'tesc;
Și Virstele Venici, la d'nsul înhimate,
L'Apocalips' supuse, spre veacuri propzesc:

De 'ngeri myriarde p'ced și îl urmeaz',
Și carrul Naintzii pornește neoprit
Din iute în mai iute; și 'n drumu'i însemneaz'
Al lumii Plan simbolic d'atunzia p'reursit.

T'ria ocolește în sfîntz armonie,
Și cherurile toate de slava'i se 'mplinesc:

Dreptatea, Adevărul. Lumina; Bucuria,
Se nasc în a lui-urme și cresc și 'mmuțesc.

Iar duhurile 'ntr'nsul, în nuntă 'ngerească
În rivnă se m'rită, arzând ca mii de sori:
Ființi mai multe una s'adun' s'ă se unească,
O flacărlă din flăcări, volvoare din volvori,

Al P'ții duh e una cu al Dragostii-Bl'ndeții;
Cu al Dragostii ș'al P'ții îndată se unesc
Și al Înțelepciunii ș'al 'naltei Frumuseții,
Și toate iar în Domnul și cresc și viețuiesc.

Tot este viu în ceruri, și totul e viață,
Ș'o sfântă armonie și o unime fac;
Un plan e tras d'atunția și totul ne învață
Kă sufletele noastre tot astfel se înfac.

Tot astfel se m'rită, tot astfel se 'mpreună.
Așa purced și astfel solia și împlinesc,
Așa într'ale lor dragosti ca flăcări se adună,
Și tot așa ca raze la centru se 'ntrunesc.

Acest fel Fiul Slavei în slavă se mărește
Din margine la alta în drum triumfător;
Iuțimea 'naintării cu șapte se 'mulțeșce
Și vine iar de șade pe Tron poruncitor...

Se împle tot de Slavă, de Laudă, Mărire.—
Un singur prinț Arhangel rămâne nemışcat:
Al doilea 'ntru slavă și 'ntăiu în sârbșire
Ast Serafim puternic era însărcinat:

Și dragoste și cinste, țarie, nemurire
Avea în veșnicie și în Cer se bucură;
Dar, cum văzù Cuvântul, a Lui Dnmnezeire
Îl rescôli într'ânsul și n'o putù rãbdã.

Stã mut marele Arhangel cu degëtul la gurã,
Privia în mărșurare, și buzele și mușcã;
Ferbea trufia 'ntr'ânsul, fierbea friguri de urrã;
Bãtea tãmplesle'i groaznic, și chipui se roșã.

O grãaznică durere de cap îl stăpînește,
Și fruntea i se înflă, și ochii flacșri joc.—

Svitește-a lui gândire, și într'ansa zămislește.
Turbează apostatul, o spumă e, un foel

Plesnește al lui creștet. — Născu Păcătuirea;
Frumoasă zimbitoare îi zboară în pregiur.
Archangelul' resufflă, își vede zămisirea;
Se 'ncântă d'al ei fermec cântăul Duh sperjur.

Se îndrăgește; ea îl hrăpește,
Și mii de țigari în preajmă'i șor.
La toți ea râde; ascuns fior
Pe toți petrece. — Ea tot zîmbește,
Pe toți salută. la toți se 'ntinde,
Cu toți e blândă; ochii vorbesc:
Și cap și inimi la toți apprinde,
Ard de plăcere, tremur', răscesc.

Ce mare și grojavă în țigari ispitire!
Pe cine frumusețea'i nu'l ar fi turburat?
O fiică de Arhangel, născută din gândire!
Un duh! și duh-femeie! lipiciu înpersonat.

Hrăpindă, grațioasă, plătind-amağitoare,
Și umede și rumeni dulci buzele-i zâmbesc;
O față de Nădejde și mâini prea-dătătoare,
Un viitor feri e frumoșii ochi vestesc.

A secului ei grații adaogă izbândă
Și fermec peste fermec la trupul îngerec:
Mișcarea ei desmeardă, chieamarea-i e dobândă
În chipul ei lugește un ce domnezece.

Vicleană flură margini, cerească curtezană,
Robia slabele duhuri; la toți flegduia;
Și toți în ea ezură de cer o suverană,
Spre a fi vrednici de dănsa, a împurții doria.

La toți le vine în minte ași pune residința
Mai sus de Tronul veșnic și a se îndumnezei
Ași însuși, a smulge pe seamă și prevedința
Și șeptelul Prea-tăriei spurcat a mării.

Că dădul Tyraniei strigare: *Liberțate!*
O masc'amağitoare, un nume pînăntesc,

Iar boltele eterii resunã: *Strămbătate!*
Din margine la alta din temelii trosnesc.

Iși izbândi cocheta; dar țipã, se îngrozește,
L'al sãu prînte-aleargã și ochii îi scipesc.
Sî tremurã la sinu'i, de el strîns se lipește;
La pîpt și el o stringe și 'ntr'una se unesc.

Bubuc Cerul; se scoalã Împãratul;
Duduc Eterul, cã pasã minia.
Fulgere volvoare în spațuri plesnesc.
Focul se întinde și curățã Pîcatul;
Marea Isbuenire oprășce Vecinicia.
Saltã Firmamentul și sorii se 'ngrozesc.
Cugetul de crimã pe unde șerpuește,
Tot desfigureazã ca trîsnit pîrleşce;
Foc negru și roșu lumina se prefacë;
Plumb e ușurința; și cerul se desfacë:
Cad toți vinovații, și vijie cãzînd;
Chaos, besnã mare 'ia șteaptã cãscînd.
Picã, și se scimbã pe cãt es din cer:
Capete de înger, de demon pîcioare.
Arripã cerească una se mai vede.

Alta, infernală la vale înnegrește ;
Spaimă la alți capul în beznă prăvede
Talpele, lumină în aer mai lucește. —
Neagră, fumegândă acum sunt volvoare!
Nume, pomenire din cheruri le per.

Se închide Empyreul, ca fulgerul lucește
O sabie de flăcări ce ține Mihail
Ce mii de myriade de îngeri cărmuiește ;
Și Pacea le vestește prea-blândul Gavriil:

«Cu groază cu cutremur, s'ă stăm pe loc cu frică
«Și s'ă luăm a mihte. — Căzutul e *Satan!*»
Satan! resună cerul, *Satan!* se naltă, pică ;
Satan! din sferă în sferă, ș'in Chaos urlă — AN!!!

Cu mult este mai mare căderea spirituală
Și nu pot fi cuvinte a se asemăna
Cu ori-care cădere ce e materială ;
E slabă compărerea trupească a s'arbita.

Când aste întunecări de lumi nenumărate
Nestrămutate stele, și sateliți, planete

Ceși țin' a lor ocolori prin cîi preînsemnate,
Sori, ventre parțiale, îngrozitori cometi;

Cînd toate s'ar essmulge din marea învențrare
Eșind din a lor acse și nu s'ar mai ținea,
S'ar prăvli în spațiu spre vecinice perzare,
Și una peste alta sdrobinduse ar' cîdea;

Ast sgomot ce ar face, fatala grozvie,
Ammestecul, izbirea și uetul trupesc,
Vrăjbite elemente, cutremur în Tărie,
N'ar face-atîta sgomot c'ast svon duhovnicesc.

Ca Soarele de mare, și încă și mai mare,
Și stinși d'a lor lumină ca Urius, Titan,
Așa cad legioane de duhuri hulitoare:
Moloh, Baal, Asmode, Dagon, Rimnon, Satan.

Cad repezi noă zile; cîderea se iuțește:
Din regie în regii mai repezi vijlesc.
Se ntoarce fie-care, spre cheruri mai privește...
Și trăsnete înmlîtite din urmă îi sosesc.

Cad unul peste altul, grozav e izbirea!
Sar' flacări fără margini, în spațuri se 'ntind:
Năprasniți grele duhuri ressgudue zidirea,
Eter, lumini, materii, topesc. negresc apprind.

Și cad, și cad ca mintea, s'affundă cât țaria;
Vârtejle ascuțite și tot se ascuțesc,
Și șueră volvoarea, resubue Vecia.
Cu cât se mai affundă, cu-atâta se 'nnegresc.

Plesnește Universul, și Besna se despică;
Tartarul se deschide; de foc un ocean
Se 'ntinde fără margini, și demonii tot pică,
Cei mari și mai 'nainte, din toți mai greu Satan.

Aceasta ca Pământul, ca Soarele, ... mai mare!
În repejiunea minții, cu sgomot ajungând,
În Tartar urlînd cade, s'affundă ca 'ntr'o Mare:
O gană ca lumea deschide bolborzînd:

Se-varșă, stropesc flacări — ca însolă resare
Leut în focul Ghenei, la groaznic juramînt;

Uimit scutură capul, se înceacă de turbare,
Scirșnește la țer dinții, din infernal mormînt.

Cu același sgomot cade și Belzebut Astaroh.
Tamnuț, Hamos, Asmode, Dagon, Mamut, Baall,
Astoret, Isis, Orus, Moloh, Balmol, Briarox,
Brinmuter, Gorgon, Bluhal, Rimnon și Belial.

Toți capete de Urz, Trufie, Nenvoialz
Și grindinz la urmă și țetele lor mii.
Bolboare mii rotează în balta infernalz
Și porțele Osindei se închid cu vijalii.

Scirșnește tot Tartarul și tremură în turbare,
Strigări grozave, recnet, restrigz, bubuesc;
Lung urlz, și resurz, Restrîște înverșunare,
Și țete de Vrajbz, năprasnic greu hulesc.

Ca unde ntrîritate cînd stz o vijelie,
Dar unde fîrzb margini, cînd leneș cad, plesnesc,
Așă munții de flacuri, după astz grozovic
În flisv plesnesc, se naltz, iar cad, și iar plesnesc.

Tot sgomotul s'alină și nu mai e vedere,
Adânc mare întunec în mijlocul de foc;
Vârtej de fum negru rotează în tărere:
Sdrobiți abi Demonii se întore, își caț loc.

Și ce loc să găscască? E locul de primejdii,
Și focul din afară, în veni aci n'ajung
Nici Pacea, nici Odihna, nici zîmbetul Nădejzii;
Ecsotic întunec și vecinic suspin-lung.

Cînd s'ar luă unime în drept pe măsurare
O rază dela Soare și pînă la pămînt,
D'aci pînă la ceruri e mare depărtare!
Unimi d'astă măsură nenumărate sunt!

Sau cît este din Centru al centrelor Tăriei
Și pînă peste Polul și cel mai depărtat,
De șapte ori atîta Părintele Veciei
A împins Rîul din ceruri osîndelor pîrstrat.

Aci trudiți Demonii de lungă lor cădere
De trăsnetele drepte căniți și sfișiți

Încep să mișuiască în largă încercere
Într'un noroiu de flăcări de tot de tot desfigurați,

Jurați d'aici la rele, Fa Cerului urgie,
D'atunci asupra lumii inventă și trimiți
Tot felul de Restrîște și ori-ce Grozavie:
Pecatul-Chamelcon, cu Moartea înseșiți.

Invidie ochioasă, Trufie împilătoare,
Fatală Furtivie, parodiat Amor,
Și Urru veninoasă, Minciune vrăjbitoare,
Răpire ghiară-lungă, desform, turbat Ominor.

Ori-care bîcni al lumii aicea se allege,
Resboaiele civile aicea se dospesc;
D'aicea screme Iadul și prinții flă-de-lege,
Noroadele rebele aici se zămislesc.

I. Eliade.

1838 Aprilie 7.

•

CURRIER

DE

AMBE SEXE

JURNAL LITTERAR.

PHILOSOFIE.

Filosofie.

Filosofia nă este așa lesne de definit; vom vorbi despre natărb, despre ramărbile și rap- portărbile ei kă cele-lalte sui- inăe, despre originea și în- intarea ei, despre doktrinele generale și înstina qe are ea assăpra șmanitărbii.

I.

Definiție

Nă este kă nepstina q a arăta qine-va kărat natăra și obțetsi filosofiei, este anevoie înă ale arăta mai înalt și mai kă skămpărate, kăqi nă vor fi înăeșe de kărb nămai pentărb aqeia qe aș kapăcitatea de a fi-

losofi întră sine. Acest privileq fiind rar la oameni, se vede kă este a nevoie a defini filosofia dărb kăviina ei, și definiția sărb fie tot de o dată și în- qealeasă de oamenii de rănd. Toți oamenii fărb în ială aș priimit dela natărb avelași fel de fakăltărbii intelektărale, și a- nalogia aqeasta, fărb îndoialărb konstitărb karakterărb neamărbii omenesk ma imărbt în organisaqia intelektăsalărb dekărbt în organis mărb din afară. Înă, de și toți oa- menii aș avelași fel de dispo- siqii, nă le aș înărb în avelași grad, kare șingărb konstitărb pe filosof. A fi qine-va filosof, nă va sărb zikărb nămai a'și părbne fakăltărbile sale în lăkrăre, pentărb kă aqeasta se face foar- te lesne, și pentărb kă natăra șingărb o face fărb ostenaala

noastră, se pune nevoie a și
 pricere, că este falsă și
 a se adăci într-o cercetare
 lor, a le cunoaște și sămpre-
 te, și a le aplica la problemele
 ce ne înfruntăm. Viața, Om-
 nial, Dumnezeu, Universal, și
 o astfel de îndemnare și enor-
 gie, încât să ajungem la cea
 din urmă deslegare ce ni s'a
 dat să așteptăm. A se lăsa astfel
 pe sine, a se isola șar a face
 abstracție din tot ce nu este
 sine, a stădi pe acel Eu în in-
 sși a sa natură, în capacită-
 țile sale, în lucrările ce fac
 ele și în legile ce le guvernă,
 fără a sări vre-o dată peste
 hotarele ce le mărginesc; pe
 urmă a analiza înțelegerea în
 raporturile sale cu toate câte
 sunt și nu sunt kassa d'ntăis;
 și în fine a hotărî aceste rap-
 porturi cu însăși această ka-
 ssa, astfel cum să ne vedem în
 timpul de față din prezent cu
 toate îndatoririle ce avem în-
 tr'însa și preșirirea noastră
 în viitor, din cele mai de că-
 petenie ale sale speranțe a-
 ceasta este missia filosofiei. Se
 vede dar că, ca să împlinim
 missia această trebuie să ne
 simim la o mare înălțime, și că
 această missie nu e a fie-căruia,
 ci este un dar în parte. Se ve-
 de încă, că de și nu este cu
 toți și nepăsător a defini fi-

losofia; pentru toată lumea, es-
 te însă anecdote să înțeleagă
 toți oamenii, afară de filosofi,
 definițiile acestei științe. Mă-
 dume de definiții s'au dat din
 timp: unele pentru cei învățați
 în cunoștințele Filosofiei, și al-
 tele pentru vulgari; pot să fie
 unele mai bune de cât altele,
 însă nici una nu e bună ca de-
 scrierea într'un mod absolut;
 pentru că nici una dintr'ace-
 stea nu arată încă știința în
 toată natura ei, sau să o ase-
 menă cât de puțin ca aceea
 ce este. Tot ce aș fi cut a-
 ceste definiții este că aș putea
 oare cum să ne facă a între-
 vedea despre ce se ocupă ea.
 Unii au zis că Filosofia este
 studiul sau cercetarea Omnial
 sau studiul a celui Eu, precum
 și studiul raporturilor ce are el
 cu întregimea sau toți lucră-
 rilor din care este și el o parte,
 precum Dumnezeu și lumea, co-
 prinzându-se într-o și cuno-
 știința drepturilor și datoriiilor
 ce rezultă dintr'aceste rapor-
 turi. Alții au zis că Filio-
 sofia sau știința rației ori min-
 ții omenești ar fi știința că-
 vintelor despre toate; că ea
 are missia a se urca pînă la prin-
 cipele și legile puse, și că ur-
 cându-se pînă aci, căta neap-
 ținut să afle căvintele lucră-
 rilor. Alții iară, între cari se

aflix și Cicero, s'as înțerginț
a zice k̄ filosofia este șciința
lăkrșrilor dămnezeșci și o-
meneșci. Acest fel de definiții
ce arătarăm snt pentru vol-
gari, și n̄ ne întzriem niçi de-
k̄m a le arăta errórea și lip-
sele ce ar avea; pentru k̄ ar
fi prea lesne a arăta, spre e-
semplă, k̄ oratorul Roman a
ammestekat Filosofia k̄ șciința
în general; însă în lok de a
ne întzria ka s̄ arătarăm ase-
menea rrori mai bine ne
plăce s̄ dăm niște definiții mai
șciințifice. Aș n̄smit șmi filoso-
fia: șciința adevzrșrilor
fundamentale ale k̄no-
șcinței omenesșci, șciința
naturii lăkrșrilor,
șciința ideilor, șciința
absolșts̄și. (Schelling și
Hegel). Alții aș n̄smit iarș fi-
losofia: șciința k̄v̄ntșși
sax rației prin idei
(Kant) șciința șciinței,
șciința legitimității
primordiale a lăkrșrilor
inșelegerii (Fichte). Fi-
losofia este k̄te ceva din aș-
stea, însă ẽ prea departe de a
fi toate aștea înprez̄nș, și
șk̄ și mai pșgin este șciința
absolșts̄și sax a naturii lăkrș-
rilor, prek̄m n̄ este niçi a
k̄v̄ntelor despre opi-
niile și d̄rile noastre
k̄ sokotealș, n̄ zicem
k̄noșcințelor noastre peñ-

trș k̄ ea în adevzr n̄ ne d̄
șciința. Șciința va s̄ zik̄ inkr-
edișțare kon ikșta daka filoso-
fia ne ar da konvikșia atșnchi n'ar
mai fi filosofie, çi în adevzr șci-
ința mai mult ẽ k̄t dogm și
kredinșș, ea din kontra n̄s este
de k̄t o observație și d̄chere
de m̄nș, este o analize, o chere
tare; este tot d'ășna raționa-
ment și adesea inđoialș. Filosofia
s'ar șvide pe sine k̄nd v̄re o
datș ar da șn kapet desbaterii
și cherețșrii ce n̄ trebșe ase-
terimna niçi o datș. K̄nd s'ar
termina desbaterile, atșnchi și
Omș și filosofii ar șci, și n'ar
mai cherețã, însă Omș k̄ r̄ de
și filosofii filosofes k. Așeasta
este missia lor. Pșgin s̄ chere-
teze cineva natura lăkrșrilor și a
mingii șmane și va vedea k̄ noi
pștem k̄ adevzrat s̄ avem o-
pinii, s̄ ne facem inkipșși,
s̄ venim p̄nș la oare-kare
grad de k̄noșșințe, și prin
șrmare p̄nș la oare-kare fel
de kredinșș filosofikș; însă
p̄nș aș, și filosofia n̄ poate
merge mai departe. Omș,
Dămnezș, Universal snt inã-
ntea meditașșilor noastre, n̄
șnș și inãntea deslegșșrilor
noastre; tot d'ășna va fi șn mister
intre noi și aștea. A pretinđe
cine-vak̄ Filosofia este șciința
absolșts̄și va s̄ zik̄ a șelerđa
n̄ șmai de filosofie, çi a face k̄-
nosk̄t k̄ se learđđ de ḡ

nişl filosofik. Noi nş nşmai kş nş pştem afflā kşvşntşl lşkrşrilor, şi nişl inşşşl natşra lor. Tot şe poate Filosofia, este a ne da kşvşntşl despre opiniile, dşrile kş sokotealş, şi probabilitşşile şe ajşngem a ne formā prin mijlokşl simşirilor, ideilor, şi indşkşşilor asşşpra noastrş şnsşşl, asşşpra lşkrşrilor şe ne inkongişrş, şi asşşpra principelor şe le gşvern .

Nşmai in hotarele aştsea filosofia este o şşiiingş, şi kş toate kş ş mşrginitş in aştşştş sferş, este şnsş şea mai inaltş din toate. Poate ea kş adevşrat şş se arşşne din kolo de hotare, şi ş prea firesk şş se arşşne pentş kş nşşl kşnoaşş hotarele de kşş dşrş şe le-a şşrit; şnsş kşş vā treş şe din kolo din domeniş şşş lęgishit, filosofia ş kşrat o nebşnie ambigioaşş, a kşriia gşşşşire ne addşşe a minte pe a Iksion lşi; şnde mşrginitş inşre hotarele sale lęgishite, filosofia este o mare pşştere, şn şşşdis de o fekonditate şşiversalş. Daka in adevşr inş este prohibitş kşnoşşingş lşkrşrilor şi a principelor lor; daka toate forşşşile ei şşnt sterpe kşşnd ea pretinde a şşşetā şi a mesşrā şea şe e afarş din domnia ei, inşş poate a analişā toate şi a se adşşni in koprinsl şe kş adevşrat este

inkredingşat şşşetşrii sale şe este nemşrginitş.

Şşiiingş generalş de kşvinştele opiniilor noastre, dşrilor noastre kş sokotealş, Filosofia poate saishface ambigşia noastrş şşşiiingş, pentş kş este o şşiiingş ale kşriia lşmini ar lşmina pe toate şele lalte. Ea nş domneşşe peste nişl o şşiiingş şi domneşşe peste toate; şi aştşea o face tot d'aşna de a fi neşşşarşie şi in stare kşşm, inşşşmşşşnd de-la sine tot d'aşna, kşşşşe fşşş inşetare kş fie-kare pas şe fak şşiiingşele şşşiale. Regiņş a tşşşlor, avşnd raportşri kş toate, se foloşşşe din inaintşrile fie-kşriia din ele prekşm şi ele se foloşşesk de lşmina şe le gşvernş; se foloşşşe din toate, pentş kş prin ramşrile sale se attinge de toate.

II

Ramurile Filosofiei.

Impşşşirile Filosofiei şşnt mşşte, şi le skimbş din sekol in sekol. Kşşte o datş inş kroieşşie impşşşiri nşşş, şi kşşte o datş leapşşş pe şşele kare kreskşnd s'as fşşkşş prea mari şi nşmai pot şşinea de dşşna fşşş gşşşate.

Şea d'şşşşş ramşrş a ei, şi pşntşl şşş de plekare este şşşdisl despre Eu, despre fakşşşşşile, tşriile, pşşingşele şşşfle-

tblxi, în alte kãvinte este psihologia elementarã kare se murginesce întrã starea cea de akãm = sãfflettblxi, și psihologia transcendentã ce kastã a hotãri natãra sãfflettblxi, și ãrsita ce îl așteaptã în kap tãl misterioasei salo ãniri kã korpãl. Psihologia aratã în sãfflet trei diferente însãșiri, kare formã o simplã trinitate, ãnsã se deosebesk îndestãl ãnkãt șuindã poate a le rekãnoașce în karakterãl spețial. Aveste trei pãteri: simșibilitatea, în ãelegerea și voinãa, fie kare se face kãte ãn objekt de ãn stãdiã partikular; pentrã ãna avem Estetika, pentrã alta Logika, și pentrã cea de a treia Morala. În cea d'ãntãis stãdiem mai virtos simșibilitatea, fonktia și legile ei întrã a ceea ce se atinge despre frãmõs; în cea de a doa, ãrchetãm peste tot regãlele și metodele ce are sã ãrmeze ãnelegerea întrã ãerchetarea și dovedirea ad evãratãtblxi, și în cea de a treia traktãm despre principele ce trebãe sã kondãkã voinãa întrã lãkrarea binelãi.

Aveste trei stãdiãri se sãbt-ãmpart: Estetika într'o teorie generalã despre frãmõs, și în mai multe teorii în parte assãpra fie-kãriia din frãmõasele arte. Logika are dozã ramãri; ãna

teoretikã ce aratã legile generale ale kãgetãrii, și alta praktikã ce esplikã konsiliãrile ce sã kãvinae ãrmã ka sã aplikãm bine a cele legi. Morala iar generalã ãerçeteazã marea kestic despre bine și despre rãã, despre legea natãralã și despre datorie; și morala spețialã ãerçeteazã datoriiile ãna kãte ãna.

Aveste sãnt stãdiãrile fundamentale; kã toate aveste missia filosofiei ãns se ãmplinesce ãnkã, kãnd ãnvaãã pe Om și'l face a'și kãnoașce fakãltãțiile sale, și îi esplikã legile ce le regãleazã aplikãțiile. Kãtã ãnkã sã'i arate și raportãrile kã lãkrãrile ce sãnt mai presã de kãtã el, și afarã din el. Raportãrile noastre kã lãrmea, al kãria tot kompãne natãra, sãnt objetele Filosofiei natãrale kare se sãbt-ãmpart în mai multe știinãe ce se ãrmesk fisice. Raportãrile noastre kã ããmnezã formeazã objektãl Teodiceei ce o ãrmesk kãte o datã Teologie natãralã, sãã filosofie religioasã; avesta în vekime koprindea assemenea și Pneumatologia, kare de și este o ãnvããããã moartã în zioa de astãzi, ãnsã è cea mai importantã, pentrã kã într'ãnsã ãns se vorbeșce ãnmai despre fakãltãțiile noastre și de aplikãțiile lor, çì ãnkã și despre

atârnaarea noastră de domnul nostru, despre originea noastră și de kapetel sau destinul nostru, despre cele de akam și fitoare destinate ale noastre.

Acesta este koprinul Filosofiei din ziua de astăzi care este suinnya suinnyelor. Inșu așest tot sãr adunare la un lok n'a fost și nu va fi tot d'asna tot acela; din kontra, în natura sa este de a se skimbã și a se preface neînțetat. Filosofia katr a avera și a avut în ființr kând mai multe kând mai puțin imprruiri. Kând era sbrakr unkr și rnsași mai la înțepuțel ei, în timpul lui Tales, Pitagora și Sokrate ea ns se despruiri în mai multe prruiri. Platon, care o priimi tare din mzinile lui Sokrate, și care o fkr kateztoare și avut, o imprruiri în Logikr, Fizikr și Etikr. Aristotele, care o fkr mai îngeloart și mai fekndr, puțin îi skimb imprruirile, înșu etikr o despruiri în Moralr, Politikr și Ekonomikr. La Porțik, Kleant imprruiri Filosofia în Dialektikr, Retorikr, Etikr, Politikr, Fizikr și Teologie. Urmașii acestor deosehiji, kapi prea puțin skimbarr aceste imprruiri și doktrinele lor, se mrginirz nsmai a da azeleasi învduțre și a komentã krruile învduțtorilor lor. Medisl evr kondr, povnușit de Aristotele,

și prin titlul general ce didese, unkl din editorii operelor așestia, a nsme Andronik din Rodos, unsi și de patrș-sprezeto traktate fkr din așesto traktate ramșra prințipalr a Filosofiei. Andronik, dșr ce a klasifikat skrrierile lui Aristotele în logikr, fizikr, și etikr, pe cele lalte le-a pșs pe toate sbrt un titlul general de Meta ta fizikr, care va sbr zikr dșr ce cele fsi ce, fkrnd din așeste trei vorbe o vorbr, și așeznd cele ce sbrt peste cele fkrșu, peste fizikr, în Metafizikr, Meldisl evr arkr mai multr katezanu și kredinr de krt kondrktoral sbr. Metafizika sa, al kria objet și xotare n'ar fost niçi o datr mrginite, fr o uesțr de ipotesi fkr niçi un fondament stabil, și de nișue argumentajii ce predikr prin premise. Abandonat și kombatș de ktre Ramus, Bacon, Cartesiz și Locke, așest Metafizikr, a kria învduțr da înțelegerii, mrginite pe atșni de legea bisericeii, un minșnat kmp de lșrt, ns trekr mult și ns se mai pșt, sștinne dektrns mai înkrteva șkoale ale Germaniei și Olandei. Wolf o mai restabiliçi puțin; îi dete mai mult o formr de krt o base suinșifikr. El o imprruiri în Ontologie,

Kosmologie, și Teologie metafizice, koprinzând și psihologia metafizică. Săbta această figură nu și hotărât, Metafizika pște în fino a se defini, arătându-se că este știința ideilor ce înțelegerea Omului a ajuns ași face asupra ființei, alții, a naturii, a corpurilor a spiritului sau a spiritelor, și a sufletului omenească. Că adevărat eră o știință înaltă și demnă a omului mintea, însă merită să aibă niște mai sigure temeiuri de cât acelea ce îi dăduseră. Kant o combate ca înverșunare. Dar ce arată că ideile ei eră fără temei, în locul teoriilor ce restăna el, nu puse de cât kritika acestor teorii, care eră puțin lăcră pentru știință. Că toate acestea lămea kreze pe acest filosof nu mai dăru vorbe, și dăru atacele lui, Metafizika fă cătva timp abandonat. Însă Kant însuși publicase o metafizică a naturii, și o metafizică a moravurilor. Kritikă mai mult decât judecată Metafizika nu s'a condamnat. Ea a fost atacată în Franța mai mult printr'o sentință politică de cât filosofică, însă n'a fost lăvită săbta adevărată și nu; căci Metafizika nu este ideologie. Se zice că nu este nici o știință care să fie mai pre sus de

științele noastre, și, lăcră în genă fiind ne koprinse că întregime de ori ce întregime, și de ori-ce experiență, se adăuge că ideile ce și face cineva despre ele, n'as nici un temei despre adevărate lor valoare sau natură, pentru că nu poate cineva să ajungă a afla întregul adevăr, și prin urmare ele nu pot să fie de cât surpuse unei sokotingu. Această așa este însă o sokotingu rațională, legitimă și foarte generală, nu este în stare să dea o foarte înaltă treaptă de probabilitate? Și știința probabilităților nu este și ea primită între lăcrăle experimentale? Știința această când îndăruie ei sunt mai legitime nu este ea că atât mai de admirat, că cât greșelile ei sunt mai mari? Dacă cineva va voi a căgeta că severitate și a nu krede de cât nu mai în ideile ce se dobândesc prin simțiri, sau al cărora obiect se poate căștiga nu mai prin intșigia din întră, atunci ce kredință am mai avea asupra ideilor noastre celor mai fundamentale despre suflet și Dumnezeu?

Abandonând cineva Metafizika nu însă alți Occan sau a lui Wolf, ci adevărate Metafizică a spiritului omenească, abandonă că să zik astfel, însăși Filoso-

fia, pentru că fărâșă dănsa ea remâne mărghită în căte-va reguli de logică, de psihologie, și de morală, sau mai bine într' aceea ce se numește în genere filosofia unei științe sau a unei arte, cum am zice filosofia Chimiei sau a Zoologiei. Doktrina ce proclamă de singură demnitate de kredința noastră numai știința ce se dobândește prin experiment și investigația simțurilor, adică nișce rezultate atât de mici, atât de neajuns, atât de îndoielose, în cât n'ar putea să fie vorba cea drept a omeniilor. Dacă zice cineva că nu pot să fie adevărate de cât cele ce kad săbț simțiri, atânci, mai întâi că cunoștința acestor lucruri n'ar putea să komprie de câte științe foarte de rînd și mai neînsemnătoare; și a doilea că avem împregiurări în care putem zice că nici aceste lucruri nu sînt adevărate. Și apoi dacă Kant și alți atînci au avut în i s kmpria kombatte bîtrîna Metafizikă, n'au păs însă obstakol minții omane de a face ceva mai bine, și metafizicii ce au venit după dînsii, au păs la lok că folos aceea ce înaintarea timpului a fost slăbit. Metafizika poate să fie proskrișă de un mare număr

de oameni, căci mistikl o kondamnă pentru că ea nu termină acolo de unde el începe; szeptikl n'o voiesce, pentru că ea kăltivă un domen de kare el este desmoștenit; volgarul o urăște, pentru că ea este aristokrația genială, și despotul se revrătește asșpru pentru că ea este o putere unde el nu poate ajunge, și o kăgetare ce și bate jok de minia lui. Ea este din firea sabsnă unor mingi privilegiate, este koroana Filosofiei. Fărâșă Metafizikă, Filosofia este ka edificiu fărâșă kălmeșă mai bine o știință volgară. Insă dacă Filosofia nu poate să arunce dela sine această ramură kănoskă de Grecia, și proclamată de medievă poate că toate acestea, după cum a și făcut, a bandonă ramure kare provisoriu au dînt o dinioară de dăntel ei. A arskat din sînel săă Retorika și Dialektika, Politika și Ekonomika, pe kare altă dată le îmbrățișă. A desprădit asemenea dela sine Teologia și Pneumatologia; asșemenea a skărtat Logika și a simplifikat Morala: și ar putea iară a deslipi dela sine Estetika ce de kăruind a năskă'o.

III:

Rapporturile Filosofiei.

Черчeтarea diverselor ramări ale Filosofiei ne-a fărkat a întrevedea kă ea are raporturi kă mai mälte šiingee însemnătoare. Ea are a face kă toate învăpătrările, și le domină pe toate, pentru kă la toate le dă principie. Având drept objet lămea intelektuälă și morală, destinge de šiingeele fisice ce aș drept objet lămea materială și de šiingeele matematice ce aș drept objet formele unei lămi ideale, aplikate la lămea cea reală (aievea); dar ori kăt de distinsă ar fi ea de acestea, dă țnsă și șnora și altora și le înlesneșce pântăl de depart al fie-kăria, metodă ce are să șrmeze și arta săș întregimea regălelor ce are a întrebșingă ka să ardice șn edificii šiingifik.

Șiingeele morale, ori ce va zice vine-va de dănselo, se apropie țnsă mai mält de învăpătrăra legii morale, și de astorăl acestei legi adikă de Teologie. Teologia se împarte în Teologie natrălă (raționalism și natrălism) și în Teologie pozitivă (șnpranatrălism și șnvelație).

Filosofia seamăntă a fi străină de ayeasta, kă toate kă ayeastă nă è de kăt șna din ramărele sale. Așă Teologia natrălă, tot d'ășna are așșpra Teologiei pozitive o înșingă profăndă. Adeșea ea kă forma sa šiingifikă îi împăne o parte din principiele sale, și daka Filosofia a trăit kăte o dată și s'a nștrit din Teologie, alte dăni și Teologia a trăit din Filosofie. Ramărele sekondare ale šiingeelelor morale șrmează și ele legii ramării principale, și tot d'ășna Filosofia șni popol, din prezănt kă Religia și kămpăne și Morala. Asemenea șrmează și kă šiingeele politice kare isvoreșk tot de aui; kăci toate principiele lor 'și le împășmăș dela Filosofie. Cea de kăpetenie din šiingeele politice, Legislația generală și partikulară (șarte și kondiție șăș drept păblik și drept țivil) tot d'ășna kăte să fie șnăl din aeste trei lăkrări, șăș echo a Religiei, șăș echo a Filosofiei șăș echo a șnei transakții între aeste dor; și în ayeastă transakție, kăte o dată se vede Religie (inștituțiiile Engleterei) kăte o dată Filosofie (inștituțiiile de la 1830). Ramărele sekondare ale šiingeelelor politice, istoria șocială, kare abia s'a ivit, istoria dreptăsiș gintilor, kare țnkă è dominată

de o diplomă vie volgară, și care nu are putea să și afle adevăratele principii de artă într-o civilizație mai născută, economia politică, favorita din ziua de astăzi; toate acestea învârtăre și vremează regulile și spiritul și general ce prezintă în legislație; adică că, după starea civilizației acestea se schimbă, și se schimbă să de Religie, să de Filosofie, să de transakția între ele.

Literatură și artele și ele nu sunt de artă o mare dezvoltare și ntindere a știința din ramurile Filosofiei, adică a Esteticii. Având drept obiect frumosea, literatură și artele și vremează învârtărelor și consiliilor gustului, și gustul nu este altceva decât sentimentul frumosei lămurit de minte. Estetika, ce este o știință pe care de un secol că tot dreptul ar alăturat-o lângă Filosofie, ar fi poate mult mai bine a oșmi Filosofie a frumosei, să Filosofie a literaturii și artei. Zikniik adevărată o filosofie a poeziei, o filosofie a muzicii, o filosofie a dansului și a zăgăzviei, sunt niște lucruri ce nu se învoiesc așa bine; și să ardikând vine-va această obiectivă, se poate vedea că această nu jădikă bine. Este fără îndoială o prărare a gloatei că între poet și metafizic se află nu numai o op-

poziție profundă și încă și o nevoie aievea, și că căvânt se face această băgare de seamă că este foarte rar ca un om să aibă în sine o foarte înaltă treaptă de daruri ale creației poetice și ale concepției metafizice; și să este asemenea de adevărat că nu se face nimeni poet sau orator distins de nu va studia și va cunoaște bine natura frumosei, regulile gustului, și secretele limbajului, adică de nu se va aplica în niște cercetări adevărate filosofice. Aceste cercetări și învârtăre, că adevărat, nu koprint Filosofia întreagă, și din kontra lasă de parte Teodivăea și Metafizică și să se adăncează special și că deambrăntă în câte-va kapitole cele mai însemnătoare ale Psihologiei, ale Logicii și ale Moralei. Nămească-se aceste kapitole în preșent, Estetikă, să Filosofie gustului, nu face nimic această, și să vedem că învederat și din firea lor se vin de Metafizică. Batteux, Marmontel și Andrieux, Pope, Hugues, Blair și Hume, se învoiesc între această că Baumgarten, Kant, Schiller, Goethe și Richter, adevărații creatori ai Esteticii. De va hotărî vine-va, și să un preșent volgar, că Poesia, Filosofie, și Filologia se disting între

sine, are dreptate numai într-o
 această; adică zicând că fakul-
 tățile noastre fiind restrinse, și
 apărându-se mai virtuos nu-
 mai, într-o ramură de învă-
 țături, amuzăsk și mai mor-
 tal totși pentru toate cele lal-
 te învățături. Aceasta a-
 deverează neajungerea Omului,
 nu însă și neînvoirea în na-
 țura științelor care sunt krea-
 ția minții noastre. Istoria spiri-
 tuală omensk este de faptă ka-
 să învedereze adevărul ače-
 lora kari s'ar încerkă să arate
 această neînvoire a științelor;
 amuzându-se de slăbiținea oam-
 enilor. Aristotele și Leibnitz
 nu avea ei toate cunoștințele
 seculului lor? Eschyle, Sha-
 kespeare, Corneille și Gœthe
 căs fost de cât niște filosofi în
 versuri? Platon, Bossuet și
 Rousseau, căs fost de cât niș-
 ce poeți în prosă? Cine a ză-
 grăvit mai bine de cât Fénelon
 și Buffon? Hume n'a fost în-
 tr'aceiași grad și istorik și
 Filosof? Voltaire și Schiller
 nu avea într-o această de o po-
 trivă cunoștințe, în cât făr-
 de o dată și poeți eminenți,
 și istorici și filosofi distinși?
 A pretinde că între Poesie și
 Filosofie nu se află nici un
 raport strins, și această nu-
 mai pentru aelkăvânt că prea
 puțin filosofi eminenți as fost
 poeți faimoși, această ar fi ca

kând s'ar a zice că în-
 tre zăgrăvire și skulptură nu
 se află nici un raport strins,
 pentru căvântul că prea puțin
 skulptori însemnabili as fost și
 buni zăgrăvi. Fie-cine vede că
 foarte greșit și foarte strimpt
 vâd aceia kari ar zice această.
 Filosofia, de și în grade diver-
 se, este regina komsună a
 literilor și a artelor, prekâm
 este și a științelor morale și po-
 litice; privindu-o și în alte ho-
 tare este asemenea și a științelor
 fizece și metafizece. Filosofia
 și șnora și altora le înlesnește
 trei lăkrări: 1° instrumental in-
 vestigator, săș știința spiritală
 omensk; 2° arta investigații-
 ei și a eksposiției, metodă; 3°
 și infine principul înalt săș
 însăși pântul de pornire. Intr'ă
 kăvânt Filosofia face destina-
 țile, și assignă averea tătă-
 lor științelor. Ea arată la toa-
 te arta de a observă și a anali-
 să, de a intră în cercetare
 (în dăce) și de a înțea (kon-
 kăsa), de a komsno și a si-
 stematisă.

Vălgal își începășce un abis
 între Filosofie și științele fize-
 ce, krețând că acestea din-
 șurmă se okkăș de o altă lăme.
 Că adevărat că lămea fizikă
 nu este lămea morală și intelek-
 tuală, care este dominis Fi-
 losofiei, însă Filosofia singură
 judikă și face dinstiukția între

aceste două lămi: stădiul as-
pra lui Eu, ne kondșue kătre
kənoșința lăkrărilor ce nă sânt
Eu. Pe șrmă distinkția aces-
tă nu-eu îndoș mari kategorii,
din kare șna este kăssa și alta
etektă, șna este Dsmneză, și
alta Universă, este totreslătă
Filosofiei. Dăpă auestea a-
vând aces pânt de depart nivi
șn pas nă poate să fakă kă sig-
răntă spirital omenesk în stă-
diele fizice, fără făklia și kon-
trolă Filosofiei. Kă ajstoră ei
mintea prochede întră deskripția
ființelor șaș a korpurilor și de
la aueastă deskripție în parte
și individuală a tătălor, trece el
la klasifikăția genenală a tă-
tălor, în regnări, în generi în
speții (felări) și individualității
(istoria Natrălă șaș Zoologia,
Botanika și Mineralogia). Kă
aueleăși ajstoare el stădie pă-
terile isolate șaș kombine, lă-
krările și raportările lor (Fi-
sika) pe șrmă komposițiile și
deskomposițiile (Chimia). Kă-
aueleăși ajstoare ănkă și in fi-
ne el, din masa șaș grămada
uea mare a individualităților
kompune șn glob a kătsia îi
stădie și îi măsoară komposiția
stratele kă să'i esplive vîrsta,
metamorfosile și dărata șaș
dăzinirea (Geologia), pe șrmă
kompune șn Univers, kătsia
kătează a'i chereta înepătă și
fiuel: legile și destinațiile,

șkopă și pe astoră (Kosmolo-
gia elementară și Transcenden-
tă Fisiko-teologia); adikă pânt-
tă de departă șuiințelor fi-
zice este în stădiul al lui Eu șaș
în antropologia fizikă, și pasă
uel din șrmă în Teodicee. De
șnde șrmează, kă aueasta va
să zikă kă, ne nașem și mă-
rim în Filosofie.

Șuiințele matamatiche și ele
din aueleăși sîn es, și iarăși aui
să întoră. Konceptia șaș ide-
ea nămărlăși și a formei este,
dăpă kăm zik șnii filosofi, o
abstrakție preuedă de o ob-
servăție, iar dăp kăm zik alții,
este și mai măt, este o ope-
răție primitivă, o lăkrare a
minții kărată. Ori kăm va fi,
se vede kă se kăvine să fie objete
afară de noi kă să pstem a ne
făce o idee despre nămăr și
despre formă, șaș kă okkasia
lă nu-eu auel Eu poate să în-
ueleagă nămărlă și forma; și
daka asfel e nașcerea aueștei
konceptii, daka asfel ea resare
din sînă înuelegerii omenesăi
și merge a mășra Universă în
întregimea și amărsăntele lăi,
kă să applece la toate auea
ce sânt idei de kantitate, de
mătime, de întindere, de mă-
ginit și nemăginit (finit și in-
finit); ătsăci fără îndoială ni-
mik nă poate să fie mai filoso-
fik de kăt șuiința formei și nă-
mărlăși. Ea se află în toate

prăgile, săs kă măsoară kantitatea prin mijloksl nămerilor hotărîte (Aritmetika), săs prin al nămerilor nehotărîte (Algebra), săs kă măsoară spațiul asăpra globslăi pământesk, (Geometria) săs asăpra sferelor cereșu (Astronomia). Se vede dar kă daka științele matematice în kărsăl lor liber lăng, mă estvos și fekndes din domiulsl Filosofiei spre a cherchetă regile Tăriei ce li se kăvin, ele pornesk, kăltoresk și se întork iară la făklia Filosofiei.

Kă toate ačestea, Filosofia nă are pretenția de a navști toate fără a priimi și ea čeva din niči o parte: daka ea dă tătlor științelor, este ănsă gata a priimi dela toate, kă singăra pretenți de a exsamină toate și de a nă priimi nimik ce nă va trece prin cherchetarea sa. S'a zis kăte o dată kă asemenea mamei zeilor, și mama științelor, dăps ce a dat lămina săs a năskăt toată știința Omăsi, infuēs'a vărst atakată de blătrnețe și de sterpitate, și kă akām n'are mai măt de kăt ăn deșert năme, o deșartă ambigie; kă este și ea čee a ce sânt cele lalte științe, ănsă de sine singără nă este nimik; kă este adikă o filosofie a științelor fisice, o filosofie a celor matematice, o filo-

sografie a științelor soțiale, o filosofie a litterilor și a artelor, și nă è nimik mai măt; kă sânt fără ăndoială nisce stădiari filosofice, ănsă ačestē stădiari, în lok de a'și imprămătă principele la cele lalte științe, din kontra se imprămătă dela dănsele principele lor; kă Psihologia și Logika, se nask din Antropologie și Fisiologie, din Fizikă și Politikă, din Istoria natărală a generelsi ăman, și Teodiceea nasce din Kosmologie, și Metafisika din vise. Objekția è liberă și kăteze-toare ănsă se nămeșce Senssă ismă, Materialismă, Ateismă, și nămai în ačeste trei vorbe è skrișă toată țăgădsirea și desfiingarea ei; pentă kă în sistemele kontra-rio la ačestea, în Spiritismă, în idealismă și în Teismă sânt skrise prioritatea și sșperioritatea Filosofiei. Filosofia, în lok de a fi o kreație modernă, și mai pčermă de cele lalte științe, din kontra este o pčtere antikă eternă, și a kăriia domniē este neperitoare pentă kă este domnia Ingelegerii omenēși orăndsită a fi regina ăniversslăi de kătre ănsși Ingelegeria dămnezeiaskă. Prioritatea și sșperioritatea Filosofie sânt rekănoskate și netăgădsite, și se pot čede a în istoria ei ăn-

de se arată origina și înăltărire a acestei științe, doktrinelor sale, și înflința ei asupra destinațiilor omenirii.

VI.

Originea Filosofiei.

Originea Filosofiei este de o dată kă a Omșii. Omșl a kărăia înțelegere n'ar pteea lăkră astfel kăm s'și dea kăvânt șieșidspre sineși și s'ăib' kănoșunța sensațiilor sale, kăgetărilor și deliberațiilor sale, hotăririlor, și akțurilor cê urmează de aci, și în fine a jdekățiilor din întră cê vin dăp' aceste akte; a cêl om n'ar fi fost omșl înțelégător și mōral. În lok de a fi omșl adevărat, omșl spirital, ar fi fost omșl degradat, omșl-animal. În cê fal de kip a debătat s'ă a arătat Omșl țătia dată? Istoria tace assupra acestei întrebări, și dările kă sokoteal' se skimb' și pots' se mai skimbe. Dintr'o parte, a aelora cê voiesk a arăta ță înțepst nobile și de mare kăviniș al Omșii, a neamșii noastre, s'ntem în drept kă s'ă apărăm și s'ă facem a preșii așgusta kōndiție în kare Omșl cêl d'ntăis, împăratul kreației, a trebbit s'ă eas' de s'bt măinele Kreatorșii. De altă parte, poate cîne-va s'ă kieme la această mare lege a înăim-

țării. kare este legea lăinii, poate cîne-va s'ă întemeieze assupra acestei legi sistema înțepstăși cêlși mai modest. Inș' în îndoiala țăndē nē arănkă nișc' lări a minte kontrarie și kare stas în kămpăn', făr' a nē face a kănoășc' adevărat, nș ptem s'ă nș alergăm a asklă a cêea cê spăne tradiția, kare se înțearkă a pșne la lok a cêea cê o tace istoria. Tradiția a cêasta este țănișversal' la toți popoli; ea adeverează și întăresc' ță înțepst al Omșii demu de d'nsșl, demu de astorșl s'ă, și nimik în lămē nș este kare s'ăl poate țig'ădăși și desfășgă. Așă ptem înkic' kă kăvânt kă oare-kare filosofie, este așă de veki kă și înțelegerea oimeneask'. Inș' este înțedat kă a cêst înțepst al științei n'ă fost, și țănsșgi știința în întregimea ei, și kă măt mai măt n'ă fost a cêa știinș a șkoalelor diverse a cêl lăkră s'fișios, nekreztor, plin de rezerv' și de preșs kare ni'ă addc' o civilizatie înaintat'. Din kontra a fost o știinș kătezyloare temerarie, plin' de kredinș și de hotăriri, pētr' kă a fost țănlăkră de înșinșie. Kă adevărat, dela înțepstăși s'ă înțelegerea Omșii în lok de a se opri assupra s'ă, de a se întreb' assupra pșterilor

sale, și a se afla în neastăm-
păr despre hotarele dominiilor
său, din kontra se sfârșește
nămai kă a sa nerăbdare de a
face deskoperiri, sare peste
aceste spațieri, și se ardikă
peste tot ce o înkongisră kăt
poate mai înalt, se șrkă pînă
la originea lămii, și pînă la făr-
kătorul său. Ea țnkă nă s'a
explikat despré avel Eu, și kastă
kassa cea d'ântăis; nă s'a expli-
kat țnkă despre avel nu-eu,
și cheretează Șniversl. In lo-
kăl țnei Psihologii și țnei fisishe
ea are o Teogonie, și o Kos-
mogonie; are o Pnesmatologie
mai nainte de a avea o Logikă,
și mai nainte de a și da kăvță-
țlă legitimității despre o sin-
gără din indskăiile sale, ea își
statornicește raportările kă
dăsmnezeii și kă spiretele. In
aceste d'ântăis konchepții, Fi-
losofia Umanității è într'avelași
timp și Religia și Poesia sa,
și în această d'ântăis privire,
ar pstea zive ține-va kă a-
ceastă promiskăitate primitivă,
ce o sokotim mai măt ka o
stare de slăbiciune de kăt de
pătere, este normala kăndiție
a Omăi pentru kă akolo este
păcea lăi, akolo mărimea lăi.
Kă adevărat akolo è vîr sta
lăi de a șr, și nă è niči o în-
doială kă dăka Omăi ar fi fost
întrebat despre destinata sa, el
n'ar fi vrăt niči o dată a pă-

țrăsi avel Edem. Fără îndoială
kă în acea fericită țnime sã
monotonie, el prăa pșuine des-
koperiri șuinițice ar face, și
prăa pșuiniț glorié și-ar do-
bîndi; fără îndoială kă n'ar
avea niči o idee despre șuiniț
și renșmirea ce addăce ea; țnsă
în această neșuiniț se află
liniștea și fericităea sãfletăi
său. Vekile poplății ale Asiei,
și ale Egiptăi ad vrăt sã
remțe în vechi în acea stare de
divinăție. Filosoția, Religia și
Poesia lor, n'ar fost țnă sin-
gără și ațeeși șuiniț, ți la
închepăt țnă șingără și ațeeși
intșiție. Kă toate ațeste, kă
toate silingele lor de a remț-
nea în această fericită ne-
mișkare, okișl kărioskăi vede
înaintăea și însăși în doktrinele
kontrarie înaintării. In dă-
tă dăpă ațeasta, în alte lokri,
în Grecia, genișl Omăi șr-
mănd dăpă nișce pîncipe
kontrare, s'a okkșpat kă di-
nadinsl a țempe primitiva țni-
me, a desprăi mai țntăis
Religia și Poesia, și pē șrmă
a desprăi din amăndoz Filo-
soția, a împăișl Filosoția în
mai mătte ramșre, și a sãbt-
impăișl fie-kare dintr'ânșele
în mai mătte ramfikății. Atșn-
ți se năskă adevărata Filoso-
fie. In momentl kănd spiritl
omenesk încheta, sãbt direkția
lăi Sokrate, de a se krede dă-

pe vorbă, și cercetându-se pe sine își măsura mijloacele și se măsură în hotarele sale; ea trecea din drămările creației în drămul analiză, care se vede în fic-kare din înaintările sale.

V.

Inaintări și Doctrin ale Filosofiei.

Aceste înaintări și doctrinele ce adăseră ele, le esplică kă deamănântul și le jădikă kă nepertinire istoria Filosofiei. Sokrate arăță Greției ce va mai mult de kăt o sistem, îi arăță un metod, îi arăță avel stădiș al înțelgerii ce legiseșce observajia și indăkjia, care pordăce kătresniingă prin îndoială, și kătră neșniingă prin reflekjia. Innovajia eră mare și roditoare. Grevia avș peste kărând cele mai illstre ale sale șkoale; însă cel mai celebrș din discepoliu lși Sokrate avș unkt mai multă plăcere a reintră în drămările cele vekide kăt a zmbă în cele nșoz; a sșri mai mult de kăt a kăllivă dominial ce învăjtorșl sșz înșemnase. Lși Platon îi plăcea a afflă pretștindeni vekiea alianjă a Poesiei, a Religiei și a Filosofiei; el nș mai kredea într'acestea, dar ar fi vrșt kă toatș lșmca sș

mai krează. Trebșia sșz easă principalș sșz discepol kă sșz addăkă kș hotărîre și sșz die Filosofia în drămul cel nșoz. Intrară într'unsulși străbățărș kariera, trekând din idealismul lși Platon în simjialismul lși Aristotele, și din probabilismul Akademiei d'adoilea în șeptivismul celei de a treilea. Aș se termină kărsșl Filosofiei greceșci. Enesidemș și Sektș empirikșl nș făkărș mai mult de kăt a resșmă șeptivismul; Platin și Proklș se înșerkarș, pe șrmele lși Platon, Pitagora și Orfeș, a se înșrnă la așea kondiție primitivă a genisșlș grecesk, kând Filosofia, Religia și Poesia, șnite așă de strins formă o singărș întregime. Mistivismul va tot d'asna pșntșl de depart al omenimii; în okii lși, istoria Omșlș nș este alta de kăt a kăderii lși și înșrnarea lși în sînel lși Dămnezek. Mistivismul se ardikă pșrternik în mijlokșl tătșlor așelor șșfflete stătște de îndoială, și le rensșflejia kș șșfflarea sa absșoasă, daka omer nimea 'l ar fi afflat nșmai ng dănsșl. Inșz o altș doktrinș, venitș de mai șșș, o relige, o poesie, o filosofi, nșoz mai kșratș, mai naltș, mai positivș, înșșfflând un mai mare entșșiasș și nșskând o mai frșmoasș viajș, o viajș strălsșind

de o dată și de eroism și de
resignare, a fost și venit ca
să ia locul și să împlinească
legea sacerdotală a lui Moise,
Teologia lui Orfeu, Filosofia lui
Sokrate, Platon și Aristotele.
spiritul omănesc lăsat jos pe Flo-
tin și Proklă, ca să se lipească
de St-Pavel și St-Agustin. Cât
a pînăst mediu evă înkinat
și înkrează învlyutori-
lor săi, lămea kreștină se
mălymă kă nișce preskrtări
săv tradskii di Aristotele, îm-
prămstare dela Arabi. În seko-
lul al XV, kând se întărnă
iar la Aristotele, și lăngă dănsul
adăogă și pe Platon, lămea
kreștină întră iară în doktri-
nele greceșii, pe kare le ne-
sokotise în timp de dor-spre-
zere, sekăi și se desbătă
în timp de dor sate de ani
între peripatetismul arab, latin,
și grek, între platonismul ve-
kiv, năos și renoit; între mis-
tivismul biblik, alchimik, și fi-
losofik; între vekea scholastikă
a lui Albert-vel-Mare; între
năosul raționalismul al lui Pom-
panače, și empirismul immoral
al lui Makiavel. Din krisa a-
ceasta eși filosofia modernă. În
dată ce mistivismul platonik al
lui Marsile-Ficin și a făkăt și
el rëndel și La-Ramăe își sfir-
și polemika Inkontra lui A-
ristotele, Bacon și Cartesie
de spiritul omănesc metoadele

și principele assăpră kăroa de
doi sekăi își întemeiază el
doktrinele sale. Realismul și
idealismul n'as înueat și nă în-
ueazăz înkă de a preokkăpa
mingile kând săbt o formă
kând săbt alta. Realismul lui
Bacon s'a făkăt simyalsismul în
șkoala lui Locke și Condillac,
și materialismul în ală unor fi-
losofi din sekolul din șmă. I-
dealismul moderat al lui Car-
tesis s'a făkăt un înuept spi-
ritualismul în șkoala lui Leibnitz,
un idealismul absolut în șkoala
lui Berkeley, și un kritikismul
praktik într'a lui Kant. Unis'as
înuekat a face nișce deslegări
întemeiate assăpră unimii săv
în dentităzii lui Eu kă nu-eu a
kăgetării kă săstanga a să-
jatsi kă objetsi. Din aces-
te înuekări himeric în prin-
cipele lor, lănsă foarte tari în
dedskii, unele as prodă pan-
teismul lui Spinoza, altele i-
dealismul științifik al lui Fi-
chte, altele iară filosofia natărală
a lui Sechelling și știința ab-
solutăsi a lui Hegel. Mai în-
uept de kăt șkoalele, un at-
tă, rekănoskănd în dualismul
lui Eu și nu-eu o relație din
acelea ce ar fi o nebănie a le
tăgădă, și dănd dreptate kă
nepărtinire erădigiei faptelor
și doktrinelor ce nă se pot
tăgădă în amăndor siste-
mele kontrarie, a lepădat kă e-

nergie konsekingelo eksagerate și din una și din alta. Eklekticismul a deskis desbaterilor filosofice o epochă nouă, o epochă de împărțire de dreptate și de toleranță. Alte șkoale, din kontra, mergând nestrămutat pe șmele lui Locke și Condillac, kondamnă ca energie toate tendințele spiritualiste și idealiste, și nu văd altă filosofie adevărată decât în înaintările științelor pozitive. De o potrivă nemulțumită și de una și de alta din aceste direcții, o singură școală, kondusă de niște căpetenie morale și politice care îndelung au mărnat lămea, înfrunziază niște doktrine filosofice unde domnește cărat Religia, și care sânt favorabile mai virtos Teokrației. infine mai vedem unkă căpă-va reprezentanți ai misticismului și ai scepticismului a cărora lăptă se șrkă și dată dela înșepătul filosofiei moderne kăm și dela înșepătul filosofiei greceșci, și a cărora, lăpta noastră este o simplă kopie. Lăpta așeasta ale căriia organe cele mai înaintate în sekolii din șrină au fost Montaigne și Hume de o parte și Boehme și Saint-Martin de alta, ne înfrunziază, fără niči o îndoială paginea cea mai pikantă a istoriei filosofice a periodului așeștia. Scepticismul și misti-

cismul sânt, în stărea normală a societății, niște doktrine sekondare, care au prea puțin influență asșupra națiilor, în alți timpși însă au o mare importanță. Scepticismul a mărnat seksul din șrină, de atșnci misticismul potrivit ca legea cea mare a reakțiilor poate să măie pe al nostră.

VI

Influența Filosofiei.

Fie-kare șkoală de filosofie își are misiia, și șbt fie-kare din formele sale, Filosofia, ce este înșrșnirea celor mai prokăgetări ale piritului omenesk asșupra celor mai nalte propoziții ale eksistenței, are neapărăt o influență foarte profșndă asșupra vieții și deprinderilor oamenilor, asșupra înștituțiilor și faptelor popoilor. Influența așeasta însșși skapă din okii vșlgăși pre kăm și filosofia; lăi mai obișnșit îi plache a o turgăși. Filosofia, fiind în okii lăi o kărată Metafisikă, Metafisika o Ideologie, și Ideologia o chimere. Filosofia, dăpă zisa lăi nu e bșnă de nimic. Une-ori iară prea vorșnii să treakă peste mășșră influența ei; ei zik ca Filosofia nu poate să naskă de kă niște răbșiri fără nșmăr, dăpă kăm

le și nașce: kꝛvi dꝛꝛ dꝛꝛꝛii, mintea omeneaskꝛ, dꝛꝛꝛ ce a strꝛbꝛtꝛt și cherchetat misterꝛl sꝛffletꝛlꝛi, voieșce asseme-nea sꝛstrꝛbatꝛ al ꝛniversꝛlꝛi și al fꝛkꝛtorꝛlꝛi sꝛꝛ. Kꝛ adevꝛrat acesꝛe trecheri peste mꝛsꝛꝛꝛ as dꝛꝛꝛꝛꝛnat doktri- nelo Politiceii, ale Moralei și ale Religiei: ele as addꝛs în spi- rite toate reskoalele, și în îm- pꝛꝛꝛꝛꝛii toate revꝛꝛꝛiile cele mai perikoloase. Mai este ꝛnkꝛ ꝛn al treilea fel de kovꝛșire: al- dꝛꝛii iar zikkꝛ Filosofia este sin- gꝛꝛꝛl și sꝛveranꝛl bine, și isvo- rꝛl din kare isvorꝛsk toate kꝛte addꝛk gloria naꝛiilor și a ome- nirii nꝛege. Skoate Filosofia, zik partisanii acesꝛei opinii, și vci vedea kꝛ fiinda omeneaskꝛ remꝛne fꝛꝛꝛ mꝛlꝛꝛmire și îm- pꝛꝛꝛꝛꝛiile fꝛꝛꝛ glorie ꝛnsꝛ a- devꝛrꝛl e departe de acesꝛe ko- vꝛșitoare aișꝛꝛi. Negreșit kꝛ Filosofia este ꝛnꝛl din princi- palele elemente ale viegei mo- rale și intelektuale a Omꝛlꝛi, ꝛnsꝛ nꝛ este și cel mai înșem- nꝛtor și cel mai nꝛecessariꝛ. E- lementꝛl religios esto mai pri- mitiv, mai veninik și neperitor în inima Omꝛlꝛi, și mai pꝛter- nik. Cherchetꝛnd vine-va istoria Omꝛlꝛi, vede kꝛ mai ꝛntꝛis în Religie este viaꝛa sꝛffletꝛlꝛi șꝛapoi în Filosofie. În kꝛt Religia înfloreșce, Filosofia joꝛnkꝛ ꝛn rol sekondariꝛ, și nꝛ

se înalꝛꝛ, de kꝛt kꝛ mꝛsꝛꝛa kꝛ kare glorifikꝛ doamna și ri- vala sa, și nꝛ ajꝛnge în ran- gꝛl dꝛꝛntꝛis de kꝛt daka aces- ta se desfiingearꝛ sꝛꝛ seamꝛ- nꝛ kꝛ sꝛa desfiingat. Acesꝛtꝛ mare învꝛꝛꝛtꝛꝛꝛ avem din i- storie. Înflꝛinda Filosofiei a fost nimik în timpꝛl institꝛꝛiilor Indiei, Persiei, Egiptꝛlꝛi, Isdeei, și Greciei primitive. Fi- losofia nꝛ sꝛa fꝛkꝛt potentꝛ în Grecia de kꝛt îndatꝛ ce poli- teismꝛl a începꝛt a se deklꝛl sꝛbt sarcina nekꝛviingei sale mitologie. A fost kꝛ adevꝛ- rat noroꝛitꝛ kꝛt-va pꝛte- rea Filosofiei, însꝛ îndatꝛ sꝛa fꝛkꝛt perikoloasꝛ; kꝛvi dꝛꝛꝛ ce a derꝛꝛꝛnat Religia, Filo- sofia nꝛa pꝛtꝛt mingilor da pe kare le desꝛiase de kredinꝛa lor, de kꝛt sꝛeptivismꝛl. În fine skirbitꝛ de acesꝛtꝛ kꝛde- re a mingilor, Grecia se cher- kꝛ a se retrꝛnꝛ la misterele sale, și atꝛnꝛi Filosofia, ka sꝛ' si dreagꝛ errorile veni sꝛ ajste din tote pꝛterile retrꝛnarea kꝛ- tre kꝛtꝛl cel mai vekis. Intrꝛnd în servijꝛl Religiei, Filosofia dobꝛndi pꝛtere, și kꝛ toate kꝛ nꝛ mꝛntꝛ pꝛꝛꝛnismꝛl, însꝛ îi mai prelꝛngi fiinda. Trekꝛnd de aci în kꝛmpꝛl vingꝛtorꝛlꝛi pꝛꝛꝛnꝛtꝛꝛꝛii, Filosofia la începꝛt simplꝛ servitꝛea a Chri- stianismꝛlꝛi, îndelꝛng abia i se simꝛi înflꝛinda. Kꝛ toate

acestea se mări din secol în secol și îndată ce se văzu în putere, se sculă asupra domnei sale, și își cheră neatrănarea. Pompanace și La-Ramée, cei d'ntzis kariu kiemară lămea modernă către această reskoală, nu kștezară a se da pe fauă, ci își askănseră kșetarea: în-cheră a strigă înprotiva despotismăi lăi Aristotele, ne kștezând a strigă assăpra autorității St-Avgustin. Montaigne și Gassendi exektlară kșetă și făpta lăi Ramée și Pompanace. Indată ce se făcă rivală Religiei, Filosofia pretinse a i se face și dōmnă: veni pînă la Reformă ka să se făcă jđdikătoare Religiei. Când se sparse această insărekție în-contr autorității religioase, Filosofia kreă kăt va kă are Reforma în serviciul să și trebi să o krează deservitō-re kăci ea îi didese și ea o fă-kăse să pūimească pūncipăl să de cheretare. Kă toate a-cestea mai mult religioasă de kăt filosofikă, mai applekată către Biblie de kăt către Sokrate, Reforma împinse kă as-prime Filosofia și o săbjăgă în-tră a sa domnie întokmai ka a synoadslor generale și al pontifikatslă înalt. Reforma în persoana celor doi ai săi kapi despreși și ni miă Filosofia, kare împinșă din partea a cea-

sta, nu se lășă de kșetetele să-le ambicioase; neatrănă de kontrolă Religiei, vrea să a-jăngă la dreptă de a kontrolă Religia. Lăpta fă mai krăntă și mai lăngă de kăt ceea ce kșetase cine-va. La încherș nămai în dăurile Nordăslă pș-din mai liberă pe ărmă în-cherș și în Franța a ardikă kapăl, și infine în Esropa în-treagă. Dela al XVI-lea secol în koaci nu eră inkisă nu mai prin șkoale, și nu se măriniă nămai assăpra dominăslă Reli-giei, din kontra kătrăpiă pe Omăl întreg, toată șuina lăi, toată viața lăi. Filosofia pre-tindeă într'assemenea treaptă să kontroleze și Politika și Reli-gia. Faptele o arată. Insărek-tiile Kastiliei și Săbiei as fost kontemporane kă tesele lăi Wi-tenberg; cele din dăurile de jos, kă legiile lăi La-Ramée. Din momentăl acesta revolățiile politice și religioase pșă de mănă, și nu eră împinse de kăt de Filosofie. Dăpă revolăția d'ntzis din Englitera, se făcă aui o revolăție morală asseme-nea de însemnătoare, o insă-rekție kare îndată kătă să kătrăpească tot Appăsl. Kăa-devărat pînă aui toate insti-tățiile soțiale ale Esropei se sășuinea pe temăirile Christi-anismăslă; lășă dăpă cea de a-doa revolăție din Englitera,

șkoala liberilor - kșgetători în-
 ȕerș a attakā Christianismul pī-
 nș în principele lși, și soggie-
 tatea pīnș în temeliele ei. N'a
 fost kș adevșrat kșrata Filo-
 sofie kare îndraptș așeste at-
 tate, ȕi șn fel de spirit de sektș,
 și de spirit de partite, și impe-
 rekiere. Kș toate așeste Filo-
 sofia n'a fost dōmnș la așae-
 stș mișkare: Fșrș a împinge
 ea, o lșmīnș kș lșminele sale.
 Kșm se dete șemnalșl în En-
 glitera, în datș se pīimī kș
 mare stșrșire în Franșa, se i-
 mitș în Germania, se repetș
 kșnd mai pe fașș kș mai pe
 askșns în Spania, în Italia și
 în toate Statele șivilisate. Fi-
 losofia, fșkșndșse Politikș pre-
 tștindeni, kontrolș pretștindeni
 doktrinele biserișeșș și soggia-
 le, ȕerșetș toate inștitșșii-
 nile kombșts pe toate, și pre-
 tștindeni kșreș altele, șnde reșș
 a așșnge la stșpīnire. Adesea ea
 jșkș șn rol sekundariș: abia
 fș askșltatș în revolșșia de
 la 1688 și în revolșșia Ame-
 rișei; inșș alte-ori ease avīntș
 pīnș la rangșl d'șntșis. Ea
 kondșsse revolșșia de la 1789,
 și lșmīnș pe ȕea de la 1830.
 Nīkșiri inșș n'a fost atșt de tare
 ka șș poatș remșneș kșra-
 tș și șș șie în mșna sa pște-
 rea; kșgetșl ei ași este șș a-
 jșngș și va așșnge o datș; pen-
 trș kș ori kșt de slăbș este,

inșș este mai tare de kșt ri-
 valele sale. — Inșș daka in-
 flșșingā Filosofiei este atșt de
 mare în zioa de așșzi și dik-
 tatorialș, nș preșșieșșe kș toate
 așeste mai mșlt de kșt kiar
 Filosofia. Kșnd Filosofia, șep-
 tikș saș mistikș este kșrat
 spekșlativș, atșnși ē mai stear-
 pș; kșnd inșș este praktikș,
 pozitivș și dogmatikș, atșnși
 strșbate prin toate kșșleīn ini-
 ma soggietșșii; inșș atșnși lș-
 krarea ȕe face este neapșrat
 konformș kș natșra principelor
 sale. Doktrina lși Epikșr și a
 lși Gassendi n'ar pștea șș fie
 tot așeeā în efektele sale kș
 a lși Platon și Mallebranche.
 Așfel simșșialismșl ȕe domni
 Eșropa inșerșnd dela revolșșia
 din 1688 kșrșia Locke, ko-
 siliarșl lși Gșilelm III ūi fș a-
 devșratșl simbol ūi inșipri
 tendinșele sale în moravșrile,
 litteratșra și inștitșșiiile Eșropei
 întregē. Dela 1688 pīnș la
 1830 Eșropa politikș și mora-
 lș a trșit kș Locke. Daka în
 lokșl liberilor kșgetștori ai
 Engliterei și al filosofilor En-
 ciklopediei, ar fi reșșsit mo-
 ralistii dela Port-Royal și pșri-
 taniī Skoggiei, neapșrat atșnși
 doktrinele noastre și inștitșșiiile
 soggiale n'ar mai fi fost așeeā
 ȕe șșnt în zioa de așșzi; și din
 kontra ar fi fost tot așeeā, da-
 ka Eșropa ar fi askșltat pe

Putchesonii, pe Fergusonii, pe Tugofii, Malesherbii. Atăta nsmăi în lok de a fi impedikate, ar fi fost applasdate, și în lok d'a okoliși a întărziă pe drăm, așa încerkate de triste și horrible saveniri, și lipsite de ori-țe ajstor, ar fi fost astăzi legea a jsmărtăzii celei mai lăminatea Globăli.-Inflingă dar a Filozofei preșind tot d'asna ceea ce preșieșce și aveastz șuiingă prin ărmare și Filozofia ănsăși nă preșieșce mai mslt de kăt ceea ce preșieșk filozofii. Politinii aș ajăns s'ășcie kă nă sânt principele atăt kare perd sistemele, ăi oamenii ce applikă, r'ăș aveste prinăipe. Filozofii trebăe s'ă affle kă șuiingă lor nă perde atăt din kassa doktrinilor kăt din prikassa oamenilor cele profesiază. Politika a înăerpt a krede în păterea lealității (loyauté); kată s'ă ajăngă și lămea în filozofie a krede în păterea bănei-kredingă și așie lărangei. Politicii și filozofii aș în zioa de aștzi aăeeăși missie a împlini, ka e este de a restabilionoarea prinăipelor. De vor reșși a da înapoi soăietății ceea ce trei sekăli de înăintări filozofice seamănz kă i-aș răpits, adikă o morală tare și sinăerz; de vor reșși în preșnă a vēsteji, dăpă kămmorltă, r'ătkărlile trēkatelăi ăe a

addăș kă sine viăirile din zioa de aștzi, adikă ăearlătămismăl și viklenia; atănci vor restabili nă nămai șuiingă ăi vor da înapoi omenimii aăea kredingă în sine, fără de kare nă e pētră d'ănsa niăi păce niăi demnitate. De atănci Filozofia va lăă lokăl în kapăl tătălor șuiingelor. Insă ori kăm, bănz săș rea, în tot timpă Filozofia este păterea epoăei. ăei kări se vor înăerkă a tăgădăi kă filozofia nă are aăeastă pătere, întrebese. dar ăine, dăka nă ea, are aăeastă pătere?

Matter

ĂELE DIN INTRU

j s d i k a t e

Dăpă ăele din afa ră ,

Nă vă șperiaăi, ăititori; pētră kă n'am de gind s'ă vă fak o disertăjie așăpăra artei fisiognomice, kăgetăl mex e kărat s'ă vă arăt kăteva semne dăpă kare karikatristi aș înăeăl de aăkră.

In s l i c ŭ

Omăl kăro se gîndășce lă

viitor se zît în sîs;—chel kare se gîndeşce la trekat se zît în jos;—daka se zît înainte s'zîi kî are a face kî trebile lîi de atînci;—nî se gîndeşce la nimik daka se zît în dreapta şi în stînga;—în s'zî vedea kî se zît des în apoi, atînci se zîi kîrat kî se gîndeşce la kreditori

Omîl ce merge închet, se gîndeşce, kîget, s'zî sokoteşce;—chel kare are de gînd s'zî s'vîrşaskî o treabî merge prea tare;—chel kare aleargî vîseazî la vre oî s'vîches de bani, de amor s'zî de deşertîzîne.

O toeletî simplî, pîin kam nengrijîtî dar kîratî, şî mers niçî prea îste niçî prea închet, o întorsîtîrî niçî leneşî niçî rîpede, aratî şî om serios, raionabil şi bîn.

Omîl ce merge kredî, klipeşce din okî, dîne nasîl înaînte şi fugîşce şmerii, este flekar, îndepat, gata pe gîlceavî, şi iskodîtor.

Omîl tîndekîat, kare îşi tot sterge pîlîria, îşi tot skîtîrî pantalonîi kî basmaoa, îşi şterge din naintea hainei kî mînika, este o minte mîeratikî, îndepat şi bînzîtor.

Chel kare poartî lanşîri de azîr ka s'zî se vazî de departe, aचे late şi sperioase, inelîmsîlte şi skîmpe, s'zî s'zîi kî este

s'zî şî bîdîran înbordîit, s'zî şî skamator, s'zî şî jîkîtor de kîrîi, s'zî şî negîşîtor teleleik, s'zî şî prinşî italian.

Salutare.

Magistratîl, profesorîl s'zî kapîl de masî (stolnachealnikî) îmbîrkîi în negre kare kî mînî în jiletî merg kam mereş, arînkî pîçiorîl kî talim la fie ce pas, şi şî ardikî pîlîria prea s'zî kînd salîtî, nî è mîndîdîrî kîm se krede îngenerî çî mai des om bîn, bine-vîtor, dar ce è drept kam kî nasîl s'zî.

Mîndîrî nî è nîmai aचेला kare salîtî kî o arînkîtîrî de okî s'zî kî o mîskare din kap, din kentî è şi aचेला kare respînde la salîstajîa dîmitale kî o salîstajîe sîrîdentî si pîfîkîtî.

Sîngîra okîasîe kare dî voie şî om kî spirit de a fişî el negroî è aचेलîtoare:

Doi oameni se înlînesk, se zît şîl la altîl, încep a'şî rîde, si încep a se tot plokoni, la fie-kare salamalik se tot apropiî kî şî pas; vin s'zî se appîce de mîntî, atînci îşi zîk de o datî; "ce mai faci?", şi iar amîndoi respînd: "prea bînc, dar dîmneata., pe şîmî remîn kî şîra kîskatî... ei kreşî dea kî se kînoskî.

„Cel mare și cel mic când
s'ar brodi amândoi mîndri, nu
se salță; tot d'asna se fak nu
nu se văd.

Nerodul de zece ori de te va
întîlni într' o oră pe stradă,
de zece ori te salță.

„En om ce te vede seara
într' un loc rău la o parte și
ai lungă distanța o damă, nu
te salță, stă, și chiar d'ai veni
nu d'asna în nas.

„Doi oameni ce se desprețesc
și se salță foarte plăcut, foarte
cu dragoste, s'ar știi că le ființă
stă de altă.

„Bărbatul salță pe amantă
kokoanei cu un aer proteitor,
și băntul străide când de
înălț salțăgia; — doi amănți
rivali își mășcă buzele la o
asemenba înflegtară, — da-
tornici salță rău zărbuit,
creditori nu străin, — pri-
etesgul salță numai cu mîna;
— amorul numai cu răbăta.

„Doi oameni ce s'ar cunoștă
la o pantă (cum am zis la
o leltă) își dau bună ziua
rînd; din kontra idă un aer
serios și adică trist, când se
salță, fie și într'un bal ma-
skat, dacă s'ar întîmplat a face
knoșchiu la îngropăria
kăi-va.

„Omul ce poartă perșă salță
rău se va ptea mai puțin;
skotărea kăvăli tot d'asna
trebse s'afakă kăc un nojșș.

PĂLĂRIA

Pălăria, dăru formă și dăru
kăpă cum ă pătăru înlesnește
mălt spre stădiul inimei și min-
gii.

„Cel care o poartă pe vreme
este un nevoiaș ce va să treacă
de vitează.

„Cel care o poartă pe spate
este un năfleg.

„Cel care o poartă pe frunte
și ardikă din dăru ă un bat-
jokoritor.

„Cel care o apară drept în
jos pe oăi, este un deșugă.

„Cel care o ține în mîna când
băntă, este un sek.

„Cel care are o pălărie tot
d'asna kărată, și și-o ține
în bună stare, este un om regă-
lat, o minte metodikă.

„Cel care are o pălărie a-
skăjită, cu mărginile late, cu
kordele late, într'un kvint cel
care poartă o pălărie cu nimeni
acela e o minte smintită, skimo-
nosită, ș'apoi și pretențios, un
fel de Sursăilă.

VLĂZRI DE SEAMĂ GENERALE

„Omul care tot ride este un
nerod, — cel care nu ride nici
o dată, este un dobitor.

„Omul cu treabă privește rău
să vază, — lăneșul vede rău

și privească, — skotocitorul și vede și prieșce.

Totul se proumbly și năskotoceste. nici o dată

Omul nerod skotoceste adesea..

P r ȳ r ȳ l

Pȳr mar și îngȳlatkare soiazȳ gȳlerul și ȳmeri se vede nămai la cel care pretinde că ȳ filosof, și la kafelȳ de kroitori: iar cel care se zice că ȳ original, își radȳ kapul ka o ridice de Kina.

Totul, fantasiosul, și chimarul bȳrȳn ȳmbly nepertȳnagi, ȳisfȳliȳ, mȳrdari. Dȳnȳzitorul, koiforul (akkonȳiatorul) ȳingȳzȳ, și leul ȳmbly pertȳnagi, linsȳ, pȳmȳdagi, inkȳrlionȳagi gȳr ȳmpregȳrȳl kapȳsi și kȳ pȳrȳl ȳmpȳgȳt ȳn doȳpȳgȳ d'opotrȳv sȳz nȳ d'opotrȳv ȳntokȳnai ka o pȳrȳșȳ din jȳrnalȳl de mode.

Pȳrȳl asprȳ și sbȳrlit adesea aratȳ pȳsmȳ; pȳrȳl moale și lins aratȳ rȳbdare; pȳrȳl kreȳș, apȳkarea kȳtre pȳȳeri

Pȳșȳvia adesea ȳ zn sem. de o ȳnȳelegere aktivȳ, — aȳfarȳ nȳmai daȳa omȳl pȳșȳv nȳși va addȳȳe pȳrȳl dȳndȳrȳt dinainte kȳatȳnȳi aratȳ o minte volgarȳ și de dȳșȳnȳ — sȳz, care ȳ și mai rȳș, daȳanȳ va pȳrtȳ pȳrȳkȳ, kȳ atȳnȳi e de tot sek.

Pȳrȳl kȳrȳnȳ ȳnainte de vȳrȳstȳ, aratȳ misantropie, sȳffȳringȳ fisice și morale. kovȳrȳșȳre de mȳnkȳ sȳz de pȳȳeri.

Kȳtȳ pȳntȳrȳ pȳrȳl mȳlt kare nȳ alȳșȳȳ, ȳste peȳetia și semȳnȳl nengrijirii și repȳșȳlȳi pȳntȳrȳ aȳest fel de kȳrete zȳci Skriptȳra: “ kȳ a lȳr ȳste ȳmpȳrȳȳia ȳerȳrilor. ”

B a r b a

Mȳșȳșȳile mari, lȳ aȳeia ȳe nȳ sȳnt militari, askȳnd o gȳrȳ zȳrȳȳ sȳz nișȳȳe dinȳi zȳrȳi.

Favoritele ȳtȳiate tȳrȳmai ȳn dreptȳl gȳrei și aȳelea kare askȳșȳite ȳn sȳș sȳ lȳrgȳsk ȳn jos pȳnȳ vin la gȳrȳ și la zȳeki, sȳnt gȳteala lȳkȳșȳșȳilor, kȳrȳchimarilor, komissionarilor.

Zȳgraviȳ de a zȳȳelea treapȳ pȳartȳ kȳte o bȳrȳbioarȳ ala-Vandick sȳz ka Enrik III.

ȳnsȳ barba ȳntreagȳ și mare se vede nȳmai la modelele de pȳrin lȳkȳrȳtorii de zȳgravi și skȳlptori, la poȳci neȳnȳgeleșȳ, la ȳerȳșȳtorii de prin sate, și la leii parisiani kȳrore barba le ȳine lok de koamȳ.

K r e v a t a

Krevata se șȳimbȳ dȳrȳ vȳrstȳ. Mai nȳante de vȳrstȳ de 1 ani ȳmblym kȳ gȳtal liber de ori ȳe kȳrȳșȳrȳ! —

dînz la 18 ani, krevata è yn lăkră neçessară;— dela 20 pînă la 25 ani se face yn lăkră de dikisit; kătăm atănci kăt pțtem sț ne înkădrăm mai bine obrazl; și sfferim kă mălymire jsgălgardei;— dela 30 de ani în sxs înkădrare înçere a se face yn stădix; — dela 40 de ani se face o treabă; sgarda de açi se prefache în proçar și kătăm kăm a jngem a kasă sț ne skърăm de dъnsa.

Kăm trece virst a açeasta, înçere a se stinge pretençiile noastre la frămșeçe, și krevata se face ori çe vrem, nă prea ne pasă de dъnsa; înçere a se îmmăia, a se pleoști saș se skimă la façă și se prefache într' yn sak în kare ne bьgăm falka, gьra și însăși și vьrfăl nasălăi.

Așa dar, forma, kloaxre, dikiseala krevatei se skimă dьră vьrsta noastră, kămși dьră charaktorăși posiçia soçială a oamenilor.

O krevată moale, lăbьrçată și prinsă kăm va fi în kataratm, îçi arată yn desmьuat; — o krevată tare, vьrlătă și strъnsă îçi arată yn om fьră kef, bьfnitor, par'kă n'ar fi dormit bine.

Militaral în kongedis rămne kredinçios la krevata lăi neagră kă yn gьitan alb. — Doctoral, artistal, avokatl

(însă nă avokatl amator) poartă krevata fьră pretençie și mai fьră gьler de kămașă.

Çiçisbeal își kătăçează gьtăl într'o krevată de atlas plină de kreditor și 'ntindikeată în açe.

M ă n ă ș e l e

Omăl kreskăt răș nă poartă mănăși dekăt la paradă, și prin çrmare niçi nă șçie sț se îmmănșeçe: îl vezi kă nișçe mănășe d'o façă nepotrivită kă xainele, saș ori prea strimte, ori prea largi: de çi le pșne în măini, nă mai șçie çe sț façă kă măinele, de nă le pșne, atănci çi le mototoleşçe, și în sfirșit çi le bagă în bьzъnar.

Çel kare poartă mănășe îngulate și gьrite pe la xngii, este yn sțrak rășinos saș mîndră.

Omăl kreskăt bine șçie sț'și alleagă, sț'și pșie, sț poarte și sț'și skoaçă mănășile kă gьst. Loaza 'și le kьprăgă strimte lipite, în kăt nă mai poate niçi sț'și mișçe degetele, niçi sț'și îndoiască măna, și bastonă și 'l çine în vîrfăl degetelor.

B a s t o n ă l

Bastonă de trestie à provinçial, çel podçros mahalagă,

cel gros de dăuină, cel mare tovaroș de datorie, cel prea mic de kaskă-gără. — Bastonul kă kărădină, kă flăger, kă ambrelă e de gărăgă.

O kărădină împodobită kă petre e îngrijire nesărată, — un kap de sidet e greșos, — un măr sărat kă tabakere, kă flieraș, kă okean, este bun de o kalfă ce kăltorește.

Potka ce va să treacă și el de bărbat își țirașce bastonul pe vliș; — bădăranul ce va să se mai maimăceze, să semene a domn și kăkănează bastonul întokmaidărkăm și kăkănează picioarele. — Bate-podul, gără-kaskă, își dă bastonul pe la nas, și'l freacă de obraz și de barbă; — Omul vesel își ține bastonul dela mijloc și kănd kă kărăcina kănd kă vîrfel își isbeșce mîna cea laltă; — Omul trist și pe gănduri dăce bastonul lipit drept în jos kă piciorul; zăpăitșisbeșce ori ce întăneșce fără a respectă nici picioarele trekătorilor; — șkolărl și'l învîrteșce pe la nasul țetilor; — dobăndașl ilpoartă lasăbdioară; — Derbedeșl il ține dăpe git kă amăndou mîinele, și skotocitorul kăm și spionul poliției il akkaș de vre-un nastăre al hainei.

КЪЛЪМІНЕА

O înkălminte fină, kărată tot d'asna și străbitoare este adevăratul sigillix și semn al eleganței.

Țișibeșl dimineața ia chisme de kăltreș (kălșl nă'i e așă de nevoie, dar pinteniș nă'i lipsească): pe la prânz își pâne chisme de oraș, și pe seară pantofi kă lăstră.

PHILOSOPHIE

Despre Metod.

Indată ce ne cunoașcem făkăltățile și ordinea în care ele trebe a lăkra, Metodul șax kiplă procederii minții noastre întră chetărea adevărlă, nă mai este un mister pentru noi; pentru kă vedem kă așest metod nă este altă de kăl întră bșindărea reglătă a făkăltăților noastre.

Cel ce va voi a dobîndi kănoștințe adevărate, șax în cele fsișce șax în cele morale, nă trebe a pși kă mînea dărkă întămplare; și întrebșindăș și bine și kă isbăndă făkăltățile înțelegătoare, să încheapă mai țătlăș kă bșgare de șeamă și kă grișă a dobîndi kănoștin-

de din fenomene adică din cele ce i se înfrunză; pe urmă se sereșea le deskoperi raporturile, a le cunoaște legăturile; și simplificânduși din ce în ce ideile, adăunnd toate la unitate se pșasak astfel din observație în observație, din cunoștință, în cunoștință din raport în raport, pînă la fenomenul primitiv de la care toate încep și unde toate se termină.

Va se zice dară că arta metodelor este într-o a observa treptat și că orîndvia-lă; și aceasta va se zice a analiză.

Așa dară analiza este drumul cel firesc ce îl ia mintea omenească ca să dobîndească cunoștințe.

“Vreți să dobîndiți adevărate cunoștințe, zice D. Laromiguière, faceți ca toate să le lăsați ca de amănuntul, toate să le sotați, toate să le drămășiți. Nu vede cine-va nimic, de va vedea lucrurile în grămădă. Împreună obiectul vostru, studiați una după alta toate proprietățile lui, fiți ca lăsați a minte și la cele mai mici împregișuri. Lucrurile observate astfel îndelung, și reknoșkite bine, vă fak în sfîrșit a le vedea adevăratele lor raporturi; și nu numai raporturile de simltanitate, săs deslășiro, săs de o simplă sck-

vesie săs și însși de kassalitate, ci și raporturile de generație, raporturile ce le șesk prin legăminte de o origine konnaș: așa attșchi veți avea o sistem și mintea vă va fi satistă kșt. . .

“Kipșl acesta de a proveda într-o formarea unei sisteme, metodșl acesta, singșr care poate să ne assigne despre eksaktitatea raționamentșli, ia șn nșme partikșlar. . .

“In lok de a zice într-o șșmă de vorbe kș minte adeskomprșne obiectele kăș și fakș, din toate kșalitățile lor, atștea ideideosibite; kș komparș ideile așeste kăș le deskopere raporturile de GENERAȚIE și kăș se resșe prin mijloklăș la originea lor; la principșl lor, se zice kș o singșră vorbă kș mintea analiză. . .

“Vorba așesta se vede kșrat kș e șea mai bșnș ce pștea allege cine-va, pentș kș mintea fiind nevoitș a încere dela deskomprșnerea obiectelor vă se le șșdie, metodșl nș este șealta de kșt deskomprșnere, adică analiză. (Leçons de Philosophie Tome I, page 66).

Șea mai mare parte din mințile șșntoase aș fost kondșse de kștre întregimea sokotingelor lor și înkredingarea despre

ideile lor a zice k̄rat k̄ n̄ este de k̄t ʒn sinḡr metod, saʒ ka s̄ affl̄m adev̄r̄sl, saʒ ka s̄'l prob̄m altora d̄r̄p̄ che 'l-am aflat.

K̄s toate ačestea s'a fl̄k̄t ʒn običeis de kare n̄ se poate desb̄r̄a l̄smea; tot̄i din ʒna k̄ s̄nt doʒ metode; metod̄sl de invenție saʒ analiza, kare se n̄meșche și metod de deskompr̄nere, și metod̄sl de doktrin̄ saʒ sintesea, kare se n̄meșche și metod de kompr̄nere.

Analiza se întreb̄sindeaz̄ ka s̄ trakteze o kestie ne partik̄lar̄, spre a desleḡa o problem̄, spre a deskr̄k̄a adev̄r̄sl de toate kondițiile che 'l akkore; analiza este ka s̄ zicem asfel, ʒn lanḡ din kare fie-če toart̄ se apropie de k̄r̄t̄is, și kare n̄ este ʒnk̄ k̄ întregime format de k̄t̄ d̄r̄p̄ che aj̄ngem la k̄r̄t̄is: saʒ, ka s̄ m̄ serv̄ k̄ alt̄ komparație, este o skar̄ a k̄ria treapt̄ d'nt̄is n̄ s'a hot̄r̄it de k̄t̄ d̄r̄p̄ che vom face pass̄l d'nt̄is, și a k̄ria l̄ngime n̄știm ʒnk̄ k̄t va fi, pentr̄a k̄ ʒnk̄ n̄ k̄noașchem termen̄l ʒnde vom aj̄nge p̄n̄ în kar̄t̄ niči d̄r̄m̄sl che avem s̄ facem p̄n̄ vom aj̄nge aci; saʒ, ka s̄ o zik̄ k̄ mai m̄lt̄ sk̄mp̄tate și nefiğrat analiza este o l̄kr̄are che se alk̄t̄eșie din treu,

l̄kr̄ari, este întreb̄sindearea reḡlat̄, s̄k̄s̄eșiv̄, și într'ache elasi timp a atenției, komparației, și raționament̄is; al atenției, ka s̄ deskoperim faptele, a komparației, ka s̄ le leḡm, și a raționament̄is ka s̄ ne resșim p̄n̄ la princip̄l de ʒnde ele dek̄l̄.

Sintesea ne serve spre a înv̄d̄a k̄ d̄ns̄sl toate șciințele. Metod̄sl ačesta este, ka s̄ zicem asfel, ʒn lanḡ întins pe d̄r̄m̄sl pe kare az ʒmblat algii ka s̄ aj̄nḡ la adev̄r̄; îns̄ distins de lanḡl che arat̄ minții d̄r̄m̄sl k̄nd el analiz̄, lanḡl sintesei închere kiar dela k̄r̄t̄is afflat, și se întoarče înapoi k̄tre p̄nt̄sl de ʒnde a plekat și toartele sale s̄nt hot̄r̄ite, k̄noșk̄te, s̄nt nișche semne ale pașilor che az fl̄k̄t algii spre afflarea ʒn̄i adev̄r̄.

Analiza pașache dela cel mai simpl̄ k̄tre cel mai kompr̄s, dela partik̄lar k̄tre general; ʒn pas addeče alt pas, o k̄noșchinț̄ ne deskopere alta.

Sintesea, din kontra, închere ar̄t̄nd k̄ adev̄r̄sl e k̄noșk̄t, și k̄ ka s̄ aj̄ngem akolo, d̄r̄m̄sl e h̄t̄st: p̄șm̄t̄ satorničeșche principe generale; hot̄r̄așche p̄nt̄sri de r̄paos, și se întoar̄n̄ dela cel mai kompr̄s k̄tre cel mai simpl̄, p̄n̄ k̄nd

ajunge la fenomenele d'ълтѣis, pînă kînd arată însuși observațiile de sînde a fost plecat inventatorul.

În îmfine, dъръ bърgara de seamă a Logique de Port-Royal, avește doș metode se disting înlokmai ka drъmsl че face чине-va sîndъ-se dintr'o vale pe mînte, și drъmsl че face koborъndъ-se dela mînte la vale.

Însъ de vom jъdikă kъ, ori-kare va fi drъmsl че vom apprăkă, or vom naintă dela vale kъre mînte, or de ne vom kobori dela mînte la vale, nъ este deajns ka sъ kъnoașche m objetele че întълnim, a le privim mai kъ o arъnkъtъrъ de okiș, a le vedea toate grъmadъ, trebъea le observa na kъte xna, a ne oprî privirea la fie-kare din ele, a le kompara, a le studia xnele dъръ altele; de ne vom sokoti zik, kъ ori че nъ vom observa într' aчest kip se perde într'xn simtiment amestekat și învълmъčit, pōate atъnчи kъ nъ vom mai fi la îndoială kъ în adevър nъ mai xн metod este, al deskomprъnerii, și kъ analisea este drъmslnatral al spiritlxlși omenesk, or de voiește a dobîndi kъnoșchine, or de voiește a împrгtъși altora pe cele dobîndite.

Si чине nъ șchie kъ niște regle generale nъ lъminъ

întrъ nimik m nlea aчelșia че xн kъnoașche prin kare trepte și mijloa че a ajns чине-va la dълsele? Чине n'a încerkat kъ, kъnd ne arată чине-va niște regle, niște prōskъrtъri, niște maksime generale, noi kълъtm kъ stъrvinъ sъ afflъm pe че pot sъ fie întemeiate aчestea, și kare snt adevърibile cele mai simple saș mai pърin komprъse че aș pōtst a kondъче kъre aчestea?

Așadar, sърpsîndъ-ne la pornirea natralъ de kъriositate, întrъm în amъntele analizei.

Afarъ de aчestea, trebъe a o sърne, чеa d'ълтѣis dorinъ a noastrъ, kъnd așlim vorbind despre o deskoperire oare-kare, este ka sъ afflъm kъm aș pōtst sъ o fakъ : vrem sъ kъnoașchem toate greștълile prin kare aș trekst și le-aș învins; vrem oare-kъm a ne împrгtъși și noi de gloria invențiiei trekъnd peste aчeleași obstakole, trîmfъnd de aчeleași greștълi, îndatorîndъ-ne a întră într'aчeleași perikole, într'xn kъvntъrъnd din pas în pas pe șrmele inventatorxlși, ka și dълsșl simșim trebșinđa de a șchi, ka și pe dълsșl, nъ șchi че ne aștmprъr ne mișkъ, че neodihъr ne kinșieșche; ka și dълsșl ne afflъm întrō frikъ și speraчъ, și ka dълsșl îmfine ne bъkъrъm

de msluzmirea k'nd de o datz ajngem la kap'xl travalexri-
lor noastre; pentru ce dar' k'p'xl de a ne komxnika k'noŝchin-
ucele dob'ndite s' se d'isting' de k'p'xl k'xm le-am dob'ndit?

Aŝa dar, iar o mai zik, k' n' este de k'zt x' metod, ka-
re este analisea.

Inŝ s' ask'lt'm pe Con-
dillac; iatz k'xm se eksprim'el
în al treilea kap al Logiceii
sale.

“Ka s' vorbim într'xn k'p
k'xm s' ne în'celeag' al'ii, tre-
b'e a ne ad'ni' și a ne da ideile
noastre într'o ordine anali-
tik' kare deskomp'ne și rekomp-
p'ne fie-kare k'getare. Ache-
st' ordine sing'g' poate s' dea
ideilor toat' l'mina și l'm'g-
rirea, și toat' precizia de ka-
re s'nt priimitoare; și fiind-k'z
kiar noi n'avem alt mijlok ka
s' ne l'min'xm și s' înv'z'xm,
prin x'mare și k' avelași k'v'nt
n'avem alt' ka s' îm'p'rt'șim
și altora k'noŝchinucele noastre,
daka v'rem s' le în'celeag'.”

“Am probat'o o datz, inŝ
m'z voiz mai înt'rnă iar aci,
pentru k'z adev'g'xl acesta n'
este deajns de konoskt, din
kontra este komb'xtst' k'z toate
k'z è simpl' și fundamental.

“S'z zicem k'z voiesk s'z
k'nosk o machin'z, în datz o
desfak, o deskomp'xis s'z' i st'xid

k'z de am'zn'nt'xl fie-kare parte.
K'nd voiz avea despre fie-kare o
idee l'm'g'it'z și eksakt'z, și voiz
p'stea apoi s'z le p'xis pe fie-
kare la lok'xl s'z k'z a'ee'xi
ordina: k'z kare as fost mai
nainte, at'xn'ci zik k'z k'nosk
bine a'ea machin'z, pentru k'z
am p'xt'at s'z o deskomp'xis și
s'z o rekomp'xis. Aŝa dar ce va
s'z zik'z a în'celege și a k'noa-
ŝ'çé a'ee'xt' machin'z? — va s'z
zik'z a possede o k'getare ce
è komp'xst' de at'p'ea ideii
k'z te s'nt și p'rg'ile a'ee'xtii
machini, ideii kare în'f'z'g'a-
z'z k'z înt'regime pe fie-kare
parte, și kare s'nt disp'ose în
a'ee'xi ordine.”

“K'nd am st'xidiat k'z a'ee'xt
metod kare este x'nl și si ng'g'r
at'xn'ci k'getarea îmi d'z niŝue
ideii l'm'g'rite, și se analiz' de
sine, de voiz v'rea a'mi da so-
kompt'xl mie ori altora despre
d'nsa.”

“Fie-kare poate a se kon-
vinge despre a'ee'xt adev'g'r prin
a ŝa inŝ și esperiind'z; pen-
tru k'z și cele mai proaste k'zsto-
rese și elé s'nt konvinse și
înkredind'g'ate, despre a'ee'xta.
Dea-le çine-va de model o
rokie de o form'z destins'z, și
prop'ic-le s'z' i fak'z o alt'z rokie
assemenea. B'z'z'nd'z-se în
striintorare, fireŝue k'z n'z și vor
înk'p'xi alta de k'zt a desko'xe
și a reko'xe rokiea-model, ka

să învețe cum să facă rokiea
 ce li se cere. Așa dar ele
 konoșkă analiza așa de bine
 ka și filosofii, și îi konoșkă folo-
 șul kă mult mai bine de kăt a-
 ceia ce și pșn în pismă a sșs-
 yinne kă este și alt metod spre
 a dobîndi konoșvinge. . . .,

Kă toate acestea dșpă cum
 arată D. Laromiguière, sșnt
 doș feluri de analisi; adikă a-
 nalisea de raționament și
 analiza deskriptivă.

Analisea de raționament ad-
 dăne toate la sșitate și nă
 kănoașue de kăt un rapport ka-
 re este identitatea; ea tot
 d'asna pșășu dela un obțet, kon-
 siderat dintr'un pșnt de vedere, șa
 avelași obțet kōsiderat dintr'un
 alt nșos pșnt de vedere, înkăt
 seamănză tot de o dată și în
 repaos și în mișkare.

Analisea deskriptivă, din kon-
 tra nă kănoașue repaos abi a-
 dobîndit ideea unsi obțet, și
 îndată îl abandōnză spre a pșși
 la alte șșoz obțete, ce le va
 abandona și pe acelea, șșal dșpe
 altă kă sș kōleagă asfel în
 dșrșmă sșș mășdime de rappor-
 țșri de mășrime, de distanșă,
 de simetrie, de șșușesie șul.
 Asfel este analiza ce face ci-
 ne-va despre un tabellă, des-
 pre o kămpie, și despre kare
 Condillac ne-a dat un eksem-
 plă așa de frșmos în kapă
 al doilea al lșgiței sale

Analiscadeskriptiv este kă-
 rat metodă poetăsi. Așeste
 kă adevărat pșăște dela un obțet
 la altă dela o idee la alta; adnă
 în tabellă imaginile împșmăta-
 te dela diverse obțete ale natșrel.
 El face nișue tōțșri regulăte
 din mai măște obțete șeparata.

Poetăsi kă atăta este mai si-
 gșr de a plăcea kă kăt va fi
 mai noroșit în alegerea ma-
 genilor ce îi kompșn tabellele
 și kă atăta este mai noroșit în
 alegerea imaginilor ce ko pun
 tabellele sale, kă kăt va kă-
 noașue mai bine înțeleapta
 genealogie a ideilor, și kă kăt
 va sși mai bine kăm ele șemă-
 rită între sine, într'un kășșnt
 kă kăt va fi mai familiarisat
 kă principel e metodăsi analitik.

Analisea raționamentăsi se
 kăvine mai mășt filosofăsi, pen-
 tră kare modă acestă de pșe-
 dere șe nămesue metod filosofik.

Prin mijlokăsi acestăsi metod,
 resșindă-se la originea ideilor,
 filosofăsi ne deskopere pșici-
 pele șvingeloz, și ne arată
 șorgintea kōmșnă a tășșlor șșș-
 șirilor; metodăsi acestă, îl in-
 șșflă, kănd șșșnd sș ne arate
 nișue idei ce nă le avem șkă,
 se îngrijășue sș înțeară kă
 noi dela ideile ce avem; el
 îl lăminează kănd, kă sș nei
 dea o kănoșvingă eksaktă des-
 pre un lăkă, are așea minte
 șșșștoașă și bșnă, d'a ni lărlă

săbi toate formele şna dăp-
alta; în fine la acest metod se
săpşne el, kând, închernd de
la noşile velle mai simple ne
povzuesche dăşl închetl kă
închetl, ni' înalğz pe nesim-
ğite din reflekşie în reflekşie,
din adevăr în adevăr pînă la
isvorul lăminii, şi nă ni' lasă
pînă kând nă'l va face să gă-
ste netlmăvita plăcere de a
se odihni în sînşl evidinşei (în-
vederşrii).

„Cel kare nă kănoasche se-
kretşl metodşli filosofik, va
pătea să ne înkânto kăţ-vă
vreme de va avea într'o treap-
tă înaltă, talentşl de a de-
skrie; însă nekănoskând toa-
te sekretele frămosşli, ne
va înfzışă nămai nische mo-
dele parşiale; pe şrmă sən-
tem siliğl a'l lăşă, şi a aler-
gă să ne îndestălm de plă-
cherile întregi ce ne dă, în pro-
dăşşile lăi Omer, Virgilis,
Boileau, Racine, Pascal săş
Montequieu, alianşă limbei i-
maginaşiei kă a limbii raşiei.”
(Laromiguière).

Methodşl, se vede dăp velle
zise, kă este mai măt faptă
a năşrii de kăt rezultăşl în-
vzătşrei; întrebşinşarea fa-
kăşşşilor noastre potrivit kă
şlăbăişnea noastră, se şine
mai măt de disposişile năş-
rale de kăt de regşlele artei;
întrebşinşarea, analisei este

mai măt konsekşinşă a şnei
nă şcis kare îndemăşşri fi-
resşi de a îngellege îndăţ
rapportşrile şi a legă ideile,
de kăt fraktşl experiinşei. Kă
toate acestea, şind kă expe-
riinşă nă: este şă lăkră de ne-
sokotit, şi pentă kă în mate-
ria acesă ea a hotărît nische
regşle şi prinşipe ce sânt fo-
lositoare: a le kănoasche, şi de
kare nă pătem a ne depărtă
fură a fi săpşşl la gătăşire,
de acesă le vom şi arătă aşi.

1. Să ne pătşim tot d'a-
şna de mătşria săş do-
vezile şimşirilor. Nă
kă doară şimşirile ne amă-
gesk, pentă kă ele ne sânt
poveşile velle mai sigşre dăp
kare trebăe să ne lăşim întră
părtarea vieşei noastre; şi pen-
tră kă, assemenea şnor streşii
kă priviğiere, însuşinşandşne
kă cea mai mare kredinşă de
toate velle plăşte şi nepă-
kăte, de toate velle vătămă-
toare şi săpăttoare în obje-
tele ce ne înkongiştă, nă tre-
băe ale întinde şlăşba şi dia-
kolo de hotărele postăşli în
kare le-a preskris îngelleşiş-
nea Kreatorşli.

2. Armăşl în kontra il-
lăşşilor şimşirilor, să
ne arpătşim de toate pre-
şşdişşile din afară, adică
kă să nă pătşim nişiv nă
lăkră drept adevărat,

și reviste asiă de generale în
kzt sã pstem tot d'asna a ne
înkredingã kã n'am lãsat nimik.

Intr'ân ksvint, niçi o datã
nã vom fi inkredingãgi despre
ân lãkrs daka raționamentele
(jãdikãgile) noastre nã vor fi
întemeiate pe principie înve-
derate și pe idei bine dedãse.

Acestea sãnt regislele velle
mai neapãrate a lã methodã-
lã. Nã e tot d'asna lesne a
le observã; daka slãbirisnea
noastrã nã ne prea îlesnesce
spre aceasta, însã tot este prea
de f.los a le kãnoasce și a le
meditã.

"Patimile noastre nã se af-
lã într'o întãritare atãt de ne-
kãrmãtã inkãt sã nã ne lase
kãte o datã niscã norocite zã-
stãmpãri, în vremea kãrora se
azde glassl mingii. Așã, în
aveste prețioase momente de
lãtare și de odihnã, o sekretã
applekare addãie pe Om kãtre
stãdã, și începe a kãgetã as-
sãpra sineșlã și assãpra tã-
lor ce îl inkongitã; începe
a face niscã silinge generoa-
se; vede kã, kã totsl deose-
bit de dobitoave, toatã fiingã
lã e mai pressã de ceea ce îi
isbesce simțirile, memoria îi
addãce a minte trekstã, preve-
derea îi deskide viitorã, și pre-
sentã este sãbt okii lã, și ap-
propind prin kãgetare aveste
rei mari epocã, își mțsoarã

tot kãrssl vieței. Attãnci el
se bãkãrã kã întregime de roa-
dele unei frãmoase edãkãgii,
sãã începe a se kãi pentrã kã
a neîngrijit seminele annilor
sãi vellor d'ântãis. Vede kã
kãnosçingã kã toate învãțã-
tãrile kã kare rãvna sãrãrã-
toare a învãțãtorilor sãi îi în-
kãrkã memoria erã kãrat ni-
scã temeãri ale ferivirii salle,
și kã aceea ce îi mãnã kopi-
lãria, aceea îi pricãnșesce a-
kãm în mijlokãl karierei vieței
salle, și plãcherea și trismãl.,
(Logique de M. Hauchecorne.)

Logique Par M. J. F.
Perrard.

CURIOSUL STRAVAGANT.

Nãvellã.

"Doi kavaleri jãni, bogãgi
și de bãnã familie trãia înpres-
ãnã la Florença: nãmele lor
erã Anselm și Lotar. Potri-
virea virstei, gãstãrilor și obi-
ceisrilor lor, atãt îi legaserã
inkãt lãmea îi nãmãrã cei doi
prieteni. Anselm mai ga-
lant de kãt Lotar, își petrechea
kãte o datã kã amorãl, și prie-
tenã sãã kã vãnãtoarea; însã
tot d'asna erã gata, sã și lase
amorezele pentrã Lotar, pre-
kãm și aceea sã și vãnã-
toarea pentrã Anselm.

O persoanã jãnã și frãmoa-
sã, fãkã pe sãrdalnikãl Au-

*

selm s'îi rîmîe inima la dînsa; atît se robî de frîmîsegele Kamillei înkîet hotîrî s'îi chearî mîna, Unirea ayeasta erî entîr toate potrivîte. Anselm tîrî isbit de amanta sa. Priensî s'îi Lotar îi adîse vesteî priimîrîi pîringîlor ei. Nînta se fîkî îndatî, şî amîndoi soşîi, ferîçîi şîîl prin altîl, mîlîmîî cheîsî şî îî Lotar.

În chele d'întîîs zîlle dîrî nîntî, Lotar tot venîî la priensî s'îi kî obîçînîta sa famîlîarîtate. De che mergea kî atît vizîtele salle se fîchea mai rare; delîkatîl s'îi prietesşî îl fîchea a se teme nî de gelozîa priensîsî s'îi, çî de a nî deşîptî rîstataea lîmîi, tîrînd oarte famîlîar şî strîns înkasa şîeî femeî jîne. Anselm bîrgî de seamî; şî î se plînse kî dragoste: zîsse îî Lotar kî nîçî o datî nî s'îr î kî fîtorî dîka ar î pîstî s'îi prevaîzî kî însîrîtoarea sa ar î slîbit legîtsîrîle che îî şîîî. Îl rîgî s'îi vie la dînsîl tot aşî de lîber ka mai nînta, îl înkredîngî kî şî însî Kamîlla se va întîrîstî adînkî, de va aflî kî ea este pretexî sîî kassa şîeî rîchele aşî dekrîde. Lotar, fîrî a mîrtîrîsî priensîsî s'îi adevîratelesalle prîçînî, îsvodî, kîetî, spîse, şî sîlîl preî mîlt de Anselm, î se

fîgîdî a'şî dî pe kît îî va î kî pîngî prietesşîl şî îndelîçîneî.

Kîtî-vî vreme tîeks asfel Anselm se plîngea tot d'îna kî nî vede des şî îndestîl pe Lotar, şî Lotar jîrîfîa delîkatîgeî mîlîmîrea atît de dîche a îneîi salle de a tîrî kî Anselm. Întî o zî kînd se pîembla împîrî, priensî îl vorbî asfel:

Tî kreî, fîrî îndoîîlî, skîmpîl meî Lotar, kî avînd înkî floarea vîrsteî mele o stare mai pîssî de dîngîele mele, o vîagî neatîrnatî şî înstîlî, o soşî dîpe îneîa mea, şî pe çel mai bîî, pe çel mai kîredîçîos prîeten, tîebîe s'îi fî ferîçî: desamîgesçete; nî sînt nîçî de kîm: o dîngî strînîe, deşîngîatî, nebîî poate, mî gînesçete dîrî şîî şî mî kînesçete; mîntea mea nî poate s'îi o îvîngî, şî îşîeala ei nî mî lasî nîçî kîar s'îi o îîî askînsî. Îî o deşîînsîesk, prîetene; aîbî mîlî de delîrîl meî, şî soketesçete kî orî tîebîe s'îi mor, sîî s'îi mî se împlîneaskî dîngîa ayeasta.

Lotar, îngîrîjat de vorbele ayeaste, strînse kî dragoste mîna îî Anselm, şî î fîgîdî de a façete toate ka s'îi readdîkî lînîşte. Afî dar, îî zîsse ayeasta, kîre este sekretîl despre kîre m'îşî rîşînî

Înaintea ori kârșia afară de tine, sekretul acesta de kare sprânzără a mea viață: voiș să încherk pe soția mea; voiș să mă assignr daka mă isbesce, să scriș daka fîgîrdsielele, îngrijirile, dovezile de dragoste, darsrile, toate silingele ce ar cherkă cinevă s'o ammăgeaskă nă 'i ar mișkă și sminti virtstea; voiș în fine ka acesă virtste să se affle într'o primejdie foarte mare, ka să poată să aibă și împrovivirea ei oare-kare merit; și fiind kă nă kănosk pe nimeni mai vrednik de a fi isbit de kăt tine, fiind kă scriș kă niči nă mșritor nă va dobîndi niči o dată aceea ce n'a pătăt dobîndi Lotar, de aceea pe tine te am alles pentră această încherkare. De nă vei ptea tă să învingi pe Kamila, altănci să scrii kă sșnt sigsr kă ea este neînvinșă: mă voiș băkără de o fericiire de o pače năstrămștată kare voiș fi dator nămai șimșirilor și grijilor tale. Iar daka din nenorocire aceste grijii ți se vor ptea kă ți fîgîrdsesk oare-kare isbînză, eș altănci îmi kănosk prietenul și iarăși voiș fi liniștit; voiș stă aci, și nă voiș merge kă cherkarea mai departe. Ori kăm va înoarce cinevă pričina, cînstea mea ar fi în singșranșă, și voiș îndestlă o dorinșă

ce nămai moartea poate să'mi o stingă.

Lotar stă și se șită la dănsul, și nă scriă ce să'i respărșă; în fine îi zisse kă o mare serioșitate. Krede-mă, prietene, kă toate kăte îmi ziseși mi se par o glșmă; de m'ăș fi sokolit kă îmi vorbesci serioș nă teăș fi lăsat să isprăvesci, nă teăș fi askătat pînă aci, și 'țiăș fi prekărmat lăngă kăvintare. Mi se pare, în tr'adevăr kă saș tă nă mă kănosci saș eș nă te kănosk. Înșă vîz kărat kă tă eșci Anselm, și kă scrii kă eș sșnt Lotar. Așă dar n'am trebsinșă a'ți addăce a minte, kă prieteșșă, acest simțiment dămnezeesk kare se cînstesce kă toate jărtfele, kă drept kăvint se rănesce kănd i se fače o propoșicie vînovată. Cere'mi viața, kă ai dreptul, Anselm, și eș 'ți o voiș da kă toată inima; dar nă'mi cere o nelegisire.

Anselm, înglbeni și plekă kapul în jos. Ce fel! zisse Lotar mai kă blăndeșe, adăvurate sșnt kăte îmi ziseși! vrei kă adăvărăt să'ți ptiș eș femeea în ispită! dar askătămă, nenorocite, tă krezi pe Kamila de virtșoasă, fericiirea ta stă întră a o krede așfel, tot ce poate să'ți casă mai bine, tot ce nădăjdușci, tot

ce doreschi este s'o vezi, s'z te inkredingezi k' ea se impotriveste. Se va impotrivi ns s'nt la nici o indoial', dar at' t'nuci ce vei k'zlig' mai m'lt? Ce folos i'gi va adduce aces'te ispit'z si incerkare kriminale! Nimik mai m'lt de k'ut o k'zindz amar', ad'nkz si vecinik'z pentrz k' ai incerkalo. Dar cine o va s'ci? imi vei zice tz. Tz o vei s'ci, tz kare i'gi vei adduce a minte nein'chetat k' 'i ai altins c'instea, si ai stragiat, f'rz p'ricin'z, pe cea mai k'ratz so'cie, kare tot d'arna i'gi va imp'at' aces'ta, ns vei mai p'atea s'z te bskeri de dragostea ce va avea ea pentrz tine, sn glas tainik i'gi va zice k' ns mai es'ci vrednik de d'nsa; tz in fine, o vei s'ci aces'ta, tz k'z'zia, m'zstrarea k'sget'xsi i'gi va invenina tris'tele zille, si kare i'gi vei p'atea potriv' versurile aces'tea at'z de adevr'ate ale x'nia din poezii no'ztri:

Vinovatz 'n zadar f'age,
In zadar 'si ask'nde viaga;
Zioa noaptea tainik m'zge,
Strig'z seara diminea'za:
Inima'mi k'z e k'z mine,
P'katzl imi s'z de fa'z',
S'are mart'ri l'ng'z sine.

Vois dar'z s'z'gi zik, daka c'ersl saz norok'z te ar fi f'k'z st'p'in legi'it peste sn diamant cel mai fin, ale k'z'zia

kalit'z'gi ar fi m'zlx'mit pe to'z k'z'gi 'l ar fi v'z'z't, daka to'z'gi intr'zn glas ar fi zis k'z prin str'zlx'cirea si k'z'z'gia ape' lxi este at'z't de des'z'vir'sit pe k'z't se poate a fi n'z'stra aces'tei nestimate, si tz asemenca ai fi av'z't aces'easi p'z'rere des'pre d'ns'z'l, sp'ne'mi, ar fi fost alt'nuci k'z minte s'z'gi vie in kap fantasia, s'z ici a'cel diamant, s'z mi'l psi jos int're'ciokan si n'z'koval', si s'z in'c'epi a te incerk' k'z toat'z p'z'terea bra'z'xsi s'z vezi daka este si a'z'a de tare pe k'z't este de nep'rez'sit, dar'z k'z'm zik? Ar fi fost oare k'z minte s'z'gi psi si in fap'tz fantasia ce 'gi a venit? Daka piatra ar fi p'z'tat sta in kontra zuei in'c'erk'z'ri a'z'a de ne'z'sne, ea n'ar fi k'z'z'tigat nimik nici in p'rez', nici in ren'smele ce are; iar daka s'ar fi sp'z't, l'k'z'z ce se poate int'z'mpl'a, n'a fi p'erd'at tot? neg'rez'sit, si pe l'ng'z aces'ta, st'z'p'nz'l pietrei ar fi trek'z't in okii a toat'z l'z'mea de sn nerod si ne'z'su. A'z'a dar, sk'z'mp'z'l me'z Anselm, aff'z k'z Kamilla este a'cel diamant nep'rez'sit, at'z't in p'z're'rea ta k'z't si a altora, si k'z ns e l'k'z'z k'z minte a'l exp're'ne int'z'mpl'z'rii de a se sd'rob'i, pentrz k'z si de va rem'z'nea ne'z'nv'ns'z si ne'z'tl'ns'z, p're'z'sl ei ns se mai inal'z'z; iar

de se va învinge, sokotesche-
te de aksm ce preu mare va
pierde ea, și k'ite k'vinte vei
avea a le plânge assupra ta
înssși, pentră k'ă ts ai fost ka-
ssa perderii ei și a talle în-
ssși. Ia seama bine k'ă n'ă e-
ste nestimată în lăme kară s'ă
preșiasak' at'ă k'ă o femeie
k'rată, vinstit'ă și virtuoasă,
și k'ă toat'ă cinstea femeilor
s'ă în b'ăna opinie ce are cine-
v'ă de elle; și fiind k'ă femeia
ta are cea mai înalt'ă treapt'ă
de îngellerp'isne kare sing'ă o
n'ănos'ă, pentră ce vrei s'ă p'ăi
în k'ămp'ăna b'ănșielei adest
adev'ă? Ia seama, prietene, k'ă
femeia este o fiind'ă nedes-
v'ărsit'ă, k'ă în lok de a'ă psne
înainte stavile și k'ărsē kare
pot s'ă fak'ă a se împiedek'ă
și a k'ădea, din kontr'ă treb'ă
a le d'ep'ărt'ă k'ă grij'ă, și a k'ă-
r'ăđi drăm'ă ei de ori ce pe-
dik'ă, kă s'ă poat'ă p'ăși k'ă în
pas sig'ă și lesn'ă k'ătre des-
v'ărsirea ce îi lipsesche, și kare
s'ă în virt'ăte. Nat'ăralistii po-
vestesk k'ă, Kakom'ăl este un
mișșier animal ce are pielea
foarte alb'ă, pe k'ă se poate:
și k'ă v'ăntorii întrebșing'ăz'ă
o v'ăntire foarte sig'ăz'ă kă s'ă'l
prin'ăz'ă. K'ănd k'ănosk lok'ăl pe
v'ănde el are obicei'ă s'ă treak'ă,
ei at'ăn'ăci, îi intid drăm'ăl în-
nainte k'ă noroiz; pe v'ărm'ă îl
i'ăv d'ăp'ă v'ărm'ă și îl gon'ăsk în-

drept'ănda'l k'ătre lok'ăl noroit;
îndat'ă ce Kakom'ăl ajșng'ă a-
pproape de tin'ă, s'ă în lok
și s'ă las'ă s'ă'l prin'ăz'ă mai bi-
ne de k'ă s'ă treak'ă prin no-
roiz, și s'ă'și întineze albeađa
ce o preșesche mai m'ălt de
k'ă libertatea și viađa. Fe-
meia c'ănsilit'ă este un kakom,
virt'ătea ei e mai alb'ă de k'ă
neaoa (z'ăpad'ă). Cel kare
voiesche kă ea s'ă n'ă'și pear'ăz'ă
virt'ătea, c'ă s'ă o p'ăzeask'ă kă
un l'ăk'ă sk'ămp, n'ă treb'ă s'ă
se poarte k'ă d'ănsa kă k'ă ka-
kom'ăl, s'ă ia seama bine de a
n'ă punne în drăm'ăl ei tina d'ă-
r'ășirilor și galanteriilor aman-
đilor s'ă'r'ășitori. Pentră k'ă
poate, și însșși și f'ăz'ă poate,
k'ă n'ă're în sine îndest'ăl t'ă-
rie și virt'ăte fireask'ă kă s'ă
restoarne toate stavilile, pe
kare treb'ă cine-v'ă a le de-
p'ărt'ă și a'ă netezi drăm'ăl, p'ă-
ind'ă'i înainte n'ămai k'ăr'ăđia
virt'ătei, și fr'ămsșegea ceare
în sine n'ămele cel b'ăn. Fe-
meia virtuoasă este kă o o-
glind'ă de kristal, limpede și
str'ălx'ăitoare, kare se p'ăteaz'ă
și se înt'ănek'ă la cea mai mi-
k'ă s'ăflare ce o attinge. K'ă
femeia virtuoasă treb'ă s'ă se
poarte cine-v'ă întokmai kă k'ă
nische s'ăinte moasche, s'ă o a-
doare f'ăz'ă s'ă se atting'ă, în
fine, voiz s'ă'đi citez nische ver-
s'ări ce'mi veni'ă în minte, pe

kare le-am așzit într-o comedie modernă, și care se potrivește prea mult cu această kază. Un bătrîn înțelept

повъдвѣсѣ пе татъ знеи фето де а о дѣinea retiratъ, și а о ръзи къ грижъ sьbt kieie; între alle vorbe mai zиче знкъ:

Femea e ca sticla de fraged și lie;
 N'o pьnedi sьbt черkare sъ sviđi de se sdrobesче
 K'aceasta foarte lesne se pоate întmplă;
 Și pentru къ se poate ar fi o nerozie
 A pьne sъ sfьrime, sъ spargъ nebnescче
 Un lăkră че nъ poate mai mьit a se 'ntremă,
 Așa vorbesче lămea, și zъx are dreptate,
 Kъci daka sьnt Danae inkise apprăte,
 Și ploi de asr însъ se 'ntmplă a bьră.

Vezi Anselm къ ex nъ'đi vorbesк de кът ceea че esчi dator đie însși și femeei talle, кът pentru mine, mъ feresк a'đi addăче aminte ceea че їmi esчi dator; aceasta 'đi o va arăta amiđiđia și mъ va skăti de mьhnirea atъ de simđitoare și đereroasъ de a faचे pe amikl mex a se rășină.

Anselm, askăta într-o adъnkъ tьcere, și stette mult pїnъ sъ răspьnzъ. In fine къ zn glas slab și foarte trist zisse: Lotar, n'am de кът o singьrъ vorbъ la kvintele talle: ex sьnt bolnav și sigьr đ'a mьri de boala aceasta, de nъ vei alergă tь spre tьmъdsirea mea. Virtstea și înđellepчisnea ta 'și aș fьkăt datoria, dar sokotesче și vezi nъ kьm-vă amiqiđia ta va avea үre o mьstrare de kьget kъnd desnъ-

điđsīt de a pștea dobъndi de-la tine aceea че voiesк, aceea de care am atăta trebъingъ, mъ voix đăचे а о cere la altl, mъ voix đăче a'mi inkredingă poate znđi viklean, znđi trăđtor onoarea mea, onoarea Kamillei, odihna mea, feriqirea mea. Sьnt hotьrit la aceasta, și tь nъ pođi sъ mъ aperi, lъsъndste kъte-vă mīnste đьpъ slъbїqisnea și nebnia mea. Įđi fьgъdsesк, їđi jьr къ o singьrъ inчерkare din parte'đi їmi va fi destl. Kamilla nъ se va sьppъne la isbirea чеa đ'ьntъix, și ex nъ'đi voix mai cere nimic, fiind līnisuit pentru tot đ'axna.

Lotar, îngrijat de gъndl lăi Anselm de a se îndreptă la altl, їși fьkъ hotьrirea in datъ. Foarte bine, daka e așa, respъnse el; fiind къ vir-

țelă, k̄vintă, r̄șin a, d' li-
kotēnea n'ās n̄i o p̄terē as-
s̄pra d̄shl̄si t̄s, am hot̄r̄it
și eș s̄ n̄ mai ask̄l̄t̄ nimik
de k̄t̄ prietes̄ḡl, și m̄r̄ in-
soj̄esk̄ k̄ delir̄l și fantasia ta.
N̄r̄ ins̄r̄cină pe nimeni k̄
sl̄jba p̄ntr̄ kare m' ai alles;
īi f̄ḡr̄d̄esk̄ a o impl̄ni. La
vorbele auestea Anselm se a-
r̄nk̄ de ḡt̄l l̄i, il str̄nge
în brațe, îi m̄l̄ḡmes̄e plin
de b̄k̄rie, și il roaḡr̄, il si-
les̄e k̄ s̄r̄ in̄eap̄r̄ îndat̄ de
a d̄a zi a se face amant̄l
nevestei l̄i. De īi va treb̄i,
zisse el, m̄z̄ikanḡi, serenade,
și poate și dar̄ri, īi voiș d̄a
spre aueasta ori k̄i b̄ni īi
va treb̄i. De n̄r̄ vei aveā
vrem̄e s̄r̄ faci vers̄ri, kare ar
fi prea de treb̄inḡr̄ spre auea-
sta, le voiș face eș prietene,
și poji fi siḡr̄ k̄ mi voiș p̄-
ne toat̄ silin̄a a le face de
min̄ne. Lotar priimi toate,
și p̄r̄r̄ns̄ de o mil̄ d̄r̄eroa-
s̄ despre smintir̄ea l̄i Anselm,
īi f̄ḡr̄d̄i s̄r̄ mearḡr̄ s̄r̄ p̄r̄n-
zeask̄ la d̄n̄s̄l̄ adoa zi.

F̄r̄ priimit de Kamilla k̄ a-
uea familiaritate liber̄ che vi-
ne din nevinov̄z̄ie. Anselm
abia se sk̄l̄t̄ dela mas̄r̄, și se
gr̄b̄i a sp̄ne k̄ are p̄iun̄
treab̄r̄, și eș k̄ grab̄r̄ plin
de o b̄k̄rie nes̄r̄s̄r̄ k̄ se in-
vredn̄i s̄r̄ vaz̄r̄ sinḡr̄i pe
Lotar k̄r̄ femeea sa. El īns̄

întreb̄inḡr̄ vremea aueasta a
vorbi Kamillei despre b̄r̄bat̄l
s̄r̄, despre dr̄agostea s̄n̄ia
k̄tre alt̄l, despre fericir̄ea che
o k̄s̄torie b̄n̄r̄ add̄che în
doz̄ inime vir̄loase. Kamilla
er̄ de p̄r̄r̄ea l̄i, și aueast̄
p̄k̄k̄t̄r̄ konversaj̄ie se p̄r̄-
l̄nḡi k̄te-vā ore, d̄pe kare
Lotar iși l̄r̄ zioa b̄n̄r̄ și eș.
Anselm, il aștept̄ în ōl̄ḡr̄:
Ei bine! zisse el în dat̄ che il
z̄r̄i, f̄k̄t̄-ai chevā inaint̄r̄i?
īi ai f̄k̄t̄ deklaraj̄ia? īi a
priimit o ea bine s̄r̄ r̄s̄? N̄r̄
p̄r̄r̄ns̄, resp̄nse Anselm s̄r̄ m̄r̄
esplik de faḡr̄ la int̄l̄nir̄ea
d' ōnt̄is, īns̄ am l̄at̄ l̄kr̄r̄
pe departe, am p̄r̄ḡit̄ l̄kr̄r̄-
rile, și n̄d̄r̄j̄d̄ies̄k̄ peste p̄-
iun̄ s̄r̄ p̄oiz̄ a īi d̄a o soko-
teal̄r̄ mai îndest̄l̄toare. Ce
s̄r̄ facem, zisse Anselm, r̄b̄-
dare! dar poji s̄r̄ fi siḡr̄ k̄r̄
eș din parte mi m̄r̄ voiș sil̄
într̄ toate și n̄r̄ voiș neinḡrii
nimik; în toate zilele īi voiș
īnles̄ni a te afl̄ sinḡr̄ k̄r̄ ne-
vasta mea, f̄ḡr̄ s̄r̄ poat̄ ea
a se app̄r̄a de aueasta.

K̄r̄ adev̄rat̄ aueste int̄l̄niri
se f̄k̄k̄r̄r̄ nek̄ontenit în vreme
de doz̄ s̄r̄pt̄m̄ne. Lotar n̄r̄
isb̄ti nimik, dar in̄ep̄s̄ a se
teme și a se fer̄i de d̄n̄sele;
fr̄ms̄euea, d̄shl̄, amabilita-
tea min̄natei Kamille îi d̄a d̄e
svire mai din nainte a f̄ḡi și
a se app̄r̄a de primejd̄ie. In-

черк къ mai mare grijă și grabă a tot spus: Iși Anselm къ toate silingele îi sânt zadarnice și къ съ laso această încerkare jos къви нъ е ниви о нъ-деjde, și съ se odihneaskъ; къ în lok de а'и дă vre ън semn de priimirea kratei sale, Kamilla 'la ameningat къ îi va înkide kasa și къ însșși va спъ-не аеасіъ încerkare kriminalъ Iși Anselm. Foarte bine, respъnse аеаста, dar тъ пінъ акъм н'аі фъкст nimik mai мѣлт де кът аі vorбі, е vrema съ începi și къ darsri; și чelle mai крсде femei нъ се pot improtivi la аеаста. Іаъ патрѣ mij skъzi de аsr, pe kare te rog съ'и întrebsingezi în diamante, nestimate, galanterii, spre a le faचे darsri Kamillei. Lotar îi аръта къ prea мѣлт абъз faचे къ priimirea și kompiachenja Iși, къ аеасте mijloaचे рѣșinoase îi desplak. Anselm îi фъгъдѣи къ de va întrebsingă el și аеаст mijlok, нѣ'л va mai sili съ mai факъ nimik, și îl va lъsă în pace. Lotar iarъ къ toate къ се ostenise de а'л tot амъгѣ, бо-търи съ'л mai амъгеаскъ și а-стъ датъ.

In fine dspъ къте-вă zille, eșind dela o întrevorbire че avșese къ Kamilla, Lotar сп-се prietenъlși съъ къ съ'a încerkat și къ darsri, dar ае-

stea аъ addăș într'o mare сър-пъраре și съъ pe kredinçioasa Iși sogie kare a începст а'и zиче: korrспtor, viklean, неръ-șinat, nevinstit, къ întrъ къ аsfel de гънд în kasa prietenъlși съъ, къ 'и а аръtat чel mai dspъ жмъ despъдъ și къ el este hotърит а нъ се mai în-фъиșă înaintea ei. Anselm, 'l askătă къ ън aer trist și nemslуșmit. Ah! Lotare, Lotare! zisse el, кът de ръгин те аръгѣ vrednik de încрезьtorъl mex prietesъg! ес toate le am vъzат, toate le am азит; къви tot d'азна м'ам аflat askăns în kabinetъl vecin de salonъl nevestii mele. Nivi o vorbъ din aste къте іми спси нъ 'и аі zis; și dspъ tonъl și kipъl че v'ам vъzат împresнъ, din nenorочire sânt prea sigъr къ тъ nivi o datъ нъ îi vei vorбі de-spre amor.

Sъppрат къ съ vъzъ сър-принс къ minte, Lotar мъртърисі, нъ фъръ оаре-kare рѣșі-не, аеаа че нъ ртеа съ mai askăнъ, și'и фъгъдѣи de a se гinea de кăvint, și de a съ-вірși астъ датъ аеаа че îi че-rea Anselm къ аръта стърारे. Аеаста il фъръ съ се жре, și ka съ'и dea акъм mai мѣлтъ înlesnire de кът altъ датъ, се prefъккъ are nische trebigrab-nice kare il silesk съ meаргъ a pөtreче opt zille la o рѣдъ

a lăi la garră. Ave mare grijă, la pornirea sa de a recomanda Kamillei, ca să primească în'okmai ca în' sîinga sa, vizitele prietenăsi s'ă; și kă toate kăvintele soției sale, el stărași ca în toate zilele Lotar să vie să prânzească kă d'nsa, și să nă se deslipească niči de ksm din kasă:

O tikloaze năbăne! nenorocite vrăjmaș al t'ăz însăși! ce'gi kășgi tă? ce vrei să faci? închează de a'gi mai dă drămsă kinsăsi spre a te face znelitor nenorocirilor talle! opresce, kă tot mai e vreme. Tă esăi izbit, adorat de cea mai amabilă din soții; virtutea nămai și tă domniți în inima ei nevinovată; și tînăr și kredincios prieten se gîndesc nămai la tine la fericirea tă; norokăsi seamă kă îi place a te însăsi kă dărsile sale, și nă'gi cere nimic de k'lt să s'ăi a te b'kără de ele și a r'bdă această fericiire; și această fericiire te ostenește, te appasă! și tă i'gi în'trebxingezi ca să o d'rapeni, toate grijile, tot d'ăhăl, toată istenșnea, toate fakșit'p'ile s'ăffletăsi t'ă! linisăit stăpîn peste o komoară nedeștriată de m'lgsmiri, de fericiire, tă o astăpi kă însăși m'ăinile talle, și i'gi sapi l'ngă d'nsa cea mai grozavă r'pă?

În dată adoa ză, dăpă pornirea lăi Anselm, Lotar veni la Kamilla, dar nă o află singură. Una din femeile ei nămită Leonella, primise dela stăpînă—să porșuka sekretă de a se află nekontenit în salon: partarea această ce o ammiră Lotar, felăsi de strimtorare ce îl f'ceă ca să încerce; kalit'egile, frămsșegile celle năoț ce deskoperiă el f'zăr înțetare în Kamilla, toate h'ăniă, toate krescea o patimă ce Lotar o priveșă și o k'noskă prea t'ăzis. Nă mai eră vreme să o stingă; v'ză această kă groază, voi să f'glă, și nă mai aveă p'șteră, și z'it'nd de o dată și virtute, și prieteșșg, și onoare, într'ău moment k'nd Leonella eșise afară, kade la p'chioarele Kamillei, îi face destăinșirea amorăsi s'ă, kă o t'ăb'ărare, kă o strămătare, kare dovediă o patimă și silă foarte isăi. Kamilla s'ăp'ra-prinsă, se skoală, arănkă as'săp'ra lăi Lotar și okăsi des'p'ășșitor, și întră în app'rtamentăsi s'ă.

Ea se g'ndi m'atoresce la ceea ce trebșe să fakă. Dăpă porșucele într'adins a le lăi Ansem, nekstez'nd să inkiză șă lăi Lotar, îndată seara scrișe biletăsi z'm'ltor la b'rbatăsi s'ă și îl trimise kă omă într'adins.

„Inkrederea ce ai vrut s'ami
 „arigi l'isndsm̄ singur̄ în
 „kasa dsmitale mai mult îmi
 „aduce mixnire de kât cinste.
 „Daka este s' mai zbovești,
 „îgi cher voiea și te rog s' m'z
 „lași a m'z trage la p'ringii
 „mei pîn'z te vei întarna. Ako-
 „lo cel p'ugin vois p'atea a
 „m'z okk'ra slobod'z într'z dra-
 „gostea ce am pentr'z dsm-
 „neata, și într'z adev'zata în-
 „tristare ce îmi prichinsiește
 „lipsa dsmitale. Konversajia
 „aceasta despre simtimentele
 „mele seam'nz k'z face pe
 „prietenzl dsmitale s'z moarg'z
 „de arit; pentr'z k'z v'z k'z'i
 „plache mai mult s'z'mi vor-
 „beask'z despre sine și des-
 „pre p'rerile sale. Acheast'z
 „p'ugin'z nepotrivire între sin-
 „timentele noastre face ka s'z
 „fie prea trebsinvoas'z aci
 „finga dsmitale.,,

Anselm se zmpl'z de bsk'z-
 rie priimind acheast'z skrisoare;
 n'z se mai îndoi k'z prietenzl
 s'z n'z s'a d'inst de k'vint,
 și f'kk'z resp'nszl în p'ugine
 k'vinte femeei sale, ka n'z
 kare k'zmya s'z se dsk'z la p'z-
 ringii s'z'i, pentr'z k'z el pes-
 te k'z'nd este s'z se întoar-
 ne akas'z. R'zsp'nszl ačesta,
 și mai v'rtos t'zcherea ass'zpra
 țelor ce skrisese ea, p'zser'z
 în mirare pe Kamilla și i des-
 pl'k'z'z. Xot'zri s'z aștepte

pe b'zrbat'zl s'z'z, f'z'z a se
 pl'znge și a'l sili, și foarte
 sig'z'z despre sine, foarte în-
 kredingatz k'z virt'ztea n'z're
 nici odat'z trebsing'z de a f'zgi,
 își z'rma p'rtarea sa și prii-
 mia pe Lotar.

Ačesta a k'z'z'zia înfl'k'z'rat'z
 patim'z kreștea din prichina îm-
 protivirii, n'zmai era în stare
 a se st'z'pini, încep'z s'z vie
 mai k'z st'z'zire la Kamilla,
 n'z perd'z nici o zi, nici z'n
 minst, întreb'sing'z toate mi-
 jloachele de a attinge, de ad-
 d'zche la mil'z pe ačea ce isbia,
 și ajstat de gračia de amma-
 bilitatea sa fireask'z, de stra-
 vaganța l'zi Anselm'z țe își
 prel'zng'z într'z adins dep'zrtarea
 z'z, de vreme kare în amor
 face s'z ierte ține-va adoa zi
 ačea de kare se s'z'z'z'z de-
 k'z'z arg'z, z'z'zri în s'z'z'z'z, des-
 koperi k'z virt'ztoasa, strașnik'a
 Kamilla începea a z'ov'z'i. În
 dat'z el n'z perde vremea, își
 îndoieste silingile, țere gr'z-
 beș'zche, se roag'z, vars'z lak'z'z-
 me sinčere, aș'zcap'z, p'znd'z-
 ș'zche, își înlesnește okkazii, își
 add'zche momente favorabile.
 sare din pas în pas peste ori
 țe stavil'z, înainteaz'z din z's-
 b'znd'z, în isb'znd'z, se fere-
 ște ka s'z n'z'i bage nimeni de
 seam'z ačea țe dob'znd'zeste,
 profit'z, se pl'znge din noz,
 n'z se oprește nici dek'z'm în

biruințele sale, și sfârșaste a triumfa și a dobândi pe Kamilla.

Čine ar fi sokotit'o? de Kamila? čine ar fi zis'o de Lotar? Amândoi era năskăđi virtuoși, niči o dată vre o kăgetare vinovată n'ar fi kărmat aceste sfflete krate, daka nebsniea lăi Lotar nă le ar fi silit în toate zilele a se apropia și mai măt de o primejdie neapărată, a o despređđi, a se sokoti fericiute într'nsa, și a nă o vedea de kăt în momentel peirii.

Anselm se întărnă akasă, și grijea lăi čea d'ntăis fă d'a allerga la Lotar. Acesta asknzăđđi kăt ptea și tărbsrarea și răsinea, îi zise, prietene, pođi să fii îndestlat akam; toate silințele am întrebsingăt kă Kamilla, și toate mijloacele kă kare se poate slăđi amoră, și đăpă če m'am vărăt prada mănăiei ei, în sfărșit a înčepăt a mă depărta kă batjokăra. Nă mă întreba slăđi spăis alte amărgente, kăči ar fi smilitoare penlă mine: ia'đi înapoi diamantele, și bkărzăle în pače de fericiurea če tă nă'đi o simđđi întlestă, de a avea čea mai amabilă și čea mai virtuasă femce.

Inkăntat de această povăslire Anselm imbrăđđi de mai

mălte ori, sărătă, strănse la peptă, să pe acest kredinčios prieten, kare đăpă zisa lăi, îi făkăse čea mai însemnătoare și îndatoritoare slăđbă. În să mai adăogă el, kă răđăčine. te rog isbită mex, să nă înčetezi de a mai veni la mine, vino, frăđioare, tot așa de des întokmai kăm veneai în lipsa mea. și arătă femeii mele ačealeși dorințe de a săspina, de a o prăvi kă dragoste, de a avea însfărșit aeră kă tot ești înamorat de đănsa, și de a kăta să te asknzi de mine. În pătă acestă din șrmă ea đđi văis slăđi kă o minănată îndemănare; tă simđđi kăt este de trebsinčoasă această ka să nă bñsiaskă ea prefăčerea tikăită între noi. Lotar plekănd okii în jos, mărțărăsi kă el avea dreptate.

Kătă va vreme trekă astfel, fără ka noročii amanđđi să aibă măltă grețtate de a amăđi șn bărbat kare singăr se da întră această kă atăta griđ. Kamilla, vinovata Kamilla, făsese silită să bage în tainele sale pe Leonella, pe čna din pemele sale če ea o isbea mai măt, și kă kare kreskăse în preșură la păringi, și o addăse kă sine întră kăștăriea sa. Leonella înđeapă pînă atăčii, dar smintindăse đăpe exemplă stăpînă-sei, nă întă-

zie a o imita. Îndată avă și ea un amant ca și dânsa: și ne mai sfiîndse nimic în vreme ce avă tainele Kamillei, câte-ză ași adăuce noaptea amantul rîpîz în camera sa. Kamilla află, și fă silite a îngredăi a-ueastă obrăznicie. Vina sa, care o făcea să simgă, că ea își perdse tot dreptul și în-ssși către respectul oamenilor săi, o adăucea adesea întră șmilîngă de a se face komplie și a înlesni pe kamerista sa, a o askunde pe dânsa de ceialalgi, sas a o face ași askunde amantul la venirea și eșirea lui. Aueasta este o pedeapsă strașnikă și dreaptă, de care nă poate scăpa femeea ce se nimicește și se întin- nă în adșteris.

Lotar nă kănoștea intrigele Leonellei. Într'o zi kănd aștepta el în revăratul ziorilor lăngă kasa lui Anselm, zărește un om lăzîndse în jos depe ună din ferestrele apartamentului Kamillei. Tărbărat, fărîos, nă se mai îndoi că auesta nă este un rival, și că Kamilla îl amăgește și pe el dăpă kăm amăgește și pe bărbatul său; înzader se ia dăpă jănele auesta, kăci el îndată s'a și fărăt nevăzat din okii lui. Fără a se mai grădi, fără a mai judeka, nenorocitul Lotar orbit de tărbarea

gelosiei, și arzînd de reșbănare împotriva Kamillei, alcargă îndată la Anselm, și'l deșteaptă diz de didimeauă din somn: Află: îi zice prietînl, că de mai multe zile mă lăptă că mine nepătînd să xolărkă a'gi spăne aueea e nă este nici că pătîngă nici drept de a'gi o askunde Kamilla, slăbi- cunca ei n'a pătăt a se mai împotrivi închekării și ispitei foarte lănge, întră care am păs'o. S'a săppas în sfărșit, și 'mi a fărădit a se întîni că mine la uea d'ntăis depărtare a ta din kasă. Prefă-te că eși unde-va la gară, vino înapoi pe tîmă și askundete în kabinetul de garderobă, unde 'mi a fărădit a mă priimi. Ast-fel te vei înkredînga despre vina ei, și vei face ce vei vrea.

Bietul Anselm remase îm- mărmarit, îngălbini și închepă a tremura la aueastă știre neașteptată, pentru că kredea că religioșitate că Kamilla este mai presșs și vingătoare despre toate prefăktele at- tach ale lui Lotar. Remase multă vreme că okii înfipgi în pămînt, nemăkat și tăust, în sfărșit închepă a vorbi: tă te ai pătlat întekmai dăpă kăm așteptam dela prietessgăl tă, și prin șmare vois askălta sfătlă ce îmi dai. Fă ueea ce

sokoteschi de kviingz și mai vartos p̄streaz̄ taina znei înt̄mpl̄zi așa de neasteptate. Lotar îi f̄ḡz̄si, și îndat̄, se k̄i foarte amar de toate k̄te f̄ria lsi il împinsese a face. Amorz̄l și încerp̄se bir̄i ressentiment̄l lsi. Desn̄dz̄dsit pentr̄ ce s̄z̄ dea în m̄z̄nile z̄nsi b̄r̄bat înt̄r̄bat la c̄instea sa o rezbnare ce o ar fi p̄stat el face într'alt kip mai p̄șin k̄rd, n̄ afl̄ alt mijlok de îmb̄n̄ț̄ire de k̄t a deskoperi Kamillei nebnia sa și soarta ce o asteapt̄; și fiind k̄ avea toat̄ înlesnirea de a o vedea pe ask̄ns, se d̄se îns̄și în aceazi la d̄nsa. Ea k̄m il v̄z̄z, îi zise: draḡl meș Lotar, n̄ știi ce m̄xnire am kare îmi roade inima, și v̄z̄ k̄ într'o zi o s̄z̄ se parḡ în pept̄l meș. Obr̄zn̄icia Leonellei a trekt peste xotare; în toate nop̄ile îmi add̄ce în kas̄ z̄n galant amoz̄z al s̄z̄ și il c̄ine aci k̄ d̄nsa p̄r̄b în zio, sokoteschi în ce primejdie mi se afl̄z c̄instea, și ce n̄ ar p̄tea zice l̄mea ce 'lar vedea eșind din kasa mea pe o vreme foarte b̄n̄șit̄. Îns̄z̄ ceea ce m̄ roade mai m̄lt, cea ce îmi obosesc̄ suflet̄l, este k̄ns̄ povis̄nicis'o gonesk̄ nici s'o cert; pentr̄ k̄ din zioa k̄nd a aj̄ns a svi tainele noastre, 'mi e ḡra înkis̄ ass̄pra întregi ei, și m̄lt

m̄ tem s̄z̄ n̄ ne add̄k̄z̄ a-
ceasta vre o katastrof̄. La
cele d'z̄nt̄is̄ k̄vinte ale Ka-
millei, Lotar krezz̄ k̄z̄ a-
ceasta va fi vre o meșez̄gire ka s̄'l
fak̄z̄ a k̄rede k̄ om̄l pe ka-
re el il v̄z̄z̄se eșind, era venit
pentr̄ Leonella, și n̄ pen-
tr̄ d̄nsa; îns̄z̄ k̄nd o v̄z̄z
p̄nḡnd, desn̄dz̄dsit̄ și ce-
r̄nds'i aj̄stor s'o skoaz̄ din
aceast̄ primejdie, k̄nosk̄ în
s̄r̄șit̄ adevr̄l, kare kresk̄
ak̄m și mai m̄lt k̄inḡa și
amest̄k̄l lsi. K̄z̄ toate a-
stea, resp̄nse Kamillei s̄z̄ n̄
se mai m̄hneask̄z̄, k̄z̄ va af-
fla el mijlok̄l de a înfr̄na
obr̄zn̄icia Leonellei. D̄r̄p̄
aceasta, îi deskoperi ceea ce
în kov̄rșirea znei gelosii neb̄-
ne sp̄sese lsi Anselm, și kom-
plot̄l ce x̄ziser̄ în pres-
n̄ k̄ b̄r̄bat̄l ei s̄z̄ se ask̄n-
z̄ în kabinet̄l de gardiro-
b̄, de z̄nde s̄z̄ poat̄ vedea ne-
kredinḡa ei, li ver̄z̄ iert̄-
z̄ne de aceast̄ nebnie, și pe
z̄m̄z̄ povaz̄z̄ k̄m s̄z̄ o dreaḡz̄,
și k̄m-s̄z̄ cas̄z̄ din primejdia
în kare il b̄gase a sa fatal̄
nekibz̄sire. Kamilla la înc̄-
p̄t se sp̄lim̄nt̄ de dest̄i-
nsirea ce îi f̄k̄z̄ Lotar, și în-
cerp̄ a'i împ̄sta k̄z̄ n̄ nekaz̄ plin
de dragoste o asmenca b̄n̄ș-
ial̄z̄ despre d̄nsa, și mai m̄lt
fapta lsi cea nekibz̄sit̄. Îns̄z̄
fem̄oa a av̄nd d̄x̄l mai ga-

ta de cât bărbatul atât spre bine cât și spre rău, dăx care îi lipsește când va să se grăndească mai matorește, Kamilla află îndată mijlocul de a drege o greșală atâtă de grea și primejdioasă. Zise lui Lotar să facă astfel cum Anselm să se ascunde adoa zi întotdeauna mai dăru cât se vorbiseră, pentru că nădăjdăse că să facă cum însuși azeastă ispită, să le easă în folos la amorul lor, și să le înlesnească de aci înainte toate întâlnirile fără nici o grije. Si îi ascunse tot plămăl său, dar îi zise că în vreme când Anselm se va afla ascuns spre pândire, el să fie gata a veni în casă când îl va chema Leonella, și să și ia scama a răspunde la toate câte îl va întreba ea, fără a se sfii de nimic știind că bărbatul său ascultă. În zadar o rugă și o zori Lotar de a-i desluși ce are de gând să facă, ca să știe și el a lăkra că mai multă kipzire și siguranță, căci Kamilla se mărgini numai a-i repeta că ea n'are mai mult nici să știe nici să facă de cât să răspundă la întrebările ce îi va face.

În vremea azeastă trisfal Anselm, dând de știre de căseara femeii sale că se grădește să pornească adoa zi la deart

la un prieten al său, cum se făcă ziua se prefăcă că pornește, și printr'o portieră ascunsă veni înapoi și pe furiș se ascunse în kabinetul de gardioabă ce era lipit cu kabinetul Kamillei. Azeastă aramă ce îl suia aci, se prețmbla în camera sa că pași mari, se prefăcea că bărbatul, se oprea în lok, oxta și vorbea singur. Anselm, abia resfăllând, știa oiki și dinta șre-kile, și nă perdea din vedere nici cea mai mică mișcare a femeii sale, n'î scărpa nici cea mai mică vorbă ce zicea ea. De o dată, că un glas plin de mișcare și de nekaz, Kamilla chemă pe Leonella; dă-le cărând, îi zise, și addo'mi stiletul bărbatului mes Stiletul, response kamerista, vai de mine Kokonig! ce vrei să faci cu el? — Nă mă întreba mai mult, și mă ascultă ce îi zic; aram cărând Leonella addasse stiletul. Kamilla îl smănă că grabă, îl skoase, îi cherkă vârfel, și îl ascunse sâbtă xaină. Pe șrmă cărând la Leonella că niște oki plini de mănăie, ascultă, îi zise, că vâzst în mine, și în pârtaea mea, nersminagii și vikleni oki ai lui Lotar, deși a lăat obrăznicia a'mi deskoperi vinovata sa doringă, în alingerea chinăsti mele și în băjokra pri-

«Te rog să îmi dai un răspuns la întrebarea mea? Cum va vedea el că te fel de randevu se aleg niște proklegi ka dânsul! Des-kide fereastră îndată, și fâi semn s'ă viie, pentru că ne-greșit trebbe s'ă fie în sliu, așteptându-și împlinirea vino-vatâi s'ă gînd.— Ah! skm-
pa mea stîpîni! respânse Leonella, ce își știa rolul foarte bine, ce vrei să faci cu stiletul acesta? vrei să te omori sau să răzi pe Lotar? Însă și xna și alta, nu vezi dămneata că poate s'ădi ad-dăckă pierde și nămelă și cînstei dămitale? C'or să zikă oamenii? Aoleo, vai de mine! și cum o gîra lămii de rea! nămai mă gîndesk și îmi vine s'ă mor. Apoi, cum o să bag es pe omul acesta în kasă, cum sîntem singure? Nu vezi dămneata că noi sîntem niște femei slabe, și n'avem nimic spre apărare de cît cînstea noastră? — El e un drak în-versănat, și ce știi cum se în-tîmplă, că nepstîndul brodi s'apără el înainte și s'ăgi fackă ceva care să fie mai rău de cît s'ădi ardice viața. Vai de mine! O cerșale! aibi milă de noi. N'ar mai fi fost cea-sul kînd a kăkat omul ăsta în kasa noastră! fi'rar fi fost a tătlor rîilor ș'afărisit în-kredingarea ce orbeste ve-

PERIODUL III.

deam că are stîpîniul meu as-supra xnei om așa de desfri-nat... — Ci kiamă'mi o dată pe vâlpeanul acesta, și takă'gi gîra că atîtea vîltătare, mă faci să perz timpul în res-bunarea mea, și mi se pare că tot mingul perdut este o okar și o întinare a cînstei și kredingei ce sînt datoare soșlei mele.

Anselm ascultă a această kon-versație, și fie—ce vorbă îi dăgărăna ori ce bînzială ori ce mîhnire și amărăciune în kare era kăfîndat pînă aci. Era p'aci să easă să kăză la picioarele kredincoasei sale soțoare, și s'ăgi arate dra-gostea și reknoștința sa, însă se opri, vrînd să se mai băkure de această înkăp-tătoare privelegie, sokotîndse că va eși la timp să în-tîmpine a nu se face vre o primejdie. Își șterse okii de lakrămele ce îi kărgă pe o-brăji, și remase askans.

Leonella se sîppăse; Lotar veni fărz zăbavă xrmînd dă-pră kameristă ce îl aducea de mîni. În dată ce îl zări Kam-milla, skoase stiletul, și trase că vîrfel lăi assăpra parketă-lăi un cerk mare înaintea pi-cioarelor sale. Oprește, îi zise, plin de mînie; dăka din nenorocire vei avea obrăzni-ția a trece peste dînga

18

vezi jos, să a te apropia de dânsa, în acel minut însuși îți bag ferul acesta în inimă. A-ekaltz, și să nu kare kumva să deskizi gura a'mi respunde ceva pînă nu'mi voiș săvîrși vorba, pe gămz vei respunde ce vei vrea. Mai 'nainte de toate, Lotare, voiș să'mi spăi, kănoști tș pe Anselm bərbatıl mex și ce pŕgeri ai despre dânsıl? voiș asemenea să ștîș daka mŕ kănoști pe mine, pe mine asta kare îți vorbește, respunde'mi în datz fŕgŕ msl-te vorbe, pentru kă nu'ți fak niște întrebări așa de mari. Lotar nu'și perds kămpŕtıl, ingeleșe jokıl ce se fŕnea, și fŕ gata a respunde kă atŕta istechișne ce ar fi pŕtŕt face să treakz ačeastz minchișne de cel mai învederat adevŕr: "Nu mŕ sokoteam o datz kă kapıl, frămoasŕ Kamillz, kă pentru ačeasta mŕ kiemai aci kă să'm faci niște asemenea întrebări kă totıl strîine la nŕdejdile și așteptarea mea ce mŕ addŕce kă atŕta nerŕbdare înainte dămitale; ȳnsŕ nu voiș să mŕ. argŕt nesŕppŕș la porŕnka ce îmi dai, și eatz kă respŕnz, kă kănosk pe Anselm, kă ne kănoaștem amŕndoi din fragedŕ kopilŕrie; kŕt pentru prieteșgŕl nostrŕ, nu voiș să zik nimik, pentru kă și dămneata îl kănoști kă și

noi, kă să nu mŕtŕrisek singŕr batjokŕra ce amorŕl mŕ silește a'i face, amorŕl, ačeastz pŕternikŕ desvinovŕire pentru niște vini și mai mari. Pe dămneata te kănosk asemenea, și a te dobîndi, mi se pare ȳn lăkrŕ asemenea de pregișos întokmai dŕpŕ kăm se pare și sogŕlŕi dămitale; kŕci de nu ar fi fost așa, pentru niște frămŕșegŕi altele kă de ale dămitale, pentru ori kare altz femeie, n'aș fi pŕtŕt a'mi kŕlkă datoriiile kŕtrŕ sine'mi, și a trŕda sŕntele legi alle prieteșgŕlŕi, astŕzi silsit de mine și kŕlkat în pŕchioare de ȳn astfŕt de grozav vrŕjmaș kă amorŕl.— Daka este, așa, începŕ Kamilla o vrŕjmaș de moarte al prea izbilŕlŕi mex sog și kapl kă ce frante kŕtezi a te argŕta înainte ačelleia ce o știi foarte bine, și îi kănoști și cînstea, și dragostea și kredinga, și sŕppŕnerea kŕtre singŕrŕl săș idol și konsoarte, kŕtre ačest Anselm, kare singŕr domnește în inima mea?.. Dar vai nenorocital kŕt e de slabŕ o femeie; în lok de a'mi face rŕșbŕnarea ce mi se kăvine, nekazıl mŕ addŕce a mŕ vedea ȳmilitz pînŕ la slŕbichŕnea de a mŕ lŕda singŕrŕl din protivŕ, de și nimik nu sŕnt vrednikŕ, ȳș sŕnt de vinŕ, kă a pŕtŕt

vine—va a'și perde respectul
 ce s'ar fi căvenit să aibă că-
 tre o femeie cinstită. A mea
 este loată vina, pentru că tot
 d'asna femeia greșește când
 este atît de slabă a se lăsa
 să'i vorbească un bărbat de
 două ori despre patima sa că-
 re nu agintează de căt la ne-
 cinstea ei. Tu ai căgetat la
 necinstea mea; și mă văz
 singură vinovată; așa dar ca-
 ță că îmi dreg greșala, și
 îmi iax pedeașpa singură.

Zicînd aceste căvinte, ar-
 dik brașul, își întoarse stî-
 letul asupră, și înfige fersul
 d'asupra țiiței din stînga,
 aproape de șmere; pe șrmă
 căză jos ca căm ar fi fost
 făr cănoștingă. Lotar, Le-
 onella remaseră immărmă-
 riți și spăimîntați de groa-
 ză, când văzră pe Kamilla
 restărnată jos și plină de
 sînge. Afară din sine, Lotar
 se repede să smălț fersul,
 și când văz că rana e foar-
 te șșoară, îi mai veni inimă.

Bietul Anselm, la vederea
 aceasta leșinase în kabinetul
 său, Lotar, de și mai prinse-
 se fapă, znsă tot eră în simi-
 re, și afară din sine, mirăn-
 duse că groază, pînă unde
 poate să meargă vâlpenia și
 îndrășneala unei femei vino-
 vate; pe șrmă se grăbi de a
 pune pe Kamilla pe pat și zi-

se kameristei a'i îngriji de
 rană că el se dăce să'și ia
 lămea în căp, și să se askăn-
 ză de rășine căm să nu mai
 dea oki că nimeni. Așa în
 aceste mari mărtărisiri de ră-
 șine, de căingă și de dăgere,
 eși din kasă și le lăză sin-
 gure. Căm se văză singur,
 încheră a'și face căvaci mirăn-
 duse nemelată de îndemăna-
 rea femească ce o văză că
 okii și în stăpînă și în slăj-
 nikă.

Anselm, dăpă ce askăltă,
 căm s'a văzăt, tragedia mor-
 dii cinstei sale, reprezentăia
 în care personagele își jăka-
 seră rolul că atăta odevăr și
 natural, și leșină dăpă căm
 șșaserăm; mai pe șrmă ve-
 nindăși în simgire, și inne-
 kat de băkărie, așteptă că ne-
 răbdare să înșăreze kasă poa-
 tă eși din pîndirea sa (pentru
 că vrea să nu afe nimeni cea
 ce face el) și să meargă să
 întănească pe Lotar, isbitul
 și kredințiosul său prieten,
 și să se fericească znel pe
 altă despre peatra cea skăm-
 pă pe care o adăse el în
 încherkarea și proba virtății
 femeii sale. Komedianele a-
 mîndoz că să 'și termine
 rolul, nu șitară că trebie a
 se face astfel căm să'i și în-
 lăsească mijloăkl de a eși
 din askănzătoarea sa ca căm

nă țară vedea nimeni. Așa el
 alergă îndată la Lotar, îl află
 acasă; și n'ar putea nimeni să
 descrie bucuria lui, îmbrăți-
 șările, și sărutăturile ce dete
 prietenăși, vorbele ce îi spă-
 se despre înalta sa fericire,
 și laudele ce da sozioarei sale
 ce 'ia trimis'o Dămnezex ka
 un țnger pre gămint. Lotar
 ascultă toate acestea fără să
 poată arăta nici un semn de
 bucurie obosit de căget și de
 a mai tot vedea amăgirea și
 nă om. Anselm văzând că
 prietenul său nu răspundea ni-
 mik la bucuria sa, sokoți că
 această îmbrățmărire a lui nu'i
 vine de căt din știința astă-
 rii în care a lăsat pe Kamilla,
 a căgetăși care îl măstră so-
 kotindăse că el este pricina
 acestei nenorociri. Așa între
 cele-alte vorbe ~~și~~ adăogi să
 n'aibă nici o grijă asăpra ce-
 lor ce s'as întâmplat Kamillei,
 și că rana trebe să fie mi-
 că, pentru că le-a azzit vor-
 bind și pând la kale stăpina
 că kamerista ka-s'o ascăuză
 și să nu spăie nimik lui când
 se va întărnă. Așa îi zise,
 fii fără grijă, asăpra acestei
 pricine, și n'ai acăm de căt a
 te bucura din prezănt că mine,
 frădioare, căci prin mijlocirea
 ta mă văz astăzi în călmea
 fericirii mele. De acăm înă-
 inte să știi că tot timpăl de

repaos nu îl vois petrece de
 căt făcând la versări căn-
 tând cinstea și virtătea Kamil-
 lei, ka să'i las o pomenire
 vecinică, și să'i nemăresk nă-
 mele în veacșurile viitoare.
 Lotar lădă mălt această no-
 rocită xotărire, și'i frăgădi
 din parte și a'l ajăta ka să
 ardăce marele edificăis al sla-
 vei femeei lui.

După această întâmplare,
 Anselm remase bărbatăl cel
 mai că desfătare amăgit din
 cădi își poate cănc-va încipăi
 pe lăme. Singătot d'ăna,
 adăcea de mănt în kasă, kre-
 zând de instrămentăl și orga-
 năl slavei sale, pe acela care
 are xnealta okarei sale, și Ka-
 milla îl priimiă că o făgă ap-
 prinsă și nekăjită, dar că un
 săffet zămbitor și plin de dra-
 goste. Vălpenia această isbăti
 astfel cătă va vreme. Insă
 după căteva lăni își sparse
 Drakăl opincele. Nerășinarea
 și okara ascănsă pînă aci se
 dete pe făgă, și Anselm plătă
 că viaga pînă în sfărșit, dă-
 ră ce a plătă și că cinstea
 neroada și stravaganta sa că-
 riositate.

Krezătorăl Anselm, încre-
 dingat despre virtătea femeei
 sale, petrecea o viagă feră-
 cită, și în liniște. Kamilla se
 prefăcea înaintea bărbatălăi
 său că e plină de gră asă-

pra lui Lotar; el însă nu se sârrăra de aceasta, pentru că în askans era desprăbită și dobîndă. Ca să amțească și mai mult pe nenorocitul Anselm, Lotar îl răga adesea ca să facă bine a' lă scără de această grea sarcină de a fi silit să vie în casa lui, și de a sâfferi minia și ăra pe drept sârrăratei Kamille; pentru că vede bine, zicea el, că e nessferit în okii ei. Anselm însă nu vră nici într'ănkir a priimi ăna ca aceasta, și adesea împăta sojiei sale că pe nedreptate a lăat o astfel de ăra assăpra celăi mai adevrăat și mai iăbit al săz prieten, inkăt în tot timpăl acesta era singăra sfadă și ne'noială între amăndoi sojii, atăta trăia de bine!

Că toate acestea, Leonella, kăria stăpînă—sa n'ar fi kătezat s'o refsăze săz s'o certe la nimik, atăt își lăase frăăl, și nu mai aveau nici o rășine, în kăt nu se mai sfăa de nimik. Sigără, că i se trek toate dela șena, stiletăi în koaci, încăpăse a'și addăce amarezl în toate nopșile și a petreche că dănsul în kame-ra sa, che era lipită că a Kamillei. În sfârșit, într'o noapte Anselm aži pași în kame-ra Leonellei, și vră să între înăntă să vază che este a-cest șgomot; însă vră că

ține cine—va ăsa. Întrătat de această împrotivire, încăpă a împinge ășa de tare în kăt deskise ășa, și intră în năntă tokmai în minșăl kănd ăn om săria pe fereastră jos în ălidă. Anselm se repezi să răie trăna pe el săz cel ră-șin să'l kănoaskă, însă îl ăină în lok Leonella; kare arănkăndăse înaintea lui îl ăinea îmbrășăat. „Linștește-te, domșl meș, nu te sârrăra, îi zicea ea, nu face șgomot și nu te mai lăă dăpă a-cesta kare scără; nu e om străin, 'mi e prea de apăoa-pe și atăt de apăoa-pe în kăt 'mi e bărbat.“ Anselm nu vră să krează aceste vorbe, și fărios skoase stiletăși și făcă că dă în Leonella, zikănd că de nu va spēne adevrăal o omăoară ači pe lok. Aceasta, spēimăntată și neștiind che să zikă: o! nu nu omori, domșl meș, strigă, că îi voi spēne lăkrăși și mai însemătoare de kăt poșă să-ăi inkăpășăti. — Spăne-le akăm, săz de nu, ești moartă. — Akăm 'mi ar fi că nepășindă, pentru că nu poșă să'mi iăz nici resălarea... Lășăm răină trăine, și îi voi spēne lăkrăși să te minănezi. Fii însă sigără că ačela che sări pe fereăstră este ăn jăne din celate che'mi a dat kăvintăl

de a m^z l^za de so^zie.“ A-
 re^zte k^zvinte lini^zt^zre pe An-
 selm, ^zil f^zkk s^zi dea soro-
 k^zl p^znz a doa zi, d^zrz k^zm
 cerea Leonella; ni^zi k^zi tre-
 cea l^zi prin g^znd k^z a^zele
 deskoperiri vor fi im^zprotiva
 Kamillei, a k^zria virt^zte el n^z
 mai p^ztea s^z b^znzias^zk^z. E^zi
 din a^zea kamer^z, ^zi l^zz^z in
 p^zznt^zre pe Leonella ink^zi-
 s^z foarte bine s^zbt kiee, zi-
 k^znd^zi k^z n^z mai ese d'a-
 kolo p^znz k^znd n^zi va s^zne
 chele che a zis k^zi va desko-
 peri. Pe z^zm^z se d^zse in
 grab^z la Kamilla ka s^zi po-
 vesteask^z chea che i s'a in-
 t^zmplat k^z kamerista, ad^zo-
 gind k^z a^zesta i s'a f^zgz-
 d^zit a'i deskoperi ni^zte l^zkr^zi
 foarte insemn^ztoare. E de
 prisos s^z mai s^zie cine-va
 daka Kamilla se, z^zrz^z la
 a^zeast^z veste nea^zteptat^z.

S^zaima^z che i se p^zic^znsi f^z a^za
 de mare, ink^zpsind^z ^zi k^z Leo-
 nella negre^zit va s^zne l^zi
 Anselm intriga sa che se z^zma
 in kas^z spre okara ^zi tr^z-
 darea l^zi, in k^zt n^z p^zlz s^z
 aib^z in dest^zl k^zragi^z s^z a-
 stepte inkai s^z se a^zvereze
 a^zeast^z b^znzial^z. Ins^z ^zi in
 a^zea noapte, indat^z che se in-
 kreding^z k^z Anselm d^zarme,
 i^zi ad^znz sk^zlele chele mai
 sk^zmp^z, l^zz cheva bani, ^zi
 f^zrz a o s^zmd^z nimeni, e^zi

din kas^z ^zi alerg^z la Lotar.
 Sosind a^zi, ^zi povesti chele in-
 t^zmplate, ^zi ^zi ch^z s'o d^zk^z
 z^zndeva la lok sig^zz, sa^z s^z
 f^zgz k^z d^znsa spre a sk^zra
 am^zndoi de m^znia l^zi Anselm.
 Konf^zsia in kare b^zgz pe
 Lotar visita Kamillei f^z a^za de
 mare, in k^zt n^z ^ztia che s^z
 resp^znz^z, ni^zi che partit s^z ia.
 In s^zrsit prop^zse Kamillei
 a o d^zche intr'o monastire z^z-
 de sora l^zi se afla stari^zz.
 Kamilla p^ziimi, ^zi Lotar k^z
 toat^z graba che o cerea a^za-
 s^z impregi^zzare, kond^zse pe
 a sa kompl^zche in a^zea mona-
 stire, ^zi o l^zz akolo; iar el
 se dep^zrt^z f^zrz z^zbav^z din
 cetate f^zrz a s^zne nim^zl^zi
 despre pornirea sa.

K^zm se f^zkk zioa, Anselm
 f^zrz a b^zga de seam^z k^z
 Kamilla n^z e a^zi, se sk^zlz k^z
 grab^z s^z afle chea che era s^zi
 s^zie Leonella, ^zi alerg^z in
 kamera z^zde era ink^zis^z. Des-
 kise, intr^z, dar n^z af^z a^zi pe
 kamerista; v^zz n^zmai ni^zte
 chearsafe innodate ^zi legate de
 fereastr^z, kare ^zi desl^zg^z
 k^z ea s'a fost sk^zpat k^z mij-
 lok^zl a^zesta. Se intoar^zse trist
 s^z s^zie Kamillei z^zta int^zmp-
 lare, dar neaf^znd'o ni^zi in
 pat ni^zi in toat^z kasa, re-
 mase imm^zzm^zrit par'k^z ar fi
 k^zz^z z^z tr^znet pe el. In
 zadar int^zreb^z pe lo^zi oam^zni

kasei, kă nimeni nă pătă s'ăi dea nici o știre. Kățund pe Kamilla din kameră în kameră, băgă de seamă kă kăferele ei eră deskise, și kă cea mai mare parte din skă'e nă se află. Atănci fatală adevăr i se arătă de faptă întreg. Măi desbrăkat, aleargă trist și pe gîndări la Lotar s'ăși spăie foksă. Aci dela poartă află kă prietensă s'ăz zănkă de noapte și a lăat kă sine toți banii și a pornit nă se știe zăde. Anselm remase kăm s'ăși pearză mingile, se întărnă a kasă, și aci iară nă mai află pe nimeni: toate slăgile făgiseră și bărbăci și femei: kasa era părsălită și păstie. Nă știa nici ce s'ă mai găndeaskă nici ce s'ă mai zikă, nici ce s'ă mai fakă; și închetă kă închetă simgea kă își perde kapă. Își privea stărea, și se vedea într'ăn mină și fără nevastă, și fără prieten, și fără slăgi, părsăsit de toți, de cer și de natăză, și kare făcea virf la toate, și amăgit și okărit! în sfîrșit dăpă o lăngă ximire, xotări s'ă meargă la moșia prietensă la kare pătrekăse atănci kănd singăr didese timpă spre zănlirea nenorocirei sale. Inkise zăsele și porgile kasei sale, inkăle- kă pe kal, și porni pe drăm,

abia pătănd s'ă răsăfle. Înă nă fără kălea zămătate și nă pădit și obosit de tristele găndări, fă silit a deskălika, a și lega kălă de un arbore, și kăză la tălpina lăi. Aci skăldat în lăgrăme, și zăspirănd nenchetat, remase pînă la sfîngită soarelăi. Atănci trecă pe aci un om kălare ce veniă din țetate, și dăpă ce îl salăză, Anselm îl întrebă ce se mai vorbește în Florența. — Niște vești foarte zăzdate, domnăle, ce nă s'ăz mai zăzit de demălt. Toată lămea vorbește kă Lotar, acă prieten băn și străns al bogătsăi Anselm, ce șade aproape de San-Giovane, a fără astă noapte pe Kamilla nevasta lăi Anselm, kare și el nă se știe ce s'ă fărăst. Achestă le-ă povestit o slăjnikă a Kamillei, pe kare găvernătoră zățăyii a află o astă noapte lăzăndă-se kă niște țearșafe înnodate de pă feareasta kasei lăi Anselm în zălidă jos. Nă știs kărat kăm a fost treaba, dar știs kă toată țetatea e zămită și imminănată de ațeastă întămplare, pătră kă nimeni nă pătă s'ă aștepte ună kă ațeastă dela strănsăf prietensă ce zănia pe Anselm kă Lotar, în kăl, spăn kă toată lămea îi zămiă: ce i doi prieteni.

— Știi din întâmplare ce drăm s'ă fi apskat Lotar și Kamilla? — Niçi de ksm, respånse florentinl, kș toate kș guvernatorl 'și a pșs toate silingele s'ă le dea de žrmș.

— Dș-te akșm kș Dșmnezek, domnșle, zise Anselm. — Remți kș domnșl, respånse drșmeșl, și dete kșkșrie kalșlși.

Anselm la așeste vești așa de grozave, dēșnșdșjdsit și în kovrșirea nenorocirii, nș mai fș la îndoialș kș nș este trșdat de prietenșl s'ăș. Se skșlș kșm pștș și se tirì pìnlș la kasa prietenșlși săș rșdei sale ce nș aflase žnkș a lși nenorocire. Galben, sfirșit kș totlș, nēpștșnd niçi s'ă mai știe kșm ajșnșse, se arșnkș în pat și cherș s'ă lase singșr. A doa zi erà bine tșrzis și el nș se arșta afarș. Prietenșl s'ăș se îngriji și intrș în kamera lși. Açi aflș pe nenorocitl Anselm jșmțtate kș pìcoarele în pat, kș kapl și kș jșmțtatea trșpșlși pe o masș, kș mșna kșzștș jos și điiind žnkș într'șnșa o panș, iar înainte lși pe masș, xșrtie skrișș. Oaspele îl strigș de mai mșlte ori, și s'pșimșntat de tșcherea lși, îl ārșkș de mșnș, dar ce s'ă vazș! mșna îi era înghieatș, Anselm nș mai era kș viagș. Mșrise scrakșl de dșrere, și

kier în momentl kșnd skriș. Kiemș așest prieton oamenii kasei, îl ardikarș, și apoi cherchetș așea xșrtie ce o rekșnoskș kș e skrișș kier de mșna lși, o çiti, și koprindea așeste kșvinte :

„Kșriozitatea așea mai nēbșnș m'ă kostat și çinștea și viagșa. Daka vestea despre moartea mea va veni pìnlș la „žrekile Kamillei, s'ă știe kș „am iertat'o; ea n'ă fost nș „skștș ka s'ă fakș o minșne, „și eș nș trebșia s'ă o cher de „la dșnsa. Așa pentrș kș sinș „gșr am fost pìçinșitorl nē „çinștei mele, n'ar fi drept....“

Atșt a apskat s'ă skrie Anselm, și açi 'și a dat și sfirșitl. Se dșse îndatș vestea despre moartea lși. Kamilla de kșinșș a și îmbrēkat rasha în monastirea șnde fșgise, și açi peste pșșin a mșrit și ea de dșrere. Lotar obosit de mșstrarēa kșgetlși, a intrat în oaste s'ăși kaste moartea, și perì într'o bștaie ce dete domnșl de Lastreg kș pitașlși çelși mare Gonzalvo de Kordova, în regatșl de Neșpole. Astfel se sfirșirș așesti nenorocii, pe kari nș mai o kșriozitate și dorinșș stravagante 'ias adșs a fi vredniçi de jale pentrș tot d'ășna.

(Din Don Kișot, Partea II.)

FILOSOFIE

Principiu, Systemă, Doctrină.

Principiul, este kassa, fâkă-torul, ordinea și lăkră. Grăul se face fâkă, fâna amestecată kă ară se face kokă, koka frământată și koaptă se face pîne; pînea dar e grăul în principiu sâk, sâk principiu pînei e grăul. — O linie dreaptă și o linie kărbă (arkăit) așzate în mai multe posii prodăk toate felurile de forme sâk figuri kăte sânt în lăme; Linia dreaptă și kărbă sânt principiele tătlor formelor; însă kărbă nă este alt geometricește de kăt mălțime de linioare miči adăse potrivit șna dăpă alta în direkție chirklară; așa dară linia dreaptă este principiu tătlor formelor; șnsă linia nă este alt de kăt mălțime de pântări șnă lăngă altă; așa dară pântă este principiu cel d'ântăis matematik al tătlor formelor. — O skiere se kompăve din pagini, paginile din perioade, perioadele din frasi, frasiile din vorbe, vorbele din syllabe, syllabile din litere, așa dar literele sânt principiele sâk sonșrile cele d'ântăis alle șnei limbe.

Kănd, pornind dela șn fenomen sâk obțet oare-kare,

vedem șn șir de lăkrări sâk fenomene ce se đin șnăl de altă într'o orândșială oare-kare kă raportări șnăl kătre altă și toate kătre șnăl înkăt sâk formeze șn tot, atșnăi în fenomenă cel d'ântăis avem șn principiu și în totă ačstor fenomene o systemă. Pornind dela șn nime și nămărgănd pînă la zăče, și repetănd pe zăče de zăče ori, pe șta de zăče ori, și pe mia de zăče ori... noi în șnimo avem principiu nămărlăi, și într'șn nămăr oare-kare systema zăčimală. — Kănd am nămără pînă în činči și am înčepe a zăče činči și șna, činči și doș... în lok de șase și șapte, doș činči, înlok de zăče: trei činči în lok de činči sprezeče... Atșnăi șta noastră ar fi de 5 ori 5, 25, mia de 25 ori 5, 125... atșnăi am avea principiu nămărlăi iar în șnime și systema nămărlăi ar fi činčimală. Kănd am nămără pînă în doș sprezeče și am înčepe a repeta doș sprezeče și șna. doș sprezeče și doș... în lok de trei sprezeče, patru sprezeče... doș doș sprezeče, trei trei-sprezeče... prekăm zăčem doș zăči, trei zăči ....; atșnăi 100 ar fi 12 12 144, și 1000 144 12 1728. Atșnăi avănd ačșlăi principiu, am avea o sys-

temb a namerajii doz spre-
zecimalb.

Aşa dar systema este un tot
sax adnanub de prugi din ka-
re fie-kare poate sã stea de
osebi; insã atãrnã zna de alta
prin oare-kare relajii, legã-
tare, saxdarã oare-kare regu-
le și legi hotãrite. O armatã
are un kap, ea se kompãne
de atãtea korpsuri, fie-kare korp
de atãtea divisii, fie-kare di-
visie de atãtea regimente, fie-
kare regiment de atãtea ba-
talionane, batalionul de atãtea
kompanii, kompania de atãți
soldajii, aci în soldat avem un
princip, și în armatã o systemã.
Daka armia este antikã ori mo-
dernã, europeanã ori asiaticã,
kã kãtare sax kãtare împãrã-
re sax sãbt-impãrãire; atãnci
principisl e tot acela și systema
kãtare sax kãtare. — Teara
romãneaskã avea înainte un
Domn kã dregãtoriiile sale,
spre pildã: Spãrtãrie, Visti-
orie.... Spãrtãria avea atã-
gia polkovnici kãte jãdege, și
atãgia kãpitani kãte plãși; Vis-
tiera avea atãgia ispravnici
kãte jãdege, și atãgia zapcii
kãte plãși... Akãm vedem o
altã împãrãire și sãbt-impãrã-
ire în aceeași țarã; vedem
darã o altã systemã de gãvern
mai nainte, și altã systemã a-
kãm.

Aşa dar systemele sãnt de
mãlte feluri dãrã kãm vãzã-
rãm; aci vom vorbi de syste-
mele filosofice. Totul sax syste-
ma ideilor unã filosof sax a
unei schoale se nãmește Do k-
trinã, kare însemneazã ști-
inã, învãțãturã, kãnoștinã;
unã trebãe a arãta differen-
da între aceste doz vorbe Sy-
stemã și Doktrinã. Systema,
este o înșãrire de idei hotã-
rite a înfãțãșa o orindșialã de
fapte oare-kare, și legate în-
tre sine prin astfel de rappor-
tãri în kãt toate ajãtã și pri-
vesk a dovedi adevãrãl unei
proposiții kare este konklãsie
sax rezultat al celor zise. Spre
osemplã systema lui Newton e-
ste un șir de proposiții legate
zna de alta astfel kãm sã do-
vedeaskã proposiția urmãtoare:
kã adikã trãșãrile sãnt atrãse
între sine în kãvint invers al
pãtratãsi distanței lor. Siste-
ma lui Condillac este aseme-
nea un șir de proposiții, din
kare fie-kare privește a dove-
di kã toate ideile și toate fa-
kãltãgiile az drept princip sãã
origine Simãirea. Doktrina
este o systemã, pentã kã în-
tregul ideilor unã filosof tre-
bãe sã forme un tot, ale kã-
rãia prugi sã fie legate kã ar-
monie între ele, și sã privea-
skã spre un adevãr general,
kare este ka un vãrf sax ko-

roună al acestui tot. Toată doktrina este și o sistemă, nu însă și toată systema o doktrină; doktrina este într'adins konsakrată a arăta o sistemă relativă la lumea morală și la ȳrsita sau destinagăia Omului. Așa putem zice doktrina lui Epikur, pentru că ideile acestui filosof sunt întokmite astfel într-o ele, kăm s'ar arate că scopul său sfîrșitul omului aici jos este fericierea; pentru că systema lui are drept kăget s'ar arate omului kare îi este ȳrsita lui aici și prin ce mijloace poate a o implini. Nu putem zice însă și doktrina lui Newton, a lui Linée a lui Cuvier, pentru că stelele ȳnsă, vegetalele altele și fosilele celelalte d'al treilea nu se găsesc de lumea morală. Zice lumea doktrinele sociale, doktrinele religioase, pentru că întrebările relative către societate, către religie interează în cea mai înaltă treaptă omenimea, și din deslegarea ce le va da cine-va sprinzărușă a venirea morală a oamenilor și naștilor. Aș nămit asemenea ȳnsă doktrine, systemele ȳnsă politice, ce ar vor și vor ȳncă s'ar gverne societatea și s'ar întokmească elementele d'ar teoriile șkoalei lor. Așa, ka s'ar poată o sistemă a lăsa năme de doktrină, trebuie s'ar aibă drept kăget spe-

cial a deslega niște mari chestiuni ale moralei, ale sfîrșitului aksal al Omului sau a ȳrsitei lui d'ar ȳnsă. Altea feluri de doktrine sunt kăte sunt și în știința lămii întrebările ce ar, pentru Om și a venirea lui, ȳnsă interes ȳternik și nemijlocit. Așa, aceste întrebări sunt sau despre natura lui Dumnezeu, sau despre natura Omului, despre faktele și destinagăia lui, sau despre organizagăia societăților omenesti, asupra kăpsăli de gverna ce ar trebui s'ar aibă. De aici dară isvoresk trei principale feluri de doktrine: Religioase, Psihologice, Sociale. Doktrinele acestea ka și obiectele lor ar între sine niște relații foarte strinse, și astfel sunt de legate, încât systema ce va lăsa cine-va pentru ȳnsă va hotărî neapărat și systema ce va trebui a priimi pentru celelalte. Așa, astfel sunt raporturile Omului kă Dumnezeu, în kăte ideile ce și va face cine-va despre natura Dumnezească vor hotărî și idelle ce va priimi asupra destinagăiei de akăm și lătoare a Omului. Asemenea și doktrinele sociale tot d'asna își ar temeiul asupra doktrinelor psihologice; pentru că starea ȳnei societăți nu este scopul sau kăgetul hotărîtor al ȳnsă, ci ȳnsă mijloc spre a în-

lesni fie-kърxia individ ajun-
gerea la sfirşitul sau skopşl
pentru care este fърkş; prin
şrmare teoriile sociale se în-
semnează asupra kipşli kş ka-
re va privi cine-va natşra O-
mşli şi privesk a konstitsi
societatea potrivit kş acea
natşrş şi kş trebşingele sale.
Dar kş toate kş nişte legştre
strinşe şnesk doktrinele filo-
sofice şna de alta, şi toate pri-
vesk spre acelaşi sfirşit, care
este deslegarea cea mare a
destinagiei Omşli, trebşe şnsş
ş fi şi aş fost tot d'aşna de-
osebibile, din prişina deosebirei
objetelor lor şi a desvoltşrilor
speşiale ce cere ştdişl fie-
kърxia. Aşa, kş toate kş teoriile
sociale derază kş adevşrat
din teoriile psihologice sau te-
ologice, le deosebim şnsş de
Filosofie, ka nişte ramşre de
cele mai întinse şi cele mai
importante ale ei, care işi for-
mş pentru sine singşre o foarte
mare chestişne(1) ce are trebş-
ingş de lşkrşri în parte şi de şn

1) Cestiune este din jargon, questiş
este din queea ce face o limbă la
inceput singur creasă aqueastă vorbă
cestişne dela ce; că şi caritate dela
care; păşind aşnsş spre a face o lim-
bă prin corrigerea gergurilor populari
dupş elasticitate, a cătat a veni despre
aqueste vorbe la *questie* şi calitate.
Astădi pşcatele melle litterare s'au luat
drept legi de aşnuşi adversari mei.
Atăta mai rşu pentru Dumnealor, cu
cestişunile şi cu aptele şi aptorii lor
cleptici. [Notă din 1862.

ştdiş adînk din aşnt prşnt de
vedere atş de interesant ş-
manitşşii.

Doctrine religioase.

Doktrinele religioase şnt
foarte mşlte, pentru kş kşno-
ştinga despre natşra Dşmne-
zeiaskş este atş de anevoie
de dobşndit, înkşnt nş trebşe a
ne mira daka nişte asemenea
şerşetşri aş rşşşit pe oameni
în şşme de kş ale amşgiri.
Prin şrmare noi aci vom arş-
ta pe cele mai principale.

Doktrina cea mai legitimş
din toate, cea mai potrivitş kş
lşminele Kşvintşli, cea mai în
armonie kş toate adevşrşrile
ştiinşei omşnirii este aceea ce
priimeşte şn singşr Dşmnezş,
kreator a toate şi kşrmşind lş-
mea prin legile înşelerşişnii
şi bşnşşşii sale nemşrginite.
Doktrina aceaşta a priimit nş-
mele de Theism, prin opposi-
şia avelia ce nş priimeşte nici
şn Dşmnezş, adikş a Atheismşli.
Această s'a nşmit aş-
semenea şi Monothetism, în
protiva celor ce priimesk mai
mşlş Dşmnezei. Kş toate aşe-
stea se aflş şi altfel de theism
kş mşlt mai prşdin vrednik de
kşvint; care arată kş Dşmne-
zş nş se ammeslikş întrş ni-
mik la cele ce se, întşmplş în
lşme, de care lşi nici nş'i mai

pasă din zioa 4e 'ia skăpat din mîinele Lsi. Dărp doktrina a-
ceasta Binele și Re ɔl este
nimik înaintea Ființei-înalte;
diferența între acestea sîb în
invoirile Sogietății. Oamenii
kreaii ka și cele-lalte animale
ka s_b se b_kkre și s_b sŭffere
pe kăt-va timp, n'as s_b a-
ștepte dărp ayeastă viagg niči
pedeapă niči respaltă din par-
tea kreatorăsi lor. — De is-
m ɔl n'are altă deosebire de
Theism, de kăt k_b k_b ayeastă
vorbă ne slăjim deosebi și în-
tr'adins a arăta kredința în
Dămneză întemeiată nămai a-
sspra lăminelor kăvintăsi, în
vreme 4e k_b vorba Theism ar-
tăm kredința în Dămneză 4e
se întemeiază asspra desko-
peririi unei Apokalypse, și kare
neavînd alt temelă de kăt
mărtărisirea oamenilor 4e aș
văzăt, priimește asspra na-
tărei lăi Dămneză, și asspra
raportărilor Lsi k_b Omăi nă-
mai ayeleă 4e il îndatorează a
krede aștoritatea Bisericei, —
Trebăe s_b priimim asemenea
ka ɔn fel săparat de Theism
și Fatalism ɔl kare a isvo-
rit dintr'o foarte mare și ko-
virșită preokkăpație asspra
attribtelor prestinței infa-
libile a lăi Dămneză, și kare
mai bine a priimit a tăgăsi
învederata voie slobodă a O-
măsi de kăt ași inkipăi k_b o

ființă kreaiă ar ptea s_b lă-
kreze de sine fără ka lăkrarea
și faptele sale s_b'i fi fost ho-
tărîte mai dinainte în dekre-
tele nestărmstate ale Dămne-
zeirii. — Dărp ayeasta vine
Dăalism ɔl kare mai des se
nămește Maniheim în filosofie;
ayeasta s_b întră a rekăroaște
din încerpătăi veakărilor doă
principe aștoare a tătlor 4elor
4e snt: principia Bineși și
principia Reșăi. Pricina 4e a
făkăt a se năște ayeastă dok-
trină este, k_b aș krează k_b
nepătință a attribăi k_b vine
dela o ființă întră toate de-
săvirșită, și răl 4e se în-
tămplă pe pămînt. Se vede în
adevăr k_b oamenii la încerpăt
aș avăt mare grețate a îm-
păkă toate kăimele, toate res-
triștele kăroa omenirea este
adeșea și mărtăre și jertfă, k_b
făcerile de bine k_b kare a în-
destălat'o de altă parte Aș-
torăi natărei. Doktrina ayeasta
domnește inkă într'o mare par-
ta a Așiei, și este adink înti-
părită în toate religiile 4e
priimesk și dăbări rele, dăbări
infernale 4e sŭffă în inima o-
măsi fokăi patimelor vinovate,
și trimit asspra pămîntăsi
toate viăirile 4e il păsticază.
— Nă vorbesk aci de Poli-
theism de kăt spre addăcere
aminte, ș'apoi el mai mălt a
fost objetăi ɔnor kredințe re-

ligioase de cât al unor doktrine filosofice. Politeismul nu s'a născut de cât din ignoranța oamenilor d'antîci care n'au putut vedea de o dată raporturile ce se află între kăsele sau pătările deosebite ce vîlzseră, și din care făcuseră atîtă zăi. — Doktrina cea mai stravanț și mai însemnată din pricina primejdioaselor și monstruoaselor zăiri ce isvoresc dintr'însa este fărîțindoiul *Atheismul*. Nici o dată n'am putut să înțeleg kăm niște oameni kapabili a se sui la niște mari kăgetări filosofice ka *Epikur*, ka *Lukreciu* au putut să răsboiască kă din adînsul un adevăr care isbește kă învederarea sa și mințile cele mai vulgare, și pe care dăhăl omenesk îl întîmpînz la ori-ce pas. Nu poate să zică cine-va de cât kă *Atheismul* s'a născut din pricina unei reșhoiri kă patîm și isgi înprotiva s'esperstigiilor religiilor d'antîci care adăseseră niște zăiri atît de vrednice de jale pentră kă cea mai mare objekție înprotiva lui *Dămnenez* se află într'ăcest vers al lui *Lukreciu*:

Tantum religio potuit suadere malorum!

Pe zăiri dărză azeasta, a mai akkreditat *Atheismul* și obișnuința unci *empirism orb* și gro-

sier ce își pusea în pismă a nu mărțarisi mai mult de cât azeea ce kado s'ăbt simțiri; așa *materialismul* și *atheismul* au între sine legătura cea mai strînsă. Însă una din cele ce a mai kontribuit mai kă deosebite spre a se profesa niște doktrine așa de străni și pocițe, a fost și doringa azeea de a se distinge și a fi vădat și original cine-va prin niște opinii înprotivitoare kă ale celorlalți oameni. — O doktrină ce are singurul său karakter de a se arță diametriceste înprotivitoare *Atheismului*, și kă toate azelea să povăziască kătre azeleași zăiri morale este *Panteismul*. *Systema* azeasta a fost arțătat în doză kăpări diverse și oare-kăm înprotivitoare una alteia. Său zăii au zis kă lui *Dămnenez* nu mai se kăvine ființa cea adevărată; kă lămea nu este de cât un nemărginit tot de fenomene prin care se desvoalță și se vădește *Înaltă-Ființă*; kă azeea ce se nămește ființă kreală nu este azeea de cât un fenomen, adică un mod al naturii dămnenezăști, de unde zămează kă lămea este o parte a lui *Dămnenez*, și se amestecă într'însul prekăm se amestecă kăalitatea în s'ubstanță, într'un kăvînt kă nu este mai deosebit de cât este verdele deosebit

de frunza ce înfrîngeaz̃ a-
ceast̃ koloare. Acest d'întîi
fel de pantheism se poate tra-
dûce astfel: D̃mnezeu e
Totul; Sãz k̃ alții au tîgî-
dit fînga unei s̃bstanțe unice
și deosebite din lume, și au zis
k̃ aceast̃ s̃bstanț̃ ce o ñ-
mesk D̃mnezeu e respîndit̃
în toate fîngele, k̃ ea se afl̃
în fie-kare din ele și ñ în de-
osebi, k̃ este în zadar a ne
înkîpi o p̃tere în deosebi și
neîntîrnã de cele-lalte p̃teri
ce alk̃tesk nat̃ra și kare l̃-
kreaz̃ învederat kã niște p̃rugi
întregtoare ale p̃terii gene-
rale; k̃ aceast̃ p̃tere ñ este
de k̃t o abstrakție și o vorb̃;
k̃ D̃mnezeu este s̃ma t̃t̃lor
fînnelor ce komp̃ñ universul.
Acest d'al doilea fel de panthe-
ism: Totul e D̃mnezeu.
Deci între aceste doũ propo-
siții, D̃mnezeu e Totul, și
Totul e D̃mnezeu, se afl̃ o
identitate perfekt̃; de unde
urmeaz̃ k̃ aceste doũ sys-
teme privesk și ajung la ace-
iași konkl̃sie kare este panthe-
ismul. E de prisos a se face
bîgare de seamã k̃ aceast̃
doktriñ vrînd a restringe
mai mult raporturile ce znesk
pe Om k̃ D̃mnezeu, le des-
fîngeaz̃ k̃ totul amestekînd
termenii lor, și povîd̃iește
k̃tre fatalism, adik̃ k̃tre
lipsa de ori-ce moral̃.

Doctrine Psychologic.

Se ñmesk astfel acelea ce
s̃nt relative la nat̃ra și desti-
nãgia Omului. Cea mai k̃ k̃-
vînt din toate este aceea ce
rek̃noaște în Om doũ prin-
cipe deosebite: D̃sh̃l și Ma-
teria, unul kare este adeṽ-
rata lui fîng̃ și materia kare
ñ e în el de k̃t un instr̃-
ment, un organ p̃tr̃ fakl-
t̃țile lui aktive, affektive și
intelektuale, și pr̃ersit̃ spre
a peri, în vreme ce D̃sh̃l
treb̃e s̃ supra-vieșiask̃ kã
s̃ ajung̃ la sfîrșitul la kare
ñd̃jdiește, și kare îi este
p̃strat într'o alt̃ viag̃ mai
buñ. Doktrina aceasta se ñ-
mesk̃ Spiritualism. — In-
protiva aces̃ia este alta kare
st̃r̃iește a zice k̃ nimic alta
ñ este în Om de k̃t aceea ce
kade s̃bt observãgia simșiri-
lor, sãz k̃ alte kṽinte, ñ e
nimik de k̃t materje, kare a-
re fakl̃tate de a simșii; k̃
toate iar fakl̃t̃țile ñ s̃nt
de k̃t simșirea desvoltat̃ și
transformat̃; k̃ k̃șetarea
ñ e de k̃t o abstrakție a-
dik̃ rezultatul s̃jbelor kree-
rilor, rezultat kare înveteaz̃
îdat̃ ce se desfîngeaz̃ kã-
sa; de unde urmeaz̃ k̃ Omul
moare k̃ desvîșire din pre-
z̃ñ k̃ tr̃ps̃l, și n'are nimic
a mai p̃tinde d̃r̃p̃ aceast̃

viağz. Această doktrină se numește Materialism. Ura pentru scriboasele zrmări ce pot eși dintr'o asemenea doktrină, a fukăt pe znni a kădea într'zn spiritualism peste măsăz. Ei zik: Dshl este fărz asemănare mai nobil de kzt Materia. Omul fiind mai nainte de toate Dsh, și presiresirea lui fiind a se întrâni într'o zi kă dshldămnezeesk din kare el pșchede, trebze a se depărta pe kzt va pștea de materie, și a se feri de influențele ce are ea asupra sffletă-lăi lăi, okkzrândse nămai kă principăi săz kare este Dămnezek, și assorbindse întră kontemplagia și privigherea kătre Ființa-izvor a tot Adevzră-lăi și a tot Binelăi; kăci akolo va afla hrana ce se kăvine mai potrivit nătrei sale cerești. Răzcheaskz-se orbii pe zn alt dăzm askăltănd tikăloasele lor patime ce îi trag kătre pămînt; kăci viața lăi nă va fi de kzt o pregătire kătre aceea de kare se va bkăra mai tărziă, o viağz de adoragie, de răgăchăni, de ekstase. Această doktrină se numește Mysticism. — Spiritualismul în teoria sa s'a addăz znkă și la o mai mare kovărsire de kzt aceea: az venit znni în stare a tăgădăi kă total Materia și a adeveri nămai Dshl. Ei zik,

kă nă pot să inkredingeze despre nimik alta de kzt despre ființa ideilor lor. Prin zrmare aceea ce se zice lăme din afară nă este și nă [va fi nici o dată de kzt ideile noastre. Doktrina aceea se numește idealism, kare face din viağz zn vis și din obiectele ce ne inkongtoară niște inkipsiri săz illzsi. — Materialismul a fost krezt săz dovedeaskă kă nă pștem în adevzr săz adevărim de kzt ființa trăpșrilor săz a materiei, și idealismul kă nă pștem săz adevărim de kzt nămai ființa dshlăi... Pentru kă argumentele și dintr'o parte și dintr'alta sânt kam îndșplekătoare și își az oare-kare kăvinte, znni, kă săz skape dintr'o astfel de inkărkătzăz, își inkipsiră kă Omul nă e kapăce a adeveri ceva săz asupra Materiei săz asupra Dshlăi, și kă partea cea mai bșnz ce poate a'și alege cineva este de a se lăsa a mai kăsta adevzră-lăi, pentru kă ori în kare parte s'ar întoăzce cine-va și ori ce va face, nă va pștea s'ă afle; kă în adevzr, nă e nici o propozigie despre kare săz poate cine-va da o dovadă, pentru kă reszindă-se la proba probei, va merge înainte nemărginit, fărz a pștea vre o dată afla zn temeiș al demonstrației sale; kă noi nă

putem să fim siguri nici despre ființa și nici despre noi, și că în sfârșit n'avem de căut a ne îndoi despre toate. Doktrina aceasta se chiamă Scepticism, o faptă săș rod al dășnădejdei, și al de lăpădare despre toate ce mintea omenească seamănă cu lea inventat nămai și nămai ca să lăse și monument al mișeliei, al lenei și al nebsăniei sășo cei nevoiașe. Năș șăiș de ar putea cine-va să dea năme de doktrinz unei systeme ce este o lăpădăre și lăpădare de ori ce doktrină. Aceasta ar fi întocmai ca și când ar voi cine-va să făcă din îndoială o kredință a minții omenești. Că toate acestea sânt oameni care zic că și aceasta e una din doktrinele filosofice, pentru că attinge prea de aproape morala care nă poate de căut a se desființa prin crătele și porțitele konsekșinșe. — Să vorbim și de o systemă ce a făcăt mare șgomot în zilele noastre că toate că nă este nășoș, să vorbim adică și de Eklektism care săș într a nă lăpăda că întregime nici o doktrină, dar nici a priimi că întregime vre una, pentru că în toate se află adevășari. Că toate acestea trebă a năș rīșī că ș nă priveș eklektismă de căut ca o systemă săș mai bine întocmai ca și metod,

PERIODUL III.

și nici de căm ca o doktrină în parte. Eklektismă că adevășrat nă explikă nimic de la sine, nă inkieșo nimic, nă se adinșează nici într'o întrebare, și din protivă preinkipsiește o doktrină alta mai din năainte priimită. Inșă ca să deșkășce cine-va dintr'o systemă ce este adevășrat și ce e greșit, e de trebășinșă să știe a priori în ce se află adevășral și în ce rășășirea, să aibă mai năainte o doktrină a să făcătă care să se îmbogășească inșășind și aceea ce află bșn în celelalte. Făș de acestea în deșert va sădi și analiză toate opiniile, de nă va avea și termin de komparășie și criterium care nă înlesnește de a preșă toate elementele de adevășr ce koprinde; făș de aceasta, zic, neinșetă se va află în nekșmate îndoișle, și szepticismă ar fi rezultatul cel mai șgar din nășe verșeturi inșerkată astfel făș nici și tēmeiș. Când o minte pășșăș de doktrinele și și spiritualismă lăminat va întrebă ca să și mășească ideile, Idealismă, Materialismă, Mysticismă, și și și Szepticismă, că aceasta nă va să zică că se face eklektik; iar daka se lăpădă de spiritualismă ca să priimească din toate systemele câte ceva, ș nă șăiș atășășe se va face și și de va așșe, și năș

și iarăș căm își va kalifikă și își va nămi năoa doktrină ve va adopta. În sfârșit aaceasta zicem despre eklektism că el poate să fie și minșnat ajștor metodăsi filosofik, ănsă nă este și niči nă va fi vre o dată o doktrină.

Doctrină șoșiale.

Cea mai domnitoare presle toate cele-lalte săș pentru că este mai generală, și a cherchetat toate formele diverse de gșvern, a fărșt o abstrakție din toate privind nămai pășirea omenirii către skopă și ărsita sa, săș pentru că în zioa de astăzi este cea mai respândită și întinsă, și a dobândit în partea sa înkredingărea celor mai bșne minđi, este doktrina Progresăsi (inaintărti), întemeiată assșăpra kredingei perfektibilității și pășingei Omăsi de a se perfekționă, și assșăpra învăđ țărilor eksperienței, doktrina aaceasta sprijină că Omăsi privește, din natșra sa, și trebșe a privi prin pășingele sale a și desvoltà pășterile aktive și intelektșale, ka în fie-kare zi să adaoge câte ce-va la lăminele sale și la pășingă sa; că antikitatea este pășnșia lămii, că șivilisăgia din zioa de astăzi, prin progresșrile sale neînșetate,

lasă că măsi departe înăpoi șivilisăgia timpilor trekșăgi, și pășimește și mai mare nămăș de oameni a se bșkșră de bșnșrile către kare Dămnezș a kiemat pe tođi oamenii. — Doktrina nprotivitoare aaceștia păștinde că niči nă este șoș șăbt șoșare; că Omăsi a pășmit d'a dreptșl dela Dămnezș kănoștingă legii sale. ănsă, că kăsi s'a depăștat el de origine sa, că kăsi se mai strikă din ceea ce a fost, că atăta a perdășt din kășăđia și din virțășite sale pășimitive; că progresșl șăiingelor, de se află vre și progres, a servit nămai ka șăi-seșe inima, șăi-o inkiză la ori-șe simtiment de milă și de generositate; că din zi în zi se vede kreskănd anarșhia ideilor, kovășșirea doringelor și vășpșnia faptelor; că de ce mergem pășim către o derășșnăre mōrăș ce trebșe să addășă sfărșitșl omenirei-săș ăra șnei regenerății năoe kă-re va fi fapta Pășingei. A-șeasta se nămește doktrină a înăpășirii. — ănsă modșrile acesșea de a privi omenirea, șănt foarte generale și nă se koboară la niči o aplikăđiș; să șonim la așelea ce traktă despre organizăția și modșl gășvernelor ce se kăvin șoșietății. — Înșepem mai ărtăș dela Absolțtism, kare voieșce

ca potrivit cu lumea, popo-
 lul să fie guvernat de un singur
 cap, de un Monarch, la voia
 cărșia se pleacă toate voind-
 le, și fără de care diskordia
 și anarhia se vor îndată în si-
 năl societății kompuse de a-
 ltea elemente diverse, care
 ajunge a nu mai fi societate
 dacă o singură mână nu le va
 adună, și nu va comprimă și
 va cărmăi toate părțile ei
 kontrare una alteia. Astfel e
 voia lui Dumnezeu ce a dat
 nașilor pe regi întotdeauna
 cum a dat unei familii un cap.
 Regii își au dreptățile dela în-
 sși Dumnezeu, și aceasta îi
 face a dobândi legitimitate
 a lor. De aci această dok-
 trină se numește asemenea
 doktrina a dreptății di-
 vine. — Inpoteva această e
 ste aceea care sprijină a zi-
 ce că toți oamenii sunt crea-
 ți de o potrivă în dreptăți,
 că guvernul absolut al unui
 singur om este un monstruos
 bich al libertății, al acestui
 bun prețios ce fie-kare a prii-
 mit dela natură, nu ca să se
 lepede de dănsul, ci ca să fa-
 că ca el o înțeleaptă între-
 ținere; că legile ce un popo-
 l face prin împăterniciii săi, ele
 numai sunt singura pteare la
 care e dator să se supună el
 în adevăr; că popo-
 lul se în-
 delege că de guvernelor p-

tearea ce au, într'un fel de kon-
 trakt în care ele se îndato-
 rează a nu lăsa de căl pot-
 trivrit cu interesele nației; că
 îndată ce se călă or se căm-
 pe acest kontrakt, popo-
 lul are dreptul și poate să ia din mi-
 nile guvernatorilor ptearea ce
 li s'a încredințat; și că prin
 zinare șveranitatea este pro-
 prietate a popo-
 lului. Aceasta
 se numește doktrina demokra-
 tikă. O altă a treia doktrina
 este care nu primește nici ty-
 rannia absolutismului, nici miș-
 karea, neastămpărul și țără-
 ranța demokrației, și că a-
 ceastă doktrina oamenii nu sunt
 de o potrivă nici în dreptăți,
 nici despre natură: nepotrivirea
 averilor este întotdeauna ca și
 nepotrivirea fакtărilor. Cea
 mai mare parte a nației, gloa-
 ta norodului este născută ca
 să askalte, și e cu totul nein-
 demnătikă a guverna, Pte-
 rea dar e proprietate a ace-
 lora cari prin meritul și bo-
 gățiile lor se înalță mai pre-
 sus de semenii lor; și că să
 asigure această pteare despre
 skimbările ce s'ar ptea face
 la o alegere popo-
 lară ce ar ad-
 duce lăcrările către demokra-
 ție, și despre nestatornicia ce
 amenință toate lăcrările aci
 jos, află că kale ca astoritatea
 și averea să se adune într'un
 mic număr de familii, ale că-

pora dreptări și posesii sã trenkã la zmasii lor de moștenire. Aceasta este doktrina Aristokratikã. — Din aceste diyerse sisteme, a eșit o a patrulea, șn fel de eklektikã politikã, kare aflã de greșile toate felsrile acestea de gũvern, imprãmãtãndã-se dela fie-kare ceea ce are folositor pentrã soqietate; cearkã a le adãnã la șn lok prin mijlokl așezãmintelor prin kare fie-kare din aceste trei pãteri este infũđișatã, ka sã se đie kãmpãna saș ekvilibrã între elo. Aceste trei pãteri, Monarchia, Aristokragia și Popolãl, kombinãte astfel kã dreptãrile și datoriile lor, sãnt symbolãrile elementelor ce alkãteskãsmea, adikã in finitãl (nemãrginitãl) saș șnimea, finitãl (mãrginitãl) saș mãlğimea or diversitatea, și raportãl întrefinit și infinif între șnime și mãlğime. Astfel monarchia legitimã infũđișeazã șnimea, pãterea popãlarã diversitatea, și aristokragia servã ka o legãtãrã între aștoritatea monarșikã și între pãterea popolãlã. Systema a-cesta n'a lãat nici șn nãme in parte, din kãssa krez, kã nã pãtea sã ia. Aceasta nã-mai se nãmește propriș și simplã Doktrinã. Aceasta in okii șnora trece de foarte adin-kã, in okii altora trece mai mãlt ingenioasã de kãt teme-

nikã, priinnoasã unș și folo-sitoare într'o epochã de neas-tãmpãr și de apropiere de pefacere prekãm e spre ek-semplã a noastrã; in sfirșit in okii mãltora trece o stranie amestekãtãr de elemente nepotrivilo kare neimcelat pri-vesk spre a se derãpãnã șna pe alta, și din kare cel mai tare va strivi saș va innekã ne-apãrat pe cele-lalte; o systemã fãrã temelã kã kvint, și prin șmare fãrã nici o nãdejde de đzinire; systemã, kare atãt o silește nevoia a se okkãpã spre pãstrarea sa și a đinea ekvilibrãl între elementele diskordantã din kare e kompãșã, in-kãt își vifã kã totãl adevãrata solie a ori-kãrii sisteme so-qiale, kare este de aștor la inaintarea omenirei. Lãpta kã alte kvinte a fie-kãriea pãrđi de a'și apãra dreptãrile sale, le face a perde timpãl in ȋerȋetãri și lãpte, pãrșind o mare parte saș mai de tot interesele ȋelle adevãrate și temelnice ale soqietãđii,

C.-M. Paffe.

CURS

de limba Italianã.

Nã se aflã, kredem Romãn kare vrãnd a ȋerȋetã și a kãl

tiva limba română s'ns se fi konvins k' Româniî ns vorbesk en dialekt sas mai multe ale Italiei, isolate sau amestekate, astfel k'm as venit moşii noştri din Italia, astfel k'm sas amestekat din sekol în sekol şi din epoch' în epoch' k's felşrimi de limbe, şi astfel k'm as remas înapoi de dialektul cel kultivat din zioa de ast'zi al Italiei. F'kând en Parallelism între am'ndor dialektela în chepstul auestei d'al tr'lea Period al auestei foi, s'a v'zst asem'narea în materie, sas în vorbe, ce se afl' între d'nsela, şi k'r'şia k'm şi şrmele. ce a konservat dialektul nostr' din dialektul cel vekik kultivat al Latinşii. În periodul al patr'lea vom ar'ba asem'narea a'cestor lor dialekte în forma sas tipii lor. Foarte la timp D. Lşigi Gianeloni, kapşl pensionatşii de kopil, din mahalaoa Baliştei karele mai de dozeci de anni se afl' în gara rom'neask', însşi în aşez'mintul s'ns v' deskide en k'rs de limba italian'. Identifik'ndşse k' metodul de p'rallelism între aueste doz' dialekte va şrmă lekşiiile sale astfel k'm en Rom'na afl'nd mare înlesnire la învăştura şi st'şidul astorilor Italiani, s'ş'şi k'noask' în întregimea ei şrea limbei sale rom'ne, s' se perfekşioneze

în'r'nsa şi s' ia drşmşl cel a'şevrat spre kult'ra. ce se k'şvine a lşa limba rom'na. Şntem înkredinşagi k' at'ş şanii ce se afl' în klasele mai înaintate din şkoala kapitalei k'ş şi cei ce as eşit din şkoale se vor gr'şbi a face auest k'rs at'ş de treşşitor tot d'asna şi mai v'rtos în epocha noastr' în kare fie-kare şşne simte treşşinga de a skrie ş'r'ş a aveş limb', sas mai bine ş'r'ş a o k'noaşte. D. Gianeloni va potşivi cheşşrile lekşiiilor k'm s'ş vie k'ş întesnire la toşii. Preşşul va fi foarte jos, şak'ş fie-kare amator s'ş poate ş'r'ş ştrimtorare a'şii împlini dorinşa. Indemnşm pe şşanii noştri a se folosi de okkasia ce le înlesneşce D. Gianeloni, învăşşnd o limb' k'ş kare pov'şşşindşse, dşr'ş k'm ain zis, la kult'ra limbei rom'ne, ns p'şşin aşştor şi folos vor aveş şi la cea franşoşş sas de as învăşşat'o, sas de vor vrea s'ş o înveş la şrm'. N'şşşşşind la simşintele de kare Gver'nşl nostr' s'a înk'şşit spre înp'aintarea învăşşşşrei şi kult'şra limbei, k'm şi la lşşimnelo de kare este pov'şşşit'ş Onor. Eferie a şkoalelor, a şşept'şm în skşrt a vedea şi în klasele Sf'şntşşii Sava a'şii lşa limba italian'ş dreptşl şi rangşl ce i se k'şvine; şi atşşşci

ne puțin trebsing vor avea șkoalele de asemenea jani preparați kș ayeast limbă. *)

*) Făcend parallelismul între italiana și româna și asemănându-le că doē dialecte alle aquelleiași limbe, n'am uitat nici în aqwest tractat, nici airca a observă, quō și de s'a cultivat forte mult dialectul toscan al Ităliei, în multe locuri ânsă a remas în stare de gerg, adicō multe vorbe stricate că pretutindeni de vulgul neinstruit, autorii le-au lăssat în aqnea stare de coruptiō. Ast-fel sunt vorbe că *malinconia* în loc de *melancholia*, *campidoglio* în loeu de *capitolio estase* în loc de *extase*; *segretajo* în loc de *secretariō*; *lago*, *luogo* în loc de *laco loco*; *ispirazione*, *istruzione* în loc de *inspiratione*, *instruțiune*; Astfel sunt și vorbe că *salnio*, *Alessandro* și prepositia *es*, în loc de *Psalmo Alexandro*, *ea*.

Tot asemenea a făcut și popoul român în inoranța sa cu multe vorbe classice, dicend, *potografie*, *strōfile*, *zamblar*, *Lisandru*, *saltire*; *saltikie*, *proprietate* și *aproprietate*... în loc de *proprietate*, *typographie*, *syn-trophie*, *exemplar*, *Alexandru*, *Psaltiriu*, *Psaltikie* etc. Scriitorii Români ânsē n'au încetat âncō din timpii lui Matheiu Basarab și mai 'naiute, a scrie și a typări asemenea vorbe în tolă clasicitatea lor, depărtându-se în tōte de gergul sau gâscănăria popoulului. Pretutindeni se vedu quō tind spre o limbă clasică, că și în vorbele: *Theologie*, *Thoma*;... *Syria*, *Egypt*, *tyranii*; etc. Junii quăror li s'a recomandat în aqwest articol, și airca studiul limbei italiene, parē quō în locu de a o studiă nu făcurō de quāt a imită pēcatele: de attunci începu a se vedē prin cărți vorbe ca: *esamen*, *es.mplu*, *storie* și alte asemenea depărtări de cultură și tendințe spre coruptia limbei.

VIOLOGIE

sau

Physiologie.

Ayeasta este o vorbă prost, kare s'a priimit a însemna studisl sâș șuilinga viegii. De se va lsa uine-va dșrș etimologia ei ($\varphi\upsilon\sigma\iota\varsigma$ și $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$), vorba ayeasta însemneazș șuilinga natșrei. Pētrș ayeasta îngelep-gii Germaniei, professorii din Halle și din Heidelberg as priimit, în lokșl ayeastei vorbe rșș îngelese, termenul *viologie* ($\beta\iota\omicron\varsigma$ - $\lambda\omicron\gamma\omicron\varsigma$) kare se potrivește mai bine kș definiția șuilingei.

Physika se okkărt despre agenții sâș elementele univērsale și despre fenomenele natșrei moarte; Istoria natșralș koprinde toate korșurile pșmintăși viși neinsșflegite, stădișndșle și deskrișndșle nșmai întrș chea che se aratș pe din afarș; Anatomia desparte, deskieie și deskrie kș deam-nșntșl organele și gessștrife korșurilor viegșitoare; ânde *Physiologia* vorveteazș kare sș fie lșkrarea aqestor organe, și kare sșnt legile viegei.—*Physiologistul* este ka i *Astronomul*, foarte rar poate eș fie atheș, kș toate kș șnii vor sș zikș dîn kontra. Sș jșdekșm de este kș pșlindș, sș pșivea-skș uine-va îndelșng mișka-

rea și legile stelelor precum și mișcărilor cerștilor atât de necentenite, de konkordate și atât de sârpșe la niște legi eterne, fîr s'v vază învederat că este o mînz atât de psternikă care dă Materiei viața, dăruț cum dă zăiversăli koordinajia și dăruțmintă (dăniroa)! Aceasta îndelegînd Fontenelle zicea: "D. Méry a deskoperit în organele noastre aceea ce D. Cassini a vîzăt în cerșri." — Am zis că vorba Physiologie este noșă. Mai înainte de an sekol abia se așzia între învăđaji. Kate cine-va în akademia veție de șuinde, în istorii și memoriale s'as însemnări, și n'va afla această vorbă nikăiri. Când Duhamel, Fontenelle, Mairan s'as de Fourcy vrea s'v arate ceva lăkrări physiologice, le înskria s'bt titlu de Physikă animală s'as anatomie. Boerhaave este, mi se pare, cel d'întăis ce o pronunđi; însă pentru Haller, cel mai illăstră din elevii așestăia, f'ă konservat de a konsfinđi nămele așestăi șuinde năoe prin niște deskoperiri și skrieri nemăritoare. — Că toate așestea și mai înainte lor, adesea se okkpa zăni în stădie physiologice. Fîră a vorbi de Ippokrate, care, că toale cele ce zăie D. Merrey, n'ă șăia nimic assăpra vieđi, esto adevărat că Aris-

totel kănoștea fenomenele generăgiei mai așa de bine ca și ai noștri. Gallian în skierea s'as nămită „Deusu Partium“ deskrie că indestălz skămpătate fonkționarea măltor organe; însă pentru că mai adesea el spintekă nămai momige, n'ă avea mijloace a se gîndi și a jădeka că skămpătate despre natăra Omăsi. Hérophilu și Erasistratu kănoștea nervele și fonkționile lor întră aceea ce se attinge de simđire, însă pentru că n'ă deosebia tendonii și legămintele de aceiea ce se nămesk propriă nerve, n'ă poale cine-va lăsa mare deslășire din skrierile lor. Vesale și Faloppe se okkpară a deskoperi fonkționarea organelor ce deskris s'as arată ei. Mai vîrtos Vesale kare f'ă pîrîrî că spintekă oamăni de vîi kă s'v vază mai bine jokal și fonkția organelor, ne dette oare-kare deslășiri. Că toate așestea physiologia, pînă la Harve, f'ăkkse prea puđine deskoperiri însemnătoare. Așestă deskoperi ă răsălăgia s'ăngelsi, și întemeiă pe fapte învederate Doktrina așestă „omne ex ovo“ Pînă la dănsăl, Physiologia eră o s'ăiingă amestekată, jămătate istorie și jămătate romanț, și kăte o dată și kiar înkipsire s'as visare întrecăg, kănd o preda Paracelse și Van-Helmunt, niște nebăni illăstri, a

kъrora istorie a rъtъcirilor o-
menestî le va eternisă numele.
Kъ toate acestea trebse a sръ-
ne kъ aceastъ adъnъtсгъ de
systeme și de adevъruri nъ fъ
kъ totalъ pъrъbitoare Physiolo-
giei; pentrъ kъ încerpъ a trage
pъrerile oamenilor și a dobîndi
partisani. Lipicîsl romanъslbi,
fъkъ sъ treakъ înpresъnъ kъ
dъnsъl, și xskъchisnea sax ster-
pъl aksiomelor. Pe atsnuçi se fъ-
cea Physiologia întokmai pre-
kъm odinioarъ Erodot fъcea i-
storia, Physiologistii ar pstea sъ
prelinъ kъ ei aș dat idea lăi
Walter-Scott sъ invente Ro-
manъsl istorik. — Mai tъrziș,
pe xrmъ, kъnd toate șuîingelē
чerkarъ o renovație, se încep-
karъ sъ reforme și Physiologia.
Mai kъ deosebire își propșserъ
sъ fакъ limbagisl ei mai serios
și sever, și sъ o deskъrче de
toate systemele че împedeka
înantarea ei. Insъ, din nen-
poroçire, aчeastъ operație o sър-
pșse tribștarъ șuîingelor physico.
Și între șuîingе ka și între oa-
meni se aflъ kъte xna че se
încearkъ a domină pe cele-lalte.
Cena fie încerkarъ o dinioarъ
metaphysicii kъ Physiologia, în
zilele noastre o infiușdarъ chi-
mistii: pare kъ ar fi fost pre-
șrsit ka aчeastъ șuîingъ sъ nъ
fie niçi o datъ liberъ. Kъ toa-
te acestea în zioa de astъzi are
în sine destle adevъruri ne-

tъrъdșite spre a protesta de
açi înainte înprotiva ori-kъrrii
violъri și dominъri strъine.

*Parte sigură și parte con-
jecturale a Physiologiei.*

În cea mai mare parte a kъ-
noșçingelor noastre, sânt doș
pъrđi foarte distinse pe ka-
re noi mai tot d'axna, din nen-
poroçire le amestekъm, și a-
desea kъ șuîirea noastră: este
mai tъntъiș lъkrъrile și faptele
invederate, despre kare ne în-
kredingеazъ simđirile noastre,
și pe kare o tradiție adevъratъ
lasъ din xmași în xmași; este
pe xrmъ altъ parte kare ne dъ
kъnd niște konklъsii sax înkie-
ieri și dъri kъ sokotealъ alo
mingii kъnd niște konjektъri,
niște operații delikate, în ka-
re îngеlegerea explikъ și
чечeteazъ o faptъ че treče
peste pъntsl xnde simđirile
noastre nъ pot sъ așngъ și
sъ adevereze. Açi este isvôrsl
rъtъcirilor noastre, kare kъ a-
devъrat sânt ale noastre, pen-
trъ kъ imaginația le naște și
le felșreçhe nemъrginit dъpъ
natъra și însușirea ei; xnde
adevъrsl este tot aчela pen-
trъ fie-kare om, pentrъ kъ
fie-kare om îl priimește întok-
mai fъrъ a mai adъogisax skъ-
dea чеva. Așa, sъ bage çine-
va de scamъ, kъ într'aчeasta

urmând aplicarea morăsi noastre proprie, sntem mai bğturi de seamă la vizurile de kăt la ideile noastre, și mai mndri de konjektarele și de rătuirile noastre sistematice de kăt de adevrările ce am deskoperitsa ni le as lusat aljii. Din nenorocire sntem siligi saș sș facem o șuingș foarte nekomplektș, saș sș împlem nenmăratele vidșri și lipse prin niște konjektare eterne. Posigia noastră, din kassa a ceasta este kă măt mai anevoie de kăt a metafizicilor, karii pornesk dela o abstrakție ka sș ajngș mai kă înlesnire și fșrș stavilș pșinșioaș la alto abstrakții. Noi trebșe a ținea sokotealș faptelor și niči o datș sș nș ne dșpșrtșm pe simșdite de realitșgi, și țnsșși a țnșni kând simșgirile ne staș în neaktivitate. Metaphysika face ka riāl sș și aibș isvorșl în nori, pe kare pe șrmș îl addșce fșrș prekșrmare și omestek pînș în adinșkșrile oșeansłi; șnde Physiologistł, îndatorat a fi mai în rezervș, stșdie mai kă modestie așelași riș nkolo țnsșși șnde este a se vșrsa în mare; pe șrmș de aci o dator a se rezșka în sșsșl kșrsșłi, și a se opri kă respekt akolo șnde isvorșl lși ese din pșmînt, măt fșrș a kșlezaș sș se resșe prin kșgetare, pînș

la ghișșri, pînș la rezervato-riele sșterane, kare fșrș în-đoialș fi sșnt originea. În modł acesta îndoiala și kșriositatea înșep și își sfșrșesk stșdișl, și astfel se nășk hypotesile și systemele. — Șuim, spre esemplș, kăm çirkșlș sșngele în vasele sale, vedem bștșile inimei, pșlșsl arterelor, rentșrnarea sșngelși în inimș prin kallea vinelor. Înșș kăm çirkșlș flșidșl acesta (sșngele) în vasele kapilare? Noi nș o șuim. Înșș, de șnde inima își trage kassa mișkșrilor sale? Așeasta pștem zice și despre a-țștea ș'atștea sensașionı, mișkșri çe le facem dășpș voiea noastră, despre resșflare șul. șul. Ori în çe lok se întoar-çe atșnșgia noastră, sș ne sokotim prea fericiğı de vom koprinde kște-va toarte alle așellși lang al lși Omer, kare pe nesimșdite se perde în mșinile kșrșmșitoare alle lși Joie.

ISID. BOURDON.

CONSILIU.

AL UNUI PĂRINTE CĂTRE FIUL SEU

Dăpъ че 'la trimis la
Universitate.

Fiul meu,

Konsiliurile ce 'gi am dat din
cea mai fragetъ virstъ a ta,
și într'un timp când 'gi arъ-
tam de departe Universitatea,
'gi le repet astăzi prin scris.

Dea Dumnezeu ca această
scrisoare sъ fie pentru tine un
semn statornic de părintească
mea dragoste, și s' 'gi dea o
vrozъ kăldărъ kătre dră-
măi ce trebuie sъ te dăkъ la
fericire. Te intri într'o lume
prea străinъ pentru tine, te
îmbrățișezi un vrozъ fel de
viagъ, lașă toate îngrijirile ce
am avut atît eu, kât și la-
minării tăi învățători pînъ
aci, n'as avut altъ dintъ de
kât de a te adăcu în stare, ka-
d'aci nainte sъ te kărmăști
singăr, și, ca eșind din casa
tatălșii tăz, sъ poți face cel
d'întăis pas în lume pentru
fericirea ta și semenilor tăi.
Kănosk kărgăia inimei tale,
dragostea ta kătre mine, rîv-
na la învățăturъ, doringa d'a
dobîndi votșl și lasdele oa-
menilor simțitori; kănosk vir-
tătea ta, dar kănosk asemenea
și greșalele ce pot prodăce

virsta și temperamentul tăz,
șuis ce fak în lipsa de es-
periențъ, amăgitorșl lipiciș
al vișălșii, și primejdiele fărъ
năimăr ale lămii în care poate
kădea inima cea mai onestъ,
kât nș se va armă fărъ în-
chetare kș pazъ și îngelepă-
ne. Askăltъмъ dar isbitșl
meș fiș, tș pe care voiș sъ
le formez nș numai pentru
această lume, dar kănk pen-
trș eternitate. Acest Dăm-
nezeș ce'mi a dat ființa, îmi
va cere sokotealъ într'o zi
d modșl kș care te-am kre-
skă; dar și tș ai sъ dai res-
păns kș ce mod ai șrmat kă-
dăroasele poveșe ale tatălșii
tăz.

Anii în care te afli sânt
anii dela care sprăzărъ în-
treagъ viaga ta. Ei sânt foar-
te primejdioși prin adăgarea
păimilor care se împotrișek
atît de nekontenit îngelepă-
cișnii, virtășii, și prin liber-
tatea ce ai dobăndit d'a nș la-
kra de kât dăpъ voieș ta,
libertate care a fost adesea
vълmătoare la mai măgi
jșni ka tine.

Te okkăpi învățănd șui-
inge, care trebuie a'gi formă
mintea și inima, care trebuie
a te face vrednik de a'gi
servi patria, și care s' 'gi
fakъ kiat fericirea ta. Acest
îndoit șkop este o kiamare ce

parcede de sus: trebuie dar ca
această kiemare, potrivit gъ-
stăsi trъ, sъ însfflezeze și
sъ nobileze învъдtărsile tale.
Ns învъдa dar nămai în singăra
privire d'a întrece pe cei lălu
kondisepoli ai-tăi în kănoșuin-
de, d'a strălsăi în kame kă re-
prestăgia d'an învъdat adink, d'a
ășnge la onori înalte, și d'a ūgi
vedea previgherile și laborile
jănecelor respăite prin bo-
gъđii, rangări, și demnităđii.
Kъt vei învъdă pentru acest
skop, ūgi vei strikă inima prin
măndrie și vanitate, și acea-
sta într'aceiași timp kând ūgi
vei înbogъđii mintea și me-
moria kă kănoșuinde prea fo-
lositoare prin ele însuși, dar
păđin roditoare pentru tine.
Invađă pentru gloria lăi Dăm-
nezex, adikъ întrebăngeazъ
pătarea minții tale a kăștiga
îngelepăne și virt. te a le kălti-
vă nămetat și a le răspăndi
intr'o zi între oameni: atănci
nămai vei mări kăgetărsile lăi
Dămnezex, dobândind șuinde
demne d'an kreștin. Răligia,
fiăl meș, kăm m'ai azzit ade-
sea vorbind, ns este an sim-
plă objekt al kăltăsi nemij-
locit și a ceasărilor private ce
jertfim evlăviei. O venerăm,
kând privim faptele noastre ka
o jertfă ce addăem lăi Dăm-
nezex în oare - kare - timp.
Religia este o îngelepăne

divinъ ce ni s'a dat pentru a
ridica și a alina inima no-
stră, și kare are înfășingъ pe-
ste toată viața noastră. Noi
pătem, noi trebuie sъ kăltivăm
șuindele într'aceiași privință,
ka kând am stăvărși o faptă
de dragoste kătre Dămnezex,
în aceiași privire kătre Krea-
tor d'a ne împlini datorile,
și d'a întrebănga toate mij-
loacele spre perfekționarea
fakltăđilor spiritalăi nostră și
disposiđiile sffletăsi nostră,
ka sъ facem și a noastră fe-
ricire și a sôđietăđii. Inki-
păndăne în amăndox șjete-
le aceiași kăldărsъ, aceiași
kapacitate, aceiași stărsinđă,
aceiași mijloace kare cere
kăltăra șuindele. Este în-
vederat kă acela a kărsia ap-
plikăgie va fi însffleđit d'an
motiv atăt de nobil va is-
băti tot d'ăna mai bine de
kăt acela a kărsia mănă
ns va fi adăgat de kăt de
vanitate și interes. Stăđisri
ce facem în toate dimine-
dele în privință kă im-
plănim datorile noastre, kă
iskrăm spre ferivirea no-
stră; stăđisri ce facem pe
toată zioa kă voinđă și dă-
pă konsilărsile oamenilor e-
răđiđi; stăđisri în sfărșit,
așa de regalate și smăte la
timp de mai măđii anni, vor
prodăce negreșit an șetoris

mai mare și mai îndestălat, de cât okkupația cea mai stăruitoare a unui june, dominat de vanitate și interes.

Acela care va învăța nu numai prin gust, dar încă și prin religie, nu numai va învăța mai repede, ci va învinge ca înlesnire toate pedicele, va fi statornic ași armă planșă întreprinderilor sale, mai inteligent în alegerea lucrurilor celorlalte, și gata a priimi lecțiile și konsiliile oamenilor ca minte și bani; fiind că nu va învăța spre a se arăta bogat în cunoștințe și idei, sau a se introduce în cèlele d'antăz dregătorii lăcrative, el nu se va prăvăli în învățături, va aștepta maturitatea, își va pune toate silințele ca să câștige un merit adăvrat și trainic, iar nu un merit pueril.

Un tânăr capabil care va învăța într'un kip atât de simțitor, nu va sta mult neșnoscut de amicii și protektozii talentelor. Printr'asta va dobândi okkasion favoritoare pentru învățăturile sale, mai multe sfaturi, mai mult încurajare, mai mult ajutor dela frământările care nu le are avut, sau care nu le are cunoscut încă. Și ideile îmbunătățitoare ale oamenilor învățați,

cât ar înfrumuseța și ar îmbunătăți sufletul unui june călăuzind-l în karriera literelor?

Acela care va învăța nu numai pentru gust, dar încă și prin zel spre împlinirea datoriei sale, va izbăvi, va dobândi pe nesimțite cunoștințele stimei generale. Ce norocire pentru astfel de june! câtă mulțumire pentru acela care își întrebșingăază mintea, timpul și bogăția sa, după lămina sa și după sfaturile înțelepților! și câtă mângâie când nu ajunge tot d'asna la dinta ceși a propșă, când vede defectele la care este expusă slăbiciunea omenească...

Gelosia, pentru că alții fac înaintări repede, pentru că are talente d'o întindere ne marginită, rar îl va țelșără, sau și de l va amăgi, puțin însă îl va domina. Își întrebșingăază talentele ca un împărșășit din chersri cât de mici vor fi în alțărărea ca alle altora. Konsiderând ca o grație a lui Dumnezeu, care împărșășind tot d'asna darșurile sale, nu cere dela acela ce n'a priimit de cât un capital mic, dobândă capitalăși, dăca este kredincios în întrebșingărea dinarilor săi, el este ceea ce trebuie a fi urmând komandele

Isi Dămnezex; pisma și gelosia
 nă vor învenina kerrând inima
 aceea care e guvernată de
 talenții înalte. Și măs-
 rânduși psterile sale, preș-
 indăși kenoștingele nă va a-
 lerga în deșert dăpă lăkrări
 ce nă poate ajânge, își va
 întoarce kă statornicie kă-
 tăxările în partea, unde, a-
 tingînd kă mehengina mingii,
 va ptea mai bine isbăti și
 prodăce cel mai mare folos.
 Un om, skămpăl mex fiă, ka-
 re stădiind kă nă kăget ată
 de nobil, care se îndeamnă
 în toate zillele la datorile
 salle kă pironire, care, făr
 a neîngriji mijloacele înde-
 lepăznei omenăști, kiamă kă
 înkredingare pe împărgi-
 toră a toatei îngellepăzni
 și'l roagă d'a binekăvîntă în-
 treprinderile salle, se va bă-
 kără făr îndoială d'ăcastă
 binekăvîntare. Și tot ațea-
 stă provedingă, tot d'ăna
 îngeleaptă și de bine făr-
 toare, care a tras plană des-
 tinatei noastre mai 'nainte d'a
 ne da fiingă, îi va arăta dă-
 mă ce trebăe a zăma kă să
 ajăngă la fericire.

Gîndește, o fiă mex, kă
 religia trebăe să fie kărmă-
 toră nostră în toate minătele
 vieței noastre, și kă ațes-
 gînd să se întăpărească a-
 dînk și pentă tot d'ăna în

săfletăl tă, de voiești a stă-
 diă kă folos, dăka nemălgă-
 mindăte a fi nămai nă simplă
 învăgat, kăxăi a fi om o-
 nest. Fii tot d'ăna nă amik
 adevărat al virtății, și pe
 ată mai mălt vei fi amik
 adevărat al litterelor și al
 oamenilor! Tă pođi prea
 lesne fi învăgat făr a fi
 virtăos; dar kănoășce kă nă
 învăgat făr virtăte este fi-
 ingă cea mai tikăloasă din z-
 nivers...

De timpăriă fiă kreskă, fiă
 mex, a'đi jertă ceasă cel măi
 tikăit și mai komod în prak-
 tika evlăviei, în respekăl
 kărgilor sînte, și sokoteșce
 perdăte zioa în care prin z-
 șvăingă, săș prin alte pre-
 texte vinovate, nă făi fap-
 te de milostivire, și n'ad-
 dăci zămite răge kătre cel
 vecină kă s'ăi dobănde-
 ști binekăvîntarea; zioa, ce
 nă o înțepi prin meditații se-
 rioase assăpra vieței, religi-
 ei, bănci kănoășingă, și prin
 renoirea legămintăsi tă kă
 Dămnezex prin mijloăl res-
 kămpărgării dămnezeeskăsi tă
 Măntăitor... Întokmeșce,
 kombină apoi okăpăđiile tale,
 și împarte pe zămă kă griđ
 ceasările zilei; ceea ce đi se
 pare băn dăpă plană tă,
 făr kă kăldăgă, kă plăcere;
 dăka pată ceasări pe zi a-

jung pentru lecturile tale publice, patra pentru repetiții, patra pentru frământările arte și pentru exercițiile corporale, poți avea cinci libere pentru muncă, recreația, amicitii etc., și șapte pentru somn.

O lucrare ca zel produce a desca mai mult într'un ceas, de cât o okkrapie silnică în trei. Zi'gi nenchetat: prevegghierea este datoră mea, norocirea mea; lenea este rășinea și pedepșa mea; pochi s'ă fak astăzi ceea ce ghidil simgul și imaginația mea; dar vois s'ă fak ceea ce se învoiesce ca răgia, și kpoșoința mea; f'ăz kăse bine kăvintate nă m'ă pochi d'ărtă din kărgarea bănei o'gândzele; a o obseŕva nenchetat, este datoră mea, și e p'ădin f'ăkând'o din kând în kând.

Despre plăceri și înclinări în ceasurile de recreație.

Fii ca măsura în plăcerile tale. Okkăpândte ai tot d'ăzna drept a te odihni. Plăcerile vieții nă ni se par nici odată dăci, de cât dăpă ce am împlinit datorile stării noastre.

Nici odată băkăria nă este mai plăkăte ca dăpă o înțeleaptă muncă, și adevărată

înțelepciune în lok s'ă ne fakă posomorîgi, însălfă băkăria și serinitatea în sâsletul nostru. Găstă nevinovatele plăceri ale natărei, ale artei, ale amicitiei și ale societății. Te potlesk ca să de bine voitôr, și porănesk ca p'ărinte ca să fii ca băgare de seamă la celle ce și spăis. Sănt să b'ătrîn ce n'ă silat nici o vîrstă, nici p'ă kôpilăriei, nici p'ă jăniei, nici p'ă bărbăției. Izbesk pe jăni ce suik ca și ei vor îmbătrâni.

Este adevărat că, allegerea și kămpărtarea în plăceri va fi în tot d'ăzna lăkrăl minții și al înțelepciunii, pe livezile înflorite ce întîmpinăm într'această kăltorie a vieții, nă trebbe să kăstăm de cât a ne mai odihni puțin, ca să lăzăm plăceri noi și să grămăzăm ca kăldăz dăzmal ce ne va dăce la dănta noastră. Din plăcere kiar privită ca o singură arănkăz de oki, p'ătem face o virtăte, kăci printr'ăcest mijlok ne vom feri mai bine de lăzările adesea askăse lăngă plăcere. La plăcerile publice kăz mai bine să le grăști lăngă să amik de cât singur. El va vedea ceea ce și va skăra dă; amicia te va face prevegghietôr, stăma pentru amikăz te va face kămpărtat. Kăstănd a și mai plăcere ca

plăcere a preamblierii, koncert-
tăși, spektakolăși și așa a'și sita
osteneala printr'un jor nevino-
vat, este, în kredință, un lucru
prea iertat. Păzeșteți vnsă
d'acele lokări primejdioase în
kare domină patima joku-
lăși, patima cea mai lipicioasă
și vătămătoare at'ător jani,
altfel bine năskăși, dar ne-
mintoși, perzindă'și mai vnsă
tăiș activitatea, apoi avătl
lor și în sfirșit năvările.
Kătl pentră acele kase bē-
năsite și îngesite în kăte un
kolg de sabburg, unde împă-
rădește desfrânarea și des-
mierdărele, n'am trebînță a
înșchiina un suflet at'at de onest
ka al tăș ka să se ferească de
dănsule. Elle sânt prea pri-
mejdioase, și nă kred vr'o-
dată kă te vor ispiti, kătl iși
vei păstra karakterul.

În înklinarea și petrecerile
ce vei avea kă oamenii, poar-
tăte onest kă toată lămea, și
n'avea de kătl pășini amici.
Nămătl cel mare de amici,
este mai kă seamă un semn
kă n'ai nici unăl adevărat,
arată o jădekătl strikătl și
lipsă de cerkare, arată o șș-
ringătl mare într'o inimă ce
este firește spălberatikă și
șăpășă skimbării, și kare îm-
pinșă prin aceaste înșkăre-
re, d'a plăcea și d'a kăștigă a-
miciă lămii; poate prea les-

ne să se alănece la plăceri
potrivit kă doringa altora, și
kare nă sânt d'o kamdată de
kătl slăbiciuni, kare se prefak
în nerozii, și kare adesea de-
generă în vijăș. Kătre acea-
sta înkongisrat d'un mare nă-
mătl de amici, pșteă-vei fi tă
amikătl datorilor tale, stăp-
nătl timpăși tăș? Adevăra-
tl amik nă e tot d'asna a-
cela kare ne plăce d'odată,
noi nă deskoperim kalitășile
lăși cele bșne, de kătl dăpă o
înklinare de mai măși ani.

Așgășătl năme de amik nă
se kade de kătl avelăia ka-
re se împărtășăste de șritări-
le noastre, plănge kănd plă-
gem noi, kare sboară la ajă-
torătl nostră, fără a așteptă
răgăcișnile noastre, kare e
amikătl nostră, fără a ne fi
și lingășitor, și kare din în-
tămplare tăgăndă'și mănă
noastră, nă știe ce va să zi-
kă a lingăși patimile noastre:
nimik, o fișl meș, mai rar de
kătl un astfel de amik.

Nă te allia nici kă des-
frănatătl nici kă hypokritătl,
privește tot d'asna inkapabil
și nedemne amiciă ta, p'a-
cela kare are inima at'at de
strikătl, nefiind amik Dămne-
zeșătl tăș.

Asemenea t' poți deda a
petrece singătl, okkăpănd-
dăte în kasa ta la farmekătl

maximei, la plăcerea unei citiri frumoase, sau la trăsura desenhului și a zugrăviei; prezintă în sfârșit, într-o câmpie zămbitoare, într-o grădină plăcută, într-o pădure desfructuoasă. Aibi oki și xeki, fiul mex, la frământările năstrăi, învațate a le găsi kă băcărie, găstăle adesea, înplăzândate pînă la astora acestor frământări. Plăcerile în voia tatălor oamenilor, și găstate nămai d'ăni mik nămăr, sânt fărî îndoială celle mai bune și celle mai trainice... Învaț în sfârșit a simți kă viațicăne plăcerea cea mai nobilă d'a'ni împlini datorile tale, și printr'aveastă mășumire din năstră, întreșce din zi în zi amoral tă pentru religie și virtute. Acestor băcărie însufflă o noz kăldăr, asta e plăcerea cea mai măngăitoare a sfflorăi.

Nă e ăni semn prea bən, kănd ăni jăne n'are plăcerea de a petrece de kăt în societatea jănilor, kănd okolește pe a matorilor și kiar p'a bătrănilor. Într'adevăr gravitatea acestora zămilece sbărdălnicia lăi, și băgarea lor de seamă la vorbă'i potolește ferbingeala lăi, este de trebăiungă kă îndelegăicnea sa să se matorească în adănrile

bătrănilor, și ambigăia sa să se hrănească de laudele lor. Este ăni defekt prea mare pentru oamenii kă merit, aștăndăse grei la erpropierea jănilor de dăngă și mai virtos a șkolărilor, kănd îi priimesk reče și le dă vorba de plecare kă ațeasi rečeală. Dar e ăni defekt și mai mare într'ăi jăne, kănd, ne'ntrebăiungănd toate mijloacele oneste nă leagă relagie kă ăni om respektat pentru meritul să. N'avea ațea deșartă mândrie găndind kă te jăciorești de vei askăta șfătrile altora, nă te kredo niči o dată destă de invăgat, îndelegt, nepriimind șfătrile ăni om pădit, kă esperiungă. Mășumeste'i kă respekt făr a'l obosi prin komplimente kovășitoare. Fii sincer, făr a divălgă șcretele ce trebăesk neapărat a fi askăse, ștrădsitor făr fală. Pe kăt o silungă modestă te va face eloksent, vei plăcea tot d'ăna kă toate greșalele ce nebăgarea de seamă va okkasionă. Daka'ni arată dragoste, (și așteaptă ațeastă norocire, făr a te pripi,) daka îni dă o erpropiere liberă, daka te poftește în kabinetă să, sau la pănz, kăstă a te formă dăpă pilda lăi, făr a'l imita; nă șita kă cele din afară alle ăni

bătrân nu se kavin fără ose-
bire znsi jzne, și kă defek-
tele învâzătorăsi tăr sânt
ceea ce trebze mai păgin să
zrmezi, și să imitezi. Afară
de mai multe foloase temerea
de a desplace adestsi om te
va lipsi d'o măltime de gre-
șale ce jznegea okkasionz;
respektul ce vei avea pentru
dănsul și pentru kompania în
kare te-a introdus, va face
moravurile tale plăkate, Mai
naite d'a face o întreprinde-
re kare 'di se va pzea ne-
kăvioasă, zi'di tot d'asna: dar
ce va jdikă de mine adest om
onest? vois avea kăragis să
'io spăis fără a mă rășina?
nă'mi va fi rășine de dănsul?
și dăpă ce va deskoperi fap-
ta, kă ce frunte mă vois în-
făzișa înaintea okilor lăi?

În relația ce vei avea kă
seksul frumos, nu pochi a'di
preskrie regule partikulare.
Fii preveghietor, fătul mex,
nu lăsa să intre în săffletul
tăz o applekare ce tu nu poti
a o mărtărisi fără a te răși
amikăsi tăz chelăi mai sever.
Sekretele îmbălziri alle adest-
stei applekăr sânt tari, skămp-
păl mex fiiz, dar armele în-
delepăriunii și religiei sânt și
mai tari. Glasul adestei patime
e prea dăle, dar glasul reli-
giei: "kăm pochi face ză răz
atăt de mare!," are o vîrtate kă

total divină. Kăgetz skămpăl
mex, și vei afla kă freskăl
simtiment al amorăsi ni s'a
însăfflat d' Înalta Fiindz pen-
tră skopz i îngelept și să-
nătoase, kă tu ai să impli-
neșci într'o zi în dălele legă-
minte alle kăștor ei, fericit
prin prietesăgăl și amorul so-
ciei tale. Te isbesk kă pe
minn znsămi, și'mi ar plăcea
mai bine să mor de kăt să
afiz grozava năvellz kă te-a
învins vijăul. Kăgetz la a-
ceastă dragoste a tatălăsi tăz,
kare te va sprijini, te va fa-
ce să ai o preveghiere ne-
kărmăz la vorbe și fapte; dar
kăgetz și mai mălt la amo-
răl tatălăsi tăz din cher, de ka-
re te lepezi într'ăz kip hor-
ribil fărănd o stravaganăz
meditată. Da, fiiz mex, (și
tu vei face ferichirea mea pe
kăt vois și kă'di păstrezi
moravurile;) întăreșco ast-
fel partea simțitoare a ini-
mei tale; okkăpă-te kă se-
riositate; nu sta niči o dată kă
total în nelăkrare, și znsăși
în ceasurile de rekreăgie. Fii
kămpătat la mănkare și be-
tăz... Păzeșete de citirea,
tatăl tăz te roagă, a avelor
prodăkții de poesie și elo-
kăențz, în kare vijăul s'ara-
tă învălit kă vălăi grații-
lor, în kare spiritul tăzășco
inima. Întoarce'di kăștrile

de la toată zăgrăvia desfrunată. Ea încântă imagină, omoară simtimental innocenței. Fie ca okii tăi în societate să colalt seks, să n'ăi fie stăpîni, ci să fii tu al lor, n'ășăște ori ce dorințe nelegisite, n'ășși din nașcherea lor; eată dreștoria, onorii, kăviinșei și modestiei.

Tremșră făkănd cel din țăr pas; ačestă e șmat d'ăn al doilea; și cel d'al treilea își kăkășește kădereă.

Desfrunșarea săbt forma desfrunșării nă te va amăgi lesne; kănosk hăpătatea inimă tale. Dar ačestă palimă săbt maska șnăi prietășșg iertat, a șnei hăne voinșe nevinovate, este adesea foarte prime diosă pentru o inimă nerășit și înfokat; se adănă mai îndelăng kă o persoană drăștoasă; d'o kam-dată nă simte pentru ea de kăst stimă, nă preșne de lok vr'o primejdie. El își konservă libertatea sa și timpăl nă face de kăst strinșe mai mălt nodșrile șnăi prietășșg nevinovat. Sigăr de kășșia kășetșrilor șalle, jănele se face mai îndrășneș fără a se face vinovat. Apăkășșrele șalle oneste sșnt plătite de miči înkrederi, dășșea lăi părțare prin rekompense amabili. Dăș șnkă de măna nevinovășiei,

înșere o mikă familiaritate. Din kănd în kănd de repetă, nă în privinșe kriminală, ačestă idee singără îl face să tremșre. Nekănoskănd adăvărata natăre a simtimentelor șale, krede kă în prietăna lăi isbește singără virtătea, ș'a kăm amorș este primejdios; astfel înaintănd din zi în zi, se vede într'o klișă prins în lagșrile șnăi amor kriminal săbt formă prietășșșăși, ș'a kășăi, amar! dăka șn prieten previghiștor, o porășkă a religiei, nă'i va fi șngerăș măntșitor, e kă totșl perđst...

Fii dar, fișl meș, în relașile țele mai nevinovate kă ačest seks, relașii astfel prea folositoare d'adobăndi politeșșă și kășăl părțării tale în lăme; răne, își zik, o dreaptă șfială în inimă ta; dăka applekarea ta pentru o persoană te adășșe șăi neingrișesti lekăiile, învășșșrile, datoriiile tale, să te deslășșși de lăngă koastele prietășșșăși țăr, nă te îndoi kă țăi va fi primejdios, ori mai kășrind ori mai țărșă, de năi este akăm. Este șn părșinte țe te isbeșșe, kare își rekompandă d'a kănoășșe și a'i îndreptă defekțele, ată de șpre țeeă țe vorbășșm, kăș și în țelelalte relașii, affașori și datorii. Un părșinte dăios își rekompandă în fie țe seară ek-

samen kă skămpătate inimei tale, sentimentelor tale, d'ori ce zioa, ai kăgetat, ai zis, ai fărăt, în stădiile și rekreagiile tale, în mijlocl lămii și fărăt ea.

Ce am fărăt în ceasurile di-minecei, prănzăsi, sereii? Am fost amik mie ănsămi și dato-riilor mele, amikl kămpătăsi și lăkrării, amik simțitor și kăviințos soțietății, amikl religiei și serval lăi Dămnenez? În deșert te vei face din zi în zi mai învădat, în deșert vei străbăci în științe; daka virtutea și religia ta vor merge spre apăsere, tă te vei face, fărăt măr, din zi în zi mai nenorocit, mai tiklos.

Lasăm, dragă, a adăoga ănkă oare-kare sfărătiri, la ceea ce s'atinge mai kă seamă și mai d'aproape de stă-diele și keltăelile tale.

KIPUL D'A STUDIA. Să mă fereaskă Dămnenez a'ăi pome-ni să neingrijești în zni-versitate citirea astorilor vekî, a kăroră limbă o știi ș'alle kăroră skrieri le kănoșci, din kontra trebăe a'ăi face o lege a stădiă în fie ce zi pe cei mai bəni. Holărașce ăn ceas pe zi pentru ačeastă treabă, și daka voeșci ka să kareți științele cello înalte pe de plin, nă te depărta niči odată d'ăčeastă reglă. În istorie,

în elokăiingă și poesie cei vekî sânt tot d'odată și is-voare și modele; în parte sânt asemenea și în filosofie. Kă kăt te vei familiarisă kă cei vekî, kă atăt vei înaintă ră-pede în istorie și filosofie, kănoșcinge neapărat trebăin-voare pentru tot omăl de litte-re; și kă kăt mai bine vei ști limba lor, atăt folos și măr-mire vei trage din skrierile lor. Vei află mai la ărmă kă bənele skrieri alle celor vekî nă sânt nămai nișce prodăkții alle spiritalăi potrivite nămai pentru ačeia ce vor să învețe limba lor. Cei mai bəni skrii-tori p'ăntre cei vekî nă era nămai cello mai mari genări, nă era nămai nișce învădați simpli și isolați pentru kare țămea era înkisă în kabinetăl lor, či era oameni kare kărmăia Statsri, kare komandă ar-mate, kare era înkărkăci și și forma spiritală în trebile cello mari ale soțietății. Șăi kă modestia cello vekî o mărăsk peste mărăgă, kă slăvesk, dămnenezesk skrierile lor ka să appesă p'ale cello modernă kă nă'i învăda de kăt a le face o paradă pompoasă, ănsă deșarta, kă nă'i citesk de kăt pentru fanfaronadă și deș-mirdare adesea kă pagăba religiei și kiar a inimei no-ăstre. Kă în sfărăt vine kă-

te o dată în câte un punct a
 nu crede nimic frumos nici
 adevărat, de cât aceea ce a
 căpetat Horacii, Ciceronii, O-
 merii, Platonii și Xenofonii.
 Cu toate acestea asta nu ne
 va mîrgini să nu citim pe cei
 mai buni astori veki, cu scop
 d'a îmbogăți judecata noastră
 cu lumina lor; memoria noas-
 tră cu cunoștințele din tim-
 plul lor, imaginația noastră
 cu focii geniesi lor și prin
 zămare d'a da mai puțin timp
 filosofiei spekulative din zi-
 oa d'astăzi, care nu face de
 cât a okkupa spiritul făr
 a'l hrăni. Mă explic, fiis-
 mex: nu sunt vrăjmaș al s-
 nătoasei filosofie, ar trebui că
 să fim al rației. 'Ţi am dat
 znsăși o vîrseală de filosofie
 modernă, trebuie că tu să te
 okupi, dar asta să nu se fa-
 că cu pagăba celor lalte şci-
 ințe. Dobădind regulile și
 principiile unei sisteme, nu'ți
 înkipși cu eșci învățat, cu
 stăpînesci arta d'a gîndi și
 rațional drept și elegant; cum
 ar trebui să nu crezi, că
 înțelegînd regulile elokşinđii,
 tu ai spirit și genis pîrşn-
 zător? Vei afla într'o zi măşti
 oameni kari suiz sistemele fi-
 losofiei pe din afară, și sunt
 cu toate acestea atît de slabi
 la scris, retori atît de le-
 şinagi, nisce învățatori atît

de mediokri ca și cînd n'as în-
 vîțat vr'odată filosofia... În-
 vață mai vîrtos a pşne în
 praktikă de timpăris elemen-
 tele logice, și zmează acest
 folositor eșercițis sşbt in-
 spekția znei învățător în-
 delegător. Atşnci vei vedea
 cătu depărtare este între the-
 orie și praktikă. Înțere a-
 cest metod prin cunosinđele
 le. propozițiile și demonstra-
 țiile dreptăsi firesk și alle
 moralei; astea sînt ideile ce-
 le mai generale și celle mai
 lesnicăose. Cu cât vei în-
 vîță a căgetă, și a jđika
 sşntos printr'această appli-
 kăgie, și prin citirea astorilor
 vekı, cu atît vei fi apărat
 de paralogisme, și de toa-
 te chimerile filosofice. Atşnci
 vei pştea intra cu încredere
 în kariera metafisice și a fi-
 losofiei cărat spekulative. Se
 poate iar ca tu nu nu şcii
 nici o dată a căgetă drept și
 făr erroare, dar pođi znsă,
 apprins de sekretele filosofiei,
 atît de amăgitoare pentru ne
 sşciosşl spirit al jşnegei, a
 askăltă într'un timp de mai
 măşti anni filosofia, și cu
 toate astea să nu şcii a că-
 getă, ş'apoi să kompşı o
 skrisoare zrită, o disertăgie
 monstrăoasă, cu cşvînt ne-
 simğitor. Trebăse a căgetă
 adşnk, a kritikă serios ca să

înveți a raționă adzək, drept și potrivit kə împregiurările; trebse erădiție, gust, experiențz pentru a raționa tot d'azna bine și într'xu kip vrednik de sffletri tız. A învățā de lıx filosofia, nă dobândim alt ceva de kzt o apprindere de spirit și o izbire de vorbız, sfadz nepotelitız; a o învățā într'an kip solid și raționat, ne lămينةaz muntea și ne însfflz acea pțrândere de spirit rarız.

În privința یتirii aibi grijă d'a face ın ekstrat din cele mai frumozse bıkzđi pentru a'di eksercita memoria. În general nă te depărta niči de kzm de învățal ce te am fıkst sız aibi d'a nă یتi ori ce karte, dar sız te maldzmești a یتi pe cele mai bızne. یتiud addx'di aminte de regzlele ce'di am dat, regzle kare te va face sız tragi folos din یتirile tale, nefiind destal a le یتi ka sız ommori timpal, și sız'di impli memoria, dar pentru ka sız'di deprinzi jădekata ta; nă o destal a alerga prin aktor kă o kızıositate fızg'zoare, dar a'l trece închei și a te gındi kă el. A pțrândere bine planal skrierii, a'l ırma kă atengie în toatız koprinderea sa, a desvli kă îngrijire kipal kăgetzrilor dınt'r'nsa și skopal ei, a یتetă toate probele atıt în ole

nszși kzt și în legarea kă așezarca lor; a însemnă toate ideile cele nızoz, toate simtamentele cele nobile, ș'a înkide tot d'azna bızal și simđal ınei kızıdi într'an skızı ektrat, eatz metodal d'a یتi kă rod. Urmeazız, fiizl mez, ırmeazız dzpe acesse regzle, și tız nă vei fi în strarea a celor oameni kare n'az یتit ın așa mare nızmız de kızıdi, de kzt pentru a'și hrızı memoria ori dezertıziznea; dar tız vei یتi pentru a'di înbogzđi d'odatız și spirital și inima. یتi vekı merg mai یتızız; یتi noi vin pe ırma. یتeszce p'aceștia dar nă kă pagzba celor laldı. یتeszce pe prea lızdazıi astori ai veakızı lı Lădovik XIV. Vei vedea kă cea mai maltız parte dınt'r'nszı s'az lızat dzpız ırma celor vekı; یتeszcei, یتi zık, și te pțrândere de kăgetzrile lor. Deă یتızl ka astea sız'di fie respłzire pentru greșzđile ce ai یتkat învățınd limba franțezız, și sız te însffle fızız îndoialız d'aceea dorințz ka sız înveđi limba italianız; یتirea astozilor franțezi trebse sız'di dea înlesnirea a skrie și a vorbi acesstız limbız, fiınd prea trebzınzioastız în zioa de astızı ori kızı jızne bino kreskat. În kalitate de om erădit trebse ka sız șzii a te eksprima bine în latina: asta 0

o alligayie. Ingridașce dar a vorbi și a scrie aचेastъ limbъ; în зrmъ vei кноаșce folosul. În calitate de om care trъiesce în lume trebșe a te familia-risâ къ limba къргий; în ka-litate de om de littere, trebșe съ șcii a te esprima într'zn kip lesnicos, plъkăt, regъlat și fe-ricit în limba mame-tei, съ te krezi desonorat de vei șci limba nașiei tale mai рșgin de кат slъga ta. Săbt o кърмъ бннъ deprindete în stilul epistolar, și alte miçi komposișii, dar în anii cei din зrmъ în зniver-sitate, te окъръ la elokșingа рșblikъ. Fereșcete znsъ съ nș'gi între în kap mania d'a te face astor mai nainte de timp, niçi în versuri niçi în prosъ. Trebșe a'đi hrъni spi-ritul къ кноșçinșe și съ nș înçepi a scrie pentru talentul d'a scrie. Mania d'a fi astor seamъnъ къ nișce friguri înfo-kate; cele d'zntzis attakri s'a-ratъ printr'o тънкъrime plъkătъ, care se întoarce pe зr-мъ într'o кълдъръ rozъtoare, mistând genul și applikașia, амъндозъ prea trebșinçioase la învъдъzra șçinșgelor. Çite-șce astorii klasiçi ai nașiei noastre; ръzeșce-le de boala d'a çiti nșmai jъrnale, gaze-te și table de materii. Adin-çeșce'đi meditașiiile în is-voare кbrate, fșgi d'achea

literatъrъ de modъ, d'achele șçinșge fъkate în preskrtare, erroarea sekolъlxi nostrъ. Çiçi hotъrъsk pe fie çe an oare-ka-re sșmъ pentru къргий. Vei fi stърin a çi le allege dъръ fan-tasia ta; pretinzъ къ toate aче-stea a'đi da și sfatal meș. Nș te lșa fъръ o çeșcetare serioa-sъ dъръ jșdekъçiile jъrnaliști-lor. Nș ayea niçi o datъ aчеa înçetatz dorinș d'a avea toate къргiile çele бне. Sokotesk a te lșsa çinçi șaz șase ani la зniversitate. Într'ast timp съ nș aibi pretenșia a çiti tot, dar nșmai çe e mai бн, și mai temeинik; тз trebșe, къștigând gъstul çitirii, a dobîndi кно-șçinșa çelor mai бне къргий çe pođi çiti afarъ din zidъrile Universitъçii. Ка съ аjșngi la astъ кноșçinș d'а trebșin-đъ d'a avea intrare într'o bi-bliotекъ, a avea relașii litterare къ oameni învъдъçii, lșminaçii și a fi кърмșit printr'zn бн jъr-nal. Nș çitâ niçi odatъ къ lșmea çere mai mълt de кът кно-șçinșa къргilor, къ lipsinđ'đi кноșçinșgele geografiçe, isto-ricе, și ekonomiçe тз pođi a te face adesea de ris și nefolosi-тор în viadъ. Ori-çine are dreptul a çere dela зn învъдat și съ nș fie stърin assъpra glo-bulxi nostrъ. Așa, în lok d'a neinçrișii geografia și çe mai atîrnъ de dъnsa, çiteșce o sș-

time de opere mai puțin; și în loc d'a sîta științele matematice practice, și a'di d'zbla s'rgătoarea ta m'nt' la scris, în vază o limbă mai puțin.

K'rt pentru j'rnalul citirilor ce vei face voiș s'z' l v'z la fie-kare trei l'ni. İmi vei face o mare plăcere z'm'nd d'z' p' k'm ai încherșt la koastele tal'zsi t'z. Intr'o zi vei fi vesel și plin de mirare, t'rek'nd lista citirilor ce ai f'k'at. İz'd'nd și osindind pe r'nd ekstratele și j'dik'z'ile tale!... T'z n'z vei face poate r'z citind asemenea oare-kare opere mediokre, ka s'z a'di în tine z'n desz'st general pentru tot ce e mediokre. K'rt pentru a'elle prod'k'ii alle mingii at'z de pl'kste k'rt și primejdioase, n'z le citi ak'm k'rt de b'nt' ar fi alt fol inima ta. Petrecherile tale İmi s'nt așa de sk'mpe ka ș'ale melle, și t'z ș'ii k'z İmi plăce v'oi-çisnea și fineza spirit'zsi t'z; dar spiritul r'zsp'ndit într'o karte desfr'nat, fie cel mai delikat și k'rat, n'z e înaintea okilor mei de k'rt ka o kas'z fr'mos adornat, dar nevinslit; ș'at'nci e mai mult am'gitor, k'z d'z v'ig'zsi građii-le, și'l İnpodobeșce pe din afar' k'z nev'ov'z'ie.... İntrebs'nceaz' s'rb'ztorile și vakanzele tale mai v'rtos la ci-

tire și repetiții. K'zci daka prin l'krare și k'zget'ri, n'z vei k'zta s'z te İnaintezi prin aj'ztor'z k'z'gilor, vei frekentu İn v'zci șkoalele p'zbl'ce, și k'z toate astea n'z'di vei deskide z'n d'z'm k'ztre kariera litterilor. N'z f'zgi de eksamene; elle az mai mult de k'rt z'n folos. Mai am z'nk'z o povaz'z a'di da, fișl meș, povaz'z p'rea İnsemnatz pe kare t'z se k'v'ine s'z n'z o perzi din vedere İn k'rsul s'zdielor tale. Ș'ii'za prin mijlok'z k'z'ria 'di ai prop'z s'z İntri İn dreg'ztorii p'zbl'ce pentru a'di serv'z đara, și kare prin sfatzrile İnșelep'zilor 'di ai alles'o d'zpe o çerçetare ad'nk'z a talentelor și fak'lt'z'zilor tale, fie tot d'azna skop'z l principal al okk'spađiilor tale, İnk'nz pe fie ce zi a-çestei ș'ii'nde o parte hot'zr'z de timp; ka s'zdiel' adesea mai pl'kste s'z n'z te d'z'z'teze niçi odat'z din k'z'zarea de k'zpetenie, ori k'rt d'aspr'z și ostenitoare ar fi. Ferește-te tot d'azna ka g'zst'z litteratzrei ș'al fr'moaselor arte s'z n'z'di İns'fflo oare kare kov'zșiro kare poate s'z se prefak'z İn vre o boalz primejdioaz'z pentru lok'z l ce pretinzi a okk'spa İnt'r'o zi. K'z'ci j'zni kari se kred de spirite fr'moase și oameni de g'zst și kari İnt'r'z İn affaçeri p'zbl'ce k'z al'za nek'pavitatz k'z

și scârzb le ar fi împlinit kă mlt sâcșes și plâcere daka s'ar fi fost pîzit d'această boală, daka ar fi stădiat mai mlt pentru datoriile lor, dekăt pentru gșst și plâcerel. Feresceto d'achel abșz al literaturrei, ce n'are nimik mai firesk de kăt a amîgi spiritul junegei. Literatura în lok d'a'đi ridika gșstul lăkrșrilor folositoare, serioase, trebșeste a te întări ș'a te adșce în stare d'a arăta ș'a zări în toată îngelercășnea și jădikata. Ea nș trebșe a'đi affemea gșstul, dar a'l kărgđi; ea nș trebșe sș fakș din tine șn skiitor plăkt în repșblika literilor, dar șn îngelert plin de politeđș și șrbhanitate.

Despre ekonomie. Fii akonom, kalitate prea stimatș în ea însșși, dar șnkș mai mlt prin inflșinđa ce are asșșpra virtșșilor celor înalte, nș s'afflș vr'șn prinđ kăt de bogat va fi kărgșia ekonomia sș nș'i fakș onoare și risipa rșșine. Dintr'aceasta șn om kare nș șcșie a'și keltși banii șbi, se va affla adesea în niște împregișșri, kare fărș a'l lipsi nș-mai de cele trebșinșioase, îi vor fșra și timpșl și aplikajja spiritulși, mai mltte okazii d'affacș bine și'l vor șili în mai mltte rindșri a'și kăka onoarea și a'și negri bđđtatea.

Ekonomia e virtște vrednikș de jărdș, și fiind kă prea rar jșunii se împrertșesek de dșnsa, đđi o rekomand ka o datorie nestrșmștatș.

Fii dar ekonomș, fștșl meș, mai șntșș în lăkrșrile cele miči, kare lkate îndeosebi đđi se par șn lăkrș de nimik, dar pri-vite în totalșl lor, fakș șn objekt atșt de însemnat ka și kănd ar fi keltșit tot de o datș așea șșmș: „A nș fi niči de kșm lakom.„ zičea șn konsșl Roman, kare poranșia împrșragi-lor din așei timpș și kare refșsa komorile lor: „a nș fi niči de kșm lakom este șn mare venit.„ O mie de lăkrșri kare șși plștesk prea mlt pre-đșl lor, dar kare nefiind d'o trebșinđș neapșratș, nș șnt de rekomandat de kăt kă șnt de modș, kă șnt de młna șnși artist istđđ, kă lingșșesek okii lakomșlși kă șșea ce este rar și nșoș, trebșe a fi rindșite în klasa așelor keltșeli pentru kare trebșe sș fii prea șșrak, ka sș fii bogat pentru lăkrșrile trebșinșioase, și de bșnș kăvșin-đș, pentru șșșrarea celor nenogoiđđi și kămpșrarea kărgđilor bșne. Este o rșșipș mare daka pentru a avea o mobilș frșmoa-sș, kare nș isbește dekăt okii, te lipseșci astfel inkăt nș pođđi a'đi înlesni keltșelele șnei plimbș-

ri plăkate săz znei petrecheri oneste kș prietenii tși.

O karte folositoare este o keltșialz vrednikz de lașdz; kș toate astea așești bani, între-bșingăși la zșzrarea znsi nenorocit, se face adesea o keltșialz mșlt mai vrednikz de lașdz.

Nș te lșsà niči odatz lipsit de bani in kșt sș nș poși a a-jșta p'șn nenorocit.

Nș fii niči o datz atșt de simșitor, în kșt sș nș poși a te opri kiar dela plșcherile țe le iartz kșviinda, țeartz mșkar kșt de pșșinș keltșialz, ka sș fii sșrșn mai mșlt peste apli-kșrile tale, de kșt peste avșșia ta.

Prin banii tatșlși tșz, vei învșșa a'șși kiverșisi p'ai tși odatz.

Nș'șși vorbesk de așele risi-piri neșșzrșmșrite kare kșfândz fșrș kșșșare în datorii; tș eșși prea simșitor și niči nș propșn kș vei kșdea în așfel de nenorociri.

Dar singșra neîngrijire în mșrșzntele keltșeli e destșl pentș a ne face mai zntșis kreditori fșrș omenie, apoi kreditori nedreșși, și însfșrșit, zrmând dșrș kșvinșl religiei, kreditori obrasniči și neșinstiși. Nș lip-si a'șși face kont de keltșele în toate sșrștșmșnele și în toate lșnele. De vei voi a mi le

trimite și mie kște o datz voiz aveș mșlșșmire a'șși le țeșțe-ta. Fii sinșer kș mine, soko-țeșșe kș nș'șși voiz împșșșina de lok keltșelile fșkște în lșkrșri neîșsemnate; nș'șși le voiz kre-șșe de kșt din bșna mea voiușș, și kșnd voiz vedea kș ai în adevșr trșbșingș. Fii vred-nik de tatșl tșz prin o dra-goste tîșrș, prekșm voiz a fi kștre tine prin țeșle mai ma-ri îngișiri. Ekonomia derșr-tândște de jok, de lșks în mșnkare și baine, ea te va feri asemenea de ori țe pri-mejdie d'ori țe batșokșrș, țe aș înklinare kș așește objekte. Avșnd țeș mai mare aplikașie și osișdie, de nș vei fi ekonom, nș vei avea în delșng fala a znei pșrștri bșne, și'șși vei pșne znsșși prea mșlte piēdișe lșkrșrilor tale; kș țeș mai ma-re învșșzșrș, kș țeș mai kșștat merit, daka nș eșși eko-nom, vei fi nevrednik de a împlini dșrș kșviinduș datoriile znei sșzșbe pșblișe, și vei fi într'o zi zș tatș de familie nenorocit. Kșșeria noastrș din afarș atîșrș de mii de lșkrșri mșrșznte, kare kș toate kș se par d'o mikș importanșș, țeșe din partene grișș, lșare aminte, fșrș a țeșe altfel niči zș dșș mare niči o șșiinduș adînkș. A-șșa dar fiind kș toșși oamenii aș îndestșlș kșnoșșinduș într-

’nsa, k̄s at̄t este mai r̄şinos
 pentr̄ şn om̄ de littere, d’ a fi
 lipsit de b̄ns̄l sens în împre-
 gisr̄ri k̄nd om̄l din gloat̄z
 s’arat̄ împodobit k̄s el, ş̄i d’ a
 fi neîngijitor în împregisr̄ri
 întimpl̄toare k̄nd neîngriji-
 rēa se pedepseşte pe sine saş
 prin ser̄chie ş̄i tikuloşie, saş
 prin dispreḡ ş̄i b̄tate de jok...
 Regula, fiisl meş, este at̄t de
 neap̄rat̄ b̄nei ekonomii, pe
 k̄t tonşl este pronşngiei. Mai
 m̄lte trebşinge ale k̄cheriei
 ş’ale komodit̄şii n̄ p̄streaz̄
 traish ş̄i fr̄mşsegea lor, de
 k̄t ekonomisind̄le ş̄i kombi-
 n̄nd̄le: a ekonomisi într’ a vest
 kip, posedem ş̄n meşteşşg no-
 bil ş̄i îndatoritor pentr̄ tot o-
 m̄l ce se gîndeşte bine. În-
 kipreşte’şii k̄ f̄r̄z a v̄t̄ma
 kv̄iinda, t̄ş poşii prin asta în-
 grijire a p̄stra doi ani o hai-
 n̄, ka ş̄ ş̄şrezi k̄ aşeşl ba-
 ni ş̄n prieten onest ş̄i ş̄rak,
 n̄ simşii k̄ aşeast̄. Îngrijire
 este o kalitate din cele mai
 nobile. Gîndeşte-te, fiisl meş,
 k̄ ekonomia astfel, se face
 prea respectabil̄; n̄ e at̄nçi
 o simpl̄ k̄l̄şz a minşii, ka-
 re kond̄ce la virtate, este k̄-
 ar fapta virtşşii. Foloasele
 ce dobîndim dela m̄rok s̄nt
 mijloace prin care avem a îm-
 plini m̄şgime de b̄ne k̄ge-
 t̄ri; a le neîngriji k̄ar pen-
 tr̄ a vest kv̄nt e o singr̄

neb̄nie. O neîngrijire ne-
 d̄r̄mşrit̄ saş o rea întrebş-
 ingare a avşşrilor sale, hr̄-
 neşte toate patimele inimei ka-
 re ne fak a fi neîngrijitori, fie
 prin lenevire, neşşsare, molli-
 çisne, falz, nerozzie, z̄r̄-
 çire, izbire de slavz saş prin
 oare-kare altz v̄rit̄z înclinare,
 n̄’mi pasz. D’akolo k̄ar o
 ş̄vicioaş ekonomie este mai
 m̄lt de k̄t o neb̄nie, din pri-
 çin̄z k̄ ea ne strikz pe ne-
 simşite inima, at̄nçi k̄ar k̄nd
 n̄ ne va v̄t̄ma de lok no-
 roçirea noastr̄ d’afarz. Un
 risipitor n̄ poate fi niçi ş̄n om
 simşilor niçi virtşos. Pe l̄n-
 ḡ, açoasta risipa întimpin̄z a-
 desea o boḡşie de mijlok, de
 k̄t boḡşii nem̄rginite. În-
 vaşz, fiisl meş, a fi ekonom
 p̄n̄ eşii ş̄ne ka ş̄z fi siḡr
 despre ferichirea ta în v̄rsta
 matorit̄şii. Un ş̄ne risipi-
 tor pe care trista exper̄inşz
 l’ a f̄k̄t îndeşpt saş ş̄rak,
 se face adesca ş̄n b̄trîn kam-
 plit, tremşrtor d̄şpe para,
 şḡrçit: dar şḡrçenia, f̄t̄şl,
 meş, k̄m ş̄i galantomia ori ri-
 sipa ş̄z n̄ neçinsteaskz, ş̄n-
 gele kasei mele. N̄ te şokoti
 mare, înḡnfat ş̄i k̄ te mik-
 şorezi amestek̄nd̄-te în l̄-
 kv̄rile cele miçi relative la
 or̄indşialz; n̄ mai asta te în-
 vaşz a fi îngrijitor în trebile
 cele însemnate. Ş̄i k̄nd aş

fi mai bogat kəm nș sânt în-
tr'adevăr, îți voiș prșskrie a-
cheași regșle și nș'ți voiș da
nici o datș mai mșlt pentrș
kieltșelele tale de kșt chea che
chere posiția ta: fiind kș te iș-
besk ka zn pșrinte simșitor,
voieski iarșși a te kreșche ka zn
pșrinte simșitor și kare te iș-
beșche. În privința kieltșelelor
tale nș voiș lșa nici o datș
pentrș kșlșzș orbșl amor al
znor pșrinți, dar amorșl skrș-
pșlos a znș pșrinte rașiona-
bil... Trșiește în zniversitate,
kșm ai voi sș trșiești într'nsa
la bștrșnegele tale. Trșiește
într'zn kip ka sș pogi a'ți
addșche a minte anii învșdș-
tșreilor tale fșrș a te rșși și
fșrș a tremșra, kș o bșkșrie
vie și o konșșinșdș kșratș!..
Te înbrșșșeșzș, dșndș'ți pș-
rinteaskă mea bine-kșvintare,
și rșgșnd pș Domnșl, ka în
povșrșindște kș komorile în
șelerșisnei ș'ale virtșșii, sș
te întorși înir'o zi în brașele
mele, vřednik de tatș-tșș și
kapabil d'a'ți servi Patria. Kș
mșltș învșdștșrșș și pșșinș
bșnștate în inimș, te voiș
pșiimi reșe; kș kșnoșșinșe, fo-
loșitoare despre religie, și mo-
ravrșri, te voiș pșiimi kș bș-
kșria chea mai învșrșiatș. Mș-
kar de vei fi genșl cel mai
mare dșrș pșmint, fșrș a fi
om onest, kș sșffletșl înekat

în obidș voiș plșnge kș'ți am
dat șilele... adio, skșmpșl meș
fiis!..

Tradșșș de

I. P. Brezoianș.

PHYSIOLOGIA NASULUI.

S'a zis o datș kș stilșl e-
ste omșl șnsșși; așeasta a pș-
tșt sș fie adevřrat o dini-
oarș: în zia de astșzi, kșnd
toatș lșmea săș mai togi sșiș
sș skrie, nș vine treaba astfel,
e o rștșșire.

Omșl este nasł.

Aforismșl așeasta ar trebși sș
fie skșbit în littere de așr așș-
pra frontonșlș kollegișrilor,
sș se dea kopiilor spre învș-
șare șnkș din leașșn; kșși
într'zn popol bine organizat,
așeasta ar înkipși vasł edș-
kășiei pșblice.

D'a pșș bșnșl Dșmnezș
nasł în mijlokșl obrazłși,
bine se vede kș'și a avșt i-
deea și kșvintșl sșș, kșși de
n'ar fi vrșt sș fakș din a-
șest organ olfatik (de mi-
rosire) șnsșși centřl fiinșei
noastre, oglinda inimei no-
ștre, 'lar fi pșș fireșche într'-
altș parte. Prin nas se cha-
rakterișș și se kșnoșk fișșre-
le omenilor; taie nasł oame-
nilor, și vei vedea kș togi
șeamșnș șnșl kș altșl.

Aceasta este așa de ade-
vrat, în cât într'un bal mă-
skat, femeie năși askend de
cât nasxl. Okii mai toți sea-
mănt frămoși prin gârrele
mășcoi; baxile nă sunt xrite,
despre frunte n'are cine-va a
zice mălt; năș ia să kază
maska, kă toată illăsia kade,
kăți s'a vărăt nasxl.

Nasxl e toată frămăsecea,
făr dănsxl vai de ea.

Din kăți învaț zăgrăvia,
kare năși addăce a minte, kă
trebăe s'ă fi desemnat cel pă-
șin de trei zeci ori, de nasxl lăi
Joie olympianxl? Vezi ala e x
nas frămosl și era kă ade-
vrat și învederat peste pă-
șingă ka stăpănlă tănetlăi să
aibă x n alt fel de nas. Nasxl
acela era symbolxl majestă-
șii și al păterii; era mythxl ne-
măririi. Nămai vărăndă'l,
păcereă cineva kă Joie era
x n zex.

Diplomașii mi se xită la
nasxl kăiva, și îndată ăi'l
kănosk kăt pătășce; ei dăpă
nas stădiă pe om; ăi'l lasă
să vorbeaskă și se xită ăintă
la dănsxl. Pentră ei vorbele
sănt x n șgomot deșărt ce tre-
ce p'ăci n'kolo; pentră ei na-
sxl e totxl; este adevărat kă
nasxl e măt, dar nă minăinos,
el spăne mălt și spăne ade-
vără; baxele, limba se miș-
că, dar nasxl stă, și nășăși

nelăkrarea lăi e plină de re-
velașii. O! kăte mai desko-
peră nasxl!

Nasxl e natăra nășăși; e o
karte tot d'ăzna deskășă, în
kare filosofii învaț a ăiti,
gloata, lămea proastă niăi kă
mi'ăi bagă pe seamă, înde-
leptă kă dănsa se sfășășce.

Nasările arăiate, kăm am
zice kărnișoare în săș ară
x n spirit avăntăros, kăteț-
tor iste, kam zăpăit, dar
vioix. Slăjnicule lăi Molier,
săbrettele komediilor lăi aveă
nasxl arăiat. Nasările aăe-
stea nă sănt rățăcioase, dar
să te temi a le întărită.

Nasările lăngi și askășite
sănt nasări meditative; sănt ni-
șce skobitoare ce mi'ăi skor-
monesk găndările și kăgetări-
le pînă dăx de peetrele cele
mai kremenoase; sănt nișce
nasări melancholice, și seamă
kă s'ăv întors dela rățărlile
și deșărtăăionile lămii, ve-
nindăși în sine. Nasările a-
ăestea sănt băni păringi, băni
soăi, dar, ce e drept, nă prea
sănt frămoase.

Pe xrmă vin nasările a-
kviline, (ka ale akviler) pe
romănie nasări de șoim; na-
sări frăfașe, kăragioase, no-
bile ka pasărea de xnde și
ăv lăat nămele. Felă aăesta
de nasări este felă antik, nas
greăesk, năș napoleonian.

Pe xpm̄ mai mi'gi vin nasrile rekorbate, nasri ka a le korbalsi, nasri kokxjate. Acestea aratx xn karakter xite, nxbdxios, gelos, plin de minie; vixfl lor nx katx în sxs, snt a le drakxsi kx kaxt în jos xi le pikx minia xi veninxl. N'ai sx le zixi ceva kx se fak fok, snt ka kalxl ce ia frxl în dingi, s'apoi mai gine-te, de poxi.

Mai snt, mai snt xi alt fel de nasri; dar analysea lor ne ar mna prea departe; sx stxm aci, sx ne mxlmmim kx am arxtat princixpl atot-pternicieii nasxsi.

Nasxl s'a dat omxsi ka sx'i fie kxrmx. Nx e bine sx zixi cineva: kx este kx nepxtinx kxiva a skxpa de soarta sa; xi de nasxl sx; gx este iar zis: kx ce e skris în frunte, trebxe sx paçi; trebxe zis ce e skris în nas.

Bxgaxi de seamx, kx omxl se mişkx xi nasxl îl povxgexste.

DON CHICIOTU

dela Mancia sau Manika.

Exi de sxbt typar xi partea adoa; eroxl dxpe atxtea isbixde, nekaxri xi inkisori, într'o

kxgkx se addxce a kasx vr - jit dxpx kredinga sa. Bietsl porx al satxsi kx amixii sx kred în deşert kx'xi a venit în simgiri; kx eroxl nx se lasx de ce şcie; el se preparx de aldoilea expedixie. Vom veda akxm, de va mai eşi eroxl a farx dxpx aventxre, xi dxpx insole ka sx dea xi bietslxi Sanko Panxe vre xna, vom mai xma xi noi kx istoria, iar de xnde nx; vom stx aci.

Se rekomandx pxblikslxi cititor kartea ce a nemxrit isbxndeale acestxi viteaz, afflxndxse de vinxare la toate libreriiile.

Allxtrxm aci xn mik dialg întrx moş popa xi între xn kannonik; dialog foarte didaktik xi pentrx cei ce skrix xi pentrx cei ce vitesk, xi noi poftim spor xi minte xi xnora xi altora, kx axa e bine xi kreştinesk ka sx vrem binele la toatx lxmxa, în kare, se îngelege kx sntem xi noi.

“Pe kxnd se preparaax de pornire, don Kiciot kiemx pe tristxl sx skxtier, xi îi zise închet, fxtxl mex, krex kx voi fi çilit toate istoriile kavaleriei, dar nxmi addxk a minte ka vre xn kavaler sx fi fost înkxntat ka mine. Mai vixtos kx se obixnxeşce kxnd îi aridikx sx'i gxpeaskx prin çer. invxliçi în vre xn nor, sax în

vre ʒn karʒ de fok, pe vre ʒn ippogrif, pe vre ʒn balazr saʒ pe vre ʒn alt fel de mon- strʒ. — Es ʒnsʒ mi se pare kʒ mʒ afflʒ într'o simplʒ kʒrʒ- vicioarʒ, ʒi kʒ dobitoachele aces- tea înjʒgate sʒnt kʒrat boi. Pe viʒl Dʒmnezʒl fʒtʒl mex, nʒ mai poʒis de rʒşine! dar ce ʒuii poate kʒ în seksʒlʒl acesa înkʒntʒmintele nʒ mai sʒnt kʒm era altʒ datʒ: Vrʒjito- rii moderni, fʒrʒ îndoialʒ voiesk sʒ skimbe obiʒeirile. Ce ʒi se pare, prietʒne Sanko? Domnle, resʒʒnse skʒtiʒrʒl, zʒ nʒ ʒuiʒ ce sʒ ʒi resʒʒnz, ʒi mai vʒrtos assʒpra vrʒjito- rilor moderni pentʒ kʒ, sʒ vezi domnle, es n'am ʒitit a- tʒta kʒt dʒmneata; atʒta nʒmai îʒi spʒiʒ kʒ mie'mi a intrat în kap. kʒ fantasmele aces- tea ce le vedem, or fi c'or fi, dar nʒmai kreşʒtini nʒ sʒnt. — Kre- şʒtini? fʒtʒl mex! kʒm ar pʒ- tea sʒ fie kʒnd îi vezi kʒ sʒnt kʒrat dracii? ei s'aʒ în- peliʒat în forma ce îi vezi kʒ se poatʒ a mʒ înkide aʒi; ʒnsʒ, bagʒ în kap, kʒ forma aces- ta nʒ e în fiinʒʒ, e o pʒrere, ʒn vʒnt. Cearkʒ ʒi pʒne mʒ- na pe ei ʒi vei vedea kʒ ar- pʒʒi aer. — Aşal domnle dar es am cʒrkat ʒi ʒi iam pipʒit pe din dʒrʒt, ʒi ʒite, sʒnt karne kʒratʒ, ʒ'apoi, ce e mai poʒit, kʒ es am aʒzit kʒ toʒi

dracii miros a pʒchioasʒ, dar ʒite ʒsta de kolea (arʒtʒnd pe don Fernand.) miroase a ki- hlibar ʒi a apʒ de flori d'o jʒ- mʒtate de ceas kalle. — Ia seama fʒtʒl mex: resʒʒnse don Kʒiʒiot, kʒ ori nasʒl ʒʒ e zʒ- pʒʒit, ori drakʒl asta are de ʒʒnd sʒ pʒie giara pe tine.

“ Don Fernand ʒi Kardenio ce aʒziʒ aces- tʒ întrevorbire, temʒndʒse sʒ nʒ se deskopere, se ʒrʒbirʒ sʒ porneaskʒ. Kʒm se pʒeparʒ Mʒrʒoaga e- roʒlʒi ʒi mʒgarʒl lʒi Sanko, Kardenio atʒrʒnʒ de oblʒnkʒ de oparte pavʒza ʒi de alta ligeanʒl de ras; iar Sanko în- kʒlikʒnd pe mʒgar dʒcea ar- mʒsarʒl eroʒlʒi de kʒrʒstrʒ. Arkagii, vʒzʒn loare-kare rez- pʒtʒire se învoirʒ kʒ preotʒl sʒ vie dʒrʒ kʒrʒʒʒ; Birtʒşʒiʒa, fiesa ʒi Maritorna venirʒ pin- tre ʒrʒtʒii sʒ ʒi ia zioa bʒnʒ dela kavaler ʒi se pʒefʒkʒrʒ kʒ varşʒ lakrʒme, Don Kʒiʒiot le fʒcea inimʒ bʒnʒ, ʒi le în- kredinʒă kʒ niʒi o datʒ nʒ va zita bʒna lor pʒiimire ce'i a rʒmas atʒt de adʒnk înskrişʒ în inimʒ, ʒi le pofti sʒ se roa- ge la Dʒmnezʒ ka înkisoarea în kare se afflʒ sʒ nʒ ʒie mʒlt ka sʒ poatʒ a le rez- pʒtʒi dʒrʒ kʒt meritʒ. În tr'ʒ aces- tea jʒrʒîn Nikolae ʒi preotʒl îşi lʒa zioa bʒnʒ dela don Fernando, dela Kar-

denio, dela auditor și dela kăpitanul Inbrăzițându-se. Toate femeile, mai virtos Doroteea se desprăgîră de ei kă pîrere de răz, și îi fărăgă a fărăgîsi kă vor înșuînda pe don Fernand de ceea ce se va face kă don Kiciot; din partea lor iară, se fărăgîră a'i înșuînda despre kăztoriile Lăzindei, Doroteei și Zoraidei, și despre zrmărite ce va avea întmplarea lăi don Lădovik. Se îmbrăzișeară din noz, și alde jăpîn Nikolae pră kăm și preotul pșindă și mărșile kă să nă'i kănoaskă don Kiciot, înkălikară în sfîrșit, ei porniră zrmănd kărgăda kă boi în kăpă zrmător: Mănăcîl boilor era nainte, pe zrmă venia kărgăda, avînd de amăndoz păgăile pe orkași; dăpă dănsa zrmă Sankō Panchea kălare pe mărăgășul săz și tîrînd dăpă sine Mărgoaga, și mai la zrmă jăpîn Nikolae și moș-popa kă mărșele la obraz, își potrvia pașii kățirilor dăpă pașii tărzii ai boilor. Don Kiciot stănd în kășkă, kă kotele între genăki și bărtă, kă pîcioarele întinse înainte kăț îl lăsa lokăl, adikă kăm stîrcit, sta în o adînkă tăcere kă barba rezemată pe pămni, și sta serios, și mîndră de starea sa kavalereaskă, și nemîșkat, adikă deapăn kă o statăe. Fărăgă asfel doz le-

ge fără să se opreaskă, kă gărădă să ajăngă într'ăn kărgăgăleu, unde bărbieră zăcea kă vor affla rekoare și dearbă. Se apropiaseră de ațel lokănd preotul întorkăndă și kăpăl îndărgă, vără venind vre o șase șapte oameni kăllări bine kărgăci, kari, nă trekă măt și îi ajănseră, pentă kă ei nă kăllătoria kă flegma și tărzie-reă boilor, ci kă nișce oameni kăllări pe kățiri și împintenădi dănd zor să ajăngă a face kōnak lă ză birt ce era mai de o legă de parte de aci.

“Venind ațești kăztori pînză la ei, își deteră băpă zăoa și zănl din tărășii era ză kanonik dela Toleda, și stăpîn al ațestor dărmădi, dar nă pătărgă trece înainte fără a sta și a privi ațea cădată proțesie și pompa kă kare era dășă kărgăda, și omăl din năztră; priviră, și nepătănd înțellege ce lăkră e, răgă pe zănl din arkași kă să'i spăe. Don Kiciot kare îl avzise, își întinde kăpăl pînză la gratii, și se grăbește a'i respănde. Domăle kavalere, ez sânt vrăjit. Dărmăata șăii kă și mine, kă pisma adesea nă lasă în pache și se leagă de eroi, mai virtos de ațeiea kari în nekăzăl vrăjitorilor Persiei, bramnilor Indiei și gymnosofistilor Ethiopiei, își kăț treabat cîn drept pe dărmăl țel strimt,

al gloriei, și merg să și nskrie
nșmele în templul Nemsriri.
Acesta e pe skurt istoria
mea, și kaxsa pentru kare mș
afflș vrșjit. Akșm ai afflat
tot.

Kanouikșl askșlta fșrș a
rșpșnde; kșnd preotșl appo-
piindșse, îi zise; dar, domnșle,
strșlșvitșl bellator țe îl vezi
în acestș kșșkș este aimoșl
don Kiciot, atșt de kșnoskșt în
tot șniverșșt sșbt nșmele de
Kavaler al Tristei Fișre. Ma-
rele'i fapte, marele'i isbșnde,
aș tras asșșrșbi nișșe pismași,
și prigonitori, și dșrș kșm'șđi a
spșșo, akșm se afflș vrșjit.
domnșle.

Și mai imminstat d'a așzi
așelăș limbagiș și dela țeł în-
kis și dela țeł slobod, kanoni-
kșl își preșmbla kșștșșrele
de la șnșl la altșl. Sanko,
kșrși îi perise ori țe kef, înșe-
rș a vorbi mai d'a dreptșl și
otova. Țe drakșl vrșjit! vrș-
jit ka mama. Askșltađi do-
mnilor, ra-e-vș bine, raevș rșș
kș eș o sș vș vorbesk kșrat.

Eș vșș ași oamșni kș ma-
șșe inkrișindș și kș eș nș'i kș-
noskș, dar se'nșalș, și șite
inșer dela dșmneata, rșringșe-
le, te kșnosk și eatș iđi spșș,
kș a avșt dreptate ține a zis
kș șnde e Pisma, Meritșl nș
trebșe sș doarmș. Sș ia dra-
kșl rșș tođi kșđi nș lasș pe

stșpșnșl meș a se însșra kș
așea infantș și sș mș fakș
konte or dșkșl! Acesta mi
se assignrase; însș roata no-
rokșlșf se întoarge mai iste de
kșt a de moargș. Kș azi 'mi
eșși pringș, și mșine remși iar
Sanko; și nș'mi pare rșș de
alta de kșt de biata nevastș și
kopii mei, kș șnde a șteptăș sș
mș vazș vișe-rige, akșm or
sș mș vazș iar kșlșre pe mș-
gar. Aștea le zik, rșringșele,
pe șeama șinđiei tale, ka
sș'șđi vii în kșnoșșinđș, și sș
te sokoteșși kș într.o zi în
șeealaltș lșme, Dșmnezek a sș
'șđi țeargș sokoteala de așeasta
inkisoare a stșpșnșlși meș, și
a sș te inșinovșșeaskș de toa-
tș inșrșzierea așștoarelor și
fășerilor de bine țe rșștea sș
fakș nenoroșșitșilor stșpșnșl și
kavalersl don Kiciot, și de toa-
tș timpșl kșt se afflș el în-
kis. Dșrș kșm vșș Sanko,
proșrșpșe bșrbierșl, n'ar fi rșș
sș te vrșjaskș țineva și pe
ține ka pe stșpșnșl tșș și sș
te bage în kșșkș. Fșmșl mș-
rimilor și kavaleriei șeamșuș
kș'đi a amșđit și đie kapșl.
Din nenoroșșire kșm vșș đi s'a
inșrekat kapșl de atștea fș-
gșdșele, și insola așeaa s'a
zșmislit în hșrșkș'đi rșnș kșnd-
trebșe s'ș nașși o datș.—
Eș nș m'am inșrekat de nimik,
și kapșl nș'mi e amșđit res-

panso skatieră; pentru că, stră-
vând omnia, el mi e așa de
bun ca și al unor burlăciuri și
knoșkă, cari s'au amestecă în
trebile altora, ca să semene
iskăsigi. Adevărat sânt sbrak,
dar sânt krestin vekis, și nu
sânt dator nimelst nimik, iar
daca trag nădejde de însole,
alții trag nădejde de alte lă-
krări ca adevărat reile și po-
cite, și fie care ekreatura fap-
telor sale. Dacă sânt om o da-
tă, povis s'au mă fak și Papă,
ca cât mai virtos guvernator
al unei însole, mai ca seamă
ca am sbrân vrednik că poate
krestiga atâtea, înkă s'au nu
știe kăi s'au le mai dea. Iar
seama la vorbă jorân Nikolae
ca n'au a face prătindeni ca
hirce și kă barbe de ras; e
mare deosebire în petre și Pe-
tre. Tule spusă a chestea pentru
ca ne kănoșchem. Iar cât pen-
tră vrăjitoră sax inkă kă mîn-
tă, kăm zicegi dămneavăstră
știa că și giți karte, a sbrân-
năsi măr; Dămneză știe că
mai fi; dar las s'au țchem; p-
torile trebeskălsate în ungi,
pentru că ca cât le skormonă
vine-va ca atăta păt mar mătă
o. Preotal fără semne bîr-
bierăsi și kanonikăsi a se de-
punta. Atăcui spusă kăllăto-
răsi de lăkră este dōn Kisōt
în povestiri că kip arăstăsi hi-
dalgu, dōn de omeni al fel și

PERIODUL III.

plin de doli în alte, iar po-
cită kăpsă kăruile de kavalerie,
și îi însiră toate kăte fărăse
de kănd iar venit a velle idei,
kăm și mijloacele ce s'au vră-
zăt ei siligi a întrebina ca
s'au addak a kăst. Domnale,
respansă kanonikal, ori cât de
povit și desingat e felul aces-
ta de neșnie, ea nu mă mir
de dānsa cât de romānșurile
de care îmi vrășci k'as in-
neșnit și pe alții; kăci le so-
kotesk de foarte primejdioase
pentru imaginațiile vii. Din
noroșire, ca i se vrășkeși-va
cu dānsule, și a chesta s'ăbeșce
oare kăm primejdia; ea șnăsi
niți o dată n'au păt se skōŋ
la kăptăsi a viti de kolo pi-
nă din kolo șnăsi inkăi. Mă
toate și si șeamă; în toate
vezi nișce întămplări nevred-
nișce de krezăt fără kăptă-
șis, fără șir, fără legătăsi,
și neavând niți kiar avel kip
că merit că ca dreptăsi pstem
cere dela o skriere că și a
propăș s'au ne fără a petre-
șce. Că plăcere, că interes
poate avea vine-va dintr'o is-
torie a șnăsi june de șai spre-
zere ani kare ca o repezeităsi
de sabte niți taie în dōr și
gîlgan de șriș, kare șingăr
restōrnă milioane de vrăjma-
și; kare niți merge înnotănd
într'ău tără asăpra mării și
niți Pajenge azi la Lombardăsi,

21

măine în Statòle lui Petru-Ioan din Indii sau pe alte tărâmuri nekunoscut, la Ptolomea sau la Mark-Paul? Sărda 'mi ar spune cine-va că în fabulele, date drept fabule, imaginația e stăpînită a se rătăci cum îi place, că nu e așa; pentru că uneori imaginație voiesc să 'mi placă, și spre aceasta are trebuință să 'mi înfrunșeze povestiri ce seamănă cu adevăratele; trebuie să se învecinească să se mearse, ca să zik astfel, că mintea și jădikata mea, s'o pzie câte o dată în mirare, dar nici o dată să n'o scribească; arate'i fapte minunate și grave, dar ferească d'a i le arată nevrednice de creșt.

"Lesne e, mi se pare, a profita cine-va din atzta cămp ce felul acesta de skrieri în lesnește minții să bage prin aceste romanșuri niște des-krieri plătite și adesea folositoare. Pentru că în lokul atztor lăpte ce ne obosesc fără interes, în lokul atztor dragosti reci și puzbitoare în obiceiuri și în găt să nu ne dea niște modele de virtuzi și de eroism? 'Mi ar plăcea să văz prin cărțile acestea vre un căpitan perfect în toate, înțelept, viteaz, eloksent, mintos, katezător fericit astăzi, măine nenorocit, și tot d'asna

acellași în isbîndeale sale. 'Mi ar plăcea să văz un bun rege, okkărdăse numai și numai întră ferivirea sup șilor săi, drept, milostiv, onest și a-flundă și în dragostea popolăși să mășmirile xni puzinte în mijlokul fiilor. Nu m'as plănge kund aș vedea aceste povestiri kam serioase oare cum amestekate ici și kolea de patemile vr'anei jzne prin-cese, vr'xni erox amabil că mișcă și întineresk șffletele simșitoare, puzindăse de a rni xreșile fecioești. Atunci că adevărat aș stimă romanșurile de kavalerie, și le aș da un lok dăpă Eropce, dăpă Tragedie și Komodie. Poate cine-va fi epik și în prost, și n'as fi nici de cum vr'jmașul xni astfel de kare, giindăse și de poesie și de elokșing, ne ar prokăra o plăcere noș.

"Vai! domnule, respunse preotul, romanșurile noastre sânt foarte departe de a seamăna cu acestea ce zici dămneata: însă nu vezi că e vîna puzliksi, că în dată cum să ivesk le priimeșce în lăde astfel cum sânt. Vorbeai adineoarea de komodie: nu vezi că este tot acest puzlik kare că totul și a perdat teatrul nostru spaniol? Teatrul kare ar fi puzt să ne înalge mai pro-sis de acelelalte nații? Adă'mișina-

te de trei din bătăliile noastre „Isabela, Filisi și Alexandra.” Acestea sânt dăruț toată regala artei; și ne vestiă aștora literaturărei cei sântoase și a bănșii gâst al celor vekî. Kompară-le kă chelle din zioa de astăzi, unde gloata aleargă kă atăta mălăumire, și în kare nă vezi niči o sunitate niči un șir, niči o reglă. Astorii noștri nă și mai addăk a minte kă Komedia trebăe să fie o oglindă a vieței omeneșii, și trebăe a ne înfățișă oamenii astfel dăruț kă sânt, a ne descrie obiceișirile, părțirile, ridikolele și vidivirile, și a îndreptă oamenii fărândșii a și petreče. Ei nă se sokotesk de kăt a komplika niște intrige inkărkate, a îngișii, a grămădi fără alegere întămplări peste întămplări, și adesea a ne înfățișă niște sitșagii foarte nepștinșioase. Nă se țărșeră niči de kăm a pșne zioa d'ântăis în Eșropa, a doa în Asia, și a treia în Afrika, și daka bčkata ar avea patră zide, nă mi ar skăpa niči Amerika. Domnii așeștia își iartă lesne într'o faptă întămplată în timpșl își Karol cel mare, să addăk pe șeșenz pe împăratșl Eraklie, și s'ă fakă a lăa Ierșzalimșl. Parterșl îl vezi kă încere a batte în palme la Izareu celșșii șfinte. Trei șaz patră bieșii privitori,

prieteni ai își Gofred de Băillon, șarda strigă kăči nă e așă, kăči nă i askăltă nimeni, și bčkata e înșlgată pînt la nori. Strășinii o șitesk pe șrămă, și kăstă la Șpanioli kă la niște neinvășșagii și barbari. Tot rășl vine kă astori noștri își konsider operele kă niște affașcheri de komerșis. Komedia kare le addăe mai mășii bani așeșă este mai bșnă pentru dășșii. Unii dintr'ășșii kănosk toate regșlele kare le silșesk, și ar fi în stare să skrie bine, pentru kă natșra le a dat talent; ășșă ei prefer o isbîndă lesne dintr'o slavă trainikă, și jurtfesk pșrerile și lășdele vecinișei viitorimi la nișe applășde de o zi. Eș mai virtos nă poșis s'o iert așeștia la șnșl din chelle mai frășmoșe genisri alle Șpaniei, al kășșia năme, kă dreptate celebră, este onorat de Eșropa întreagă, și kare printr'o vinovată șlăbicișne pentru un pșblik nevrenik de d'ășșl, adesea treče kă vederea și nă voieste a fi perfekt. *)

„Înkăis dar, domnșle kanoșnik, kă ar trebăi mai ăntăis să addăkă çine-va încetșl kă încetșl nașșia noastră la gășșl cel bșn, isgonind din teatră

*) Çervantes a vrășt să vorăbeșsk de Lope de Vega kontimporanșl șșș.

și oprindî după ce a auzit că-
rți comedii, a auzit că rîi romanu
sînt de istoria, adevărat, și min-
teă cea sînt toată ar fi vîndute,
reprimind căt se va pîtea mai
mălt skrierile celor vekî, și
înfățișînd jînilor a celle modele
mînsnate de genis și de elo-
kîngî.

“Amîndoi eklesiastici de o
potrivă aprînși de dragostea
litterelor, și armă dispătagia și
pîrerile, kînd bîrbierul le de-
te de știre că az ajîns în a cel
krîngoleg unde avea de gînd
a se odihni. Kanonikal voi să
se oprească; se înfățișî că
toată inima mîrîndele ce avea
că sine, și slăgele, din pîrînkă
lî întînsert masa pe iearbî.

“Sankko, vîzînd pe preotul
și pe bîrbierul departe de kî-
rîngî, nî lîsî a î skîpî okkasia
de a vorbi sîngurî kî stîpîntî
sînt. Domnule, nî zise el, kî
glasul jîmîtate, ka sî mi sîs-
rez kîgetul, mî vîzî dator a î
spîne o întîmplare kare îgî
vî desîsî nișce mîri lîkîrîi,
și ia site, a cele doî fantasme
ce vezi kî masîe; nî sînt alîii
de kît alde moș-popa și jîpîn
Nikolae. Ia seama, domnule
kî aî la mî lok este skîrie
kî pîsmî amestekî în toată

înkîntîtara dîmitale. Kî voi-
ea dîmitale, sî îgî fakî o mîkî
întrebare și nîdîjdesko a îgî
învederî ka zîșîga albî kî noi
sîntem amîndoi jokîl și amî-
gîtra rîștîgîi astor zavîsnîci
pentru kî l'e nekaz sî nî î-
treci kî fîptele vestite ce îgî
se gîtîas de aî î înainte. Vor-
beșce, fîșel mîș, respînsse don-
Kîciot, vorbeșce; aî toată voi-
ea; însî, ceată îgî spîșî,
nî te înkrede la ceea ce vezi
kî okîi, pentru kî este foarte
kî pîtingî și foarte approape
de adevîrî ka înkîntîtorîi sî
fi lîat kîpîl lî jîpîn Nikolae
și pîrintelî dîn satel nostrî,
ka sî ne amîgească și mîi
mălt; pentru kî sî vezi, asfel
de metamorfose sînt foarte
lesne vrîjîtorîlor, și tî șîii bî-
ne kî ceea ce se vede tot
d'asîna este ceea ce trebe a se
krede mîi pîgîn. — O î dîm-
nule, pentru numele lîi Dîm-
nezeî strîgî Sankko, dar o kî
pîtingî, ka domnia ta sî lîi
atît de gres de kap sî nî
îngîlegî kî ceea ce zîk este
adevîrîl karatî și kî în a veastî,
înkîsoare ce sîfferî este amî
mălt rîștate și bîjokîrî de
kît vrîjîtorîi? șîlî (vezi ope-
ra întreagî).

1937
1937
1937

1937
1937
1937

INSEMNARE.

Don Chiciotte nu fără cuvânt s'a tradus și s'a tipărit în epoca dela 1836, pînă la 1840; Donchicionadele sau Sarsailismii începuseră deja încă dela 1832 în toate ramurile societății noastre; Aquestea eră un effect, și cată să arătăm causele lor. Să dăm o aruncătură de ochiu în historia mișcării que începù în țerrelle năstre dela 1824 înquă — Pină la mișcarea lui T. Vladimirescul nația română se află într'o stare mai de inerție, de somnulanță; impulsja o dădesse mai dinainte încă dela 1816, Georgiu Lazar; însă forțe debilă, că dela un om particular și persecutat.

După mișcarea lui Vladimirescul, schéolele hellenice, și din cauza unor cuvinte politice que venia dela Constantinopole, și din urra que însufflaseră Phanarioții Românilor, se desființară. Mai înainte, pe când există aquelle schéole, pe când limba hellenică făcea educația Românilor, instrucția nu putea fi populară, pentru quă nu putea străbatte prin toate stările societății; stările neavute nu putea ajunge la clasile gymnasiali, și din filii quellor cu mijloce spre a cultiva litterele, pușini remănea quari să reasă pînă la ultima clase cu spor în quăt să potă trece de erudit. Aqueasta provenia și din cauza methodelor scholastiche alle pedantismului vechiu din partea dascălilor, și din raritatea geniului, talentului sau aptitudinii în litteratură din partea elevilor. Prin urmare multul remănea neimpărtășit de binefacerile culturai, remănea innocent, și *innoranța* are aqueeasi rădăcină litterară cu *innocența*. Partea quea mare dar a națiunii eră nevoită a se occupa cu agricultura și cu pușinele messerii necesarie societății: iar micul număr que termină studiile de pe attraci, însuși pentru quă eră aqestia pușini, de aqueea află și îndată locu în funcțiunile publice și înainte rāpede. Aqestia pe lūngă raritatea lor mai unia și nisce calități que li se altoisseră, quă să dicem așa din studiul classicității. Limbele hellenica și latina sau schéola classică coprindea într'ensele modele mari și de styl, și de idei sănătoșe, și de morală și de christianismu; și prin urmare elevii aquestei schéole, în locu de a indignă lumea prin declamațiuni gotesci că alle quellor necultivați, din contra însufflă stima și respect. Prin urmare, pînă la 1832, pînă când er^a în actualitate și vigóre elevii aquellor schéole, putem dicce quă mai totă lumea la noi se află în starea primitivă și patriarchală (de vom nu s'otie lepra ciocoiască introdusă și lăjită prin schéola specială phanariotă.) Elevii eșind din schéolele clasice, cu intrarea lor în lume, cată să intre spre a face *praxis*, cum se dicea, în schéola phanariotă quării României li dicea ciocoiască, și aquesta eră singurul aluat de corupțiō în aquea stare primitivă.

Eram, pot dicce, pînă la 1828, sau pînă la 1832 în starea primitivă; însă, aqueasta nu este nici condiția nici destinația Omului sau a societății.

Starea primitivă este punctul de plecare al Omului pe calcea Progressului, și Omul progresă cu atâtă mai răpede cu cât punctul de unde a plecat è mai curat, adică cu cât începutul lui este mai puțin corrupt sau pervertit. Ori-que cultură, să materială să morală, quere aquelleși condițiuni: Cultura și sporirea unui câmp curat se operă mai răpede; câmpul plin de spini și palamidă, plin de rădăcine tenaci quere și timp și travalliu mai mult spre a se puté cultivă și spori.

Eram în adevăr, iar o mai dîcu, în starea primitivă; însă spini și palamida, buturugele gróse alle Phanariotismului quam implussesseró câmpii morali și politici ai României. Cultura dar căta a se începe mai întéiu dela a se curăți tot que eră parasit, pernicios sau împedicator culturei, înquăt mișcarea să se opere înainte iar nu înapoi. De aquí proveni rătăcirea din urmă mai rea de cât quea d'ântéiu.

Quăți-va, din bărbații nostri, încă de mai înainte se încercasseró a deșteptá România și a o regenerá. Ancó din secuful XVIII Ienachi Văcăresci, Philareți și alții își pussesseró puterile d'a refncepe încercările lui Matheiu Bassarab și Constantin Brâncoveanu; Veniró alții que proiectaró și laboraró spre a face o națió din popoliu Român și a o punne pe calcea progressului, începénd din punctul în quare se află.

Dela 1822, desființându-se schólele hellenice, lyceurile din Bucuresci și Ieși începuró a se transformá în collegiuri, gymnasiuri, academii române. Scopul aquestor transformatori a fost firesce spre a face nația să trecă din reu în bine, și din bine în mai bine, popularisând instrucția sau studiul sciințelor prin limba Patriei. Spini și morală, palamida și buturugele posite nu eră curățite. Terrele avea mulți elevi ai schólei phanariote, mulți cioci, voiú să dîcu. O politică străină și potentă, tot d'auna inemică Românilor, nu întârzió de a profitá de aquel avént național que tindea spre a eși din starea primitivă; aquea politică se servi cu elementul rumanophanariot, pusse mâna pe resorturile mișcării; și avéntului național îi dette o directió regressivă de unde inimele generóse, speranțele tutulor eră spre a pásși înainte.

Schólele hellenice, cum am dîs, nu lăssá a se apropiá filii Popolului de porțele lor; și puținii juni que putea intrá eră nevoiți a perde quâte dece și însuși cinspredece anni întru a cunósce mai întéiu o singură limbă și a studiá cu greutate quelle coprinsé într'ensa. Nu le mai rămânea dar timpu de a se occupá și de sciințe și specialități. De aqueasta scopul înființării schólelor române a fost spre a rumpe aquel obstacol, spre a facilitá și scurtá calcea către sciințe exacte, începénd dela cultura limbei naționali. Aqueasta se învederează din debatterile în divanul domnescu presidat de Beiu Caragiá în annul 1846. Vorba eră de mathematice, și întrebarea eră: «de se pot studiá aquestea într'o limbă que nu avea încă nomenclatura terminilor tehnici într'o limbă sáracă» cum se dîcea pe atunci;— se învederează mai clar din numirea însuși a reposatului întru sericire Georgiu Lazar de professor în adins de mathematice în genere și de geometria practică în parte, spre a scotte *ingineri și arhitecți români* (ne servim cu expressia propriá a Ephorilor schólelor de atunci); se învederează din discursul que după doi anni făcu C. Lazar la înthronarea lui Dtonisiu Lupu ea matropolit român (pînă a-

qui metropoliții eră phanarioți). Apostolul naționalității române, G. Lazar celebră restituirea unui drept răpit de demult, și querea Archiepiscopului protecția școlii din St. Sava, dîcîndu-i: «Quô nu'ți vor fi ostenelele tu zadar «Prê sfințite Stăpâne; quôci după mai multe sute și mii de anni și *zidurile* «(făcînd alușiō la Arhitectură) și *coarnele plugului* (făcînd alușiō la școle «de Agricultură) vor mărturisî înțelepta păstorie a Prê Sfinției Talle., — Se învederează aucō, quô professorul și apostolul sciințelor exacte desvîlindu'și official în aquea solemnitate cugetul și missia de a formă ômeni speciali din elevii sei, bărbați cu sciințe exacte, iar nu speculatori de idei și de principie, începû a fi persecutat, pînō quând ardicat de căprari ai Agenției austriece într'o ȓi din clase unde își făcea prelecția, fu dus și pus în ferre în aquea Agenția și aruncat într'o cărruță de postă qua să'l trimită înapoi în Transylvania. Elevii lui Lazar eră mari, auditori avea și mai mari și mai numeroși, și cu toții împreună alergarō la Agenția, pînō quând alții însciințarō Ephoria, și arrestînd cărruța de postă, spîrgînd ferrele captivului, își liberarō și mîntuirō professorul.[4] Străinii ancō de atunci se temea d'a se introduce și formă în țerră ômeni speciali, ei nu voiescu să ajungem a possede sciințe exacte; străini nu ne vor ômeni speciali și prin urmare îndependenți, ci pețitori de funcțiuni; ne vor a fi numai nisce popoli de plugari fără sciință și de ciocoi, (biciu și opincă) qua să ne pôta amăgi și domina mai facil.

Scopul intemeitorilor școlilor române a fost cum se învederează, qua scoțînd din greutatea limbei hellenice, que nu este pentru sîă-quare, să puîă pe toți filii României pe callea sciințelor exacte. Que s'a întemplat ânsă? — Vêdînd străinii quô dela 1816 pînō la 1828 Români appuasserō în adevăr callea regenerațiunii și a mîntuirii, își pusserō tôte puterile, cu occasia Regulamentului ȓis organicu, spre a le strîmbă aquea calle; proscrisserō mai de tot sciințele exacte și ênsuși limba națiunii; pusserō pe Români pe un drum de unde să nu ajungă într'o ȓi de quât a deveni o glôtă de declamatori arroganți fără a avé nici primele noțiuni de vorbele que vor declamă.[2]

Așă ne mișcarōm în adevăr din starea în quare ne aflam; ânsă, în loc de a păși că dela 1822 pînō la 1828, cu pas măsurat și cu stăruință în ainte, machinațiunile străine ne fêcurō a merge fôrte rîpede înapoi. Școlile subț influința străină furō *organisate* (daqua se pôte numi organizare aquea urȓire tenebrōsă) a nu mai scôtte dintr'ênsele dequât la sîă-quare funcțiō publică sute de pețitori îngômfați de idei confuse, sute de cerșători de posturi, și prin urmare turburători de meserie, turburători patentați.

Limba națională, în loc de a se cultivă, începînd de unde o lăssasserō părinții nostri și continuînd înainte, școlile aquele nu făcurō de quât a o ascunde, qua să ȓicu așă, dela ochii junimei studiose; nici unul din carmenii ei nu'i fu arătat, nici una din puterile ei nu fu descoperită, nici unul din adevêrurile ei nu'i fu învederat. Aquele școle făcurō limba Basarabilor, Văcărescilor,

[4] Veđi G. Lazar, Currierul Român anul 1839, Nr. 64 pag. 225.

[2] Historicul pe larg al aqueetei împregiurări se va da cu altă occasiō.

Philareților, Maiorilor etc. etc. a deveni quel mai deplorabil jargon [anarchic în litere] 4) În locul studiilor clasice unde află quinevă și styl și sublimul simțimentelor, și devotament la quella publice, și morală creștină, nici o știință exactă nu se ntrodusse spre compensare. De s au fost abandonat modelurile mari que ni se arată prin limba străină, să ni se fi dat în locul lor adevărul științelor exacte, și Adevărul que mantue ne-ar fi făcut a crea noi enșușine modele mari, fără a fi imitatori și plagiați. Trei generațiuni, delă 1832, fără corupte și pervertite cu o rapiditate mai lute de cât sub regimul phanariot.

Un copil începî de aqul înaintea a perde 4 ani în clasele primare, 8 ani în quelle gymnasiali, și 4 în specialități numai speculative; 16 ani peste tot de travalliu spre a se instrui în tinoranța, în confușiō de idei. Nici unui din elevii aqutellor schōle nu are nici o cunoșcință de patura limbii naționali. — Aqueastă se pōte învăța afarō de ori-unde, delă scriitori particulari, din cărțile Bisericei, din gura mamelor nefrāncosite, din mijlocul satelor, numai din școlile dișe naționali nu. În aquește schōle se da de tote, și frāncosesece, și latinesce și nemșesce, ba și rusesece în mod cam să nu se învețe bine nici una; [de a învățat vre un elev queva din aquește limbe, aqel queva a fost spre a și strica și corrupe limba Patriei; și țella și Grammatica, și Geografia, și Historia și enșuși Philosofia, numai qua să fi tradate și reduse de a fi nisce genți de confușiō. Un curs de matheumatică, dapo stăruința directorului de atunci D. P. Poienarul fū intrudus cu applicare la Geometria practică, din quare și eșirō quāți-vă junți que astăzi sunt de în tre folos țerrēi, și aqueasta fū nna din causele qua direcția schōlelor să se dea pe alte mâini (*).

Schōlele delă 1832 furō în adins nisce fabrice de unde să nu esă omeni cuvințioși la necessitățile Patriei, ci declamatori, cioboi cu mīle, turburători de meserie nu mai buni pentru scopurile străinilor qua să ne adducă în starea de astăzi... Aquesti ciocoi nuoi patentați începurō a crede quō sunt quevā, pe quānd erā mai inapoi de quāt nimicul (quōci omul pērvērit e mai rēu de quāt neființa). Implēnduse țerra de ciocoi recitități din trei generațiuni, se scie quō Ciocoiul mai nainte de totō estē fānfaron, îngōnfat, declamator grotescu, aptu de a amāgi massele, de a pupa pe Român în bot și de a i luā din purgā tot; Speția aqueastă de ciocoi nuoi, neavēnd nici o știință exactă, nici o judicatā sănētōsă, nici o simțire despre drept și nedrept, indoctrinați apoi qua strāmburile quelor mai tari, strāburie pāgāne să le numēscă drepturi positive, ajunserō qua cărțile que puteau citi, în locu de a i mai cōrrige; aquestea din contra să i strice și mai mult, implēndu-le mīntea de idei eterogene, necompatibili și furō și r. Fiā-quare elev din schōlele create sau pērvērite delă 1832 înquā, daqita nu

4) De aqul înaintea să mai veđi vorbe și frași deșētate, cā *amblemă*, *amfas*, *sivil*, *inērul om*, *al Europei pīnō să nu vēđ pāment*. — Șarpē veninosă, sōre lūminōsă; de aqul înaintea să mai veđi schōlele naționali devenind *năciunali*, pentru quō și *nația* aveā deveni *năciuno* și alte asemenea. — Poeme apoi intitulate la *Musa mea*, pentru quō nisce asemenea poeți au și ei *Musa* lor.... *sinucidi* quari trăiescu ca strigōii spre a ucide *junimea* innocenta. — Lamēnis profanat și parodiat în versuri schiōpe și odorogite.

* Se va vorbi aicea mai pe larg despre aqueasta.

deveni un speculator de quelle mai sacre, principe, destructor de ori-que consiliu o naționalitate, ajunse a fi prada speculatorilor : ori-que june cu apple-cări bune din natură, cu aspirări nobili, fiind din natură simplu și credul, ne având normă sau busolă deveni o specie de Don Chiciotte sau de Sanco Pancea (pentru quô și cavalerul Tristei figure dela Mancia cum și scutierului din natură nu era ômeni rai, ci pe unul îl stricaserô cârțile de cavalerie que citisse, și pe altul generositatea skilciată a domnului sêu, promitându'i ducate și insule).

Tot apoi que s'a putut scrie de elevii schôlelor dela 1832 inquâ, tot quô s'a vorbit și declamat n'a fost de quât spre a incurcă mințile, a corrumpe inima junilor și a Popolului. De aqui înainte să mai veđi pe de o parte lă ciocoi noui o manie de a distruge tot fără a conservă nimic, fără a inventă sau innovă nimicu, și aqueasta a o numi *Progres!* și pe de alta lă ciocoi vechi, o agitațiô lăbărțată de a innovă, de a futruduce principe străine, drepturi ereziditare, principi străini, moravuri străine, de a stabili sate și biserice străine și aqueasta a o numi *Conservare!* de aqui înainte să veđi progresisti, destructori de Progres, conservatori risipitori, liberali despotici, naționali exclusivi, proscriind tot quô este al Națiunii, autori fără idei și fără carte, unionisti desbinători, și quâte contradicțiuni tôte (anarchie în principe).

Pre, cum la început schôlele române să întemeiasserô cu scop de a scôl-te bărbați cu sciințe exacte, bărbați speciali, tot asemenea Societatea philharmonică n'avu la început alt cuget de quât a formă un theater în adevăr național, a da o dezvoltare limbei și moralei practice prin drame classice que formă Gustul, que laudă și incuragiă Virtutea, que flagellă cu atăta vigôre Viciul. Abiă însê se sui pe scenă Mahomet sau Fanatismul, Saul, Virginia! Misanthropia și Pôcâința, Arpagon, Bădaranul boierit, Am hitrion, abiă început a se tracia tragediia naționali ca *Mircea* și *Lazar*, și s râinii que ne urmăriă, pasurile se alarmarô. Systema que intrasse în schôle spre a corrumpe și perverti junimea se strecurô și se încuibô și în Societatea philharmonică spre a parodiă theateru prin Semiramidi meschine, prin farse și satire personale, prin scrieri lipsite de artă, de gust, de morală, de styl, și ênsuși de limbă, (anarchie în moravuri).

Patriotismul, Adunarea generale începurô a avé atăția Don Chicioti, theateru atăția Don Juani, litteratură atăția Sarsaili, Jurnalismul atăția *ziari* sau sori orbi de ori-que lumină, și tôtei aqueștia conduși de cavaleri de industrie, de scelerăți din princip și din sistemă. În van quâte un om că bietul moș popa din satul lui Don Chiciotte se încercă să adducă la cunoșcința pe cavalerii nostri erranți și pa duplele lor que le serviă de scutieri aspiratori la ducate și la insule; invan le spunea quô sunt conduși tôte de cavaleri de industrie, quôci tôtei aquești Sarsaili politici și litterari, se credea apperători de impilați, de veduve și de orphani, mântuitori ai Andreiașului de Popol; cu quât li se spunea adevêrul cu atăta sbiera mai îndrăciți quô ei sunt persecutați vrăjiți, martyri....

Ramura clerului o tăcem. Fiii preoților furô abandonăți îndelung; și quând începurô a se formă nișce umbre de seminare, aqueștea furô date pe un timp pe mână de ômeni înnoranți, și apoi de leșuini. (anarchie în religio și de a-

qui înainte aluatul Uniăției mai prin totă țerra tolerat și prolegiat de capii celerului și instrucțiunii).

Eatǒ pentru que fu tradus și typărit Cavalerul dela Mancia încă dela 1836 Epoca de astăđi este filia epocii de atunci; que s'a semănat aquea a resărit însutit. Căusașii sau ciocoi noi de astăđi sunt filii ciocoiilor vechi și ai phanarioșilor. Ciocoi vechi avea și ei cauza sau cauzele lor: locmalele, cacirmalele, bitirmelele, husmesturile, kyverniselele, dulapurile lor. Ciocoi noi de que să nu aibă și ei cauza sau cauzele lor, quell pușin traduse sau mascate pe franșesce? Eatǒ iar pentru que am dat un memoriu la guvernul de atunci la 1840 arătând starea școllelor și rezultatele que vor aduce. Quăte am scris atunci par'quǒ ar fi scrise în đioa de astăđi. 4)

Quel mai innocent și nelitterat scriitor se dă de autor mare și ast-fel se crede de vulg; quel quare nu se pǒte indreptă pe sine se propune quǒ este în stare de a îndreptă țerre întrege; Cavalerul de industrie fără rușine vine a se da de legiuitor; fostii spioni ai polițielor trecute, furii de profesiǒ, trecu de moralisti; tîlharii și ucigașii vėdiți trecu de heroi; . . . Și de s'ar crede ei însuși aquea que nu sunt, adicǒ de óneni onesti și mari, tot ar mai fi o consolajǒ; pentru quǒ aqueasta ar fi un semn quǒ sunt nebuni; ei însă nu sunt nebuni; ei sciu mai bine de quăt toți que și quine sunt. Tot que e trist este quǒ nația nu'i scie, și nici nu voiesce să'i cunǒscă, singura voiesce a fi órbă. Popolul din disgrăție fǒrte des è quel mai mare și mai periculos inemicu al popolului. Culpa nu este a scelerăților atăta quăt a quellor que fi încuragiă de a fi ast-fel: culpa este a aquellor que le au dat patentă și voie și putere de a fi turburători de meserie. (Anarchie generale brevetată).

Fǒrte des đicu unii se repetă expressiunile: *turburători de meserie, turburători patentati, anarchie brevetată*. Cată însă a spunne quǒ nu s'au repetat de ajuns. Este nevoie de a se repetă la tǒtă paginea, la tǒt rëndul, a se strigă prin tǒtă țerra, prin tǒte cetățile și satele, prin tǒte stradele, prin tǒte locurile publice de pe accoperemintele caselor, în tǒte đillele, și în tǒte orele, qua să se deștepte, să se convingă o dată popolul, quǒ quei que turbură nația de atăția anni, sunt instrumente străine, toți sunt salariați, ajutați, patentati de a turbură, de a face tot, ori-que crimă, fără tēmă de nici o pedepsă; o mână tare și ascunsă îi protege. Măntuire nu è de quăt numai quând tǒtă Romania se va convinge, și va strigă din fundul inimei: *turburători de meserie! turburători patentati! anarchie brevetată! anarchie în ordinea țillei!*

Epoca dela 1836 eră epoca cavalerilor de Tristă figură; astăđi este epoca cavalerilor de industrie în tǒte ramurile societății dela base pinǒ la punctul quel mai culminant. Atunci se flagellă ridicolul prin glume și satire morali și decennții, prin forme de apologu, de parabolă, de fabulă; astăđi se flagellă Virtutea, Capacitatea, Șciința, Naționalitatea, Religia, Famillia prin mâna carneficilor quellor mai sorđi. De a venit rēul la culme, cată să aibă o crise; daqua rēul a devenit chronicu, Romania va tărăgăi mult. Intrebe-se ori-que Român pe sine, si dupǒ calitățile salle materiali și morali va fi în stare a deslegă întrebarea: Suntem în crise? suntem în tărăgăire? La primul cas è necessitate de mare prudentă, la al doilea, de tari și heroice remediuri.

I. HELIADE.

1862, Oct. 21.

(4) Veđi Bibliotheca portativă, Diverse pag. 191; Veđi încă și în aquest volum al Currierului de Ambe Sere, pag. 36 pînǒ la 39.

CURRIER

DE

AMBE SEZE

JURNAL LITTEAR.

PUTEREA BARBATULUI.

I.

Damiella Dartenai era de șaptesprece ani; a zice că era frumoasă, e prea mult; a zice că era drăgălașă, nu e destul. Văzând, căine-va o albastră kovirșitoare, nu știa de ce i se pare că e semnă modestie. Damiella Dartenai avea părul blond ca un copil, și pellița așa de transparentă, în cât ar putea căineva zice că vedea sângele circulând pe sub dânsa. Okii săi mari și albaștri, ușurel zmezi, ce de când în când se ardeau răsede și se lasă numai de cât, îi da de o dată un ce care semnă și inspirație și sfială. Era o ființă de ațelea blânde și kam langide ce ar trebziungă de a iabi și prin tinerețe și prin

slăbiciune, și care și le în kirăiește căineva mai tot d'acum ka niște figuri antice zăblând rezemate de un zmeș amikș. Una singură din kvalițșile sale e patermikș și profandă; acastă kvalitate e sfiala fe-țioreaskă, care într'ânsa nu e numai o grăție, floarea frăklăși, e un simțiment.

Damiella Dartenai se kie-ma Maria. Fiika unși bogat magistrat din Montpellier, se kăntăș la biserika Saint-Germain-des-Près kă jănele markis de Vallery, se kam miragș rășin de acastă kăștorie, în lămea mare de D. Vallery; iar în cea mikș de D. Dartenai. În lămea de șșs se vedea dis-preș și deridero; în lămea de

jos, ravnire și invidie. Intrând la biserică se văzuseră grațiile într-o toată virginale ale Mariei. Când se află nobila repetație a onorii Dnei Dartenai, preț și averea sa cea mare, lumina de sus începu a da dreptate Dnei de Vallery, și desprețul peri, ravnirea însă și invidia remaseră și această împlinire și fugea virf bășierii de vanitate cea principală a Dnei Dartenai.

Seara se dete ba; la miezul nopții dăru obiceis Dna Dartenai, lăsa pe fiesă și intră amândoi în camera năruială. Se obișnușe a ride lumina de întrevorbireă mamei că fle-să. Când o kondăce pînă la marginea hotărârii vieții de feioară, și o lasă tremând și plină de lăcrime pe pragul esistenței năru; mi se pare însă că nu e pe lumina și moment mai solemn de cât acesta, și că toată această obișnușirea noastră, mărțurisesc, că lasă fructul cel mai crud, cel mai terribil, cel mai protivnic dignității sufletale și respectului către virtuțile feioareșii. Pentru că că adăvrat este și obiceis solbatic a lăsa astfel o feioară în toată sfiala sa feioarăskă, în toată nevinoșia sa, și a o arătka șiși bărbat ka o de amănare șiși feare. K'o lăsa mai înainte, pe omul acesta nă!

knoșchea, k'o zi, o oră k'și minți mai înainte ea îi zicea. O minți de minți trece, și el mi m'are dreptul ași odihni kapul pe dănsă; ea este a lăsa și lăcră, ka și dobitok! O Dămnezălele kăm batjokșim toată kăm le kăkăm în picioare! Ceea ce Dragostea are de mai îngereșk, este în cerștirile ei ce seamănă a fi pogorite din cer, și noi silșindăle, trețem preste dănsăle, și ne facem o dobitocășkă bășingă, scoatem asora dela zi, pînă vara din an, și de la tine-rețe floare; și skrim că forț și drept akolo unde Dămnezălele părăbăndă și pată.

Maria singură kă mămăsa trețură fără să știe penlă ce! Nevinoșia poate răsă, nevinoșia și are instinktele sale de frică și dăru kăm și dragostea maternă și are instinktele deșprevedingă; Nu se poate învâța ceea ce sufletul omeneșk are în sine de mai delicat. Stănd pe și jec, kă amândoi brațele petrețate de gâtul mamei, Maria o ginea strins și kă kapul plekat pe singlă pînțesk, și de kăte ori doamna Dartenai vrea să se scoale, îndată amândoi brațele feioarei se înleșă și o ginea tremănd.

— Bășă și moment, mămășohra mămă, așa te rog.

— Dar trebse o dată să te las, copilul măs.

— Măine pornești, măine la Montpellier... ne desprăgim... mai rămâi puțin.

— Dumnezeu! strigă Dna Dartenai cu teroare, nu cum va să nu ieșești pe D. de Vallery?

— Credeam că l'ieșiam ieri, respuse mireasa cu o divină confesie, dar astăzi vîz cu nu mai ieșesc pe nimeni de căt pe tine.

Văzu o doră dăru miezai norii. Dna Dartenai se sculă cu grabă, și furtă ași lăa adio bună dela fiesa, furtă a se mai aita la dînsa, fugi cu șiroaie de lacrimi, și mireasa rămase singură.

Dăru kute-va momente, se desmise o aș și D. de Vallery intră. El era de doborzeci și nouă de ani; trăsările kiplăși îi era fine și delikate, obosițe însă; iar eleganța lui era vrednikă de însemnat.

Se apropié. Maria, cum îl văzu își askunse faga în mâini. El sta în picioare, dinnea o fukie în mînz, privi la dînsa kăt va cu zimbet singuratic; fysionomia îi era reche și kam ironikă; mai pși un pas; și veni aproape de jyd unde mireasa stă tremurînd și perdut.

— Ce 'mi e frikt, madam!.. îi zise el sarrizînd, de ce mi te temi?

Maria abiă azia.

Dar ce? nu'mi respunzi!

Să dete spre dînsa; iar ea furtă vrerea ei se pomeni kăt se trage cu repeziune.

— Dar nu'ți mai trage mîna, cu zăb nu ești în nici o primăjdie.

Mariței i se ptea kăt nu e a-chelăși glas kare de dimineadă în biserikă îi zise Da.

— Ia să vedem, de ce 'mi e frikt? ka nu kare cum-va mîna-mi să'ți vestezeaskă a-veastă mînz fecioreaskă? ka nu cum-va bazele'mi să'ți pîngreaskă aveastă frămăstă frunte? ka nu cum-va amoră-mi să ksteze a cere pe al dămitale?... Negreșit de avestea te temi; nu este așa? dar n'ai teamă; askultimă și te vei inkredingă.

Pentru ce oare se spîmînta ea kînd el o assigra? — El încerpă a vorbi:

— De'ți va zice cine-va kăt peste kute-va minate ex nu mai sînt avi; de'ți aș furtă gîdși, kăt nu numai astăzi, cî tot d'axna ești'ți voiș respekta aveastă sfială atît de minnata și attingătoare, nu e așa, kăt ai fi fericită? Spune kîrat, nu e așa, kăt de nimik

nă rogi pe Dumnezeu ca de
aceasta?

Maria simțea că i se țig-
bărgă capul și nu afla nici o
vorbă să-i răspundă.

— Tăcerea dămitale 'mi e
destul răspuns. Hei bine! fie-
'ți pe voie, încheap'ți de a-
kăm fericirea.... Vezi cât te
ișbesk?... Kăm îți implinesk
doringa?... te las... adieu ma-
demoiselle! Și se depărță
spărgându-se de ris.

Maria rămase în moment
nemisăkată și înmărmărită;
subl vorbele batjocoritoare ea
presimțea o nenorocire veci-
nikă, și arătându-se în genă-
ke, închepu a striga: o maikă!
mămăzoară!.. Vail sarak kō-
pily, ts nu mai ai mămă; pro-
tektoarea ce vegie asăpra a-
niilor ței chellor d'ântăis nu
mai poate nimik pentru tine;
akăm ts nu mai ai de cât un
stăpân, un bărbat!

II.

Adoa zi de dimineață, Ma-
ria deskizând okii, vază șt-
zând la kăpățaișl patăisă s'ă
pe mămă-sa, ce aștepta să
se destepse ca să-i zică adio.
La vederea așeasta, și pină
șă aibă timp ași addăce a-
minte șuena de kăseara, ne-
norocita se arătă de g'ăisă
mămesei înnekându-se în șs-

pine; ea țnkă nuși pșteea ad-
dăce bine a minte kare îi e ne-
norocirea; simțea țnsă că era
nenorocită, că toate așeasta
nu spăse nimik; ce ar fi pș-
tăst oare să spăse? Dăregea'i
nu era țnkă de cât un pre-
simțiment. Căea ce se petre-
kăse între D. de Vallery și în-
tre ea era o kărată enigmă, și
în sfârșit un simțiment tainik
de rășine fechioreaskă o opriă
de a se plănge, și țnsăși mă-
mesei, de pșlărea bărbatșai
s'ă; țkă dar și Dna Dart-
nai, kăria desprăgirea îi sdro-
biă inima, toată așoastă des-
peratie o dete la kassa des-
prăgirii ce nu mai pșgia o o-
bosia și pe d'ansa, și prin șr-
mare n'ō mai întrebă. D. de
allery intrând pe șrmă kă D.
Dartenai ka să vesteaskă mo-
mentșl desprăgirii, Maria vă-
ză pe tatăi s'ă și pe mămă
sa depărțându-se fără să roa-
tă să vorbeaskă nimik despre
șiesa, așară nămai de așelle
mălte ștrimtoșri și lakrăme
țkăste ce șemțna kă șpăn
a ei dărege.

Dăpă ce pornișă, kănd
ea nu mai așzi pașșrile
lor pe șkară, kănd țel dăpă
șrmă șrșemănt al trășșrei în-
chepu a nu se mai așzi, și ea
se vază șingășă kă bărbatșl
s'ă, șingășă pentru tot d'as-
na, inima'i închepă a se ștrăd-

ge fãrã voiea ei; și dãrã un moment de tãcere, el se apropiã și îi zise foarte pe scurt: — Madamã, te vois înfrunã astãzi la o prietenã a familiei melle, kare voiesk a se face și a dãmitale; e domna de Kangis, kare kã toatã inima voiesçe a te însogi disarã la opera italianã (aux Italiens)

Dãrã aceste pãcine vorbe, fãrã sã aștepte nici un respuns, eși.

Singuratikã glas al D-lui de Vallery, cãdata înfrunãre de cunoștinã a znei femeii ce vine singurã la o altã femeie, pãserã în mirare pe Maria, și așteptã prãnzul plinã de un neastãmpãr amestecat kã tãrãrare.

La zece ore D. de Vallery intrã kã D-na de Kangis. Maria se skãlase kã sã 'i easã înainte; znsã privindã-o, vorbele prietenoase ce își pãrgãtise kã s'o priimeaskã îi perirã pe baze, și nã pãrã nici sã 'i dea mãna ce o și întinse. Femeea aceasta znsã erã de o frãmșeșe rarã, dar singuratikã; mare, svelã, kã pãrã negrã și lãcios, faãa brãnã, și dãmãritã de soarele tropicelor, kã nasul drept și sãbãire, gãra pãcãin kam lãngã și, lãkrã însemnat, kãci era jãnã zãnkã, bazele îi erã palide,

semn sigur de patime ardingi; kã okli mãreșii la formã, la strãlãcire, la kolore, dar kodãgi, gãrui și însãfleșigi d'un fok ce fãkã pe Maria a se roși; ea nã kredea kã o femeie sã poatã avea o asemenea kãstãtãrã. Pre lãngã acestea un ce dãmãngãt și stranis în toelletã ei, ce nã mãisemãna kã originalitatea znei strãine, și kare addãse bieteii femeșue oare-kare amestek și grijã de a se vedea lãngã dũnsã intr'o adãmãngã pãblikã; în fine konversãgia ei mãskãtoare, familiaritatea manierelor ei, și o nã știs ce împãngere de zãrã ce se askãndea în vorbele ei cele mai prietenoase, toate împãrãntã ajãnserã a însãflã Mariiei o desprãcere ce veniã pãnã la nesãfferingã; lãngã femeea aceastã ea se simșii intr'o atmosferã streinã kã toatã de a sa,

Adoã zi dãrã pãrãnz, îi addãserã un bilet sigilat sãbtã adresa ei. Il deskise; plikã koprindea dozã skrisori, zãna pentru dũnsã ce avea mãmai aceste vorbe: ci teșçe, și cealaltã deskisã, kã nãmele Dnãi de Kangis, și sãbskrisã de D. de Vallery. O citi și kãzã mãi leșinatã pe un skãzn.

Ce koprindea aceã skrisoare ?

Năsket vigios, jukător, mistind inukki-gi-va ani an patri-monis însemăntor, D. de Vallery, askunde sabbt an kip plă-kăst an sfflet ka adevrat krad; el fșua rbal de mlta mslu-g-mire: ce avea sș fakă rșș, de mlta minie și talbrare de spre derșrpnarea în care se affla; și pentră kă într'nsa kă toată libertatea își desvolta an spirit sarkastik și batjokeritor ce karakterisă rștatea lși. La virtș de doș-zeci de anii in-tșlăi o jșnș kreolș) vșdșvș, fșrș stare, fșrș legșminte, plinș de koketșrie și îndem-nare, și kă o frșmșșșe infer-nalș, amșșșitoare plinș la be-gie, plinș de pătine ka dșn-sșl, dasfrinatș ka el, vnsș maș tare de karakter. El o isbi și șmbrșl se fșkș într'nsșl an vigis mai pe d'assșpra; între ei nșkș șna dint'acele pătine serbingi, fșrioase, inveni-pale, palime, kari, nșkșle, in-yișșșrile noastre, aș toatș kșl-dșra brofeasș a korșrșșșș, kari întregin șritele no-astre inșlinșri din care se hrș-șșș, și se gin de dșșșșe prin toate tikșloasele noastre, in-stinkte, și kari isșas depravășia

1) Femeș nșkștș în Amerika din șrșingș Eșropeeshi.

și de origine și de hranș, și de skop.

El rșinat, șa șrakș, nș pș-tș s'ș iea de nevastș, și D. de Vallery kșștș în înșșrșștoarea l' o zestre pe care s'ș poatș in-fșșșșă isbitei salte, de pștem s'ș nșmim astfel; iar în neva-stș o viktimș ka sș l' o dea spre jșngiere. Kiar în dimineșșa zilei de nșntș D-na de Kangis în șerș ka pentră dșșșș ș rș-rșșeaskș pe Maria în noaptea nșșșșșl; el se dșșe, dșrș kșm șșim sș io vesteaskș, și hș-kșria lor de a se vedea iar amșndoi le fș kă ntșt mai vie kă kș vedeas kș așeasta este o batjokșrș și șltragis kștre tot ce se nșșșșșe datorie și virtște,

Skrișoarea D. de Vallery trimișș Mariș delă oare șine pe askșșșș în deskoperi toatș a-șeasș rșșinatș istorie, kă mș de amșrșnte așt de șmiltoa-re pentră dșșșș inktș venișd în așel moment Dna de Kan-gis, tșșrșa it eșș drept în fașș, și în lșk de bri ce vorbș il inșșșș așeș skrișoare. Amșndoș era fașș în fașș miste și galbene, kșnd D. de Vallery, veni și dșmneasș, și appro-pișșșșe:

— Dar o d' fi așta? zise el kș așel gșș batjokșrștor. Kșnd vș fșkșrșșș prietene și kșnd vș șertșrșșș?

— Ce va fi? respnse Maria; este cã ea voia madama sã easã în minatul acesta din kasa mea.

— A! a! asta 'mi a fost! adãrogi Vallery; pe xrmã lãzãnd de jos skrisoarea ce Dna de Kangis îi fãkã semn cã okial s'õ ridice:

— Daka e treaba astfel, ea voia cã madama sã gãmie și o rog sã vie în toate zilele.

La aceste vorbe, gãnitã în partea cea mai kkrátã a sãfletãsi sãz, attakatã în toate virtãurile sale. Maria se simãi koprinsã de o sãntã sãpãrare și minie; onoarea ei deveni energie și ea generoasa nesokotindã a jãnepei sãzãnd klopozelã și kiemãnd pe xnal din feiorii sãi.

— Iãi porãnesc, îi zisse; sã dai pe Dãmneaei afarã. — D. de Vallery se fãkã vinãt și o sãmã de tãrbare se arãtã pe marginea bazelor lãi.

— Tãkãloasã! strigã el, nã știi ce ai fãkãt! Pe xrmã întorkãndã-se kãtre D-na de Kangis, ai kãrii oki skinteia în umbrã întokmai cã ai xnei vipere:

— Vei intrã iarã în kasa aceasta, doamna mea, iar vei intrã, și nã voia veni ea sã te kast, cã ea singãrã, dãmneaei xnsãși kare pentrã a-
cheastã offensã iãi va cere ier-

tare în genãkã, și kare nã o va priimi nici o datã.

Maria în entãsiãsmãl onorii sale resbnate, nã respnse a chestei amenindãri de kãt print'ãn semn din mãnz, ce vrea sã zikkã: eși afarã!... D-na de Kangis eși, dar arãnkãnd Mariiei o kãzãtãrã ce semnã o hotãrãre de osindã.

Din aqeestã zi, D. de Vallery întrebsindã toatã pãterea voingei sale stãrãitoare și pis-mãtarige, toatã cherbicia spiritalãsi sãz de gãtate, a'și stri-vi nevasta cã sã se inkonvoie koketei sãlle. Maria se împrotivi; dar vai! cã nimini nã era atãt de slabã cã ea lã împrotivire; lãpta aqeasta erã pentrã dãnsa o îndoitã osindã: ei ar fi fost cã nepãtindã a în-tinde mãna aqeștei femei pe kare o despredãiã; însã tot asemenea cã nepãtindã iar fi fost a bravã cã statornicie pe bãrbatãl sãz: asemenea lãi Hamlet, ce avãnd a resbnã xuiderea tatãlãsi sãz, nã are nici kãragial resbnãrii, nici kodirea milei. Maria osinditã de virtãurile sãlle la un rol mai presãs de pãtingele sale, foarte nobilã de a priimi un asemenea jãg, dar și foarte slabã de a pãtea sã'l sãrãime, nekãrabilã în aqeellași limp și de a se sãpãne și de a se apãrã; Maria se konsãmã în a-

ceastă luptă între sffletul și karakterul ei, viktimă într'acellași timp și a Dăi de Vallery și a ei însuși.

Sunt unii oameni ce nu le lipsesc de cât un tron ca să fie niște Kaligali, și D. de Vallery era născut carnefioc; nepăsând amăgi pe Maria, hotărî s'o pedepsească. Început de infernală sa amoresc, se îndăplescă că trebură a'și resbună asăpra femeii sale; însă avea ce-va ce i se împotivă acestei resbunări. Se țemea de o desprăgire, și a se desprăgii vrea să zică a perde zestrea; a perde zestrea, vrea să zică a'și perde amoresa poate (pedeapsa celor rzi este de a se preapne unu pe altu și însuși kund se isbesk). Așa lăz legile, încerp a le studia. Afflă într'ânsele toate dreptățile sale ca un despot, pe șrmă uneltind'și o sistemă de resbunări de care nu poate să'l prinză și să'l oprească dreptatea, încerp a'și kinsî viktima că kondika în mănă. Mai untră nu'i lăz nici una din virtăgile ei ca să nu'i fack dintr'ansa un kin. Nevasta lui era milostivă, și o silia rămpe că ori e datorie de milă. Bărbatul se știe că este cărmăitorul femeii. Așa încerp a o rzi în delikatețea ei, îndatorând-o la mii de lipse și neaveri silind-o în

dignitatea ei, a cere băkată că băkată aceea ce i se căvenia; iar în mândria ei, o lăss prin refăsele de plată, la bănsitele insăle alle negătorilor. Nu sunt mai mari kinsri dekă micile și tikăloasele nekăzari din toate zillele. Găind simlimental de pădoare și skămpătatea în toate fa tele Mariei, el akolo încerp să'și îndoiască isbirile cele mai sigăre, invăzând-o a kănoaște răl, făkând-o a azzi și a sfferi limbăgial desfrănat al korăpției, impresăgând-o d'o soțietate sgomoloasă și nerășinată, și arănkând-o spre petrețere în aceea întristare amară ce d'ă jănegei spektakolul vigiăli.

Nici o dată D-na de Kangis nu petrețea 24 de ore săbt acellași akoperemânt că dănsul. Așa zice legea ca să nu'și gie bărbatul konkăbina a dormi săbt acellași akoperemint că soția. Vallery era omul cel mai onest înainte legii, căci el nu făcea una ca aceasta; însă își vedea amika în toate zillele, o spănea kărat Mariei, îi citea skrisorile, și o silăia a'i fi konfidenta negiăităli lor amor. Adăterial iar, nămai atănci e o kălpă din partea bărbatului kund își gine konkăbina într'o kasă kănoskăță; pentru că nu e destăl să șează, să între dămneaci în

aceea kasz, s'o prinzzz çine-va kx hzrbatsl, trebze sz aibz çine-va și probe kx o çine domnl kx keltziala dxmnealsi. Așa zive legea, și D. de Vallery întokmai dzpł lege se pztł, fzvea toate, dar se feria sz nș i se afle probe kx o çine kx keltziala sa.

Niçi o silzire materialz.... Pzrtzrile rele sznt kx adzvzrat kasse de dzspzçigire; zn sz mii de inszlte akkoperite, mii de ironiçe sarkasme în kare el era tare... înaintea oa menior sz i se feriaz sz nș skoazł niçi o vorbz çe s'ar fi pzxtł repelz, sz nș fakz niçi zn gest çe s'ar fi pzxtł tılmazçi.... De veniaz çine-va, persoane streine, znszși în timpzł îndzçuzirii lz i, knd își frigea nevasta kx înçetł, el îndatz își înneka și prekzrmz feria, și atznci îl apzka toatz dragostea kztre nevastz, înçerea a vorbi kx dzlçeałł și allegea vorbele çele mai distinsz de stimz, preintzmpinzrile çele mai delikate de ti nezeçe konzçgalz. Omł aze sta zçia kx o artz minznatz a se çrkonskrie în legalitatea nelegizirii.

IV.

Intre azeștea, D. Dartenai, îngrijzot de tçzerea Mariei

(pentz kx D. de Vallery îi dzprise toate skrisorile), porni dela Montpellier; sosi plin de neastzmpzr la Paris, și alergz la fiie-sa; afflzndz-o vie, bine-kzvintz çerzł; afflzndz-o așa de slabz și rzinatz se înfiorzł.

— Doamnel tztzșorslel strigz biata kopilz, arznkzndz-se de gztł lz i.

Akșm tntzia datz dzpł trei lzni, își pzse și ea kapł pz zn sîn protektor. İi povesti toate, și abia își terminase plnzgereea, knd se dzskisezșa, și intrz D. de Vallery kx aerł liber, vesel și fzsionomia bzkkzoazł... La vederea azeștzi om, D. Dartenai zitzndz'și zșai-zeci do ani ai sz i, neztinga korpzłzi, slzbizisnea karakterzłzi, skoase zn dzpł de nekaz, și kx toate silinçele se-sei çe' l çinea în brazele sale, el alergz la dznsł.

— Akșm amzndoi domnle!

— Çe vzz! skzmpzi mez sokzł! çe sznt azeastz minie, azeșt glas tremzrłtor, și dzmneaei kx okii roșii! to te ç i se spzșezł...

— Toate.

— Ezplikazia korespondinçei a trebzit sz fie minznat de plzntz, îmi paze rzz kx nș fziz și ez açi.

— Nz te mai sili sz rizi, pentz kx vzz kx nșçi vine

nici de kxm... N8 e a8a k8 n8 a8eptai s8 m8 g8se8ti aci?

— O sk8mp8l mex sok8r8, de ce e88i ingrat? e8 tokmai pent8r8 a8eea veniis, pent8r8 k8 te am 88i8t aci.

— Daka e a8a, Domn8le de Vallery, ai s8'mi dai sokoteal8 pent8r8 ferici8rea fie-mei.

— Al hal n8mai bine ai 8n8er8t'o, d8r8 ton8l ce ai l8at; ak8m de 8nde o s8'mi 8n8eri 8ntreb8rile?

— Tik8loase karnefi8e!

— Foarte bine: v8z8is de 8nde 8n8er88i. E8 s8nt 8n karnefi8e; apoi? K88i pent8r8 ferici8rea fi8ei d8mitale, kre8 k8 n8 te vei m8rgini n8mai aci.

— Indat8 ai s8'mi s8bskrii akt8l p8rei ce 88i fak, m8rt8risirea infamelor d8mitale kr8zimi, iar de n8...

— Negre8it 8n d8ell o doamne! sk8mp8l mex t8ti8or, oare fiaska mea m8n8 p8teava...?

— 88is prea bine k8 e88i foarte kr8d 8i n8 p8tea s8 n8 fi 8i viklean 8i miserabil kodaci8, s8bt pretext k8 e8 s8nt b8tr8n, 8i d8mneata 'mi e88i j8ne; 8i k8 d8mneata 'mi e88i tare 8i e8 s8nt slab, k8 d8mneata ai l8at pe fie-mea 8i 'mi e88i mai ka fi8 al mex; e88i 8n stare s8 n8 priime8ti l8pta, 8i 'mi '8i-faci 8'o virt8te din tik8le8a'8i-kodire... In88 88i-vois

fache mai m8lt 8i de k8t te a888icide; te vois fache de ri8, te vois 88ri 8naintea drept88ii; te vois demask8 8i 88i vois sm8lge din ghiar8 pe kopil8l mex.

— Ak8ma v8z 8i e8 k8 te ai sokolit 8i ai aflat de 8nde s8 8n8eri ke8tia. A s8 te d88i drept la prok8rator8l regel8i n8 e a8a? Dar ce o s8 mi'8pr8i?

— 8i vois spr8ne 8eea ce am v8z8t, 8eea ce nenoronita a88e88t kopil8 'mi a spr8s; 8i vois spr8ne k8 e88i 8n...

— S8 l888m d'o parte k8al8it88ile mele, k88i le k8noa888em am8ndoi. D8r8 ce vei spr8ne toate a8e8tea, a s8 8eri despr88uirea?

— 8i o vois dob8ndi:

— O despr88uire?! dar de 8ine m88 iei? kr. zi oare k8 e8 s8nt kopil?... n8 e a8a k8 voi 8ere o despr88uire 8i zestrea? Ei bine. Te rog s8'mi treak8 pofta a8e8ta; zestrea n8 poate ni-meni s8 'mi o ia din m8n8, 8i 88i fr8g88esk k8 n8 'mi o vor l88a nici drak8l nici togi s8ngi8.

— 'Mi ai mai av8t 8i dar8l a8e8ta pe l8ng8 8ele-lalte kr8zimi.

— O Doamne! dar ce te sokote88i? Interes8l, blestemat8l de interes n8 m8 las8 s8 mi'88i voiesk a m8 l88a s8 m8 despar88i de D8mneaei; pe 8m88 8i 8n alt simliment; re8b8na-

rea; dar sã venim la treaba noastră: Dãrã ce vei mișka bine inima prokãrorãsi regelãi prin plãngerea dãmitale patetikã, negreșit kã dãmneãsi ãi va cere și probe; atãnci ce probe îi vei da?

— Voiã addãce togi oame-nii kasei sã mãrtãriscaskã.

— Dar nã șcis nimik.

— Voiã addãce o skrisoare ce va deskoperi vinovatãl și nelegisãiã amor; ka sã do-bãndesk o assemenea skrisoare o voiã plãti kã toatã starea mea.

— Skrisori! nã e trebãinã sã ãi keltãiesãi starea pentrã aceasta ãi voiã da eã kãte vei fãrã plãtã.

— Voiã addãce probe kã te desonorat akkoperemãntãl kãștoriei.

— Nimeni nã șcie; afãrã de dãmneãei.

— Dar voiã aflã mãrtãri, și voiã aflã destãi; voiã kiema pe togi kariã trãiesk ãn aceastã kasã, pe aceastã stradã, ãn aceastã cetate, și voiã deskoperi pe vre șnãl, kare te va fi șãprãpins, și kare va veni a te strivi; iar daka nã voiã aflã pe nimeni, mã voiã dãce ãnainteã tribãnalãsi, singãr kã fie-mea; voiã arãta jãdikãtorilor pe kãpãl ei semnele disperãției și alle ștrãgelor; le voiã spãne tot, așzi? tot!

și de va fi ãntre dãnșii șnãk singãr kare sã fie tatã, mã va askãlã și dãmneata vei fi pãs la lokã ãi, vei remãnea vested, dãrã kãm ãi se kãvine.

— O! kãt de rãș ãi șcii meseria, domnãle legist! Kondika çivilã, karteã... artikolã... zice: ãndatã ce se va ãnfããșa șn mãrtãr ce va fi rãdã a pãrãii çivile, pãritãl poate sã'l deã ãnapoi. Așa skãmpãl meã sokrãleg, kãnd vei ajãnge akolo ka pãriș, dãmneata bine vezi, kã eã ãndatã voiã zice kã ãn nãmele legii nã te pãimeesk, și toate se vor ãnkãia.

— Așa dar, strigã D. Dartenai eșit din sine, viãã mea sãã a dãmitale! și se kãpezi assãrãi, kã mãna ardikatã ka sã'l isbeaskã. Dar D. de Vallery jãne și tare, ãi arãkã brașãl, și dãndã'l ãn jos kã pãtere:

— Astãmpãrãmi-te, skãmpãl meã sokrã; la vãrãta dãmitale mișkãrile ãgi ostenesk.

D. Dartenai ce avea nãmai niște momente de energie, kãzã pe jãgãl sãș, strigãnd disperat;

— Dãmnezãl meã! Dar niçi șn mijlok de a skãpã de omãl aceastã!

— Niçi șnãl. De ai fi fost vre șn Brãt, ar fi fost altã treabã, dar pãçixitor de nevoie, ãa starea dãmitale, trebãe sã

Ai și pașinik de karakter, și nu îți pari a fi un om ce ai risca sprânzăruloarea ca să te desberii de mine.

Maria ce șosesese un ciprît de spaimă, văzînd mișkarea fatală și sta la fruntea plecată, plînz de dărere și de frikă.

D. de Vallery se apropie de D. Dartenai.

— Inkă o vorbă: Krez că te ai lăminat și te ai konvins foarte bine despre nepătînda dragostei și a trei dămitale; site, că nu poți nimik împotrivă'mi, nici a mă pîri, pentru că legea mă apără; nici a'mi lăsa pe dămneaei, căci legea'mi o dă înapoi; nici a mă provokă la dăel, căci eu nu priimesk; nici a mă insultă, pentru că atînci te sdrobesc. Eu singur sînt stăpînșl, regele, și bărbatșl; și 'ți o învederez site, dîndș'ți voie, azzit-ai? dîndș'ți voie a remănea lăngă dămneaei... învađ' o a se șprăne; ea a insultat o femeie pe care o ișbesk; s'ți cea-gă iertare, s'o roage să vie aci în kasa unde a avăt obrăznicia a o goni; să se poarte că dănsakă omenie și; atînci poate că aș fi în stare să ăit a mea minie... iar de nu, krede-mă, că cele trekte nu pot să'ți dea o idee de cele futoare. Adio, domnșle Dartenai.

Văgîrînșl și fata remășkeră

immărmărigi unșl înaintea al-tăia.

Kăte-va zile treksă dărpă ațeastă șcenă și D. Dartenai nu mai avea nici o șperanță; se dăsesse pe la dregători, pe la legisli, pe la cei că pătere și togi îi respănsesseră: „Sănt făr-ă îndoială îndestăle krime că să desonoare cine-va zece oameni; dar nu e nici ună că care să poată atăka un bărbat. D. de Vallery atăpă gura dreptății konformăndș-se că legea; un singur akt de silsiro, fie că o mie de ori mai nevinovat de kăt toate neomenoasele lăi părțeri o destăl să ne serve de temeis a pătea să i se fakă o pîră. Dreptatea adesea are trebșingă de un protekt, de o probă că să poată fi dreaptă; de ar vedea și altă ațea ce vezi dămneata: ar azzi čea ce azzi dămneata; ar fi destăl înaintea jădekății dar nu mai dămneata, 'ți a spră s'o și el, dămneata singur nu poți nimik.”

D. Dartenai că inima sdrobită, plîngea de o lănză viața întregă a fie-sei ce o vedea în kățșeile ațestei osznde kănd într'o zi îl văză oamenii vorbind foarte aprins că unșl pe strada unde lăksia D. de Vallery, și pe șmă intrănd în ospel, și îndreptăndș-s nu mai șfflet și băkrie kătre apar-

tamentul fie-sei. Maria. Iokhia zioa în aripa dreaptă a katezării de jos, ce se alătură de o kameră a intratei, de un salon și de un mic kabinet de lucru ce kăta kătre aligă: obiceiul ei era să se koboare aici îndată după dejun, însă kă toate kă orologii arăta prânzul, dar ea nu era încă aici când D. Dartenai intră. Se dăse drept în kabinetul de lucru, adăse aici hărtie, kălimări, și carecine ce ar fi fost în salon, 'l ar fi arătat kă deskise și inkise ferestra kabinetului. ce era jos în dreptul slipei... După kăteva momente intră în salon și inkise așa; zise să kieme pe fic-sa; și abia o înbrădușă, și o întrebă:

— Unde e bărbatul tău?

— Nu e acasă:

— Fără îndoială este la D-na de Kangis.

— Nu, kă ea este aici, pentru kă în toate zilele pe timpul acesta îl așteaptă aici.

— În care kameră?

— În kabinetul D-lui de Vallery.

— Să-ți la dănsa îndată, și poruncăce'i înaintea oamenilor tăi să easă din kasă, și vino iar aici.

— O Dămnezăle! toate nenorocirile îmi vindintr'o asemenea poruncă.

— Dar trebe.

— Ce vrei să faci?

— O vei afla.

— Cine o să mai poată sta înaintea D-lui de Vallery?

— Și kă o să se îndrăcească.

— Apoi, nu porici! nu porici!

— Dar trebe, 'mi o zik.

D. Dartenai rosti aceste vorbe kă un ton atăt de hotărât și poruncitor, încăt Maria tremurând, eși pe o skară din năuntră kă să se sărpe tatălui său, și se întărni îndată sprimintat do ceea ce kătezasă să fakă.

— M'am sărps.

— Ce 'mi a zis ea?

N'a vrut să easă, și așteaptă pe D. de Vallery kă să ceargă satisfakție de această okară.

— Foarte bine! veni-va e la oară kărând?

— Peste un kart de oră.

— Ir sfirșit, akam!

— Ce vrei să faci?

— Imi am ex planul mex; să așteptăm.

Kăte-va minste abia trecut-seră, și se arzi sgomotul unor pași. Era D. de Vallery. Maria încerpă a se strînge kă groază lângă tatăl-său.

— Nu te teme.

D. de Vallery intră; era galben; băzele îi era uskate și vinete, și în mână ținea niște flori ce le strivia fără să știe

Dar' ce își arată o cărbă-
tăre împregiată; se apropie de
Maria ca o fisionomie foarte
dălce și un ton plin de grație :

— Al skampa mea Marie,
te căutam,

— Și pentru ce o căutai?
răspunse D. Dartenai.

— Pentru ce? skampul meu
sokru?... o prânză, și astăzi
pîn' acum n'am mai văzut pe
Maria; poți dar să mă mai în-
trebi pentru ce o vream?

D. Dartenai privi la dănsul
ca mirare... ce schimbare de
vorbe și de părțare! zise el
într' sine; însă D. de Vallery
fără a se apleca ca pricere mi-
rarea sokruși să, și urmînd-
dăși prefăcerea de blîndețe și
dragoste: — Tine skampa mea
Marie, eată niște flori ce le am
căles în grădina pentru tine.
Ia-le, draga mea.

Maria îmbrămărită; sta în
lok, tremurată și kredea ca vi-
sează.

— Poate că el nu știe ni-
mik zăcă de cele întimplate
acasă, se gândia D. Dartenai,
și dăcîndu-se răpede și ap-
prins la dănsul. — Domnule,
ii zise, văzutăi pe D-na de
Kangis?

— D-na de Kangis? adzo-
gă Vallery... și se prefăcea
ca vrea săși adăcă aminte
de cine îi vorbește,.. Dna de
Kangis!.. Ia așteaptă... Al al..

știi... Da! da!... o vădăvă, o
femea frumoasă ca oții negri?...
Da, am întălnit'o sânt căte-va
minste.

— Nu'ți a spus nimic, dom-
nule?

— Da 'mi a spus! îmi zi-
se că a văzut pe Maria întor-
cîndu-se în apartamentul său,
negreșit ca să vie la dăm-
neata, și Maria, ca tot d'acna
a fost plină de grații și de
dragoste către dănsa... Nu,
că 'mi este un znger Maria
noastră...

Tatăl și fiica erau înlem-
niți, însă D. Vallery, tot vor-
bind, se apropiase de kabi-
netul unde D. Dartenai pasese
hărtie și kălmăzi, deskise așa
și zise; — Dar eși'mi odată,
Domnule, că trebe să te fi
înnekat de căldură în kabi-
netul acesta.

— Un om askans aci? stri-
gă Maria. Cine e?

— Unul din amicii tătălii
dămitale, draga mea.. prea mult
ne isbește dămnealsi și pe mi-
ne și pe dămneata. Inkat va
să vecinichească savenirea dă-
celor noastre întrevorbiri, și
păsese pe dămnealsi să ste-
nografizeze vorbele noastre....
Nu e așa, skampul meu sokru.

— Ax! nenorocital! zisso
închel D. Dartenai; tot e perdut.

D. de Vallery îndreptîndu-
se apoi către acel om.

— Gîndesk kь ai skris toate domnșle, akьm pođi sь mi te tragi, kьci tot d'asna va fi între noi tot ceea ce așziși akьm... Tot d'asna vorbe de dragosie... de amor... ce s'đi mai zik? Ferișirea se repetь! D. de Vallery, dьrь acele vorbe, deskise așa, 'mi 'đi trimise sь se preșmble pe acel om, și pe șmь alergînd kьtre Maria și D. Dartenai, încereș a striga într'o spargere de fșrie.

— Akьm sь vedem ce om face kьte trei. Al dьmnea-voastrь pșnegi sь mь spio neze! Vai de tine domnișoarь! 'mi ai îndr̀znit sь mai neșin-șteșli pe femeea ь'o l̀besk... Vai de tine... Akьm sь te gьteșci. Ceea ce voiș inventa spre resb̀narea 'mi n'o șcii, și nișci eș ǹș o șciș țnkь! Mь nșmiai gide al d̀șmitale, foarte bine! vei vedea kь merit a-cest nșme! și mai țnt̀ziș, d̀șm-neaata domnșla, ǹș vei mai vedea pe fiika d̀șmitale; 'mi ai vr̀t sь goneșci pe doamna de Kangis, akьm eș te goneșk... Eș! Domnșle Dartenai, eș! pe lok.

VI.

Din zioa așeasta krazimea l̀i i se skimbь în fșrie; ni-meni ǹș șciie pînь șnde poate merge gьtatea șmanь daka

n'a vьzșt minia șnși om, șr-zitь de șrra șnei femei. D. de Vallery sьbt inflșingșa așești demon, de fr̀mșseșe și de deșfr̀nare, kare tot d'asna îi in-șșfla dinapoș șra, D. de Val-lery deveni ka o fearь sьlba-tikь, inverșșnatь așșpra pra-dei sale. Un b̀rbat are drep-tșl d'a'și sili nevasta sь'l șrme-zo pretștindeni; și el încereș a pșrtà pe biata kopilь în mij-lokșl iernei, la viǹtorile sale, ș'o l̀șșa zile întrege în k̀l̀e-șn vekis kastel der̀p̀rnat, sin-gșrь, mai f̀rь șlșgi, f̀rь l̀-șminь, f̀rь șok, mșrind de groa-zь, de frig și de lipsь; noar-tea el intrà d'o datь la d̀n-sa, kь șn p̀ngnal în m̀nș și o țorğș în alta, șm̀lgînd'o din patșl sьș și zikînd'ï kь el este Otello și ea Desdemo-na pe kare vine ș'o omșoare. Ea ǹș p̀ștea sь'l mai vazь f̀rь sь tremșre de șpaimь, și împregișrșl ei nișci șn reazim nișci șn amikș Tatșl sьș? gon-it... Mamь-sa?... ce alergașe la șgomotol nenorociriș ei, m̀mь sa... gonitь așemenea; gonitь din porșnka doamnei de Kangis. Ea îi șkrià: skrisori-le ei le opria... amicșii famil-iei? gonitș... r̀șdele der̀rtate?... Oamenii ei? kșmp̀rșci și m̀đi. Ea ǹș p̀ștea sь vazь pe ni-meni... sь vorbeașkь ni-mș-l̀i... El tr̀șeșe împregișrșl ei

en черк de fer, și 'l osîndise tainei. Къте o datъ ea vrea s'z f'gъ, s'z skape; ma znde s'z meargъ?

La opt-spre-zecе ani, biata kopilъ... deprinderile ei, sek-sal ei, legъmintele ei, pentr'а kъ femeile se affl'а între dozъ robii, zna a obiceiurilor și alta a legii, și toate mijloacele de a skъpa din j'gъ s'as dat tyrann'а-l'аi iar n'а robal'аi. Trebsia dar s'z stea în acea temniщъ f'гъ zid'аri... s'z stea, s'z se konsъ-me, și s'z moarъ... er'а k'а zп biet miel înkis într'o kolivie k'а zп l'ар че o sfîșia pe toatъ zioa și n'а o omor'а n'аi o datъ.

Aș'a, zп g'аz grozav o st'pini, frika! si n'а frika, acele fi'ori trekъtoare че ne face s'z s'fferim at'аta, чi frika k'ând devine stare obic'nsit'а a s'ffl'et'аl'аi, frika k'ând devine boal'а! Vedeniile sale nopt'arne, sings'atatea, sekretal, cel mai grozav vrъjmaș al minții z-manе, înчep'аr'а a împra'msta t'atalor че o înkongi'аra, o apar'ingъ fantastikъ, k'ând D-na de Kangis k'а okii ei aчeia negri și plini de f'lgere, k'ând D. de Vallery k'а lig'аra'i palid'а și ironikъ, treчeas în pre-znъ pe din nainte'i șoptind sas bat'okorind, ei i se p'area k'а vede dozъ finge de o altъ nat'аr'а k'а a ei, dozъ d'x'аri rele și iși simgi'а organisajia k'а

șovъe... At'аnчi se ivi'гъ în kaza ei, add'аși de b'rbatъ-s'zъ, și st'ând alt'аr'аca k'а d'nsa, ni-ș'че oameni че n'а'i mai v'z'zse și k'а total deosebi'gi de aчeia че era obic'nsit'а s'z vazъ; ni-ș'че oameni k'а kip'аrile grave, strașni'че че sem'na zпor j'adi și k'ari p'area k'а îi bagъ de seam'а. Aчeast'а ink'sisigie m'а-t'а înчep'а s'а'i st'beaskъ kap'аl, și myster'al че vedea k'а se pe-treche înчep'а a o t'rb'аra, ea se desb'ztea și trem'аra s'abt k'а-t'а'rile lor k'а s'abt o strim-torare app'z'ztoare. K'а s'z skъ-t'аre de pe sine aчeia inf'șingъ fatal'а, se sili'а s'z rizъ, s'z vorboaskъ; z'ns'а aчeia sil'а în-s'z'i o f'z'чea s'z sp'аie l'аkr'аri че n'ar fi vr'at s'z sp'аie, îi skъpa din g'аr'а f'гъ voia ei, frasi kontradiktorie, vorbe f'гъ în'geles și leg'z'аr'а; se e-ștepl'а, simgi'а че z'iche, b'zga de seam'а, și t'rb'аr'аea i se ad'logia... i o st'p'аni'а des-p'ndejde'а... Adesea o povestire vesel'а, zп ris se sfirșia k'а zп potop de l'аkr'аm'а; at'аnчi ea vedea într' ачești oameni zп skimb de k'аz'аr'аre, o expresie de mil'а че i se p'area de o mie de ori mai grozavъ dekъt z'а z'g'аr'vit'а pe kip'аl D-nei de Kangis... Čea mai grozavъ frikъ o st'pini, frika de a deve-ni și d'а se ar'z'а neb'znъ.

Intr'o limineagъ, ea er'а în

camera sa kă totă obosită din noaptea treksă, pentru kă groaza ô kinsia și în somn, se strekărase și în visele sale, kând D. de Vallery intră. vea o expresie pe kip ce Maria n'ô mai vâzuse... Săbt acea maskă de ironie rece, săbt acele sbir-citșri batjokoritoare ce deprinderea sarkasmăi săpase în velle doz kolșri ale gurei, se vedea o fysionomie serioasă aprinsă ce arăta șn fel de lăptă în cele din nășntră ale lăi.. Pentru ăntăia dată Maria află ce-va omenesk pe kipsă lăi; și sâffletă cel mai kriminal, și cel mai răpede kătre krimă, are și el kăte șn moment de repaos, karele este acela kând sosind la cel mai din șrmă grad, și gata a' l sări închere a koprinde kă o singură kăz-tășră și treksă și fitoră săș întreg, și se opreșce îngrozit înaintea înaltăi pas ce face, și kare nă'i mai iartă a se retrăna. Astfel kipsă D-lăi de Vallery îi trăda felă acestă de groază. Vedeă chine-va în el șn om ce medita șn lăkră ce nă mai făkăse pîn' aci, și de kare se temeă a' l face... Kă o hărtie în mănă ce o tot ghemăia, se păsă pe șn jey fără a vorbi, și fără a privi pe Maria, ce își simș genșkele kă se îmoaie, isbită de șn presimțiment fănest; dăpă a-

ceasta șrmă șn mișt de tăchere.... tăchere grozavă... șnș nă kăteza să vorbească și altă nă kăteza să întrebe; în sfârșit el se skălă kă hărtire ka șnș ce va să și jășce dibăcia în hasardăl întrevorbiri, și kă o îșdealtă ce șemăna kă kiamă, chere, kăștă, întrădins o însăltă: — De kăte ori, doamina mea îi zise el, chertăi pîn' akăm moartea mea dela Dămnezeș?

— Eș? strigă biata femeș șpăimintată.

— Da, Dămneată!.. Nă șăiș foarte bine kă mă șrăști?... Pe șrmă kă șn glas mai posomorit:

— Nă 'și am făkăst destăle rele? Șpăne.

— Dămneată șăiș ka și mine ce 'mi ai făkăst domșle.

— Apoi dar șpăne kărat... nă e așa kă îmi cheri moartea?

— Eș n'am chertă niči dată dekășt p'a mea.

— Și cel nă mă șrăști?

— De aș fi șăișt ră șrășkă, aș fi șăișt să mă ară.

— Mă șrăști; kăi vorboșă?... însălte ka cele ce 'și am făkăst nă se șterg niči o dată, se prefăc în blesteme veni-nice în inima celăi ce le sâffere, și nă poșă să 'mi ierșă părtărea mea, dăpă kăm nă poșă niči eș iertă p'a dămi-tale.

— P'amca? respånse Maria ammærmæritæ; și ce ȕi am fækt æs?

— Ce'mi ai fækt! Næm'ai silit a fi a ceea ce am fost? Næșcii kæ izbesk? kæ dreptate søæ færgæ dreptate, næ'mi pasæ... izbesk... și dæmneata ai kætezat a okæri' objeatsl dragostei mele? N'ai adæpat'o kæ despregð și batjokærgæ? N'ai traktat'o întokmai ka pe o slæjnikæ? N'ai gonit'o neomenoșce?

— Și ea domnæle, respånse Maria kæ a ceeași særgære nekærmæts, næ'ai gonit pe næmæmea?

— Zivi kæ næ'mi șcii sæ kærgæti, proræpse D. de Vallery, kæ o hækærie kærdæ, și næmai vorbind de D-na de Kangis ȕi se skimbæ kipæl, ȕi se înflæ nrile; te pælești næmai la næmele ei.

— Pentæ Dæmnezes! næ'i pronænda kæ voi smælgæ din inima mea niște vorbe ce mæ voæ kæi kæ le am zis... kipæl ei næ rænește, næmele ei mæ sfisie... 'mi e æn kin, næ mæ mai întreba mai mælt.

— O! daka kægetarea, adæogi D. Vallery lænd seama Mariei, daka kægetarea singærgæ, de sine færgæ lækære, færgæ mișkære.. daka o doringæ din cea mai adinkæ inimæ ar pætea sæ omoare, kæm 'ȕi ai mai fi res-

bænæ-akæm împrotiva D-nei de Kangis!

— Pentæ dænæ næ'mi aș fi perdst søffletæl.

— Al læsæ læsæ, a ceea hyrokrisii de milæ și de religioșitate; mærgærisesce mai bine ceea ce 'ȕi aræts kiplæ, ceea ce ai kæ adæværat în søfflet.

— Si D. de Vallery, stræbætlænd ast-fel în inima Mariei, semæna kæ kæ'a pretext ka sæ'i a-ȕige minia; întokmai ka Don Jean kænd dæ sø galben næi særak ka sæ'l fækt a'l blestemæ; ar fi zis çine-va kæ el avea træbsinȕ sæ smælgæ æn blestem din gæra nevetei sæle și biata kopilæ se læpta și se împrotiva.

— Pentæ ce întrebærile a ceea? îi zise ea... Pentæ Dæmnezes læsæ-mæ!

— În sæ el færgæ milæ îi tot a-ȕiga fokæl ærei, întæritændæ-o kæ næmele ce îi tot repeta al D-nei de Kangis. În sfirșit næmai pætlænd a se çine învinsæ strigæ:

— Cevreil mæ sileșçi a vorbi, eæts-mæ: da, ea 'mi a în sæflæ æn simtiment ce næ'i kænoșceam, la kære næ kredeam, și fiind kæ væz kæ a ceasæ vorbi næ'mi o çeri, eæts-mæ. 'ȕi o sþæis kæ o ærgæk! O ærgæk întokmai ka pe æn kærnefice, kær æn demon; o ærgæk ka pe æna ce m'a învædat æra! Ah!

inima'mi se sparge făr̃z voia-
 'mi. Toate kute se grămădi-
 r̃z în timp de doi ani, dăreri,
 groaze, obide, akăm se îmbăl-
 zesk și trek repede printr'ân-
 sa... 'Mi ai deskis o rañz din
 kare s'angele'mi sare și kade
 iar pe dânsa; de te va stropi
 ñz e vina mea... Ce ai făr̃kst?
 ce a făr̃kst ea? unde agi gr̃-
 sit kragisl de a kinsir' o biat̃z
 kreatr̃z de șai-spre-zee ani
 kare n'avea p̃sterea niçi a se
 ar̃tra! O! ñz șuigi înșiṽz pe
 deplin ceea ce agi fost! U-
 t̃z-te pe kip̃sl meș, vezi'l k̃t
 e de skimbat!... oki' mei s'as
 tr̃br̃rat de lakr̃me... odr̃ajii
 s'as vestejit de dărere. Dar
 ñz e nimik azeasta. Dămneze-
 le! k̃nd 'mi ai vedea s̃ffle-
 t̃sl ori k̃t de nemilostiv eșci,
 s̃nt sigr̃z k̃z ai pl̃nge, pri-
 vind grozavele rane k̃z kare'l
 ai sf̃șiat... K̃z ce înkredere,
 ñzdejde și dragoste venia el
 la tine! dar, k̃z dragoste! k̃t̃z
 trebsing̃z avea a te face feri-
 cit! k̃m te înkip̃sia de mare
 și nobil! și k̃t era el de sim-
 pl̃z, k̃rat și neșuitor de r̃z!..
 Ce ai făr̃kst dintr'ânșl? 'L ai
 k̃lkat în picioare, 'l ai strivit,
 'l ai nimicit, 'l ai p̃tat! Acea
 șuind̃z amar̃z, a r̃z̃l̃zi ce în-
 veniñz inima și pe kare Dăm-
 nezez ne o vars̃z pik̃t̃r̃z k̃z
 pik̃t̃r̃z, și în ani, voi agi res-
 p̃ndil'o întreag̃z în ființa mea

k̃z o singr̃r̃z ṽr̃s̃t̃r̃z... Am
 venit în kasa la p̃rt̃nd cher̃l
 în inim̃z și vis̃nd̃s'l a'l aff̃a
 inima ta. T̃z m'ai k̃sf̃ndat în
 mijlok̃sl kinsrilor și al viș̃i-
 rilor osind̃ișilor... Ai vr̃st s̃z
 'mi tr̃br̃ri p̃ñz și j̃dekata...
 și cine a fost priçina at̃tor
 krime? cine a fost Satan al
 azești iad? D-na de Kangis...
 Ea te a făr̃kst aceea ce eșci, ea
 a p̃s o p̃r̃pastie între tine și
 mine! ea te a poṽșit a face
 toate kute m'as perd̃t... Ea în
 sf̃rșit a gonit pe m̃m̃z-mea,
 și m̃z mai întreb̃i daka o r̃zskl..
 ea, tik̃l̃oa-a kreatr̃z s̃z go-
 neask̃z pe b̃na și virt̃oasa
 mea m̃m̃z!... ea, kare pentr̃
 at̃tea infamii n'are niçi ink̃ai
 kṽṽnt de kr̃zime resb̃narea,
 și kṽṽnt de r̃zsb̃nare patima;
 ea kare s'a făr̃kst karnefiçe ñz
 de gelosie, pentr̃ k̃z e prea
 nobil pentr̃ dânsa; ñz de r̃z-
 tate pentr̃ k̃z iar e nobil pen-
 tr̃z șna ka ea; pentr̃ banil
 k̃çi ñz krede k̃z te ișbește...
 tot ce a ișbit ea mai nainte de
 tine, d̃r̃p tine și în același
 timp k̃z tine, ñz p̃çi s'o krezi,
 a ișbit zestrea mẽa!... și fin-
 k̃z tik̃l̃oasele ei patime az tre-
 bsing̃z de așr, ea 'și făr̃k̃z din-
 tine instr̃ment̃sl ner̃șinatei
 sale l̃komii. Ah! ai dreptate,
 kip̃z meș m̃sl treb̃se s̃z se
 skimbe la ñmele ei, k̃çi, o
 sim̃z; s̃fflet̃z 'mi trek̃d la

d'ansa se prefacă ca totul... În-
cer a simți plăcerea d'a răni,
d'a face rău; 'mi e rășine ca
am nămele de femeu, pentru
că'l are și ea... черк la vede-
rea ei ceea ce simț pentru fie-
răle venioase, un desăst a-
mestecat ca groază; și în sfir-
șit... în sfirșit... ră doresc mo-
artea nimăsi, religia și pieta-
tea mă oprește; însă când aș
fi osândit ca săz să o văz
tot d'arna, săz să'i hotărâsk
osândă... hei bine! aș zice să
moară!...

Maria, scărțind acaestă dă-
ră amă vorbă, se opri ca
făcnea ardicat, ca răzele tre-
mânde, palidă de norocirea că
'și a răsbănat într' un minț
pentru cinci-spre-zecă lăni de
suffering. Nă mai era aca
slabă femeu ce priimia, ple-
cândăși kapă, rolă de vikimă
era mare și săblimă, în toată
persoana sa, în urăle'i im-
fiate era un nă șuic ce kare re-
sufflă trismfăl întokmai ca pe
kipă zelăi vingtor alăi Pi-
ton, ea răisese șearpele. Ca
toate achesta ea ar fi tromărat
daca șaltăia'i ar fi iertat'o să
bage de seamă la fisionomia D.
do Vallery; el o askătase ca
o băkrie sinistră și fie-kare
din vorbele ce'i vestejia amo-
resa, se răsfărgea pe kipă'i
intr'o expresie de plăcere...
Năoră ce pentru un minț îi

trăbărase liniștea ironikă, în-
chetă ca închetă se risipise.
Cele două kătrări adănciale gă-
rei sale încerpăseră iară se ivi
ca obicînșita lor neînmlădiere;
și când Maria se opri dărpă
imprekăția sa, el o privi rîn-
jind, și 'i zise ca acel glas
batjokoritor și metalic ce i se
făkăse fire:

— Eată dar ca s'a hotărît;
daca religia și pietatea dămi-
tăle nă te ar opri mai ai prii-
mă ca să doresăi moartea Dnei
de Kangis. Ei bine! mălysmă-
șce'mi akăm: kăci am aflat un
mijlok, fără a kompromite nici
măntăirea dămităle, nici viața
ei ca să te skape pentru tot
d'arna d'a o mai vedea.

— Ce zici?

— N'o s'o mai vezi, 'đi o
făgădăsk (arătândă'i hărtia
ce ținea), zită-te bine la hărtia
acaesta; aci 'đi săz măntă-
țirea.

— Ce hărtie e acaesta?
Vorbește!

— Ia să vedem, ghicēșce...
săbt ce formă 'đi visezi fer-
țirea?

— Tremă răz voia 'mi;
ce koprindă acaestă hărtie?

— Ce mai întrebăi? 'đi o
spră ca răne stavilă vecinikă
intre D-na de Kangis și între
dămneata.

— E vr'o hărtie poate ce
o părășce?

— Ba nă, zite e o porănkă a guvernălbă.

— O porănkă: zise Maria. eșită din sine; o porănkă ce o rekiamă în koloniile de zănde aș gonit'ol

— Nă, strigă D. de Vallery, skimbăndă și d'odată tonal kă o băkărie blestemată... este porănkă d'a te înkide în kasa nebănelor!...

Biata femce skoase ză dîră și simți kă kădea. Însă lîrîndă-se pe kă o mai dinea păterile spre a se arăta:

— Grăție!...

— A! Akăm îmi cheri grăție!

— Vois chere iertăchăne la D-na de Kangis, o vois priimi, o vois izbi!...

— E prea tărziă; peste ză cheas vor veni să te ia.

— Vois făc o kăte 'mi vei porănci.

— Ce poți să faci pentră mine akăm? Acheastă porănkă mă skapă de dămnăata, și 'mi dă în mână toată averea dămitale... Peste ză cheas îgi zik.

— Oh! omoargă-mă, și nă mă dăce akolo, kă'mi vois pēde minăile!

— Da, da, peste ză cheas îgi zik!

Și împingănd'o, eși și se dăse kă să săvirșească chele dăpă zărmă pregătiri.

Abia săvirșise, și ză fevior

veni să'l înștiințeze kă ză strein va să'i vorbească:

— Kăm îl kiamă?

— Ziche kă D. markiză nă'l kănoașce; și kă vine pentră o treabă însemnătoare.

— Ce fel de om e?

— Jăne, bine îmbrăkat, dar vestmintele kă în neorîndăială, pare kă n'ar fi dormit astă noapte akasă.

— Zi'i să între.

Feviorăl întrodăse pe nekănoskătl și se depărtă. Jănele se apropie de D. de Vallery; fy-sionomia'i era plină de inkredere și de ironie; o jămătate de zămbet batjokoritor îi ardika bza într'ză kip despredșitor; părăl îi era negră, des și îi kădea pe omi; okii îi era negri și lăchioși.

— Kă D. markizăl de Vallery am onoare să vorbesk?

— Da, Domnăle, povă să șchă kăssa?...

— Băkăros domnăle, nimik nă e mai lesne. Am venit să te omor!

— Dar asta! strigă D. de Vallery kă mănăe. Pe zărmă, vărând kă n'are a face kă ză făkător de rele, și stăpîndă și firea: kăm se vede, zise, domnălbă îi plak glămele. Kăde-mă, sânt nebăn de băkărie kăci acheasta 'mi e chea mai mare plăchere. Ia fă bine și șezi.

— Nu e vorba de glasmă, și o vei vedea. De mă vei askeltă cinci minute,

— S'o jsmărate de oră daka vrei; jrdikând dăpă încheptă îmi fygădșeși multe și nu povis a nu to ginea... minșnată intrare înkonversădie din par-teș znsi om ce nă'l am vyzăt și nă'l kznosk.

— Niçi ex nu te kznosk, și pînz azi dimineaga nu iđi az-zisem niçi de nșme; akșm vois s'đi vșrs kreerii:

— Čisdat lskrs! daka e așu sprne ce ai de sprș, așu te rog.

— Eată-mă, astfel kșm mă vezi D-le Markiz 'đi am avșt șn venit de o mie de livre, și đi le am mșnkat voinițește și galantomeșce.

— Apoi dar la naibal am semșnat amșndoi, ex 'đi am mșnkat doș sște mii.

— Cel dăpă șrmă bilet de o mie de françi ce'm mai gămșese, a gșposat ieri!

— Fă ka mine, insoarg-te kș damicella Abraam.

— Kșt pentrș asta sșnt prea ŋobil de a face komerçiș și mai virtos de a mă vinde; ai greșit domnșle, nu semșnșm: ai sș vezi firea mea: ex tot d'ășna 'mi am zis: kșnd vois remșnea nșmai kș cinci galbeni, vois kșmpșra doș pistoale, patrș gloange, și mă vois dș ce sș mai vyz de mai e și al-

te lșme. Apoi ceea ce hotărșsk o dată, se și face. Așu kșnd vyzșis ieri kș pere ka fșmal așel bilet de o mie de françi, mă întșrnais a kăș, lșais cinci galbeni ce îi pșșsem de o parte de șn an pentrș astfel de zile, și mă dșșeis la armar.

— Prea bine, prea bine, dar asta nu seamșnș kș încheptăł.

— Ci așteantă sfîrșitł, și sșnt sigșr kș il vei ałł vrednik.

— Sș vedem dar.

— Azi dimineagă mă dșșeis la Veri; îmi fșceam de-jșnșl kș kđi-va prieteni; kșçi ex nu vois sș mă infđișez kolo sșș ka șn desksly și mort de fame, Akolo veni vorba de mșieri nenorocite, de bșrbagi infami; veni vorba de dșșneata.

— A! ha!

— În momentł acesta intrș șn bșrgșn. Era D. sokrșl dșmitale; șnșl din prietenii mei era prieten kș el; el ne povști istoria dșmitale. De o dată șn kșget strebștș prin min-te'mi ka șn fșlger. La naibal îmi zisșis, eată o frșmoasă okasie viaga'mi nu prea 'ml a fost kșrată, kșg tș'mi nu prea 'mi e inkșrkat kș bșnștđi. Trebșe și ex pînz sș nu mor sș fok vre o bșnștate; mă dșk sș omor pe strengarł ășta,

— Bravo! Aceasta nu o așteptam! și cum ai de gând să o faci?

— O! cât pentru asta n'ai grijă.

— Voi să îți fac o întrebare; nu cum-va ești înamorat de nevastă mea? spune-mi-o, căci nu e trebuind să ne oțorim pentru aceasta,

— Cine, eu? n'am văzut-o nici o dată. Atât o cunosk cum te cunosk și pe dămnata, și, îți mărturisesc că aceasta o fac numai pentru sufletul meu. Am o idee că de va fi cine-va acolo sus, această faptă mă va dăruie lăngă dănsul; nu știu cum îmi vine, simț așa că omorându-te îi implinesc voia. Pentru țelhari este carneficie; pentru noroadele desfrânate este chimă, holera și tyranii, pentru tirani noroadele rebele, și pentru kriminalii cărora n'are ce le face legea, Dămneză trimite câte-n-bucă ex'raordinar și site-mă acum, eu sunt buciul dămitale.

— Dar îmi vei da voie să dau niște porne.

— Da, da, de ce nu.

— Markizul s'nu klorodelul; kamarierul intră.

— Karol, zise markizul, kiamă pe Iosef, și arăncăgi pe dămnală pe s'nu afară.

— A! domule markiz, rău îmi respunzi la încrederea și

onoarea ce îți am akkordat; dă-mi voie cel puțin a'ți zice două vorbe.

— Spune.

Nekunoskățul se apropiă de markiz, și skogînd pe jumătate un pistol din buzănar, îi zise înclat: — Zi slagi țștia să ia-să afară, și porănește-ți să nu mai între, să te omor ca pe kline!

— Cum! și ai kateză!

— Krede-mă, fă ce îți zic. Eu s'nt Breton, kap pismătarig, și foarte hotărît de a mări astăzi. Dă-ți slaga afară, să de unde nu... Markizul, îngrozit, se întoarce către kamarier, și îi zise: ești și tu nu mai intri.

Slaga (și).

— Așa mi te invagă, zise nekunoskățul.

Acum nu trebuie să mai perdem timpul... de ai ceva vorbe a scrie... a'ți face vre un testament, grăbește-te... Este două-spre-zec și un sfert... la două-spre-zec și două-zeci minste te împășk... și înkor-dă pistolul.

— Ce fel! zise markizul îngălbenind; să mă știzi!

Ucidere o nămeschi această?... Eu o nămesk exekucie

— Un dăel... cel puțin un dăel!...

— Un dăel? vrei să mi șkari

din mînz, și vezi, ex kx i-
deile mele nș sînt de aia.

— Daka e aș; tș vei mș-
ri, strigș D. de Vallery, re-
pezindș-se la dînsșl; ȳnș a-
bia fșkș șn pas, și arma pokni,
și el kșzș jos strigînd: mor!
Nekșnoskștșl se plekș spre el.
— Nșmai îndatș viș și ex dș-
pș tine... eatș și șn alt pistol
pentrș mine... biata femee kłt
se va bkșra kșnd va așzi a-
ceasta.

E. LEGOUVÉ.

PHILOSOFIE.

Înkierere la cele zise.

Filosofia își are încheptșl d'o
datș kș Omșl, și înaintarea ei
a pșșit și pșșeșue în paralel kș
înaintarea minții șmane.

Îndatș ce mintea închepe a
se desvolta, și kșgetarea, șșș-
șșșșș de lșarea-aminte și d'o
jșdekotș sșnștoasș, a intra in
lșkrare și a se okșpș spre a-
flarea adevrșlșși șnși obșet, a
kășsei și efektelor lși; îndatș
atșnci se nașce și Filosofia.

Tot omșl kșgștș, kom-
parș și jșdekș mai młt șaș
mai pșșin, mai bine șaș mai
rșș; tot omșl este dar șai
młt șaș mai pșșin filosof; a
fi ȳnș înperfekșie filosof,
va șș zikș, a kșgetș, a kom-

parș, și a jșdekș așșpra tș-
tșlor obșetelor, așșpra tșk-
lor fiingelor vșzște și înșe-
se, materiale și spiritșale, fi-
sice și morale, și a le aflș na-
tșra, adevrșlșși kșvșntșl. În-
șș kșnoșșinșa așestși adevrș
întrș toate absolut este a lși
Dșmnezș nșmai, și prinșrmare
nivi șn om nș este înperfekșie
filosof, ȳi mai młt și mai pș-
șșin dșpș kșnoșșinșeale șale.

Atșta este de greș a flo-
sofi șineva despre toatș ob-
șetele în general, înkșt și ȳer-
șetarea șnși obșet în parte a
addșs genșri foarte mari la
disperășie d'ai pștea aflș a-
devrșlș de toate pșșșile.

Șș pșnem șn om kș șșnd
înaintea șnei pșșșri îi ia șea-
ma așși șașe o idee de dșnsa,
spre a o kșnoășșe și a o dis-
tșnge de alte pșșșri. El akșm în-
șepe a filosofii. De se va întrebș
ȳnșș, ka șșși dea kșvșntele:
oare kște felșri de arbori șnt
într'șnșa? — Kșșdi arbori de
șie-kare fel? — Kare ș forma
și natșra șie-kșrșia? — Spre
ce șkop este fșkșt? — De va
lșa înainte șie-kare arbore și
va închepe a'ł ȳerșetș ka pik-
tor, ka natșralist, ka artist;
de va privi la mșșimea șaș
la vekimea șie-kșrșia; la mik-
șșorimea șaș jșneșeș lor; de
va observș kșm înkolșesș, în-
frșnșesș, înfloresș și daș frșk-

	pag.		pag.
Konsiliu a ʒnʒi pʒrinte kʒtre fiʒi sʒʒ, de I. D. Brezoiʒnʒ	290	Parissʒ kʒm era akʒm 40 de ani	154
Physiologia nasʒʒi	307	ʒiene kontimporane, o Alergare de kai, (ska- ʒka), de K. Negʒʒʒi	169
Don Kʒiʒot dela Manʒia	309	Femeea pʒdʒʒ	214
NUVELLE		Kʒriossʒ Stravagat	251
Alexandʒ Lʒʒʒneʒnʒʒ , de D. K. Negʒʒʒi	77	Pʒtereʒ Bʒʒbatʒʒi. de E. Legonvʒ	323
Fata negʒʒitorʒʒi, No- vellʒ istorikʒ tradʒʒ de St. Stoika	101	- ARTE.	
Ginevra de D. N. Apo- lonie	119	Inaugurʒtia Statuei lui Gutemberg	201
Urssʒ dela Maledetta de Ernest Legouvʒ	128	Note sʒʒadaose in ediʒia II.	
Antʒieʒ minʒne a Santei Filomelei de A. Dʒmas	142	Despre limba italianʒ de I. Heliade	286
Sʒveniri de o kʒʒʒtorie la Roma. Mʒmʒ lʒi Napoleon, de Mery	148	De ʒe sʒʒa tradʒʒ ʒi sʒʒa tʒʒʒrit Don-Chiʒiotte dela 1836 - pʒnʒ la 1840?	317

CURRIER DE AMBE SEXE.

Această foaie intră în al patrulea al său Perioad. Primirea ei din ce în ce se vede mai bună și mai favorabilă de către amatorii de citire. Neînțelut se așteaptă abonajii, și fie-care cere și perioadele precedente. Pe viitor această foaie trebuind a se face mai serioasă și potrivită cu spiritul nației ce a mai progrese în cultură; și spre înlesnirea de a putea fi cumpărată de mai mulți și a se face mai de ușur, se va publica fără figurile de modă, și prin urmarea i se va scădea prețul la 24 lei pe an. Niște asemenea figuri ce nu se potrivia nici de cum cu scopul și materia acestei foi, s'au împărtășit prin akom spre tragerea cititorilor, kari foarte firește la o nație ce încrepe, sânt mai asemenea prunșilor pe kari îi trage cine-va la citire, și la cele de folos cu prestigiul, cu figuri și prapșe. Akom cititorii noștri au mai pșit către vîrsta bărbăției; priimesk și gșteră cu mulțumire artikole de filosofie, morală, și politikă; se adăucăz în prinșipele doktrinelor, și foaia rekomandată ka de sine, nu mai are trebuind de asemenea figuri. Redakția se va sili și pe viitor a se arăta demnă de primirea și așteptarea cititorilor acestei vestitor al deșteptării și lămuririi a ambelor sexe. Prenumărăția se face în Bukurești la Redakție sau la librăria Dnii I. Romanov, iar la judege la DD. Profesorii Șkoalelor normale.

PARALLELISMU.

Intre dialectul Român și Italian

Partea întâea a acestei parallelism kare traktă despre materia limbei s'a văzut la înșerțelă periodisli acesta; Partea adoa, kare traktă despre forma sau timprii limbei, s'a dat afară în karte separată. Este o gramatikă prin kare în așlași timp și mai cu aueleși regule învașă cine-va amândoi dialectele, și mai bine și mai cu temeiă. Se afșă de vânzare la toate librăriile:

COLLECTIE DE AUTORI.

Omer, Alfieri, Byron, Hugo ce s'au înșerțat cu periodisli întâies, prin înșăragiarea și ajștorul DD. Prenumărăajii, sokotim kă ar fi de folos și de onoare a se kompletă. Redakția și a propșat a urma cu țurșirea și înșierea operilor înșerțate; Daka amatorii de înșaintarea litteratșrei și formării limbei dșră niște modele klasice vor sprijini silinșele Redakției, nu pșăinț lăudă va kșștiga epocă noastră dela urmași kari vor avea ce moșteni dela noi, dșră kum și noi amm moștenit dela moșii noștri kșșșile Bisericeii și limba adășșă pînă la oare-kare grand. Pentru 24 broșșore fie-kare dela 4 pînă la 5 koele prețul este ka și mai înșainte doi galbeni și jumătate. Prenumărăajia se face la okșlirile sus înșemuate.

